OR'DA KİMSE VAR MI? 5. KİTAP

Alev Alatlı

BEYAZ TÜRKLER KÜSTÜLER

"Biz oyunu kaybetmedik, sadece vakit yetmedi."

Alev Alatlı

BEYAZ TÜRKLER KÜSTÜLER

ALEV ALATLI

1944 yılında İzmir Menemen'de doğdu. Liseyi Tokyo'da American School in Japan'da okudu. Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Amerika'da Vanderbilt Üniversitesi'nde ekonomi, Darthmouth Koleji'nde felsefe mastırı yaptı. Canaan Koleji'nde kalkınma ekonomisi öğretim üyeliğinde bulundu. 1970-1972 yılları arasında Ankara'da Devlet Planlama Teşkilatı'nda ekonomi uzmanı olarak çalıştı. Amerika'da California Üniversitesi'nde ruhsal dilbilim araştırma görevlisi oldu. İstanbul'da Çağdaş Yayıncılık'ta *Bizim English* dergisini yönetti. *Yazko, Somut, Nokta, Sur, Türk Edebiyatı, Cönk, İnsan ve Teknoloji* dergilerinde incelemeleri çıktı. Yayımlanan diğer kitapları: *Yaseminler Tüter mi, Hâlâ?, İşkenceci, Via La Muerte! (Yaşasın Ölüm!), 'Nuke' Türkiye, Valla Kurda Yedirdin Beni!, O.K. Musti Türkiye Tamamdır, Kadere Karşı Koy A.Ş., Eylül '98, Schrödinger'in Kedisi: Kâbus, Schrödinger'in Kedisi: Rüya, Aydın Despotizmi, Aydınlanma Değil Merhamet, Dünya Nöbeti, Eyy Uhnem! Uyy Uhnem!, Hollywood'u Kapattığım Gün.*

BEYAZ TÜRKLER KÜSTÜLER

OR'DA/*hâlâ!*/KİMSE VAR MI? – V. KİTAP

Alev Alatlı

§

Yayın No 1196

Türkçe Edebiyat 434

Beyaz Türkler Küstüler
Or'da/*hâlâ!*/Kimse Var mı?
Alev Alatlı

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 2013, Alev Alatlı
© 2013; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1-5. Basım: Mart 2013

ISBN: 978 - 605 - 141 - 636 - 6
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

"Biz oyunu kaybetmedik, sadece vakit yetmedi."

Vincent Lombardi, Futbol Antrenörü, 1913-1970

BİRİNCİ BÖLÜM

Kime kin ettin de giydin alları
Yakın iken ırak ettin yolları
Mihnet ile yetirdiğim gülleri
Varıp gittin bir soysuza yoldurdun
anHacı Taşan, 1908-1969

Kırmızı halı paçozluğu

(1)

31 Aralık 2010. Günay Rodoplu'nun ölüm yıldönümü. Karanlık, ıslak bir sabah. Mehmet beni uyandırmamak için usulca kalktı, yatak odamızın perdesini araladı, Teşvikiye Camii'ni seyretmeye durdu.

Sessiz, abartısız, palavrasız ve tümüyle kişiye özel, her yıl tekrarlanan bir anma törenidir bu. Sabah ezanından hayli önce başlar, müezzinin o son *la ilahe illallah* yakarışıyla hitam bulur. Yatağımıza döndüğünde hayli üşümüştür, sakat bacağı yaprak gibi titrer. Telaşa vermeden yaklaşmaya, ısıtmaya davranırım. Ne Mehmet yüzler kapalı gözlerimin ardından kendisini seyrettiğimi, ne de ben ikrar ederim. Yıllar içinde geliştirdiğimiz bir mutabakattır, Rodoplu'nun ölümü üzerine konuşulmaz. Mezarı ziyaret edilmez. Melali avutmaya çalışmanın nafileliğini nicedir kabullenmişizdir, matemini mahrem bir sır gibi paylaşırız. Bakışlarımız bile karşılaşmaz. Buna karşın, fikriyle zikriyle kesintisiz bir varoluştur Günay. Bizimle yaşar. Mübeccel Atıye Hanım, annem, "Hitchcock'un Rebecca'sı!" diye takılır. 1940'lı yıllar-

da, Ankara Dil Tarih'te okurken izlediği gerilim filmidir *Rebecca*. Alfred Hitchcock'un ilklerinden birisi. Başroldeki Laurence Olivier'ın müteveffa ilk eşinin hayaleti, ikinci eşine musallattır. Kendisinin durduğu yerden bakıldığında bütünüyle haksız da değildir, Mübeccel Atıye. Lakin, Mehmet'i birinden kıskanacak olsam, Yasemin'den kıskanırdım. Mehmet'in ilk eşi Yasemin, efsanevi bir militandı THKP-C'de. Günay Rodoplu ise bir "ahir zaman piri, bir üstade." Annem bunu bilmez ama aslında kişiliği itibariyle Rodoplu öz kızı ben Meral'den daha yakındır kendisine. Hatta Mehmet Sedes'in "ben"imle değil, Mübeccel Atıye ve Günay'ın da içkin olduğu "biz"imle evli olduğunu düşündüğüm olur.

Enderdir ama bazen Nişantaşı semalarında atmosferik bir durum oluşur, Şişli camilerinin kametleri bizim dairede patlar. O sabah da öyle oldu. Teşvikiye, Muradiye, Osmanbey hatta Maçka Camii müezzinleri, camın önünde ihtirama duran Mehmet Bey'e katılmış, Rodoplu'nun anısını onurlandırırmış gibi oldular. Dokunaklı bir tevafuktu, sabahın kör karanlığında sokaklara dökülen belediye işçilerinin dandunuyla dağıldı. Mustafa Sarıgül'ün "Kentsel Tasarım Projesi" kapsamında "baştan aşağı yenilenen" mahallemiz, o gece "Türkiye'de bugüne kadar görülmeyen bir '*şov*'a imza atmaya" hazırlanıyordu. "RTL, SAT1, BBC, FOX International ve Fransız TV5 kanalları bizimle caddede yılbaşı çekimi yapmak için konuştu," diye demeç verdi Mustafa. "Reuters da Nişantaşı'nda olacak ve dünyanın bütün tivileri New York, Londra ve Berlin'le birlikte bir de Nişantaşı'nı gösterecek. Bence bu dünyadaki en büyük şov olacak! Paris Champs-Elysees, New York 5'inci Cadde ve Londra Piccadilly Meydanı ile yarışacağız. Ben Piccadilly'yi geçeceğimiz kanısındayım. Çünkü orada ayrı bir meydan var ama fazla oturan yok. Burada ise sokaklar da, oturanlar da yaşayacak."

(2)

Mustafa, o hep bildiğimiz *Peer Gynt* Mustafa. Hem kentli, hem köylü, hem kentsoylu şehirli, hem kırsoylu şehirli, hem Sünni, hem Alevi. Çoğu zaman Türk, bazı bazı Kürt. Hatta Ermeni ve Yahudi ve Rum. İbsen'in "beni nasıl beğeniyorsanız öyleyim" karakterinin Türkiye uyarlaması. '89 seçimlerinde Şafak Özden'le dalaştıklarında Tunceli-Sivas-Erzincan derintisiyle birlikte hareket eden Mustafa'nın kimlik seçenekleri günümüzdeki kadar zengin değildi. Mehmet Bey, o günlerde Çayırtepe Belediye Başkan Adayı olan Özden'in, "İstanbul'u bunlardan kurtarmak için anamız ağlıyor," diye yakındığını anlatır, "Türklerle Lazlar birleşmeden bu iş olmayacak. Kotil, Baykal'a destek atacak, ancak öyle temizleyeceğiz Alevi-Kürt cephesini," dermiş.

Günay'ın "yeşil elma, tarçın ve kekik" kokulu çakma yiğidinin kestiremediği, Erzincanlı Mustafa'nın Rizeli Kotil'e damat olmak gibi üstün bir hamle yapabileceği! Güzeller güzeli Aylin'e yapmadığı şirinlik kalmıyor, 1993'te evleniyorlar. Alman kayınvalidesi, Mustafa'nın AB vizesi. 2005 ve 2008 seçimlerinde Alman Sosyal Demokrat Partisi SPD'ye destek çıkmış olmakla övünmekte.

Şafak Özden'e bir dönem milletvekilliği yetmiş gibi duruyor. O artık yok, lakin Sarıgül'ün adı Adıyaman'dan Ayvalık'a dağa taşa kazınmış durumda: *Çare Sarıgül! Halkçı Sarıgül! Umudumuz Sarıgül!* Hatta *Başbakan Sarıgül!* Türkiye Değişim Hareketini siyasi partiye dönüştüreceğini ilan etmiş, bir de tarih vermiş durumda: 19 Mayıs 2010. Tarih manidar, "değişim" meşkuk. Mamafih, geleneksel ekürisi Moğultay, Hikmet Çetin, Kumbaracıbaşı orada. Başta Hıncal Uluç, basınımızın mümtaz kalemleri orada. Şişli'de iş tutan sermaye sahipleri orada. Biraz Boyner, çokça da Uzan, milliyetçi, liberal, komünist, sosyalist, muhafazakâr, cumhuriyetçi ve demokrat bir girişim TDH. Şafak, öğretmen çocuğuydu, Sarıgül'ün ihtirasını törpüleyecek Köy Enstitüsü nostaljisi de yok. Ne "Küstürdüm, barışamam," ne

"Karşıki dağları duman bürümüş." Bu defa Erzincan'dan türkü de yok. Zeynep Tunuslu'dan Ece Gürsel'e muhtelif kıratlarda "sosyetikler" var. Twitter, FriendFeed, Flickr, Facebook üzerinden ülkemizin "desparate" netdaşlarına elbirliğiyle umut dağıtmaktalar, alkışlarımızla.

46A&Tuvanam, bizim apartmandan elli metre kadar ötede, cadde üzerinde. Demet Akalın, Sinem Kobal, Ebru Akel gibi "*selebriti*"lerle onların basındaki uzantılarının dadandıkları butik, "enfes aksesuarlarının ve göz alıcı kıyafetlerinin gösteriş ve ihtişam yüklü dünyasını terennüm eden bir "marka" imiş. Mustafa'yı da onlar giydiriyor. Sarı atkısı, sarı kravatı, sarıya boyattığı garibim güvercinleriyle her daim rüküş, her daim sığ, her daim hamasi ve mükemmel bir uyum içinde yükselen değerleriyle halkımızın. Nitekim, "2010 *Nişantaşı şov*"unu Tuvana Büyükçınar'a *outsource* ettiğinde ilk kutlama Hürriyet'in *life style* editörlerinden gelmişti: "Sevgili Tuvana, Nişantaşı sokaklarını süslemek üzere Şişli Belediyesi ile işbirliği yapmış! Müthiş bir haber! Yeni yılı 'bir tasarımcının işi sadece elbise tasarlayıp giyeni güzelleştirmek değildir, bakış açısının güzelliğini, gördüğü güzellikleri, tüm insanlığa göstermektir' ilkesinden ödün vermeyen Tuvana Büyükçınar'dan daha iyi anlatacak bir tasarımcı tanımıyorum! Başkan Sarıgül'ü tarzındaki ışıltıyı her şekilde anlatan Sevgili Tuvana'yı seçtiği için yürekten kutluyorum!"

İyi ya.

(3)

Annem Mübeccel Atıye Hanım, halen oturduğumuz İleri Apartmanı'na, "yoğurtçu Ahmet Efendi'nin at arabasıyla meyvesebze sattığı" '50'li yılların başında gelin gelmiş. "O günlerden bir tek Yekta kaldı. Kenan Paşa seferden döndüğünde, ailecek Yekta'ya gidilir, kaşar pane yenilirdi," diye anlatır. "İleri" babaannem Sitare Hanım'ın kızlık soyadı, apartman ona da babasın-

dan kalmış. Sitare Hanım vefat edince mirası iki oğlu arasında paylaştırılmış. Amcam, kendisine düşen daireleri satmış, '60'ların başlarında New Jersey'e yerleşmiş. Orada evlenmiş, bir daha da gelmemiş. Babama kalan dairelerin sonuncusunda biz oturuyoruz, diğerleri zaman içinde elden çıkarıldı, en son 2001 krizinde.

Kışların Nişantaşı'nda geçirildiği, baharda Erenköy'deki sayfiye evine geçildiği günlere ben yetişemedim. Taşınmalar Sitare Hanım'ın erken vefatıyla son bulmuş. Toplumsal olarak ayrıştırılmış ve ayrıcalıklı bir yaşam sürmüş oldukları kuşkusuz, ancak Tayfun Er'in *Erguvaniler*'inden sayılmaz bizimkiler; paraya ve dolayısıyla kentlerine hükmetmişlikleri yoktur. Şehre hükmetmek, başka bir şey. Eski Yunan'da şehir dendiğinde siyasetin, *politikos*'un, yapılaşması anlaşılırmış. "Şehrin yapılanmasına bak, hâkim ideolojiyi anla" gibisinden bir tembih. Geçen hafta itibariyle Adil Gür nam araştırmacının anketlerinde oylarının yüzde on altı bandında olduğunu düşününce Mustafa'nın, Aristo ve Eflatun'a bir kez daha şapka çıkarmamak ne mümkün! Adamlar iki bin beş yüz yıl öncesinden bildirmişler 2010'nun Nişantaşı Mahallesi'nin Sarıgül siyasetinin cismanileşmiş hali olduğunu.

"Belediye işçileri Abdi İpekçi Caddesi'ni kırmızı halı konsepti ile süsleyerek boydan boya kırmızı halı ile kaplarlarken, cadde üzerine asılan avizeler caddeyi ışıl ışıl aydınlatıyor. Farklı konsept ve renklerde süslenmiş dev yılbaşı mankenleri göz alıyorlar. Sevgili Tuvana, kulağa masal gibi gelen açık hava sergisine imza atıyor. Mutlaka gidilmesi, gezilmesi gereken Alice Harikalar Diyarında gibi birşey oluyor!"

Berbat Türkçenin sorumlusu, çiçeği burnunda ikoncan *-gazeteci,* Aslı kızımız. "Yaşam mekânlarına samimi detaylar katarak keyifli paylaşımları çoğaltan, hayata farklı bir perspektiften bakmamızı" sağlayan bu çalışmayı "*gerçekten*" çok sevdiğini, *twitt*'lediğini ayrıca duyuran ikoncan pek ısrarlı: "Bölge bölge geliştirilen konseptler dahilinde yılbaşı etkinlikleri ve süslemeleriyle donatılan Nişantaşı sanki 'Masallarda Yolculuk' gibiydi!

Her yer süslüydü, göklerden yıldızlar, hediye paketleri yağıyordu!" diye sürdürüyor. "Türkiye'nin iki başbakanının, Tansu Çiller ve Mesut Yılmaz'ın, oğullarının İtalyan restoranlarının da yer aldığı Atiye Sokak da 'Yıldızlar Geçidi' konsepti ile süslenmiş, Bostan sokağın üzeri 'Işıklı Yıldız' kaplanmıştı. Teşvikiye Caddesi 'Hediye Cenneti' konsepti ile hayata merhaba demekte, cadde boyunca dizilen' Işıklı Hediye Çelenkleri' Nişantaşı'na gelenlerin oldukça ilgisini çekmekte. Nişantaşı Meydanı'na kurulan yedi metrelik dev yılbaşı ağacı da oldukça ilgiyle karşılanıyor."

Aşağıda çalıştırdıkları hiltinin gürültüsü, işçilerin bağrışmalarını bastıramıyor. Amele çavuşu olmalı, "*were cem min*!" diye seslendiğini çıkarabiliyorum. Kimbilir hangi mezranın Kürt'ü, Tuvana'nın yaldızlı kutularını bağlıyor. Yorganı başıma çekmem kâr etmiyor. Abdi İpekçi'ye serili kırmızı halı rahat bırakmıyor. Aldırmayayım diyorum, olmuyor. Bugüne kadar insan kemikleri üzerine inşa edilmemiş tek bir metropol görmediğimi düşünüyorum. Ne Paris, ne Roma, ne Londra. Ne görkemli bir bina, ne bir katedral, ne bir piramit, bir bulvar, şıkır şıkır bir şehir görmedim ki, temelinde sömürü, kan, cinayet, fuhuş, uyuşturucu, karapara yatmasın. Evsizlerin sığınmış titreştikleri karanlık köşeleri, şiddetin kol gezdiği arka sokakları bulunmasın.

Bu şehir gettoların kara bağrında, hemşolar gibi dikilenlerindir...

Kabul etmem lazım, şatafat ürkütüyor beni, altında çapanoğlu aramaktan alıkoyamıyorum kendimi. Nişantaşı caddelerini "her adımını kırmızı halı zarafeti ile atarken yıldızların yollarını aydınlattığına inananlar ve gökten hediyelerin yağmasını dileyenler için süslediğini" söyleyen Büyükçınar'ın bendeki karşılığı, varoş çocuklarını *New Age* hayalleriyle oyalamaktan hicap duymayan bir oportunist, "Buraya alışveriş için gelen hanımlar topuklu ayakkabılarla yürüyememekten yakınıyorlardı, onun için taşları Bergama'da özel olarak kestirdiğimiz yeşil diyabaz ve granit taşlarla değiştirdik," diyen Mustafa da sahne ışıklarına meftun

bir varoş çocuğu. Onların ilişkileri yağmurkuşu ve Afrika timsahınınki gibi. Sembiyotik.

"Tuvana, Mustafa'nın korkunç dişlerinin arasına sıkışan yemek parçalarıyla beslenirken, Mustafa'nın dişleri yeni bir av için temizleniyor."

Mehmet Bey, benzetmelerimi çoğu kez rahatsız edici boyutlarda gerçekçi buluyor, hatta sivri dilli olmakla suçluyor beni. Oysa, konu siyaset olunca, timsah benzetmesinin pek yerinde olduğunu düşünüyorum. Nitekim, öteki *stil-ikonu-köşeyazarı*, adı Eda olanı da, "kadınlara ve yüksek ökçelere verdiği değerden dolayı" Mustafa'ya teşekkür üstüne teşekkür etmekte beis görmüyor. "Biz kadınlar, her gün yeni bir çift ayakkabı alsak doyamayız!" yazdı haspam, "Bunları alınca da giymemek olmaz! Ayakkabılarımızı giyeceğiz giymemize de, bunlarla yürürken bir de o topuklar kaldırım arasındaki boşluklara girmese! Ah, o arnavutkaldırımları! Kadınların korkulu rüyası! İşte bu korkulu rüyaya son vermenin ilk startını Sarıgül gerçekleştirdi! Ne için? Kadınların vazgeçemedikleri ve paha biçilmez ayakkabıları için! Bu tadı yaşamak için topuklu ayakkabılarımı giyip Nişantaşı'na gittim. İnanın yüksek ökçelerimin burda yürüdüğüm için bana teşekkür ettiğini duyar gibi oldum! Taş aralarında boşluk olmadan, kadınların rahatlıkla yürüyebileceği bir yol gerçekten anlatılmaz! Çevremde yürüyen kadınların düşüp kalkmadan, tökezlenmeden ve sarsılmadan dimdik yürüdüklerini görmek çok güzeldi. Zaten bu zorluğu da topuklu ayakkabı tutkunu olan kadınlardan başkası da bilmez!"

Şaka gibi bir yazı! Lakin, Eda, önemli ve ödüllü bir *stil-ikonu-köşeyazarı*. Değeri gazetesinin kendisine tahsis ettiği alanın boyutlarındaki bir ilan için talep ettiği ücretten belli. Mübeccel Atıye Hanım'a emri hak vaki olduğunda, Eda'nın hükmettiği alanın yarısı kadar bir yeri bir gün için olsun kiralayıp anamın ölüm ilanını veremeyeceğimizden belli.

Dördüncü Kuvvet'in karargâhına giriş, özel *pass* istiyor.

"Süsleme projesinde yer alanlardan birisi olan Betül Mardin *bile* değişiklikten çok memnun," diye sonlandırmış Eda yazısını. Sihirli kelime: bile. "Bile", Betül Mardin'in sosyetik eküriside gönderdiği, "Mustafa'yı dışlamayın" mesajı. Sarıgül daha ne ister? "Esasen bizim amacımız da İstanbul'un çok yaratıcı bir şehir haline gelmesidir!" diye coşuyor, pahalı dişleri ışıl ışıl, "Biz şehrimizi şahlandırmak, dünyanın bir numarası yapmak istiyoruz. Artık Avrupa, Türkiye'nin cazibe merkezi Nişantaşı'na gelsin istedik. Öyle de olacak!"

Bu şehir kimin? *Bu şehir... ardına bakmadan yollara düşen: Sanayi'den İkitelli'yi soranlarındır...*

Aşağıda az önceki amele çavuşu sesleniyor: "*Kanê?!*"

(4)

Gözlerimi açmamakta kararlıyım. Mehmet Bey'in komodine dayalı bastonuna uzandığını hissediyorum. Bacağı ağırlaşmış olmalı, zorlukla dönüyor, yatağın ayakucundaki markizin üstünden gocuğunu alıyor. Odadan dışarı çıktığını hayal meyal hatırlıyorum. Dalmışım. Sekiz buçuğa doğru ancak uyandım. Cadde tarafındaki mutfak masasında oturmuş, son kitabı *Erken Yaşta Ölüm*'ün bilgisayar çıktılarının üstünden gidiyordu.

Belki de bir gün biri açar da okur umuduyla "denize attığı şişe" bu kitap. On dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinden başladı, özgürlük, hak, vicdan gibi toplumsal telmihleri olan belli başlı kavramların hangi alanlarda ve hangi maksatlarla kullanıldıklarını araştırdı. Yeni Osmanlılardan Genç Sivillere, toplumsal algıdaki değişimi belgelendirdi. Resmi eğitim başta olmak üzere, hizmet kurumlarının algı değişimde oynadıkları rolü inceledi. Devasa bir gerçeklik kontrol çetelesi, "*check list*" dökümledi. Araştırmaya sevk eden, Rodoplu'nun "*Büyük Yalan*" dediği ruh halinin neden ve niçin yaşatıldığını anlamak iştiyakı. Neden bir "ritüeller ülkesi"yiz? Ne-

den "-miş gibi" yapmaktan usanmaz bu toplum? Muhafazakârmış gibi, cumhuriyetçi-imiş gibi, liberal-miş gibi, demokrat-mış gibi, solcu-ymuş gibi, laik-miş, şimdi de Müslüman-mış gibi yapmakta ısrar ederiz, neden? "Yirmi birinci yüzyıl fırtınası camları sarsıyor, Cancağızım," diyor, "Hâlâ, neden?!"

Mehmet Sedes'in üniversiteye geri dönüşünü tetikleyen de Rodoplu'nun ölümü olmuş. "Yangın kulesinde nöbetçi olmak sırası bendeydi!" diye açıklar. Geçen yıla kadar aynı okuldaydı. Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında doçentken emekliliğini istedi. Profesör olmamasının nedeni, akademik özgürlüğünden taviz vermeye yanaşmaması. Esasen, üniversitede kalabilmiş olması da ilgi alanının gösterişsizliğinden. Mehmet Hoca'nın angaje olduğu bir şey varsa, o da Türkiye'nin toplumsal tarihidir. Meslektaşlarının kariyerlerine tehdit oluşturmaktan doğan bir husumet yaşamamışlığımız da bundan.

Ben, "Günaydın!" diye sesleninceye kadar içeri girdiğimi fark etmedi. Başını kaldırdı, gözlüklerinin altından baktı, gülümsedi, sağında yığılı gazeteleri işaret etti: "Dışardaki rüküşlüğü nasıl paketlediklerini görmek istedim, Cancağızım. Üşenmedim, Vali Konağı'nın köşesindeki yeni bayiye yürüdüm. Hürriyet, Milliyet, Sabah, Yeni Şafak, ne buldumsa aldım. Vakit gelmemişti, onun yerine Zaman aldım. Buyurun, hepsi burada! Ne diyorsunuz?!"

Salih Efendi'yi bekleseydi keşke diyorum, soğukta bacağının daha bir kötülemiş olacağını düşünerek. Nasılsa birazdan ekmek getirecekti Salih Efendi, ondan rica edebilirdi. "Onların işleri başlarından aşkın!" diye gülüyor, "Apartmanın önünde açtıkları tezgâhı görmediniz siz. Akşama buraya yüz elli bin kişi bekliyorlarmış. Maaile, kırmızı don satıyorlar. Tırabzanların altındaki mermere yarım metre uzunluğunda bir ok yapıştırmışlar: *Klasik yeni yıl hediyeniz burada!* Kızlar hazırlamış. Gönderdiğiniz bilgisayar için ayrıca teşekkür ettiler. Yanlız, korkarım, üstünden kırmızı yağlıboya ile geçmişler, çıkarmazlarsa yazık olacak güzelim mermerlere."

Kırmızı *don* mu?! Doğru mu duydum?

"Bildiğimiz don," diyor, Mehmet Hoca, "Bu yıl Feriköy pazarında kırmızı don satışlarında patlama yaşanmış Cancağızım, hatta yok satıyormuş! Şişli sosyetesi yeni yıla kırmızı donla giriyormuş. Uğur getirmesi için. Salih Efendi'nin fırsatı değerlendirdiği anlaşılıyor."

Ne diyeyim?!

"'Hayırlı işler,' deyin, Meral Hanım, ne diyebiliriz ki!? Ayrıca, meydandaki çamı da pek beğenmiş kapıcımız, pardon! 'apartman görevlimiz.' Ben de boş bulundum, yüzüne bir tuhaf baktım galiba, 'Müslüman bir ülkeyiz ama kimseye de kendi özgürlükleri çerçevesinde niye yapıyorsun, niye yaptın, dememeliyiz, Hocam,' diye bir güzel payladı beni! 'Her şeye iyi tarafından bakmalı,' diyor, 'Turistleri ülkemize çekmek için olumlu olabilir. Hayır da şer de Allah'tan. Zaten, gerekli tedbirleri de aldı, Başkan. Gece yarısına kadar kar yağdı, yağdı. Yağmadıysa kendisi yağdıracak! Saat, tam 12:00'de! Dakka şaşmayacak!'"

İnanırım. Bizde her şey aksar, *şov* aksamaz. Kaldı ki, kar makinesinin başında Meryem duracakmış. Pire gibi bir çocuktur, Salih'in on beş yaşındaki ortanca kızı Meryem. Sarıgül'ün "*Milenyum Danışmanları*" adı altında örgütlediği çocuklardan. Sonraki yıllarda bunlardan "koro"lar yaptı, Onuncu Yıl Marşı söyletti, Erdoğan Hükümeti'ne inat 19 Mayıs kutlarken, Abide-i Hürriyet Caddesi baştan başa bayrak. Nilüfer Hatun İlköğretim Okulu öğrencisi Meryem, internetteki sayfasında "Windows 95 ve 97 kullanıyor, internette geziniyor, Akdeniz mutfağını araştırıyor, İngilizce kitaplar okuyor, ekolojik denge ve ekosistem üzerine araştırma yapıyor, vejetaryen," diye tanıtmış kendisini. Rol modeli haliyle Sarıgül. "Mustafa Abi son otuz yıl içinde hissedilir bir biçimde uygarlığımızda ve yüreğimizde bir daralma yaşadık,' diyor," diye yazmış '*blog*'unda, "'Genç danışmanlarımız olarak sizler kendi mensup olduğunuz kültürleri bilincimize ve kalbimize taşıyacak, bizi çoğaltacak, insanlığa bakış perpektifimizi genişleteceksiniz.'"

Gres yağının gözeneklerini tıkadığı çırakların ilçesi, Şişli. Nüfusun yarısından fazlasını ergenler oluşturuyor. Sosyetik burju-

vazimiz saat 12:00 itibariyle kendi âlemlerine çoktan akmış olacağından, Mustafa'nın karının varoş gençliğinin üstüne yağacağı kesin. İlçenin uzak mahallelerinden gelenler, Maçka Demokrasi Parkı'nın içinden, Emiliano Zapata'nın heykelinin yanından, Tuvana'nın süslediği sokaklara dalacaklar. Yıldızların yaldız, kutuların boş olduğunu gördüklerinde nasıl eyleyecekler kendilerini?

"Ne dediniz, Cancağızım?"

"'Şaraba, rakıya da harçlıkları yetmeyecektir çocukların,' diyordum, Mehmet Bey. Tiner, gene en ucuzu."

Zapata'nın büstünü Maçka Parkı'na diktiğini de büsbütün unutmuşum.

"Onu oraya yerleştiren belediye işçileri ne düşünmüşlerdir?" diye soruyorum, "Dikime nezaret eden mühendis, belki de fen işleri ya da imar müdürünün bizzat kendisi, Emiliano Zapata'yı kucağında bulunca Nişantaşı'nın göbeğinde, o ne düşünmüştür?! Belediye çalışanlarına gelinceye kadar, her sabah heykelin önünden geçen o akıllı genç kadın, Gülse Birsel, ne düşünmüştür? Günseli Kato, 'Uygurlardan Osmanlıya' bir kültür alaşımı yaratmaktan bahseder. Zapata'nın az ötesinde dikili Türk büyüklerinin heykelleriyle nasıl bir alaşım oluşturacağını hayal etmektedir sizce?"

"Sosyetik burjuvazinin vesayeti altında olan sanatçılar haliyle munis olurlar, Meral Hanım," dediydi, Mehmet Bey, "Mustafa, Betül Mardin'in koruması altında olduğu sürece karşı çıkmayacaklardır. Gördünüz işte, en aşağılık nebbaşı bile onurlandırmaktan geri kalmadılar." *Nebbaş*?!

"Nebbaş." Yüzü tiksintiyle buruştuydu: "Ölü soyucu!"

İstanbul Modern'deki o menfur kadavralar seyirliğinin küratöründen bahsediyordu. Eczacıbaşı ailesinin 3 Numaralı Antrepo'da ağırladığı "*Gunther Liebchen* nam uğursuz."

"*Von Hagens* demek istiyorsunuz?"

"Asıl adı *Liebchen*, Cancağızım. Polonya Yahudisi. Değiştirmiş, '*von*' eklemiş. Soyluluk budalası Alman *frau*'larına, 'ince kesim insan dilimlerinden mamul gerdanlıklar' satmakta, *onli-*

ne." Kahve içmediğim için henüz, uykum açılmadı, söylediğini anlamıyorum sanıyorum. "İnce kesim insan dilimleri," diye tekrarlıyor Mehmet Bey, "Girin internete, *Plastinarium Guben* portalında gerdanlıkların 115 Euro'dan başlayan fiyatlarla satıldığını göreceksiniz. İnsan kellelerinin en ucuzu 22.000 Euro, Cancağızım. Torsolar 55 bin, tam teşekküllü kadavralar 70 bin Euro. Az gelirliler için insan saçından yapılma bileklikler de var. Onlar daha ucuz haliyle."

Ne düşüneceğimi bilemediydim! Durmuş, kalmışım öyle! Hayır, borsayı aratmayan görkemli bir sektöre dönüşmüş olduğunu bilmez değilim sanatın. Ülkemizin yeni oligarklarıyla onların çağcıl soytarılarının arasında geçen bir oyun olduğunu, bu yeni oyunda küratörün Çalıkoğlu, Ayas filan değil, "*market*" olduğunu da bilmez değilim. Şeker Ahmet Paşalar, Çallılar, Uluçlar, bir küresel zenginin deposundan diğerininkine al takke ver külâh koşuşturup durmaktadırlar, bilirim. Ultra muhafazakâr Murat Ülker, son aktörlerinden sanat pazarının. Velakin, yerli sermaye destekli *çağdaş nebbaşlık!* Düşüncesi bile tiksindiriyor. Midem bulanıyor.

"*Sanat* nihayet halka iniyor, Cancağızım," diyor Mehmet Bey kederle, "Heykelleri dikilmeyen, portreleri boyanmayan meçhul fanilerden imal ediliyor *plastinat*'lar. Sıradan insanların bedenleri ölümsüzleştiriliyor. Hammadde seçiminde din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı olmadığını da düşünürseniz? Katılımcı demokrasinin şahikasına ulaştığını teslim edersiniz!"

"Susun, n'olur!!!"

(5)

Şen şakrak insanlar değilizdir. Hiç olmadık. Karıkoca ne içip açılmasını bildik, ne eller havaya eğlenmesini, ne de bedenimizi ruhumuzun önüne geçirip dinlendirmesini. İşin doğrusu, tren

istasyonunda yaşar gibiyizdir. Gözlerimiz perondaki büyük saatte, kulaklarımız kampanada, her katarı karşılamaya çalışarak, her gidenin ardından muhasebesini yaparak. Bitmez tükenmez bir tenis maçının ölümüne koşturan oyuncularıyız sanki, hakemsiz ve seyircisiz bir sahada kimliği belirsiz bir hasmın art arda çaktığı topları savuşturmaya çalışarak tüketiyoruz günleri. Bununla beraber, kişisel trajedilerinizi marjinalleştirme mücadelemizin başarılı olmadığı da söylenemez. Mehmet Sedes'in Günay'ın ölümünün ağırlaştırdığı nafilelik duygusuyla baş etmesi hiç kolay değildi ama baş etti. 12 Eylül mağduriyetinden 12 Eylül analistliğine uzanan serüveninin yer yer telkin ettiği -ve döneklik çağrıştıran!- gelgitlerle halleşmesini karıkoca birlikte öğrendik. Süreci tarihi perspektifi içinde, intikam iştiyakından sıyrılarak "*anlamak*" çabasını kimi arkadaşımız abesle iştigal, kimisi ihanet olarak algıladı, çoğuna veda ettik.

AK Parti iktidarı, 12 Eylül'ü yargılamaya durduğunda *lex talionis*'de eşitlenmeyi düşkünlük saydı, Kenan Evren davasında müdahil olmaya tenezzül etmedi Mehmet Hoca. Mağduriyette rol çalmanın İbrani intikamı *göze göz, dişe diş*'ten de aşağılık olduğunu söylüyordu. "Kaldı ki, müdahil olacak birileri varsa, Yasemin'dir, Suat Önen'dir. Onların sustuğu yerde bana söz düşmez," dediğinde ayrımcılıkla suçlandı. Twitter'dan, "İşkencenin azı çoğu olmaz, hepimiz mağduruz!" itirazları yağdı.

Rodoplu'nun, "İşkenceciler işlerini doğru yapsınlar da, Suat'a verdikleri akımın frekansını saniyede yüz bin periyodun altına düşürmesinler," diye çırpındığını anlatırlar. Nedeni, yüz bin periyottan düşük frekansın öldürücü olması. Mehmet, kadının, "Frekans düşüyor!" diye haykırarak uyandığını hatırlar, "Bunlar işkence yapmasını da bilmezler, öldürecekler çocuğu!"

Çocuk dediği Suat Önen, Şiran'ın kardeşi. Çırpınışı, "ölmesin de, ne olursa olsun, bunların hepsi geçecek" inancı. "Suat'ın talihsizliği, bundan iki yıl sonra değil de şimdi yakalanmış olması." Nitekim, üç yıl kadar oluyor, televizyonda bir haber: "Mardin

Artuklu Üniversitesi'nde üç gün süren, Said-i Nursi'nin 'Milliyet Fikri ve Kürt Meselesi'ne Dair Görüşleri' adlı sempozyumu sona erdi. Katılımcılar onuruna Mardin Hilton Garden İnn'de resepsiyon veren Mardin Valisi, üniversitenin adını 1102-1409 yılları arasında Mardin, Hasankeyf ve Harput bölgelerinde hüküm sürmüş olan Artuklu Beyliği'nden aldığını söyledi. Artuklu bir Oğuz Türkmen beyliğidir."

İyi ya.

Yasemin de Mehmet Bey'in ilk eşi. Bebeğini işkencede düşürdüydü, hayatını hücre arkadaşı Semiha'nın sütü kurtardı. O günlerde kendisi de üç aylık lohusa olan Semiha'nın avucuna sağdığı sütünü Yasemin'e içirdiği anlatılırdı. Yasemin'i son görüşü, 29 Kasım 1971'de Mehmet Bey'in. THKP-C davasının savunma aşamasında mahkemedeler, üzerinde "boşanmak istiyorum" yazan kâğıt parçası uzatıyor karısı. 29 Kasım, Çayanların da Maltepe Cezaevi'nden kaçtıkları gün. Mehmet, Yasemin'in boşanma kararını yaşadıklarına bağlıyor: "Söyleyebildiği var, söyleyemediği var. Kocası da olsa, nasıl koynuna alabilsin, nasıl tahammül etsin elin herifine?" Sütannesi Semiha'nın kızı, şimdilerde "televizyon dizilerinin aranan oyuncusu." 12 Eylül yargılanmaları nedeniyle onunla yaptığı bir söyleşide, "Ay, söyleme, fena oluyorum!" diyor İlhan.

Anıları kışkırtan "nebbaş!"

"Ne dersiniz, Cancağızım?" diye yaraya tuz serpiyor Mehmet Bey, "Sizce İstanbul Modern'de de satış yapmış olabilirler mi? Cunda'daki o saklı malikânelerinin kabul salonlarında, abajur altlığı olmuşlukları da var mıdır *plastinat*'ların?"

"O kadar ileri giderler mi? Evlerini cesetlerle dekore edecek kadar yani?"

Belli belirsiz omuzlarını silkiyor: "Konduramıyorsunuz, değil mi? Sergiyi Oya'nın hafifmeşrepliğine verme eğilimindesiniz. Yanılıyor muyum?"

Yanılmıyordu. Ölü canların seyirlik nesnelere indirgendiği bu yeni gerçekliğine hazır değilim Türkiye'nin. *Body Worlds*'e bir mazeret arıyorum.

İtiraf etmeli, biraz da Oya'nın babasının hatırına. Turhan Esener, Ankara Hukuk'ta hocamdı benim, '72'de. İyi hatırladığım bir hocaydı, asistanıyla sokak sokak dolaşıp ona ev aradığını bilirim. Mamafih, Kenan Evren'in Çalışma Bakanlığı'nı yapmaktan da geri durmadı. Genelkurmay'dan çıkmadığı söylenirdi.

"Saçmalıyorum."

"Estağfurullah," dedi, Mehmet, hüzünle, "Rahmetli Günay'ın, 'Bütün bunlar geçecek, biz yerliler kazanacağız' diye diye öldüğünü düşünüyorum da. Biz de ne *yerliler* imişiz, Cancağızım! Neden endişeleniyorum, biliyor musunuz, *Body Worlds* sergisine gösterilen teveccühün aslında bir tebliğ olmasından korkuyorum: Müslümanların 'eşrefi mahluk' olma iddialarından vazgeçmiş olduklarının ilanı. Tek bir Müslüman evladı çıkmadı, farkındasınız, değil mi, insan bedenlerinin yedek parça depoları olarak sunulmasından müteesir olduğunu ifade eden?" Gazete yığının en üstündeki magazin ekini işaret etti: "Buna Cumhurbaşkanımız da dahil."

Abdullah Bey'le eşinin *Body Worlds* sergisini gezerken çekilmiş bir resimleriydi gösterdiği. Hayrünnisa Hanım'ın yüzünü başörtüsünün içine çekmiş, dışarıda olup biteni görmemek için perdelerini örtmüş gibi durduğu o resim. İlk gördüğümde kadıncağızın bir tür pasif savunmaya geçtiğini düşünmüştüm.

"İnternette dolaşan son espriyi duydunuz, değil mi? 'CHP devletten ettiydi, DP milletten, AKP de dinden ediyor, vesselam!' Allahallah!?" diye ünledi birden! "Bakar mısınız?! Minarelerin ışıkları da yandı! Tuvana tasarımının bir parçası olabilir mi, Meral Hanım? Yoksa kandil filan mı bugün?"

"Yarın cuma," dedim, "ondandır."

Âşık olan miskin olur...

(1)

"Halacım, seccade değil mi bu?" Mutfak kapısında Melis, iki ucundan tuttuğu namazlığı omuzlarına kadar kaldırmış, sallamaktaydı. "Seccadeye benziyor ama! Değil mi?"

Eniştesi, "Sana da günaydın Melisçiğim!" dedi, ben, "Ner'den buldun onu?! Getir, bakayım!" Getirdi, Hikmet Bey'in Şam işi ipek seccadesi, tanıdım.

"Mücüş'ün dolabında görmüştüm," diye cıvıldadı çocuk, "Or'dan aldım!"

"Mücüş" dediği, annem, Prof. Dr. Mübeccel Atıye Çağlar. Benim küçüğüm Semih, annemize, "Mücüş," der. Çocuk ondan intikal etti. Önceleri babaanne demiyor diye kızardım, artık alıştım. Annem de alınmıyor zaten.

"Melis Mübeccel", Semih'le İlhan'ın kızları, geçen Eylül'de on yedisine girdi. Üç evin prensesi, kış aylarında bizimle burada, Nişantaşı'ndadır. Yazlarını Ayvalık'ta, annemin yanında geçirir. Annesiyle babasının İstanbul'un bir diğer ucundaki uzun ve uzak mesaileri, tahammülfersa trafik gibi nedenlerle başlayan bu düzenleme Melis'in Maçka Anaokulu'na kaydettirilmesiyle kalıcıya dönüştüğünde en çok da Mehmet Bey'le ben sevindik.

İlhan, gazetecidir. İkitelli'ye gidip geliyor. Semih, Kara Karga Yayınevi'nin sahibi. 2001 ekonomik krizinde hayli sarsılan işini yeni yeni toparlıyor. Seccadenin sahibi Hikmet Çağlar, annemin ikinci eşiydi. Semih'le benim babamız Koramiral Kenan Baran, '79'da vefat etti.

Annemin dolabında kimbilir ne zamandır tıkılı duran seccade buram buram naftalin kokuyordu, "Ne yapacaksın Meliscim kızım bunu? Bayıltır bu koku adamı!" Nilgün "namazını doğru dürüst kılabilsin diye" istiyormuş.

Nilgün, Ayvalık'tan arkadaşı Melis'in. Oben Koman'ın cenazesine katılmak için dün gece geldi. Aslen Rizeli, yükselen Anadolu burjuvazisi modeli bir ailenin Ankara doğumlu, tesettürlü kızı. Amcalarından birisi ANAP milletvekiliymiş, halası aynı partinin kadın kolları başkanlığını yürütmüş. Babaları, AKP'ye yakın. Sülalecek inşaat işi yapıyorlar, bir dayıları da meşhur müteahhit Ali Çakıroğlu. İstanbul'da, Bilgi'de okuyan, Burak isimli bir ağabeyi var. Kendisi Başkent Fransız Lisesi'nden birincilikle mezun olmuş, ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği'nde not ortalaması üç yetmişin altına düşmeyen, bir "internet cini". Babası izin vermediği için Oben Koman Hocasının "hizmetinde her türlü gereksinimi karşılayan talebelerinden biri" olamadığını söylerken boncuk boncuk gözyaşı döküyor. Lakin, "Rabbi kendisine rahmetlinin sohbetlerinden yararlanmayı" nasip etmiş. "Siz de bilirsiniz, Hocam, sohbetteki dostluk makamı, yaşam iksiriydi, rahmetli Oben Hocamız için," diyor, "fikrince ve zikrince sohbet, mutluluk ve haz kaynağıydı kendilerinin. Bizler, yalan dünyanın kokuşmuş kurbağa gölüne talipken, Oben Koman Hocam uçsuz bucaksız okyanusların efendisiydi.'"

"Sizin siyah tespihinizi de ödünç alabilir miyim, enişteciğim?"

Mehmet Bey bir an duralar gibi oluyor ama âdeti veçhile kıyamıyor Melis'e, "Al, bakalım!" diyor, "Ama kaybetmeyin bak, çok kıymetlidir!" Seke seke tespihi bulmaya koşturduydu bizim su perisi, "Tamam!"

Çocuğun arkasından saatine bakışından, kaçındığım soruyu soracağını anlıyorum. Gözlerimi kaçırmam işe yaramıyor, "Ne karar verdiniz, Cancağızım?" diyor fısıldar gibi, "Siz de gidiyor musunuz, cenazeye?"

"Bilmiyorum."

"Nilgün kızımızı götürecek birisi var mı?"

"Cami şuracıkta Mehmet Bey! İsteyen gider!" Teşvikiye Camii'ni işaret ederken sesim niyetlendiğimden de sert. Mehmet Bey alttan alıyor.

"Elbette, gidebilir, Cancağızım! Elbette! Siz götürmelisiniz anlamında söylememiştim. Melis'le birlikteler zaten."

Biliyorum o anlamda söylemediğini. Lakin, ne kadar kabul etmek istemesem de, kızın başörtüsü kendisine normalin ötesinde ihtimam göstermemi telkin ediyor. Bir de, Cemaat'ten olduğunu sanıyoruz, çünkü Melis'e kodunun "B4" olduğunu söylemişliği var. B4 nedir, Melis de bilmiyordu. Mehmet Bey, Türkmenistan seyahatlerinden birinde rastladığı "Hizmet Gönüllüleri"nden öğrenmiş. Cemaat evlerinde bir süredir çarlık Rusya'sının rütbeler cetveline benzer bir değerlendirme sistemi uygulamasına geçmişlermiş. B4 kodu, "İslam'a gönlü yatkın" anlamına geliyormuş, "vecibelerini aksatmamaya çalışan" biri yani. Kodlar, Işık Evleri türü masonik teşkilatlanmalar, derin devleti, İlluminati'yi çağrıştırıyor, tüylerimi ürpertiyor.

"Yabancılaşma"nın bendeki karşılığı, birinin yanında olduğun gibi olamamak. Kendin gibi davranamamak. İnancına saygısızlık sayacağını vehmettiğin konulardan uzak durmak çabası yoruyor. CERN deneyi gibi insanlığın geleceğinde belirleyici bir rol oynayacağı açık bir hadiseyi, ucu Allah'ın inkârına gider de, çocuğu incitir kaygısıyla konuşmaktan kaçınmak yoruyor. Otosansür, yoruyor. Torunum yaşında kız çocuğuna yabancılaşmak içimi acıtıyor. Yine de, az önceki çıkışımdan mahcubum, "Götürmem gerektiğini ima etmediğinizi biliyorum," derken kendi kulağıma gelen sesim bu defa da inler gibi.

"Bu cenaze kâbusa dönüştü Mehmet Bey," diye açıklamaya gayret ediyorum, "Oben Koman hayattayken onunla yüzleşmek daha kolaydı. Şimdi artık ben gömmeye çalıştıkça birileri hortlatıyor, üstüme salıyor sanki! Hissettiğim çaresizlik mi delirtiyor, nedir, Rodoplu'yla aynı gün toprağa veriliyor olmasında bile

meş'um bir düzen, bir komplo okuyorum! Bilerek, isteyerek, yasımızı murdar etsin diye cenazesini bugüne denk getirdi sanki."

Mehmet Bey, elindekileri bırakıyor, dikkatini bana veriyor.

"Ne diyorsunuz Cancağızım, siz?"

"Sanki, tabutta yan gelmiş yatmış, Günay'ın temsil ettiği ne varsa, akıl, ahlak, adalet, adap, aşk adına *Kih! Kih! Kih!* Alay etmekle meşgul! Sanki, kutsal bildiğimiz her değeri tekzip ediyor! Sanki, Sarıgül'le görünmeyen bir ittifak imzaladı, cenazesini kırmızı donlulara kaldırtarak üniversiteye nispet yapıyor! *'Övelim övülelim, dünya kimseye kalmaz!'*"

"Allahallah!?"

Sanki, kontrolümü tümden yitirdim! Kendimi durduramıyorum, belli ki durdurmak da istemiyorum! "Söyleyin, ne yapmalı?" diye sürdürüyorum, "Cenazeye gidip 'ölünün arkasından konuşulmaz'a mı yatmalı, gerçeğini anlatıp bir kez daha mı öldürmeli Oben Koman'ı? *'Bilginin, düşünmenin, tefekkürün ummanına açılmanın adamı'* diye şöhret yaptı sahtekâr. Susmak, *'çağcıl bir mesih,'* efendim?! *'Yarı insan-yarı tanrı!'* hatta *'insan bedeninde bir tanrı!'* olarak efsaneleşmesine seyirci kalmak. Susmak, *deli-dahi* imgesinin dalga dalga yayılmasına izin vermek, *anarşist-aziz* sahtekârlığına kurban etmek demek talebeyi. Tüm benliğimle istediğim, hak ettiği çöplüğe gömmek iken mitomanı, geri duruyorum, çünkü kaş yapayım derken göz çıkarmak, esasen gönülsüz talebeyi safi düşünceden büsbütün kopartıp internet oligarklarının kucağına atmak da var. Bakın, 'B4' kızımıza? Işık Evleri'ni aşan bir şey için gözyaşı döküyor içerde! O 'bir şey'i de mi almalı elinden? Alalım da, kendisini ateş sansın, tefekkürden elini ayağını mı çeksin!?"

Mehmet Bey, hiç beklemediği patlama karşısında şaşırmış, gözlüklerinin üstünden bakadursun, "Bir Nilgün eksikti kollamak zorunda hissettiğim!" diye söylenmekteyim, "Dün gece siz yattıktan sonra, Melis, Nilgün, ben, üçümüz, biraz daha oturduk. Youtube'dan *Sıvıyaşçennaya Voyna*'yı indirmişler, cenaze-

de onu çalacaklarını söylediler. Hatırlar mısınız, Kızıl Ordu için Alman işgali sırasında bestelenmiş bir marştı, *gıniloy faşistskoy neçisti zoganim pulyu vı lob*: 'kokuşmuş pis faşistler, alnınızın ortasına yerleştireceğiz kurşunu.' Lakin, Oben'in Ankara'dan gelen öğrencileri *Volga* türküsünün Teşvikiye Camii'ne daha uygun olacağı kanaatindelermiş, çünkü *Volga,* Oben Hocalarıyla paylaştıkları '*Spinoza Sofraları*'nın türküsüymüş. '*Yo heavi ho! Yo heavi ho!*' dedikçe Nilgün'ün gözleri doluyor. Melis, büsbütün ağlamaklı!"

"Genç kız bunlar, Cancağızım," diye hatırlatıyor Mehmet bey, "Kimbilir, bilmediğimiz hangi dertleriyle çoğalıyordur gözyaşları. Bakın, ne diyeceğim, ya 'Halime'yi samanlıkta bastılar'ı indirselerdi Youtube'dan?"

Hiç gülecek halim yok, "O da olurdu!" diye yapıştırıyorum, "Netice itibariyle, Oben Koman'ınki alkışlarımızla uğurlanan ne ilk, ne de son cenaze olacak Teşvikiye'den. Dün gece, 'Siz ne dersiniz, Meral Hocam, *Volga* iyi bir seçim mi?' diye ısrarla bana soruyor çocuk, 'Siz, rahmetli hocamızın doktora jürisindeymişiz, kendisini hepimizden iyi tanımanız gerekir. *Volga* ruhunu şad eder mi?' Edepsizliğim tuttu Mehmet Bey! 'Volga'dan daha iyi bir seçim olamaz!' derken buldum kendimi! 'Tabutun kollarının serflerin omuzlarını kanırtan halatlar olduğunu hayal edin, kızım,' diye dalga geçtim, 'Yaşam yorgunu, bitkin Rus köylülerini Tuvana'nın yıldızlarının altında halatlara asılmış hayal edin! Buğday yüklü tekneleri Ukrayna'dan yukarı, Yekaterinaburg'a doğru, akıntının tersine çekiyor olsunlar!' *Yo heavi ho! Yo heavi ho!* Bu kadar aşağılık bir alegori, ve ben zerre kadar utanmıyorum! Tersine, Oben'in kurgusuna muhteşem bir *finale!* teşkil ettiğini düşünmekteyim. Ve bu da bana sapık bir haz veriyor! 'Tarkovski bile daha iyisini kotaramazdı!' diyorum!"

"Allahallah!" diyor, Mehmet Bey yine, "Allahallah!"

"Tahmin edeceğiniz gibi Tarkovski'yi duymuşlukları var ama o kadar. Sadece duymuşlukları var. Kimdir, nedir, neye iyi gelir,

hiçbir fikirleri yok. Haliyle ironiyi kaptıramadı kızcağız, 'Rahmetli hocamızın kıymetli anneleri de memleketinden uzakta vefat etmişler. Gerçi sonradan hidayete ermişler ama biricik oğulları kendi kavimlerinin türküleriyle toprağa verildiğinde hanımefendinin ruhlarının da şad olacağını da düşünmek lazım,' diyor."

Sözünü ettiği anne, Rus prensesi değil, Gümülcineli Pervin Abla!

"Ateş gibi bir Balkan kadınıydı Pervincik. Batı Trakya'da azınlık hakları için mücadele eden, yerel gazetede müstear isimle yazılar, şiirler yazan, devrimci bir ilkokul öğretmeni. Viktorya Tedoru'yu çarşafa sokup EDES eşkıyalarından sakladığı anlatılırdı. Bildiniz değil mi, partizan Viktorya Tedoru'yu? Şaire?"

"*'Ben sade bir serçeyim sazlıkların arasında. Şarkı söylemem. Unutmam. Kışın gitmem.*' Onundu değil mi?"

"Aynen! Faşist çetelerin omuz üstünde baş bırakmadıkları vahşi Yunan içsavaşı. Viktorya'yı saklayan Müslüman kadın öğretmen. Nasıl bir ruh olduğunu anlatıyor, değil mi? Şiran Ören'in kardeşi Havin'i andırırdı, biliyor musunuz? Kıvırcık uzun siyah saçlar, o yılların modasına uygun omuzları fiyonklu basma elbiseler, jüponlu kabarık etekler, her an gülmeye hazır ışıl ışıl gözler! Bir de muhteşem bir ses: '*Nihansın dideden ey mesti nazım, bana sensiz cihanda can ne lazım!*'

"Utancımdan Volga mahkûmları falan diyerekten groteske boğmuşum konuyu, lakin bu defa da Melis'in gözleri de parıldıyor, 'Ben sana dememiş miydim, Meral Halama soralım, en iyi o bilir diye!' İşte, o zaman utandım! Kendimden de, 'Disiplin Komitesi' dediğimiz o maskaralıktan da! Öğrenci İşleri'nden de!

"Çürüdük hocam biz! Öğrenciyle komün kurmak var mıydı, tabii ki yoktu. Akademik etiğe aykırıdır, yönetmeliğe aykırıdır, aykırıdır da aykırıdır. Bir düzine ergenle birlikte ev tuttuğu biliniyorken, Disiplin Komitesi toplanamadı bile. Nur Serter'in haberi var mıydı, yok muydu, bilmiyorum ama dekanlık sekreterliği dahil hepimiz tırstık. Sekreterlik işlem yapsaydı, sözleşmesi-

ne son vermeleri gerekecek, tazminatını bile alamayacaktı. Oben efsunladı, komite toplanamadı bile. Nasıl olmuşsa olmuş, ateist müritlerinin '*anarşist aziz*' diyerekten yere göğe koyamadıkları Oben Koman, meğer Müslümanlar tarafından da '*miskin*' payesi ile şereflendirilmiş! İyi mi? Yolcu sarhoş, hancı sarhoş, 'Allah indinde en şerefli bir takva ehli olan hocamız,' diye bahsediyor Ahmet Gözüpek Hoca!"

(2)

Mehmet Bey, Dr. Ahmet Gözüpek'i tanımıyor. Bir defa, üniversitenin Baltalimanı Sosyal Tesisleri'ndeki yemekte beraber oldular. Karşılaştırmalı Edebiyat Doçenti Zeynep Eralp'ın '79 Bünyan doğumlu asistanı, Ahmet. Ak Parti iktidarının serbest bıraktığı entelektüel potansiyelin en iyi örneklerinden biri. Disiplin Komitesi'nin en yeni üyesi. "Miskinlere sadaka ve zekât yüce Rabbimizden farzdır. Rabbim, Koman Hocamızın hizmetinde her türlü gereksinimi karşılayan talebelerin nimet ve imkânlarından infak ettikleri her şeyi çok iyi bilmektedir, Allah hepsinden razı olsun," diyerekten komitenin toplanmasını engelleyen genç adam. Duyduğumuzda biz de kulaklarımıza inanamamıştık, "Ahmet Bey, sen ne yaptın yav?"

"Hocam, malumunuz, Arapçada '*miskin*', varlık duygusundan sıyrılan, kendisinde hiçbir varlık görmeyen kişi anlamındadır," diye açıkladıydı, "Bu itibarla, miskinleri sadece bencillikleri neticesinde çevrelerindeki herkese karşı kapalı yaşayan, iradelerine hiçbir zorluk yüklemeyen, eşrefi mahluk olma değerini yitirip kurutan kimseler olarak görmemek gerekir. Nitekim, *'âşık olan miskin olur, hak yoluna teslim olur; miskinlikte buldular kimde erlik var ise, merdivenden ittiler yüksekten bakar ise,'* buyurmaktadırlar Yunus Emre Hazretleri."

"Yok canım! Ne diyorsunuz?!" Şaşırma sırası Mehmet Bey'de.

"Hasılı, az sonra Teşvikiye Camii'nde *New Age* liberalleri, Spinoza ateistleriyle birlikte saf tutacaklar, Müslüman Kalvincilerle tesanüt içinde. Semih'in üç haftada yüz bin sattığını söylediğini de düşünürseniz son Yunus Emre kitabının, 'hümanistler' de illaki orada olacaklardır. Dr. Ahmet Gözüpek, mutlaka gelecektir. Sarıgül, Teşvikiye'den uğurlanan değerli bir öğretim üyesinin cenazesine vakit ayırdığını gösterme fırsatını asla kaçırmaz, iki eli kanda olsa o da teşrif edecektir, bittabi korumalarının eşliğinde."

Uzunca bir sessizlik. "Yıllar var ki, böyle, ölümü bile aşan bir yeisle sarsıldığınızı görmemiştim," diyor Mehmet Bey, "Oben Koman olayının sizi ne denli yaraladığının da farkına varmamışım. Tek kelimeyle eşeklik etmişim, Cancağızım. Bağışlayın."

Estağfurullah.

Oben Koman'ın benim için nasıl bir utanç kaynağı olduğunu bilemezdi ki. Sadece, doktora jürisinde oturup onun o bağdaşımsız metinlerine liyakat yükleyenlerden birisi olduğumdan değil. Jürideki diğer arkadaşları ikna edebileyim diye bin dereden su getirmişliğimden de değil. Koman'ınkine gelinceye kadar, daha ne doktora tezleri, ne araştırmalar geçer bizim jürilerden, Koman'ınki en kötüsü de değil! Benimki bir entelektüel tufeyliyi, bir *flaneur*'ü, zamanında teşhis edememiş, talebeyi '*anarşist-aziz*' sahtekârlığına kurban etmiş olmanın utancı!

"Tufeylilik, yavaş yavaş cerahat toplayan sinsi bir çıban gibi Mehmet Bey. Yayılıp zonklamaya başlamadan teşhis edilemiyor. Sizinle paylaşamamış olmamın nedeni, sürecin uzunluğu. Bir de, onca yalanın nasıl yaşanabilmiş olduğunu hafsalamın almayışı, bugün bile."

(3)

İçeriden açılıp kapanan dolap kapılarına kızların ergen kahkahaları iştirak ediyor. Melis'in Nilgün'ün etrafında dört döndü-

günü gördükçe içim daralıyor, miskinliği yücelten dünya görüşünün ona da sirayet edeceğinden korkuyorum. Sanki, göz göre göre çarçur ediliyor bir kuşak, sanki gençlerimizin yılları çalınıyor. Görüyoruz da, elimizden bir şey gelmiyor.

Lakin, Mehmet Sedes'e söylenecek sözler değil bunlar. *Erken Yaşta Ölüm*'ün yazarı o. Onun hâlâ umudu var. Eğitimi yepyeni bir bakışla yeniden kavramlaştıran bir model üzerinde alternatif eğitim şurası gibi çalışıyor geceli gündüzlü ve bir başına. Umudu olmasa çalışamaz diye düşünüyorum.

"Benimki çokça da kontrol yanılgısı Mehmet Bey, aldırmayın," diye geçiştirmeye çalışıyorum, "Oben Koman'ı zamanında deşifre edememiş olmak rencide ediyor. Sapkın bir ruhun kurduğu düzene yenik düşmüş olmayı kendime yediremiyorum. Aslında, asıl vasisi Mübeccel Atıye'dir Oben Koman'ın. Annem, Pervin Abla'yı çok severdi. Jürisinde görev almaklığım da Mübeccel Atıye'nin zoruyla değil ama 'Pervin'in oğlunu kolla' ricasıyla olmadı diyemem. Saint Michelle'e girmesine önayak olanlar da Mübeccel Atıye ve Hikmet Bey. Şişli'de, Abide-i Hürriyet üzerindedir ya Saint Michelle. Oben hafta sonları buraya, İleri Apartmanı'na evci çıkarmış. Hikmet Bey, derslerinde yardımcı oluyor. Müzikle de o tanıştırmış. Bir de musikişinas yönü vardı ya Hikmet Bey'in. İyi ut çalardı, hatta Türk müziği teorisyeniydi. Özel günlerde Osmanbey Merkez Camii'nin minaresine tırmanır, sabah ezanını kendisi okurmuş diye anlatırlar. Nilgün'ün *Spinoza Sofraları*'nda dinlediği kadim Yahudi ilahileri, Afrika ninnileri, Rus halk şarkıları, Hikmet Bey'den."

"Melis'in elinde Şam işi seccadeyi görünce, ben de Hikmet Çağlar Hoca'yı düşündüm, Cancağızım," dediydi Mehmet Bey, "Bugün buradan bakınca, enteresan adammış rahmetli."

Öyleydi herhalde. O yıllarda ben annemle ilişkimizi kesmek noktasında tepkiliydim Çağlar'a, çünkü hem iflah olmaz bir gerici, hem de Hacı Mustafa Pertev Zapsu'nun yakın dostuydu ezberimde. "Zapsu" soyadı, o zaman daha da etkin, sülalenin ucu

Kadiri tarikatının kurucusu Abdülkadir Geylani'ye gidiyor. Hacı Pertev'in kendisi seyyit ve şerif sayıldığından, kırsaldaki arkadaşların karşılarına dağlar gibi dikiliyordu töresi, geleneği. Sülaleden bir ilerici Musa Anter çıkmış, onu da, "Kürtçülük İslâmiyet ile bağdaşmaz," diye evden kovmuş Hacı Pertev. Olay duyulduğunda hayli canımız sıkıldıydı, zira adı üstünde, "*Mam*" Musa Anter, devrimcilerin "amca"sı sayılıyor. Anter Ağa'nın oğlu olduğunu da bilirdik Mam Musa'nın ama İstanbul bağlantısının derinliğini bilmezdik. Meğer, eşi Ayşe Hale Hanım, Hikmet Çağlar'ın ilk eşinin Saint George Avusturya Lisesi'nden sınıf arkadaşı, birlikte mezun olmuşlar. Hocanın ilk eşi hayattayken ailecek de görüşürlermiş. Garibim Musa Anter! Elifi görende mertek sanan jandarma onbaşısı, tuvalet deliğini tutturamayan PKK sergerdesi, beyaz tuvaletli Viyana valsleri üçgeninde büzülmüş kalmış olmalı.

Avusturya Lisesi, Hikmet Bey'in oğullarının da okulu. Kızı, Fransız Dame de Sion'dan. Kendisi, Prof. Ayhan Songar ve Prof. Recep Doksat ile birlikte yarı sufi, yarı spiritualist bir ekiptendi. Ben özellikle de Profesör Ayhan Songar'la meşklerinden hatırlarım. Her perşembe sırayla birinin evinde toplanır meşk ederler, seanslar düzenlerlerdi. Oben'in babası, Selim Koman, Songar'ın Çapa Tıp'tan öğrencisi, onların yanlarında gezen genç bir adamdı. Batı Trakya Türklerinden, Yunan uyruklu. Koman'ın anne tarafından dedesi, büyük dayıları, 1940'lı yıllarda Yunan içsavaşının ortasında kalmış, başlarına gelmeyen kalmamış insanlardır ama Yunanca bile bilmezler, Müslüman Türktürler. Rusya ile uzak yakın ilişkileri yoktur. Oben'in annesinin yoksul düşmüş bir Rus prensesi, kendisinin Yekaterinaburg doğumlu olduğu, Oben'in kendisi için sahneye koyduğu oyunun parçalarıdır, hiçbirisi gerçek değil.

Selim Koman'ı hoşsohbet, rint bir adam olarak hatırlıyorum. Nevizade'de rakı sofraları, şiirler, Mevlânâ'dan, Hayyam'dan rubailer, gece Beykoz açıklarında lüfer avına çıkmalar, *Lady's*

man dedikleri türden bir adam. Pervin Abla'ya gelince; onu ne zaman hatırlasam, boğazımda bir şeyler düğümlenir, ağlamaklı olurum.

(4)

"Ne hayatlar ama!" diye hırıldamaktayım ruh halimi kaygıyla izleyen Mehmet Bey'e, "Ve ne ziyanlık! '60ların başında bir Batı Trakya heyetiyle beraber İstanbul'a geliyor Pervin öğretmen. Türk Edebiyatı Vakfı, bunlara Boğaz'da bir davet veriyor. Ahmet Kabaklı, Songar Hoca oradalar. Selim, bermutat onlarla beraber. Tanışıyorlar ve Selim, bu ışıl ışıl hemşerisine çılgınca âşık oluyor! Deste deste papatyalar, heyetin kaldığı öğretmenevinin bahçesinde serenatlar, yattığı odaya sızıp yastığının altına mektup bırakmalar, vesaire, vesaire, altından giriyor üstünden çıkıyor, Pervin öğretmenin. Kendisiyle evlenmeye razı ediyor ki, kadının böyle bir niyeti hiç yok. Hem bir iki yaş daha büyük Selim'den, hem de oturmuş bir kariyeri var, bağlantıları var, toplumda saygın bir yeri var. Lakin, ısrara dayanamıyor, razı oluyor. Bu defa Selim'in ultra muhafazakâr, dul anası kıyameti kopartıyor. Oğlunu harçlığını kesmekle, mirasından mahrum etmekle tehdit ediyor. Sonunda, Pervin'in Gümülcine'de kalıp öğretmenliğe devam ettiği, maaşını okulu bitirebilsin diye İstanbul'a, Selim'e yolladığı bir düzene geçiliyor. Fakat iki yıl içinde bitmesi gereken fakülte uzadıkça uzuyor. Bu arada, Oben doğuyor. Kadıncağız yaz tatillerinde, noelde, paskalyada İstanbul'a geliyor, çocuğunu babasına gösteriyor, geri dönüyor. Üç yıl beş yıl derken, yine bir yarıyıl tatilinde Selim'e sürpriz yapmaya kalkıyor. Haber vermeden Mustafapaşa'daki evlerine geliyor, kapıyı açıyor giriyor. Görüyor ki, Selim fotoğrafçılığa merak sarmış, evi karanlık odaya dönüştürmüş. Kurusun diye çamaşır iplerine astığı negatiflerde pornografik resimler, Selim ve bir kadın. Meğer kamerayı ayarlamış, yatağa

girmişler, onlarca poz. Pervin öğretmen, negatifleri topluyor. Oben'in elinden tutuyor, en yakın fotoğrafçı dükkânına gidiyor, silah zoruyla negatifleri bastırıyor. Ortaya muhteşem bir porno koleksiyonu çıkıyor! Öyle ki, fotoğrafçı çırağı bir kısmını da kendisi için alıkoymuş, yıllarca İstanbul'a dağılan fotoğraflarını toplamaya çalışıyor Selim. Uzatmayayım, Pervin Abla resimleri alıyor, başta Songar, Doksat, Selim'in hocalarına teker teker postalıyor. Selim'in kariyerini bitiriyor."

Mehmet Sedes, kulaklarına inanamadıydı.

"Ne diyorsunuz siz, Cancağızım! Korku filmi gibi!"

"Sonrası daha korkunç! Fotoğrafları postaladıktan sonra o kötü bekâr evine geri dönüyor, bavullarını boşaltıyor ve bir daha çıkmamacasına yerleşiyor Pervin Hanım."

"Öğretmenliği bırakıyor?!"

"Evvet! Kariyerini, memleketini, ailesini, her şeyi bırakıyor. Selim'den boşanmayı kabul etmiyor ama affetmiyor da. Rujunu siliyor, allığını çöpe atıyor, evin tek yatak odasını ortasından kontraplakla ikiye bölüyor, oğlunu koynuna alıyor, orada yaşamaya başlıyor. O günden sonra ağzından konuyla ilgili tek bir kelime çıkmıyor. Ne Selim'le, ne bir başkasıyla konuşuyor. Tam bir sükût perhizi. İş yok, güç yok. Zaten, Yunan uyruklu bunlar, iş istese de yok. Hayattan istifa ediyor.

"Mübeccel Atıye Hanım'ın olaya el atması bu zaman. 'O kadın, o çocuk, o evde ne yedi, ne içti, yıllarca kimse bilmedi,' diye anlatır, 'Batı Trakya'daki ailesi kalabalıktı. Öyle yoksul da değillerdi, üstelik drahmi kuru da yüksekti. Yardım edebilirlerdi yani ama Pervincik kardeşleri dahil kimseden bir şey istemedi. Verileni aldı, teşekkür etmedi. Verilmediğinde darılmadı, sitem etmedi. Kendisini Oben'e adadı. Siyah etekler, siyah hırkalar, yaz kış elinden bırakmadığı örgü şişleri, *İki Şehrin Hikâyesi*'ndeki Madame Defarge'a dönüştü.' O halini ben de gördüm Mehmet Bey, korkunçtu! O şıkır şıkır kadın gitmiş, yerine zehir gibi kin dolu, kapkara bir kadın gelmişti. Mübeccel Atıye, nasıl yaptıysa

yaptı, annesine haber saldı, 'Gelin, kızınıza sahip çıkın' şeklinde bir mesaj. Ve anne, Hatç'anım, geldi.

"Hatç'anımı size nasıl anlatmalı, bilemiyorum. Bu dünyada örgütlenmiş insan yaşamından tevellütünü dahi bilmeyecek kadar uzak, bir ümmi kadın!

"Bedeninin taşıyabileceği kadar oğlana ana olmuş, toprağa iltisaklı, dilsiz ve dayanıklı bir nine. Yaşama dair nefes almak zorunluluğundan başka bilgisi yok desem, bilmem anlatabilir miyim!"

Mehmet Sedes gülümsedi, "Köksap bitki diyorsunuz, Cancağızım!?"

"Evet, gerçekten de köksap bitki diyorum Mehmet Bey. Rizom. Zamanın, mekânın anlam taşımadığı, ömür denilen sürecin 'nîçun?' kayıt altına alındığına akıl erdirememe hali. Ne Latin, ne de Kur'an yazısı, elifi gördüğünde mertek sanan, şahane bir cahil. Spinoza, 'Mutluluk bir erdemdir, ödül değil,' buyurur ya, Hatç'anım, Spinoza'nın başat müttefiki! Yaşlı mı, genç mi bilmiyor, cinsiyete anlam yüklemiyor, cinsiyete anlam yüklemediği için kafasında kadın ve erkek için öntanımlı roller yok. Sadece yaşıyor. Mübeccel Atıye bunu, 'Gel de kızına sahip çık!' diye çağırmış ya, bir de bakıyor ki, Selim'i Pervin'den ayıramıyor, aynı şevkle bağrına basıyor Hatç'anım. Haylaz damadına bütün sitemi: 'Nîçun yapar bu Selim'im böyle, bilmem ki?!'"

"Desenize, Koman, nenesine çekmiş, Meral Hanım," diye gülümsüyor Mehmet Sedes, "Anlattığınız kadarıyla asli anarşist Hatç'anımmış. *Anarşist-azize!*" Hiç düşünmemiştim! "Siz, Oben Koman'la yüzleşmeyi tamamlamış, hatta bağışlamışsınız bile!" diye ekliyor. Bunu da hiç düşünmemişim.

Entelektüel tufeylilik dediğim, belki de ıssızın yaşam biçimi.

İçimde fırtınalar kopuyor!

"Medeniyet, ıssızda döl tutmaz Mehmet Bey," derken buluyorum kendimi, "İnsan olmanın bedeli, ıssızı ehlileştirmektir. Üniversite onun için var. Issıza talip olanın devedikeniyle yetinmesini bilmesi gerekir. Akademik çatının altında yeri yok!"

Yersiz, zamansız bir çıkıştı. Kocama üstenci takınmak, haddim değil.

"Hasılı, Pervin öğretmen, Oben'e liseyi bitirtti ve gezegendeki hayattan helallik istedi," diye sürdürüyorum, "Geleceğini mahvetmek suretiyle Selim'e verdiği hasarın diyetini taksit taksit ödemekteymiş de, Oben'in Saint Michelle diploması son taksitmiş gibi oldu.

"Zamanlaması üzerinde tam bir mutabakat olan ölümlerdendi Pervin öğretmeninki. Kimse şaşırmadı. O ateş parçası kadından kala kala bölük pörçük yünlerden kimin için ördüğü belirsiz grotesk kazaklar kaldı. Selim Koman memleketine döndü, Karasu üzerinde şimdi unuttuğum bir kasabaya yerleşti, hayatını 'psikolog' olarak kazanmaya başladı. Diplomasızdı ama hayat bilgisi vaziyeti kurtarmaya yetiyordu. Annem, hastaların kuyruğa girdiğini söylerdi.

"12 Eylül sürecinde biz İstanbul'dan hemen tümüyle koptuk, malum. Beş altı yıl Mübeccel Atıye ile bir araya gelmediğimiz için Komanların serencamını izleyemedim. Yıllar sonra günlerden bir gün, Oben Koman çıkageldi. Yaz kış giydiği gömleğinin altından kemikleri sayılan bir *bezdomnil*!"

Bezdomnil?

"Bi-mekân. '90 sonrası Moskova'sının kurşunların vızıl vızıl uçtuğu karanlık arka sokaklarında soğuktan titreşirken hayal edebileceğiniz bir evsiz. Ya da '17 öncesinin Volga mahkûmu. Ya da kadidi çıkmış müjiği. Ya da sigara dumanından göz gözü görmeyen karanlık bir odada, sonsuz epistomolojik anarşizm tartışmalarının iliğini kemiğini kemirdiği, kara sarı bir Bakunin çömezi. Her durumda, Yekaterinaburg doğumlu olduğu şaiyasını mükemmelen inanılır kılan bir görünüm. Ahmet'in sürünmemek için geri geri giderken duvara çarptığını hatırlıyorum. İddia edildiği gibi bitli olabilir miydi? Bilmem ama şaşırmam da. Yıkanmaktan nefret ettiğini söyleyenler çoktu. Bu niteliği de '*Miskinler Manifestosu*'nun 'Haftada birden fazla yıkanmak caiz değildir' kuralı ile örtüşüyor."

Mehmet Bey nasıl baktıysa, "Ciddi söylüyorum!" demek zorunda kaldım.

"'*Miskin Manifestosu*' diye dokuz-on maddelik bir de bildiri var. İnternette dolaşımda. 'Miskin olunmaz, miskin doğulur,' diye başlıyor, miskinlerin yaşam felsefelerinin çerçevesini çiziyor. İlk okuduğunuzda şaka gibi duruyor, entelektüel tufeyliliğin ipuçları ikinci bakışınızda aşikâr oluyor. Buna göre su, Allah'ın kullarına yaptığı '*en mühim güzelliklerden*' birisi olduğu için, duş, jakuzi, havuz gibi nesnelerle amacının dışında kullanılması caiz değil! Nitekim odama giren genç adam pisti! Lakin, bütün bunlar, ağızını açıncaya kadar! Konuşmaya başladığında ince uzun parmaklarının ahenkle yönettiği, yumuşak, tatlı, hatta bağışlayıcı bir üslup. Görünüşünün, fiziki varlığının konumuz dışı olduğunu telkin eden ses tonu. Bilgiye ulaşmanın, düşünsel üretimin, bedenden ve onun harcıâlem ihtiyaçlarından arındırılarak da mümkün olduğu kadim gerçeğini hatırlatan bir tavır. YÖK'ün taleplerinin dışında gelişen tefekkür seanslarını gönül rahatlığıyla kendisine emanet edebileceğimizi hissettiren dirayet. Hasılı, bizim müfredatı iyileştirmek yolunda müstesna bir destek vaadi. Ben de yuttum, Mehmet Bey! Hani, derler ya, yem şöyle dursun, kancasıyla, misinasıyla, kamışıyla bütün bir oltayı yuttum. Onun o istemez haline, umursamazlığına aldandım."

"Sesiniz titriyor Cancağızım! Yoksa ağlıyor musunuz?"

"Asabım bozuldu!" demiştim masanın üstündeki peçeteye uzanırken, "Şimdi geçer, merak etmeyin. Mustafa Sarıgül, Oben Koman derken sinirim bozuldu. Şimdi geçer."

Mehmet Bey havayı dağıtmaya çalıştıydı, "Ne olduydu Hikmet Hoca'ya? Valide Hanım kendisini boşadıktan sonra İngiltere'ye mi göçtüydü, neydi?"

"Mübeccel Atıye Hanım onu boşamamış, o Mübeccel Atıye Hanım'ı boşamış. Hem de gıyabında! 'Kefenim helal, canım azat!' diye kaçıp gitmiş adam! 'Taa İngiltere'ye!' diye anlatır annem."

İlk kez duyuyormuş gibi baktıydı Mehmet Bey.

"Yaaa?! Peki, sebep?"

Sebep, aşırı suhulet. İyiydi, hoştu, tasavvuf ehliydi, anadili gibi Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca bilirdi, kitapları İngiliz üniversitelerinde okutulurdu, Türkiye bir daha onun gibi bir İslam felsefecisi görmedi, "Lakin, Meral tutuklanmış Mamak'ta yatarken, Hikmet Bey'in, '*Bütün bunlar yansımadır, hakikatı ancak remzederler,*' şeklindeki hermetik mülahazalarını çekemedim," demiş Mübeccel Atıye, İffet Teyzeme. "Ateş düştüğü yeri yakıyor, hemşire!"

Porcini mantarlı risotto...

(1)

"E, iyi valla! Eve hırsız girse farkına varmayacaksınız! Oh, oh, oh! Çaylar, kurabiyeler! Zili de duymadınız! Sohbet pek derin anlaşılan!" Mutfağa gürültüyle dalan Semih, Mehmet Bey'in önündeki tabağa hamle etti, bir batonsale kaptı, sesini alçalttı.

"İçerdeki sıkmabaş kim? Ne iş?"

Mehmet Bey, sorduğu sorunun cevabını çoğu kez dinlemediğini bilecek kadar iyi tanır Semih'i. Nilgün'ün kim olduğunu açıklamakta acele etmedi. Nitekim, anında unuttu, içeride kızlarla konuşan İlhan'a seslendi kardeşim.

"Gel, aşkım, gel! Gel, kocana bir çay koy da boğazının deliği açılsın!"

Mütevazı mutfağımıza ilk kez görüyormuş gibi ve hak ettiğinin hayli ötesinde bir beğeni ile uzun uzun bakındı. "Abla! Burası ne güzel olmuş, yav!" diye ünledi, "Hocam, hiç söylemiyorsunuz?! Tadilattan sonra görmemiştim!"

Mehmet Bey ile gözlerimiz buluştu: "*Semih bunu hep yapar.*"

Hasetliğinden değil, Baran ailesi olarak İleri Apartmanı'nda elimizde kalan son daire olmasına içerlediğinden. Nişantaşı çocuğu olmanın özel bir anlamı var Semih için. Mübeccel Atıye'nin diğer daireleri, kendisinin yayınevinin borçlarını kapatmak için dahi olsa, elden çıkartmış olmasını hazmedemiyor. Halen oturmakta olduğumuz bu dairenin eninde sonunda Melis'e kalacağı düşüncesiyle avunduğunu hissettiğim zamanlarda da benim içimi siteme benzer bir duygu kaplıyor, üstünde durmamaya çalışıyorum.

O gün de pencereye yürüdü, "Nişantaşı, böyle ayaklarınızın altında! Breh, breh, breh!" diye gürledi, "Tuvana da oldukça iyi iş çıkarmış! Avizeler çok başarılı! Abdi İpekçi ne güzel görülüyor hocam bur'dan!" Kapıda beliren gelinimize döndü, "Salon bu tarafta olmalıymış ama değil mi, İloş? Öbür tarafın pek bir manzarası yok. Sitare Hanım, mutfağı salon, salonu mutfak mı yaptırmalıymış?" Mehmet Bey'e döndü.

"İlhan'la gelirken caddede Cem Boyner'i gördük hocam. YDH'dan da kimse kalmamış, değil mi yanında? Betül Mardin de oradaydı, iki Robert'li, Hah! Hah! Hah! birlikte kurdele kesmeye hazırlanıyorlardı!" *Kurdele?*

"Abdi İpekçi'yi kesen kurdele var ya abla Hamzagil, Taviloğlu, Boyner, o kurdeleyi kesip caddeyi trafiğe açmaya hazırlanıyorlar."

"Nasıl, yani? O kırmızı halının üzerinden otomobiller mi seyredecek?"

"İlahi Meral Abla!" diye atıldıydı İlhan, "Halı dediğiniz de kaç paralık bi'şiy! Sonuçta, yapay elyaftan, makine halısı! Sarf malzemesi yahu!"

Annem, İlhan'a "sahici hayatın dar geldiğini" söyler. Gerçekten de her tuttuğu işte şatafatlıdır bizim gelin hanım. Yaptığı bir haberi de, söyleştiği bir zatı, vizyona giren yeni bir filmi, bir şarkıyı, hatta bir lokantayı "ergenlere özgü" diye tanımlayabileceğim abartık bir özgüvenle yaldızlar.

"Halının maliyetini de caddede mağazası olan perakendeciler, Taviloğlu falan üstlenmişler zaten," diye şakıyor, "On beş günde dört aylık ciroyu yakalayan dükkânlar var. Alan memnun, satan memnun! Tayyip *win-win* diyor ya enişte, işte size *win-win!*"

Bir karışlık etekliğin asgari ücrete satıldığı dükkânlardan bahsediyor: *win-win*... Hayır, her zaman böylesine densiz değildi İlhan.

(2)

Biz tanıdığımızda Oriana Fallaci'yi kendisine idol tutan, içi dışı aydınlık, alımlı bir genç kadındı. Fallaci, malum, Kaddafi'den Golda Meir'e, çok sayıda tartışmalı liderle yaptığı derin söyleşileriyle ünlü, o cesur gazeteci kadın. Humeyni'yle röportajı sırasında, Devrim Muhafızları'nın kendisini giymeye zorladıkları çarşafı sıyırıp adamların kafalarına fırlatmış olması nedeniyle de bizim gönlümüzde apayrı bir yeri vardır. Babıali'nin, "Orada bir yer karosu, bir klozet kapağı, çalışan elemandan daha değerli tutulur," dedikleri İkitelli plazalarına henüz taşınmamış olduğu yıllar bunlar. Özal'ın serbestleştirme ve özelleştirme politikaları basının sermaye ve sahiplik yapısını henüz değiştirmemiş, sendika mevzilerini kaybetmemiş, 212 sayılı Basın Yasası kadük olmamış. Ertuğrul Özkök, Güneri Cıvaoğlu, Hıncal Uluç modeli yazarların hedonist külliyatı çekingen. Medyanın ar damarı kireçlenmekte de olsa direniyor, bütünüyle çatlamış değil. İlhan, İzmirli hemşerisi Dinç Bilgin'in *Sabah*'ında çiçeği burnunda bir muhabir adayı. Elinde Fallaci'nin *Tarihle Söyleşiler*'i, Erbakan'ın "ipliğini pazara çıkartacağım" diye koşuşturması bile büsbütün yadırganmıyor.

Fallaci'nin gelinimizin gönlündeki yerini Ayşe Arman tipolojisine terk etmesi, İkitelli'nin cam-çelik yığışımlarının yükselmesiyle eşzamanlı. Plazalar, İtalyan mobilyalarıyla döşenmiş ofisleri, toplantı salonları, VIP restoranları, barlarıyla geldiklerinde, hayretler içinde kalmıştık. Saunaları, yüzme havuzlarını duyduğumuzda ağzımız açık kaldı. *Bowling* salonlarından bahsedildiğinde Timur'un fillerini görmüş gibi olduk, gülmekten kırılıyoruz.

"Sahici yaşamda böyle bir süreç yok, farkındasın değil mi, İlhancığım?"

Kızcağız kirpiklerini titretmişti: "Nasıl yani?"

"Tefekkürün bunalttığı sütun yazarlarının iki kulaç atıp işlerinin başına döndükleri, savaş muhabirlerinin sızlayan kemikleri-

ni saunada teskin ettikleri, haber peşinde saçlarını süpürge eden kadınların kuaförde tımar edildikleri bir durum yok. Bar dediğin Nevizade'de, VIP dediğin devletlu havalimanında, *bowling* dediğin gradosu düşük ergen filmlerinde. Hangi Hollywood filminin platosudur bu, a kızım?" İlhancık şaşkın bakadursun, *Genç Osman* türküsünün sözsüz uyarlaması: "*Hey heyyy... Aydın Doğan dediğin Kelkitli bir uşak, kelem çorbasına daldırmış bıçak, oy oyyy...*"

Zeynep Eralp, "Karşılaştırmalı Edebiyat" doçenti arkadaşımız, yetkin bir Kemal Tahir uzmanıdır. "Hata, medya patronlarından burjuva özellikleri beklemenizde," diye ahkâm bildiriyor, "Kemal Bey'in dediği gibi, bunlar zengindirler ama 'milli zengin' değildirler. Ellerine geçeni son meteliğine kadar işe yatırmak gibi bir alışkanlıkları da yoktur. Pazardaki rakipleriyle boğuşmak, daha kaliteli bir ürün, daha iyi bir gazete çıkarmak gibi dertleri de yoktur. Liberal değillerdir, özgürlük taleplerine çeyrek ağız destek verirler, çünkü aslında istedikleri devlet destekli tekeldir. Yani isterler ki, devlet her işi bunların yerine yapsın, bütün mali tehlikeleri ortadan kaldırsın, gerektiğinde zararlarını da yüklensin. Bunlara salt kürekle para toplamak kalsın. Topladıklarını yeniden yatırmayı da kendilerinden hiç kimse istemesin. Kazansınlar, kazandıklarını saklasınlar, taşa toprağa gömsünler, hatta İsviçre'ye filan kaçırsınlar."

Zenginin malı, züğürdün çenesini yoruyor gerçekten.

Biz konuşaduralım, İkitelli plazaları sadece bowling salonları, şarap kavlarıyla değil, dayattıkları *life style*'ına uyumlu kadrolarıyla da geldi. Cağaloğlu Yokuşu'nun tıknefes eski tüfeklerinden farklı olarak, bu kadrolar, şimdi artık "*yayın yönetmeni*" dedikleri başyazarlarının sosyetik burjuvaziye intikalini doğal karşılayan, şatafatı yadırgamayan elemanlardan oluşuyordu. Patronlarının özel jetlerini garipsemek şöyle dursun, varlığından saklı bir gurur duyan "*yeni gazeteci*" tipi, bir Aydın Doğan'ın veya Dinç Bilgin'in veya Karamehmet'in özel uçağına davet edilmiş olmayı

Başbakanlık protokolüne yeğlediğini açık etmekten çekinmiyordu. Nitekim, İlhan'ın gönlünde Oriana Fallaci'den boşalan yeri, yeni gurusunun alması da uzun sürmedi. "Ben hayatla sevişiyorum, enişteciğim!" diye şakımaktaydı Mehmet Bey'e, "Herkese de tavsiye ediyorum!"

"Nasıl sevişiliyor İlhancım hayatla?"

"Güneri Bey'in dediği gibi, üç yolu var: Anı yaşamak, işler çok kötüye de gitse, 'Bu da geçer, yahu!' diyebilmek, bu kavanoz dipli dünyada zevk aldığın her şeyi yaşamak!"

(3)

1998 ekonomik krizinde beş bin gazete çalışanının işine son verildiydi. Böylece başlayan süreçte meydan bizim İlhanımız modeli eli yüzü düzgün, ağzı laf yapan genç kadınlara kaldı. Babıalinin eski tüfeklerinden boşaltılan köşelere yerleştirilen bu "*olumlu ve ılımlı genç kadınlar*"dan televizyon sunucuları olarak da yararlanılabileceği anlaşıldığında, Şükran /Ketenci/ Soner'den Billur Kalkavan'a dönüşüm tamamlanmış, Türk medyasının çehresi tamamen değişmişti. Böylece kaybolan arşivin yarattığı devasa boşluğu İstanbul'dan ötesini tanımayan genç rintlerin boylamaları mümkün de değildi. Çareyi, "nasıl olup da bu kadar çağdışı olunabildiğine" esasen akıl erdiremedikleri hadiseleri olmuyor saymakta buldular. Beylerin işlerine karışmayı adabı muaşeret ihlali sayan ev sahibelerinden beklenen ketumiyyete uygun bir biçimde suskun, Ergenekon, Balyoz gibi konuları dürüst bir irdelemeye tabi tutamayacak kadar mahcuptular. Silivri'nin mobese kameraları, en iddialı olanların bile tek bir kare resimleri olsun tespit edemedi.

Lakin, rotatifler dönüyordu, sayfaların bir biçimde doldurulmaları gerekiyordu. Batı literatüründe "*kontrollü haber*" diye bilinen uygulamaya sarılındı. *Kontrollü haber*, kamuoyunu yön-

lendirmeye talip kurum, kuruluş ve eşhasın "halkla ilişkiler" şirketleri aracılığıyla yayınlattıkları haberler oluyor. Semih'in aşağıda Boyner'le birlikte kurdele kesmeye hazırlandığım söylediği Betül Mardin, ciroları milyar dolarla ifade edilen müşterilerinin arzu ettikleri biçim ve içerikli haberleri medyaya taşıma sektörünün piri. Kadın kendisini "halkla ilişkiler mesleğini Türkiye'ye getiren, kabul ettiren, mesleğe profesyonellik ve saygınlık kazandıran, pek çok uluslararası platformda Türkiye'nin adını duyuran, kendini mesleğine adamış bir duayen" olarak tanıtıyor ve haklı. Ve haliyle şık, haliyle sosyetik, haliyle ecnebi. "Medya temsilcileri" dedikleri şirket çalışanları da öyle. Babaali'nin yalın kılıç muhabirlerinin, kolej çıkışlı, diller bilen, çoğunlukla özel üniversitelerimizin uluslararası ilişkiler gibi yükte hafif pahada ağır bölümlerinden mezun afili medya temsilcileriyle yenişmeleri mümkün de değildi. Kibarca "tensikat" denilen işten adam atma süreci, muhabirlerin yerlerini fiiliyatta medya temsilcilerinin aldığı düzene bıraktı.

Oturulduğu yerden haber üretilmesi pratiği başlangıçta pek de etik olmayabilirmiş gibi durmakla birlikte, bunun muteber bir uygulama olarak kabul görmesi uzun sürmedi. İsim sahibi sütun yazarları alanlarını medya temsilcilerinin kendilerine iletikleri basın formatında kaleme alınmış hazır haber/yorumlarla doldurmaya alıştılar. Böylece muhabirlik kurumu da fiilen lağvedilmiş oldu. Mehmet Bey'in 2000'li yılların başlarında yürüttüğü araştırmalardan biliyoruz, daha o yıllarda, Türk basınında yayınlanan haberlerin yüzde altmıştan fazlası, piarcıların, yayın yönetmenlerinin masalarına yağdırdıkları basın bültenlerinden devşirilen haberlerdi.

Hasılı, "kontrollü haber," kullanımı ucuz olduğu kadar da baş ağrıtmayan gazete üretim yöntemi olarak, piar şirketlerinin basın kartı sahibi kankalarına yaptıkları "şıklık"larla hızla yerleşti. Yılbaşı, bayram, doğum günlerinde ürkek başlayan hediyeler, gazete çalışanına "bir şey yaptım duygusu" veren "incele-

me gezileri"yle pahalandı. Uluslararası jargonda "*junket*" diye bilinen bedava geziler, birbiri ardına hışım gibi inen ekonomik krizlerin bunalttığı medya çalışanlarına ilaç gibi geldi.

Melis'in anaokuluna başladığı günlerdeydi sanırım, İlhan, nasıl geliştiğini bilemediğimiz bir şekilde, Hürriyet köşe yazarlarından Robert Kolejli Gülçin Telci'nin ekürisine katıldı. Müteveffa Telci'nin Baltalimanı'ndaki yalısından çıkmadığı bu süreçte, gelinimizde hayli garipsediğimiz bir Elmor sempatisinin oluştuğuna tanık olduyduk. *Elmor*, o günlerin ECA reklamlarının çizgi roman kahramanı tesisatçı. Musluğu bozulan evhanımı, "*Elmoooor, yetiiişşş,*" diye feryat ediyor, Elmor geliyor, musluğu ECA markası ile değiştiriyor, sorun çözülüyordu. İlhan'ın ilk *junket*'i, ECA'nın sahibi Ekrem Elginkan'ın Lefkoşa'daki bayiler toplantısına, Kıbrıs'aydı. Ardından Gülçin Telci ve Meral Tamer'le birlikte Washington'a, Uluslararası Giyim Sanayicileri Federasyonu'nun Hasan Arat'ı başkan seçtiği genel kuruluna gidildi. Daha sonra Nokia'nın yeni teknolojisini "yerinde incelemek üzere" Finlandiya'ya, buradan "bir Aşk Gemisi'yle Kuzey Denizi'nin eşsiz fiyortlarını seyrederek İsveç'e" geçildi vb. vb. Lakin, bizim gelin, her şeye karşın küçük balık, *junket*'lerin en ağır olanları basının üst yöneticilerine saklıydı.

Fatih Altaylı ile Hıncal Uluç arasındaki ibretlik tencere dibin kara atışmasını anımsarım. Dört beş yıl kadar önceydi, Uluç, Antalya'daki bir otelin sahipleri tarafından kral dairesinde ağırlandığı bir *junket*'i müteakip, tesise methiyeler düzen yazılar yazmış, Altaylı eleştirmeye yeltendiğinde, "Hani birinci sınıf koltuklarda Monte Carlo'ya uçmuştuk seninle," diye yüklenmişti: "Kentin değil, dünyanın en büyük, en ünlü, en *de lux* otelinde ağırlanmıştık. Hani sen, muhalif medyanın dillerine düşen Gucci pabuçlarını bu otelin alışveriş merkezinden almıştın. Ben yalnızdım. Senin yanında Sevgili Hande, yani eşin de vardı. Sana o sabah bütün gün kullanman için, daha dünya üzerinde kimsenin görmediği son model bir Ferrari verdiler. Gecesi üç bin dolarlık

oda değil, beş yüz bin dolarlık Ferrari. Türkiye'de iki tane satıldı bugüne dek. Onu kullanarak tanımadın mı? Döndüğünde tonla yazı yazmadın mı? O gezide biz kimin davetlisi idik? Zeytinoğlu Holding'in, yani batık Eskişehir Bankası'nın sahibi Zeytinoğlu ailesinin. Batık banka sahibinin daveti ile Monte Carlo/Ferrari eşli davetinin faturası sence kaç bin dolardı Sevgili Fatih?! Yani kursağından geçen hortumcu parasının?"

(4)

Dalmışım, gözüm Teşvikiye Camii'nin minaresinde, görmeden bakınıyorum. İlhan'ın, "Seversiniz, sevmezsiniz, ama Sarıgül, akıllı adam!" dediği geldi kulağıma, "Halkla ilişkilercisi çok başarılı! Milyarlar döksen, böyle reklam yapamazsın!" *Mesele de bu ya!* Melis'in öz annesine ilişkin duygularım muvazaalı ne yazık ki.

"Çay, dem, kurabiyeler" gibisinden bir şeyler gevelemeye dururken, "Ay, ama kıyamam ben sana!" diye çığıran İlhancık, uçar gibi gelmiş, kollarını sırtımdan sarmıştı.

"Şaka, Meral Ablacım! Şaka! Ben tanımaz mıyım bunların alayını?!"

Havalandıracakmış gibi sarmalıyor, birkaç kez sıkıp gevşetiyor, sivri çenesini omuz çukuruma gömüyor, oradan sesleniyor.

"Sonunda *Body Worlds* sergisini ben de gezdim, enişte!"

Çevresindekilerde yarattığı etkinin farkına varabilen birisi değildir, İlhan. Mehmet Bey'in karardığını görmüyor. Duyargalarının nisbeten açık olduğu o pek nadir durumlarda bile muhatabının değer yargılarını hiçe sayan, "Ay, ne var bunda?!" tarzında savunmaya geçtiğinden, meğerki kendisi rahatsız olsun, ısrarla sürdürebilir nahoş olmayı.

O gün de, "Evvet! Sağda solda cesetler vardı!" diye şirinlik yapmaya kalktıydı. "Kiminin bağırsakları çıkarılmış, kiminin gö-

güs kafesi yarılmış, farklı parçaları kesip biçilmiş cesetler," diye cıvıl cıvıl anlatmaya durduydu.

"En ilginci de, derisi yüzülüp eline verilmiş olan cesetti, enişte! 'Deri Adam' isimli bu eser, epiderminin ne kadar önemli olduğunu anlatmak için yapılmış. İçine insan vücudunda kullanılan tüm protezlerin takıldığı bir ceset daha vardı. O da oldukça ilginçti, yalnız adamın içini göstermek için bayağı bi' yarmışlar cesedini, ayıpladım doğrusu!"

Neşe içinde ocağa yürüdüydü, "Çay demlenmiştir herhalde, değil mi?"

Teklifsiz bir tavırla çekmecileri açıp kapıyor, bez aranıyor. "Altına su ekleyeyim mi? Ama sıcaktır şimdi! Tutacaklar nerdedir?"

Gördüğünden soyutlanma becerisine bir kez daha gıpta ettiydim.

Bir yandan çayla uğraşıyor, öte yandan, "Bu arada, organların hem normal, hem de hastalıklı hallerini de görebiliyorsunuz, enişteciğim" diye sürdürüyordu, "Örneğin, kanser olmuş mide, karaciğer, akciğer gibi organlarla normal hallerini izleme şansına sahipsiniz. Bu da, ister istemez insanı korkutuyor, 'Şuradan kazasız belasız bir çıkayım hele, bundan sonra bol bol sebze meyve yiyeceğim, daha çok uyuyacağım, daha çok antioksidan alacağım' kıvamına giriyorsunuz! Hah! Hah! Hah! Sonlara doğru zaten ölüm sürecine değiniliyor. Bunun kaçınılmaz olduğunun ancak sağlıklı ve uzun bir yaşamın iyi beslenerek, güzel uyuyarak, stresten uzak kalarak ve benim de HEP!!! vurguladığım gibi, Hah! Hah! Hah! bol bol sevişerek, mümkün olabileceğinin altı çiziliyor!" Uzanıyor, şekerliği alıyor, "Bunu kullanıyorum, değil mi abla?" Cevabını beklemiyor, "Tabii, İstanbul'da yaşayan birinin bunların hepsine aynı anda sahip olabilmesi ne kadar mümkün sorusunun cevabını da size bırakıyorum!" Gözü Mehmet'in önündeki batonselelere takılıyor.

"O ho hoo! Siz bizi böyle nefis karbohidratlarla beslemeye devam ederseniz, değil Mübeccel Atıyeciğim gibi doksanını de-

virmek, ellimizi bulmamız bile kuşkuludur bizim! Bir tane alabilirim değil mi? Neyse ki kahvaltı etmedim! Enfes! Sizden bunun tarifini almalıyım, Sevgili Görümceciğim! *Cookie* denince kardeşinizin ciğeri görünüyor! Bıraksanız, günde üç övün *cookie* yer benim sevgilim! Değil mi Semuşçuğum?!"

"Yerim, vallahi!" diyor Semih, kösnüllük ima eden bir tonlamayla. İlhan çapkın çapkın gülüyor, "Serginin sonunda bu cesetlerin ve kesitlerin nasıl yapıldığı gösteren beş dakikalık bir video gösterimi de yapılıyor, Meral Abla. Burada anlıyoruz ki, bu ölmüş kişiler cesetlerinin saklanması için önce bir güzel yıkanıyor ve içlerine ilaç enjekte ediliyor. Böylece temiz pak, mikropsuz bir vücut oluyorlar. Daha sonra yağları özel bir yöntemle vücuttan atılıyor. Sadece kas kaldıktan sonra da bir tanka yatırılıp, plastiğe sokulup çıkarılıyor. Son olarak da artık plastik gibi bir şey olan bu cesetlere çeşitli pozlar veriliyor."

(5)

Zihnimde beliren resimler dayanılır gibi değil. Başım dönüyor.

Konuyu değiştirmek üzere başarısız bir girişim yapıyorum: "Daha ne yapıyorlar bu kızlar içerde? Öğle okunmak üzeredir!"

Öğle namazıyla nasıl bir işim olabileceği, ne onun, ne de kardeşimin merakını celbediyor. "Cesetleri bu şekilde plastikleştirerek saklamanın mucidi Dr. Gunther von Hagens diye birisi," diye cıvıldanmayı sürdürüyor,

"Büyük ihtimal, Hollandalı falan. *Plastinasyon* adını verdiği bu yöntemle yarattığı ceset heykellerine de *plastinat* demiş. Doktor Hagens, bunu ilk başta tıp öğrencileri için yaptığını söylese de yemezler, enişteciğim! Bariz bir şekilde tüm dünyada dolaşan ve tamamen kâr amacı güden bir sergi oluşturmak için bu yöntemin yapıldığı bir gerçek! Biliyor musunuz, şu ana kadar bu

sergiyi otuz milyondan fazla kişi gezmiş! Anlayacağınız, Hagens gerçekten güzel bir ticari fikir bulmuş ve bunu da hayata geçirmiş, hocam! Vallahi, helal olsun!"

Bir de helal etmemiş olsa, her şeye rağmen geçiştirebilirdim belki ama bir an gözlerimin önünde beliren, Oben Koman'ın *plastinati*'ymış, anadan üryan sıskacık bir figür, elinde bir çıplak ampul, kötü kötü sırıtıyor.

"*Dünyayı aydınlatıyorum! Kih! Kih! Kih!*"

Korkunç bir imgelemdi, kanımın çekildiğini ben hissediyorken, Mehmet görüyor, "Siz iyi misiniz, Cancağızım?" *İyi değilim, hayır. Kontrolden çıktım.*

"Adamın asıl adı, 'Liebchen,' kızım, 'Von Hagens' değil," diye tısladığımı duyuyorum, "İlle de yazacaksan, doğrusunu yaz bari! Adam 'Hollandalı falan' da değil. Polonya Yahudisi, Guntther Liebchen!"

İlhan'ın "Eyvah, yanlış yaptım!" diye telaşlanmasını beklemiyorum, plaza sonrası gazeteci tiplemesi *cool*'dur, asla telaşlanmaz. Lakin, "Batonsele tarifleri şuradaki kartlardan birisinde olacaktı, değil mi abla?" umursamazlığı da dayanılır gibi değil! İçine yemek tariflerini tıktığım teneke bir kutu var, uzanıyor, onu alıyor. Irkçılık-karşıtı ilericiliğini vurgulamak fırsatını kaçırmaya da niyeti yok, "Bence bir sanatçının Polonyalı yada Hollandalı olması hiç önemli değil!" diyor, "Bence bir sanatçının Müslüman veya Musevi olması da önemli değil. Verdiği mesaj önemli. Bunu da yazımda belirttim zaten."

"Neymiş kızım, o mesaj?"

"Ben şahsen tüm açıklamaları okudum ve detaylı olarak tüm eserlere baktım, Meral Abla. Okurlarıma sergiyi görmelerini tavsiye ettim mi? Evet, ettim. Çünkü, dışarı çıkarken de, şahsen benim beynimden geçen ilk kelime, 'verilen paraya değer' oldu! Zaten Avea kullanıcısı olduğum için, sergiye gitmeden bir gün önce Biletix.com'dan yarı fiyatına satın almıştım. Bilseydim,

Melis'i de götürürdüm. Böyle bir şeyi insanın hayatında en az bir kere görmesi gerekiyor!"

Zar zor fısıldıyorum, "İlhan, sen sahici misin?"

(6)

Auschwitz'de kanlar içinde bir ameliyathane, ameliyathanede yüksek bir doğum sandalyesi, sandalyede bacaklarından, kollarından bağlı yarı ölü bir gebe, üstüne eğilmiş Dr. Joseph Mengele, yanda bir etajer, üzerinde Mengele'nin kadının açık bacaklarının arasından söküp çıkardığı rahmi, rahmin içinde son bir umutla kıpraşan bebecik, anne ile bebeğin cesetlerini almak üzere kapıda bekleyen plastinatçı Liebchen, Mengele-Liebchen ikilisini kutsayan Yakup bin Leibovitz ki, kurucusudur meş'um Frankist tarikatının. Sonra, "Niçûn böyle yaparlar bilmem ki?!" diye mırıldanaraktan Oben Koman'ın Spinoza sofrasına kabak çiçeği dolduran rizom Hatç'anım, nenesine hayran Oben Hoca'nın nihilist sırıtışı: "*Kih! Kih! Kih!*" Sonra, elindeki altın süpürgeyle eşeneyi halının altına süpüren Oya Eczacıbaşı, "İstanbul Modern Cafe and Restaurant"ın asude atmosferinde açılış kokteyli, oda orkestrasının uzun saçlı basçısı, zarif bastonuyla dikilen Betül Mardin, uzun uzun tetkik ettiği menüde "Taze Kekik ve Rosemary ile Marine Edilmiş Morel Mantarlı Bonfile", değilse, "Porcini Mantarı ve Kabaklı Risotto."

Gözlerimi İlhan'ın yüzünde unuttum. Nasıl anlatılabilir ince kıyım insan eti, porcini mantarı ve faşizm arasındaki sarsılmaz ilişki? *Body Worlds* sergisinin sapık bir tarikatın kamuya açık ayini olduğu nasıl anlatılır? Hele de kendi kardeşimin eşi katılmak için üstüne para vermişken Biletix'e?

Neyin ne kadarını dillendirdim, bilmiyorum. Tek bildiğim, "Siz şimdi meseleyi böyle koyunca biraz tuhaf oluyor tabii," diye cilveleştiği İlhan'ın. "Ama onlar ceset değil, plastinat oluyorlar.

Zaten söylediklerinizden anladığım, sizin sergi kadar sanatçının kendisine de karşı olduğunuz!" *Haklı.*

Karşıyım, evet. Sanatçıyı da, sergiyi de, sergileyeni de, sergiyi teşrif edeni de, insan bedenini yedek parça deposuna indirgeyen dünya görüşünü de nefretle karşılıyorum. Bu defa da, "Ay, 'nefret' demeyin, n'olur!" diye şakıyor, en teatral haliyle, "Ben nefret ederim nefret etmekten!"

"Liberal bir insan" olarak düşünceme saygısı "sonsuzdu!" hiç şüphesiz. Lakin, "Seyreden memnun, cesedini bağışlayan memnun" iken dertlenmek niye? Boynunu büküyor.

"Bakın, ben de tam üç saat geçirdim içeride! Kıyar mısınız nefret etmeye benden de?"

Bir kavanoz dışkı...

(1)

"Nefret etme hakkımı saklı tutuyorum."

Günay Rodoplu'nun sıkça kullandığı bir cümleymiş. Benim hislerime de tercüman olduğundan, kışkırır ağzımdan kaçırırım diye İlhan'la göz göze gelmemeye çalışıyordum. Neyse ki, Semih araya girdiydi, "Meral Ablam tümüyle haksız değil, İloşum. Türkiye gibi muhafazakâr bir topluma *extra-large* gelebilir *Body Worlds* gibi bir sergi -çıplak bedenler, Yahudiler filan- Nil'in yeni singılını dinlediniz mi, şa-ha-ne!"

Mehmet Bey'e dönüyor, "Muhafazakâr toplumlar, nefret toplumlarına daha kolay evrilebiliyorlar, öyle değil mi hocam? Çevremizde gördüğümüz şiddetin, sokaktaki vurdu-kırdının, saldırının, nefretin kaynağının hemen her zaman dinsel inanç kaynaklı yanlış bilgiler, yanlış düşünceler olduğunu görüyoruz. Bizimki gibi eşitlikten nasibini almamış, hiyerarşik ve otoriter bir toplumda *nefret*, halkın gerçek ihtiyaçlarını baskılıyor. Özgürlük, barış, refah taleplerinin karşılanabilmesi için *öteki* ile birlikte hareket edilmesi, işbirliği yapılması gereği kabul görmüyor!"

"*Öteki* dediğin?.. Liebchen olabilir mi mesela?"

Tanrım, ne kadar sevimsizim!

Kardeşim zamanın ruhuyla uyumlu bir söylem yakalamış, yayınevini gündeme taşımaya çalışıyor. Daha "dinsel inanç kaynaklı yanlış bilgiler" derken oğlanın lafını ağzına tıkmaktayım: "İnanç kaynaklı bilgi diye bir şey olmaz, ya inançtır ya da bilgidir. Hüccet peşrevini bırak, gözünü seveyim. Ne söyleyeceksen onu söyle!"

Semih haklı olarak duymazdan geliyor, lakin burulduğu açık. "Halkın gerçek ihtiyaçları"na açıklama getirmeye çalışıyor, "Örneğin, kültürel etkinlikler ihtiyaçtır," diyor. "Ama biz öncelikli olarak özgürlük, barış ve refah talepleri gibi yaşamsal isteklerin kabul görmediğinden bahsediyoruz. Örnek mi istiyorsunuz? İşte, Kirkor Saroyan'a yapılanlar! Çirkince'de yaşananlar, özgürlük, barış, refah taleplerinin hiçe sayıldığının en açık örneği!"

Mehmet Bey boş bakıyor, benden de fayda yok.

"Nedir efendim Çirkince'de yaşanan?"

"Selçuk Kaymakamı, Kirkor'un Çirkince'de yaptırdığı o güzelim evleri yıktırıyor, Mehmet Abi. Sadece Kirkorların evlerini değil, Mehmet Nusret Vakfi'na ait olanları da! Bu kadar manasız vahşet olamaz! Devletten izin almadan inşa ettiler diye yıktıklarını söylüyorlar ama siz de, ben de biliyoruz, Kirkor Ermeni olduğu için yıkıyorlar. Ermenilerden nefret ettikleri için."

"Allahallah!?"

(2)

Kirkor Saroyan'ı tanımışlığımız yoktu. Şimdi anlatacaklarım, Çekirge'den naklen duyduklarımız, kendi gözlerimle görmüş değilim. Mehmet Sedes, Çekirge'nin aslında ben olduğumu söylüyor. Bilimsel izahı da, böyle bir şeyin "paralel evrenlerde pekalâ da mümkün" olduğu şeklinde. Meğer, "öğretim üyesi, gazeteci, kitap yazarı, seyyah ve entelektüel" Kirkor Saroyan, Çirkince'deki çalışma odasında o günlerde neler anlatıyorduysa Çekirge'ye, doğrudan bana anlatmışmış! Belki de – ve her neyse.

Benim bildiğim, "ilk göz ağrımız" dediği Kerevetli Ev'in kapısını kapatıp yazı masasına döndüğü ve "Gel, bakalım," dediği, ceviz masanın parlak cilalı sathında zıplayan Çekirge'ye.

"Hoş geldin! Gel, gel, sen de otur şöyle! Oraya değil! Oraya değil! Kavanoza yaklaşma! Devirirsin filan! Çok emek verdim ben o kavanoza! Kolay olmadı daracık ağzından içeri sıçmak!

"Otur dedikse doğru otur, 'lan! Sürtme bacaklarını!

"Eeee? N'aber, yeğenim? Mehtap Yengeni gördün mü? Sen onu asıl bokumu başından aşağı yediğinde görecektin!.. Heh! Heh! Heh!.. Yok be, oğlum! Ner'de onda çekip adam vuracak yürek! Karşı kaldırımda jandarma görsün, korkusundan yan sokağa sapar kadın! Biz kaçın kurasıyız? Bilsek öyle yiğitlik potansiyeli olduğunu madamın, kavanoza sıçma zahmetine girer miydik? Ağızını tutturacağım diye göt göbek kördüğüm olduk!

"Sürtme dedik oğlum bacaklarını!

"Çocuklar mı? Çocuklara ne olmuş? Güzel bir *gastarbaiter* kızından edindim ben onları. Yorulmayan, başı ağrımayan, migreni olmayan, âdet sancısı çekmeyen, hiç hastalanmayan taş gibi anaları var. Daha ne isterler? Tohumlarımı saçabilecekken saçmadım. Bach gibi on iki çocuk yapabilecekken yapmadım. Üç çocukta kalacak adam mıydım? Ama kaldım. Neden? Neden yaptım bu fedakârlığı? İmkânları daha geniş olsun, daha iyi okullarda okusunlar falan diye yaptım. Latinceyi, Fransızcayı, dünya medeniyetini paylaşmışım oğlum ben sulpumla, saçma sapan ergen kaprisleriyle uğraşacak halim yok! Yok, kız, anasını boklu gördü diye travma yaşıyormuş da, temizlik obsesyonu başlamış da, hiçbir yerlere dokunamaz olmuş da! En çok da ne zaman bozuldum, biliyor musun? 'Benim babam da çok komik bir adam!' diye gülüp geçemediğini anladığımda bozuldum. Olayın ironisine kaptıramamış geri zekalı. Ona bozuldum.

"Sen niye yeşerdin şimdi öyle? İyi misin?

"İyisin, iyisin! Bu mevsimde Trakya orthopterasına bir şeycikler olmaz! Ne diyordun, şimdi? 'Karizmanı çiziktirebilirsin,' diyordun. Doğru anlamışım, değil mi? 'Entelektüel kimliğin bir kavanoz bokun içine düşüp mundar olabilir,' diyorsun, he mi? Dert etmeee! Ben olayları şablonların dışında görebilen bir adamım, Çekirge. Bana bir şeycikler olmaz! Bak, sana bir sır vereyim, yat kalk bana dua et: 'Ebedi itibar iksiri.' Pek yarayışlı bir sırdır. Dikkat isterim: Bu ülkede olmayacak bir şey varsa, o da re-

zil olmaktır! En iyisini de Lale Mansur bilir. O küçük kafana sok bu sırrı! N'apmış olursan ol, seni senden daha aşağılık oldukları için alkışlayacak birileri ille de bulunur!

"Kapiş? Entelektüel kimliği dediğin ayrıcalık, bir avuç bokla mundar edilebilseydi, başından aşağı bir kova dolusu dışkı yiyen Necip Fazıl'ın bugün esamisi okunmazdı, yeğenim. Büyük Doğu hareketinin evliyası oldu, Hazret. Türbesine çaput bağlıyorlar. Eşref Şefik Abimiz, benim gibi bir kavanozcuk da dökmemiş. Bir hafta boyunca sıçtığı boku biriktirmiş, kapının zili çaldığında apartman penceresinden aşağı boca edivermiş üstadın tepesine. Heh! Heh! Heh! Dökmüş de ne olmuş? Kim küsmüş, kim darılmış? Genel kuraldır, Çekirge, yaratıcı beyinler, kavgada da yaratıcı olurlar!

"Ali ne yazmış benim için duydun mu? 'Robert Kolejli Kirkor'un adını ilkgençliğimde duymuştum. Belli bir öğrenci çevresinde zekâsından ve engin kültüründen efsane gibi bahsedilirdi,' diye yazmış. Bak, bak, bak! Bir şey değil, Oben Koman müritleri düşman kesilecekler bana! Ama ben üstatlar gibi hırslı biri değilim, yeğenim. Ben esnaf adamım. Senden tatil köyünün bu olaydan sonra lebaleb dolduğunu saklamayacağım. Üç yıl sonrasına rezervasyon yaptıranların olduğunu da saklamayacağım. Asmalı Konak misali, Ayşeler, Aslılar dizim dizim kapıda: 'Ay inanmıyorum! Bu cennet mekânı yaratan Kirkor Bey, karısının başından aşağı bok dökmüş, öyle mi?!' Pek de nazikler, hâlâ 'bey' diyorlar bana. Söyleşi yapmak için magazin muhabirleri birbirlerini yiyorlar, ne haber? Gülersin değil mi? Gidinin şerefsiz tarla Çekirgesi! Sen gül, daha gül! Yengen haber saldı, dönsün gelsin, işi birlikte yürütelim, tek başıma yapamıyorum diye. Akıllı kadındır Mehtap Hanım, bindiği dalı kesmez üç kuruşluk dünyada. Lakin, beni görmeye tahammülü yokmuş, onun için boşanacakmışız. Nasıl olacaksa artık, aynı köyün içinde.

"Kıracam 'lan bacaklarını! Huylanıyoruz, sürtme dedik!

"'Kadınlık onuru,' diyor haspam. Kadın, sen değil miydin, feminist hatunları çardağın altına toplayıp, 'Çağdaş dünyada tek eşli evlilik sakat bir kurum' diye ahkâm kesen? 'Geleneksel toplumda tek eşli evlilik yürür ama çağdaş dünyada yürüyecek iş değil,' diyerekten, afili afili hava atan? Onurun nanosu olsa, benim gibi adama monogam karılık edilir mi, 'lan? Maymun iştahlı dediğin adamım yahu! Ev kocası olacak halim var mı? Aslında, o feminist karıları çardağın altında toplayan da benim. Erkekler benim entelektüelliğimle sidik yarışına çıkarlar. Zorlandıkları için de pek haz etmezler benden. Beni renkli bulanlar kadınlar, yeğenim. Yengen de o kadıncıklara katlanamaz. Köydeki ekonomik ve sosyal gücünü kullanır, bana yazılanlara kasıtlı, planlı, onur kırıcı psikolojik şiddet uygulamaya kalkar! Heh! Heh! Heh! Normalde nefret ideolojileriyle işi olmaz Mehtap'ın. Amorf bir kadındır. İnsanları siyah-beyaz, iyiler-kötüler olarak bölen ideolojilerle işi olaydı, koca diye Kirkor'u almazdı. Heh! Heh! Heh! İnsanın temel duyarlılıklarına komple yabancı kalan her ideoloji gibi feminizm de ırkçılıktır, Çekirge. Nefret ideolojisidir. Nitekim, mal bulmuş mağribi gibi olaya atladılar senin feministler. Basındı, televizyondu derken, sonunda bok pervaneye isabet etti, yer gök battı çıktı, yeğenim!

"Ne dedin? Çok mu sert geldi?

"Bazen sert olmak lazım, Çekirge. Bir taraf doğuştan masum ve mazlum, diğer taraf aksi kanıtlanmadığı sürece potansiyel suçlu! Olmaz. Haklı mıdır, haksız mıdır, yaptığını neden yapmış, saldırmanın sırası mıdır, düşünmeden kan kokusu almış köpekbalıkları gibi üstüne saldırılmaz. Feministlerin bu yaptığının başka anlamı yoktur. Mehtap bile dayanamadı, attı bunları başından. '*Dayağa karşı dayanışma*' kampanyasıymış, '*Novamed'deki direnişe destekmiş*', bunların hepsi bitti. Yıkıcı, köktenci feminizmi kökledi, attı bahçeden yengen. Vesikalı kadınları meclise sokmak için başka bir yerde toplanacaklar artık. Heh! Heh! Heh! Sosyalist Feminist Kolektif-*miş*!

"Gençliğimizde biz de devrimciydik, Çekirge. Devrimin iyi bir şey olmadığını zamanla öğrendik. Büyük ümitlerle yapılan devrimlerin hiçbiri iyi sonuç vermemiş. Ne Fransız Devrimi, ne Rus Devrimi, ne İran devrimi, bunların hiçbiri iyi sonuç vermemiş. Bir toplumda otorite çöktüğü zaman, ortak birtakım değerler çöktüğü zaman, insanlar sokakta birbirlerini kesmeye başladığı zaman, o toplumda tekrar düzenin kurulması çok büyük acılar pahasına oluyor.

"Rahat dur! Rahat dur dedim sana!

"Yengenin öyle dünyaya örnek olabilecek eserler vermekle, sürdülebilir kalkınma modelleriyle falan da işi olmaz. O, daha orta karar, sakin bir yaşamı tercih eder. 'Oraya da ev yapacağım,' derim, 'Mümkün değil, izin vermezler,' der. 'Yapacağım,' diye ısrar ederim, 'Olur mu, hak var, hukuk var' der. Dinlemem, başlarım inşaata, küser. Bırakırım, 'Madem başladın, bitir bari!' diye başımın etini yer. Şimdi, düşününce.. Sen doğru diyorsun be Çekirge!

"Ben dev gibi seven bir devken, Çakal Carlos da, Mr. President de olabilecekken, bıraktım geldim. Bütün hayali minnacık bir evden ibaret olan, minnacık bir kadınla evlendim. Allah'ın bir dağında, elektrik yok, su yok, bir başına yaşayan bir kızıl kısrak... Köyün en tepesinde bir ahır almış, senin Mehtap Yengen, ustalar bulmuş, ne etmiş, nasıl becermiş, kendine ev örmüş kadın. Girmiş içine oturuyor. Hayvan sever, ağaç sever, soğuğa sıcağa dayanıklı besbelli. Tanıştığımızın üçüncü günüydü, dedim, ne harika çocuklar olur yav bundan. Bir ay sonra da hamileydi. Heh! Heh! Heh!

"En büyük darbeyi de ondan yedim, yeğenim. Gezegen yetmezken bana... Anlıyorsun, değil mi? Maçi Piçu senin, Ulan Bator benim, dolanan, yazan, çizen bir adamım. Dünyayı yalamadan yutuyorum. Bu gezegen bile yetmezken bana, Çirkince'ye fit oldum! Fit olunca da, adam edeyim bari de yaşanabilecek bir yer olsun dedim. Turist gelsin dedim. Ama öyle cavalocivoz turist değil, münferit ve paralı turist! Yengen dahil herkes karşı çık-

tı, 'Sen hayal kuruyorsun, insanlar buraya niye gelsin? Gelirlerse de günlük gelirler, yatıya kalmazlar' falan filan. Benim dediğim çıktı tabii. Daha ilk günden müşteri çekmeye başladı. Çok kaliteli, çok güzel bir müşteri. İsveç Büyükelçisi geldi, 'Hayatımda gördüğüm en güzel yer,' dedi, gitti.

"Mimar değilim, yeğenim. İsteseydim mimarlık fakültesinin o naftalin kokulu koridorlarında ahkâm kesen bir profesör olurdum. İstemedim, küçük işlerin adamı değilim, ayrıntılar boğar beni. Kafayı yerim. Mimar değilim ama mimarinin ruhunu bilirim. Amerika'da on sene yaşadım. Sonra, Almanya'da bir sene. Peru'daki, Hindistan'daki, İsviçre'deki, İsveç'teki evlerin hepsini bilirim. Mimari benim hobim!

"Tek dur 'lan! Şimdi koparacam o sıska bacaklarını!

"Harabeyi görüyorum, kararımı veriyorum, burada bir ev yapacağım. Alt kat taş, üst kat ahşap olacak. Şurasına banyo yapacağım, şuradan merdiven çıkacağım. Sonra sıra mimari giydirmeye geliyor ki, o soyut bir düşüncedir. Evi görebiliyorsan, kavrayabilecek mental kapasiten, zekâ ve kültür düzeyin varsa yapabilirsin bunu. Şimdi, benim gibi bir adam, dağ başındaki bir köyün güzelleşmesi, kalkınması, Türkiye'ye örnek olması için mücadele veriyorsa, orada bir durmak lazım. Ama karşımdakiler öküz. Gazeteci bana sormuş, ben de, 'Kaymakam da dahil olmak üzere, cahil bu insanlar. Bu kurdukları hayaller çok fazla ilgimi çekmiyor,' demişim, 'gelecekleri varsa, görecekleri de var. Kan dökülmeden bu işin yapılabileceğini zannediyorlarsa çok yanılıyorlar,' demişim. Kaymakam da tutmuş, 'tehdit' davası açmış. Cumhuriyet Savcısı da altı aydan iki yıla kadar ceza istemiş, iyi mi? Oysa, ben, 'Dökülecek kan benim de olabilir,' demişim. Kişiliksiz insanlar, yeğenim. 'Benim iradem yok,' diyor, memur, 'Ben bana verilen emri uygularım. Babanı as deseler, babamı asarım,' diyor. Laf anlatmanın imkânı yok. Mantıkla kazanabileceğin bir şey yok. Kaymakamı da böyle, valisi de böyle. 'Benim bir şeyi iyi ya da kötü, güzel ya da çirkin bulma yetkim yoktur,' diyor yav

adam. 'Aslında biz böyle yapmak istemezdik, Kirkor Bey, ama ne yapalım, yasa böyle. Bizim de elimiz kolumuz bağlı.' Köle! Kelimenin en klasik anlamıyla köle! İnsanlık namına utanç verici köle. Kapıkulu.

"İnsan düşünen ve iradesi olan bir varlıktır, Çekirge. Hak kavramına sahip olan bir varlıktır. İnsanı hayvandan ayıran temel özellik budur. Şu iş haktır, doğrudur, dolayısıyla ben bunu yapmak zorundayım. Şu iş haksızdır, dolayısıyla ben bunu yapmasam daha iyi olur diyen bir yaratıktır insan. Valinin kanunu yerine getirip Çirkince'deki evlerim için 'Yık-tı-ra-ca-ğız' şeklindeki heceli demecini de görünce gazetenin manşetinde, Türkiye'nin bu miyadını doldurmuş, son kullanım tarihi çoktan geçmiş, çağdışı devlet yönetimine verilecek en doğru cevabın 12,5 metrelik bir kule dikmek olduğuna karar verdim! Gürcistan'da, Yunanistan'da gördüklerim gibi bir gözetleme kulesi!

"Gülersin değil mi, köftehor!

"Mesajı kaptın, gülersin! Tüy dikiyorum, bokun üstüne, tüy! Adını da *Hodri Meydan* koydum kulenin! *Hodri Meydan Kulesi!* Bir de bayrak çektim, üstünde salyangoz. Evet, Müslüman mahallesinde salyangoz satıyorum! Var mı diyeceğiniz?! Güzel de oldu, ha! Girişindeki yazıtı da gördün, değil mi? Bak, oradaki kavanozun üstünde de *Hodri Meydan* yazıyor. Kule'yle devlet görevlilerinin aczine meydan okuyorum, bok kavanozuyla da yengenin!

"'Arsız,' dedi yahu kadın bana. Arsız bir iştahım varmış. Aklıma estiği gibi hareket ediyormuşum. Kanun, nizam, hiçbir şeyi takmıyormuşum. Her istediğim, istediğim zamanda olsun istiyormuşum. Bir fikri ortaya atıyormuşum ama maymun iştahlı ve sabırsız olduğum için tamamlanma sürecini ona bırakıyormuşum!

"En çok da ne koydu, biliyor musun? Ömrü benim kıçımı toparlamakla geçmiş! En çok koyan da bu lafı oldu, Çekirge. Kafama bir şeyi takıyormuşum, başını sonunu düşünmeden dalıyormuşum. Ortak ürettiğimiz şeylere de zarar veriyormuşum,

ticari açıdan da itibar kaybediyormuşuz. 'Bir yandan esnaf kimliği taşımaya çalışıyorsun, bir yandan da Türk aydınlar camiasında sivrilen bir entelektüel olarak yerini almak istiyorsun. Bu ikisi bir arada olmaz,' dedi bana, 'Hem esnaf, hem siyasi radikal olamazsın, hayat müsaade etmez.'

"Hem bunu diyor, hem de şunu diyor, 'Kirkor, dünya liderliğine oynayabilecek kudrette bir insan, entelektüel bir dahi adam. Kirkor gibi insanlar, bilgilerini, fikri zenginliklerini, teorilerini, derin izahlarını kitlelerle paylaşmalı.'

"Madem çok çok büyük enerjim olduğunu, bu enerjimle Çirkince'de olduğu gibi muhteşem bir dünya yaratabileceğimi kabul ediyorsun, devletin otoritesine direndiğimde veya en azından sorguladığımda niye yanımda durmuyorsun? Bu kişiliksiz, mevzuattan yahut bulundukları makam ve mevkiden bağımsız olarak var olmayan insanlara, 'Sizin kurallarınızı tanımıyorum,' dediğim zaman neden irkiliyorsun? Yapan adam ben isem, yakan adam niye ben olmayayım? Neden enerjimin dehşetengiz tahribat gücü sende hayranlık uyandırması gerekirken bıkkınlık uyandırıyor?

"Zıplama 'lan! Bak, kapatırım seni de o bok kavanozuna, aklın başına gelir!

"TEDAŞ ekibi bugün saat dört sularında askeri müfreze eşliğinde geldi, Çekirge. Özür dileyerek elektriğimizi kestiler. Yıkım yapılacak binaları boşaltmamızı tebliğ ettiler. Neyim var, neyim yok, yıkacaklarmış. Yaptığım her yeri, şu an içinde bulunduğumuz oteli, ebrulili evi, yeşil panjurlu evi yıkacaklarmış. Kimi ruhsatsız diye, kimi projeye aykırı, kimi orman alanı içinde olduğu için. Bahane mi yok? Bir mezar oymaya başlamıştım Allah'ın dağında bir kayaya, onun için de on ay verdiler. Etti mi, on dört yıl, on ay! 2683 kapsamında temyizi veya kesinleşmeyi bekleyen on dört yıl, on ay. Son on aylık hapis cezasıyla ilgili kararın açıklanmasını beş yıl ertelemişler. Bu beş yıl içinde herhangi bir başka suç işlersem, üstüne ekleniyor. Benim de beş yıl içinde başka bir

suç işlemeden durmam söz konusu olmadığına göre, götleri sıkarsa yatacağız.

"2001'de, Hikmet Sami Türk, sağ olsun, bilgisayarımı yanıma almama izin vermişti. Hukuk doktorası Köhl'dendir onun, medeni adamdır. Hayata Dönüş Operasyonu faciasının küllenmesinin istendiği zamanlara denkledi, devlet, 'Bakın biz kötü adamlar değiliz' mesajı verme derdindeydi, bana yaradı. Cezaevinin idare odasına yerleştim. Üç kitap, beş kitap derken iyice işgal ettim. Günde net on dört saat çalışıyorum. Herkes hapiste boncuk dizer, ben kelimelerle uğraştım. Dilbilim de benim hobim, yeğenim. Gariban gardiyanlar, odaya ürke korka giriyorlar, 'Hocam, rahatsız etmezsek, bir yazı yazmamız lazım.' Sakal göğsüme inmiş, koca koca Arapça, Osmanlıca kitapları karıştırıyorum. 'Evliyadır herhalde,' diye karar verdiler. Heh! Heh! Heh! Üstelik de Ermeni gâvuru! İyice kafaları karıştı! Cengiz gardiyan, sabahın üçüne kadar dış kapıda nöbet tutuyor, savcı efendi gelip benim o saatte halâ çalıştığımı görmesin diye. Nizamnameye göre, akşam saat beşte koğuşa kapatılıp kilitlenmemiz gerekiyor. Yakalanırsam, gardiyanlar yanar. Yakalanmıyoruz biz de. Çaylar, kahveler, üç kitap çıktı.

"Mahpusluk bana yakışıyor be Çekirge! Mahpusluk düşünce dünyası zengin olan herkese yakışıyor. Bu defa böyle bir şansım olacak mı, bak onu bilemiyorum. Ama galiba olmayacak, bu defa beni içeri atamayacaklar bunlar. Neden dersen, bu defa en büyük kozumu kullanıyorum da ondan.

"Bu defa masaya ırkımı ve donanımını sürdüm, yeğenim! Ermeniliğimi ve entelektüelliğimi sürdüm! Rest! Apıştılar, kaldılar! Sun Tzu Paşa'nın söylediği gibi oldu! Aynen! 'Sun Tzu Paşa da kim?' diyorsan, bu gezegende boşuna yer kaplıyorsun demektir. Bu saatten sonra öğrenmesen de olur, yeğenim.

"Hah, işte böyle! Sen de haddini bil bakalım!

"Şimdi, bunlar kepçelerini, iş makineleri bilemiş, üstüme geliyorlar ya, ben ne yapıyorum? Sun Tzu Paşa'nın öğüdünü tu-

tuyorum, önlerine alelacayip bir mahluk fırlatıyorum. Bugüne kadar hiç görmedikleri bir garabet mahluk bu! Öyle şaşırıyorlar ki, ne diyor bu, nedir, neyin nesidir, durup incelemek zorundalar! Kaçarları yok! Besili atlarından inecekler, bu garip nesneye korka korka yaklaşacaklar ama çok da yakın değil ha! Çok yakın gelirlerse, ucube acayip de olsa, madem yollarını tıkıyor, kaldırıp atıp devam etmeleri gerekir. Ama öyle olmuyor, çünkü bürokraside esas, mezkur meseleyi çözmek değil, meseleyle arandaki mesafeyi iyi tayin etmektir! Ne zarar görecek kadar yakın, ne de olası faydayı kaybedecek kadar uzak konuşlanacaksın!

"Devletle işi olan herkes bilir, çözüm bekleyen meseleye mesafe tayini ince iştir, Çekirge! Öyle ha deyince karar verilemez, uhuletle, suhuletle hareket edilmelidir. Makbul hareket, devlet vekarına uygun hızda gerçekleştirilen olmalıdır. 'Geç olsun, güç olmasın' şeklinde ifade edilen üşengeçlik, en çok da benim işime gelir! Onlar önlerine düşen ucubeyle oyalansınlar ki, ben istihkâmlarımı güçlendirecek zaman kazanayım. Sun Tzu Paşa, bunu böyle öğütler.

"İmdi, çırağım olmaya layık bir caelifera olarak, bu aşamada ustana soracak iki sorun olmalı: İlki, düşmanımın önüne attığımı bildirdiğim bu mahluk ne olmalı ki adamları durdursun? İkincisi, diyelim, ucube mahluku buldum, bürokrasiyi oyalamayı başardım, kim yardımına gelir bencileyin garip Kirkor'un da, nasıl oluşturulabilir işlevsel bir karşı cephe?

"Aferin, oğlum Çekirge, iyi sorular bunlar!

"Dinle: Saldırı düzeneğindeki devletin dengesini bozmanın yolu, bu dünyada kurulması namümkün, ucubenin acayibi, akıllara seza bir karşı-argüman yaratmaktan geçer. Senin ustanın hüneri, toplamda 168 ay hapis cezasıyla sonuçlanması öngörülen 2683 no'lu yasa ihlallerinin bütününü, dâhilere özgü bir usulü marifetle Ermeni ve entelektüel kimliğinin kapsamına aldırmak suretiyle, esasen sıradan bir davayı '*zalim Türk devletine karşı mazlum Kirkor Saroyan*' kıvamına getirebilmesindedir! Gerisi

yokuş aşağı, serbest düşüş yeğenim. Kapiş? Tekrarlamama gerek var mı, Çekirge? Yok, değil mi? Heh! Heh! Heh!

"Duymadım, ne dedin? 'Şahanesin!' mi dedin?

"Şahanesin dedin ve teveccüh gösterdin. Ancak, madem ki beni mürşidin bellemiş durumdasın, sana karşı dürüst olmalıyım. Özgün fikrin benden çıktığı pek söylenemez, yeğenim. Basındaki dostlar sağ olsunlar, onlar yardımcı oldular. Cem diye bir gazeteci oğlan vardır. Tanırsın, pek bir gezer buralarda. Ana akım bir gazetecidir. Metruk Rum köyleri, harap kiliseler, kaybolan kültürler gibi *sexy!* konularda hiç şaşmaz, siyaseten doğru tepkileri verir. Ne çok ahmak, ne de çok parlak. Lakin, salyangoz gibi bir adamdır, *Facebook, Twitter, CNN International, BBC* duyargaları hiç kapanmaz. Rüzgârın nereden estiğini çok iyi bilir. Bodrum kelebeği de olduğundan, yılda beş on kez buradan geçerken uğrar. Herkes gibi o da soruyor tabii, ne oldu, ne olmadı, davalar. Ama farkındayım, o bir farklı soruyor. Mesela, 'Hocam, bu yıkım kararları, hapis cezaları vs. aslında adınızın Kirkor Saroyan olmasından kaynaklanmıyor mu?' diye soruyor, uyanık. 'Herifçioğlu Çirkince'nin en güzel yerini almış, insanlara da tepeden bakıyor. Biraz uğraşalım biz bu Ermeni'yle demiyorlar mı?' gibisinden cümleler kuruyor!

"Bizde gazeteci, duymak istediği cevabı sorusunun içine gömen adamdır, Çekirge. Bunu biliriz. Bildiğimiz için biz de onun duymak istediği cevapları veririz. Lakin, hakkını teslim etmek lazım, Cem Öztürk kadar hünerlisi de az bulunur, yeğenim! Yine bir gün geldi, baktım, bizim bahçedeki kuru kafanın resmini çekiyor. Kuru kafayı da yengen, buralarda metruk bir Rum kilisesi vardır, o kilisenin mezar odasında tuvalet kâğıtlarının, boş bira şişelerinin arasında görmüş, içi acımış, almış getirmiş, bizim bahçeye koymuş. Diyorum, 'Cem, ne iş? Niye çekiyorsun bunu?' Diyor, 'Hocam, neden koydunuz bunu buraya, bir gören olsa bunlar Taşnak Partisi'nin sembolünü evlerinin bahçelerinde sergiliyorlar demez mi? Niyetleri, burayı bir Ermeni köyüne dönüş-

türmek demezler mi?' 'Aman, usta ne diyorsun, köyde benimle üç çocuğumdan başka Ermeni mi var?' 'Olsun,' diye gülüyor, 'Onların kafası öyle çalışır. Sen şimdi devlete karşı direniyorsun ya böyle aslanlar gibi, ne malum köy halkını topluca isyana sürüklemediğin? Senin ruhsatsız inşaatın varsa, köylülerin de ruhsatsız inşaatları vardır illaki. Al sana örgütlü suç!'

"'Yapma, yahu!' filan diyorum ama bizi gören köylülerin restorasyona kalkıştıkları da bir vakıa! Üstelik bunlar, kondularını satırla, baltayla savunmaya hazır kıtalar olduklarından, stratejik ortaklarım olarak kıymeti harbiyeyi haizdirler. Zira, ilk saldırıda düşmek üzere cephenin en önüne yerleşir, kameralara poz verirler! Ahmak bitli piyadeler! Çok da iyi ağlandıklarından, yufka yürekli muhabirciklerin kalplerini anında fethederler, bingo! Birinci sayfa! 'Bürokratik elitler yine yıkıyor!'

"Ben hapisteyken Çirkince'ye gelenlerin sayısının beş katına çıktığı da ayrı bir vakıa, yeğenim. O günlerde Amerika'da bir rehber kitabı yayımladılar. Türkiye'de görülmesi gereken on yerden birisi de bizim evler. Paris'teki Hrant Dink konferansında da fazladan alkışlanmışım 'Türk devletinin evlerini yıktığı adam' diye. Orhan Pamuk da bize çalışıyor, Nedim Gürsel de. Sonra, ille de bir Ayşe, bir Ebru ya da İlhan oluyor ki, hevesli mi, hevesli!

"İlhan'ın son yazısını gördün mü? Semih'in İlhan? *Özgürlük*'ten? 'Bu Kirkor Saroyan için ben ne yapabilirim? Ne yapmalıyım? Lütfen bana yol gösterin!' diye çırpınıyor kadın! 'Üç-beş yazıyla sonuç alabilmek mümkün değil, gördüğünüz gibi Kültür Bakanı'ndan, İçişleri Bakanı'ndan tık yok!' diye yırttı 'lan kadın resmen kendini! Hangi bakanlık ne işe bakar, bihaber. Yetkileri falan da karıştırıyor İlhan Ablamız, ama olsun! O, 'Kirkor içeride, parmaklıkların arasından bakmaya devam ediyor. İnsanın içi oyuluyor!' dedikçe, okurlarından imeyıllar yağıyor: 'Hepimiz Kirkor'uz!' Heh! Heh! Heh!

"Önemli olan, kitle isterisinin yaratılıyor olması, elhak kadın iyi beceriyor: 'Bu adam, bunları hak etmiyor! Ama ne yazık ki,

benim de boyum yetmiyor! Söyleyin ne olur, daha ne yapayım? Çirkince'ye mi gideyim? Kirkor'un evlerinin fotoğraflarını mı çekeyim? Köy halkı ile mi görüşeyim? Eşi Mehtap ile röportaj mı yapayım? Çocuklarının fotoğraflarını kullanarak duygusal sömürü işine mi girişeyim? Yoksa, bakanların eşlerini arayıp 'Sizin kocanız hapse düşse ne yapardınız?' diye sorular mı sorayım? Söyleyin ne yapayım? Ne yapayım da ses getireyim? Şunu yap, bunu yap, deyin yapayım. Ama bir sonuç çıksın ortaya. İçişleri Bakanı da, Kültür Bakanı da ciddiye alsın. Hiç değilse önlerine konmuş olan dilekçeleri incelesinler! Bi' baksınlar yav! Yapabilirler mi, yapamazlar mı? Kirkor Saroyan hapiste kaldığı sürece bu işin vebalinden kurtulamayacaklar!'

"Ne dedin? Kadın işi becerdi mi, dedin? Hadi, ordan, kafasız Çekirge!

"Kültür Bakanı, Çirkince'ye gelecek diye bir laf var. Ben de duydum. Ama gelirse, İlhan Baran'ın sayesinde değil, benim sayemde gelecek! Şimdi böyle yazılar çıktı ya, onları yan yana dizdim, 'Külâhını önüne koy, bir düşün Kirkor Efendi,' dedim, kendi kendime, 'Bu zamanda senin gibi bir Ermeni yazar, üstelik Hrant'ın cesedi daha soğumamışken, üstelik yurtdışı kontaktları böylesine muhkem iken, malı mülkü devlet tarafından müsadere edilir, üstüne üstlük on iki yıl hüküm giyerse ne olur? Cevabı ortada: Ne olacak, millet sokağa dökülür, herkes Kirkor olur! Ve işte böyle atıldı, Sun Tzu Paşa'nın düşmanın önüne atmamı önerdiği garabet argümanın temelleri!

"Şimdi sen Sun Tzu Paşa'yı da bilmiyordun, değil mi?

"Sun Tzu, paşa oğlum, paşa gibi bir paşa, Çekirge. Fi tarihinde Çin'de yaşamış, dünyanın ilk askeri dehası. Şimdi, bu Sun Tzu Paşa der ki, 'Düşman üstüne üstüne geliyorsa, sen de güçsüz isen, onların önlerine bir tuhaf mahluk at. Onlar, 'Bu ne olsa gerek?' diye oyalanırken sen kendi istihkâmlarını tahkim edecek vakit kazan!'

"Get 'lan! Ben de biliyorum daha önce söylediğim adam olduğunu! Kafana girsin istiyorum, anladın mı, o kalın kafana!

"Gülersin, değil mi, gidinin Çekirgesi!

"Dikkat isterim, 2863 Sayılı Koruma Kanunu delik deşiktir, yeğenim.

"Konducular konar da, ilçe başkanları, belediye reisleri, siyasilerin hısım akrabaları konmazlar mı SİT alanlarına? Meslek odalarının, baroların yazlıkları olmaz mı? Rahmi Koç mu izin alacak koruma müdüründen, Güler Sabancı mı, Cem Boyner mi!? İnsanlar demez mi, Ali Çakıroğlu'na var da Kirkor'a yoğu mi?! Derler. Ha, sanma ki, eşitliğe, hakka, hukuka saygılarından derler! Komşuda pişer, bize de düşer hesabına derler.

"Ermeni Kirkor'un deldiğini, Türk Mustafa delmez mi? Deler, o da deler. Üstelik, bu defa emsal göstererek deler.

"Bak, gene başladı! Koparacam o bacaklarını! Yapma dedik!

"Hasılı, devlet çözüm arayışında bulunadursun, bürokratik oligarşi yıkılır da bizim evler yıkılmaz, Çekirge! Yıkılmaz ama Kirkor Saroyan'ın yüzsuyu hürmetine yıkılmaz, Mehtap Hanım'ın değil! Ne dedin? Ha, onu ben de duydum, 'Kirkor'un bütün kaleleri yıkıldı,' demiş hatun. 'Üniversitede ders veriyordu, televizyon programı vardı, gazetede yazıyordu, hepsi bitti,' demiş. 'Kavanoz olayından sonra Burkina Faso'ya gitti, üç hafta çöllerde süründü, manastırlarda kuru ekmek yedi, münzevi bir hayat sürdü,' demiş.

"Senin yengen aczini ranta çevirmeyi iyi bilir, Çekirge. 'Üç kuruşluk dünyaya' omuz silker, bindiği dalı kesmez! Hele, elini vicdanına koy, namusunla söyle, hangimiz daha yiğidiz? Hangimiz hak ediyoruz Çirkince evlerini? 'Sen,' diyorsan, doğru cevap! Mehtap Hanım diyorsan, yürrü sen de doğru onun yanına, bok kavanozunda boğulmaya! Ben ricat edecek adam değilim, Çekirge! Olmadı, evleri Ali'nin vakfına devreder, oteli mütevelliyken yönetirim, ne haber?! Liberal demokrasilerde çare tükenmez, yeğenim! Ben ricat etmem, olsa olsa ters istikamette ilerlerim!

"Lakin, böyle bir hezimetin utancını kaldıramam, Çekirge! Bu Müslüman memlekette, 'Senin salyangozlu bayrağını Hodri

Meydan Kulesi'ne çektirmezler!' deyip beni akıl yoluna çağıran insanlara hep kulak tıkadım. Mehtap'ın ciğeri bilirim. Onların yüzüne bir daha bakamam! 'Devlet yönetmekle alçaklığın eşanlamlı sayıldığı bir ülkeye yatırım yapılmaz, çocuklarının rızkını burada çarçur etme,' diye yirmi seneden beri başımın etini yiyenlere karşı boynum bükük kalırım. Sonuna kadar mücadele edeceğim, Çekirge! Kaybedersem de gereğini yapacağım! O kadar!

"Netlik güzel şey! İnsana şevk geliyor. 'güvercin tedirginliği' filan bekleme benden Çekirge! O Hrant'la gitti. Bendeki, olsa olsa, devekuşu inadı. Bakalım, yarın ne gösterecek?!"

Ali Nusret, o dakikalarda gelmiş olmalı: "Kiminle konuşuyorsun sen?"

"Çekirgeyle," demiş Saroyan, jeneratöre mazot takviye yapmaktan dönen ortağına, "Aha, bak or'da!"

"Bu mu?" demesiyle elindeki bezi böceğin üstüne vurması bir olmuş Ali Nusret'in.

(3)

Çekirge can havliyle sıçrarken, "Avvvç! N'aptın yahu?!" diye bağırmışmış Saroyan, "Az daha öldürecektin yeğenimi!"

"Pardon, yahu! Aileden olduğu bilmiyordum! Mil pardon!"

"Eh, n'apalım, canın sağ olsun." Kirkor, bir yandan Çekirge'sini arar, diğer yandan, "Dünya başımıza yıkılıyorken bir alçak çekirgenin lafı mı olur?!" diye söylenirmiş. "A ha!" diye ünlemiş sonunda, "Kendileri de buradalar nitekim! Fena hırpalanmış ama yaşıyor. Vur lakin öldürme! Tam da senlik iş!" Çöp kutusuna atacakken vazgeçmiş, pencerenin pervazına bırakmış çekirgeyi.

"Köydeki jandarma karakolunu takviye ettiler, gördün değil mi?"

"Gördüm," demiş Ali Nusret, "Köylüler infial halindeler. Devletle halk karşı karşıya."

"Heh! Heh! Heh! Erler de tedirgin. 'Yarın beni vurmak zorunda kalacaksınız,' dedim Musa onbaşıya, 'Allah göstermesin,' dediler ama gözlerini de kaçırdılar. Askerdeyken ikimizi tıktıkları kodesin çevresine makineli nöbetçiler dikmişlerdi. Hatırladın mı, onlar da gözlerini kaçırırlardı bizden."

"Asker oğlum bunlar, emir demiri keser. Senin aklına uyup kaçmaya kalksaydık, bugün delik deşik olmuş cesetlerimiz kimbilir hangi servinin altında yatıyor olacaktı!"

"Öyle ya! Heh! Heh! Heh! Sabah, İl Jandarma Alay Komutanı, Çevik Kuvvet Müdürü, Emniyet Müdürü, Selçuk Kaymakamlığı'nda toplanmışlar. İzmir'den askeri birlik sevkine karar vermişler. Ben de, bizim ustalardan Halis'i istihkâm işleriyle görevlendirdim. Çirkince yolunu üç noktada kesmek için tertibat aldık. Köşke erzak ve mühimmat yığıldı. Zincirler geldi. Rahmetli Salvador Allende'ninki gibi bir kask bulsam mı diye düşündüm ama gerek olmadığına karar verdim. Burak'la Nilgün, keşke bir kaskın olsaydı, dediler."

"Onları göremedim, nerdeler?"

"*Facebook*'a haber yetiştirmeye çalışıyorlar. İnternet elektrikle gitti ya, uyduruk bir cep telefonu bağlantısıyla uğraşıyorlar. Günün esprisini duydun mu? *Cumhuriyet* gazetesinden çömez bir muhabir göndermişler, otelin etrafında biriken arkadaşlara sormuş, 'Yıkımı protesto etmek için mi, desteklemek için mi buradasınız?' diye."

Ali Nusret içini çekti, "Hayatın bir mücadele olduğunu biliyordum da, doğrusu böylesine yoğun bir mücadeleden habersizdim, ortak. Sel, deprem, boran, tufan ve her türlü afet, hepsi vız gelir ama aptallık karşısında acz içinde kaldım! Ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi, nasıl davranacağımı bilemiyorum, Kirkor."

"Bilemeyecek bir şey yok. Savaşacağız. Döne dolaşa gelip aynı şeyleri söylüyorlar: 'Ama bu evler kaçakmış! Ay, ay, ay! Olur mu öyle şey?' Sen kafana estiği için bir yerleri SİT alanı ilan eder, yirmi yedi sene boyunca koca bir köyde çivi çakmayı yasaklarsan,

tabii kaçak olacak. 27 senedir anlatıyoruz, anlamadılar. Yasaların yaşama değil, tam tersine, yaşamın yasalara uyması gerektiğini sanıyorlar. Bizim zihniyetimizle onların zihniyetinin bağdaşmasına imkân yoktur. Biz onlara rağmen yapabildiğimiz için mutluyuz, gururluyuz, ortak. Kendimizi tebrik ediyoruz. 'Kaçak' ne demek? Devletin mühürlü kâğıdı olmadan yapılmış demek. Kitap yazdığımızda da senden izinsiz yazıyoruz, yemek yediğimizde de senden izinsiz yiyoruz behey Devlet! Oldun olacak, bari onları da 'kaçak' ilan et! Yanlış mı söylüyorum?!"

"Yanlış söylesen ne?" diye güldü Ali Nusret, "Olumsuz her türlü durumu kendi lehine çevirme konusunda üstüne yoktur senin! İtiraf etmeliyim ki, yıkımdan kurtulmak için ben hâlâ bu marifetine güveniyorum."

"Karşımızdaki insanlar bizi adam yerine koyduğu sürece saygı duyarız ama hiçe sayıp kibirle yaklaşarak, 'Yasalara karşı koymuşsun, ezerim seni,' derlerse, 'Gel de ez bakalım,' deriz! Saroyan'ın evlerini kan dökülmeden yıkabileceklerini zannediyorlarsa çok yanılıyorlar!"

"Boşuna tepki bekleme benden," dedi arkadaşının yan gözle kendisine baktığını gören Ali Nusret.

"Ben senin tüyler ürpertici düşüncelerini duyduğumda hiiiç karşı çıkmamayı çoktan öğrendim! Böyle durumlarda en iyi yaptığım işi yapacağım yine: Durup dinlemek. Bakalım, Kirkor nasıl bir savunma yapacak, işin içinden nasıl sıyrılacak diye merakla beklemek. Şimdi de öyle yapacağım. Neyi savunduğundan çok, neyi nasıl savunduğun önemlidir senin."

"Sen şimdi ne demek istiyorsun yani? Haklı olduğumuza dair şüphelerin mi var? Öğleden sonra destek için gelen arkadaşlar yağmaya başladı, ne haber? Otelin etrafı anababa günü oldu. O kadar ki, polis tedbir almış, otobüsle gelenleri Çirkince'ye sokmayacakmış! Ayvalık'tan Serdar Ateşer, Ankara'dan sevgili Sait Çetinoğlu ve eşi, Kalkan'dan sevgili Alper Görmüş, İzmir'den Taraf gazetesinin avukatı sevgili Yelda Bilal ve başkaları araba-

ya atladıkları gibi gelmişler. İlhan'la Semih Baran da buradalar ama İlhan, Mehtap'ın or'da. Sibel Halay'la beraber üçü 'İlişki Koçluğu'na başlayacaklarmış, onu konuşuyorlar.

"İlhan uyanık, ortak! Soranlara, 'Ben aslında Mehtap'la beraberdim,' diyecek ki, karısının başından aşağı bok döken adamı doğrudan destekler gibi olmasın! Heh! Heh! Heh!

"Hep birlikte köylülerle beraber köy meydanında büyük bir toplantı yaptık akşamüstü. İzmir Mazlum-Der'in ekibi gece yarısı geldi. Geç saate kadar sohbetler ettik. Ufuk Uras, Meclis'te olağanüstü çaba gösterdi. İçişleri Bakanı'yla konuşmuş, bugün de Başbakan'la konuşacakmış. Baskın Oran, kırk kollu Hızır gibi yetişti. Bizi bir an için yalnız bırakmadı. Uluslararası basını seferber etti. Bir zamanlar dini kavramlar yüzünden kavga ettiğim Hilâl Kaplan, bütün yüreğini ortaya koydu, Ak Parti ileri gelenlerini seferber etti. Özlem Abacı internette müthiş bir imza kampanyası örgütledi. Sevgili Kemal İnan ile Sabancı Üniversitesi'nden, İzmir Milletvekilimiz Erdal Kaplan, Ertuğrul Günay'ı akıl yoluna davet ettiler. EDP İzmir İl Başkanı Arif Cangı, benim 'sol' hakkındaki duygularımı bile bile, İzmir'in sol kesimlerini seferber etti. Genç Siviller bir otobüs dolusu insanı İstanbul'dan yola çıkardılar. BDP'nin yan kuruluşları yarın topluca Çirkince'de olacaklarmış. Saroyan Evleri'ni yıktırmamak için insanlık ayağa kalktı be kuzum! Heh! Heh! Heh!"

"Dedim ya, ben de buna güveniyorum diye. Sana karşı haklı çıkmanın tek bir yolu vardır dostum: Baktığın bakış açısını reddetmek! Çünkü benim tanıdığım Kirkor, yakaladığı bakış açısının sonuçlarına acımasızca katlanır ve tek bir mantık hatası yapmadan, eşsiz bir belagatla milleti peşinden sürükler! İnsanlar çocukluklarından beri inandıkları değerlerin gözlerinin önünde lime lime edildiğine tanık olurlar da, yine de sana karşı duramazlar, yalan mı? Sessiz sedasız yol alırken, kayalarda parçalanan bir dalgaya dönüşürler. Daha Türkçesiyle, eşek tepmişe dönerler!"

"Bu söylediklerini iltifat kabul ediyorum!"

"Gerçeği söylüyorum! Vali de, Beşir Atalay da, Ertuğrul Günay da teslim olacaklardır. İş ki, mazlum mevkimizi kaybetmeden yarını atlatalım."

"Düşünüyorum da, esnaf kimliğimle yazar ve fikir adamı kimliğimi birbirinden çok uzak tutmuşum be Ali. O konuda bir şeyler yapmam lazım. Yarın geçsin, tapuya gidelim, vakfa devredelim gitsin Saroyan Evleri'ni! Ben hapisten kurtulayım, Nusret Vakfı da dünya çapında eşsiz bir güzelliğin sahibi olsun! Bunu hemen yapalım!"

"Yapalım da, varımızı yoğumuzu Nusret Vakfı'na verirsek, ikimiz de züğürt kalırız! Ne bakıyorsun, öyle? Yanlış mı düşünüyorum? Sende Mehtap var. Çocuklar var. Benim cenahta Ateş'in açtığı babamın vasiyetinin iptal davası var. Biz ne yiyeceğiz de, ne içeceğiz?"

"Vakıf, diyorum arkadaş, vakıf! Ben vakfa bağış yapacağım, sen de beni mütevelliye alacaksın. Vakfin imkânları... Neyse, ben sana anlatırım vakıf imkânlarını. Yarın bir geçsin."

"Recep ötüyor, duyuyor musun? Bir iki saat uyuyalım bari."

"Uyuyalım," demişmiş Kirkor Saroyan, "Yarın uzun bir gün olacak. İyi sabahlar, arkadaşım."

"İyi sabahlar, Kirkor."

(4)

Ali Nusret'in ayak seslerinin uzaklaşmasını beklemiş, Çekirge'yi yerleştirdiği pencere pervazına dönmüş, elindeki kalemin ucuyla hafifçe itelemiş, "Ne büzüldün 'lan öyle, Kâzım Karabekir'in huzurundaki Gregoryan papazı gibi?!" dermiş, " Hadi, zıpla! Zıpla, yeğenim, zıpla! Ali'dir bu, vurur ama öldürmez! Son tahlilde, Türk'tür da! Vurur, öldürmez! Bir defada ve son kez çözmez! Sen gel, ışığın altına gel!"

İncitmemeye özen göstererek almış, masanın üstüne, eski yerine koymuş.

"Bakma sen, Ali benden çok tırt atıyor, yeğenim! Mirasın arslan parçası buna kaldı ya, kardeşleriyle papaz oldu. Davalar falan derken, bir de evlerini kaybederse çekeceğimiz var! Bir yanıyla da apartman çocuğudur, senin benim gibi tutunmasını bilmez. Sarı zarf görünce rengi atar bunun, Heh! Heh! Heh!

"Söyle bakalım, sen hiç matbu dava dilekçesi gördün mü, Çekirge?

"Görmemişsindir. Davacı, davalı, davanın konusu, tarihi, vesaire vesaireden sonra, 'Hukuki Nedenler' ve 'Hukuki Deliller' diye iki kalem gelir. Benim davalarda 'Hukuki Nedenler'in altında, '2683 nolu yasa kapsamında 19. yüzyılın sonuna kadar yapılmış tarihi evler, bazilikalar, kiliseler, manastırlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı, yapılacaksa nasıl yapılabileceği konusunda karar alma yetkisi Koruma Kurullarına aittir,' diye yazar.

"Yazar da ne yazar?

"Bayattır mayattır ama hadi söyleyeyim: Gönül Yazar! Heh! Heh! Heh! Şimdi, benim dava dilekçemde 'Koruma Kurulları' ibaresinin kalktığını, yerine 'Kirkor Saroyan' ibaresinin girdiğini hayal et, yeğenim. Şöyle bir şey olsun:

'*2683 no'lu yasa kapsamında 19. yüzyılın sonuna kadar yapılmış tarihi evler, bazilikalar, kiliseler, manastırlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı, yapılacaksa nasıl yapılabileceği konusunda karar alma yetkisi Kirkor Saroyan'a aittir.*'

"Nasıl ama?..

"Apıştın kaldın değil mi?

"Hiç böyle ululualâ bir acayiplik görmüş müdür, Devlet?! Sen apıştın da, Allah'ın dangalak bürokratı apışıp kalmaz mı? Kalır ve kaldı da! Dizginlere asıldı, besili atından indi, eğildi baktı, anlamaya çalışıyor: Ne biçim bir şeydir Kirkor'un önümüze fırlattığı? Telaşla benim dilekçenin sayfalarını tarıyor, ve a ha! Bir sonraki bölüm: 'Davanın Hukuki Delilleri!' Orada ne yazmışız? Orada da, '*Asgari özsaygısı olan, kendisine saygısı olan bir insanın, Devlet mekanizması içinde yaşamasına imkân yoktur!*' yazmışız!

"Kafan karıştı, değil mi? Ne alaka diyorsun, anlamadın! Heh! Heh! Heh!

"Bürokratlar da anlamadı, Çekirge! Ucube yaratıyoruz dedik ya, yeğenim! Anlamamaları lazım zaten! Anlarlarsa iş bozulur! Ben ne yapıyorum?! Akılları karışmışken üstlerine üstlerine gidiyorum! Bir savunma döşemişim ki akıllara ziyan! Bak, şurdan okuyayım sana!" Yazı masasının içinde kupürler sakladığı çekmecesini açtı, basın bildirisi gibi düzenlenmiş bir bilgisayar çıktısı çıkardı, boğazını temizledi, teatral bir edayla okumaya başladı:

'*Kişiliği, haysiyeti, izzetinefsi olan hiç kimse bürokrasi içinde yaşayamaz! Kamu görevine döküntünün döküntüsü giriyor olduğu için, bu ülkede bürokrasi, tamamen haysiyetsiz, tamamen kişiliksiz, suratına tükürsen yağmur yağıyor diyecek insanlardan oluşan bir mekanizmaya dönüşmüştür. Şu anda Türkiye'de herhangi bir yeteneği olan, hayatını gerçek bir meslek icra ederek kazanabilecek durumda olan hiç kimse, kamu görevine girmemektedir. Kamu görevlisi olanlar, hayatta herhangi bir başka çıkış yolu olmayan insanlardır.*' Nasıl sıçıyorum, sıvıyorum ama?!

İnleme 'lan! Moralimi bozuyorsun, Çekirge!

'*Akıllara durgunluk veren bir skleroz, damar tıkanması halinde olan bürokrasi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde görülmemiş ölçüde, bugüne kadar benzerine rastlanmamış ölçüde tıkanmış ve çürümüştür,*' diyorum.

'*Bürokrasi aşırı şişirilmiş, eline aşırı yetkiler verilmiş, bu yetkilerin sonuçlarından herkes çekiniyor olmuştur. Dolayısıyla devlet sürekli olarak yeni denetim mekanizmaları üretmekte, bürokrat bürokratı denetlemekte, o onu denetlerken, öbürü ötekini denetlemekte ve dolayısıyla hiçbir iş yapılamamaktadır. Tamamen sorumsuz bir noktaya gelinmiş olup bu noktada vatandaşlara intihar etmek veya birini öldürmekten başka seçenek bırakılmamıştır! Bu durum, bir ülke için çok büyük kayıptır. Halbuki...*'

"Burada iki nokta üst üste koymam lazımmış! '... *halbuki, Kirkor Saroyan, kimsenin yapmadığı faydalı işleri yapan adam-*

dır. Onu değerlendirirken veya yargılarken harcıâlem kriterler bir yana bırakılmalıdır!'

"Nasıl ama? Kanun maddelerine '*harcıalem kriterler*' diyorum! Buraya kadar akılları karışmadıysa, burada ille de dumura uğracaklardır, yeğenim. 'Zira Kirkor Saroyan kavgada acımasızdır! Haklı olduğuna inanmayagörsün, karşılaştığı her türlü direnç, onu daha da azdırır! Bu gibi durumlarda hiç ses çıkarmayın. Ortalıkta görünmeyin. Tepki göstermeyin. Bir zaman sonra yelkenleri suya indirecek ve cüssesine tezat bir zarafetle yanı başınızda beliriverecektir. Yaramaz bakışlarına dayanamayıp kucaklaşırsınız.'

"Heh! Heh! Heh! Bunlar, Ali'nin benim hakkımda ettiği laflar! Ali'den aparttım, dava dilekçesine koydum! Çok yakıştılar, Çekirge! Devamı da var:

'Kirkor Saroyan, Çirkince'nin güzelleşmesi, kalkınması ve Türkiye'ye örnek olması için mücadele vermektedir. Mimari yönüyle, sürdürülebilir kalkınma modeli açısından, eğitim kurumları inşa etme açısından, dünyaya örnek olabilecek eserler üretmiş, bu eserler yüzünden hapislere düşmüştür! Yale Üniversitesi'nde felsefe okumuş, Arapçadan Yunancaya, Almancadan Latinceye on iki-on üç dil bilen çevirmen, bu rehber ve entelektüel insan, hapishanede kaldığı on ayda, otuz yıllık projesi olan iki dil kitabını yazmış olan bir araştırmacıdır!'

"'Dil bilen adam!' deyince, bürokraside hoşafın yağı kesilir, Çekirge!

"Sen daha gül, gül! 'Dil bilme' mevzuu, Türkiye'de çok önemlidir! Birinin ciddiye alınmasını istiyorsan, 'Şu dili, bu dili biliyor' demelisin! Kimse ne gerisini sorar işin, ne de mahiyetini! Sen de bana sormayacaksın! Dilbilim de benim hobim, işte o kadar Çekirge!

"'Türkçedeki sözcüklerin etimolojik yapısını ortaya koyan, bu konuda kitapları olan bir dil uzmanı olan Kirkor Saroyan'ın evleri kadar, 2683 numaralı yasanın ruhuna ve amacına uygun çok az örnek bulunmaktadır!'

"Ne dedin? Duymadım, bir daha söyle!?

"Sıkıldın?! Deli saçması dinlemekten içine fenalık geldi?!

"Yaşa be Çekirge! Senin bu tepkin, benim mükemmelen kel alaka ve abuk bir argüman geliştirmiş ve sunmuş olduğumu kanıtlıyor!

"Ama yetmez, yeğenim! Ola ki bir yerlerde saçmalığın büyüsünden hızla sıyrılabilen bir müdür filan vardır. Bakmışsın, çıkmış gelmiş, bizim abuk subuk belagatı yolunun üstünden kaldırmış atmış, icraatın önünü açıvermiş! Kepçeler, iş makineleri gar gar gar, motor ısıtıyorlar! Küçük bir ihtimaldir benim gibi bir adama yasaların uygulanması ama olmuşluğu da yok değil. Pek ender de olsa, çıkar böyle kanunları harfiyen uygulamaya kalkan deli valiler, kaymakamlar.

"Şimdi sen 'Deli'nin Osmanlı kara ordusunda görevli bir atlı birliğinin adı olduğunu da bilmezsin. Öyledir. Deliler, ismi üstünde, delicesine cesur, gözükara tiplerdir. Tek tük mek tük ama bugün de var bunlardan.

"İster misin, yarın sahiden gelsinler?!

"Nuh dedirtir, peygamber dedirtmezsin bürokratın böylesine. Eee? Kim, nasıl ehlileştirecek lavukları? 'Siyasiler' mi dedin? Doğru, dedin. En azından, bürokrasiye müdahale edebilen bir siyasi yapı var bu memlekette. Siyasi partiler var, meclis var, başbakan var, şu var, bu var. 'Kirkor Efendi,' dedim, ben de kendi kendime, 'Bir yolunu bulup bunlarla aranı iyi tutman lazım.' Velakin, bir siyasinin asıl ve esas görevinin, seçim kazanmak olduğunu asla aklından çıkarmayacaksın! Kulağına küpe olsun, Çekirge, bir siyasiden kendisine zarar verebilecek yiğitlik beklemeyeceksin! Ne kotarılacaksa, bir ucundan siyasiye yarayışlı olacak şekilde kotarılacak! Kapiş?

"Peki, Çirkince'ye gelip gitmiyorlar mı bunlar? Kendileri değilse, eşleri, dostları gelip gitmiyorlar mı? Gelip gitmiyorlarsa, getirmenin yolunu bul! Adım gibi bilmekteyim çünkü, Çirkince'deki kaliteli turistleri, Amerikalıları falan gördüklerinde ille

de, '*hello, what is your name?*' filan diyerekten, 'dil biliriz' ayağında yavşayacaklardır bunlar! Eh, kendi iktidar dönemlerinde yapıldı diye güzelliklerden pay çıkarmamaları da mümkün değil! Kendileri inşa etmiş gibi şişinmemeleri de olmaz!

"Tam da düşündüğüm gibi gerçekleşti, yeğenim!

"Bakan ağırdan alıyor ama bölge milletvekillerinden yıkım kararına vahvahlanmalar mı istersin, 'Aslında korunması lazım,' diye fısıldaşmalar mı istersin, 'Yıkmanın kimseye bir faydası yok, milli servete zarardır' ahkâmı mı istersin! Protokol uzaklaşınca arkalarından, 'Sen haklısın Kirkor Bey, mevzuat kötü, bürokrasi kötü, değiştirilmesi lazım,' diyenler mi istersin!

"Şahane bir ikiyüzlülük, Çekirge, tam da dişime göre!"

(5)

"Vali'nin arkasından konuşmalarından emin oluyorum ki, su sızmaz bir ittifak değildir bunların kendi aralarındaki. Nasıl olsun? Ülkede bir hayalet gibi dolaşan tek parti zihniyeti var. Başbakan'a bile kök söktürüyor.

"Şimdi, sen Çanakya kimdir onu da bilmezsin, cahil Çekirge. Çankaya değil, 'lan, '*Çanakya*' diyoruz, '*Çanakya!*'

"Şimdi bu Çanakya'nın, *Artaşastra'nın Dördüncü Kitabı* isimli bir eseri vardır: '*Reisin hükümranlığını tehdit eden uçbeyi, düşman, o uçbeyinin düşmanı ise dost sayılır!*' Bu kadarını bil, sana yetsin!

"Peki, Erdoğan Reis'in hükümranlığını tehdit eden kim? Bürokrasi. Bürokrasinin düşmanı kim? Kirkor Saroyan. Öyleyse?! Öyleyse, Kirkor Saroyan, Erdoğan Reis'in dostu!

"Sadece Reis'in mi? Ak Parti'nin dostu! Efendim, iktidarın dostu! Muhafazakârların dostu! Cemaatçilerin dostu! Ak Parti seçmenlerinin dostu! Uzat, uzatabildiğin kadar artık!

"Hah, işte böyle! Akıllı ol biraz!

"'Türkiye son on yıldır başarılı bir performans gösteriyor,' diye başlıyorum ben de, 'Yav kardeşim, hangi kasabaya gitsen, pıtrak gibi her taraftan sanayi siteleri türüyor, yeni firmalar türüyor, yeni şirketler türüyor. Hızlı bir kalkınma içindedir Türkiye. İngiliz editör bir arkadaşımla İstanbul'dan başladık, Antalya'ya kadar gittik. İstisnasız her yerde inşaat yapılıyor. Türkiye'de iş yapan herkes deli gibi işini büyütme derdinde. Ağzı açık kaldı, İngiliz'in. Konya, Kütahya, Denizli, uyduruk birer köydü buralar. Akıllara durgunluk veren birer metropole dönüştüler. Uçsuz bucaksız apartman deryaları, şirketler, oteller. Türkiye'nin durumu kötüyse, Konya'ya, Kütahya'ya, Denizli'ye, Antep'e, Adana'ya ne oluyor?'

"Fırsatı bulunca böyle noktasız, virgülsüz, öyle konuşuyorum ki, değme iktidar milletvekilleri halt etmiş yanımda! İçişleri Bakanı'nın da, Kültür Bakanı'nın da ağzı kulaklarında! Ermeni mermeni ama adam halden anlıyor!

"'Yüz küsur tane üniversite açıldı,' diyorum, 'bu, eğitim alanında inanılmaz bir patlamaya yol açtı. Yalnız eğitim alanında değil, gençlerin, daha dün köylü olarak yetişip askere gidecek, sonra babasının yanında ya çiftçi olacak ya da işçi olacak olan insanlar, dört seneliğine de olsa, iki seneliğine de olsa, başka bir şehirde, başka bir kasabada, kendi gibi genç insanlarla birlikte vakit geçiriyorlar, nispeten daha özgür bir ortamda kalıyorlar. Bu da Türkiye'nin yüzünü, Türkiye'nin cephesini tanınmayacak ölçüde değiştirdi. Bugün Türkiye'de nerdeyse köylülük diye bir fenomen kalmadı,' diyorum.

"Bayılıyorlar! Cem Öztürk ki, tüm ana akım ünlü gazeteciler gibi şahıdır konformistlerin, onu bile şaşırtmaktayım iktidar yanlısı belagatımla!

"'Halk sanki her şeyden mutluymuş gibi, hiçbir sıkıntısı yokmuş gibi konuşuyorsun. Dünyanın en pahalı elektriğini kullanıyoruz,' diyecek oldu, 'O itiraz edilecek bir konu değil ki, sonuç olarak, dünyanın da en düşük gelir vergisini ödüyorlar,' diye yapıştırıverdim! Heh! Heh! Heh!

"'Güney Amerika'nın bir ülkesinde ekmeğe bizim para birimimizle beş kuruşluk zam yapıldı diye halk ayaklandı, neden itiraz edilecek bir konu olmasın ki?' diyor, 'Kurumlar vergisinden alamadığını başka yöntemlerle, endirekt vergiyle alıyor Reis!' diye karşılıyorum.

"'Alan memnun, satan memnun'a getiriyorum, kaptırıyorsun değil mi? Yani, şimdi mesela bana deseler ki, benzini ucuzlatacağız ama vergi denetimlerini sıklaştıracağız, benim işime gelir mi? Hiç gelmez.

"Esnaf şapkamın, fakir Cem'in kurgusunu bozduğunu görüyorum ama iş büyük be Çekirge! İş çok büyük! Adam, porselen dişlerini almış gelmiş, 'kültür programı' yapıyor. Heh! Heh! Heh! Kirkor Saroyan'ı yakalamış, biraz etimoloji konuşacağız, biraz '*ötekileşme*', biraz da Atatürk'ün *dictature* müessesini kaşıyacağız! Formatını altüst ediyorum yakışıklının! Ama dediğim gibi, mano büyük! 'Bu söylediğin daha çok vergi levhasına sahip mükelleflerin işine gelir, halkın işine gelmez,' diye dişlerini gösteriyor, lavuk, 'Uzaktan bakıldığında herkes kazanıyor!'

"O da n'apsın? Aslında solcu olduğunu ima etmezse, tutunamaz ki Kanal K'da? Sırf o kanalda mı? Ulusal ölçekte yayın yapan hiçbir kanalda! Sağ vurabilmesi için sol göstermesi lazım. Devir, sözde liberal solun devri, Cem n'apsın? Cem, n'apsın da, ben de n'apam, a Çekirge!?

"'Uzaktan bakıldığında herkes kazanıyor dediğin, çalışan kazanıyor, çalışmayana da yediriyor!' diye bastırıyorum.

"'Sonuçta para dediğin akar. Birilerinin daha fazla geliri olunca, öbürlerinin geliri olmuyor anlamına gelmez bu durum. Parayı alıyor da ne yapıyor, tüketime harcıyor. İşçi istihdam ediyor, çocuğunu okula gönderiyor. Bak, deli gibi pahalı okullar açılıyor Türkiye'de. Nereden geliyor bu değirmenin suyu? Demek ki milyonlarca insan kaç para olursa olsun ben çocuğumu okutacağım diyor bu ülkede. Çılgın paralar ödüyorlar okullara. Bu para nereden geliyor? Azınlık kazanıyor diyorsun. Eyvallah, azınlık

kazansın. E, onun kazandığı parayla bir sürü öğretmen istihdam ediliyor. Her okula bilgisayar alınıyor, sıra alınıyor, müstahdem istihdam ediliyor!'

"Cem, yazık, programının haysiyetini kurtarmak için son bir atak yapıyor, 'Tepeden bakınca dünya güzel gözüküyor ama, biraz aşağı insen gerçeğin öyle olmadığını göreceksin,' deyiveriyor. Uff! Biraz belden aşağı vuruyor ama olsun. Adamı anlıyorum. Anlamak ne demek, kendime rehber edinmişim. Öyle basmakalıp bir gazeteci ki, zamanın ruhuna uygun ana akım kabulleri onun programlarını izleyerek saptıyorum. Ahkâmın siyaseten doğru olanı nedir, ne değildir, onu izleyerek öğreniyorum. Bir akıl defteri edindim, Cem Öztürk programına kimleri, hangi sıklıkla davet ediyor, neler konuşuluyor, neler alkışlanıyor, kimi öne çıkarıyor, kimi aşağılıyor, programın sonunu nasıl bağlıyor, ince ince not ediyorum. Asıl mesajını programın sonunda veriyor çünkü. Konukları ne demiş olurlarsa olsunlar, son sözü Cem söylüyor ve söylenmesi gereken neyse, ne bir eksik, ne bir fazla, tam da onu söylüyor.

"Ne o? Sesin soluğun kesildi? Öldün mü yoksa 'lan Çekirge?

"Bu işin siyasi iktidar cephesi. Siyasileri iyi tutmak gerekli ama yeterli değil. *Facebook*'ta, *Twitter*'da hesaplar açtım. Ekşi sözlük, tatlı sözlük, mayhoş sözlük, neresini bulduysam gençlerin içlerini döktükleri, katılmışım, tavaf ediyorum. Nerede var bir direniş, nerede var aykırı bir site, bir pop aktivist, bir muarız, yakın takipteyim, yeğenim. Ne siyasileri kızdıracak kadar yakından, ne de genç sivillerin diline dolanacak kadar uzaktan! Genelde kabul gören amentülere ters düşmemek derdindeyim, anlıyorsun değil mi?

"Lafa laf, paya pay, Allah ne verdiyse döktürüyorum! Haber kanallarına yorum yazmayı da ihmal etmiyorum. Lakin, benim gibi bir adam, düşmanını seçerken çok dikkatli olmak zorundadır, Çekirge!

"Benim hayrig de esnaftı, bilir miydin?! Esnaftı ama bizi Robert Kolej'e gönderecek kadar da uyanık bir esnaftı. 'Orti,' diye

tembihlerdi bana, 'Sakın borçlunu köşeye sıkıştırıp sıçırgan etmeyesin boş yere. Sana verecek parası olmayan adamı sıçırgan edersen, ne alacağını alabilirsin, ne de ileri bir tarihte de olsa, paranı kurtarma umudun kalır. Baktın ödeyemiyor, sende varsa gene ver, işlerini düzeltsin kakoş. Sözümü tutarsan, paranı da alırsın, kulun kölen de edersin adamı ki, bu da cabası. Kulağına küpe olsun.'"

(6)

"Türkiye Cumhuriyeti'nin Kirkor Saroyan'a borcu var, Çekirge.

"Bunu bütün dünya kabul ediyor. Aklı başında Türkler de kabul ediyor. Bir kabul etmeyen, 'Devlet'. Çünkü devletin en temel içgüdüsü ırkçılık. Gözü dönmüş bir ırkçılık var devletin içinde. En aklı başında bürokrat, 'Biz Ermenilere de hoşgörülüyüz. Onlar da bu memleketin bir rengidir' ayağında.

"Ulan öküz! Bu ülkenin rengi olmak isteyen kim?! Senden hoşgörü isteyen kim? *Millet-i sadıka*, apaçık bir hakaret! Benim Türklere sadık olmak gibi bir derdim yok! Tek derdim, hak! Ben bu ülkede doğmuşum, bu ülkenin vatandaşıyım, bu ülkede hak sahibiyim! Hakkımı tanı, başka bir şey istemiyorum senden!

"Der miyim? Demem!

"Çünkü ben 2683 sayılı kanunun 'hak' dediğine, 'hak' demem! Çünkü bu defa büsbütün düşman olur, alçak! Hayrigin öğüdü kulağımda, Çekirge. Valiye, kaymakama meydan okurken, 'Sizin kurallarınızı tanımıyorum,' derken, açık kapı bırakmayı ihmal etmiyorum. Türk devletini itin götüne sokup çıkarırken, Türkiye'yi övmeye itina ediyorum. Genel gidişatı övüyorum. Şöförlerin, kapıcıların, genel olarak '*halkın sağduyusu*'nu övüyorum.

"Tamam, tamam, biz de biliyoruz! Sil o sırıtmayı yüzünden!

"'Ben yeterince ülke tanıyorum, Türkiye çok güzel bir ülkedir. Türk toplumunda asgari bir sağduyu vardır, ortak değerlerde buluşulabilir,' diyorum.

"Hayır, komik olmuyorum, duymak istedikleri bu çünkü!

"Gerçeklere kulakları tıkalı, yeğenim! Doğrusunu istersen bana lazım olan da gençlerin düşünceleri değil, kendileri. Türkiye'nin yüzde yetmişini, '80 sonrası doğumlular oluşturuyorlar. Sir Winston Churchill, ne demiş? 'İnsan 30 yaşının altındaysa ve liberal değilse, kalpsizdir. Lâkin, 30 yaşını geçmişse ve muhafazakâr değilse, beyinsizdir,' demiş.

"Nitekim, '80 sonrası doğumlularda olumlu ve derin bir zihniyet değişimi var! Yeni kuşakta 'hakikaten yeter yahu bu saçmasapan eski teraneler' yaklaşımı çok yaygın. Bak, uyku tulumlarını kaptılar geldiler, ergenler. Yarın arslanlar gibi direnecekler yıkımcılara! Cem'in programda, 'Lan Ermenilik yapma,' diyen bir zırtapoz çıktı, anında imeyıllar yağdı:

"'Bu nasıl laf, Türk'e Türklük yapma, Kürt'e Kürtlük yapma der gibi.'

Bu yeni gençlik Cemaatçilerin de canına minnet. Ben devlete sövdükçe, bunların yüzlerinde güller açıyor! Müslümanların yüreğinde yatanlar zaten benim söylediklerim. Ülkücülerle ulusalcıların da esamileri okunmuyor artık. Bak, Mazlum-Der, yan odada. Bizimle birlikte nöbet tutuyor.

"Ve de Reis'in seçmenleri de bunlar, Çekirge! Bunlarla iyi geçinmek demek, endirekt biçimde iktidarla iyi geçinmek demek.

"Lakin, Kirkor Saroyan, hareket ile icraatı karıştıracak adam değildir. 'Kalkayım kalkayım da tuz kavurayım' diye bir sözü var Türklerin. Tuz kavurmak için kalkmak şeklindeki niyet beyanı, ancak ahmakları oyalar. Bu devletin değişmesi gerekir. Bir gecede, tepeden inme bir devrim değil de, birkaç yıllık bir süreci kapsayan köklü bir değişim. Öyleyse?

"Öyleyse, anayasa değişikliği desteklenecektir, Çekirge!

"Kirkor Bey'in 'evet' cephesini desteklediğini duyduğunda Vali Bey'in yüzünü görecektin diyorlar. Apışmış kalmış adam!

Benim desteklediğim anayasa değişikliği, öyle Ergun Özbudun kıvamında, ufak tefek kozmetik değişiklik de değil, ha! Çıkmışım sokağa, kahvede, tamircide, basında, bulabildiğim her yerde, arslanlar gibi söylüyorum:

"'A'dan Z'ye tüm kurumları içeren, devlet zihniyetini yeniden tanımlayan çok radikal değişiklik gerekiyor! Erdoğan Reis bütünü kurtarmak istiyorsa, parçayı cerrah gibi kesip atmaktan başka şansı yoktur!'

"Laf aramızda, en büyük düşmanlığı da CHP'den gördüm. Nefret, kin, ırkçılık. 'Azınlık azgınlığı içinde bir Kirkor Saroyan' gibi alçakça bir ifadeyi kullanan onlar. AK Parti örgütü öyle değil. Onların ellerinden bir şey gelmese de, en azından yanımızda olduklarını hissettirdiler. Kolay mıdır? Değil!

"Ne dedin?! İyi yere mi tezgâh açmışım?! İyi diyorsun, yeğenim! Laikçisi de benim, mukaddesatçısı da benim. Bir benden olmayan, kanun kanundur diye tutturan et kafalar!

"Siyasi liderlik zor bir iş be Çekirge! Yanlız Mustafa Kemal'in *dictatuer*'u değil, Erdoğan Reis'in işi de çok zor iş. Büyük özveri, büyük çılgınlık gerektiren bir iş! Siyaset ancak Shakespeare'in anlayabileceği bir ölüm kalım mücadelesidir yeğenim. Lider, bazen sindirmek, bazen yumuşak gitmek mecburiyetinde. Kararları kendi almak zorundadır, topu atacak bir yeri yoktur. Kararlarının sonucunu bilemez, ancak tahmin edebilir. Durmadan kumar oynar."

(7)

"Bir insan durduk yerde alkolik olmaz, yeğenim. Adam öldürmek de, sigara, alkol ve kumar gibi kötü bir alışkanlıktır. Biz fanilere göre değildir, fakat bir alışkanlıktır. Mustafa Kemal Atatürk, modern Türkiye tarihinde şahsi kararıyla en çok insan öldürmüş olan bir insandır. 1909'dan 1938'e kadar, yirmi dokuz yıl boyunca aralıksız olarak adam öldürme emri vermiş. Mene-

men İsyanı sırasında bir şehrin haritadan silinmesini emretmiş. Bursa'da, Rize'de sivilleri öldürtmüş. 1925'te Kürt ayaklanmasında kontrolsüz bir güçle, orantısız bir güçle, insanlar yok edilmiş. Ve nihayet Dersim. Dersim'in hiçbir siyasi açıklaması yoktur, Çekirge.

"BDP haber salmış. Yarın bur'da, ne haber?!

"Saroyan Evleri'ni korumaya geliyorlar. Bütün bunlar Atatürk'ün neden alkolik olmuş olduğu sorusunun cevabı olsa gerekir. Sen de yanlış anlama, kişi olarak benim saygım olan, parlak bir adamdır.

"Benim için bir trajedi kahramanı ve büyük bir siyasi dehadır. Böyle parlak insanlar dünyaya az gelir. Böyle adamlara hayran olmak gerekir. Her devlet dairesinde bir fotoğrafı olmasaydı ya da her meydanda heykeli bulunmasaydı, Mustafa Kemal'i savunan bir kitap bile yazabilirdim, yeğenim. Ama o Türkiye'nin kapısının önündeki ağaca tüneyen bürokrasinin tanrısıdır.

"Türk devleti denilen bu çürümüş sistemin, bu kokuşmuş üçüncü dünya diktatörlüğünün emniyet pimidir! O *dictature* müessesesini, o teröre dayalı devlet yapısını Mustafa Kemal kurmuştur. Onun tanrısıdır, onun simgesidir, onun ideolojik kilididir, meşruiyet kaynağıdır. Şu anda Türkiye'nin en önemli gündem maddesi, bu kilidin kırılması, Atatürk'ün heykelinin, maskının indirilmesidir, Çekirge!

"Bir devlet ideolojisi haline gelmiş, her türlü değişimin önünü tıkayan, demokratikleşmeyi imkânsız hale getiren, sisteme yönelik her türlü sorgulamayı vatan hainliğiyle eşitleyen zihniyetin simgesidir ve kırılması gerekir.

"Jül Sezar da Atatürk'ün yaptığından daha yanlış işler yapmıştır, yeğenim!

"Ama ben Jül Sezar'a düşman falan değilim. Jül Sezar'ı ilgi ve hayranlıkla okurum. Biraz lanetle okurum ama bir insan olarak görürüm Jül Sezar'ı. Atatürk'ü de herhangi bir ülkenin herhangi bir lideri gibi trajik, ilginç, çarpıcı, doğru ve yanlış, çok büyük

işler yapmış bir adam olarak ele alabilmemiz ancak bu simge kırıldıktan sonra mümkün olabilecektir.

"Hiç düşündün mü, neden iki kardeşten sanayide çalışan güler yüzlü oluyor da, tapu dairesindeki bok suratlı memur oluyor? Problem, hükümet konağının içindeki adamlarda değil çünkü, hükümet konağının kendisi çürük. O konağın yıkılması lazım. O kasvetin, o ırkçı zihniyetin, o kötü mevzuatın, o devlet anlayışının yıkılması lazım.

"Devlet memuru sayısının radikal bir şekilde azaltılması lazım. Onda biri yeter. Üç milyon yerine üç yüz bin devlet memuru kâfidir.

"Büzülüp durmasana, 'lan! Seni adam yerine koyduk, konuşuyoruz şurda!

"Türkiye'de yeterince yetenekli ve okumuş insan var. Otuz kişilik, yüz kişilik, üç yüz kişilik firmayı çeviren insanlar var. Bankalara bakıyorsun, gazetelere bakıyorsun, gayet rasyonel kararlar alabilen, bunu güler yüzle yapabilen, günde on iki saat mesai yapıp bana mısın demeyen, dil bilen, kültürlü, yüz binlerce genç insan var. Dünya kalitesinde CEO'lar var, CFO'lar var! Al onları Ankara'ya, yetkilerini, sorumlulukları artır, bak nasıl değişiyor Türkiye'nin yüzü!

"Bundan on-on beş sene önce düşünülemeyecek, ağıza bile alınmayacak olan yaşam ve davranış biçimleri bugün doğal sayılıyor artık. İlhan'a bak, neler yazıyor karı! Amerika'nın, Avrupa'nın 1960'larda yaşadığı cinsel devrimi Türkiye 2000'lerde yaşıyor. Cinsel devrim demek, toplum karşısında tavır almak, alabilmek demektir ki, Ermeni meselesini de, Kürt meselesini de, Atatürk meselesini de cinsel devrim çözer, yeğenim. Dini ve manevi değerleri eleştirmek de tabu olmaktan çıktı. Türkiye'de dini duyarlılığa sahip insanlar, özellikle son on yıl içinde çok büyük bir evrim geçirdiler. Bak, içeride uyuyan genç kızların yarısı tesettürlü! Ben Türkiye'de dini taassubun çok büyük bir tehlike olmadığını görüyorum. Bana inanmıyorsan, Çakıroğlu kardeşlere bak!

"Panik içinde olanlar Kemalist taraf ve eski Türk burjuvazisi, Çekirge. Beyaz Türkler, toprak ayağımızın altından kayıyor diye panikliyorlar. Türkiye'de esas taassup, esas cehalet Kemalist kesimdedir. Mevzi kaybetmiş olmakla birlikte, direnmeye devam ediyorlar. Panik içinde oldukları için de gözü kararmış bir linççilik haletiruhiyesine girmiş durumdalar.

"Bunların medyadaki bacaklarını kırmak lazım. Şovenist propagandayı önlemek lazım. Gençlere gaz veren Kurtlar Vadisi gibi televizyon dizilerine geçit vermemek lazım. Dindar insanlarla konuştuğun zaman, en az eğitimli olanında bile çok farklı, çok insani, daha açık bir bakış açısı görüyoruz. Çünkü dindarların kendilerine güveni var. Kendisine güveni olan insan cömert olur. İnsanlar yalnızca birey olarak değil, aynı zamanda cemaat mensubu olarak da yaşarlar. Cemaatlere hakaret etmek iyi bir şey değildir, Çekirge. Sonuçta siyaset bilimi okuduk, yeğenim. Dünyada devrimler nasıl olmuş, insanlar nasıl ayaklanır, neden Tahrir Meydanı'na toplanır, hangi noktada film kopar, biraz olsun bilgim var.

"Türkiye, bu devleti, bu kamburu, bu kanseri daha fazla taşıyamaz. A ha, işte *Hodri Meydan* Kulesi! Nasıl altından kalkacak Vali Bey? Kalkamaz! Encümeni savunamaz! Savunmaya kalkarsa, inandırıcı olmaz. Memurlarına dair bir olumlu söz söylemeye kalksa, on kötü söz duyar. Bu memlekette memur ölse, arkasından ağlayanı olmaz, Çekirge. Yasayı desen, hiç savunamaz.

"Ali'ye dedim, sana da diyorum, Saroyan Evleri yıkılamaz. İş ki, mazlum mevkimizi kaybetmeden yarını atlatalım. Demedi deme yeğenim, bakanı da gelecektir buraya, başbakanı da."

(8)

Daha da söyleyecekmiş, lakin odanın kapısı tıktıklamış, düşünceleri bölünmüş. "Gel!" demiş oturduğu yerden, "Kapı açık, it de gel!"

"Hayırlı sabahlar, Kirkor Abi!"

Bir daha bakmış, gelen Burak Çakıroğlu'ymuş, bizim içerideki Nilgün kızımızın abisi. Haliyle şaşırmış biraz, "Hayırdır, Burak Reis? N'apan oğlum? Recep'le mi yarışın bu saatte?"

"Yok, Kirkor Abi! Namaza kalktıydım, ışığını görünce uğrayıp kendim söyleyeyim, dedim. Ayvalık'a dönmemiz gerekiyor. Biz yıkıma kalamayacağız Nilgün'le."

"Korkmayacağını bilirim de, ne iş?"

"Evvelallah, korkmayız inşallah. Anam aradı. Babam evde olmadığımızı görünce esmiş köpürmüş. Bizi istiyormuş, konuşacakları varmış."

"Bu saate mi aradı anan!?"

"Üç aylardayız ya, Kirkor Abi, sahura kalkıyor."

"Dininin kıymetini bil diyorsun, değil mi?! Heh! Heh! Heh! Şaka, şaka! Allah kabul etsin, koçum. Bir sorun mu varmış?! İflas miflas etmedi, değil mi senin hayrig? Evinizi başınıza yıkmaya gelen de yok?! Heh! Heh! Heh! Otur, hadi otur şöyle! Otur da anlat!"

"Yok abi, işler iyidir, elhamdürüllah," demiş, masanın önündeki iskemleye ilişmiş Burak, "İnşaat işi yapıyoruz, biliyorsun."

"Bilinmez mi, reis!"

"Amcamlar İstanbul'da yeni bir ihale aldı, Ümraniye taraflarında. Fena değil, oldukça yüklü bir ihale. Dünkü gazetede Şevket Eygi Hoca, amcamları ihaleye fesat karıştırmakla suçlamış, 'uğursuzlar' diye ağır hakaret etmiş, 'İslamcılığın cıcığını çıkarttınız, haram servetlerinizi huzur içinde yiyemeyin, Allah bin kere belanızı versin, iki yakanız bir araya gelmesin!' diye beddua etmiş. Peder, çok bozulmuş."

"Sizin müessesenin adını vermiyor ama değil mi? Genel konuşuyor?!"

"Müessesenin adını verse, Çakıroğullarının kendisini yaşatmayacağını bilir. 'Ismarlama elbise dikmem, diktiğim hazır elbise kime uyuyorsa onundur,' diyor Şevket Hoca ama doğrudan am-

camlara giydiriyor: 'Mücahitlik postunu çıkardınız, müteahhit oldunuz, haram, kirli, kara, ribalı rantlarının peşine düştünüz.' Doğruluk şişesini taşa vurup paramparça etmişiz, imar izni almak için belediye bütçesine katkıda bulunmuşuz. Memleketin başına yük olan kötü düzeni değiştirmek için çalışacağımıza, çarpık düzenle barışmışız."

"Meyvalı ağacı taşlarlar be reis!" demişmiş Kirkor da esneyerekten.

"Zenginin malı fakirin çenesini yorar! Boş ver! Düzenle barışmış olsak, direnir miyiz böyle arslanlar gibi?! Düzenle barışık olsalar, garip Kirkor'un imdadına mı koşardı Çakıroğlu kardeşler? Bugün bana, yarın sana yeğenim! Geldiniz işte, Allah razı olsun. Hadi, bacını al, buraları kalabalık basmadan git. Ben de kalkayım, façayı toplayayım. Televizyoncular birazdan gelirler, kameraların bizi sevdiğinden emin olalım!"

eNZi Derneği

(1)

Ya saniyeler önce Çirkince'deydi de bizim mutfağa oradan ışınlandı ya da Mübeccel Atıye haklı, "*Expat'lar*" diye bir cemaat daha var; İlhan'ın sesinin tonunun da, tınısının da, vurgusunun da Kirkor'un tıpkıbasımı olmasının nedeni bunların da birlikte meşk ediyor olmaları!

"Toplumu ırkçılık, cehalet, zorbalık, kıskançlık sarmışken, bağımsızlık başarılamıyor, hocam," diye hayıflanıyor gelinimiz, "Çünkü, asıl mesele, Türkiye'de insanlar arasındaki mevcut farkların tahakküm edebilmek için kullanılıyor olması. Siz bir bakıma şanslısınız, çocuğunuz yok."

Böylece, Melis'le ilişkimizi de bir kalemde hükümsüzleştirmiş oluyor.

"Bu ülkede çocuk yetiştirmek hiç de kolay değil, enişte," dediğinde kalbim tekliyor, teessürüm Mehmet Bey'in yüzüne bakmamı engelliyor. Semih, karısının acımasızlığın ayırdında değil. İlhan zaten orada değil, "Mehmet Enişte'ye dernekten bahsetsene!" diye sabırsızlanıyor,

"Bakabildiniz mi enişteciğim, ajandamıza?"

Cevap beklemiyor, "Konuyu, Kara Karga Ajandalarının mucidi olan araştırmacı arkadaşımız var, Bülent, kendisi önerdi ve hazırladı: '*Nefret Söylemi ve Nefret Suçları.*'" Bana dönüyor.

"Bir hukukçu olarak siz daha iyi bileceksiniz. Türkiye'de olduğu kadar dünyada da yeni bir kavram, Meral Abla, nefret suçları. Nasıl yani, ajandayı görmediniz mi? Sevilay'ın adreslerinize

postalamış olması lazım! Ne iş, Semuş? Ablamlara ajanda göndermedik mi?"

Hiç olur mu? Göndermişler tabii! Yılbaşı ya, kargoda takılmış olmalı. Belki de Melis almıştır, ona da sormak lazım. "Melis almış olsa haberimiz olur, oğlum," diyorum, "Nasıl bir paketti ki bu?"

"eNZi Derneği"nin ajandasıymış, işte. "Kuruluş aşamasında, Türkiye eNZi Derneği. Nefret Zabitanları'nın kısaltılmışı. Kısaca 'eNZi' diyoruz!"

"Özer Hoca'dan esinlendik," diye doğruluyor İlhan da, "Özer Hoca'nın internette popülerleştirdiği 'TAZ' diye bir tanım var ya, ondan esinlendik! Şebeke-ağda sürekli dolaşan '*Göçebe Muhalefet Odakları*'nın yarattıkları geçici bağımsız bölgelere '*Temporary Autonomous Zones*' diyor Sevgili Özer. Başharfleri, 'TAZ.' Fikir çok hoşumuza gitti, biz de derneğe 'eNZi' adını koyduk. 'Nefret Zabitanları' sözcüklerinin başharflerinin İngilizce okunuşu!"

Nasıl yani?

"*Rüküş,*" diyor Mehmet Bey'in gözleri, "'Zabitan' sözcüğünü kullanmamak için kısaltmış, 'Z' yapmışlar, Cancağızım. 'Z' kesmemiş, '*Zi*' yapılmış ki, görenler uluslararası bir simge sansınlar."

Mübeccel Atıye'nin, "Halkın konuştuğu dilin ötesine atlamaktaki deli cesaretleri inanılmazdır Türk aydınlarının!" şeklinde bir tesbiti vardır. İçimden mırıldandım sanıyordum, meğer öyle değil, "Aaa! Deme hemşire öyle!" diye isyan ettiydi kardeşim. "Bana göre çok yaratıcı bir isim 'eNZi'! N'apalım, Türkler, 'Türk' olandan hoşlanmıyorlar işte! Bit pazarının adı bile '*eskidji*' oldu yav! Biz n'apalım? Dağ, Musa'ya gelmez ise, Musa dağa gidecek! O kadar basit! Ben bir Semih Baran olarak, bu ülkede nefretten, ayrımcılıktan, bağnazlıktan kurtulmak için değil küresel bir dil olan İngilizce, Çince karakterlere bile razıyım! Bu

ülkede yaşanan nefret, hepimizin bir ucundan tutmamız, desteklememiz gereken bir mücadele istiyor!"

"Çince konusunda yüreğini bozma, on yıla kalmaz, o da olur," diyorum bu defa yüksek sesle, "Lakin, Liebchen'den nefret etme hakkımı saklı tutsam olmuyor mu, Semihcim?"

Omuzlarını silktiydi, "Neden olmasın!? Türk solu zaten Yahudiliği hiç almadı gündemine. Aslına bakarsanız, Türk solu, Rumların, Ermenilerin, Lazların, Nasturilerin sorunlarıyla da ilgilenmedi. Oysa, biz liberaller, Çirkince olayında olduğu gibi aramızda ırk, cins, kan, din, kültür, genetik bağ ayrımı yapmaksızın, tüm toplumları, insan gruplarını kendine dert edinen empati geliştirebiliyoruz. Ajandamızı görebilseydiniz, ülkemizin duyarlı insanlarını bir anlamda hukuk mücadelesine davet ettiğimizi anlayacaktınız. Orada açıkça söyledik: Biz, '*öteki*'nin gerçek ya da varsayılan nitelikleri nedeniyle ezildiği, yani, mağdurun temsil ettiği varsayılan niteliklerinin, yani ırkının, yani geleneklerinin, yani âdetlerinin, yani cinsel tercihlerinin cezalandırıldığı kapalı bir toplumda yaşamak istemiyoruz!"

"Ne güzel!"

Mehmet Sedes'in Nilgün'den tarafa baktığını görmedi, "Biz, Yalçın Küçük'ün ucuz antisemitizmine de sıcak bakmıyoruz," diye ekledi, "Mamafih, Yalçın Hoca'nın bize ihtiyacı yok! Hah! Hah! Hah! Onun yeterince müşterisi var, nitekim!" Mehmet Bey'in sorgulayan bakışlarını yakaladı.

"Fethullahçılar, hocam!" diye açıkladı, "İslamcılar, dünyayı yöneten Yahudi bilmemne tarikatı, gizli mason düzeni gibi fantastik anlatılara oldum olası bayılırlar zaten. Yalçın Hoca, niye *Aksiyon*'larda, *Yeni Şafak*'larda boy gösteriyor sanıyorsunuz? Şevket Eygi ile el ele, gizli Yahudi avına çıkmışlar. Yakındır, 'Baran' soyadına takar, bizi de Sabetayist ilan ederler."

Gözlerimi diktim bakıyorum: *Nasıl olacak o öyle?*

"Yahudiler, Kürtlerle flört ediyorlarmış ya, Yahudi-Kürt devleti kurmak için, 'Baran' da Kürtçe'de yağmur demek olunca,

alın size dört dörtlük bir Yalçın Küçük bağlantısı! Adam, Ulusalcılara da Ak Parti içindeki gizli Yahudileri anlatıyor, iktidarın ele geçirilmesinde oynadıkları rolü falan."

"Biz, Yahudileri, bu ülkenin tıpkı Müslüman-Sunni-Hanefi Türkleri gibi, sadakatlerini ispatlamak zorunda olmayan ev sahiplerinden biri olarak değerlendiriyoruz, Meral Abla," diyor İlhan da. "'Şu Yahudi'dir, 'bu Dönme'dir,' diyenlerin karşısında dikilip, 'Ee? Ne olmuş yani?' demeliyiz!"

Söylemediği: *Body Worlds* sergisi küratörüne nefretimin aslında adamın Yahudi olmasından kaynaklandığı ve düpedüz "önyargı suçu" olduğu.

"Ne kadar da kolay karar veriyorlar," diye düşünüyorum, nedir ne değildir "önyargı." Aklımdan Higgs bozonu geçiyor; önyargı mı, yoksa eğitimli beklenti midir "Tanrı parçacığı"?

(2)

"Tevrat'ın insan cesedinin yekpare gömülmesini emrettiğini bilir miydiniz?" İlhancık başını sallıyor: "Hayır!" Sarı lüleleri uçuşuyor; fonda minareleri Teşvikiye Camii'nin.

"İnançlı Yahudiler, Sur'a ikinci kez üflenip dirildiklerinde, öbür tarafa bedenleri eksikli göçmesinler diye, sevdiklerinin parçalanmış cesetlerini toplar, uzuvlarını bir araya getirir, öyle gömerler. İsrail sıhhıye timlerinin muharebe meydanlarında ceset parçalarını toplayacağız diye koşuşturmaları bundandır."

"Bilmiyordum, abla," diyor. O, hafifçe endişeli, ben ona bakarken dünya yamuluyor; güzel yüzünün yerinde Oben Koman'ın, "*Dünyayı aydınlatıyorum! Kih! Kih! Kih!*" diye sırıtan plastinatını görüyorum. Koman'ın arkasında elinde sarı beziyle Kirkor Saroyan, plastinatın tozunu alıyor. Saroyan'ın arkasında Ali Nusret, kollarını kavuşturmuş, ortağının işini bi-

tirmesini bekliyor. Karabasan gece basar zannederdim, meğer güpegündüz de icrayı sanat edebilirmiş.

Dudaklarıma zorbela bir gülücük yerleştirmişim, sakinim güya.

"Mesele, insan bedenini kutsal sayıp saymama meselesi," diyorum. "Bedeni kutsal saymıyor, sarf malzemesi olarak kullanılmasında sakınca görmüyorsak, Lady Gaga misali kesip biçip sahne kostümü niyetine de kullanabiliriz, Liebchen gibi kolyeler, gerdanlıklar niyetine de. 'Sanat eserlerimiz'i İstanbul'un göbeğinde, burjuvazimizin gözbebeği Eczacıbaşıların himayelerinde sergileyip para da, itibar da kazanabiliriz."

"Yani!" diyor gelin'cik. *Ne desin?*

"Demem o ki, *Body Worlds*'ü değil otuz milyon, üç bin milyon insan da gezse, plastinatların sanatta, dinde, insan görüşünde yarattığı sinsi tahribatı, teşvik ettiği yabancılaşmayı hoş görmem mümkün değil!"

Tıslıyor olmalıydım, *"Sakin olun, Cancağızım"* diye fısıldadıydı Mehmet Bey. Hışımla döndüydüm, *Niye?* Baktı, elden çıkmak üzereyim, "Korkarım, Meral Hanım'ınki eNZi Derneği'nin iyileştirebileceği bir nefret değil," diye kendisi açıklamaya çalıştı, "Biz, *'önyargı'* olarak nitelendirilen düşüncelerin sindirilmesi çabasını turbo kapitalizmin monoblok kültür talebinin tezahürü olduğunu değerlendiriyoruz. İstenmeyen sorgulamalardan kurtuluş."

Dilimin ucuna geldi: "Bizim önyargılarımız sizinkileri döver durumu."

Mehmet Bey güldü, "'Hasımsız muhakeme' diyelim," dedi, "Hasımsız mahkeme, Havva'nın elması, Âdem'in mahkûmiyeti kadar eski. Efsanelerde kaldığı umuluyordu ama anlaşılan üçüncü milenyumda da diri ve faal. Ve insanlığın asla sırtını dönmemesi gereken yaman bir hasmı. Hasılı, 'önyargı' temelli ya da değil, hiçbir düşüncenin CMUK kapsamına alınıp, 'suç' isnat edilmesine rıza gösterilemez. Düşünce suçlarının hortlatılması kabul edi-

lemez. İnsan hayatının önyargılardan oluşturulan bir kurgudan ibaret olduğu unutulmamalıdır, diye düşünüyoruz biz."

Kısa bir sessizlik, Semih, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi" diyecek oldu, "AİHM, yeni dünya düzeninin aygıtlarından biri kayınço," diye hatırlattı.

"AİHM, zamanın ruhuna bigane kalamaz. *Nefret Suçları* garabetinin mucidi Amerikan *neo-con*'ları, biliyorsun. Muhalif düşünce akımlarına karşı caydırıcı önlem olarak tasarlamışlardı, ilk yasa 1981'de Thatcher-Reagan liberalizminin altın yıllarında geçti. Bill Clinton, başlıca müdafilerindendi."

"Bill Clinton, *neo-con* değil ki, abi!"

"Olur mu, Semih Bey!? Yeni dünya düzenini sorgulayan biri Amerika'ya başkan olabilir mi? On dokuzuncu yüzyıl Avrupa sömürgeciliğinin keşif kolu oryantalizmdi, yirmi birinci yüzyıl yeni dünya düzenininki, Nefret Yasaları. Louis Massignon, oryantalizm sayesinde Doğu'nun her şeyini tahrip ettiklerini yazmıştı: 'Felsefeleri, dinleri mahvoldu, derin bir boşluğa düştüler, artık hiçbir şeye inanmıyorlar, anarşi veya intihar için olgun hale geldiler.' Öyle görünüyor ki, pazar ekonomisinden geriye kırık dökük ne kaldıysa 'insan'a, 'insan onuru'na dair, onları da nefret suçları yok edecek."

Abartık olduğunu düşündüğüm bir tavırla içini çekti, "Meral Hanım gibi, benim gibi, hayatın bireysel ömürlerimizin ötesinde bir anlamı olduğuna inananların yeraltına çekilmekten başka çareleri yok."

(3)

Japon balıkçı filolarında avladıkları balinaları anında şoklayan frigofrik gemiler vardır; balık hallerinin rıhtımlarına yanaşır, yüklerini taşıma kayışlarına bırakırlar. Karaköy rıhtımında, Liebchen bandıralı kadavra şilepleri hamulelerini doğrudan kucaklarına

bırakırlar Marmara Üniversitesi Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu öğrencilerinin, yetiştirebilsinler diye yıl sonu sergilerine *plastinat* projelerini. Olacak iş midir? Olacak iştir, elbette. "Ermeni soykırımının olmadığının ispatı Osmanlı arşivlerindedir' iddiası, araştırmanın değil, *enhancement* derler, ceza-artırımının gerekçesi olabiliyorsa, sınır ötesi kadavra ticareti de mükemmelen yasal ve sanatsaldır."

Desem, ne olurdu? Hiç!

Çünkü ne söylemiş olursam olayım, duydukları Perinçek'e ilişkin sözlerim olacaktır; çünkü Perinçek günceldir, çünkü Perinçek Türk siyasi hayatının *"sexy"* ismidir. Çünkü Perinçek'in İsviçre'de nefret suçundan yargılanıyor olmasına duyduğum tepkiyi, kendisiyle '80 öncesi ünsiyetimden kaynaklanan korumacı bir önyargı sayacak, üstünde durmaya değer bulmayacaklardır. Çünkü Hallacoğlu'nun aynı davada yargılanıyor olmasından garip bir haz duyacaklar; bunun nedeni Yusuf Hoca'nın Türk Tarih Kurumu'na başkanlık etmişliği olacaktır. Çünkü kadim *men dakka dukka* tespit, *öteki*'nin mağduriyetini dert etmeme alışkanlıklarının başlıca mazeretini oluşturmakta, "Hallacoğlu da resmi tarihçi olmasaydı!" gibisinden ergenlere özgü haklılık duygusu nakletmektedir. Çünkü nefretin de siyaseten doğru olanı, olmayanı vardır; Bernard Lewis'i mahkûm eden siyaset, varlık nedeni nefreti diri tutmak olan Yahudi Holocaust Müzesi'ni kutsayabilir. Çünkü nefret edilesi durumları iyileştirmek, nefret edilesi durumlardan nefret edenleri cezalandırmaktan daha zor; oysa, taşları bağlamak, köpekleri bağlamaktan daha kolaydır. Çünkü, Semih, "N'apalım, Türkler, 'Türk' olandan hoşlanmıyorlar," derken, aslında kendisini söylemektedir. Ruhunun derinliklerinde iflah olmaz bir Naima yatar.

Hasılı, esasen çocuk ruhludurlar. Çocuklarla soyut ilkeler üzerinden konuşmak mümkün değildir,

"*Benden bu kadar.*"

(4)

Lakin, Mehmet Sedes iflah olmaz bir iyimser; iyimserliğin olmazsa olmaz şartı olduğuna inanıyor hocalığın. Karıkoca Baranlara o gün Sarıgül'ün Şişli'sinde, Tuvana'nın rüküş süslemelerine rağmen döktüğü diller, havanda muttasıl su dövüşü iflah olmaz bir iyimserin.

"Marksistler insan bedenine kutsallık atfetmezler, İlhan Hanımcığım," dediğini duyuyorum. "Sanayi yakıtı olarak kullanmışlıkları bile vardır. İnsan bedenini kutsal sayanlar, kitaplı dinler. Yahudilik kökenli Frankist tarikatı, istisnalardandır. Frankistler, insan bedenine özel anlam yüklemezler, çünkü Yehova'nın insanoğlunu kendi suretinde yarattığına inanmazlar."

Semih'in, "Nasıl Yahudilikmiş ki o öyle?" sorusuna cevabı, belli belirsiz silkilen omuzlar, "Frankizmin esası reddiyedir, kayınço. Başta Eski Ahit, kutsal kitaplarda bildirilenlere kulak asmaz, öğütlerini tutmazlar. Yetmez, kutsal kitaplardan kaynaklanan değer yargılarının ve dolayısıyla törelerin, geleneklerin, yasaların, Şeytan'ın işi olduğunu, insanoğlunu kötülüğe sevk ettiğini savunurlar. Cennete gidilecekse, Tevrat'ın 'Yap!' dediği yapılmayacak, böylece Kıyamet'e davetiye çıkarılacaktır."

"*Apocalypse* mi yani?!"

"Bildiğimiz 'Kıyamet', evet. İstenen, her türlü günaha batarak Yehova'nın kolunu bükmek, İsrafil'in surasını hızlandırmaktır ki, kitaplı dinlerin sahte müminlerinden bir an önce kurtulunabilsin. Göklerde olanlar, yerde olanlar, hepsi, bir an evvel düşüp ölsünler. Kıyamet gerçekleşsin ve dünya, tarikatın kurucusu Yakov Frank'ın öngördüğü biçimde yeniden kurulabilsin."

"Pek saçmaymış!" dedi İlhan. Öyleydi.

Yakov Frank, namı diğer Yakov bin Leibovitz, namı diğer "Frenk" Yakup, Sabetay Sevi'nin kuyum işi yapan müritlerinden İzmirli bir ailenin oğlu. IV. Mehmet'in hışmından kurtulmak için 1670'li yıllarda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Galiç-

ya vilayetine göçüyorlar. Yaklaşık seksen yıl kadar sonra, kıymetli süs eşyaları satmak üzere Selanik'e gelen torunlardan biri, Yakov, orada '*Dönme*' tarikatının müritleriyle tanışıyor. Gündüz cami, gece sinagog, sokakta Türkçe, evde Latino düzeninde yaşayan cemaatin reisi Osman Baba'yla yakın dostluk geliştiriyor. Arada İzmir'e gidip geliyor, 'Avrupa kökenli' anlamında, 'Frenk' lakabını da orada alıyor. Yıllar süren yoğun istişareler, cemaat mensuplarıyla protokoller; sonunda Yakov bin Liebovitz, "Sabetay Sevi'nin reenkarnasyonu" olarak ortaya çıkıyor, kendisini "Mesih" ilan ediyor. Yeni Mesih, "Sahici imana kutsal kitaplar ihlal edilmeden ulaşılmaz," buyurmakta, müritlerini "gelmiş geçmiş tüm yasalardan, tüm töre, anane ve inançlardan kurtarmaya" geldiğini müjdelemektedir.

"Breh, breh, breh!" diye gürlüyor Semih, "Anaşist bir mesih!"

Anarşist olduğu muhakkak. Nitekim, yerleşik ruhban sınıfının kolay kabullenebilecekleri bir hareket değil, hahamlar hop oturup hop kalkıyorlar. Lakin, takiye Musevilik'te de saygın bir yöntem olarak kabul görmektedir; Yakov bin Leibovitz, "Kötü güçlerden korunmanın yolu, sessiz kalmak, hatta takiyedir," buyuruyor. "Geçerli ve yeterli bazı mazeret ve mecburiyetler karşısında mevcut tehditleri ve muhtemel saldırıları atlatmak amacıyla, asıl niyetini ve hedefini gizlemek olduğundan başka türlü görünmek, yürürlükteki düzeni ve değerleri istismar ve istifade etmek mübahtır." *İyi ya.*

Engisizyonların dumanlarının henüz dağılmadığı yıllar bunlar; Katolik Kilisesi, yine de Frenk Yakup'u vargücüyle desteklıyor, hatta "baron" unvanıyla taltif ediyor; umdukları, Yahudiliğin mezheplere bölünüp yeryüzünden silinmesi. Hesaplayamadıkları, "hasta uzvun bedenle bağlantısı kesilmediği sürece iyileşme ümidi vardır, kesilip atılırsa hiçbir ümit kalmaz" mealindeki kadim anlayışları Yahudilerin. Kendilerinden neşredenden kolay vazgeçmiyorlar. İsa'nın intikamının alınması böylece suya düşerken,

Frankistlerin cinsel sapıklıkları da ibadetten saymaya kalkışmaları iki dinin ortak azizlerinin itibarlarını tehdit eder olunca Katoliklerin dur dedikleri noktaya geliniyor. Yakov bin Leibovitz derdest edilip müebbet hapse mahkûm ediliyor; müritleri bir kez daha din değiştiriyorlar ama bu defa Müslümanlığa değil, Katolikliğe dönüyorlar. "Fransız Devrimi'nin ardından da İlluminati'ye katılıyorlar," diye anlatıyor Mehmet Bey. "Ve bütün bunlar yüz yıldan az bir zaman içinde oluyor." *Kıssadan hisse?*

Body Worlds'e son noktayı koyduğunu düşünmüştüm; hem o menfur sergiye, hem de ona dolaylı revaç veren Nefret Yasalarına. Oysa taşlardan akıp giden sular gibiydi anlattıkları, "Yanlış anlama abi," dedi, bir an sarsılan özgüvenini yeniden bulan Semih. "Yasaların insanların birbirini daha çok sevmesini sağlayamayacağını bilmeyecek kadar naif tipler değiliz ama en azından caydırıcı etkileri olacağını umabiliriz diye düşünüyoruz. Nefret Yasalarının bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ayrı bir tanıma kavuşturulması, mevzuatın Nefret Suçlarına hassas hale getirilmesi pekâlâ da mümkün görünüyor. Ak Parti hükümeti de, Fethullahçılar da Nefret Yasalarına soğuk bakmayacaklardır. Bir anlamda onlar da etkilendiler ayrımcılıktan."

"Biz, *herkesi* eNZi çatısı altında toplanmaya davet ediyoruz, enişte!" diye sürdürüyor İlhan da, "Bu bir hayal olabilir ama özlenen, gerçekçi bir hayal olduğunu kabul etmelisiniz! Zaten, yirminci yüzyılda, asker ya da sivil, faşist yönetimler tarafından unutturulan hoşgörü, Mevlânâ'dan kalan bir miras değil midir bize? Türkiye neden bu mirası değerlendirmesin?" Birden küçük bir çığlık attı, "Ay, Mevlânâ derken, Paul, Şebi Aruz'dan bir döndü, pir döndü, hocam! Müthiş etkilenmiş!"

"Kimdir, efendim, 'Paul'?"

"Müstakbel bacanak, enişte! Daha doğrusu, bacanak olması umuluyor! Adamın bir ayağı Amerika'da, abi! Çoluğu çocuğu orada. Bizim baldızınki boş hayal!"

(5)

Bir ona, bir diğerine bakıyoruz, şaşkın. "Hadi, or'dan! Boş hayalmiş!" diyor İlhan. "Şebo, kafayı takmıyor da ondan! Yavru kuşum işve bilmiyor. Birkaç seans ele alayım da, sen ondan sonra gör Şebo'yu! Bak, bakalım, Kaliforniyalı kurtulabilecek mi elinden!"

Kocasını bıraktı, Mehmet Bey'e döndüydü, "Şebi Aruz'dan sonra Şebnem'le bir baktık, dünyanın dört bir tarafına, 'İslam, refah ve hoşgörü medeniyeti olarak yeniden doğuyor,' diye mailler atıyor adam! İyi mi? Monterey'de bir yerel gazeteleri var onların, *daily*. O gazeteye de, Şebnem aldı getirdi, bir yazı yazmış, 'Rumi döneminde kan içici Moğolları uslandırmayı başaran Müslümanlar, ayrımcıları, ırkçıları, homofobikleri haydi haydi yola getirirler. Yoksulluğu da, terörizmi de bitirirler,' diyor, 'Rumi, intihar bombacısı değil, terörist değil. Onun tek silahı sevgi!'"

"Taabi, Taabi!" Semih alay ediyor, "Semazenler, ışıklar, ilahi aşk, ney falan derken, Şebi Aruz'dan baktığında nefret toplumu içinde yaşadığımız görülmüyor, doğal olarak!" Daha da söyleyecekti ki İlhan araya girdi.

"Ay, siz bakmayın buna! Paul da Semih'in sandığı kadar naif birisi değil! Paul, Mevlevi! Derviş olmaya çalışıyor. Daha doğrusu, derviş olmaya talip ama başka sorumlulukları da olduğu için tümüyle teslim olamıyor."

Nasıl yani?

"Dervişlik başlı başına bir kariyer, enişte," diye açıklıyor gözlerini kocaman açarak. "Sufi kitapları okumak, Mevlevi müziği dinlemek yetmiyor derviş olmaya! Mentorluk yapacak bir şeyhinizin olması lazım, yaşam biçiminizi ona göre düzenlemeniz lazım, çevre ayarlamanız lazım. Kolay işler değil bunlar!"

"Bulunamıyor muymuş bir yerden bir şeyh?"

"Şeyh yok değil, şeyh çok var aslında ama dediğim gibi Paul'ün diğer sorumlulukları dervişliğe yeterince zaman ayırmasına izin vermiyor. İlk eşinden çocuklarını görmeye gidiyor

Kaliforniya'ya, şeyhiyle arasına mesafe giriyor, rabıtası kesiliyor, doğal olarak." Mehmet Bey'le birlikte nasıl baktıysak, "Kesilmek zorunda değil aslında!" diye hızla düzeltiyor, "Talebe gerektiği kadar teslim olmuşsa, şeyhi nerede olursa olsun, bağlantı kopmayabiliyor ama..." Semih, dayanamadıydı:

"Yav, Mehmet Hocam, ben de diyorum bir *blog* açalım Paul'ün şeyhine! Yazsın dursun yahu hazret! *Twitter* daha da iyi olur! Düşünsenize, müritleri her an izleyebilirler şeyhlerini! Teknolojinin bu aşamasında rabıtanın lafı mı olur? Hah! Hah! Hah! Cennete girebilmesi için müridini de cennetlik yetiştirmek zorunda değil mi zaten? Mesajlarını menfaatı icabı izleyecek!"

İlhan, telaşlandı birden, "Yavaş konuş, kız duyacak!"

"*Twitter* bulunmaz bir olanak," dedi Semih nisbeten alçak sesle, "Aklı olan şeyh, malı götürür! Düşünsenize, Mevlânâ'nın '*twitter account*'u olsaydı, Mevleviler silip süpürmezler miydi Anadolu'yu? Bektaşiler avuçlarını yalarlardı!"

"Niye avuçlarını yalayacaklarmış? Hacı Bektaş Veli Hazretleri de bir *account* açar, herkes gibi o da *twitlerdi*! Dermişim! Hah! Hah! Hah!" Tepkimizi ölçmek ister gibi bakındı, "Ben psikoloji okuduğum için, Mevlânâ olayına ruhbilim perspektifinden yaklaşıyorum, Meral Abla. Mevlâna'nın '*nefs-i emmare*' dediği 'buyurgan benlik', Blaise Pascal'ın '*libido dominanti*' kavramıyla örtüşüyor aslında. 'Hükmetme şehveti' hepimizde var olan bir güdü yani. Mevlânâ, nefs-i emmareyi göğsünde kıvrılmış yatan bir ejderhaya benzetiyor, neden, çünkü *nefs-i emmare* kendini beğenmişlik, '*öteki*'ne hükmetme, '*öteki*'nin üzerinde baskı kurma, üstencilik, ayrımcılık, nefret, terör gibi yıkıcı yaklaşımların kaynağı oluyor. Pascal olsun, Mevlânâ olsun, bunlar, ırkçılığın yerini insanca dayanışmanın, ayırımcılığın yerini hoşgörünün, nefretin yerini sevginin alması için büyük mücadeleler vermiş olan şahane insanlar! Büyük hümanistler!"

"Müslümanlar duymasın!"

"Yani, Müslüman da olmuş olabilir, tabii. Ama aynı zamanda tüm insanlığa mal olmuş şahane bir hümanist olduğunu düşünü-

yoruz Mevlânâ'nın. Mevlânâ'ya gereken önemi verirsek, nefret yönetimini başarabiliriz, ülkedeki yıkıcı davranışları kontrol altına alabiliriz diye düşünüyoruz. Kuruntu olsun, karamsarlık, çözümsüzlük, kıskançlık, şiddet olsun, bunların hepsinin çözümü Mevlânâ'da var! Mavi Marmara olayında hepimiz gördük, 'nefret', aşırı güven, hamaset, muhakeme kaybı, buyurganlık olarak da ortaya çıkabiliyor!"

Suskunluğumuzun onay anlamına geldiğini varsayması uzun sürmedi, "Nefret olayına başarısızlığın sorumluğunu kabullenmeme, hatayı ötekine yükleme açılarından da bakmamız lazım, Meral Abla," diye bastırdı. "Mavi Marmara gönüllülerinin ölümü ile sonuçlanan girişiminin kaynağında nefret var. '*Kendi kurallarını başkalarını yargılamak için kullanma!*' diye diye dilinde tüy bitmiş, hazretin, '*Sana yapılmasını istemediğini başkasına yapma*!' Yirmi birinci yüzyılın mottosunu kaç yüz yıl önce söylemiş! Mevlânâ işte bunun için şahane! Onun kaç yüz yıl önce söylediklerini, dünya daha yeni yeni anlıyor!"

"Büyük Mevlânâ söylenmesi gerekeni söylemiş ama ne yazık ki, hah! Hah! Hah! yanlış yerde söylemiş! Belh'ten Konya'ya göçeceklerine, Roma'ya falan göçselermiş!.. Şaka! Şaka! Din işlerinden anlamam ama tüm dinlerin esası vicdan, sevgi ve iyi insan olmak değil midir?"

"Bilmem. Değildir herhalde."

"Nasıl yani?" diye soruyor İlhan, "Nasıl değildir?!"

"Kızım, Mehmet Hoca ne anlatıyor deminden beri!?" demiyorum.

(6)

Koca koca mavi gözleri vardır İlhan'ın. Zekâ pırıltıları saçmazlar ama zaman zaman hüzün veren masumiyete kırılırlar. Öyle anlarda içinden Melis tırmanmış, dışarı bakıyormuş gibi

olur. Bir tür dejavu yaşar, hüzünlenirim. İçim acır. Lakin, ne vicdanlarımızın sızısı eşdeğer Baranlarla, ne sevgilerimizin muhatapları, ne de iyidir dediğimiz insanların nitelikleri. Hangi ortak iman paklar bizi? Hangi ideoloji?

"Ekim sezonu geçti, Cancağızım," diyor Mehmet Bey, aziz yüzünde muzip bir gülüş, "toprağın tavı kaçtı. Bu saatten sonra ne eksen tutmaz bu tarlada." Öztürk Asaf'tan söylüyor: "'Türk atına bindiğinde, Türk pazara indiğinde, alıyorum dediğinde, bütün pazar alınmıştı. Türk sazım aldığında, beste-beste olduğunda, meydan-meydan çaldığında, bütün sözler söylenmişti."

Yani?!

"Hedef, inanç özgürlüğü idiyse, Fatih'in Bosna fermanı neydi? 'Global köy'de yaşamaya meraklı idiysek, Osmanlı İmparatorluğu neydi?"

"Tak sepeti koluna, herkes kendi yoluna!" mı diyorsun?

"Türkiye akılla anlaşılamaz. Hesaba kitaba da gelmez. Kendisine has bir kimliği vardır. Türkiye'ye sadece iman edilir, Cancağızım!"

Bu da Fyodr Tyutçev güzellemesi. Toprağı bol olsun.

"Tekbiiirrr! Halleluyah!"

(1)

Cenaze ertelenir mi? Ertelenir, tabii, neden ertelenmesin?

"Oben Hoca'nın cenazesi ikindiye ertelenmiş, enişteciğim! Az önce Burak telefonda söyledi. Bir de iyi haber, o da yoldaymış. Gelecek birlikte gideceğiz, halamın bizi götürmesine de gerek kalmadı!" Bana döndü.

"Siz isterseniz gelmeyebilirsiniz, halacığım. Burak götürür, bizi."

Bal rengi, düz, uzun saçları vardır Melis'in, neredeyse beline gelir; başını salladıkça yekpare bir bütün gibi savruluyordu. Onun arkasında, turkuaz rengi ipek başörtülü Nilgün'ün lacivert kot pantalonu gri-mavi çizgili pançosuyla İslami kesimde pek rastlanmayan bir uyum içindeydi; pançonun altından gözüken gömleğinin ışıltılı beyazlığı '*marka*' olduğunu söylüyordu. İlhan'ın arkadaşını inceden süzdüğünü fark eden Melis, övgü dolu cıvıldadı.

"Nilgün, ODTÜ'de, daha doğrusu ODTÜ'deydi, İloşcuğum, Bilgisayar Mühendisliği'nde okuyordu, bıraktı, Karşılaştırmalı Edebiyat'a geçti. Şahane hocaları var! Biliyor musunuz, Oben Koman'dan bile ders almış! Oben Hoca'yı, siz de tanırdınız, değil mi babacığım? Yayınevinde birlikte çalışmıştınız?"

"Tanır mısınız? Sahiden mi?" Nilgün'ün yüzü adeta ışıldadı.

"Meral hocama da anlattım, Oben Hoca bir efsanedir bizim okulda! Öteki hocalarımızla pek arası yoktur ama öğrenciler çok severler kendisini. Bilirsiniz, değil mi, Elif Şafak'ı edebiyatımıza kazandıran da Oben Hoca'dır!"

Semih'in bu konuda bilgisi yoktu, "Yazılarını Oben Hoca'ya okutur, o, 'olmuş, tamam,' derse baskıya verirdi," diye açıkladı Nilgün.

Olacağına bak!

"Biz içerde Burak'ın gelmesini bekleyeceğiz, olur mu halacığım?"

Arkadaşını önüne kattı, onlar seke seke odalarına yollanırken, Semih döndü, "Abla, biz tanıyor muyuz bu Burak'ı?"

Tanıyoruz. Yaklaşık bir yıl kadar önce Kanal K'da yayınlanan "*Demokratik Üniversite*" konulu panelde öne çıkan öğrencilerden birisiydi.

(2)

Aslına bakarsanız, dostlar alışverişte görsün diye yapılan "eğitim" konulu sayısız panellerden biriydi. Bermutat, Kanal K'nın yıldız sunucusu Cem Öztürk tarafından yönetiliyordu. Mehmet Bey'in yükseköğretimi incelediği "*Üniversite Ölüyor Mu?*" başlıklı son makalesinin, Öğrenci Kolektiflerinin İTÜ Maslak Kampüsü'ne astıkları "*Üniversitelerimizi AKP'ye Bırakmayacağız*" pankartına denk düşmesi tetiklemiş, "araştırmasının sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmak" üzere davet edilmişti. Büyük stüdyonun öğrencilere ayrılmış sıralarında, hayli etkin bir aktivist portesi çizen delikanlının Burak Çakıroğlu olduğunu aylar sonra, Nilgün'le beraber annemin Koy Sokak'taki evine geldiklerinde, Ayvalık'ta öğrendik.

Delikanlının programa o günlerde hayli ateşli bir konu olan "internet sansürü"nü gündeme taşımak için katıldığı daha ilk dakikalarda belli olduydu. Bulabildiği her fırsatta mikrofonu kapıyor, "internet kullanıcıları olarak, Bilgi Çağı'na uymayan hukuk kurallarını kabul etmiyoruz; interneti hukuk dışı alengirli çözümlerle kontrol etmeye çalışan zihniyeti dinlemek istemiyoruz"

mealinde mesajlar veriyordu. Gençliğimizin korsan mitinglerini anımsatır bir eylem koyma biçimiydi, "Hükümet, altı binden fazla web sitesini ebediyen erişime engelledi. Bu sayı günden güne artıyor. Temel hak ve özgürlüklerimize müdahale niteliğindeki uygulamalar karşısında susmayacağız!" çıkışlarına sempati duymadık desem yalan olur.

"Biraz daha susmazlarsa stüdyo polisini çağıracaklar," diye düşünüyordum ki, Cem Öztürk'ün mikrofonlarını kapatıp Mehmet Bey'e söz verdiğini gördük, "Biz size dönelim, hocam. Sayın Sedes, sizi bu makaleyi yazmaya ne itti? Bir sabah uyandınız, öyle bir kehanette bulunayım da Türkiye kamuoyu sarsılsın kendisine gelsin diye mi düşündünüz? Hah! Hah! Hah! Çok sarsıcı bir makale çünkü '*Üniversite Ölüyor Mu?*' Bunu bir de kitap takip edecekmiş: *Genç Yaşta Ölüm.*"

"*Kehanet*" nitelemesinin Mehmet Bey'i gereceğinden ürkmüştüm, tam da öyle olduydu, "Evet, o çalışma baskıya girmek üzere," dedi kolaylıkla kendini beğenmişlik olarak yorumlanabilecek soğuk bir tavırla, "'*Üniversite Ölüyor Mu?*' isimli araştırmama gelince, hayır, öyle olmadı. Türk üniversitelerinin gidişatına ilişkin kaygılarımı muhtelif zamanlarda dile getirmekteydim zaten..." Öztürk, İlhanvari bir duyarsızlıkla araya girdi.

"Peki, sonra ne oldu? Vahiy filan mı geldi de patladınız?"

"Patlama olmadı, Cem Bey. Türk üniversitelerinde entelektüel faaliyetin seyreldiğine uzunca bir süredir tanık olmaktaydım. Buna lisans öğrencilerinin çoğunun tüm yılı tek bir kitap okumadan geçirebildikleri şeklindeki gözlemlerim de eklenince..." Öztürk, yine sözünü kesti, "Üniversite öğrencileri kitap okumuyorlar mı diyorsunuz, hocam?!" Yetmedi, gençlere döndü.

"Arkadaşlar, siz ne diyorsunuz? Kitap okumuyor musunuz?!"

Cevap isteyen bir soru değildi, nitekim arada konuşanları da dinlemedi, Burak'ın arkadaşlarına da söz de vermedi.

"Burada isimlerini söylemem doğru olmaz ama iki yüzden fazla baskı yapan kitaplar var, hocam!" diye pahalı dişlerini gös-

terdi. *Çılgın Türkler*'i kastediyordu, "O kitaplara ne diyeceksiniz?"

Kanal K, malum, "Digiturk" misali, dizilerin isimlerini Türkçeleştirmeye gerek duymayan bir Amerikanyalı kanaldır, Öztürk, benim Semih misali adanmış bir *expat* olarak, Turgut Özakman'ı küçümseyecek bir yorum peşindedir. Lakin, kaçın kurasıdır benim eşim, "Popüler kitaplar her zaman olacaktır, Sayın Öztürk. Benim işaret etmeye çalıştığım husus başka."

"Nedir hocam, dinleyelim! Arkadaşlar, Sayın Sedes'i dinleyelim!"

"Üç yıl kadar önce büyük gazetelerimizin İK eklerinden birinde, '*Üniversite Ölüyor Mu?*' başlıklı bir makalem yayınlandı. Makalemin konusu Londra'daki Middlesex Üniversitesi yönetiminin, dünyaca ünlü felsefe fakültesini kendisini döndürecek kadar gelir getirmediği için kapatılacağını ilan etmiş olmasıydı."

"'Middle seks'?!" Öztürk, durdu, öğrencilerin esprisini kaptırmalarını bekledi, "İlginç bir üniversite olmalı bu *middle seks*! Hah! Hah! Hah!"

Öğrenciler de güldüler. "Hah!Hah!Hah!"

"Dünyanın en iyi felsefe fakültelerinden birisidir oradaki," diye açıklamıştı Mehmet Sedes, sunucunun esprisinin yersizliğine takılmamaya çalışarak, "Makalemde Middlesex'te ders veren yetkin öğretim üyelerinin bir Kant'ı, bir Wittgenstein'ı kârlı uğraş alanlarına dönüştüremiyor olmalarının sonuçlarını yorumlamaya çalıştım. Ve aynı akşam, ünlü bir vakıf üniversitemizin öğretim üyesinden zehir zıkkım bir e-mektup aldım."

"Durun, tahmin edeyim! Sizi İngiltere'yi bırakıp Türkiye üniversitelerinin sorunlarına eğilmeye davet etti?!"

"Ben de öyle düşünmüştüm ama öyle değildi, efendim. Bu arkadaşımız, kendisini TAZ diye tanıttıktan sonra..."

"*TAZ* nedir efendim? Katılımcılarımıza *TAZ*'ı tanıtalım..."

"Efendim, kendisinden intikal edebildiğim kadarıyla, İngilizce *Temporary Autonomous Zone* tamlamasının başharfleriymiş

TAZ. Türkçesi, *Geçici Bağımsız Bölge* oluyor. İnternette sürekli olarak dolaşan, kendilerine geçici bağımsız bölgeler yaratarak faaliyet gösteren muhalefet odaklarına TAZ deniyormuş. Arkadaşımız, kendisini bu muhalefet odaklarından birisi olarak tanımlıyordu. Bu suretle edinilen bilgiye *Göçebe Bilgi* diyorlar. Zihnin *göçebe* olması haliymiş..."

"Biraz açar mısınız?"

"Benim çıkarabildiğim kadarıyla, arkadaşımız, bir tür *seferi* bilgiden bahsediyordu. Göçebe ne yapar? Nerede güzel bir yer bulursa, oraya konar. Belli bir zaman konaklar ve göçer. Kalıcı değildir. Bana yazan arkadaş, internet dolaşımının, disiplinler, filler, diller, kültürler 'arası' göçebelik olduğunu ifade ediyordu. TAZ dedikleri geçici bağımsız bölgelerde bir süre konaklayan göçebeler, kervanı yeniden düzüyor, bir başka TAZ'a doğru yola çıkıyorlar. Böylece yerleşik yaşamın başlıca olmazsa olmazı olan *disiplinden* sarfınazar edilmiş olunuyor."

Burak'ın yanında oturan delikanlının laf attığı duyuldu; *"Disiplin diyor yav! Saçlarımızı da üç numara keselim mi, hoca?"*

"Dinleyelim arkadaşlar!"

"Bu arkadaşımız, göçebe bilginin, kişiliğin, aklın, aklın hayal gücünün yerini almasını engellendiği için arzu edilir bir durum olduğunu savunmaktaydı. Benim değerlendirmeme göre, TAZ'lara yöneliş, disiplini bireyin kişiliğini şekillendiren unsurlardan birisi olmaktan çıkardığı kadarıyla bir tehdit unsurudur. Buna karşın, yine kendi ifadeleriyle bilgiyi *neşelendirmek* için de..."

"Hocam, bir dakika! Bu TAZ konseptini doğru anlayalım. Arkadaşlar, aranızda - bunu ben de nasıl ifade edeceğimi bilemedim şimdi! Arkadaşlar aranızda, TAZ olanınız var mı?"

İzleyen uğultuyu gülerek izledi, "Ne diyorsunuz, duyamadım?" Asistanlarından birine döndü, "Mikrofonu geçir kızım, arkadaşımıza!"

Mikrofonu alıp ayağa kalkan delikanlı Burak'tı. "Biz, hepimiz TAZ'ız!" diye başladı, önceden kararlaştırıldığı anlaşılan cümle-

leri tekrarladı: "İnternet kullanıcıları olarak, Bilgi Çağı'na uymayan hukuk kurallarını kabul etmiyoruz! Hükümetin internet politikasının sansür olduğunu savunuyoruz. İnterneti hukuk dışı alengirli çözümlerle kontrol etmeye çalışan zihniyeti dinlemek istemiyoruz! Hükümet altı binden fazla web sitesini ebediyen erişime engelledi. Bu sayı günden güne artıyor. Temel hak ve özgürlüklerimize müdahale niteliğindeki uygulamalar karşısında susmayacağız!"

"Peki. Ya siz ne diyeceksiniz?"

"İfade özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı engellenemez!" dedi bu defa mikrofonu almak için ayağa kalkan sağ yanındaki delikanlı, "Biz internette bu mantrayla bir araya geldik! Çözümü sokakta arıyoruz! Ulaştırma Bakanı'nın ulus-devlet..."

Mantra?

"Anlaşıldı, anlaşıldı! O konulara girmeyelim şimdi!"

Mikrofon bir sonraki öğrenciye geçirildi. "Siz?"

"5651 sayılı kanunu protesto etmek ve gerçeklerle buluşmak için düzenlediğimiz yürüyüşün ayrıntıları en geç yarın posta kutularınıza düşecek arkadaşlar! Hepinizi bekliyoruz!"

Mehmet Bey'le beni altüst edecek olan o gösteriden bahsediyordu.

Bir anda şiddetli bir alkışa durdulardı. Kahkahalar, sloganlar birbirine karışmaktaydı: "Ses çıkarmamak boyun eğmektir! İnternette sansüre karşı ortak platforma katılın! Biz yürürken minik kelebekler bizimle beraber uçacaklar!"

"Bu mevsimde kelebek var mı, arkadaşlar? Hah! Hah! Hah!"

"Hah! Hah! Hah!"

Benimkisi eski bir alışkanlıktı, gözlerimi öğrencilere dikmiş, aralarına sızmış sivil polisleri saptamaya çalışmıştım. Bizim zamanımızın haki parkalar altında anne örgüsü kazaklarının yerini, çoğunlukla kırmızı, yakadan başlayan, yenleri boydan boya geçip manşetlere inen beyaz çizgileriyle Laleli işi taklid Adidas anoraklar almıştı.

Öztürk'ün Mehmet Bey'le konuştuğunu neden sonra fark ettim.

"Hocam, siz ne diyorsunuz?"

"Minik kelebeklere mi?" Gözlerini kırpıştırdı, "Kaos teorisine gönderme olmalı," dedi, "gençlerin burada uçuracakları bir kelebeğin Ankara'da fırtına estireceği şeklindeki temennileri olsa gerek. 21. yüzyılın mitlerinden bir diğeri."

"Anlaşılan, sansürsüz internet isteyenler çoğunlukta, Mehmet Hocam. Ona ne diyorsunuz? Siz de destekliyor musunuz arkadaşların sansürsüz internet taleplerini?!"

"0/1 düzeneğinin uygulanabileceği bir alan değil bu, toptan bir cevap verilemez."

Verebileceği en dürüst ve siyaseten en yanlış! cevabı vermişti; öğrenciler fırsatı kaçırmadılar.

"Kaçma hoca, kaçma! Kaçtıkça sıra sana gelecek!"

"Kaçıyor musunuz, Mehmet Hocam? Hah! Hah! Hah! Bakın, arkadaşlar ne diyorlar!?.."

Öztürk, tezahüratın dinmesini bekledi.

"Evet, sizi bu arkadaşınız aradı, ne dedi?"

"Arkadaşım değil, Cem Bey. Az önce de söylediğim gibi ünlü üniversitelerimizden birisinde öğretim üyesi kendisi. Makalemin çıktığı günün akşamı bana bu öfkeli e-mektubu yolladı..."

"*Middle seks* Üniversitesi hakkındaki makalenizin çıktığı gün?"

Az önceki seksi espriyi ziyan etmeye kıyamamamıştı.

"Ne dedi, sayın hocam arkadaşınız o mektupta?"

"Bence ne demediği daha önemliydi. Benim kendisinden aslında beklediğim, lisans öğrencilerinin bütün bir yılı tek bir kitap okumadan geçirebildikleri şeklindeki gözlemimi çürütmeye çalışmasıydı. Ama gördüm ki, meslektaşımın öğrencilerin kitapların dünyasından uzaklaşmasıyla herhangi bir sorunu yoktur. Tersine..."

"Kim bu şahane dekan?" diye bağırdı öğrencilerden birisi, "Hangi fakültedeyse söyle de yatay geçiş yapalım, hoca!"

"Hah hah hah!"

(3)

Mehmet Bey'in gözü saatindeydi, kendisine ayrılan süre bitmek üzereydi, makalenin bulgularına ilişkin hiçbir şey konuşulamamıştı. Hızlanmayı denedi.

"Meslektaşım beni yükseköğretimde kitaplara ayrıcalıklı bir yer tanıdığım için eleştiriyor, bu tutumumun internetin sunduğu küresel imkânları yok saymak anlamına geldiğini söylüyordu. Ona göre, internette dolaşarak bilgi edinmek hem daha keyifli bir yöntemdi, hem de disiplinin hayal gücünün yerini almasını önleyeceği için daha makbul bir eğitim şekliydi."

"Peki, hocam, YÖK ne diyor bu işe? YÖK'teki arkadaşların internete sıcak baktıklarını düşünemiyorum. Bu kadar sıcak, yani!?"

Öztürk, açıkça öğrencilere oynuyordu. Mehmet Bey buna cevap vermedi.

"Bu arkadaşımızın tutumu, bende kitabın seçmeli bir yardımcı kaynağa indirgenmiş olabileceği kuşkusunu doğurdu," diye açıkladı. "Kitabın seçmeli bir yardımcı kaynak olması, kabul edilebilir bir durum değildir." Öğrencilere döndü. "Kitap, biricik sahici kaynaktır," diye vurguladı, "konuşmamızın başında, 'vahiy filan mı geldi, niye yazdınız bu kitabı,' diye sorulmuştu; varsa gelen bir 'vahiy', arkadaşımızın bana gönderdiği, kitabı seçmeli yardımcı kaynağa indirgeyen o e-postadır! Onu söylüyorum!"

"Peki, postayı aldıktan sonra ne yaptınız? Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını mı incelediniz?"

"İncelemeye gerek yoktu, hocam."

"Ooooo! İncelemeye gerek yokmuş!"

"Arkadaşlar, demek istediğim, Türkiye'de kişi başına düşen kitap sayısının ne olduğu bilinmektedir. Benim işaret etmeye çalıştığım..."

"Kaçtır efendim bu sayı?"

"7,7."

"Korsan dahil mi?

"Dahil. Ufak bir kıyaslama yapabilesiniz diye söylüyorum, bu sayı, Japonya'da mesela, 26. İngiltere'de 23'tür."

"Sayılara takılmayalım, hocam! Niceliği değil, niteliği önemlidir!"

"Onların nüfusu az, biz kalabalık bir ülkeyiz, ondan öyle çıkmıştır!"

"Olur mu, arkadaşım! Japonya'nın nüfusu 130 milyon!"

"Duyuyor musunuz, hocam. Gençler ne diyorlar?" Öztürk, ayağa kalkan uzun saçlı kız öğrenciye döndü, "Mikrofona konuşun, mikrofona!"

"Ben diyorum ki, hocam! Yani, boş kitap kurdu olan nice insan var diyorum! Çok var boş insan!"

"Sayılara takılmayalım! Hah! Hah! Hah!"

Bir süre de böyle gitti. "Evet, '*Üniversite Ölüyor Mu?*' diye bir makale yayınladığınızı söylediniz," diye başa aldı sunucu, "Middlesex Üniversitesi'nin felsefe bölümünün kapatılması meselesi vardı..."

"O bir örnek, Cem Bey, Middlesex'te yaşanan buzdağının görünen kısmı. Asıl mesele, kapitalist pazar kurallarının üniversitelerde de işletilmeye başlanmış olması. 21. yüzyılın ilk yıllarından itibaren öğrencinin *tüketici*, bilginin bir araç, üniversitenin bir aygıt olarak algılandığı sürecin yerleştiğini gözlemliyoruz. İngiltere'de yükseköğretimden sorumlu olan devlet kurumu da lağvedildi geçen yıl."

"Yaşasın!"

"Bizim YÖK'ün karşılığı mıydı bu kurum?"

"Öyle diyebilirsiniz, evet. İngiltere'de yükseköğretim kurulunun görevleri, Ticaret Bakanlığı'na terk edildi..."

"*AB'de pişer, bize de düşer! AB'de pişer, bize de düşer!*"

"... Böylece üniversite-işveren ayrımı kaldırılmış oldu. Üniversiteler öğrencilerine kurs satan, öğrenci edinmek için birbirleriyle rekabet eden, iş dünyası için ücret karşılığı araştırma yapan kurumlara dönüştürüldüler."

"Harçlar kaldırılsın!.. Harçlar kaldırılsın!"

"Tamam, arkadaşlar, tamam!" Mehmet Bey'e döndü.

"Hocam, biliyorsunuz, ben de edebiyat kökenliyim. Lakin, söyler misiniz, failâtun-failun edebiyatını hangi şirkete pazarlayacaksınız!?"

"Pazarlamayacaksınız, Cem Bey! Nörokimya uzmanlığını veya mesela 'tevki' dediğimiz hat sanatını da pazarlamayacaksınız! Arşiv pazarlanmaz. 'Bilgi' sarf malzemesi değildir, buzdolabı pazarlar gibi pazarlamayacaksınız. Bakınız, burada hayati bir ilkeden söz ediyorum. O ilke şudur: Üniversiteleri coşturan, üniversiteleri kanatlandıran temel dürtü, ticari başarı değil, entelektüel mükemmeliyet olmak durumundadır. Bir akademik birimin entelektüel mükemmeliyete erişmesi onyıllar alır! Bu bakımdan, en popüler üniversitelerimizden birinin ünlü yöneticisinin *göçebe bilgi mantrasıyla*.."

"Hocam, nedir bu *mantra* dediğiniz?"

"Onu gençler daha iyi bilecekler," diye gülümsedi Mehmet Bey, "TAZ'ların jargonu oluyor, *mantra*. Sanskritçede, malum, '*man*'ın zihin, '*tra*'nın özgürleştirici anlamına geldiği söylenir. Benim bildiğim kadarıyla, meditasyona giriş sırasında akla gelen düşünceleri defetme amaçlı tekrarlanan kelimedir."

Öztürk, amfiye döndü, "Öyle mi arkadaşlar? *Mantra*'yı aklınıza gelen düşünceleri defetmek için mi kullanıyorsunuz?.. Buyrun, siz, sarı hırkalı hanımefendi, mikrofonu ağzınıza yaklaştırın. Buyurun..."

"Mantra zihni özgürleştirmek için kullanılan bir cümledir ve amaca çok güçlü bir şekilde ulaşır. Bir mantrayı günlük hayatta bile sesli ya da sessiz tekrarlamanın ruhumuz, dolayısıyla karakter ve davranışımız ve dolayısıyla da olaylar üzerinde büyük pozitif etkileri vardır. Motive olmamız, kendimize daha çok güvenmemiz için, daha fazla enerji ve disipline ihtiyaç duyduğumuzda, kendi kendimize oluşturabileceğimiz ve tekrarlayarak söylediğimiz bir mantra bize çok yardımcı olur."

Sarı hırkalı kadın, kendinden memnun bir tavırla gülümsedi, mikrofonu yanındaki genç adama geçirdi. "'Devlet sansürü sizi hakikatten korur! Sansürsüz internet hakkımız engellenemez,'" diye bağırdı genç adam da, "Bizim mantramız bu!"

"'Devlet sansürü sizi hakikatten korur! Sansürsüz internet hakkımız engellenemez!'"

"Az önce 'mantra' hakkında konuşmak istemediniz ama buna ne diyorsunuz, hocam? Devlet sansürü bizi hakikatten koruyabilir mi?"

(4)

Öztürk, kurnaz! Öztürk'ün yegâne kaygısı, "*hot*" bir program yapmış olmak! Mehmet Sedes, onun ajandasına hizmet etmek ile hayati olduğuna inandığı meseleyi duyurmak arasında binamaz, durdu, düşündü, ""Koruyabildiği durumlar olabilir, elbette," dedi bütün dürüstlüğüyle, "benim anladığım, siz, 'korumaya kalkışması *doğru* mudur?' diye soruyorsunuz. Bu çok dikkatli cevaplanması gereken bir soru, Cem Bey. Çünkü '*doğru*' nedir gibi, yanıtı fevkalade karmaşık olabilen bir kavramın etrafında dolanıyoruz. Doğru nedir? Buna burada indirgemeci bir cevap vermek yersiz olur..."

"Kaçma, kaçma, kaçma! Kaçtıkça sıra sana gelecek!
Hah! Hah! Hah!"

"... Kabaca şöyle ifade etmeye çalışayım, öyleyse. Dünya genelinde, kutsal kitaplarda buyurulanlar, yasalar, temayüller, kamu vicdanını rahatsız etmeyen şeyler *doğru* kabul edilir. Bunların dışında kalanlar *yanlış*. Yani, *doğru,* tanımı itibariyle de sübjektiftir. Siyasidir. Bu nedenle, her insan topluluğunda ve her zaman *doğru*, yargıcıların yorumuna açık olmuştur."

"Hocam, biz de basit bir soru sorduğumuzu sanıyorduk!" diye şakaya boğmaya çalıştı sunucu, "Öğrenci arkadaşların sansürsüz internet taleplerini dile getirmeleri *doğru* mudur, *yanlış* mıdır?"

"Ben de bunun basit bir soru olmadığını, evet-hayır diye cevap verilemeyeceğini anlatmaya gayret ediyorum, efendim. Şöyle söyleyelim: Diyelim evinize gece vakti bir hırsız girdi, uyandınız, adam size saldırdı. Silahınızı çektiniz, üç-beş el ateş ettiniz, hırsızı öldürdünüz. Nefsi müdafa için öldürdüğünüz kuşkusuz. Ama misillemeniz durumla mütenasip miydi? Bakın, orası tartışmalıdır, öyle değil mi? Belki de öldürmenize gerek yoktu, silahınızı gördüğünde hırsız kaçabilirdi, teslim olabilirdi?"

"Evet?!"

"Diyeceğim, misilleme durumla mütenasip ise *doğru*, değilse *yanlış* kabul edilecektir. Genç arkadaşlar, hayli yaratıcı bir –haydi biz de *mantra* diyelim– bir mantra bulmuşlar: *'Devlet sansürü sizi hakikatten korur!'* Ancak, aynı devlet sansürünün bir de organ tacirlerinin, beyaz kadın baronlarının, pedofillerin internet üzerinden ticaret yapmalarını önleyen yönü var. Keseri hep kendimize yontarak doğru-yanlış ahkâmı kesemeyiz. Bu kadar kolay olaydı, dünyada yargıçlık dediğimiz kuruma ihtiyaç kalmazdı!"

"Buna ne diyorsunuz arkadaşlar?"

Mehmet Bey, son bir *desperado* atak yapmıştı, "Sunuma dönelim mi, Cem Bey? Aksi takdirde ben yararlı olamayacağım."

"Hiç olur mu, hocam?! Programa katılmanız başlı başına yarar. Evet ne diyorduk, size mektup yazan sayın dekanın internet üzerinden eğitim yapılmasında sakınca görmediğini söylüyordunuz. Buyrun, devam edin."

"Bir dakika! Yanlış anlaşılmasın! İnternet üzerinden eğitim değil! İnternetin kitapların yerine ikame edildiği, kitabın yardımcı malzemeye indirgendiği, *göçebe bilgi* dedikleri birikimin yüceltildiği durumdan bahsediyorum!"

"Peki, öyle olsun!"

"Bakın, Cem Bey, '*öyle olsun, peki*' gibi şüpheye pay bırakan bir durumdan bahsetmiyoruz! Bakınız, kitap okumanın olmazsa olmazlığı şeklindeki tespitimize buradaki genç arkadaşların belirli bir dereceye kadar itiraz etmelerini bekleyebilirim. Öğrencilerden böyle bir itirazın sadır olabileceğini benim kadar siz de bekleyebilirsiniz. Ancak, böylesi bir itirazın akademisyen bir arkadaşımızdan geleceğini ummazdım!"

"Fikir ayrılıkları normal değil mi, hocam? Siz akademisyenler hep bir ağızdan mı konuşursunuz?"

"Meslektaşlar arasında pedagoji ve bilim üzerine bazı görüş ayrılıkları elbette vardır ve normaldir. Normal olmayan, meslektaşımın göçebelik gibi, göçerlere kısmi bir rahatlık sağlamakla beraber, kendisinden sonra gelecek olanlara miras kalabilecek bir şeyler yaratma imkânından yoksun bir yaşam biçimini öğrencilerine telkin etme hususundaki ısrarıdır. TAZ remizi ile albeni kazandırma gayreti içinde olduğu kimliğin, tüm unsurlarının irdelenmesi gerektiği hususunda ısrarlıyım."

"TAZ neydi, hocam? Katılımcılarımıza bir kez daha hatırlatalım!"

"*Temporary Autonomous Zone!* Bakın, işaret etmek istediğim husus da budur işte. Bir an, İngilizce remizin büyüsünden kurtulalım, sahici yaşama dönelim. Meslektaşımın *geçici bağımsız bölge* dediği, ilkel göçebenin *oba* dediğimiz konaklama alanıdır. Göçer, adı üstünde, geçicidir. Konduğu alanda alt-yapı oluşturma, çevreyi düzenleme gibi uğraşlara girmeyecektir."

"Göçebeler, su yolları, kütüphaneler filan yapmazlar, değil mi hocam?"

"Yapmazlar, Sayın Öztürk. Göçebe yaşam biçimi, kalıcı iz bırakacak yapıtlarla uğraşmaya elvermez. Bu bakımdan, öğretim üyesi arkadaşın, göçebe yaşam biçimi dediğimiz anakronizmi yükseköğretime model almak hususundaki ısrarını fevkalade yadırgamaktayım! *Göçebe bilgi,* en iyi ihtimalle göç sırasında kullanmak üzere istif edilen malumattan ibaret olacaktır. Özer Uçman'ın böylesine yalapşap üniversite eğitimini..."

"Aman Sayın Sedes!. Özer Hoca'ya cevap hakkı doğuyor! Hah! Hah! Hah!"

"Benim için bir mahzuru yok," dediydi, Mehmet Bey, beni bile şaşırtan, adeta saldırgan bir tavırla, "Uçman'ın *göçebe bilgi* dediği bayağılığı şiddetle ve pek de incelikli olmayan bir biçimde savunuyor olması, gençlerimizin geleceğine doğrudan tehdit olarak değerlendirilmelidir. Üniversite eğitiminin daha da seyreltileceğinden korkarım."

"Üniversitelerimizin bayağılaştığını mı söylüyorsunuz?! Bu çok ciddi bir suçlama, hocam!"

"Meslektaşımın lisans öğrencilerinin hemen hiç kitap okumadan mezun ediliyor olmalarından utanmasa bile, rahatsız olmasını beklerdim. Rahatsızlık duyulmuyorsa, kitabın yerini internet göçebeliğine bırakması hoş karşılanıyorsa, bu durum ancak ve ancak üniversitelerimizin ticarileşmeyi tamamlamış, serbest pazar ekonomisine yenik düşmüş olmalarıyla açıklanabilir. Literatürdeki karşılığı *'filinistinizm'*dir. Ben bir hoca olarak, uyarı görevini yerine getiriyorum."

Gülümsüyordu Mehmet Sedes, ancak gözlerindeki militan dönemlerimizden kalma deli fişek ifadeyi Cem Öztürk de görmüş olmalıydı ki geri çekildi. Şakaya vurdu: "Peki, üniversitelerimiz ticari işletmeler olarak başarılılar mı bari, hocam? Bu konuda neler söyleceksiniz?"

"Onu ben bilemem, efendim," diye kesip attıydı bizimki, "lakin, söz konusu arkadaşın görevli olduğu vakıf üniversitesinin lisans programları için talep ettiği ücret, yıllık 20-25 bin Türk

Lirası. Kıyaslayabilmeniz için söylüyorum, Middlesex'te eşdeğer bir program 4.500-5000 sterlindir. 2.500 Türk Lirası'ndan hesaplasanız. 12 bin 500 lira yapar."

"Yarı yarıya daha ucuz! Duydunuz mu arkadaşlar?!"

"Bu işin muhasebecileri ilgilendiren kısmı. Beni ilgilendiren ve bu araştırmayı yapmama neden olan, öğrencinin *tüketiciye* dönüştüğü sürecin işaret ettiği yozlaşmadır, Sayın Öztürk. Bakın, yükseköğretim, parası ödenip satın alınabilen bir ürün değil, öğrenci ile hocası arasındaki bağdır, rabıtadır. Öğrenciyi dönüştüren bilgi aktarım sürecidir."

"Öğrenciyi *dönüştüren* diyorsunuz! Ya öğrenci *dönüşmek* istemiyorsa?"

"O da kendi bileceği iştir, efendim. Bu durumda yükseköğretimde yeri yoktur. Eğitim, bireye düşünmeyi öğretir, eleştirel düşünce yetisi kazandırmayı hedefler. Bir süreçtir. Bu nedenle, belirli bir gereksimi karşılamak üzere hazırlanmış, paketlenmiş, satın alınıp tüketilmeye hazır metadan, üründen farklılaşmaktadır."

(5)

"İnternet üzerinden yapılan eğitim, bunu sağlayamaz diyorsunuz?"

"İnternet üzerinden yapılan eğitimden bahsetmiyorum, efendim. İnternet dolaşımının *kitapların yerine ikame edildiği düzenlemeden* söz ediyorum. Böyle bir düzenlemede öğrenci kendisine sunulan 'ambalajlanmış doğrular'ın, zamanın ruhuna uygun, beylik ahkâmın ötesine geçebilecek, eleştirerel bir gözle irdeleyebilecek, gerektiğinde dönüştürebilecek entelektüel donanıma sahip birey olarak yetiştirilemez diyorum."

"Ama internet sonsuz imkân sunuyor, hocam?!"

"Elbette sunuyor! Bakın, interneti, Japon suşisinden, Nairobi'nin deve budu filetosuna kadar sonsuz sayıda hazır pişirilmiş

yiyeceğin ücretsiz sunulduğu, yirmi dört saat açık devasa büfe gibi düşünün..."

"O büfede İspir fasulyesi de var mı hocam, İspir fasulyesi?!"

"Olsa da yesek be dadaş! Acımızdan öldük vallahi!"

Bu defa beklenmedik bir müsamaha ile öğrencilere döndü, "Vardır oğlum, İspir fasulyesi de vardır!" dedi Mehmet Sedes, "Böyle bir sofraya dünyanın tüm açları üşüşeceklerdir. Lakin, karınları imaretlerde doyurulanların, ne o yemeklerin kotarıldığı mutfakla, ne onun aşçısıyla, ne de hayvanlarının ardından dağ bayır dolanan sade üreticilerle doğrudan ilişki kurdukları görülmüş değildir. Sonsuz imkânlar sunan internetin başına geçen birisinin, belirli bir hedef doğrultusunda oluşturulmuş fikirleri, bunları oluşturan düşünsel alt-yapıyı, dünyaya yön veren öntanımlı kabulleri dert etmesini bekleyemezsiniz. İnternet tüketicisi, gücü yettiği kadar dolaşacak, kendisine sunulanlardan geçerli bir kariyer veya toplumsal itibar sağlayacak kadarını tabağına almakla yetinecektir."

"Çok felsefi konuşuyorsunuz, Mehmet Hocam! Hah! Hah! Hah! Nefesimizi tuttuk, anlamaya çalışıyoruz!"

"Yeterli parayı basarsanız, iyi bir akşam yemeği satın alabilirsiniz. Yeterli parayı basarsanız, iyi bir diploma alırsınız. Eğitim ticari bir alışveriş metası haline getirildiğinde, eğitimin iyisi parayla olur beklentisi hâkim olacaktır. Ki, bu doğru değildir."

"Valla, Mehmet Hocam, genç arkadaşların keşke yeterli para olsa da, bassak iyi bir diploma alsak dediklerini ta buradan duyar gibi oluyorum! Doğru mu arkadaşlar!"

"Sorun da burada ya, Cem Bey, bakın, siz bile farkına bile varmadan, '*çok para*' ile '*iyi diploma*' arasında bağlantı kurdunuz!"

"Hayatın gerçeği bu, hocam!"

"21. yüzyılın dayattığı gerçeklerden biri demek daha doğru olur. Oysa, her *gerçek* istenir, arzu edilir bir durum değildir. Örnek vermeme gerek yok, değil mi? Ama şöyle anlatmaya çalışa-

yım: Bakınız, iş hayatının *mantrası* müşterinin *'her zaman haklı'* olduğu şeklindedir, değil mi?"

"Öyledir, hocam."

"Üniversiteleri piyasa kurallarına uygun olarak yönetilmeye terk edersek, *'tüketici'* konumundaki öğrenciyi mutlu etmek durumunda kalacaktır. Ticari başarıyı yakalamak isteyen üniversite, eğitimi öğrencinin beğenisine göre düzenlemeye çalışacak, talebeye derslerin entelektüel muhtevasının seyreltilmesi, notlamada daha cömert olunmasını talep hakkı doğacaktır. Nitelikli bir eğitiminin kaçınılmaz parçası olan zor sorular, derin düşünceler, çetin meseleleri kurcalamaya zorlayan konferanslar, paneller ister istemez azalacaktır. Sonuç nedir, biliyor musunuz? Sonuç, öğrenmenin özündeki faydanın gözden kaybolması, yerini malumatfuruşluğun albenisinin almasıdır. O nokta, bilginin yerini alelade malumata bıraktığı noktadır."

"Yahu, hocam, öyle bir tablo çizdiniz ki, hani, hepimizi ağlatacaksınız neredeyse! Ne diyorsunuz, arkadaşlar? Katılıp kaldınız mı sizler de?"

Burak Çakıroğlu'nun ayağa kalkıp söz istediği nokta, bu nokta: "Hocam, biz size e-mail yazan o dekanın kim olduğunu çok merak ediyoruz!" dediydi, "Çünkü, bizim okulumuzdan olduğunu düşünüyoruz!"

"Mehmet Hocam? Buna ne diyeceksiniz?!"

"Kimliği önemli değil!" dediydi Mehmet, "Kendisi böyle düşünen tek akademisyen de değil."

"Hocaların hocası" olarak büyük saygı gören farmakolog Profesör Rümeysa Keskin'den bahsediyordu. Rümeysa Hoca'nın üniversitenin açıldığı gün basına verdiği demeci Mehmet Bey'le birlikte okumuştuk. "Ortaçağdan kalma eczacılık eğitimine destek vermeyeceğim," diyordu.

"Farmakoloji, malum, ilaç adını verdiğimiz maddeleri, bunların kaynaklarını, fiziksel ve kimyasal özelliklerini, vücut içindeki hareketini, ne şekilde etkilediklerini ve kullanımlarını inceleyen

bilim dalıdır. Ne yazık ki, farmakoloji aynı zamanda eczacılık fakültesinin 'baş belası' olarak nitelenen zor bir bilim dalıdır. Geçenlerde ünlü bir hocamızın, 'Eğitim süresince öğretilen ile uygulanan eczacılık birbirinden çok farklı, eczacılık eğitimi gerçek hayat ile ilişkisini kaybetmiş durumda,' dedikten sonra, meslek uygulamasında kullanılmayan gereksiz bilgi olarak nitelendirdiği klasik farmakolojinin kaldırılmasını istediğini okuduk. Bakınız, bu hocamızın tavrı ile Middlesex'te felsefe departmanını kapatan tavır özde aynıdır. Rümeysa Hocamızla, göçebe bilgiyi savunan hocamızın tavrı da özde aynıdır. Bu hocamızın durumunda *göçebe bilgi*, ilaç şirketi temsilcilerinin sundukları prospektüs bilgileridir. Hocamız, öğrencilerine 'Eğitimimizin çok ciddi bir şekilde elden geçmesi gerek, bunu siz bastırırsanız değiştirebiliriz, eğitimin sizin kullanacağınız şekle gelmesi gerek,' derken, öğrencinin *tüketici memnuniyetini* esas alan bir noktadan hareket etmektedir. Rümeysa Hocamıza büyük değer veririz, ancak bunlar bugünden yarına alınacak kararlar değildir. Türk eğitim sistemi, harf devriminden başlayarak, eğitim felsefesi üzerinde ciddi mutabakat olmadan bölük pörçük uygulamaların bedelini ağır ödemiştir. Ödemeye devam etmektedir. Söz konusu çalışmam yayınlandığında üzerinde konuşulabilecek bir temel tez oluşturacaktır umudundayım."

"*İsim istiyoruz, isim!*"

"Arkadaşlar isim istiyorlar, hocam!"

Sesin geldiği yöne döndü, "Gördüğünüz gibi, hocamız isim vermiyor, arkadaşlar!" dedi, "Ama ben size sorayım, siz hangi okuldansınız?

"Bilgi Üniversitesi," demişti Burak'ın yanında oturan at kuyruklu genç adam, "biz Bilgi Üniversitesindeniz! Türkiye'nin en özgür üniversitesi!"

"Türkiye'nin en özgür üniversitesi!"

"Atatürk ne demiş? Özgürlük benim adımdır – demiş!"

"Yok yav!"

"Tamam arkadaşlar! Tamam! Hocam, bize ayrılan süre dolmak üzere, son sözlerinizi alalım."

"Kültürel yaşamımızda gözlenen düşünce sefaletinin, eğitim kurumlarımıza hâkim olan işletmeci mantığıyla doğrudan ilgisi olabileceğinden kuşku duyuyorum. '*Üniversite Ölüyor Mu?*' böylesi kaygıların sonucu olarak kaleme alındı."

"Mehmet Sedes Hocam, en son şu soruyu sorayım: Sizin gözlemlediğinizi söylediğiniz fikri sefaletimizle, Ak Parti iktidarının liberal ekonomi politikaları arasında bir ilişki var mı?"

"Mutlaka var," dedi, Mehmet Sedes, "ancak, Middlesex örneğinde görüldüğü gibi, ticarileşme dünya ölçeğinde bir temayül. Ak Parti ikidarına özgü bir uygulama olarak algılarsak yanlış yapmış oluruz. Türkiye, Yeni Dünya Düzeni'nin dışında kalamamaktadır."

"Son soru demiştim ama bir tane daha sormadan edemeyeceğim. Biz sizi devrimci günlerinizden tanırız, hocam, az önce Harf Devrimi'ne karşı olduğunuzu belirten bir açıklama getirdiniz. Buradaki arkadaşlarından merak ettiğinden eminim, bu konudaki düşüncelerinizin değişmesinin nedeni nedir?"

"Yatırımımı koruyorum, diyelim, hocam," dediydi Mehmet Sedes, "neresinden baksanız, altmış yıla yakın uğraş vermişim bu ülkenin yerlisi olabilmek için. Takdir buyuracağınız gibi pek kolay bir süreç değildi."

Cem Öztürk gözlerini kaçırıken, programa katılan öğrencilerden önce bir homurtu, ardından bir ağızdan söylenen Zeki-Metin şarkısı duyulduydu *Yasaklar* adlı oyundan:

"Minik minik kelebek!.. Dur sakince, uçmak ne demek!"

"Hoca git bir dalda dur.. Git bir dalda dur. Otur sen yerinde otur, hoca! Sen yerinde otur!"

"Minik minik minik kelebek, minik kelebek, minik kelebek!"

(6)

Burak Çakıroğlu'nu o programdan sonra bir kez daha, internette sansüre karşı düzenlenen mitinginin yapıldığı gün Taksim'de gördük. Onat Kutlar'ın doğum günü, düştüğü yerde bir çay içelim niyetiyle Intercontinental'e yürüyorduk, Mehmet Bey'le kendimizi netdaşların ortasında bulduyduk. Cem Öztürk'ün programından hatırladığımız şarkıyı bir kez daha duyduk.

Kızların odalarına girip kapıyı kapattıkların emin olduktan sonra başladım: "*Minik kelebek! Minik minik minik kelebek, minik kelebek, minik kelebek... Dur sakince, uçmak ne demek!*"

Tahmin ettiğim gibi Semih, Burak'ın kim olduğunu sorduğunu anında unutmuştu; şarkıyı duyunca hevesle döndü.

"Sen de oradaydın, öyle mi abla?! Hadi, hep beraber!"

Abla kardeş, birlikte söylemeye başladık: "*Minik minik minik kelebek, minik kelebek, minik kelebek... Dur sakince, uçmak ne demek!*"

Delirmiş olmalıyım!

Bizi hayretler içinde seyreden Mehmet Sedes'e aldırmayıp Semih'e dönmüştüm: "'Bibuçuk haftadır taş gibi kabız olmuşum, panpiş! Dolapta ufak bi tüp lavman vardı. Aldım geçtim salona, pantolonu sıyırıp duhul ettim dötüme. Annem de, 'napıyo bu?' diye bakhıyodu. Yav bu lavman, üç saniyede etki ediceeni ne biliyim. Bi anda ne olduunu anlamadım poqlar fışkırmaya başladı bir yanardağ gibi sarsılarak boşalıyordum yerler tavan avize... Annem, 'Aaaaaaa!' dedi bir ambülans gibi sesi tizleşip. Bayhıldı. Benim de asabım bozuldu, gülmeye başladım, gül sıç yerlere yattım!'"

İlhan ağzı açık öyle bakadursun, Mehmet Bey'e Semih'i işaret ediyorum.

"'İnci scripti editleyemiyor mal! Anlasana! *Uçmak ne demek! Uçmak ne demek!*'" Onu bırakıyorum, İlhan'a dönüyorum,

"'Sen de es'tir git, şunun bunun çocuğu gazeteci! Zekâ seviyeme yükselmek için iki beyin taktırman lazım piç! Es'tir git, şimdi!'"

"Aaaa! Üstüme iyilik sağlık! Çıldırdı mı nedir bu!?"

"Yeter, Cancağızım! Yeter! İyice korkuttunuz milleti!"

Mehmet Bey gülerek araya girdiydi, "Biraz daha devam ederseniz, çocuklar Sarıgül'den ambulans istemek zorunda kalacaklar!"

Bittiydi de zaten. Sonra söylediklerim bütünüyle taamüden. Semih'e bakıyordum, gözleri faltaşı gibi, enişteşinden medet ummaktaydı:

"Fiyuvvv! Abla, neydi bu?"

Eeee! "Hak ettin sen artık!" demekteyim ama –bermutat!– içimden.

"Hocam," diye başlıyorum, çocukcağız bir kez daha geriliyor, üstüne üstüne gidiyorum, "Hocam, ben internette bu sözlüğe ilk girdiğimde tamamen sisteme karşı bir yapılanma içindeydiler. İkinci nesillerle sistem karşıtlığı biraz güç kaybetti, daha çok eğlence yönüne doğru kaydı ama hep birinci planda sistem karşıtlığı vardı yani sadece birinci ve ikinci nesillerin olduğu zaman incinin altın dönemiydi zamanla bu özelliğini kaybetti bunların başını çeken sebepse modların bilhassa incinin televizyon kanallarına çıkıp ekşi sözlüğe rakip olmak için türkiyenin en çok yazar sayısı olan sözlüğünü kurmaya çalışmasıyla incinin ekseninden yavaş yavaş kaydığı muhakkaktır bilinçli birinci ve ikinci nesil yazarlarının yüzde yetmişinin ekşi sözlük hesabı vardır velhasıl bütün üçüncü ve dördüncü nesil yazarların yazarlıktan çıkarılması veya yazarların teste tabi tutulması gerektiğini düşünüyorum." Burada durdum, kısa bir es verdim, tekrar başladım.

"*Minik minik minik kelebek, minik kelebek, minik kelebek... Dur sakince, uçmak ne demek! Git bir dalda dur! Fazla gezinme, git bir dalda dur!..*"

"A, bitirmiyor da kadın!" İlhan çığladı, "Ne diyor Mehmet Hocam?! Rap yapar gibi, noktasız, virgülsüz!"

"Aynen!" dediydi, Mehmet Bey de, "Gördüğünüz gibi noktasız, virgülsüz, İlhancım. Büyük harfsiz, inceltmesiz ve bu kadar aşağılık! Çukur bile değil, abis! Az önce o mitingden bir replik sundu Meral Hanım."

"Tamam da, ne oldu şimdi? Ner'den çıkardı?!"

"Burak'ı tanıyor muyuz diye sordu ya, internet sansür mitinginde karşılaşmıştık. Semih'in sorusudan tedayi etmiştir."

İlhan'ın yüreğine indirmeye niyetliyim, "Burak ne?!" diye bastırıyorum, "O gün, dijital teknolojinin Melis'in kuşağına sağladığı örgütlenme imkânını yakından gördüğümüz gün. O gün, internetin kültürel bir silaha dönüştüğüne tanık olduğumuz gün. O gün, toplumun bildiğimiz değerlerini arkalayanlara doğrudan yöneltilmiş silahı gördüğümüz gün, o gün. 'Turuncu Devrim'in nasıl tetiklenebileceğini idrak edip dehşete düştüğümüz gün, o gün."

(7)

"Bizler internette bir araya geldik ve çözümü sokakta arıyoruz!" diyerekten, mitingin başını çeken, ailemizin akıl hocası Özer Uçman, Cem Öztürk'ün akademisyen versiyonu. Ve su perisi, güzel kızım, Melis'in kankaları ki, kimi alnına zülfikâr dövmesi çiziktirmiş, *'İnternet hakkımız engellenemez!'* diye bağırıyor. Kimilerinin ellerinde pankartlar, pankartların birinde bir resim, tecavüzcü Coşkun, Banu Alkan'ın donunun lastiğini çekmiş, içine bakıyor: *'Pornoma dokunma!'*

"Daha on sekizinde değil, sıskacık bir kız, delikanlıları etrafına toplamış, 'Beni bilen biliyor, beyler, şimdiye kadar yollamadığım porno kalmadı,' diye taciz atışında, 'Yalnız her zaman olduğu gibi 1 nick altı entry plüs 1 şuku verin de, emeğe saygı plüs 'rep pls' yerini bulsun ve pm ile yolladıklarım lütfen diğer isteyenlere de bir zahmet atsınlar da çok uğraşmayayım!' Ardından

V-Vendetta işareti, 'Her şey osbir için!' Ve delikanlılar bir avaza, '*31 hakkı engellenemez!*' Derken aralarından biri, 'Hâlâ 31 çeken fakir kaldı mı ya? Başkasına çektiricek paranız yok mu, lan fakirler Ahahahaha!!' Ardından, 'feykimin kâhyası mısın, lan!' Sonra bir başkası, 'Leyn Banu!' diye sesleniyor, küçük kızın adı 'Banu'ymuş, 'Ne yollayacaksan yolla da çocuk istismarından içeri almasınlar bizi! Siber suçlar örgütünden Kemal komser etrafta dolanıyor, amk. On yedi yaş altı porno, çocuk pornosuna giriyor! Pedofili!' Ahahahaha! 'Ne demek leyn pofedili?' 'Janelik bir durum! Ahahahaha!'

"Derken, Galatasaray yönünden beliren o grup, Liverpool Ülkücüleri, *"Tekbiiirrr! Halleluyah!"* Yıkılıyor ortalık!

"Mehmet Bey'le ben halâ kulaklarımıza inanamıyoruz, 'Yok, artık! *'Tekbiiirrr! Halleluyah!'* mı? Gerçekten mi?! Doğru mu duyduk?!' Oysa, kulağımızın dibinde patlıyor: *'Tekbiiirrr! Halleluyah!'*

Göz ucuyla kardeşime bakıyorum, bilmem kestirebiliyor mu, melalin derinliğini? Sonra İlhan'a hatırlatıyorum, "'Sinkretik din' diye buna diyorlar, gelincik. Ara sokaklardan birinden çıktı geldi bir delikanlı, "Medeniyetler uzlaşıyorlar, hocam, '*vatan millet Waterloo! Burası İngiltere, İrlanda değil!*'

"Akademisyen olduğumuzu bildiğinden değil, 'hoca' sözcüğü dillerine pelesenk oldu gençlerin, dalga geçiyorlar. Yanımızdaki öteki delikanlı, ağzı kulaklarında selam duruyor: 'Dikkat! Liverpool Ülkü Ocağı slogan atıyor!'"

Mehmet Bey dayanamadı, kim bunlar diye sorduydu.

"'İngiliz Hıristiyanlık sentezine gönül vermiş, Katolik-Protestan ayrımı yapmayan, pagan veya ateist milliyetçileri ise bünyesine almayan oluşum, amca!' diye dalga geçti delikanlı. Bana döndü, 'Bünyesinde olduğum *Facebook* grubu, İngiliz ırkının üstünlüğünü savunuyoruz, teyzeciğim. Dokuz ışık yerine komünist manifesto okuyoruz! Oyuna gelmeyin, gruba gelin!' Ardından hep beraber: '*İngiltere mozaik değil, marleydir! Ötüken yolu yokuştur, kafaları tokuştur! Kafaları tokuştur, tokuştur!*'"

"Bu komikmiş!" diyor İlhan Baran, *"'Ötüken yolu yokuştur, kafaları tokuştur!'* Bayağı yaratıcı! Uppps! Ben de Cem Öztürk gibi konuştum, değil mi? 'Bayağı yaratıcı!'"

Doğrudur, yaratıcı olduğu kuşkusuzdu. Mahmut albaya açılan davanın adının '*Ergenekon*' olması kadar yaratıcı. "Nedir bu nefretinizin nedeni yahu? Biz n'aptık size?" diye sormuştu, rahmetli.

"Beatles'ın çıkış noktası bu ocaklardır moruk, hatta besteledikleri ilk şarkı *Ötüken yolu yokuştur* parçasıdır" diye anlatıyordu az önceki oğlan birilerine ama sözde. Asıl amacı Mehmet Bey'e duyurmak."

"Bakın ne diyeceğim, Mehmet Eniştemin Gazi Üniversitesi bağlantısından dolayı laf sokuşturuyor olabilir miydi?"

Bilmem. Cem Öztürk'ün programını seyretmiş birileri vardı belki.

"'George Reis, o sakalı, komünist anarşik bölücülerin arasına sızmak için bırakmıştır,' diye açıkladı aynı çocuk, 'Daha sonra bu anarşikler kendisini yoldan çıkarmış, o da diğerlerini bozmuştur.'

"George Reis dediği George Harrison. Beatles'ın siyah beyaz fotoğraflarıyla oynamışlar, çengel bıyıklar falan takmışlar, Ülkücülere benzetmişler. Başbuğ Benitez dedikleri bir oğlan geldi, oğlan dedimse otuzuna yakın, elinde bir gitar, '*Pennine dağı kadar taş gibi, Scafel Pike kadar dimdik!*' diye bir şeyler çalıyor. Bana izahat veren genç atıldı.

"'Sazı bırakıp komünist icadı gitarı almışsın eline. 'Ötüken yolu' yerine saçma sapan şarkılar söylermişsin, ne iş?' Benitez de cevap veriyor:

"'Lennon Reis'in arası reislerden biri ile bozuldu, panpiş, 'One minute, excuse me. Daha da gelmem Liverpool Ülkü Ocağı'na!' dedi. Yeni hücreyi açtık hemen ama artık katılmak için Başbuğ'dan tezkere getirmek zorundasınız. Öyle herkesi almıyoruz aramıza.'"

"Maşallah amma da iyi hatırlıyorsunuz!" dediydi İlhan, "Şarkı sözlerine varıncaya kadar! Vallahi, abla, bravo!"

Rastlamışken, kayda aldıydık cep telefonuyla. Mehmet Bey'in yeni kitabı için notlar: *21. Yüzyıla Girerken: Türk Gençliği.*

Ankara'dan, İzmir'den gelen gruplar vardı. Popüler arkadaşlık siteleriymiş, yedi yüz elli bin, bir milyon üyeden bahsediyorlardı.

"Bir de futbol taraftarları vardı. Kafası sarılı bir genç gördük, yanına, besbelli varoş kaçkını bir kız çocuğu, koştu geldi, 'Vay panpiş, n'aptın kelleye?' O da diyor, 'Vay, yangın Ayşe! Şaka gibi gelen ama şaka olmayan bir habere konu oldum, polisler harbiden şaka gibi, resmen üstünde üniformasıyla polis magandalık yapabiliyor, otobüs taşlayabiliyor artık.'"

Oradan bir gönderme de Cemaat'e, kafası sarılı çocuk, başına gelenleri anlatırken, "Fethullah Hoca da bunları açıklamakta yetersiz kalır," diyor, "Artık, polis devletinden serseri polis devletine dörtnala gittiğimizin resmidir bu olay!"

Mehmet Bey'i işaret ediyor, "Bunların zamanında Pol-Der, Pol-Bir daha yiğitçeymiş!" Belki de. Lakin, "Sen ne anlatıyorsun amk şakirti" diye yapıştırdı diğer panpiş...

Dedim ve başımdan kaynar sular boşandı! Nihayet özür diliyorum, özür üstüne özür diliyorum, "Olayın vehametini doğru nakledebileyim kaygısından, uluorta konuştum durdum huzurunuzda! Bağışlayın ne olur! Yaşadığımız şoku paylaşayım derken, böyle oldu! Tekrar tekrar özür dilerim!"

"Elhak, başardınız, Cancağızım," diyor Mehmet Bey, yüzünde muzip bir gülümseme, Semih'e kısa bir atıf: "Dilimiz tutuldu!"

"Mitingdeki mesele, sansürsüz internet hakkından ibaret olaydı, canım yanmazdı. Öyle değil! 5651 sayılı kanunu protesto eyleminin çok ötesinde, Türkiye'yi Türkiye yaptığını düşündüğümüz toplumsal değer ve duruşlara başkaldırı temrini! Günümüzde milliyetçilikten daha üstün bir etik konumdan, '*katılımcı demokrasi*' idealinden ateşlendiği için etkisi daha da güçlü. Bütün bu aşağılık diyaloğu mümkün kılan da '*katılımcı demokrasi*'

mantrasıydı. Şaman zikri gibi bu 'katılımcı demokrasi.' Nitekim, *'Tekbiiirrr! Halleluyah!'* diye yıkılıyor Taksim. Türkler suspus!"

(8)

Semih'i "şaman zikri" tanımlaması incitti, "Ne alâkası var canım!"

Meğer, "*Atina demokrasisinin dijital versiyonu*" olarak algılamaktaymış interneti. "'Katılımcı demokrasi' için belki öyle söylenebilirdi ama eskiden söylenebilirdi. Şimdi artık internet dünyanın her yerinden milyonlarca insanın toplandığı bir dijital forum! Bu forumda herkes eşit, herkes özgür! Zengin, fakir ayrımı yok. Irk, dil, din, cinsiyet, yaş ayrımı da yok! Basit bir modem bağlantısı, insanlığa dair haberler, yorumlar, her türlü bilgi, herkesin elinin altında! Temsili demokrasinin sunamayacağı imkânları sunuyor. Beyaz Türklerin asıl tahammül edemedikleri de bu!"

İlhan'ın kaş göz etmesinden anlıyoruz ki, "*Beyaz Türkler*" pejoratif bir tanımdır ve Mehmet Bey'le bana yakıştırılmaktadır.

İyi ya.

Kocaman bedeniyle hop kalkıp hop oturmaktaydı, bu bakımdan İlhan'ın uyarılarını fark edip etmediğini bilemediydim. Mamafih, belli ki fark etse de aldırmayacaktı. Kışkırmış, slogan atmaktaydı çünkü: "İnternet küreseldir, internet gayri-merkezidir, internet açıktır, sınırsızdır, etkileşimlidir, kullanıcı-denetimlidir, altyapıdan bağımsızdır! Yok, Mehmet Abi, yok!.. Özer Hoca'nın dediği gibi Türkiye'nin özel şartlarını falan bir kenara bırakıp ülkeye yüzde yüz evrensel demokrasi dayatma çabası içinde olmalıyız! Bu Türk halkımız, kendi varoluşunda *default* olarak bünyesine aldığı değerleri yıkıp yerine mantık, bilgi ve etikle yoğurduğu, insan yapısı değerleri ithal etmek zorunda! Günün sonunda, memeli bir hayvan olan insanın ilkel halini bırakıp evrimi

yaşamının bir parçası haline getirmesi şart!

"Şimdi, tabii, liberallerin ve ateistlerin, toplumun geneline oranla daha zeki insanlar oldukları bilimsel da olarak saptandı, hocam. Profesör Satoşi Kanazawa var, duymuşunuzdur? *London School of Economics*'de öğretim üyesi? Ben de duymamıştım, Özer Uçman Hoca'yla Bilgi'de yemek yiyoruz, sağ olsun, aklımdayken mutfağı harika! Friday'z'i aratmıyor! Özer Hoca dikkatimi çekti, Satoşi Hoca'nın yeni bir araştırması yayınlanmış *Science Daily*'de. Şimdi bu 'aile ve toplum değerleri' dedikleri kutsalları var ya Türklerin, Kanazawa bunların aslında 'sürü halinde yaşayan hayvanlarda da görülen evrimsel özellikler' olduğunu kanıtlamış. Hah! Hah! Hah! İlk önce kabileni, sürünü, aileni, dış tehditlerden koruyacaksın şeklindeki şartlanma, güdü olarak insanın doğasında var. Aliye Kavaf'ın demecini okuyunca çok güldük, Özer Hoca'yla. Aliye Kavaf kimdir, bildiniz değil mi? Aile bakanı mıdır, devlet bakanı mıdır, o kadın. 'Türk kültüründe aile kuşatıcı bir kurumdur,' diye bir demeç patlattı, hocam, akıllara zarar!

"Değerler aktarımının sağlandığı, çocuğun benliğinin, kişiliğinin ilk şekillendiği yer ailedir. Bu itibarla, 'ailenin itibarını zedeleyen, toplumun ahlakına yakışmayan' televizyon programları zapturapt altına alınmalıdır diyerekten, *sansür* peşinde yav! Ne o, 'kamuoyunun genel kanaati' bu yöndeymiş! Kamuoyunuzu seveyim sizin!"

"Zekâdan bahsediyordun," diye hatırlattı Mehmet Bey, "Liberallerin ve ateistlerin muhafazakârdan daha zeki olduklarından söz ediyordun?"

"İngiliz Sağlık Bakanlığı'nın araştırması var, orada da görülüyor. Kendilerini '*liberal*' olarak tanımlayan ergenlerin IQ'ları, 'muhafazakâr' olarak tanımlayanlardan oldukça yüksek. Nitekim, toplumsal, dinsel ya da siyasi yenilikler, vasatın üstünde bir zekâya sahip insanlardan çıkıyor. Bill Gates, Zuckerberg! Zuckerberg'i bilirsiniz, değil mi? *Facebook*'un sahibi. *Global Kingmaker* diyorlar, Obama'yı getiren de Mark Zuckerberg, Hüsnü Mübarek'i

götüren de Mark Zuckerberg'dir denmekte. New York'lu, yirmi altı yaşında, '*super genie*' bir Musevi. New York Belediyesi'nin yaptığı bir araştırmada da, Musevilerin en zeki ırk olduğu saptanmış 1954'te."

"Bunlar da liberaller ve ateistler oluyorlar?"

"Sen ne diyorsun, hocam? Bill Gates, dünyanın bir numaralı ateisti, 'kısıtlı zamanlarımı dine harcayamam, yapacak çok işim var,' diyen adam bu. Mark Zuckerbeg de Musevi bir ailenin çocuğu ama ateist olduğunu söylüyor. Bu adamları muhafazkârlardan, dindarlardan ayıran özellik de burada ortaya çıkıyor, hocam. Liberaller, ırk, cins, kan, din, kültür, genetik bağ ve benzeri ayrımı yapmaksızın, tüm toplumları, insan gruplarını kendine dert edinen bir empati geliştirebildikleri için *'katılımcı demokrasi'*yi önemsiyorlar. Muhafazakârlara demokrasiymiş, değilmiş fark etmiyor; onlar zaten aileleriyle, eşleriyle, dostlarıyla, din kardeşleriyle kısıtlı yaşıyorlar."

"Doğaları değil, zekâları gereği diyorsun?"

"Abi, bari sen yapma!" diye ünledi Mehmet Bey'in sesindeki istihzayı yakalayan Semih, "Kanazawa'nın araştırması yandaş basında yeterince histeri uyandırdı zaten! O konuda biz de Özer Hoca gibi düşünüyoruz. Zekâ yokluğu en kolay fark edilen şey çünkü. Öyle uzatıp sündürmenin, araştırmanın kalitesine takılmanın gereği yok. Empati yapabilen insan, zeki insan. Melis yaşında bir ergenin hem ateist olup hem de Nilgün'ün başörtüsü ile üniversiteye girme hakkını nasıl savunabildiğini de açıklıyor bu durum!"

Mehmet, "Melis'in kendisini ateist olarak tanımladığını bilmiyordum," diyecek oldu. "Bizim aileden Müslüman çıkmayacağı kesin değil mi, hocam!"

"Şşşşşt... Yavaş konuş be adam, kız duyacak!"

"Tamam, tamam..." Semih, sesini alçalttı, "Din, olaylardan sorumlu bir fail, bir irade aramak şeklindeki insani eğilimin yan ürünü olarak ortaya çıkmış, hocam. Biz insanlar olan bitende

'tanrının elini' görmeye yatkınız. Bunun nedeni de evrimsel sürecin bizi paranoyaya yönlendirmiş olması. Neden, çünkü insanlık olarak, yaşayakalmak, kendimizi, ailemizi, efendim, aşiretimizi, obamızı, tehlikelere karşı koruyabilmek için azami dikkat göstermemiz gereken süreçler yaşamışız. İnsan yaşamının o dönemlerinde paranoya yarayışlıydı ama..."

"... ama şimdi artık değil, çünkü 21. yüzyılda varoluşu tehdit eden koşullar ortadan kalktı demektesin. Ne muhteşem bir iyimserlik!"

"Abi, bu söylediğim, tüm toplumlar için geçerli değil elbette! Ama medeni dünyadan bahsediyorsak, yaşamsal tehlikenin kalktığını büyük ölçüde söyleyebiliriz. Burada önemli olan, tanrı inancının paranoyanın bir diğer sonucu olduğunu idrak etmemiz. Evrimsel sürecin mirasını reddedebilirsek, korkularımızdan silkinebilir, tanrı inancına ihtiyacımız olmadığını anlayabiliriz. Özer Hoca, reddi miras sürecine '*insan neslinin gelecekteki versiyonunun bir prototipini yaratma çabası*' olarak da bakıyor. Kendine verilenle yetinmeyen, aileden ve toplumdan gelen hazır dogmalara teslim olmayan '*Geleceğin İnsanı*', bilmeyi, öğrenmeyi, 'inanma'ya tercih edecek. Hayata ateist bir bakış açısı ile bakacak. Zaten, kim diyebilir ki, Mehmet Hocam, Tanrı Enki, Gök Tengi ya da Allah inancı birbirinden farklıdır? Günün sonunda, hepsi, şimşek, ateş, deprem, yağmur veya 'ölümden sonra hayat'ın arkasındaki sebep-sonuç ilişkilerini arama çabasından ibaret!"

"Bitmez tükenmez bir çaba," diye gülümsediğini gördüm Mehmet Sedes'in. "Bu '*Geleceğin İnsanı*' fikri, Trotski'nin 'Sovyet İnsanı' projesini hatırlatmıyor da değil ama sen bakma bana."

"Olur mu, hocam! Burada, baskıcı Sovyet rejiminden değil, evrensel tanımıyla, yüzde yüz demokrasiden bahsediyoruz! Aslına bakarsanız, devrimcilerle liberallerin arasında farklılıktan çok benzerlik var. Siz de ateisttiniz, biz de ateistiz. Her ikimiz de ırk, cins, kan, din, kültür, gen bağı ayrımı yapmaksızın, tüm toplum-

ları, insan gruplarını kendine dert edinen bir empati geliştirmişiz! Sizin kuşaktan bu kadar çok sayıda dönek çıkabilmiş olması, belki de bu benzerliktendir, ne dersiniz? Ortalamanın çok üstünde zeki gençlerdi, '78 kuşağı devrimcileri, öyle değil mi?"

Mehmet Bey, bana bakıyor, "*Öyle miydi?*"

"Olmaz mı, Mehmet Abi!? Bak, Yavuz Çizmeci'ye, solcu diye sürüngürdüler sürüngürdüler adamı, o da kapitalist öyle olunmaz böyle olunur diye kalktı, ülkenin en büyük uçak şirketini kurdu. Düzeni değiştirememiş olmanın hıncını düzeni düzerek alıyormuş. Olsun. Rusya'da da öyle olmadı mı? Abramowitz kıçı kırık bir valiyken ülkenin bir ucunda, şimdi kendi jet filosu var. Kremlin'in üstünde uçuruyor vıjjjttt! Putin'in ödü bokuna karışıyor! Evveli hafta Bodrum'da karşılaştık kendisiyle, çarşıda fındık fıstık alıyor. Belma Simavi'nin misafiriymiş Domuz Adası'nda. Ablam, hep söyler: '*Yasa avama uygulanır, ekâbire uydurulur.*' Devrimciler, yasalara kulak asmamayı zaten bilirlerdi, iş hayatına atılınca büsbütün umursamadılar. Sıradışı, cesur gençlerdi, sıradışı iktisadi projelere de aynı cesaretle daldılar, sıradışı paralar kazandılar. Helal olsun! Bu hayatta cesur olmak lazım! Bizden geçti diyelim ama Melis'in kuşağı cesur! Gençler Türkiye'ye öyle özel şartlarda demokrasi falan değil, yüzde yüz demokrasi empoze etme çabası içindeler. Özer Hoca söyledi, o mitingde ateş gibiymiş çocuklar! İstanbul'u sallamışlar!"

Elhak! Salladılar!

(9)

Biri, ağ ekonomisi, enformasyon tasarımı ve türevlerini okutan bir bilişimci, Özer Uçman; diğeri, "Ahmet Hoca" dedikleri bir zat, Sabancı Üniversitesi'nde BM vardiya sorumlusu ve Kütüphaneciler Derneği'nin İstanbul şubesi başkanıymış; görevinin Türkiye'de "*düşünce özgürlüğü ile bağdaşmayan genel uygula-*

maları" izlemek olduğunu söyledilerdi. "*Ahmet Hoca! Ahmet Hoca, Harry Potter terk!*" diye tezahürat yapıyorlardı öğrencileri, ne demek istediklerini anlamamamıştık. Meğer, AhmetSA diye tanınırmış, İhracatçılar Birliği'nin de danışmanıymış. "*Düşünce Özgürlüğü Bildirgesi*"ni de o yayınlamış, bizimkilerin "*Nefret Kanunları*" tasarısı da onun elinden çıkmış.

Özer Uçman'la bir örnek, Mussolini'nin haytalarını anımsatan siyah tişörtler giymiş, kara güneş gözlükleri takmış, en büyük pankartı taşıyorlardı; çevrelerinde ayaklarında beyaz konversleri, sırtlarında siyah takım elbiseleri, yüzlerini ince bıyıklı, keçi sakallı, pis pis sırıtan iblis suratlı maskelerin arkasına saklamış yarım düzine kadar öğrenci/korumaları. Marquee de Sade, Don Juan karışımı ithal sadizm çağrıştıran o maske de, Amerikan çizgi-roman sektörünün *Atlantis* dergisinden sonraki en büyük başarısı: "*V for Vendetta*" isimli çizgi-romandan. Galatasaray Lisesi'nin önünden geçerlerken orada toplanmış annelerin arteritli parmaklarını açtırdılardı: "V". Kadıncağızlar, "V"nin geleneksel "*victory*" işareti olduğunu da bilmiyorlardı ama "şeytan kulağına kurşun" diye tahtaya vurmak gibi bir hareket faydadan ari değil elbette, bir gayret kameralara uzatıyorlar ellerini, "V." Maskelerin ardında, Hah! Hah! Hah!

"Gördünüz mü, bakın 'Vandetta!'"

"*Kan davası*" demek olduğunu "Vandetta"nın, biliyorlarsa vahim, bilmiyorlarsa daha vahim.

Mehmet Bey'e baktığımı hatırlıyorum, "*E, ne yapalım şimdi? Başımızı çevirip görmezden mi gelelim paçozluğu?*"

"*Guy Fawkes* diye bir İngiliz'den söz edilir; 1600'lerin başında, Katolik-Protestan kavgasında, Kral James'i devirip yerine Katolik Elizabeth'i geçirmeye kalkan bir maceraperesttir. Parlamento binasının altına barut yığar patlatsın diye ama yakalanır. Ankara Hukuk'ta bir Erdal Onar Hocamız vardı, o nedense pek önemserdi bu hikâyeyi; iki saatlik dersi Guy Fawkes'a hasrettiğini bilirim. Her neyse, Kral James kurtulur, Guy Fawkes anında

infaz edilir; o gün bu gün, İngilizler bu olayın anısına '*Bonfire*' şenliği düzenlerler, her yılın 5 Kasım'ında. Fawkes'un kuklasını yakar, havai fişekler atarlar."

"Ay, o mudur, bu?!" İlhan'ın bir ellerini çırpmadığı kaldıydı! "Semuş, hani çocuklar para toplarlardı biz Bournemouth'dayken, '*a penny for the guy!*' diye, bak, o *guy* bu *guy*'mış!"

Gazetesi dil kursuna gönderdiydi İlhan'ı, oradan hatırlıyor.

İngilizler infazı kutlayadursunlar, Fawkes'ı "*anonim bir devrimci*"ye dönüştürenler, Hollywood senaristleri; Taksim'deki bu miting gibi küçük hareketlerin toplumsal bir güce dönüşebileceğini, büyük sonuçlara evrilebileceğini telkin eden bir Hollywood fantazisi kurgulamışlar; "Küçük Hareket" dedikleri de Kaos Kuramı'nın "Kelebek Etkisi"nden mülhem; Zeki Alasya-Metin Akpınar'ın oyunlarındaki "*Minik Kelebek*" şarkısıyla örtüştürülüyor, ülkemiz panpişlerinin nişanı oluyor.

"'Kelebek Etkisi' kuramı, halkların yeni afyonu, 'kitlelerin gazını almak'ta kullanılıyor. Genç zihinleri kelebek kanatlarının şiirselliği ile sarmalıyorsunuz, her esintide cihanşümul bir devrimin ayak seslerini duydukları sanısıyla mest oluyorlar. '*Global netdaşlar*', kurdukları *hacker* çetesine onun adını veriyorlar: 'Anonim Aktivistler.' Site *hack*'lama, Coca-Cola'nın semt bakkallarına ücretsiz dağıttığı buzdolabının fişini çekmek gibi protesto niyetine. Hacivat'ın, 'yar bana bir eğlence medet' feryadını anımsatıyor. Cumartesi Anneleri'nin etraflarının sarılmasıyla birlikte '*Vrumm! Vrumm!*' motosiklerinin üstünde kırmızı, siyah, beyaz kılıklarıyla, gencecik, fiyakalı Yunuslar belirdilerdi: 'Asayiş berkemal mi?' Sorun olmadığını gördüklerinde, disko işi el şaklatmadıkları kalıyor Anonim Aktivistlerle."

Durdum düşünüyorum, bu ekmek kadar temiz, pembe yanaklı "idman-namaz-idman-namaz" çocuklar, nasıl çözecekler de, safdışı edecekler maskenin altında gizlenenleri? İblisin hakkından ancak iblis gelir; meleklerin zafer kazandığı görülmemiştir. Fethullah Hoca'nın duaları da yetmez bu çocukları esirgemeye.

(10)

Ruslar, 1991 sonrası serbestleşme sürecinin "Serbest Pazar Bolşevizmi"ne dönüştüğünü anlatırlardı. "Bolşevizm" kelimesi "fanatik radikalizm" anlamındaydı; komünizm sonrası yeni düzende serbest pazar fanatizmine dikkat çeker, "serbest" olmayan tek davranışın "serbest pazara muhalefet" olduğundan yakınırlardı. Sovyet döneminin tüm yanlışlarını doğrultacağına, Rus halkının acılarına merhem olacağına dair söylem öyle güçlüymüş ki, ihtiyar babuşkalardan bıyıkları yeni yeni biten ergenlere, ev hanımlarından eski tüfek parti patronlarına kadar hemen herkes bir biçimde yaşamlarında yer açmak durumunda kalmışlar serbest pazar kapitalizmine: "Oysa, yakasına yapışılacak bir suçlunun olmadığı alacakaranlık bir düzen bu! Her yoksunluğun mantıklı bir izahı, her iştirakçinin makul bir bahanesi var; başımıza gelenlerden kimi suçlayacağımızı, neyin ucundan tutmamız, nasıl hareket etmemiz gerektiğini bilemez olduk!"

O gün İstiklal Caddesi'ni dolduran genç, enerjik ve her türlü etkileşime, manipülasyona açık, hazır bekleyen anonim kıtalar; laf ebeliğinden ibaret, "*Sansür ne lan? Sansürü inci'tiriz!*" sloganları, "*Facebook atakta! Sıkıysa kapatın!*" türünden laf ola beri gele meydan okumaları; Saddam'ın infazından organ mafyasına, beyaz kadın ticaretine, ilkokul kapılarına dayanmış uyuşturucu satıcılarına kadar hiçbir trajedinin sarsamadığı "netdaş"lar; "özgürlük" adına her an, her projeye sürülebileceklermiş, her "bahar devrimi"nin yakıtı olmaya hazırmış gibi duran bu gençler, ülkelerine birden boşalan Batı menşeili tüketim ürünlerinin, o ürünlerin arkalarından sürükleyerek getirdikleri başta estetik, türlü kültürel söylemlerin tepe sersemi ettiği Rus gençlerini hatırlatıyorlardı. Jöleler, tangalar, hikâyesi olmayan dövmeler, ithal malı seks dili, ölçüsüzlük; lakin, bizde Rusların Glonass uzay sistemlerini var eden toplumsal payandalar da yok. SBS'de "*başarı*" olarak açıklanan oran, yüz üzerinden otuz beş; "'fen ve

teknoloji'de yüzde otuz yediyle Türkiye birincisi olduk,'" diye övünen Eskişehir'in sığlığı utanç verici. Hepsinden daha vahimi, o gün orada şahit olmaktı, eski Sular İdaresi'nin duvarının önünde, 1 Mayıs'ta otuz altı kişinin öldüğü yerde, tüm referanslarını alenen ABD'den devşiren ve dolayısıyla hitap ettiği topluluktan daha zeki, daha ileri olduğuna ciddiyetle inanan, özde *expat* bir kara gömlekli profesörün, elinde mikrofon, hayasızca yalan söylemesine en iyi ihtimalle çarpım tablosunu ezberlemiş gençlere: "Bizler interneti kullanıyoruz! Kendi irademizle verdiğimiz kararlarla kendi hayatımızı yönetebiliyoruz!"

(11)

Çaresizim, bigünahım, lakin içim sızlıyor; anamız ortak, babamız ortak, gördüğümüz, görmediğimiz ortak, arada Melisciğim var. Bu kazık kadar adam kardeşim, canım ciğerim benim. Nasıl anlatılacak, Allah'ın oğlunu doğuran bakire Meryem'den sonra insanlığın başına gelen en büyük aldatmaca olduğunu "*dijital demokrasi*" söyleminin? Ve iktidar odakları tarafından yönetilen bir *oligarşi* olduğunu internetin?

Anlatılamasa ne olur?

Anlatılamasa onlardan biri olur. Kardeş kaybetmeye razı değilim.

Öyleyse, derin bir nefes: "'*Sosyal medya savaşçıları*' da deniyor, Semihciğim, yirmi-otuz kişilik bir grup *oligark* bunlar; iki milyar internet kullanıcısının gündemi saptayan, neyin duyulup neyin gizleneceğine, neyin öne çıkarılacağına, neyin boşa düşeceğine karar veren bu bir avuç *dijital oligark*. Mümkün mü oligarkların yönettiği bir sistemin *demokratik* olması? Bu adamlar kendi aralarında paslaşıyorlar, işverenlerinin hikâyelerini yazıyorlar, parayı basıp arama motorlarında yukarılara taşıyorlar; işverenler, General Motors gibi küresel yığışımlar, Birleşmiş Millet-

ler, IMF, Green Peace, istihbarat teşkilatları, hükümetler... Say artık!

"Betül Mardin'in piar müşterileri tarafından belirlenen dünya gündemini hayal et! Sahiciliğini bir düşün! İktidar odaklarından sadır olan bildirimlerin, yazılı olmayan bir yasa gibi, kutsal kelam gibi kabul görmesinin telmihini düşün! *Global oligarşi* bu, oğlum! Demokrasi değil, katılımcı hiç değil! Milyonların akıbeti klavyede bir tuşa basmaya bakıyor: *Gönder/Al.* Yabancılaşmanın böylesini Marks bile hesap edemezdi."

Beklediğim tepkinin gelmesi uzun sürmüyor, "Yok, artık!" diyor İlhan.

Heyhat! İnanırlığımızı güçlendirebilecek yemin müessesini de lağvetmişiz! "Ekmek Kur'an çarpsın, böyle!" desem ne!?

Mehmet uzaklardan gülümsüyor, *"Bu saatten sonra Mesih bile yaya kalır, Cancağızım, belagatı yetmez hakikata ikna etmeye. Allah'tan nüfus genç. Medyan yaşı yirmi civarındadır, değil mi Türkiye'nin bugünlerde? Gençler kendilerine diledikleri gibi bir Türkiye kuruyorlar diye bakmak da mümkün."*

Haklı.

Guy Fawkes Günü'nün, San Valentine Günü'nün, Cadılar Bayramı'nın kutlandığı bir Türkiye, bizim tanıdığımız bir Türkiye olmayacak. Ne gam? 55plüs bandında olan bizler de zaten burada olmayacağız. Hal buyken, içimdeki bu korku ne? Türkiye'nin yaman bir kuşak çatışmasına gebe olmasından ürktüğümü hissediyorum da, son tahlilde yine bana ne, Mehmet Bey'e ne? Melis akıllı tahtayla da eğitilse, tozlu tebeşir ve keçe silgiyle de, neticeten iPad'a emanet edip salınmaktadır, azgın dalgalarında sörf yapsın diye Zuckerbeg riyasetindeki internetin.

Das ist Zeitgast.

"Çoğunlukla kendi evlerinden çalışan *bilişim cinleri* bunlar," diye sürdürdüydüm biçare bir gayretle, "geleneksel medya küçüldükçe, bilişim cinleri daha da kıymete biniyorlar. *Küresel kamuoyu* oluşturmak için bu adamlara akıl almaz ücretler ödeniyor.

Bir sosyal medya savaşçısının mesai saatleri içinde ulaşması beklenen *nick* sayısı asgari yüz bin! '*Global clans*' deniyor, *Facebook*, *Twitter*, *Digg*, dünyamızın yeni aşiretleri! Milyonların düşünce dünyasını bu aşiretlerin '*power users*' diye bilinen 'Reis'lerinin söylem ve bağlantıları şekillendiriyor. 'İnternetin önünü kesmek, düşünce, ifade, iletişim, efendim, basın, haber alma ve bilgi edinme hak ve özgürlüklerini ihlal etmek demektir' diye başlayan süreç, İstanbul'un göbeğinde, '*Tekbiiirrr! Halleluyah!*'la devam ediyor. Bir teselli: Uçman'ı uygun bir biçimde alkışladıktan sonra arkadaşına dönüp, '*N'apak, inanak mı kanka?!*' demesiydi, az önce benimle '*İngiliz ırkının üstünlüğünü savunuyoruz, teyzeciğim!*' diye dalga geçen delikanlının."

Benim iyimser Mehmet'im fırsatı kaçırmıyor; *"Türkiye akılla anlaşılamaz. Hesaba kitaba da gelmez. Kendisine has bir kimliği vardır. Türkiye'ye sadece iman edilir."*

Beni çiğneyiniz...

(1)

Oben Koman'ın cenazesine gitmedim. Kızlar, Burak'la, aşağıda, Sütiş'te buluştular, birlikte gittiler. Baranların akşam bilmem nerede katılacakları yeni yıl partisi için hazırlanmaları gerekiyordu; İlhan kuaföre koşturdu, Semih'in yeni bir gömleğe ihtiyacı varmış, o Beymen'e indi.

"Ne dersin, biz de çöpümüzü Baltalimanı'na dökelim mi, Cancağızım? Cemaller orada. Hem de kurtulmuş oluruz Sarıgül'ün şamatasından?"

Babamın lafıydı bu. Annemi yemek pişirmek zahmetinden kurtarmak istediğinde söylerdi: "Hadi, Mücüş'üm, uğraşma pişirecem diye, çöpümüzü Yekta'ya dökelim bu akşam, ne zamandır gitmedik." Çoğu zaman ona bile gayreti olmazdı Mübeccel Atıye Hanım'ın da İlyas'tan kebap ısmarlanırdı; babamın en hazzetmediği çözüm.

"Yer var mıdır ki? Yılbaşı gecesi çoktan dolmuştur orası."

"Cemal Ahıskalı bu! Cemal Ahıskalı'nın konuklarına yer bulunmasın tesiste. Olacak şey midir?!" Değildir.

Semihler birinin evindeki bir partiye davetlilermiş. Melis, onlarla gitmek istemiyor. "Biz Nilgün'le evde kalabilir miyiz, halacığım?" diye sorarken, biz de gidelim de ev kendilerine kalsın diye dört bakıyor. Belki birkaç arkadaşı daha gelirmiş, yemeği merak etmemeliymişim, Kandemir'den bir şeyler alırlarmış. "Size iyi eğlenceler!" Sevinçle uğurluyor.

(2)

Çıktık. Rüzgârsız bir cuma gecesi İstanbul Boğazı, hâlâ selim. Nişantaşı'nın hengamesini taşımıyor. Üniversitenin Baltalimanı Sosyal Tesisleri'nin sağında, kolboyu mesafede, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün ışıkları; üzerinde alkırmızı boncuk dizileri gibi döşenmiş uzanan stop lambaları. Karşıda, Kanlıca açıklarında demirli gezi teknelerinden yükselen rengârenk "semavi çiçekler"; bu da Melis'in lafı, "havai fişek" demek isterdi. Semavi çiçeklerin korkuttukları martıların pürtelaş havalanmaları, iç içe geçen, kıvrılıp bükülen ebruli kanatları. Bir zamanların Sahilsarayı'nın müdavimlerinin hiç bilmedikleri bir İstanbul'u gözleri karanlığa dikili yaşayan, sarı yağmurluklu balıkçılar. Ve nihayet, "Beyaz Türkler" masasındaki durgunluğa uyarlanmaya çalışan, çiçeği burnunda Disiplin Kurulu üyemiz, Profesör Zeynep Eralp'ın eski asistanı, Yar. Doç. Dr. Ahmet Gözüpek.

"Körfezdeki dalgın suya bir bak, göreceksin/Geçmiş gecelerden biri durmakta derinde/ Mehtap, iri güller ve senin en güzel aksin.."

Gözüpek'in tek göz bir köy ilkokulundan çıkıp İmam Hatip tarikiyle Darülfünun-ı Şahane'ye başdöndürücü yükselişinin zekâtını, Şehr-i İstanbul'un edebi geçmişine derin vukuf peyda ederek ödeme gayreti dokunaklı.

"'Velhasıl o rüya duruyor yerli yerinde...' Değil mi, hocam?.."

"Duyamadım, Ahmet hocam? Ne dedin?"

"Şair Leyla Hanımefendi, dedim, hocam!"

Sünnete uygun olarak misvak üzerinde kalan kısmını kırptığı bıyıklarının açık ettiği itikadı şöyle dursun, kıdemi icabı yeri yok Ahmet Gözüpek'in denizin üstüne kurulu rakı-lüfer masasında. Kariyer hırsı, takiyeyi haklı kılıyor olmalı diye düşündürüyor. Lâkin kendisi de rahat değil, zevahiri kurtarma çabası içinde.

"Leyla Hanımefendi, Damat Ferid Paşa'nın Baltalimanı Sultan Sarayı'nı pek güzel anlatırlar, değil mi? Payitaht'ın en muhteşem eserlerinden biri olduğunu söylerler!?"

Ahıskalı'nın anında asılan yüzü, gürleyen sesi: "Oldu mu, hoca, yav! Ne Leyla Hanım'ı, koca Yahya Kemal! Osman Nihat bestelemişti. Nihavent."

"Haddimi aştım, hocam, müsade buyurursanız, sizden feyz alacağım inşallah," diye boynunu büküyor. Lakin, Ahıskalı acımasız.

"Geçtiğimiz yıl itibariyle bilim lokmanı beratını almadın mı sen?" diye yükleniyor, "Bundan böyle senin *'oku!'* dediğini okuyacağız, '*okuma*!' dediğini okumayacağız!" Zeynep'e dönüyor, "Öyle mi, Madamcım?! Hah! Hah! Hah!"

"Estağfurullah, hocam!"

"Yav, Damat Ferit'in mülkü bile değildir ki, Baltalimanı Sahilsarayı! Mediha Sultan'ı kakalayabilmek için, anladın mı, Hah! Hah! Hah! Mehmet Ferit'in ikametine tahsis edilmiştir!"

Türkiye'nin en donanımlı, en velut ve en huysuz tarihçisidir Cemal Hoca. Haksızlık etmez, lafını esirgemez, çıtasını kimse için indirmez, müdanası yoktur, yerleşik düzenle her daim kavgalıdır, iktidarlarla hiç geçinemez. Bir zamanlar evliymiş, kendi demesi "mangala gelmez" bir kadına sırılsıklam âşık olmuş, "Nil Karaibrahimgil'in, Hah! Hah! Hah! Ankara versiyonu!"ymuş hanım. Bir o kadar güzel, "Neşet Ertaş benim sayemde tanındı," diyebilecek kadar da haddini bilmez. Hasılı, "tanış çok, yaren yok" bir entelektüeldir, Eralplar ve bizim dışımızda dostlarıdır denebilecek kişilerin sayısı bir elin beş parmağını geçmez Cemal Hoca'nın.

Gözüpek'in daha fazla hırpalamasını engellemeye çalışan Zeynep'in umutsuz müdahalesi: "Deyin ki kendi malı, Hocam, Damat Ferit kim?! Sırf İngiltere'ye yaranabilmek için tastamam doksan bin sandık cephaneyi denize döktüren hain!"

"Bunlar, Osmanlı'yı tanımaz, azizim, tanımaz! Osmanlı olsun çamurdan olsun kafasında, kimi niçin yücelttiklerinin farkında değillerdir!"

Ahıskalı, Ahmet orada yokmuş gibi konuşuyor. "Bak, bu oturduğumuz yerde içinde sandalla gezilebilen bir havuz, birkaç

tane de deniz hamamı vardı. Arkada, Baltalimanı çayırının üstüne kadar, devasa bir meyva bahçesi uzanırdı. Sultan Vahidettin, 'Dünyada üç mel'un vardır,' dermiş, Hah! Hah! Hah! 'Bunlar bir sacayağıdır. Biri bizim hemşire Mediha Sultan, biri zevci olan Ferit, biri de oğlu Sami.' Duymuş muydun, Ahmet Hoca?"

"Duymadım, efendim."

"Ferit dediği, Mediha Sultan'ın ikinci kocası. Sami, ilk kocadan olan oğlu. Alafrangalıkta Frenkleri bile geçmiş bir genç hariciyeci bu Mehmet Ferit. Mediha dul kalınca, alelacele 'Paşa' yapılmış, 1886 Nisan'ında Mediha Sultan'la başgöz edilmişti. Herif, sefir filan değil, madamcım. Osmanlı'nın Paris, Berlin, Petersburg, efendim, Londra sefaretlerinde görev yapmış küçük bir memur. Ama tam bir 'monşer' azizim! Oralarda fevkalade alafrangalaşmış, Müslümanlığa düşman kesilmiş olarak dönmüş. Tevfik Paşa, Hah! Hah! Hah! 'Sözlerinde, nutuklarında, yazılarında, Yunan ve Latin darbımesellerinden, hurafatından ve mitolojisinden başka bir şey konuşmaz olmuş,' diye anlatıyor. Tamamen batılılaşmış, 'milliyet hislerinden tamamen mahrum, kozmopolit ruhlu' bir herifi naşerife evrilmiş. Bu oturduğumuz restoran, işbu devletlu çiftin ikametine tahsis ettikleri Baltalimanı Sahilsarayı selamlığının bahçesidir. Mustafa Reşit Paşa yok mu, Tanzimat döneminin meşhur devlet adamı, 1840'lı yıllarda Serkis Balyan'a inşa ettirmiş.

"Şimdi bunlar Serkis Balyan'ı da tanımazlar.

"Damad Ferit, bizim Nur Serter'in misafirhane yaptığı bu Pembe Köşk'ü saray teşrifatına sokmuş, Mediha Sultan paçozuyla beraber, suareler, yemekler, sefirli toplantılar tertip ederlermiş! Hah! Hah! Hah!

"Anlayacağın, bizim psikiyatrist Muzaffer'in, 'ülkenin ezici çoğunluğunun hastalığıdır,' dediği '*borderline*' kişilik bozukluğu, daha o zamandan salgın halinde. Kişilik-kimlik karmaşası, gerçeklik algısının kaybı, ilgi çekmek için manipulatif davranışlar, hepsi mevcut!

"Şimdi, Sultan Vahidettin'in kızı Seniha Sultan da bunlara deli oluyor tabii, Hah! Hah! Hah! 'Yemeklere bile kendisi smokin, halam Mediha Sultan açık dekolte tuvaletle inmeye başlamışlardı' diye yazmış, 'Evdeki erkek ve kadın hizmetçilerin tümü Rum'du.'

"Bir gün, bu Seniha Sultan buraya, bunları ziyarete geliyor. Bir de ne görsün, madamcım, kaknem Mediha halası sofada bir koltukta oturmuş, Damat Ferit karıya org-piyanoda *Haydn* çalıyor! Hah! Hah! Hah!

"Seniha Sultan, fukara, 'Bunun bir gösteriş, tesir yapmak için bir mizansen olduğundan eminim, efen'im,' diyor!

"Velakin, Seniha'ya da uzun boylu kulak asmamak lazım. Bu saraylılarınki genellikle kayıkçı kavgasıdır, Hah! Hah! Hah! Nitekim, Seniha'nımın oğlu Sebahattin de az kozmopolit değildi. Okumuş yazmış bir adamdı, Edmond Demolins'le ahbaplığı da vardır. Lakin, pek kendini beğenmiş bir tipti, Evropa hanedanlarının 'Prens' unvanını kullanmaktan geri durmadı, halbuki kendisi '*sultanzade*'dir. Hanedanla ana tarafından iltisaklı, yani öyle demesi lazım. Ankara'da Atatürk'ün yanında da dikiş tutturamadı Hazret! Hah! Hah! Hah! Sıkı liboştur arkadaş, öyle disipline, özveriye falan gelemez. Ahrar Fırkası'nın kurucularından." Ahmet'i işaret ediyor, yine, "Bunlar Osmanlı Ahrar Fırkasını da bilmezler. Zannederler ki, liberalizmi başlatanlar Özal'lardır. Ademi merkeziyetçiliği de biz kendimiz icat ettik sanırlar. Hah! Hah Hah!"

Zeynep bir kez daha lafı değiştirmeyi deniyor: "Muhteristir, şudur, budur ama kabul edin, Unakıtan'la arslanlar gibi savaştı, Nur Hanım. Nur Serter olmasaydı, on defa el koymuşlardı bizim tesise. Kemal Alemdar Hoca da bastırdı ama işi götüren Nur Hoca'ydı."

"*Türkiş Ütopya* diyoruz ya, madamcım, şimdi de ulemasız üniversite peşine düştüler. Hah! Hah! Hah! Sadece halkımız

değil, hükümet de nefret ediyor bizden! 'Belli bir kesimin kullanımında olan yerlere tahammülüm yok,' diye açıkça söyledi Maliye Bakanı. 'Belli bir kesim' dediği, asker ile biz. Sahibinin sesidir, Başbakan'dan icazet almamış olsa böyle konuşamazdı Sayın Unakıtan. Burayı alıp Reina'ya verecekmiş. Muhafazakâr ya bunlar, pompom kızlar eşliğinde 'hadi eller havaya!' Ekonomiye kazanç getirecekler! Efruz Bey'in Maliye Nazırlığı da böyle oluyor, madamcım! Hah! Hah! Hah!"

"Onların meseleleri, kaynak yaratmak filan değil. Onların meseleleri Atatürk'le, hocam. Nasıl bir kin biriktirmişlerse, Gazi'nin önayak olduğu bütün kurumları yıkıyorlar. Bilmiyorlar mı sanki, Beşiktaş'tan Ortaköy'e, Feriye Saraylarının hepsi eğitim kurumlarına tahsis edilmiştir. Laleli'deki Zeynep Hanım Konağı, 1940'larda yanan Darülfünun binası yani, sonra Beyazıt'daki Harbiye Nezareti binası eğitim hizmetine özgülenmiştir. Yıldız Sarayı bile Harp Akademilerine devredilmiştir, çünkü ordunun en yüksek eğitim-öğretim birimi orasıdır."

"Kabul etmek lazım, nefret ediyorlar bizden. Her halimizle milletin sinirlerine dokunuyoruz. Bir tarafta yaşanması gereken bir hayat var. Onun getirdiği endişeler, giderilmesi gereken ihtiyaçlar, verilmesi gereken kararlar var. Öbür tarafta, bu hayatı milletçe nasıl yaşamamız gerektiğine dair derin düşünceler, tasavvurlar, zıtlıklar üreten, burnu bir karış havada, kibirli tipler yani bizler varız. Siyasiler bizlere içerliyorlar, çünkü onların en temel ihtiyaçlarını karşılayamıyor, icraatlarını erdemli kılma arayışlarına omuz veremiyoruz. Açılımlar, düş kırıklığı, lâkin, üniversitenin kendisi muhtac-ı himmet bir dede, bilmez ki gayra nasıl himmet ede. Siyasiler de bunu bilmiyor. Bilmek de istemiyorlar, çünkü bizleri muhtac-ı himmet görmek, olan ile olması gereken arasındaki rabıtanın kopması demektir. Korkutur."

(3)

Tolga Eralp, jeolog. İhtisası deprem. "Öyle kaygılı ki, insanı, sallanacaksa bir an önce sallansın, yıkılsın da bitsin moduna sokuyor," diye yakınıyor karısı, tahtaya vurmayı da ihmal etmeyerek, "Allah korusun!"

Uluslararası literatürü iyi izleyen, disiplinli, tutkulu bir mühendis, Ağaoğlu nam müteahhite ilişkin haberlerin dönüp dolaşıp ayağına dolanıyor olması bundan. "Kişilik bozukluğundan söz ettiniz ya, bugünkü gazetede de röportajı vardı Oflu'nun," diyor, çenesiyle az ilerdeki televizyonu işaret ederek, "Esra mıdır, Aslı mıdır, '*aşkı*'ymış! On dokuz-yirmi yaşında bir kız çocuğunu yanına almış, sizin kanka Profesör Ayaydın'la '*Bodrum Sohbetleri*' çerçevesinde '*söyleşmişler.*'"

Dönüp bakıyorlar, televizyonda yine Müjde Ar, bu defa karşısındaki Ağaoğlu'na fikırdıyor. Cemal Hoca, yanından geçen kominin ceketine yapışıyor.

"Aç oğlum şunun sesini biraz!"

Müjde Ar'ın görünülürlüğü de pek bir yüksek o günlerde. Başarılı estetik mi geçirmiş ne geçirmiş ama gündemi asıl Eskişehir Milli Eğitim Müdürü'ne hakaretten on bir ay hapis cezası alarak yakalamıştı; dava Yargıtay'da, kadın her dakika ekranda, meğer basın seferber olmuş, "Sizin hapse attığınız starımızı biz onurlandırırız," gibisinden nispet yapılıyor. Kime? Devlete.

(4)

Mehmet Bey'le benim Cem Öztürk'ün eğitim paneline katıldığımız gece konuk odasında yayın saatini beklerken, duvardaki LCD cihazda izlediğimiz programdan parçalar göstermekteler, geçen yılın "*flash*" olayları faslından. Öztürk, bermutat, elektrik mavisi epoksi platforma yerleştirilmiş geniş beyaz kürsünün tam

ortasında oturmaktaydı. Biz, aklımız sıra, üniversite eğitiminin "*derin!*" meseleleri konuşulacağı için oradayız, genç adamın hemen arkasında yükselen dev plazmada Müjde Ar belirdiğinde pek şaşırmıştık.

"*Bu da ne?*"

Ellerini çenesinin altına kitlemiş, "Bak, Aslı, bunu görmek için," diyordu ünlü yıldız, doğru kelimeleri arar gibi, kesik kesik, "Bak, Aslı, bunun cevabı bir tek verilebilir: Bunun adı sübyancılıktır!"

Doğru mu duyduk demeğe kalmadan, bir ikinci plazma ışımış, bu defa Aslı isimli muhatabı, "Eskişehir Milli Eğitim Müdürü, Barbie bebekleri çok müstehcen buldu! Hah! Hah! Hah!" derken görülmüştü. "Yani hani! Barbie bebeğe bakıp da müstehcen bulmak! Hah! Hah! Hah!" Müjde Ar, arkadaşını tekrarladıydı, "Barbie bebeğe bakıp da, 'Ah ne müstehcen şey! Ay, birilerine bir şey oluyor!' ya da 'Bana bir şey oluyor!' demek! Bunun adı birebir sübyancılıktır!" Sıcak basmış gibi, enseden havalandırılarak arkaya atılan muhteşem saçlar, sallanan baş, Ağaoğlu'nun karşısındaki şuhluğun provasının gibi; ardından, "Barbie bebeği çocuğuna alırsın almazsın, ayrı bir mesele. Bütün dünyada işte böyle bunlar satılıyor. Bu başka bir şey. Bunu taşıyan çantalı çocuk bunu taşımasın, bilmem ne taşısın demek ayrı bir şey!"

Aslı'nın bir kez daha doğrulayan coşkusu: "Amerika'daki feministler, Barbie bebek olmasın, Keloğlan olsun demiyorlar! Hah! Hah! Hah!"

"*İlişkiyi kuramadım, Cancağızım.*"

Ve Müjde Ar'ın mahkûmiyetle sonuçlanan mezkur cümleleri: "Bunları nerden buluyorlar?! Hangi tarlada yetişiyor bu milli eğitim müdürleri!?"

Aslı, kahkahalara boğulurken, üçüncü plazmanın ışıklanması, bu defa da bahse konu olduğu anlaşılan Milli Eğitim Müdürü; Cem Öztürk'ün gülmemek için kendisini zor tuttuğunu saklamadığı bir tavırla o yöne dönmesi,

"İsmail Bey, hoş geldiniz, programımıza katıldınız. Ner'den çıktı, bu tartışma, İsmail Bey? Siz, nasıl oldu da kendinizi Müjde Ar'ın dilinde buldunuz?"

"İyi akşamlar diliyorum, Sayın Öztürk, hayırlı yayınlar diliyorum, öncelikle," diye başlayan Müdür Bey'in, "1739 sayılı kanunun Milli Eğitim Müdürlüklerine vermiş olduğu görev"e açıklık getiren girizgâhı, ardından "yasa, devlet, kitle eğitimi"ndenki ciddiyeti, "Devletin temel yasalarına uymak zorunluluğu"nun hatırlatması, onu takiben, "Yetiştirilecek olan neslimizin, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, onları özümsemiş, benimsemiş, davranış ve tavır haline getirmiş gençler olmaları" gerekliliğini vurgulaması ve nihayet, "Ülkesini, vatanını, laik demokratik sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni seven, onu yücelten, milletine ait milli ve manevi değerleri her şeyin üstünde tutan gençlik yetiştirmek gibi bir görevimiz var" itirafı.

"Müjde Ar'ın yaldızlı albenisi karşısında hiç şansı yok, bu adamcağızın!"

(4)

Milli Eğitim Müdürü, çirkin bir adam değildi. İtici bir tutum içinde olduğu da söylenemezdi. Buna karşın, özelliksiz gri takım elbisesi, çarşı işi kravatıyla bütünleşti; kalabalık havasız sınıflar, asık yüzlü nobran öğretmenler, boyaları dökülmüş duvarlar, kirli beton zeminler, bozuk tuvaletler gibi, Kanal K izleyicilerinin hele de gecenin o saatinde, hatırlamak istemedikleri olumsuzlukları çağrıştırdıydı. Teknolojinin mümkün kıldığı en canlı, en parlak renklerin adeta dans ettikleri ekranda, 1920'lerden kalma bir Eisentein filmi kadar yersiz, Müjde Ar'ın en anlamsız filmini aratacak kadar sıkıcıydı Müdür Bey. Cem Öztürk, sözünü kestiğinde, bizi bile sevindirecek kadar sıkıcı!

"Tamam, tamam! Siz bir çalışma başlattınız ve bir demeç verdiniz! Onun üzerine zaten Müjde Ar, bu demecinizi eleştirdi. Neydi, bu demeç?"

"Efendim, şimdi şudur: Çocukların kimlik ve kişiliklerinin geliştiği en önemli devre, 3-6 yaş arası. Anaokulu çağı. Bu çağda çocuklar gerçekten her şeyden etkilenmeye açıktırlar. Bilimsel anlamda da, ilerideki kimlik ve kişiliklerini en önemli bölümünü bu çağda oluştururlar. Bu bağlamda, Milli Eğitim Bakanlığı olarak, az önce ifade ettiğim kanun gereği, biz çocuklarımızı her türlü zararlı alışkanlıklardan kurtarmak, çocuklarımızı hayal dünyasında gezdiren, tamamen sanal ortamda üretilen, üreten kişinin düşüncesini ve dünyaya bakışını yansıtan, aynı zamanda bir gerçekliği olmayan, dünyada da karşılığı olmayan sanal kahramanların etkisinden kurtarmak için bir proje başlattık. Bunun da yanlış olduğunu, yani *Örümcek Adam* gibi, *Pokemon* gibi, bunun adını çoğaltabilirsiniz, bir sürü sanal kahramanın gerçeklikle alakası olmayan, laboratuvar ortamında üretilen bir kahramanın çocukların kişiliklerini olumsuz etkilediğini biliyoruz."

"*Barbie* de var mı, *Barbie,* bunların arasında?"

"Var, tabii. Yani bu anlamda, çocukları hayal dünyasında gezdiren, gerçeklerden koparan ne varsa, örfüne âdetine aykırı ne etki ediyorsa, bunların hepsi var. Biz dedik ki, çocuklarımız kendi öz değerleriyle büyüsünler. Ne olabilir bu? Ben aynı zamanda sıkı bir Eskişehir taraftarıyım. Nasrettin Hoca ve Keloğlan'a Eskişehir forması giydirdik, Cem Bey, ayaklarına krampon giydirdik. Sponsorlar aracılığıyla çantalara da giydirdik."

"Keloğlan'a krampon giydirmek sizin fikriniz miydi?" Öztürk, kendisini gülmemek için zor tuttuğunu saklamıyordu.

"Orijinal bir fikir anladığım kadarıyla..."

"Evet, evet!" diye hevesle atıldı Müdür Bey, "Bizim sportif yönümüzden kaynakladı. Çantaları bastırdık, yakalara varıncaya kadar." Bir an, taraftarı olduğu Eskişehirspor'a haksız avantaj sağlamakla suçlanabileceğini idrak etti, "Yani, siz bunu istedi-

ğiniz renklerde yapabilirsiniz," diye telaşla ekledi, "Yunus Emre olabilir, Mevlânâ olabilir. Kendi kültürümüze ait bu çocuklara verilecek olumsuz mesajı yok bunların dedik. Nasrettin Hoca'nın ne gibi olumsuz etkisi olabilir? Bilemediniz, çocuk Porsuk'a yoğurt çalmaya kalkar! Keloğlanın hiçbir olumsuz etkisi olmaz."

"Bayağı bir orijinal!" diye ünledi sunucu, bu defa açıkça alay ediyordu.

"Proje olarak ortaya attık," dedi horgörüyü yeni yeni sezinlemeye başlayan Milli Eğitim Müdürü, "Özümüze dönelim, neden başkalarının sanal âlemde ürettiklerini çocuklarımıza rol model olarak sunalım ki diye düşündük."

"Tamam, tamam! Anlaşılan, siz Müjde Ar'ın eleştirisinden fena halde alındınız, olayı mahkemeye taşıdınız. Ceza almasına sevindiniz mi, ceza?"

Konuk odasında biz de kendi aramıza fısıldaşıyoruz, "*Allahallah!? Adam, 'eleştiri' diyor hâlâ! Mahkeme kararının ulusal kanalda da bir kıymeti harbiyesi yok anlaşılan!*"

"*Ben de size bunu söylemeye çalışıyorum, Mehmet Bey. Bu vodvil, Yargıtay'ı etkilemek için oynanıyor. Ünlü sanatçıya karşı gereksiz alınganlık gösteren kazkafalı bürokrat, senaryosu! Maksat, Yargıtayı sıkıştırmak!*"

"Biz, kimsenin ceza almasına sevinmeyiz, Sayın Öztürk!" diyor Müdür Bey, "Türkiye'nin büyük bir ilinin Milli Eğitim Müdürü'sünüz, ulusal televizyonda isminizin yanına 'sübyancılık' ekleniyor, kamu görevlisine hakaret. Savunma hakkınız yok. Sessiz kalamazdık. Demokratik bir ülkede yaşıyoruz."

"*Bu da şecaat arz ederken sirkatin söylüyor şimdi! Milli Eğitim Müdürü olmasa, 'sübyancı' lafını yiyip oturacaktı zahir! Ha gayret, Müdür Bey oğlum! Hakarete uğradığınız için bir de özür dileyin de bitsin!*"

"*Haksızlık etmeyin, Cancağızım, baksanıza nefret oklarının hedefi adamcağız, her yanı kanıyor Şimdi, ne oluyor? Bu gelen kim?*"

Müjde Ar'ın yerinde beliren hanımı soruyordu.

"O, Zübeyde Kılıç. Eğitim-Sen Genel Başkanı. Tuncelili, profesyonel Alevi'dir. Profesyonel Alevi olununca 'solcu' olunur ya, Ak Parti bürokratlarına kategorik olarak karşıdır, herhangi bir milli eğitim müdürünün doğal düşmanı. Operasyonun inceliğine de dikkat buyurun. Müdür Bey'i paralamak için Zübeyde'den iyisi bulunamazdı. Yargıtay'daki davaya bakacak dairenin başkanının da Alevi olduğu söylenir, onu hesaplamış oldukları anlaşılıyor. En küçüğü kan kırmızı, Mehmet Bey bunların! İnsan düşünüyor, hepsi mi psikolojik savaş uzmanı bunların?!"

"Biraz daha söylerseniz, biz niye davet edildik buraya diye kendimden şüphelenmeye başlayacağım, Cancağızım!" diye fısıldıyor Mehmet Sedes, *"Ne dersiniz, yol yakınken kaçalım mı?"*

"Açıkçası, Müjde Ar'ın almış olduğu bu cezanın gerekçesinin bir eğitimcinin başvurusu olması bizi ciddi anlamda üzdü," diye başladıydı, Eğitim-Sen Başkanı da, "Milli Eğitim Müdürü, az önce demokrasiden bahsetti. Tam da basın özgürlüğünün konuşulduğu bugünlerde, basın yayın alanında çalışan bir insanın mahkûm edilmiş olması, bizi ciddi anlamda üzdü."

"Gazeteci midir Müjde Ar?"

"Değildir, tabii. Mamafih, Zübeyde Hanım da eğitimci değil, otelcidir. Ar'a 'gazeteci' rütbesi vermesi, mahkûmiyet nedeninin 'hakaret' olduğunun üstünü örtmek gayretinin parçası. 'Demokrasi mağduresi gazeteci' kisvesine sokabilirse, Ar'ı, Müdür'ün başını yemek kolaylaşacak diye düşünüyor."

"Peki, Müdür Bey'in projesini nasıl buldunuz, Zübeyde Hanım? Çocukların en çok sevdiği çizgi roman kahramanlarının değil de, Nasrettin Hoca'nın ayağına krampon giydirilmesi?"

"Çocukların hayal dünyalarına müdahil olmak, onları yönlendirmek doğru değil! Oyuncakların onların tercihlerine uygun olması lazım!"

Cem Öztürk'ün aradığı desteği bulmanın sevinciyle pürtebessüm, "Görüyorsunuz ki eleştiriler de var!" diyor şaşkın bakan

Müdür'e, "Artık öyle bir dünyada yaşıyoruz ki!.. Keloğlan, Nasrettin Hoca... Bunların ne bir çizgi filmleri var, ne de başka bir şeyleri. Bunlara ne diyorsunuz? Siz, nasıl değerlendiriyorsunuz?"

Mehmet Bey, kederle bana bakıyor, *"Vah vah vah! Bunlar uygar insanların halleşebilecekleri birileri değil, Cancağızım!"*

"Küreselleşmenin muhafız alayı böyle oluyor, Mehmet Bey," diyorum, *"Öntanımlı hedeften en ufak bir sapmayı yok etmeye kurgulu terminatörler bunlar Bakmayın siz, bu yayından sonra Bakanlık bile korumaz garibim İsmail'i. Keloğlan'a krampon giydirmek suretiyle yeterince risk almış zaten, görevden alınırsa hiç şaşmam."*

"Eğitim-Sen Genel Başkanı'nın tutumu üzücü," diyordu Müdür Bey, "Biz, hanımefendiyle aynı taraftayız, Sayın Öztürk. İkimiz de eğitimciyiz. Aynı özlük hakları için mücadele ediyoruz. Hakarete uğrayan bizim değil de, hanımefendinin yanında yer almasını üzüntüyle karşılıyorum. Üç-altı yaş arasında, temyiz kabiliyeti olmayan çocukları rahat mı bırakacaksınız?"

Öztürk, Eğitim-Sen Başkanı'nın başaramadığı öldürücü darbeyi kendisi vurmaya karar vermiş gibiydi; baklayı ağzından çıkardı.

"İyi de, çocuklar, milliyetçi çizgide büyümek zorundalar mı?!"

"A ha! Bütün mesele bu!"

"Söylediğimden, Batı'ya karşıt anlamı çıkmamalı, Sayın Öztürk! Kral Arthur, Robin Hood gibi kişilikler de kullanılabilirler! Sosyal adaletçi yönünde. Zenginden alıp fakire vermesi bakımından!"

"Vah vah vah!"

"Biz kendimize bakalım, Mehmet Bey. Sizin işiniz daha zor."

Cem Öztürk, utanmayı tümüyle bıraktı, "Öyle diyorsunuz ama özünde hırsızdır Robin Hood!" deyiverdi, "Zenginden alıp, fakire vermek filan! Özünde hırsızdır Robin Hood."

"Böyle bir tartışma kabul edilemez! Böyle bir anchorman olamaz! Vah vah vah! Vah vah vah!"

"Yangın kulesindeki nöbetçi"miz, Doçent Dr. Mehmet Sedes.

Öztürk, gösterisinin kalanında susmuş, "Rol model dediğiniz şey gerçek olmalı!" diye çırpınmasını seyretmişti Milli Eğitim Müdürü'nün.

"Sanal âlemde üretilen rol model olmamalı, Cem Bey!" diye çırpınıyordu adamcağız, "Dört yaşındaki Ferhat, yedinci kattan atladı, *Pokemon* olmadı. Daha geçen hafta, Kilis'te, yedi yaşındaki Seda da beşinci kattan atlamadı mı? Siz, kendi programınızda anlattınız, on iki yaşındaki Murat, *Örümcek Adam* olup vantilatöre ip sardı, öldü! Yine bir başka çocuğumuz, beş yaşındaki Abdullah, *Örümcek...*"

Daha da söyleyecekti, "Türkiye'de altı-yedi çizgi film kanalı var," diye kesti, Cem Öztürk, "Bütün çocuklar çizgi film kanallarını canı gönülden, aileleri ile seyrediyorlar. Siz bunlara da yasaklama mı getiriyorsunuz?"

"Ne alakası var, efendim!"

"Tamam. Tamam." Bir yerden işaret almış gibi, birden ciddileşti sunucu, "Reklamlara giriyoruz, İsmail Bey! Reklamlardan sonra kaldığımız yerden devam edelim!"

Yalan söylüyordu. Reklamlardan sonra Müdür Bey'i gören olmadı.

(5)

Burak Çakıroğlu başkanlığındaki pop aktivistlerin Mehmet Bey'i *"Hoca, sen git bir dalda dur. Otur sen yerinde otur..."* diye protesto ettikleri programın başlangıcı böyle. İsmail Bey, programa Eskişehir'den katılmamış olsa, Mehmet Bey'le gidip bulacağız adamı.

Bulacağız da ne yapacağız? Teselli edeceğiz zahir!

Konuk odasında taş kestik, oturuyoruz, Öztürk'ün asistanı, bugün yarın kameranın önüne geçmeye hazırlandığı besbelli bir genç kadın, koşturarak geldiydi, "Hocam buyrun."

"Ben konuk değilim, küçükhanım. Mehmet Bey'e refakat ediyorum. Siz onu alacaksınız," demiştim, "Hiç olur mu, hocam?! Cem Bey'in talimatı var, programa sizi de alıyoruz! Yeriniz bile hazırlandı!"

"Zahmet etmişler ama hayır."

Mehmet Bey, biraz zorlanarak da olsa, elektrik mavisi platformdaki yerine çıktı, bastonunu kendisine ayrılan koltuğun arkasına astı, notlarını tanzim etti, yaka mikrofonunun takılmasını bekledi. Ben izleyiciler için ayrılmış koltuklardan birisine geçtim, oturdum. Cem Öztürk'ün yüzü pudralanıyor, gözü bir an bana ilişti, selamlaştık. Derken bir yerlerden bir ses: "Üç saniye!" Öztürk'ün görünmeyen yönetmene, "Tamam!" demesi, ardından eşine ender rastlanan bir fırsatçılıkla Mehmet Bey'e dönmesi.

"Şimdi eğitimcileri bir arada yakalamışken, bir de size sorayım, hocam. Siz ne diyorsunuz bu *Pokemon* işine? Sizce, *Barbie* satışları da yasaklanmalı mıdır? Önce size *Pokemon*'u soralım, Meral Hanım'a da *Barbie*'yi sorarız."

Öztürk'ün bilmediği, Mehmet Sedes'in *Genç Yaşta Ölüm* isimli kitabında zihinsel paradigmaları incelediği bölümde yeri olduğu *Pokemon*'un. Mehmet'in şaşkınlıkla duralamasını tereddüdüne verdi, "Siz neler söylersiniz, hocam?" diye ısrar ediyor bıyık altından gülerek. Bilmediği bir diğer husus da, Mehmet Hoca'nın laf olsun diye konuşamayacağı. Nitekim, *Pokemon*'un "Cep Canavarları" tamlamasının İngilizcesi, *Pocket Monsters,* kelimelerinin ilk hecelerinden türetildiğini açıklayarak başladı, "*Pokemon*'un yıkıcı olabileceği tezinin genelde kabul gördüğünü söyleyebilirim," diye devam ettiydi, "Çocukları büyü, sihir gibi doğaüstü güçlerin varlığına şartladığı şeklinde yabana atılamayacak iddialar var."

Öztürk'ün umduğu bir cevap değildi, istediği hiç değil. Önalmaya çalıştı.

"Ama nihayetinde bunlar 'iddialar'dan öte değil?!"

"Değil, efendim," dedi Mehmet Bey, "Birtakım iddialardan öte değil. *Pokemon* üreticileri de aynen sizin gibi savunmadalar; nitekim, dünya çapında bir kampanya başlattılar. Oyunun, genç beyinleri 'savaşın doğal bir insan etkinliği olduğuna şartladığı' iddiasını çürüten kanıtlar öne sürüyor."

"Aman, efendim! Ben şirket ortağı değilim! Hah! Hah! Hah!"

"Değilsiniz, tabii. Hah! Hah! Hah! Oyunun etkileri *Pokemon* kuşağı sizin yaşlarınıza gelmeden belli olmayacak zaten. Cep canavarları, henüz yedi-sekiz yaşlarındalar malum."

"Benim yaşıma geldiklerinde de çok geç olabilir, diyorsunuz," dedi yaşına yapılan göndermeden garip bir biçimde rahatsız olan Öztürk, "bu durumda, Pokemon, Barbie gibi oyuncakların yasaklanmalarında siz de fayda mı görüyorsunuz?!"

Mehmet Bey, omuzlarını silkti, "Demokratik bir ülkede yaşıyoruz, Sayın Öztürk. Biz, *Pokemon*'un ecinli canavarlarla oynanan bir savaş oyunu olduğunu söylemekle yetinelim."

Sunucunun kösnül dudakları alayla kıvrıldıydı.

"Ner'de, hocam, bu 'canavarlar'?"

"Hiç sormayın! Her yerde!" dedi Mehmet, Öztürk'ün ses tonunu aynen taklit ederek, "Meğer, aramızda yaşamaktaymışlar da haberimiz yokmuş."

"İstihbarat teşkilatlarından beter, diyorsunuz?"

Amfide öğrenciler: *Hah! Hah! Hah!*

"Oyunun özü savaş, Cem Bey. Pokemonlar, özel askerler. Kimi yıldırım topları fırlatmakta usta, kimi insan belleğini silmekte, kimi rüya hırsızı, kimi şekil değiştirebiliyor. Çocuklar, pokemonlardan kurdukları orduları savaştırıyorlar." Müjde Ar'ın çıktığı plazmayı işaret etti, gülümsedi, "Hanımefendiler rahat olabilirler. Nintendo şirketler yığışımı, küresel pazarı her an yeni bir Cep Canavarı ile tanıştırıyor. Müdür Bey'in Keloğlan projesinin multi-milyar dolarlık uluslararası endüstrinin karşısında

hiçbir şansı yoktur. Cep Canavarları ecelleriyle ölünceye kadar aramızda yaşamayı sürdürecekler gibi duruyor."

"Peki, ya *Barbie*? Sizce *Barbie* de tehlikeli mi? Siz de müstecen olduğunu düşünür müsünüz *Barbie*'nin?"

Mehmet Sedes'in gözleri dehşete düşmüş gibi açıldı. "*Müstehcen* mi dediniz!? *Barbie*'nin müstehcen olduğunu mu düşünüyorsunuz, Sayın Öztürk!?"

Genç adamın tepkisi görülesi bir şeydi: "Hayır, hayır, ben değil!" diye telaşla atıldı, "Müstehcen olduğunu düşünen ben değilim!"

"Ben yanlış anladım, affedersiniz. Demek, siz, Barbie'nin müstehcen olmadığı kanısındasınız?"

Enderdir, kırk yılda bir başvurduğu bir taktiktir gerçi, ama karşısındakini tiye almaya karar vermeye görsün, poker yüzünü takınır, adamı perişan eder Mehmet Sedes. Bu defa da öyle oldu. "*Erken Yaşta Ölüm*"ü taca atan Öztürk'ü cezalandırmaya kalktı. Lakin kendi muhitimizde değildik. Dahası, nus ile uslanacak biri de değil Cem Öztürk. Mehmet Hoca'nın bütün yapabildiği, biraz telaşlandırmak oldu. "Onu demek istemedim!" diye ünledi genç adam, "Ben bir uzman olarak size soruyorum!"

"Estağfurullah, ben bu konuda uzman değilim, efendim. Az önceki konuğunuz, İsmail Bey'di değil mi, tekrar bağlanabilselerdi, belki kendileri..."

Öztürk, derhal kesti, "Biz, bu konunun cevabını hanımefendiden alalım! Meral Hanım, iyi akşamlar. Hocamızı tanıyoruz, sizin sosyoloji alanında çalışmalar yaptığınızı biliyoruz. *Barbie* konusunda bize neler söyleyeceksiniz?"

Burnumun dibinde biten bir mikrofon, tepemde dolanan '*jimmy jip*' dedikleri akrobat kamera, sosyolojiyle uzak yakın ilgim yok, eğitimci değilim, çocuklarla varsa bir profesyonel ilgim o da çocuk mahkemeleriyle sınırlı. Lakin, Mehmet'in gözleri üstümde: "*Beni yalnız bırakmayın, Cancağızım.*"

Bildiklerimi sıraladımdı ben de. "Genç hanımlar hatırlayacaklardır. *Barbie*, ilk çıktığında astronotluk, açık deniz kaptanlığı gibi erkeklere tahsisli mesleklerin üstesinden gelebilen bir kadın olarak takdim edilmişti."

"Ben onu bilemeyeceğim. Oyuncak bebeklerden pek anlamam da! Hah! Hah! Hah!"

"Öyleyse bir 'Hah! Hah! Hah!' da benden. *Barbie*, uluslararası kadın hareketinin simgesi olarak doğdu, Cem Bey. Kadınlara sınırları zorlamalarını telkin ediyordu; feministlerden büyük ilgi gördü."

"Barbie'yle oynamak hakkımız! Söke söke alırız!"

"Mucuk! Mucuk! Barbie!"

Tezahüratın yatışmasını bekledik.

"Ancak, dikkat buyurun, Cem Bey, Barbie'nin *'kadınlar'* nezdindeki popüleritesinden söz ediyoruz; *'küçük kızlar'*dan değil. Oysa, üreticinin hedefi kız çocuklarıydı, doğal olarak. Ürünün kız çocukları nezdinde popüler olmasını sağlaması gerekiyordu."

"Keloğlan gibi değil yani. Hah! Hah! Hah!"

"Değil, efendim. Keloğlan gibi değil. *Barbie*, başta moda endüstrisi, kozmetikçiler, diyetisyenler, hatta estetik cerrahlar tarafından pazarlama stratejilerinin bir parçası olarak kullanıldı. Medyanın büyük ilgisi sayesinde, siz nasıl diyorsunuz, 'ikoncan' oldu Barbie."

"'İkoncan' mı dediniz, Cancağızım?!"

"İkoncan', evet."

"Oyuncağın 'Victoria's Secret' şeklindeki 'seksi' kıyafetleri, ikoncan hüviyetiyle birlikte de geldi, Cem Bey. Üretici firma, 'Ken' isimli bir de *'boy friend'* yaratınca, evcilik oyunlarının şekli değişti."

Öztürk'ün kaşları kalktı; öğrencilerden yana çapkın bir bakış fırlattı.

"Evcilik oyunlarının şekli nasıl değişti, Meral Hocam!?"

(6)

Az sonra Middlesex Üniversitesi bahsinde yaşanacak sululuğun benzeri yaşanmaktaydı; anlamamazlıktan gelmiştim.

"Evcilik oyunları, çocuk odasından yatak odasına taşındılar, Sayın Öztürk. Geleneksel olarak ınga bebeklerle oynayan kız çocuklarının ilgileri kadın-erkek ilişkilerine yönlendirildi. Giyim, kuşam, makyaj. 'Ken gibi bir sevgiliniz olsun istiyorsanız, Barbie'ye benzemelisiniz' mesajı."

"Yani, şimdi, siz diyorsunuz ki, eski oyuncaklar kız çocuklarını anneliğe şartlandırırlardı, Barbie '*sevgili*' olmaya şartlandırıyor?! Sizce bu düşünce biraz fazla yakın gelmiyor mu komplo teorilerine, hocam? Alt tarafı plastik bir bebekten bahsediyoruz."

"Kesinlikle!! Alt tarafı plastik bir bebekten bahsediyoruz. Üstelik, anatomik ölçüleri sakatlık boyutlarında orantısız bir plastik bebek. Ben şahsen cin gibi kız çocuklarının *Barbie*'ye benzemeye uğraşmalarının kaygı verici olduğunu düşünüyorum. Aneroksiya, bulumiya gibi nevrozları artırdığı söyleniyor. Cinselliğin çocuk yaşlara çekilmesi gibi bir durum da söz konusu olabiliyormuş. Biliyorsunuz, ergen hamilelikleri çağımızın başlı başına bir sorunu, Sayın Öztürk, Avro-Amerikan toplumlarının başını ağrıtıyor."

Siyaseten doğru cevabın ne olabileceğini kestirmeye çalıştığını görebiliyordum. Benden duydukları doğruysa, Müdür Bey'i telin etmiş olmakla aptal durumuna düşecek, Keloğlan'a şans tanısa çocukların milli simgelerle yetiştirilmelerini onaylarmış durumunda kalacaktı. Zaman kazanmaya karar verdi, saldırgan olmamasına özen gösterdiği tavrını takındı.

"Anladığım kadarıyla, siz de *Barbie* gibi, *Pokemon* gibi oyuncakların genç beyinleri şartladığı düşüncesindesiniz," dedi. "Peki, yasaklanmaları konusunda ne düşünüyorsunuz? Türkiye'de bu oyuncaklar yasaklanmalı mı?"

Bu defa da ben, korkunç bir şey duymuşmuşum gibi, olabildiğince dramatik bir tavırla gözlerimi açtım, yetmedi, elimi boğazıma götürdüm.

"Aaa! Bakın, işte bu kesinlikle kabul edilemez!" diye ünledim, becerebildiğim kadar rencide edilmiş bir tavırla, "Bir kere, böyle bir hareket, tümüyle antidemokratik bir davranış olur. Çocukların hayal dünyalarına müdahil olmak, onları yönlendirmek doğru değildir, Cem Bey. Oyuncakların çocukların tercihlerine uygun olması lazımdır." Tam rahatlamıştı ki, "On iki-on üç yaşındaki kız çocuklarının gerdeğe sokuldukları bir ülkede yaşıyoruz," deyiverdim, "bu uygulamayı siz veya ben yadırgayabiliriz, lakin geçek şu ki, halkımızın tercihi cinselliğin erken yaşlarda yaşanması yönündedir. Sıradan insanların istek ve arzularını, efendim, seçimlerini, dikkate almak gerekir." Yetmedi, Burak'ın arkadaşlarına döndüm, "Sıradan insanların istek ve arzularının dikkate alınması husunda gençlerin beni destekleyeceklerinden eminim," diye de gülümsedim.

"Ne diyorsunuz, gençler? Meral Sedes Hoca'yı destekliyor musunuz?"

Bir iki cılız alkışın dışında ses gelmedi. *Ha şöyle imana gelin!*

"Cinselliğin erken yaşlara çekilmesi, çocukların cinsel istismarı gibi Batı toplumlarında problematik olan meseleleri Türkiye bağlamında abartmaktan kaçınmalıyız," diye sürdürdüm, "son tahlilde insanların cinsel tercihlerine de saygı göstermek zorundayız."

Liberalizmin bu derecesini Cem Öztürk bile hazmedemedi.

"Siz böyle diyorsunuz ama temyiz kabiliyeti olmayan çocukları rahat bırakmak ne kadar doğru, hocam?"

"Çocukları rahat bırakalım demiyorum, Sayın Öztürk, çocukların hayal dünyalarına müdahil olmanın, onları yönlendirmenin doğru olmadığını savunuyorum."

"*Ne müdahil olacağız, ne de rahat bırakacağız?! Ne demek istiyorsunuz, Cancağızım?!*"

"Düpedüz saçmalıyorum! Bakalım, buna ne diyecek?"
"İyi ya."

Kaçın kurası olduğunu hesaba katmamışız; lafın öncesini-sonrasını yoksaydı, aradan "yönlendirmenin doğru olmadığı savunuyorum" kısmını cımbızladı, dümeni Müdür'ün itibarsızlaştırılması istikametine kırdı Öztürk.

"Barbie bebeği çocuğunuza alırsınız almazsınız, ayrı bir mesele. Bütün dünyada işte böyle bunlar satılıyor, değil mi ama Meral Hocam?"

"Barbie, Pokemon ya da Reebok ihraç ederlerken sadece bu ürünleri değil, karmaşık ideolojilerin tüm işaretlerini ihraç ediyorlar. Batı'nın komünizm sonrası dünyasına dayattığı yeni bir kolonileştirme stratejisi budur."

Demediğim için, "Bir tek Türkiye'de yasaklanmaları isteniyor!" diye sürdürdü. *"E, yetti ama! Müdür, böyle bir şey söylemedi!"*

Bu defa, Kirkor Saroyan'ın bahçesindeki kurukafa aklıma düştü. Kimbilir kimin okşadığı bir insan başının pislik içinde yatmasına gönlü razı gelmeyen Mehtap Hanım'ın getirip Çirkince'deki evlerinin bahçesine koyduğu kurukafa. Bir yandan kurukafayı filme alıp öte yandan ev sahibine, "Hocam, neden koydunuz bunu buraya, bir gören olsa bunlar Taşnak Partisi'nin sembolünü evlerinin bahçelerinde sergiliyorlar derler," diyerekten aba altından fitne parlatan adam bu Cem Öztürk.

"Olacak iş midir, Sayın Öztürk," diye başlamıştım, aklım sıra "sol" duyarlılığından vurarak, Kirkor Saroyan'ın da intikamını alacağım!

"Olacak iş midir, dünyada bir Müdür Bey, bir de El Comandanté! Geçen ekimde de Chavez, şiddet içerikli tüm oyunların satışını yasakladı, biliyorsunuz. Nintendo ve Microsoft satıcılarına beş yıla kadar hapis cezası getirdi!" Baktım, şaşırtmayı başarmışım, "Yerel üreticilere 'kapitalist alternatiflere' öykünmemeleri için çağrıda bulundu," diye kötü kötü güldüm, "Venezuela kül-

türüyle ilişkisi olmayan Barbie yerine, yüzleri yerli Venezuela halkına benzeyen bebekler tasarlamalarını istedi. Çocukların kendi halklarına 'yabancılaşmamaları' içinmiş. İşin kötüsü, otuz dört ayrı etnik grup var, Sayın Öztürk, Venezuela'da. Türkiye'den de daha zengin bir mozaik. Hangi etnisiteyi öne çıkartacaksınız da kime benzeteceksiniz?"

"Peki, n'aptı, hocam, Chavez? Buldu mu bir Keloğlan?"

"Son baktığımda hâlâ arıyordu! Sizin de dediğiniz gibi bütün dünyada işte böyle bunlar satılıyor. Devir, turbo kapitalizm devri, ulusal çıkışlar için çok geç kalındı Hah! Hah! Hah! Zaten, Guahiro yüzlü barbilere yeterli talep olsa, Venezuela'nın yerli üreticileri örgütleninceye kadar Mattel'in kendisi üretir."

"*Chavez atına bindiğinde, Chavez pazara indiğinde...*"

"*Alıyorum dediğinde, bütün pazar alınmıştır..*"

"Hah! Hah! Hah! Mattel, Keloğlanları da üretir mi, hocam? Nasrettin Hocaları da? Ayağı kramponlu Nasrettin Hocaları?"

"Neden olmasın, efendim?! Barbie'nin yaratıcısı Mattel, dünyanın en büyük ilk dört yüz şirketi içinde, beş-altı milyar dolar ciro yapıyor. Eskişehir'in merdivenaltı üreticilerini sokmaz bile pazara!"

Ucunun nereye gideceği belirsiz konuşmayı daha fazla uzatıp da başına iş almayı istemedi, "Biz, size dönelim, hocam," diye kestiydi.

"Sayın Sedes, sizi bu makaleyi yazmaya ne itti? Bir sabah uyandınız, öyle bir kehanette bulunayım da Türkiye kamuoyu sarsılsın kendisine gelsin diye mi düşündünüz? Hah! Hah! Hah! Çok sarsıcı bir makale çünkü '*Üniversite Ölüyor Mu?*' Bunu bir de kitap takip edecekmiş: *Genç Yaşta Ölüm.*"

Mehmet Sedes'e, "Hadi arslanım!" tebessümü gönderdiydim.

"*Kim derdi ki, Cem Öztürk destekli Atatürkçü kadınlar Barbie'ye sahip çıkacaklar, Keloğlan'a karşı!*"

(7)

Baltalimanı tesislerinde televizyonun sesi Oflu'nun kahkahasına açılıyor: "Hah! Hah! Hah! Ben, yirmilik kızlarla çıkarım!" Bir baştan bir başa sırıtan Ağaoğlu'nun otuz iki pahalı dişi meydanda, "Beraber olduğum kadınları da uçururum! Helikopterle de uçururum, helikoptersiz de uçururum!" diye gürlüyor. Meğer Müjde Ar'ın, "Benim yaşımda bir kadınla birlikte oldun mu?" sırnaşmasını püskürtmekteymiş.

"A, terbiyesiz, ayol!"

Zeynep Eralp, neredeyse elinde tuttuğu çatalını düşürüyor, "Müjde yaşında bir kadına söylenecek laf mı bu?! İğrenç herif!"

"Hah! Hah! Hah! Hatunun kendisi aranıyor, hocam! Hah! Hah! Hah! Nasıl, diyorlar, *'çanak soru'* soruyor, umduğu cevabı da alıyor, oksimoron."

"Oksimoron?"

"Soyadı 'Ar' ya!"

"Etmeyin, hocam! Hangi kadın böyle bir söze muhatap olmayı umar?! Üstelik ulusal televizyonda! Canlı yayında?!"

"'Cezalandırılmak iştiyakı' madamcım, Hah! Hah! Hah! 'Nefse eza dürtüsü.' Devrim öncesi Rusya'da pek yaygındı, sonraları Rus nihilizmine evrildi. Gorki, pek güzel anlatır. Volga teknelerinde, *'Bana eziyet edin! Bana ıstırap verin!'* diye yalvarır insanlar. Hah!Hah!Hah! *'İyi Hıristiyanlar, beni çiğneyiniz! Beni eziniz! Ben günahkârım!'* Dostoyevski'de de vardır. Sonunda iyi Bolşevikler, Hah! Hah! Hah! sevabına ezer geçerler bunları!"

Komiyi aranıyor, "Biriniz kıssın şunu! Duyduk duyacağımızı!"

(8)

"Ahlak mercilerinin sükût ettiği böyle dönemler oluyor, madamcım. Siz edebiyatçılar daha iyi bileceksiniz, devletin otorite-

sini yitirip kimseye yaranamaz hale geldiği dönemlerde, insanların kimi suçlayacaklarını, kime hak vereceklerini bilemedikleri, kimi nasıl yargılayacaklarını kestiremedikleri süreçler yaşanır. Almanya'da da, Fransa'da da gördük. Anlamsız bir öfkeyle, anladın mı, birbirlerine saldırırlar. Gözünün üstünde kaşın var! Hah! Hah! Hah! Şiddet artar. Ben, bu Ağaoğlu'nu Raskolnikov'a benzetiyorum, madamcım. Cinayet işleyen, sonra da vicdan azabının verdiği rahatsızlıkla kendini ele verecek şekilde davranan roman kahramanı. 'Yok mu bir dini bütün Müslüman, beni cezalandırsın! Haysiyet sahibi bir savcı yok mu, dava açsın!' diye canlı yanında yalvarıyor adam Hah! Hah! Hah! 'Ben alçak bir adamım, beni yakalayın! Cezalandırın!'"

"Etmeyin, Cemal Hocam! Suçluluk duyduğu falan yok! Ayaydın Hoca'yla röportaj için randevulaştıkları yere 'Ağaoğlu' yazılı özel helikopteriyle inmiş!"

"Ayaydın" ismini duyan Ahıskalı'nın yüzü buruşuyor, elinin tersiyle "git, git" işareti: "Bu dönem yine mebus değil mi o herif?"

"Mebus, hocam. Bu defa CHP'den seçildi."

Bir *Peer Gynt* de bu Aydın Ayaydın Hoca'dır. Hem kentli, hem köylü, hem kentsoylu şehirli, hem kırsoylu şehirli, hem Kürt, hem Arap, hem YÖK üyesi akademisyen, hem ANAP, DYP, CHP milletvekili politikacı, hem Bankalar Birliği Başkanı, hem gazeteci, bir atı da Cemaat'ın tavlasında bağlı, "*Okyanus ötesinde Gülen hareketi*" mealinde methiyeler döktürmektedir uygun zaman ve zeminde.

"Türkiye'nin yakın tarihini merak ediyorsan, Ayaydın'ın kariyerini inceleyeceksin, Ahmet Hoca! Hah! Hah! Hah! Yaz gelmeye görsün, bunların alayı kafayı çekip haber 'yaparlar' Bodrum'dan – dikkat et bak, haber '*vermezler*,' haber '*yaparlar*.' Bu da *Türkiş ütopyanın* bir parçası madamcım! Muhabirsiz basın! Haber olmayan haberler! Hah! Hah! Hah! Bodrum'da buluştular diyordun, değil mi?"

"'Kapının önünde bir sarı Lamborghini, bir gri Rolls Royce, bir de Mercedes vardı,' diye ballandıra ballandıra anlatıyor Aydın Hoca. Ağaoğlu da burun bükmüş, 'Garajda bunlar gibi on üç tane daha var.' İstanbul depreminde 'en iyi ihtimalle bir milyon kişi ölecek!' diye sırıtıyor psikopat herif. '80'den önce yapılan binaların yüzde sekseninin malzemesini kendisi satmışmış, biliyorsunuz, değil mi?"

"Bilinmez mi? Her yerde anlatıyor adam!"

"'Yüzde otuzu midye kabuğu, yüzde yirmisi balçıktan ibaret deniz kumu, hurdadan çekme demir çubuktu,' diye formülü veriyor, kimseden 'tık' yok! Bu sabah Japonlar yine fakültedeydiler. 7.5 büyüklüğünde depremin açığa çıkaracağı enerji miktarını hesaplamışlar: On bir bin terrajul! Hiroşima'ya yüz yetmiş beş atom bombası atılsa çıkacak enerji miktarı bu, hocam! İki milyon altı yüz kırk bin ton TNT'ye denk geliyor. Ne yapacak İstanbul'a, biliyor musun? Kırk katrilyon tonluk bir kütleyi yerinden edecek! Bir dakika içinde Marmara'nın tabanı beş metre Batı'ya kayacak!"

Ahıskalı, omuzlarını silkti, "İnanmazlar."

"Japon JICA'nın hesaplarına göre, en büyük hasar bunların mahallesinde, Fatih'te oluşacak. Hayatta kalsalar, hastaneye ulaşamayacaklar. Kendileri ulaşsalar, sağlık personeli ulaşamamış olacak. Telefonlar çalışmayacak, yardımlar gidemeyecek. 'Teenni ve suhuletle' iç kanamadan gidecekler! JICA, asgari elli bin ölüm hesaplıyor, Cemal Hocam, cenazeleri gömecek yer bulunamayacak! Yüz otuz beş bin ağır yaralı! Marmara, beş metre kayacak diyorsun, belediye başkanı boş boş bakıyor, montanları tasavvur dahi edemiyorlar! Tek bir kurum var depremden sonra sahra hastaneleriyle acil müdahalede bulunabilecek: TSK. Bu hükümet, TSK ile diyalog içinde olabilen bürokrat da bırakmadı. Askerle konuşmaları mümkün de değil zaten; Sivil Savunma Sanayii, 21. yüzyılda yaşıyor, bunların bürokratları Ortaçağda. 'Şehadet, nasip meselesidir,' diye içini çeken bakandan ölmesinler diye titizlenmesini beklemek mümkün mü?"

Ahmet Gözüpek'i yeni fark etmiş gibi döndü, "Seni tenzih ederim, arkadaşım," dedi, "Ama kafalarda matematik mefhumu olmayınca, felaketin tahayyülü de mümkün değil! Necip Türk milleti, boyut, hacim, kitle, enerji, derinlik kavramlarına aşina değil! Onlar olmayınca olmuyor. Ölümü marjinalleştirdiğin zaman hiç olmuyor!"

Ahmet Gözüpek'in "Rahat olun, Tolga Hocam, ben Ak Partili değilim," dediğini duyduysa da aldırmadı. "Paraya böylesine hayasızca yaltaklanan başka bir millet var mı?! Üniversite profesöründen televizyoncusuna, Sinan Çetin'e varıncaya kadar herkes Ağaoğlu'nun kıçında: 'Lebbeyk ya sahip!'"

(8)

"Türklerin tarihsel bir epizodik bellek sorunları var," diyor Ahıskalı, "yaşadıkları tecrübelerden oluşturdukları epizodik bellekleri kısıtlıdır Türk milletimizin! Şundan on yıl öncesini hatırlamazlar. Hah! Hah! Hah! Doğru mu, Gözüpek?"

"Doğrudur, hocam."

"'Epizodik bellek' nedir, bilir misin, Gözüpek?"

"Sayenizde öğreneceğim, hocam."

"Hah! Hah! Hah! Sevdim bunu! Terbiyeli çocuk!"

Üstenci ses veren bir hüküm gibiydi ama iltifat ediyordu gerçekten. "Kifayetsiz muhteris" meslektaşlarından epeydir gına getirmiş olan Cemal Ahıskalı'nın "terbiye" özlemini bilirdik. "Ne yazdıkları okunur, ne pişirdikleri yenir, bir de papuç kadar dil, kovdum madamcım karıları sınıfımdan! Gidin, *boudoir*'nızda oynaşın!" diye bağırdığı bilinir. Kızlar ağlayarak doğru dekan yardımcısına! "Hocam, ağzınıza biber koymak lazım sizin de!" dermiş Zeynep de ne yapsın!

"'Epizodik bellek' demek, kişinin başından geçen hikâyelerin bütünü demek, Ahmet Hocam," diye anlatıyor, "anlaşılan o ki,

epizodik bellekle hayal gücü arasında yüksek bir bağlılaşım var, Ahmet Bey. Bellekleri geçmiş olayları depolamaya müsait olmayanların hayal güçleri de sınırlı. Tecrübelerinden yola çıkıp hayata dair simulasyonlar kurgulayamıyorlar." Bir de örnek veriyor:

"Süleyman Demirel'in sözünü tutmadığını denemişliğin var diyelim. Epizodik belleğin yeterliyse, Demirel'in huyu hatırında depoluysa, içinde onun da yer alacağı herhangi bir koalisyonda olabileceklerin simulasyonunu yapabiliyorsun. Yeni durumlara hazırlığın önkoşulunu oluşturduğu için bellek, yeterince gelişmiş değilse olabilecekleri tahayyül dahi edemiyorsun."

"Epizodik bellek ile yaş arasında da bağlılaşım olsa gerek, hocam. Bu söylediğiniz, bizimki gibi genç bir toplumun epizodik belleğinin ister istemez yetersiz olacağını da düşündürüyor. Tolga'nın İstanbul depremine dair söylediklerini düşünüyorum da, hadi Erzincan'dan geçtim, bir Varto, hatta belki de Düzce felaketi bile epizotik belleklerde yer almadıysa, JICA ne demiş olursa olsun, Marmara'nın kayması hayal edilemez. Ner'de kaldı, önlem alınacak!"

"Bu doğruysa, işimiz iş madamcım! Türk halkımız nüfusu gençken tecrübesizlikten yetersiz, yaşlanınca bunamadan yetersiz! Eh, Başbakan'ın sözünü tutup üç çocuk yapmazsa, yaşlanacağı da muhakkak! 21. yüzyıldan da umut yok, nitekim! Hah! Hah! Hah! Benim rahmetli anam, alzheimer hastasıydı. Her an, her şeyi yeniden öğrenmek durumundaydı zavallı. Su içmeyi bile unuttuklarını, Hah! Hah! Hah! bilirsiniz değil mi alzheimer hastalarının?"

"Aman, hocam! O boyutlarda hastalanmış değilizdir inşallah!" Zeynep, yine elini tahtaya vuruyor, kulağını çekiyor, "Mehmet Hoca'nın da, epizodik bellek yetersizliği ile eğitim sistemi arasında yüksek bağlılaşım olduğunu savunduğunu biliyor muydunuz, *Erken Yaşta Ölüm*'de? Genç insanların epizodik bellekleri geçmiş kuşakların deneyimleriyle bilinçli bir şekilde zenginleştiremediğimiz için geleceğe dair simulasyon yapamadığımızı, bunun bedelini de çok ağır ödediğimizi ileri sürüyor."

(9)

O gece o masada konuşulmuyor, lakin, Mehmet Sedes'e göre İslâm'ın algılanışının da epizodik bellekle yakından ilişkisi var.

Cüppeli Ahmet nam "mubarek" zatın, yine Kanal K ekranında, yine Cem Öztürk tarafından ağırlanıp uzun uzun konuşturulduğu gecelerden bir gece. Bu ve öteki ünlü, Ali Rıza Demircan, cennette kime kaç huri düşer, kimin kaç vildanı olur konulu, aşağılık, internete taşındığında daha da pespayeleşen bir tartışmaya girdilerdi. Demircan, İlahiyat'a girinceye kadar tek bir gün okula gitmemiş, ilk, orta, lise "dışarıdan" bitirmiş bir kurnaz tilki. Milliyetçi Cephe Hükümetlerinin Diyanet İşleri Başkanı, İslâm'ın en görkemli simgelerinden Süleymaniye'nin bilmemkaç yıllık vaizi. Yetmemiş, oğlunu da Ak Parti'ye belediye başkanı yazdırmış birisi olarak, bizim epizodik belleğimizde alarm zilleri çaldırtan bir varoluş. İlkokul mezunu Cüppeli Ahmet'in "ilim" kariyeri de "Tillo'da yetişmiş bazı büyük âlimler"den aldığı "dersler"den ibaret. Tillo dedikleri, geçmiş görkeminin mirasını yemekle bitiremeyen bir ilçesi Siirt'in; Ahmet'in "Tillo'da yetişmiş alimlerden" ders almış olması, Cahit Arf'ın "Samos'ta yetişmiş Pisagor'dan" ders görmüş olması kadar absürt, lakin, bunun babası da parayı bulmuş bir kulu Allah'ın; 12 Eylül'de İsviçre'ye kaçan, Özal'dan sorgulanmayacağına dair söz aldıktan sonra geri dönen bir Demirel zengini; Emlakbank'ın içini boşaltıp yurtdışına kaçan Horzum'la ortaklığına dair söylentiler, sokak ortasında bacağından mafioza kurşunlanmış olmasıyla birleştiğinde nasıl bir ilişkiler bütünü içinde olduğunu söylüyor; hasılı, bizim epizodik bellekler yine alarmda.

"Yani?! Alarmda oluyor da ne oluyor?"

"O da başka fasıl!"

Mehmet Sedes'in "merdivenaltı eğitimi" dediği okul-dışı tahsile hiç güveni yok, muhteremlerin cennet tahayyüllerini oluşturan epizodik belleklerinin muhteviyatı ile ilgileniyor; na-

sıl bir birikim depolandığının merakında. "Bu dünyada cenneti anımsatan tek deneyimleri cinsellikle mi ilişkilidir de, cennet denildiğinde sonsuz orgazm mı ummaktalar? Siz ne dersiniz, Cancağızım?"

"*Tövbe estağfurullah, derim.*"

Tolga Eralp'a göre tövbe etmesi gereken birileri varsa, Allah'ın cennetini bilmemnehaneye çevirenler. "Bu kadar mı, pespaye olunur?! Anlatan pespaye, dinleyen pespaye, yorumlayan pespaye, küfreden pespaye! İslam felsefesini bu heriflerin ellerinden çıkan ilmihallere indirgerseniz olacağı bu! Fatih'te dört katlı binanın yan cephesinden sarkıtmışlar Ahmet Efendi'nin vecizelerini! Zamane Mao'su mübarek!"

"Tolga, lütfen!" Zeynep Eralp, yan masayı işaret ediyor, "Dinliyorlar!"

"Dinlerlerse dinlesinler! Ağaoğlu'su, Demircan'ı, Cüppeli'si, geldik gidiyoruz, mecbur muyuz yav, bu paçozlarla aynı havayı solumaya! Hangi dini, hangi imanı, hangi ahlakı paylaşacağız da nereye varacağız? Kıssınlar çenelerini de 'molladırlar' deyu kendimizi kandırmamıza izin versinler bari! Oflu bir yandan, bunlar bir yandan, demokrasi bana ağır geliyor, Cemal Hocam! Bu iktidarın bize yaptığı en büyük kötülük, necip halkımızla yakından tanışmamızı sağlamak oldu!"

"Bari burkanın altına saklasalardı gudubeti de, görmüyor olmanın avantajını yaşasaydık, diyorsun! Hah! Hah! Hah!"

"Yani!"

"Hocam! Vallahi ikinizin ağızımza da biber koymak lazım! Durduracaklarınız kóptu yine bu akşam!"

Tufeyli

(1)

Mehmet Bey'le beni gördüğüne en çok da Gözüpek Hoca sevindiydi. Yerinden fırladı, yer açıyor, "Cenazede sizi göremedik, hocam, merak ettik, iyisinizdir inşallah?!" Gözüpek'i duyan Cemal Hoca'nın, "Başın sağ olsun, madamcım, yav!" taziyesi, "Oben Koman da ölmüş, ha? Çok da gençti, yazık. Gitmedin, madamcım, anlaşılan cenazeye?"

Durdum, düşünüyorum, *"Gerçeğini anlatıp bir kez daha mı öldürmeli Oben Koman'ı? Yoksa susmalı, çağcıl bir mesih, efendim? 'yarı insan-yarı tanrı!' hatta 'insan bedeninde bir tanrı!' olarak efsaneleşmesine seyirci mi kalmalı sahtekârın?"*

"Gitse miydim?" diye soruyorum, "Aslında tüm benliğimle istediğim, hak ettiği çöplüğe gömmek iken mitomanı?"

Bir anlık şaşkınlık, "Yok, hayır, tabii..." diyor Zeynep, "İstemediysen!"

"Çok düşündüm. Cenazeye gitmek. Sarıgül'le beraber saf tutmak. 'Volga' eşliğinde omuzlara alınmasına zımnen de olsa onay vermek değilse, seyirci kalmak! Ne sahtekârlık ama! *Volga* çalındı değil mi, Ahmet Hocam? Mustafa Sarıgül de kaçırmamıştır. Orada olmuş olmalı?"

"Doğrudur, hocam."

Biraz Gözüpek'in mürayiliğin tetiklediği hoşnutsuzluktan, çokça da içinde olduğumuz tarihi mekânın yüzsuyu hürmetine, geçiştirmemeye karar veriyorum. "Cenazeye katılmak, deli-dâhi imgesinin dalga dalga yayılmasını desteklemek, anarşist-aziz sahtekâlığına kurban etmek demek olacaktı, Cemal Hocam, tale-

beyi. Öte yandan, 'bilginin, düşünmenin, tefekkürün ummanına açılmanın adamı' diye şöhret yaptığı için sahtekâr, kaş yapayım derken göz çıkarmak, esasen gönülsüz talebeyi safi düşünceden büsbütün koparıp internetin kucağına atmak da vardı. Hasılı, gitmek veya gitmemek, hâlâ düşünmekteyim, doğrusu neydi?"

"Vay be! Bu nasıl bir girizgâhtı, hemşire!? Dağıttın, yav bizi!"

"Ne diyor, Hocam, senin madamın?! Hamlet gibi! Hah! Hah! Hah! Yıllar var, böyle bir *prologue* duymamişem!"

Mehmet, gülümsemekle yetinirken, "Hiçbirimiz duymadık, hocam!" dedi Zeynep, "Oben Koman mitosu diye bir şeyin olduğu doğru, velakin, bizim bu Meral'imiz de az buz değil! Baksanıza, 'umumhane' dedi çıktı internete!"

(2)

Öyle dememiştim aslında. Benim Türkçemde "kucak" sözcüğünün ille de cinsel değildir telmihi. Ama ok yaydan çıkmış oldu, "E, ama öyle," diye savunurken buldum kendimi. "Baksanıza, internete de, umumhaneye girer gibi sahici kimliklerini kapıda bırakıp giriyorlar insanlar."

"Haydaaa!"

"Demek istediğim, dışarıdaki insan birinin bir şeysidir, Tolga Hocam. Falancanın oğlu, damadı ya da ne bileyim, babası, dünürü, hocası, öğrencisi, dostu, arkadaşı, sevgilisi, yarı yareni. Bir kimliği vardır. Bir memleketi, bir köyü, bir mahallesi, bir sokağı vardır. İnançları, ülküleri, sorunları, davaları, anıları vardır. Tarihi vardır. Umumhanede bu niteliklerin hepsinden sıyrılınır, ruhsuz birer bedene dönüşülür. İnternet müşterileri de öyle. '*Nick*' dediğiniz dijital profilin kimi, kimsesi yok. Geçmişi, geleceği yok. Geçerken uğramış, eğreti bir konuk. Her türlü manipülasyonu çağdaşlık adına minnetle kabullenen, hüdayi nabit bir varoluş. Şu son cümleden 'çağdaşlık' kelimesini çıkarın, yerine '*cinsel doyum*' koyun, umumhane müşterisini tanımladığını göreceksiniz."

Başımda dikildiğini fark ettiğim genç garsona döndüm, bardağımı doldurması için işaret ettim, "Buz istemem, oğlum. Soğuk su yeter."

Bir yandan da söyleniyorum, "İnternetin meramı bir yere varmak değil, seyran etmektir. Dur durak yok, sürgit *sörf!* Seyran sürecinin amaçsız bir sportif faaliyetle anılıyor olması da ayrıca manidar değil mi sizce? Sörf-müş! Bedenin belirli bir hedefe ulaşmak amacıyla eğitilmesi, etkin kontrolü değil, tersine, bir dalgaya eklemlenip nakledilmek üzere başıboş bırakılması; dalga, *zamanın ruhu.* Bütünüyle sizin dışınızda oluşuyor ve siz onun üstünde tutundunuz, tutundunuz. Tutunamadıysanız, o 'sizin sorununuz.'"

Teşbihte hata olmaz.

"Böyle bakarsanız, internet, tam da bu iktidarın ilacı," dediydi Zeynep Eralp. "Ne arayan var ne soran, tefekkür hak götüre. Reisicumhur Hazretlerinin felsefe yapacak halleri yok ya, yüz kırk karakter yetiyor da artıyor kendilerini ifade etmeye. Cumhurbaşkanı tweetler de YÖK başkanı tweetlemez mi? Arkasını arayan nasılsa olmayacaktır, onun cıvıltısı da yeter güllük gülistanlık akademya resmi çizmeye. Tevekkeli değil, '*Cumhurbaşkanım biz Taksim'deyiz, siz neredesiniz?*' diye slogan atmışlarmış sansür mitinginde."

"İnternetin yabancı dil gelişimine faydası olabiliyor ama hocam," demeye kalktıydı Ahmet Gözüpek, "SBS'de yabancı dil başarı oranı yüzde kırk dokuz." Bu defa Cemal Hoca tüm hışmıyla döndü.

"Sen dalga mı geçiyorsun, Ahmet Hoca?! Maşallah size yav! Kırk bin kere maşallah! Yüz üzerinden kırk dokuzla komşu kızın topografyasını bile öğrenemezsin. O durumda da başka şey konuşur zaten! *Türkiş Ütopya* bile değil, *Türkiş poşlost!* Hah! Hah! Hah! Mehmet söylüyor işte, göçebe, madamcım, göçebe kimlikler bunlar. Göçebe, inşa etmez. Tufeylidir. Bulduğunu tasakkum eder! Yer, içer, pisletir. Bırakır, gider. Hah! Hah! Hah!"

Ahmet Gözüpek'e döndü yine, "Cemil Meriç üstadın jurnallerinden birinde, '*konduğu yere yestehleyen ve yestehleyecek yeni bir yer arayan şaşkın göçebe*' mealinde bir vecizesi yok muydu, Ahmet Bey? '*Hayvanların harikulade bir yardımcıları var, içgüdü. İnsanoğlunda o da yok*,' dememiş miydi, rahmetli?"

"Çıkaramadım, hocam."

"Çıkaramazsın tabii."

"Birileri ille de bir yerlere yestehleyecekler yestehlemesine de, bu vandal sürüleri kuyulara yestehliyorlar, hocam. Ne Harbiye bıraktılar, ne Mülkiye. Bu gidişle bir tas su içecek kuyu kalmayacak. Duydunuz mu, Feza Gürsey Enstitüsü'nü de kapatıyorlar."

"Olacağına bakın, azizim. İnternet, tam bize göre. Konargöçer tefekkürü. Lakin, medeniyet dediğin göçebelikte döl tutmaz. Tefekkür, eğretiliğe gelmez. Hedefsiz öğrenme diye bir şey yoktur. Hedefsiz çizgi roman bile okunmaz. Hah! Hah! Hah! Madamcım, haklıdır. Talebeyi safi düşünceden kopartıp, dijital orgazmın zaptına terk ederseniz, 'hakikat'ten, 'mükemmeliyet'ten bahis açamaz olursunuz. Nerde kaldı özendirmek Feza Gürsey'e?"

"Veya İnan'a, Behram Kurşunoğlu'na, Nejat Veziroğlu'na, Cahit Arf'a, İnalcık'a, Sinanoğlu'na, Ortaylı'ya, Cemil Meriç'e. Veya size."

"Estağfurullah, azizim. Estağfurullah!"

"Koman'dan bahsediyorsak, onun kalıcı olmak gibi bir meselesi de yoktu zaten, Meralcim. Göçebelerin şahıydı Koman, yanılıyor muyum? Yeni nesillere aktarılmayı umursamadığı gibi ata ruhlarını küçümserdi de. Benim hatırladığım, '*anarşist aziz*'lerde pek az rastlanan sivri dilli belagatla!" Gözlerini kısmış dinleyen Ahıskalı'ya döndü, "Koman'ın lakaplarından biri de buydu, hocam," diye açıkladı, "müritleri '*anarşist aziz*' derlerdi kendisine: '*Bu dünyadan olmayan bir narin kuğu.*' Talebe, akademik bilgiye 'yan baktığı' için âşıktı kendisine. 'Bilgi edevatı' ile uğraştırmaz, 'büyüleyici köşe bucaklara, göz kamaştırıcı ters açılara' yönlendirirmiş. Öyle derlerdi."

"'Bilgi edevatı' ne?'

"Sistemli bilgi anlamına geliyor olsa gerek, Tolgacım. Benim anladığım, semantik gibi, gramer gibi yaşamla doğrudan irtibatlandırılmayan bilgiler. Fakat bence Oben Koman'ın asıl mitosu bildiği dillerden kaynaklanır. Öyle demez misin, Ahmet Bey? Bir düzineden fazla dil konuştuğu iddia edilir. Komündeki çocuklara onu aşkın dilde şarkı söylermiş. Bunlardan hangilerine tam teşekküllü hâkim olduğu hususunda Meral'in ciddi şüpheleri vardır, o başka."

"Aslen, Beyazrus'muş ama değil mi? Beyazruslar çok dil bilirler."

"O da muammanın bir parçası," dedi Zeynep, bardağına uzanırken, "Yekaterinaburg doğumlu olduğu söylentisi yaygındır, lakin kayıt yok. Ölüm ilanı için Özlük İşleri'ndeki arkadaşlar personel dosyasına baktılardı, CV'sini bulamadılar. Ya hiç yazmamış ya da sonradan alınmış dosyadan."

"O nasıl şey öyle yav? Ben bile Yekaterinaburglu diye biliyorum!"

"İnternetten biliyorsunuzdur, Cemal Hocam. İnternette annesinin yoksul düşmüş bir Rus prensesi olduğu bilgisi de var ama doğru değil. Batı Trakyalı bir ailedir bunlar. Annesi, ilkokul öğretmeniydi. Babası, burada Çapa Tıp'ta öğrenci. Yunan uyruklu. Rusya ile zaten uzak yakın ilişkileri yoktur."

"Sen aileyi de tanıyorsun, öyle mi madamcım?"

"Tanırım, hocam."

"Rus prensesi ha! Hah! Hah! Hah!"

"Yok, hocam, öyle biri. Kadıncağız, Gümülcine'nin köylerinden birinde ilkokul öğretmeniydi. Pervin Koman. Haysiyet sahibi bir kadındı. Bu Yekaterinaburg hikâyesi, psikiyatrist baba vesaire, rahmetlinin kutsal saydığı her şeyin inkârıdır."

"Oben'in kendisi Yekaterinaburg'luyum filan demedi ama," diye yine müdahale etti Zeynep, haksızlık edilmemesi gerektiğini hatırlatıyordu.

"Dediğim gibi, CV'si bile yoktu dosyasında."

"Oben Koman, aslını açık eden hiçbir konuda ağızını açmazdı ki zaten Zeynep Hocam. O, yarı mütebessim geri durur, sözcülüğünü müritleri yapardı."

"Doğru. Hem de büyük bir hevesle."

"Hem de büyük bir hevesle. Kendisiyle doğrudan irtibatlandırılabilecek hiçbir konuda müdahil olmaz. Hiçbir eylemi, hiçbir istemi, arzuyu, amacı, hedefi, stratejiyi açık etmez. Kimseden bir şey istemez. İsteklerinin tanımlanmasına izin vermez."

"Şeyh dediğin böyle olur, madamcım!"

"Belki de. Tanımlanmasına izin vermediği isteklerini tedarik edenleri de muhatap alarak onurlandırmaz. Bıyık altından güler, kendisine atfedilen niteliklerin keyfini sürer ama asla ne kadar eğlendiğini belli etmez, çünkü keyif borçlandırır, oysa, Oben'de minnet, şükran gibi kavramlar gelişmemiştir. O sadece yaşar."

"Bravo yav!"

"Şeyhliğin hiyerarşik telmihi vardır, Cemal Hocam. Koman'ı hüdayi nabit yabangülü gibi düşüneceksiniz. Takdir, teşekkür, iyilik, kötülük, suç, günah, yargı tutmayan bir varoluş. Beşerin binlerce yıl oya gibi işlediği, vicdanın, hukukun, suçun ve cezanın hiçbir anlam ifade etmediği bir yaratık."

"Rusların konuşan kedileri gibi mi? Hah! Hah! Hah! Türk halkımız şöyleymiş böyleymiş, ona ne faydası var?"

"Rus kedisinin Türkiye karşılığı, 'testiyi kıran da bir, suya giden de' umursamazlığı oluyor, hocam. İnsanoğlunu Cahit Arf'ta, Solovyev'de değil, çayırda çimende keşfetme çabası. Ata ruhlarına çemkirme. Ortalık artık bunlarla dolu, hocam. Koman, günümüzün rol modeli." Ahmet Gözüpek'e dönüyorum, "Lâkin, insanoğlunu mağaradan çıkaranlar, anıtsal varoluşlardır, miskin dervişan değil. Bu sözüm de sana, Ahmet Hocam."

Geç kalmış bir sitem. Alıyor, kabul ediyor Gözüpek.

"Anlamıştım, hocam."

(3)

Eskinin orduevlerine benzer bir havası vardır sosyal tesislerin. Yılbaşı gecesi de olsa şen kahkahalarla sarsılmaz. Kadehler kolay kolay çınlamaz. İşletmenin âdet yerini bulsun diye dağıttığı yaldızlı külâhlar çocuklara götürülmek üzere uygun bir yerlere "unutmayalım!" tembihleriyle kaldırılır, kafaya geçirilip dans pistine fırlanmaz. Menüye eklenen içpilavlı hindiyi saymazsak, hanımların yapılı saçları, ilericilik durumlarıyla bağdaşımlı dekolteleriinin dışında yılın diğer gecelerinden pek farkı yoktur. Şeytan minareleri uçuşmaz; süpürülmesi zordur, konfeti hiç olmaz.

Velhasıl, Londra, Paris, New York, Taksim, gezegeni ayağa kaldırıyormuş gibi duran terli bedenler, alkol ve cinsellik amalgamı ile aramızda "ağırbaşlı bizler, çılgınca eğlenen onlar" şeklinde elle tutulur bir ayrım vardır. Kutlamalar, salonun muhtelif duvarlarına yerleştirilmiş dev ekranları göz ucuyla dikizlemekten ibaret kalır. Meğer ki, "Hakkâri'de Yeni Yıl" gibi bir flaş patlasın, televizyonların sesleri bile açılmaz.

Kocaman kızlar ama yine de aklım kısmen de olsa evde, Sarıgül'ün Nişantaşı'nı gösterirler mi diye gözüm ara ara Kanal K'nın ekranında. Uzun lame elbisesi göbeğini açıkta bırakan genç kadın, bir an yerini toz toprak bir manzaraya bırakıyor, yine mi PKK derken, "Hakkâri'de yeni yıl kutlamaları renkli görüntülere sahne oldu!" anonsu! Güldüğünde Cem Öztürk'ün dişçisinin imzası, "Noel Baba ve kadın kılığına giren tiyatroculari gören çocuklar, 'Biji Noel Baba' sloganları attı!" diye kırıtıyor.

"Çarşı merkezinde Noel Baba kılığına giren arkadaşları ile dolaşan Hakkâri'nin ünlü tiyatrocusu Bedrihan Ege, herkesin yeni yılını en içten dilekleriyle kutladığını belirtti. Noel Baba kılığındaki tiyatrocu Nedim Bor ise, üstündeki elbiselerinin ünlü sanatçı Yılmaz Erdoğan'dan kalma olduğunu belirterek, gariban bir Noel Baba olduğunu söyledi. Tiyatrocular daha sonra canlı müziğin yapıldığı bir mekâna giderek, burada bulananlarla

birlikte halay çekti. Davul zurna eşliğinde eğlenen tiyatrocular, mekânda bulunanlara unutulmaz bir gece yaşattılar. Tiyatrocu Bedrihan Ege, daha sonra da eline mikrofonu alarak Kürtçe şarkılar seslendirdi."

Cemal Hoca, üstünde çiçekli basma kadın elbisesi, yüzünde bir paket hidrofil pamuk, gözünde Çin yapımı Venedik maskesi, "*Yar Yeman, mir can, carî yar,*" diyerekten diz kıran Noel Baba'ya, "Paçoz!" diyor. Sunucunun yüzündeki "ne sevimli değil mi?" gülüşü, hevesleri kırılmasın diye taytaylar gibi anaokulu çocuklarını!

Utancımdan Mehmet Bey'in yüzüne bile bakamıyorum, çünkü biliyorum ki onun da gözleri dolmuştur, hasbelkader seyrediyorsa bu paçozluğu kahrolmuş olacağını düşünerek çok sevdiği arkadaşı Suat Ören'in. Yıllar yıllar önce, Sezen Aksu, "benim meskenim dağlardır dağlar," diye şakıdığında, "bunların alayı içtenliksiz," diye burkulan adam, Suat.

"'Başım dağ, saçlarım kardır' diye ağlanılır mı, abi, Beyoğlu'nun göbeğinde?' Geçit vermeyen dağ mı vardır Sezen'e?"

Kilometrelerce uzaktan uzanıyor, yılbaşı akşamıdır, milletin yemeğini boğazına dizmeyeyim kararımı hükümsüz kılıyor, Suat Ören.

"Haklısın, kardeşim. Entelektüel yaşamın haysiyetini korumak için Koman'ın hayaletinden medet umacağım bir noktaya getirmemeliydim işleri."

(4)

"Kardeşim" hitabı gürültüde kaynadı, ne dediğimi duymak için dönüyorlar. Bir anda gözler benim üstümde.

"Yetersizlik duygusundan söz ediyorum. O bitmez tükenmez yetersizlik duygusu yok mu! Talebeyi 'dipnot'larla bağlamışız da, 'bilim edevatı'nın prangasına vurmuşuz. Gençlerin düşünce

dünyasına özgürce yelken açmalarını önlüyormuşuz duygusu. Akademik kurallarla, metodolojiyle öğrencinin aklını bağlıyoruz, kişiliğini çalıyoruz, emir kulu yetiştiriyoruz duygusu. Teknolojinin gündelik hayatımızın üzerindeki etkilerini ıskalıyoruz duygusu."

"O duygu belli oranlarda hepimizde var, Meral Hocam," diyor Tolga Eralp. "Uzunca bir süredir ben de biliminsanı hüviyetime duyduğum güvenden beslenemez oldum. Maaşımı devletten aldığımdan mıdır, 657'den midir, nedir, başım eğik. Diyeceğim, yalnız değilsiniz."

"O ayrıca öyle! İlaveten, ben doktora jürisindeydim, hocam, benim doğrudan vebalim büyüktür. Oben Koman, bu ve tabii diğer başka! zaaflarımı, okudu ve kullandı. En yumuşak, en çelebi, en ermiş haliyle teeni ve suhuletle kullandı."

"Ben de memurine yöneltilen her hakaretten, iş bulamayan her mezunumuzdan nasibimi alır oldum, hocam. Hatta sorumlusu benmişim gibi Ankara'ya yöneltilen her kötü söz, her aşağılama, adeta benim yüzümde de patlıyor. Buna ne dersiniz?"

Zeynep, içini çektiydi, "Sen kendini İstanbul depreminden bile sorumlu tutuyorsun, hayatım!"

"Depremden değil tabii, ama sonuçlarından sorumlu tuttuğum doğru. Kasvetli odalarımızla, paspas yüzü görmeyen koridorlarımızla, yetersiz kazancımızla, kötü mevzuatla, hatta YÖK'le baş edebilirim ama toplumu basan eblehlikle, paçozlukla baş edemiyorum. Demek istediğim, siz de kendinize o kadar da yüklenmeyin, Meral Hocam. Bilginin, düşüncenin, 'Üniversite A.Ş.'ye yapılan rasyonel bir yatırım' gibi algılandığı bir devirde hocalık yapmaya çalışıyoruz. Diplomanın entelektüel, dilerseniz, kültürel sermaye piyasasında *lot* olarak kabul gördüğü bir zamanda safi düşünceye gönül vermiş olduğunu düşündüğünüz birisine arka çıkmışsınız. Bence takdire şayan bir tutum. Öyle demez misiniz, Ahıskalı? Zeynep Hoca?"

"Orası öyle, birader! Ona ne şüphe! Müstesna bulduğunuz bir düşünürü talebenin yararına isdihdam etme gayretiniz dünyanın her yerinde şayanı takdir bir tutumdur. Söylesinize, madamcım, ata ruhlarıyla ne alıp veremediği varmış, hazretin?"

"Cehaletimi bağışlayın, arkadaşlar, alt tarafı mühendisiz yahu! 'Ata ruhları' deyip durmaktasınız da, neden bahsediyorsunuz?"

Ben de dahil olmak üzere, hepimizin gözlerimizi Mehmet Bey'e çevirdiğimiz kısa bir sessizlik oldu, "Siz tanımadınız, Tolga Hocam. Benim, yani bizim, Günay Rodoplu diye bir arkadaşımız vardı. Kaybettik maalesef. Bugün onun da ölüm seneyi devriyesi."

Cemal Hoca, elindeki rakı bardağını kaldırdı, "Allah rahmet eylesin!"

Biz de katıldık, "Amin!"

"Çevresinde akan hayatı anlamlandıramadığı zamanlarda, 'Ata ruhu! Ata ruhu!' diye bir türkü tutturdu, Günay. Daha doğrusu, şaman zikri gibi bir çağrı yapardı."

"'*Baksı Dansı*' diyorsun! Hah! Hah! Hah! Şamanın Ata Ruhu ile bağlantı kurup hastaya şifa verdiği dans? Karacorga, yani?!"

Gözü, hayretler içinde dinleyen Ahmet'e takıldı, "Orta Asya kökenlidir, Ahmet hocam," dedi, koca bedenine yansıyan çocuksu bir sevinçle, "'Corgalamak' da derler, atın dörtnala kalkmadan önce 'tırıs' denilen hızlı yürüme şeklinden mülhemdir. Şaman dansçılar müzik eşliğinde çapraz vücut hareketleri yaparak başlarlar; hareketler kademeli olarak hızlanır, bir enerji akımı oluşur. Hah! Hah! Hah! Bilahare, transa geçilir, trans halindeyken, Ata Ruhu çağırılır. TÜMATA var, bizim Oruç'un kurduğu, Doçent Dr. Rahmi Oğuz Güvenç, Türk Musikisini Araştırma ve Tanıtma Grubu, Ankara Numune'nin Onkoloji Bölümü hocalarıyla birlikte çalışıyorlar."

"Alternatif tıp, öyle mi hocam?"

"Herhalde, madamcım," dedi, Ahıskalı, alternatif tıp kavramının ima ettiği ezoterizm nostaljik coşkusu aniden söndürmüş

gibi, "söylediklerine göre, Ata Ruhu, Bilge Şaman'a görünür, hastanın nasıl tedavi edileceğini söyler, kaybolurmuş."

"Cahiliye hürafeleri hep var, hocam," dedi, Ahmet, bu defa haklıcalıklı, hatta cüretkâr sayılabilecek bir sesle.

Ahıskalı, buna cevap vermedi, Mehmet Bey'e döndü, "Senin, sizin, bu arkadaşınıza da görünür müydü Hah! Hah! Hah! Ata Ruhu? Aksakallı dede mi gelirdi, hayvan şeklinde mi görünürdü? Değişir çünkü obaya göre?"

"Günay'ın ata ruhları, Lao Tzu, Selahattin Eyyubi, Uluğ Bey, hatta Turing. İnsanoğlunu mağaradan çıkardığına inandığı dehalardı, hocam. Hayatı anlamlandırmak için onlardan yardım isterdi, rahmetli."

"Hepimiz öyle yapmıyor muyuz!? Günün sonunda epizodik bellekleri takviye edenler onlar. Koman'ın ne alıp veremediği vardı 'ata ruhları'yla?"

"Bunlar son yirmi-yirmi beş yıldır, Batı'da iyiden iyiye güçlenen bir akımın temsilcileri, hocam. Küresel kapitalizmin filozofları deniyor, Spinoza, Gilles Deleuze çizgisinde, *'farklılık ve tekillik'* dedikleri nitelikleri yüceltiyorlar. İnternetle doğan, interneti aklayan ve besleyip büyüten bir söylem aslında. İnternet, malum, *'kişiye özel'* dünyalar kurulmasını mümkün kılıyor. Bildiğimiz yaşamda reel karşılığı olan veya olmayan, organik, inorganik, moleküler varlıklar; garip yaratıklar, pornodan, organ alışverişine, vampirlerden gizli ajanlığa, pop şarkıcılığına kadar her türlü sonsuz sayıda sanal oluşumun doğallıkla yaşandığı, sonsuz sayıda farklı dünyalar..."

"Spinoza ne iş, madamcım?"

"Gördüğüm kadarıyla Spinoza, kadim Yunan'a atılan çıpa, hocam. Akademik belgit. 'Allah eşittir cevher eşittir tabiat' formülüne koşulsuz 'özgürlüğün amentüsü' olarak revaç veriliyor. Böylece, Yaratıcı'nın bizzat parçası olduğu porno dahil herhangi bir *'kişiye özel'* dünyanın yargılanması, rüzgârın, soğuğun, sıcağın yargılanması kadar absürt kılınıyor. Az önce, Koman, iyilik,

kötülük, suç, günah, şeref, haysiyet, onur, fedakârlık, disiplin, özveri vs. vs. kavramların üstünden akıp gittiği, yargı tutmayan bir varoluştu derken bunu ifade etmeye çalışıyordum. Allah'ın en büyük otorite olarak zirvede yer aldığı hiyerarşik nizamı âlem reddedilince, onun peygamberleri de, insanın eşrefi mahlukat niteliği de, Günay Rodoplu'nun ata ruhları da, Pasteur'den İnalcık'a, Soljenitsin'den Leonardo de Vinci'ye, insanoğlunun mağaradan dışarı adım atmasına katkıda bulunan tüm ulu çınarlar da anlamsızlaşıyor. Öykünme şöyle dursun, ya Satürn'ün halkaları gibi, devedikenleri, yabangülleri gibi, varlıkları kendinden menkul oluşumlar olarak algılanıyor ya da oligarşinin ürünleri."

"Geçen yıl, zehir gibi zeki bir öğrencim vardı, Hocam. Koman komününden, on sekiz, on dokuz yaşlarında bir genç kız. Ne yaptım ettim, *Safahat*'tan tek bir sayfa okutamadım. İçime dert oldu, uğraşıyorum, didiniyorum, olmuyor. Sonunda bir gün baklayı ağzından çıkardı: 'Gam çekmeyin, Zeynep Hocam, *there is no history, there is only biography.*' Ralph Waldo Emerson hayranıymış, Yeni Dünya'nın ilk panteistlerinden sayılır Emerson, malum, 'Tarih yoktur, sadece biyografi vardır,' diyor, 'Bir fikri veya ilkeyi sabitlemeye, yaşatmaya çalışmak, hüsranla sonuçlanmaya mahkûmdur, çünkü insan ancak kendisi için yaşayabilir. Eylemleri sadece kendisi hayattayken sahicidir. Çocuğuna veya öğrencisine nakledildiğinde, tekrar olmaktan çıkar, başka bir şeye dönüşür.' Her şeye yeniden başlayan çocuk ya da öğrencinin, atalarına hiçbir borcu söz konusu olamazmış. Tarih yoktur, sadece bireylerin biyografileri vardır."

"Eeee, epidozik belleğin çalışmıyorsa tarih olmaz tabii."

"'Mehmet Akif'i bilsem ne, bilmesem ne, hocam,' dedi, kız, 'Gezegende köklerini toprağın derinliklerine salmadan da yaşayabilen benim gibi canlılar da var.' Olmaz mı?' Doğru söylüyor. Sorun, üniversite talebesi olmasında. Yoksa, Koman'ın ninesi Hatç'anım gibi şahane bir cehalet içinde yaşasın. Kime ne? O öyle yaşasın, biz de başımızın çaresine bakalım."

"Yav, bakın ne diyeceğim; sizce bir bedenin kendi beynini yemesi mümkün müdür? Aç insanlar yaşayakalmak için kendi beyinlerini yiyebilirler mi? Vallahi, ciddi soruyorum. Dr. Mamatov diye bir Rus meslektaşım vardı, Çelyabinsk Nükleer Merkezi'nin başındaydı. İntihar etti, zavallı. 'Küresel köyde altı milyar beden varsa, altı milyar beyin olması lazım, bütün bu beyinler nereye gitti,' diye sormuştu, 'Bizim coğrafyada birkaçını bırakıp *Batı* dediğimiz yere göçmüş olmasınlar?'"

"Konuşma Tolgacım böyle! Düşüncesi bile çok kötü! Çok yazık!"

"Niye? Mamatov, MIT'den teklif almıştı, Mir-St.Petersburg-Volga diye gitmedi. Göçseydi bugün yaşıyor olurdu. Meral Hoca'nın Harvard Hukuk'ta sakin sakin ders vermesini tercih etmez miydin? Ben ederdim."

"Onun için demodesin. 'Bence insanoğlu çınarlara değil, köksüz rizomlara öykünmeli,' dedi benim öğrencim, 'Rizomlar, ulu çınarlardan daha güzel, daha sevecen. Çünkü rizomlar, kendi kendilerine, müdahale edilmeden yetişirler."

(5)

"'*Rizom*' ne yahu?!"

"Rizom, Sinan Çetin'in annesi," dedi Zeynep, "Vallahi!" diye gülüyor, "Hatırlayın bakın, geçen yıl, Gülay buna '*Hürriyet Onur Ödülü*' verdiğinde, kameraların karşına geçti, kendisi söylediydi: 'Eğitim şart diyorlar, ben eğitimin şart olduğuna inanmıyorum, çünkü annem okuma yazma bilmezdi. Hiç eğitim almamıştı ama Türkiye'de tanıdığım bütün aydınlardan daha serbest bir zihne, serbest bir düşünce bahçesine sahipti.'"

"'Gülay' dediğin kim? Ödülü veren yani?"

"A ha! O, başlı başına bir fenomen! '*Arzunun lanetlenişini*' doğru bulmadığı için erkeklerin '*sübyancı olma hakkı*'nı savunan

kadın! Anlayacağınız, Müjde'nin saldırdığı Müdür Bey'in savunma stratejisi yanlışmış. Mevzuya, '*sübyancı erkeklerin özgürlüğü kısıtlanamaz,*' diye girseymiş Müdür, kimbilir belki Zübeyde'nin bile desteğini alırmış!"

Ağızlarımız açık dinleyen bizlere döndü, "Ödülü veren Gülay Göktürk yahu! *Liberal Düşünce Topluluğu* adına verdi. Sedesler iyi tanırlar kadını. Aydınlıkçı, Mao'cu, sendikacı, *'Örs ve Çekiç'* diye bir köşesi vardı."

Baktı, hâlâ bizden tepki yok, "Televizyon da mı seyretmezsiniz siz?!"

"Ben seyretmiyorum, azizim! Hele de yazın hiç! Sarhoş kafaların selülitli iki kadın bacağı arası midye tava muhabbetinin nesini dinleyeceğim?! Aydın Doğan'ın jeti, Ertuğrul Özkök'ün bin avroluk *La Tache* şarabı derken, Türk gazeteciliğinin de içine ettiler."

"Okuru nasılsa, gazetecisi de öyle, hocam. Ülkenin panaroması, basın. Bana göre toplumun nereye evrildiğinin işaretleri de orada. Gülay Göktürk bir işaret, Sinan Çetin, Aydın Ayaydın, Ağaoğlu da, Demircan Hoca da öyle. 'Türkiye'de insanlar ne kadar çok eğitim alırsa serbestliğe o kadar çok düşman oluyorlar,' diyor Sinan, 'Ne kadar eğitim alırlarsa o kadar yüreğimizi karartıyorlar. Toplumu da karartıyorlar. Nereden ne öğrendiklerini bilmiyorum ama öğrendikleri üç şeyden nefret ediyorlar: biri serbestlik, ikincisi ticaret, üçüncüsü de barış içinde bir arada yaşamak.'"

"Ortaçağ Avrupasında kabzımallar böyle konuşurlardı. Hah! Hah! Hah!"

"Bunlar küreselleşmenin muhafiz alay kumandanları, Hocam. *Laissez faire, laissez aller, laissez passer!* Çıkarlarıma dokunmayan yılan bin yaşasın!"

"E, öyle!" diyor Zeynep, "kartal gibi uçamıyor, balina gibi yüzemiyorlarsa, özgürlükleri kısıtlanmış olduğundandır. 'Ne efsunkâr imişsin âh ey dîdâr-ı hürriyet; esîr-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esâretten!' Okuma yazması olmayan ananın yetiştirdiği cingöz çocuklar sınıf atlamaya soyunduklarında bu oluyor."

"Seni gidi faşist!"

"Sinan da öyle diyor: 'Ben hayatımda bu kadar eğitimli faşistin bir arada olduğu başka ülke görmedim.' Yapmak özgürlüğü ile yapmaktan imtina etmek arasındaki farkı idrak edecek donanım olmayınca böyle."

"Bizim Gülay Göktürk de alkışlıyor: 'Ben her zaman özgürlükten yanayım. Madem müşterisi var, çocuk pornosu serbestçe dağıtılmalıdır.' Mehmet Hocam da kalkmış, kazanca tahvil edilecek şey var, şey var diye bağrınıyor. Mamafih, haksızlık etmeyelim, hatun, porno filmlerde sahici çocuklar yerine animasyon, sanal çocuklar yani, kullanılırsa daha bir mutlu olurmuş. Böylece hem sübyancı erkeklerin özgürlüğü kısıtlanmamış, hem de hiçbir çocuk örselenmemiş olurmuş."

"Bilgi nakline inanmıyorlar ya, hocam, bana gelen kız çocuğu kadar saygısı yok bilgiye. Psikologlar, kriminologlar, hukukçular, istatistikler, bütün bir realite ayaklandı ama ne gam? Zaten buradaki mesele Sinan'dı, Gülay'dı meselesi değil. Buradaki mesele toplumun geneline giderek hâkim olan eblehleşme. Entelektüel yamyamlık diye bir şey var herhalde. Kurtuluşun hüdayi nabit yetişen rizomlarda olduğu inancı çok yaygın. Yeni *Türkiş Ütopya* sığlığı yüceltiyor. Sağcısı, solcusu, Müslümanı, herkesin işine geliyor."

"Allah rızası için biriniz de rizomun ne olduğunu söyleyin da!"

"Rizom, köksap bitki, Tolgacığım. Zencefil var ya hani, onun yemekte kullandığımız etli gövdesi, yeraltında yüzeye paralel olarak yayılmış yaşayan köksapı aslında. Baharda yaprak atıyor ama dışardan gördüğümüz uzantıları sahici sapları değil, asıl sap o yeraltında uzanan yediğimiz yumrular. Şimdi, doğal afetler, savaşlar, soykırımlar vs. zencefilin toprağın dışına attığı filizleri hırpalasalar da varoluşunun sonunu getiremiyor, çünkü geride kalan en küçük parçadan kendisini yeniden üretiyor rizom. Teşbihte hata olmaz; insan denilen varoluşun tıpkı da rizom gibi her

kıyımdan sonra toprağın altına çekilip uygun paleoklimatik şartlar yeniden oluşuncaya kadar orada kendi halinde bekleyeceği ve yeniden fışkıracağı da bir vakıa. Nitekim, Antalya'daki Ruslara bakın, 'Sovyet insan'ından kalma en ufak bir emare görebiliyor muyuz? Değişmeyen tek şey zencefilin köksapı! Mujikler tırpanlanmış olsa ne olur? Bilimadamları göçmüş olsa ne olur? İnsan, insandır."

"Şimdi, nedir yani? İnsan fıtratı karşısında havlu mu atılıyor? Çınardan zencefile kaçış bundan mı?"

"Bu kadar laf, ancak bu kadar iyi kavramlaştırılabilirdi! Hay Allah senden razı olsun, Tolga Hocam! Olan aynen bu! Fıtrata teslimiyet bu."

Yerimden fırlayıp bir öpmediğim kalmıştı Tolga Eralp'ı!

"21. yüzyıla yön veren düşünce akımı! 'Fıtratının götürdüğü yola git' telkini, her mecrayı kullanıyor, hocam. Zamanın Ruhu ile mükemmelen uyumlu, çünkü Yeni Dünya Düzeni barışçıl reaya istiyor, Spartaküslere tahammülü yok. '*Ford-sonrası kapitalizmi*' deniyor, biliyorsunuz. Bu moderniteden farklı bir durum. Haliyle, Spartaküslerin etrafında ister istemez toplaşan kitlelerin birlikteliğinden doğması kaçınılmaz muhalefet istenmiyor."

"Çıkıntılık istenmiyor?!"

"'Çıkıntılık' istenmiyor. Ulu çınar istenmiyor. 20. yüzyılın başlarındaki uygulamanın tersine, Ford-sonrası kapitalizmi insan unsurunun ne kadar dağınık, ne kadar müstakil, kimsesiz, korunaksız olursa yönetilmeye o kadar açık olacağının hesaplıyor. Neticeten, klavyede basacağınız bir tuşla milyonları yönlendirebiliyorsunuz; ister tüketime, ister tütün yasağına, ister Arap baharına. Bakın, hocam, bu yılbaşı itibariyle Çin'in nüfusu bir milyar üç yüz milyon civarında, internet kullanıcılarının sayısı iki milyardan fazla. Millet değil, halk değil, dindaş değil ama daha iyi ya! Babasını, hocasını, yârini, yarenini, kimliğini dışarda bırakmış, dünyaya ilk geldiği haliyle çırılçıplaktır klavyenin başında. Tıpkı medeniyetin dokunmadığı binlerce yıl önceki hali

gibi. Dinozor atasına, anasından daha yakın bir *netdaş*. Mutlaka kışkırtılacak bir ihtiyacı, bir çıkarı, arzusu, ihtirası olacaktır. Zuckerberg'in yanında en yaman peygamberin bile esamisi bile okunmaz. Mehmet Akif'i niye okusun da yüreğini karartsın!"

"'Siz tarihe angajesiniz, hocam,' dedi çocuk, 'oysa, ulu çınarlara, köklere inanmaktan vazgeçmeliyiz, çünkü onlar çok fazla acı çektirdiler insanlığa.' Fizikten, kimyaya, edebiyata kadar, beşerin 'dallı budaklı ve dolayısıyla hazmedilmesi zor kültürü'nden 'ulu çınarlar' sorumluymuş; öyle diyor."

"Doğrudur!" dedi Profesör Eralp, "Planck sabitinin müellifi mesela insanlığa çok acı çektirdi. Bilmem bilir miydiniz, yedi çocuğundan yaşamda kalan tek oğlu 1944'de Hitler'e suikast suçlamasıyla yakalananlar arasındaydı. 'Nazizme inanç ve bağlılık duyurusunu imzala, oğlun idamdan kurtulsun,' dediler, imzalamadı. Önce oğlu öldü, ardından kendisi."

"Emerson gibi şiir de yazmıyorlar tabii, bunlar. Anababa içerki odada çekirdek çıtlatırken, internet başında sonsuz sayıda yaşamlara akan yurdum çocukları. Tekillik, özgünlük takıntılı, '*kendi*'sini gerçekleştirmek için gerek duyduğu her şeyi –çokça da mecburiyetten, anababa ümmi çünkü– sadece '*kendisi*'nde ararken yok edilen beşeri arşiv, kurutulan kökler, yitirilen benlik, yüzlerce parçaya bölünmüş bir kişilik. Nitekim, *şizo-anarşizm* deniyor, hocam, *şizofrenik-anarşi*, 21. yüzyıl gençliğinin yeni ideolojisi."

Mehmet Bey, annesi kapının önünde fasulye ayıklarken *chat*'leşen Banu'yu hatırlatıyor, "*1 nick altı entry plüs 1 şuku verin de, emeğe saygı plüs 'rep pls' yerini bulsun.*"

"Hasılı, Batı akademisyenleri nezdinde pek '*in*' bir bitki bu rizom, hocam. Felsefe fakültelerinin kapanmasına fazla bir ses çıkmaması da bundandır diye düşünürüm. Çınar yetiştireceğiz diye uğraşacağımıza rizomu kutsayalım eğilimine revaç veriliyor. Küresel kapitalizmin gözde filozofları Spinoza ile Deleuze. Doktora değerleri ona göre yüksek. Meral daha iyi bilecektir, rahmetli Koman'ın internette yapılanmış bir taraftar grubu vardı.

Bunlar, 'farklılık ve tekilliği tehdit eden kurum ve gelişmelere' karşı mücadele ettiklerini düşündükleri Genç Siviller olsun, Anonim Hacker'lar, Öğrenci Kollektifleri, Mazlum-Der, aklınıza kim gelirse, düzenle kavgası olan karşı tüm pop aktivistleri destekliyorlardı."

"Desenize, Sinan Çetin'in anası, Koman'ın nenesini arkamıza aldık, YÖK'ün himmeti, biz hocaların gayretiyle, ne tarih, ne matematik, ne de Türkçe, elifi gördüğünde mertek sanan, şahane bir cahil kuşaklar zinciri başlattık! Hah! Hah! Hah! Ödipus'un sonu belli be canım!"

Belli tabii. "Etrak-ı bi idrak, Konya ovasına çekilir. Ve Türkiye Cumhuriyeti orada yorgun düşer, uykuya yatar. Kötü Türkmen en başa döner, toprağa iltisaklı bitkiye dönüşür, dilsiz ve dayanıklı. Global CEO'ların estirdikleri fırtınaların rasgele savurduğu ezeli ve ebedi Anadolu köyü, çocuklar peyda eden, toprak anaya tohum gömen o 'sonsuz' Türkmen, yeniden ortaya çıkar: Kendi yağında kavrulan kıvıl kıvıl bir canlı kümesi. Ölmeyecek kadar gıda, ehemmiyetsiz tasarruflar, ehemmiyetsiz servetler ve tahammül. Yığınlar ayaklar altında ezilirler ve fakat yaşayakalanlar ölenlerden boşalan yeri üçer çocukla doldurur ve acı çekmeyi sürdürürler. Cinnete övgü."

(6)

Bunları böyle söyledim mi?

Muhtemelen, hayır. Ahmet Gözüpek'in kimbilir daha hangi saiklerle büyüyen dehşet içindeki gözlerinin o geceden zihnimde kalan en canlı imajlardan biri olduğuna bakılırsa, daha fazla korkutmaya kıyamamışımdır.

Ölümüne sevecek kadar Türk müyüm, o tartışılır ama susamayacak kadar Batılı değilimdir, çok şükür. *"Göm artık şu Oben Koman'ı! Göm de huzura kavuşun, sen de, o da!"*

Ani bir karar gibi, Cemal Ahıskalı'ya dönüşüm. Duayenimiz o çünkü.

"Oben Koman tipolojisi, Fransız '*Flaneur*'ün Türkiye versiyonu, hocam. Siz daha iyi bileceksiniz, bu Fransızların '*Flaneur*' dedikleri bir on dokuzuncu yüzyıl beyzade tiplemesi vardı, boşgezen, aylak anlamında. Tüm zamanını Paris'in arastalarında keyfe keder dolaşarak geçiren, efendim, esnafı, satışa sunulan öteberiyi, al takke ver külâh alışveriş yapan coşkulu kalabayı tarassut eden bir beyzade. Muhteşem bir *tufeyli*. Elini asla cebine atmaz; bir şeyler satın aldığı ya da mesela sadaka verdiği görülmemiştir. İnsanların içinde ama onlardan biri değil. Çevresinden tamamen kopuk. Mütecessis olduğu kadar da tekil bir gözlemci, avara kasnak bir entelektüel olarak betimlenirdi. *Flaneur*'ün olayı, insanlarla ilişki kurmak değil, onları kendi meşrebince gözlemlemektir. Hatırladınız, değil mi? Size birilerini çağrıştırmıyor mu?"

Ahıskalı gözlerini kıstı ama tepkisiz; öyle bakıyor. Bir daha deniyorum:

"Hani un değirmenlerine buğday taşıyan kayışları yürüten kasnaklar vardır. Dairesel hareketi, doğrusal hareket çevirirler. Bunlardan iki tane olur, biri çalışır, kayışı yürütür, diğeri sürecinin dışında, avara döner. Ona *avara kasnak* derler. Öğütme sürecine zırnık kadar katkısı yoktur avara kasnağın. *Flaneur*, avara kasnaktır, *bağımsız medya* misali, dönerse kendi için döner. Koman'ı teknolojinin insanla ittifakı, hatta belki de *sayborg* dedikleri fütüristik varoluşun üniversitedeki ajanı olarak düşüneceksiniz. Sizin benim isyan ettiğimiz en galiz olaylara, ancak bir CNN sunucusunun olabileceği kadar heyecansız, mesafeli, soğuk ve yüzeysel yaklaşır. İnfaz edilmek üzere olan Saddam'ın ya da Filistinli delikanlının takallüs etmiş yüzüne ayırdığı yazıklanma süresi, saniyenin kesiridir. Arkaplanda eşlik eden yorum: '*Hayat nasılsa öyle.*' Geriye doğru şöyle bir düşünün. Oben Koman'ın bu üniversitede eğitimi iyileştirmek için giriştiğimiz hiçbir hareke-

tin ucundan tutmadığını göreceksiniz. On dört Türk fizikçisinin intihal yaptıklarının kanıtlanıp uluslararası arenadan kovulmaları hadisesinde, kendimize bir çekidüzen verelim diye ayaklandığımızda, Koman'ın tutumunu hatırlayın. Alemderoğlu yönetimini karşısına almaktansa, rapor alıp uzaklaştıydı. Açıkçası, kaçtı. Ve biz oylamayı kaybettik. Türkiye'de ilk kez akademik hırsızlığa karşı müeyyide uygulanabilecekti, olmadı. Koman'ın sayesinde, yapanın yaptığının yanında kaldığı kahrolası hırsızlık düzenimiz güçlenerek devam etti.

"Kendisini müritlerine nasıl savunduğunu söylememi ister misiniz?

"Alemdaroğlu yönetimine muhalefet koymak, adamın Kemal Hoca'nın 'iktidarını meşrulaştırmak' anlamına geldiği için uzak durmuş! İyi mi!?

"Bunu adeta tanrısal bir duruş olarak pazarlamasını da bildi. Öyle ki, burada Ahmet Bey'in de dahil olduğu meslektaşlarım, oylamaya gelmemiş olmasını, 'katılsaydı iyi olacaktı, ama hepimizin becit bir işi çıkabilirdi' şeklinde müsamaha ile karşılayıp tepkimin abartılmış olduğunu düşündüler ki, Koman'ın da güvendiği, onların bu iyi niyetli duruşlarıydı.

"'İktidar' derken, siyasi iktidardan bahsetmediğini, burada herhangi bir hiyerarşik yapılanmanın ima ettiği 'iktidar'dan bahsedildiğini anlatamadım. Bunun hocanın talebesi üzerindeki iktidarı gibi rasyonel otoritenin ortadan kalkması anlamına geldiğini, nihilist anarşizme davetiye çıkardığını da anlatamadım."

"Efsunladı, hocam, hepimizi! Rahmetlinin kendisine özgü kuğu gibi bir estetiği vardı."

"Doğru. Kırsalın kendisine özgü estetiği vardır kuşkusuz ama üniversite, adı üstünde, 'evrenkent.' Üniversite, kent istiyor, kentli etik istiyor. İşlenmemiş bir taş gibi geliyor öğrenci, özenle parlatılmak, ışığının açığa çıkarılmasını istiyor. Zeynep Hoca'nın az önce anlattığı anektotun başkişisi Emerson, kendisi daha iyi bilecektir, '*Tanrı, tapınağını kiliselerin ve dinlerin enkazları*

üzerine kurar,' diyerek kiliseden ayrılıp inzivaya çekilen Amerikalı bir rahipti."

"İbsen ve Dostoyevski ile akrandır."

"Doğrudur, hocam. Uzun yıllar münzevi yaşadıktan sonra, İsa'nın kuzucuğu falan değil, 'tabiatın bileşkenlerinden biri' olduğuna karar verdi, Platon panteizmini benimsedi. Şimdi artık 21. yüzyıl panteistlerinin önde gelen gurularından sayılıyor. İki tezinden biri: '*Bireyin atalarına maddi, manevi hiçbir borcu olamaz, çünkü her çocuk evrenin yaratıcısıyla bağlarını büyüklerinden bağımsız olarak kendisini kurar ve dolayısıyla her birey 'sadece kendisi için yaşar.*' Hal böyle olunca, '*tarih yoktur, sadece bireylere ait biyografiler vardır.*' Bu da ikinci tezi."

"Deminki kızın madama söylediği?"

"Evet, hocam. Emerson'un şu iki tezinin küresel turbo kapitalizme nasıl bir zemin hazırladığı açık değil mi? Ama Koman, haşa! kapitalizm yanlısı da değildi! Gülay Göktürk de sağcı olduğunu kabul etmez! Zeynep Hocama gelen genç kız, hiç etmez! Peki, nereden geliyor bu ünsiyet Rahip Emerson'la? İnternet, efendim. *TAZ* ya bu çocuklar, o siteye bu siteye konmaktalar üç kuruşluk lise eğitimleriyle; '*bilgi edevatı*' da neymiş, orada burada rastladıkları bölük pörçük felsefe kırıntılarını dünyaya teşmil etmekte hiçbir sakınca görmeyecek ve sonra, bir ömür boyu Türk oldukları için özür dileyeceklerdir. Ama Koman cemaatine sorarsanız, 'bilgi' kolektif bir sürecin ürünü olduğundan, 'telif hakkı' bile meşru değildir. Bu nedenle intihalden de ne utanır, ne de kaçınırlar. Kimsenin kimseye, Allah dahil, *varoluş borcu* yoktur. Hasılı, hocam, Oben Koman için bu gezegendeki insan yaşamının en haysiyetsiz değilse, en gereksiz bir etkinliğiydi 'eğitim.' Lakin, 'haysiyet' de üzerinden kayıp giden değerlerden biri olunca –rizomun haysiyeti mi olur?!– talebeyi iğfal girişimi de öntanımlı olarak sükût ediyor. Sükût etmeyen tek şey, benim sürece yaptığım kişisel katkı. Çocukların kollarından tutmuş gibi hissediyorum kendimi, Koman dilediği gibi iğdiş edebilsin diye."

Deccalın öteki adı: Paçoz

(1)

"*Ah bu yangın beni öldürüyor yavaş yavaş... Kor kor alevler yanıyor içimde...*" Televizyondan Zeki Müren'in sesi yükseliyor. "*Sorma ne haldeyim sorma, kederdeyim sorma!*" dedikçe gözlerim doluyor. Gerçekten de utanıyorum, sanki Müren'le birlikte mırıldanan bütün bir salon sahici; nöbetlerinde de, yangınlarında da haklı. Bir ben saçma, bir ben tutkulu, bir ben farfara! "*Aşkı beni kül ediyor...*" ama *neyin*? Olmayan bir dünyaya vargücüyle tutunmaya çalışan bir ahmak!

Gözlerim Mehmet'i arıyorken, "Vay be!" dediydi Cemal Hoca. Şarkının güzelliğini söylüyor sandım, meğer bana söylüyor: "Vay be!" Döndüğümde yüzünde bildik haşin tarzından umulmayan sevecen bir ifade, "Çok müteessirim, hocam!" diyor. Şaşırdım, mütehassis oldum. Ne diyeceğimi de bilemediydim. Zeynep'e döndü, "Doğru söylüyorlar, madamcım," dedi,

"Ne Harbiye bıraktılar bunlar, ne de Mülkiye. Biri de dekan olmak üzere üçü profesör, dördü doçent, gerisi doktor, on beş Türk fizikçisi akademisyenin *arXiv preprint* sunucusunda bir bir isimleri yayınlandı, bilim hırsızları, intihalciler diye. Öyle paçoz ki herifler, kiminle dans ettiklerini bile bilmiyorlar, çalıntı makale sunmakta beis görmediler uluslararası fizik otoritelerine!"

(2)

İskemlesinde yarı döndü, kolunu arkalığından aşırdı, gözlerini kıstı, bir doksan bedeninin daha da görünülür kıldığı bir el ha-

reketiyle diğer masalarda serçeparmaklarını birbirlerine geçirmiş, kollarını havaya kaldırmış, şarkının ritmine uygun sallanan, "*nöbetlerdeyim başım duman*" meslekdaşlarımızı işaret etti, "Hele bir bakın şunlara!"

Fellini'nin bir filminden çıkmış gibi bir halimiz olduğu doğru ama sadece onların değil, hepimizin. Yine de, "Şu küt, sönük, kendini beğenmiş, kötü tutilere bakın!" dediğinde yüreğim burkuluyor. "Pembe gömlekli rektör vekilimize bakın. Bu paçoz herif, rektörlüğün iki asansöründen birisini kendisine tahsis etmiş, kapısına odacısını dikmiştir. Rektörden başka kimselere kullandırmaz. Mustafa İnan Hoca'nın kürsüsünde oturan adam bu. 'Bazılarına göre Kuvvet, para ile organizasyonun çarpımına eşittir. Siz Kuvvet denince aklına 'ivme ve kütleyi ilgilendiren büyüklük' gelenlerdenseniz, buyurun sizleri Mekanik Kürsüsü'nde beklerim.' Hatırlar mısın, Eralp?"

"Hatırlanmaz mı, hocam? 'Bilim uzun ve çetin bir yoldur çocuklar. Bilimi yarı yolda bırakmayın, olur mu çocuklar? Kürsü ile ticarethaneyi birbirine karıştırmayın, olur mu çocuklar? Bazıları insanları çalıştırmak, büyük teşebbüsleri idare etmek ihtirası ile yanarak kuvvetli olmak isteyeceklerdir; bırakın, parayla da onlar uğraşsınlar, olur mu çocuklar?' İnan Hoca vefat ettiğinde ben birinci sınıftaydım, hocam. Ama hatırlarım. Amfilerde, koridorlarda tekrarlanırdı replikleri. Bize insanın kendisini bir Oppenheimer, bir Leonardo da Vinci gibi hissetmesinin komik olmadığını öğreten adamdır, Mustafa Hoca."

"Mustafa Hoca'nın vefatıyla üniversitelerin eblehleştirilmeye başlandığı tarih tekinsiz bir biçimde denk düşer. '70'lerin başı. Demirel'le başveren filistinizm, Özal'la yayıldıydı, şimdilerde artık memleketin bütün tersanelerine girdi, bütün kalelerini zaptetti, bütün ahlak mercilerini dağıttı, her köşesini bilfiil işgal etti. Toplumun tehlikeleri göremez hale geldiği tepe sersemi bir süreci yaşıyoruz. Lakin, bu defa ne bir Süleyman Askeri Bey bulunur, ne kimsenin kıçı sıkar, 'Size ölmeyi emrediyorum,' demeye.

"Bildin mi, Ahmet Hoca, Süleyman Askeri Bey kimdir? Basra'da, İngiliz kuvvetlerini çembere almışken, bir tel makası olmadığı için tel örgüleri aşamayıp Bercisiye bataklığında boğulan eratın ardından şakağına sıkıp intihar eden kumandan. Mevlâm her zaman en güzelini eylemiyor, arkadaş. Yükseköğretim bataklığı, Bercisiye batağına da benzemiyor. Ölen, Türkiye'nin gelecek en az elli yılı."

"Ey, uhniyem, ey uhniyem!"

"*Uhniyem* ya, Tolga Hocam! Hem de nasıl *uhniyem!* Ama biz bu acımasız düşmana, '*filistini*' demeyiz, Filistinlileri rencide eder çünkü. Onu Frenkler öyle der. Biz, '*paçoz,*' deriz. *Paçoz:* Arsız, densiz, ilkesiz, haddini bilmez, bayağı, küstah, mürai, tufeyli, rüküş, sokak kurnazı, korkak, zevzek, müptezel, basmakalıp, palavracı, hoyrat, içtenliksiz, sevgisiz, pespaye, nekes, terbiyesiz, aşağılık, ahlaksız, kalleş. Dostoyevski, '*Poşlost,*' derdi, topluma musallat olan deccalın öteki adı: *Paçoz.*"

"Uygundur," dedi Tolga Eralp, "Melali anlatır."

"Şimdi bu *paçozluk* denilen illet, toplumsal hiyeraşinin en başından başlar, dalga dalga alt katmanlarına sirayet eder. Dönün bakın şu beşuş suratlara! Dönün, dönün! Ne kadar da mutmaindirler! Ne kadar da barışıktırlar kendileriyle! Aynı tavlanın atları, gelirgeçer keyiflere kul köle. Birbirlerinin beylik ahkâmını tekrarlayıp durur, günümüz uleması. Bunun adı da *political correctness*'dir. Isıtılıp ısıtılıp sofraya sürülen mesnetsiz tesbitler, perdah yüzü görmemiş düşünceler, basmakalıp toplumsal reçeteler, beylik terkipler, incir çekirdeğini doldurmayan gündemler, pireyi deve habbeyi kubbe yapan sığlık. Biricik kültürel faaliyeti Cem Yılmaz show, yegâne ruhsal tatmini Kanyon'dan alışveriş, aralarından tek bir özgün ruh çıkmaz. Sonra sömürünün, savaşın, adaletsizliğin, yoksulluğun olmadığı teenni ve suhulet dünyası.

"Ramazan paketleri misali herkese eşit dağıtılan eğitim hizmetleri, kendilerinin bile inanmadıkları güve yeniği ütopyalar.

Paçozlukta sürüden ayrılmamak esastır: Kim ne yapıyorsa onu yapmak, kim nereye gidiyorsa oraya gitmek, kim neye rağbet ediyorsa ona rağbet etmek. Ana arter kabullere sıkı sıkıya yapışmak, açığa düşmemek.

"Keloğlan projesi gibi marjinal bir etkinliğin galiz hakaret kışkırtması, Müdür'ün alışılmışın dışına çıkmaya cüret etmesindendir, Meral Hocam!

"Şimdi hemen şurada bir anket yapsanız, kramponlu Keloğlan'a ilişkin fikir beyan etmemek için bin bir dereden su getirdiklerini görürsünüz. Sadece ona mı? İntihalleri sorun. Bir masa altına saklanmadıkları kalır. Bir tek bu ikisi, Bay ve Bayan Don Kişotlar, Sedesler kendilerini ortaya atarlar! Onların uyarıları da davulcu osuruğudur. Millet mest olmuş, Zeki Müren dinliyor, bunlar bir taraflarını yırtsalar duyuramazlar."

"Yapmayın Cemal Hocam! Zehir etmeyin millete!"

"O senin dediğin şarkı kızım!" Ekranı işaret etti, "Bu adam onu da pek güzel söyler! İşin kötüsü nedir bilir misiniz, paçozluk cemiyete hâkim olduğunda, yedikleri önlerinde yemedikleri arkalarında zengin çocuklarına arız münasebetsizlikler, fakir çocuklarına mahsus fenalıklardan aşağı kalmaz olur. '*My Towerland*' var hani, Ağaoğlu'nun, '21. yüzyılın mimarisi ve yaşam biçimiyle tanışacaksınız' diye reklam ettiği paçoz strüktür? Eralp'ı kahreden? Onun yanı başında ne var? '*Selatin*' camii var! Adı da Mimar Sinan! Paçozluk, bulaşıcıdır! Doğru mu, Ahmet Hocam? Müjde Hatun, hangi müktesebatla eğitim psikolojisi hakkında ahkâm keserse, Ağaoğlu da aynı muktesabatla 21. yüzyıl mimarisi konuşur."

"Ona bakarsanız, öteki hatun, Zübeyde miydi adı, o hatun da mahkeme kararının yasallığını sorgulamak selahiyetini kendisinde bulur!"

"'*Anchor*', güven kaynağı, *anchorman*, güvenilir adam demektir, öyle mi? Ahlaki gelişimi henüz natamam Cem Öztürk'ün, hangi sözüne, hangi haberine, hangi yorumuna güvenilir? Hangi

haberi, hangi yürekle, kendi 'doğru'larıyla sapıtmadan aktarabilir? Hiç! Kim 'dur' der, kim tedip eder bu embesilleri? Hiç! Rus entelijensiyası yüz yıl savaştı, madamcım, *poşlost*'la. En son, Soljenitsin, '80'li yıllarda palazlanan 'batılılaştırmacı' gençliği, '*paçoz*' olarak tanımladı. Dostoyevski'den önce Gogol, *Ölü Canlar*'da yakınır halkının paçozluğundan. Lenin'de de vardır; devrimci çevrelerin paçozluğuna uyarır. Schopenheaur'da vardır, Goethe'de vardır, Nietzsche'de vardır. Ömer Seyfettin'in *Efruz Bey*'i cahil, küstah, bilmediği konular üzerinde kalem yürütmekten, ahkâm kesmekten çekinmeyen, sayıları her gün biraz daha artan gençlerin ruh halini anlatır. Öyle mi, Zeynep Hocam?"

"Öyledir, efendim."

"Efruz Bey, 1914'te, *Safahat* diye bir dergi vardı, orada tefrika edilmişti. Daha sonra Cemal Nadir karikatürleştirdi, Amca Bey'in prototipi olduğunu bilirim. Çok şey başarabilecekmiş gibi görünüp realitede iki kazı güdemeyen, her şeye el atan, hiçbir şeyin sonunu getirmeyen bir paçozdur *Efruz*. Aziz Nesin'in *Zübük*'ünü hatırlatır. Turgenyev'in *paçozluk*'a karşı savaş açan Don Kişotvari kahramanın bizdeki bir karşılığı Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ı diğeri de Bay ve Bayan Sedesler! Hah! Hah! Hah!"

(3)

Çoğunlukla zorlama olduğunu hissettiğim kahkahaları durmuş, "madamcım" takılmaları kesilmişken, biz alınmayalım diye olacak, gözlüklerini burnunun ucuna itti, kaşlarını çattı.

"Özal'ı suçluyor değilim, Mehmet Hocam," diye sürdürdü, "hatta, Demirel'i suçladığım bile söylenemez. Özal, onca çabadan sonra bir de yeni dünya hiyerarşisinin sömürülmezlerine duhul etmeyelim diye parayı bulmaya çalıştı. İnisiye ettiği paçozlukla mücadele 'münevver' geçinen bizlerin işimizdi. İtiraf etmeli, aramızdan bir Unamuno çıkmadı."

Biraz da en gencimiz olduğu için Ahmet Gözüpek'e döndü yine.

"Kim biliyor musun, Miguel de Unamuno? Salamanka Üniversitesi'nin rektörü. Senin bu pembe gömlekli rektörün gibi, metroseksüel lavuk değildi. Zaten Cemal Gürsel de kokainman Millan-Astray değildi. Şimdi, sen bu Millan-Astray'ın Kara Afrika'nın gördüğü, gelmiş geçmiş en zalim sömürge paşası olduğunu da bilmezsin. Kazıklı Voyvoda'ya rahmet okutan bir psikopattı, El Commandenté. Hal buyken, Rektör Unamuno, 'Burası aklın mabedidir ve ben onun başrahibiyim. Sen kutsal mekânı murdar ediyorsun!' diye herifin üstüne yürüyüp faşist pezevengi üniversitesinden atmış adamdır. 'Senden İspanya'yı düşünmeni istemek bile abes,' diye çemkirdiydi adama! Arkasında da silahlı müfreze ha, namlular Unamuno'ya dönük. Miguel de Unamuno, Julien Benda, Jose Ortega y Gasset, Karl Jaspers, siyasi ideolojilerin Batı düşününe sızıp kemikleştirmesine müsade etmeyen, insanlığın yüzakı aydınlardır. Çınarlardan hazzetmezlermiş kaşımın kenarları! Onlar ancak toprağın altında sürünürler.

"Biz, '*ilke*'leri koruyamadık, anlıyor musun, Ahmet Hoca?! Biz, arşının boyunu adamına göre ayarladık. Adamı arşınlamadık, arşını adamladık. Kadim değerlerin pisletilmesine müsaade ettik. Seninkilerden de iş çıkmadı. Tesettüre, şaraba sadık kaldınız, iş emaneti ehline vermeye gelince yanaşmadınız? Paçozlara göz yumdunuz; aklın, ahlakın, adaletin mevzilerini elbirliği ile Demircanlara teslim ettiniz gitti, vesselam."

"Haksızlık değil mi, hocam bu? Yüzyılların kusurunu bir iktidara yüklemek, hem haksız, hem de çözümsüz değil mi?"

"Öyle, tabii, madamcım! Keşke yükleyebilsek! Yükleyebilsek de rahatlasak! Hatta, bu da geçer yahu diye umutlansak! Bunlarınki öyleydi de bizimkiler neydi? 'Hayatta en hakiki mürşit ilimdir,' öyle mi? Yav, paçozluk, daha Ata'nın cesedi soğumadan başladı. Cumhuriyetin gözbebeği Dil-Tarih'te, sağ eğilimli felsefe hocaları Necati Akder, Hamdi Akdemir, sol eğilimli Muzaffer

Şerif Başoğlu, Behice Boran, Niyazi Berkes, yarı ideolojik, yarı kişisel kavgaya tutuştulardı. Sabahattin Ali, Pertev Naili ve tabii Nihat Atsız'ın da iştirakiyle, birbirlerini siyasilere tasfiye ettire ettire, '50'li yılları buldular! Daha o yıllarda Mümtaz Soysal, Cahit Talas, Bahri Savcı gibi profesörlerle üniversite kendi boynunu uzattı ideolojilerin boyunduruğuna.

"Ünlü isimlerdirler bunlar, çok ünlü! Lakin, ünleri siyasi belagatlarından gelir, akademik liyakatlarından değil! İktidar partisinin gözde gençlerinin doktora tezini reddetmek de her jürinin harcı değildir! Hele de yandaşları çoğunluğu sağlamışlarsa fakültede. MC Hükümetleri sürecinde, İstanbul Üniversitesi'nde uçan militana doktora verildiğini biliriz. Lakin, tabiat da o kadar cömert değil, sabah mebus, öğleden sonra âlim olunmuyor.

"Ulema ayrı bir sınıftır, siyasi otoriteyle kaynaşmaz. Ali Fuat Başgil, bu dünyada mukim herhangi bir akademik otoritenin önünde düğmelerini ilikleyeceği, uluslararası liyakat sahibi bir hukukçuydu. 27 Mayıs'ta yüz kırk altı meslektaşıyla birlikte tasfiye edildiğinde, kadro açıldı diye sevinçten oynamadığımız kaldı. 12 Eylül'de yüz yirmi arkadaşımızın işine son verildiğinde sessizdik. Erdoğan Teziç'in arkasından da kimse ağlamadı, Yale'in gördüğü en genç kimya profesörü Oktay Sinanoğlu'nun da. Çiğdem'i '*Bilim ve Teknik*'in kapağına Darwin'i koydu diye görevden aldıklarında TÜBİTAK'ta, kılımız kıpırdamadı. Velakin, bu defa deniz bitti.

"Kimdi o, İtalyan asıllı bir futbol koçu vardı, Vincent Lombardi, 'Biz oyunu kaybetmedik, sadece vakit yetmedi,' demiş, milleti, Hah! Hah! Hah! güldürmüştü. Kendimizi kandırmayalım. Mahalle baskısı falan, bunlar laf! Tarih bize en görkemli eserlerin en ağır baskı dönemlerinde üretildiğini gösterir. Bu gördüğümüz, Türklerin geleneksel ataletidir. Paçoz oryantalistler gibi Müslümanlığa falan zinhar bağlamayın. Ruslarda da var, *pasivnost* derler. Kendi sorumluğunu üstlenmeyen toplumlarda görülüyor, hep başkası kabahatli. 'Liyakat' ölçü olmaktan çık-

tığında, *paçozluk* vakayı adiyeden bir hal, sıradan bir toplumsal nitelik oluyor. Yadırganmıyor. Madamcıma verdiği gibi keder vermiyor ki, hikâyecilere, romancılara mevzu olsun. Güldürmüyor ki, karikatüristler çizsin. Nitekim, *Efruz Bey* gibi *Zübük* de, *Tutunamayanlar* da yaratıcılarıyla birlikte gündemden düştüler. Ömer Seyfettin'in haberini verdiği paçozlar büyüdüler, torunlarının torunları oldu. Şimdi artık, erkekli kadınlı *Efruz* ve *Efruze*'ler tarafından ihata edilmiş durumdayız."

(4)

Bardağına uzandığı kısa bir sessizlik olduydu, Zeynep biraz da yeni yıla girmemize dakikalar kaldığını hesaplayarak ve az sonra kopacak vaveylanın hocanın sözünü böleceğini düşünerek, fırsat bildi, "Bu galiba bütün dünyada da biraz böyle!" diyerek havayı dağıtmaya çalıştı, "Foucault'dan bu yana da doğru/yanlış diye bir şeyin olmadığı söyleniyor, hocam. İnsanlara birden fazla doğruyu yansıtan fikirleri benimsemeleri gereği telkin ediliyor. 'Herkesin doğrusu kendisine' söylemi yerleşince, 'Mehmet Akif'in neşesi bilir' efendim, 'o da Mustafa Hoca'nın düşüncesi' gibisinden tümüyle bireysel zihni formatlar revaç buluyor haliyle."

"Biliyorsun, değil mi, madamcım, şahsen Foucault'nun evliyalığına diyecek yoktur ama okurları lafi kıçlarından anlıyorlar!"

"Aman, hocam! Vallahi biber koyacam ağızınıza!"

"Gelin, gelin," eliyle yaklaşın işareti yaptı, "bir hikâye anlatacağım."

Dördümüz masanın üstünden eğildik, başlarımız neredeyse birbirine değiyor "Adamın biri baldızına âşık olmuş," diye başladı, "Adamın biri baldızına aşık olmuş, anlıyorsunuz değil mi, yanıp tutuşuyormuş! Öyle yapıyor olmuyor, böyle ediyor olmuyor. Köyün az ötesindeki tepede de bir yatır var. Kalkmış, yatıra gitmiş. Çaput bağlamış, mum dikmiş, tel takmış, yalvarıyor: 'Gayrı ne

olursa senden olur Evliya Hazretleri, al şu benim karıyı başımdan da baldızı nikâhlayayım.' Bir gün, on gün, on ay, velhasıl ne gerekiyorsa hazretin gönlünü yapmak için, hepsini yerine getirmiş. Derken, bir gün, bir sel, bir tufan, köy dümdüz, adamın evi yerle bir. Lakin, bir de bakıyor ki, sele kapılan baldız, karı muhkem duruyor. Ellerini gökyüzüne açmış böyle, 'Evliyalığına diyecek yok ama vallah lafi kıçından anlıyorsun!' Hah! Hah! Hah!"

Bizden bir kahkaha, yan masalar döndü baktıydı: "Ne oluyor bunlara?!"

"Kıssadan hisse: Necip münevverlerimizin malumatlarına diyecek yoktur ama lafi kıçlarından anlarlar, vesselam!" Gülmelerimiz bitti, neden sonra "Yav, Hocam, bu lafi bir tarafından anlamak meselesi galiba Frengistanda da var," derken Tolga Hoca hâlâ gülüyor, "geçen yıl, Hollywood'da bir fay basamağını gösterdiler, belli ki aktif fay ama üzerinde iki apartman bloğu var; birisi boydan boya çatlak. İçinde yaşayanların umurlarında değil, dairelerini katiyen boşaltmıyorlar. Kongreden Amerikalı meslektaşlar var, onlarla konuşuyoruz, vurdumduymazlığı Amerikan toplumunun fen bilimlerden kopmuş olmasıyla açıklıyorlar. 19. yüzyıldaki merak kalmamışmış. 20. yüzyılın karnesi kötü, hocam. İki büyük dünya savaşı, kanlı diktatörlükler, iç savaşlar, soykırım, kıtlık, ekonomik krizler, nükleer silahlanma, aşırı üretimin neden olduğu küresel ısınma derken, insanlığın sorunlarının akılla, bilimle çözülebileceğine olan güvenlerini yitirmişler. Almanya'da, İtalya'da, Rusya'da yaşananlar, milleti matematikten, formüllerden soğuttu. İnsanlar rasyonel olmaktan usandı, diyorlar. 'Bilimsel' ahkâm duymak istemez olmuşlar. Çin'in başına gelenler, malum. Sovyetler Birliği'nde yetmiş sene toplumun dünyayla, bilimle ilişkisi kesildi."

"Şimdi bu önemli, madamcım. Doğrudur. Fizik, kimya, astronomi gibi şeyler, on dokuzuncu yüzyıl Batı Avrupası'nda kokteyl parti sohbetlerinin konusuydu. Leydiler, *tea party*'lerinde *petit fours*'larını yerlerken, Hah! Hah! Hah! yeni icatları konu-

şurlardı! Şimdilerde mevzu, Angelina Jolie!" Gözü tepkisiz oturan Ahmet Gözüpek'e takıldı, "Pek de güzel bir hatun, azizim!" diye gürledi, "nano teknoloji konuşacak halleri de yok! Bilmezler zaten. Hah! Hah! Hah! Bu yeni Avrupa'nın ne aristokrasisi, ne de burjuvazisi nano teknolojiyi duymuştur. Yirmi birinci yüzyılın ruh hali bir garip dalgacılık. Bize pek güzel uyar be madamcım! Astronomisiz kozmoloji, matematiksiz teknoloji, biyolojisiz çevrecilik, fiziksiz, kimyasız eskatologya, tarihsiz siyaset, notasız müzik! *Türkiş ütopya!* Hah! Hah! Hah! Bu memlekette hayat, zaten, Hah! Hah! Hah! biri diğerini inkâr eden hükümler manzumesidir!"

"Hepsi tamam da, Rusların bilimle ilişkilerinin kesilmiş olması nerden? Adamlar, uzay teknolojisi geliştirdiler. Halen de geliştiriyorlar."

"Elbette! Ancak, Cemal Hocam daha iyi bilecektir, Sovyetler, Sputnik imal eden bir *kuznetsa*'ydı; demirci dükkânı yani. Sokağı gören ön odalarında Moskova Bilimler Akademisi'nin en saygın roket fizikçileri, arka odalarında, kaba saba örslerde kas gücüyle demir dövenler. Önde, Nobel kıratında ayrıcalıklı bilimadamları, arkada, bileğinin gücünden gayrı sermayesi olmayan ameleler. İşçi sınıfı. Eğitim dağılım bu denli çarpık olunca, halkın bilimle ilişkisi, herhangi bir üçüncü dünya ülkesinden farklı olmuyor."

"Kuznetsa, muznetsa, Sputnik yapıyorlar ama!"

"Çok doğru. Toplam nüfusa oranla sayıları pek küçük de olsa ulema sınıfı yozlaşmamışsa, güçlüyse, belirli bir yere kadar paçozları tolere edebiliyor toplum. Medeniyeti ulu çınarlar sırtlıyor; *şizo-anarşistler, flaneur*'ler vb., bunlar, toplumunun 'renkleri' olarak hoşgörülüyorlar ama temel karar mekanizmalarında yerleri yok. Mehmet Hocam, Amerika'da kaç tane dört yıllık üniversite vardır?"

"Ben, 2005 yılını biliyorum. 2005'te, 2.475'i dört yıllık olmak üzere, toplam 4.140 taneydi. On yedi buçuk milyon kadar da öğrenci vardı."

"Dört yıllık lisans programlarını düşünelim: Bunlardan sadece üç tanesinin, binde birinin yani, akreditasyon puanı yüz üzerinden doksan beş ve üstüdür. O üçü, Harvard-Princeton-Yale, akademik hiyeraşinin en tepesine yerleşmişlerdir, aşağıdan boylanamazlar bile. Hollywood ki, tartışmasız en rüküş cemaatini barındırır dünyanın, orada bile, 'Ben eğitimin şart olduğuna inanmıyorum, çünkü annem okuma yazma bilmezdi,' abukluğu tolere edilmez!

"Frank Furedi'yi bilirsiniz, değil mi? Macar asıllı, sosyolog, Cantenbury'de ders veriyor. Adam sizden Mehmet Hocam. Herkes vazgeçmiş fellik fellik kaçarken sosyalizmden, bu Furedi, sizcileyin bir muhafazakâr adam, İngiltere'de Devrimci Komünist Parti'yi kurmuş, başına geçmiş, üniversitelerin nasıl eblehleştirildiklerini pek güzel anlatıyor."

"İyi de, bu memlekette 'muhafazakârlık' da karın doyurmuyor, Tolgacım," diyecek oldu Zeynep, Ahıskalı tersledi.

"Skolastik muhafazakârlıktan bahsetmiyoruz, madamcım."

Sesinde usanmışlık, çenesiyle etrafı işaret etti, "Kusursuz masalardan, keten örtülerden de bahsetmiyoruz. Eli nasırlı adam, *paçoz* olmaz. Mütedeyyin Müslüman da *paçoz* olmaz. *Paçoz*, küçük burjuvadan çıkar. Metropolde serpilir. Soğan yer, ağzı kokar; 'ay, ben soğan yedim, sizi öpmeyeyim!' diye kırıtır. Oysa, leş gibi soğan kokmak, kırıtmaktan evladır. Alalanmış *paçozluk,* Angelina Jolie'yi, Somali'ye iyi niyet elçisi olarak göndermeye benzer Hah! Hah! Hah! Anlayacağın, sorun sadece bizim memlekette değil, hemşire. Çevre kirlenmesi gibi 21. yüzyılın küresel bir meselesi bu *paçozluk.*"

Gözüpek'e döndü, "Hasılı, cemaatinin kıymetini bil, Ahmet Hoca!" diye gürledi, "Kimbilir, belki de bir tek seninkiler, idman-namaz-idman-namaz, ayık kalırlar bu hercümercin içinde de kurtarırlar milleti! Ağlamasını bilen bir tek siz kaldınız. Bir de Meral Sedes!"

Ahmet Hoca televizyona dalmıştı, duymadı. Ne seyrediyor böyle diye dönüp baktıydık, çıplak bir duvara dayanmış arkalıksız bir sedir, üstünde bir beyaz örtü, Sevgililer Günü'nden kalma kalp şeklinde üç beş kırmızı yastık. Sedirin üstünde başlarında bir örnek İskandinav sarısı sentetik perukları, dudaklarını vantuzlayacakmış gibi kameraya uzatıp geri çekerek, "*cingıl bels, cingıl bels,*" diye zıp zıp zıplayan kırmızı bikinili Barbie mukallidi iki genç kadın! İkizmişler, yeni yılımızı kutlamaktaymışlar!

Hah! Hah! Hah! diyor bir diğer pahalı dişli sunucu, "İyi yıllar, sevgili Kanal K izleyicileri! Karşınızda Ece-Ecem kardeşler!"

Yapay kızlık zarı

(1)

İsa Hazretlerinin doğumunun 2011'inci yılını, Damat Ferit Paşa'nın sahilsarayında, Ece-Ecem kardeşlerin teşrifatında idrak eylediydik, mahallemize "*la bamba*" ile girdik: "*Para bailar la bamba, se necesita una poca de gracia.*"

İleri Apartmanı'nın kapısının önünde bir ellerinde bira tenekeleri, kolları havada "*bamba, bamba!*" diye yaylanan, kızlı erkekli tanımadığımız birileri: "*Yo no soy marinero, soy capitan*". İyi dans etmek için biraz boş vermek gerekir, ben *la bamba*'nın kaptanıyım, miçosu değil. Mehmet Bey'le bana "bizi rahatsız etmeyin" bakışları fırlatıyorlar. *İyi ya.*

Mehmet Bey'in kaşları kalkıyor, "İyi de, eve giremeyeceğiz, Cancağızım!"

Yağmur ahmak ıslatıyor, kaldırım kaygan. Kendimize baktığımda şemsiyenin altında bu saatte dışarıda olmamaları gereken birbirlerine sığınmış titreşem biri bastonlu iki meyus ihtiyar görüyorum: "*y arriba, Y arriba, por ti sere, por ti sere!*"

"Anlaşılan, Latin Amerika Sarıgül'ün içinde kalmış," diyorum.

"Gelecek yıl Nişantaşı Karnavalı düzenlesin de aklınız başınıza gelsin!" diye gülüyor Mehmet Bey de, "kırmızı halı. Abdi İpekçi. Emiliano Zapata. *La Samba chicadee!* '*Oooh la la! I wanna boom boom party with you!*' Size çorba ısmarlayabilir miyim, Sevgili Meral Hocam? İçiniz kazınmış olmalı, '*I want you to feel good tonight!*' Yemeğe dokunmadınız! '*Oooh la la! I love the way you look at me!*'"

"Deli!"

Bizim dairede ışık var mı diye bakmaya çalıştıydım, "O, gece cadısı ayaktadır!" diye sevgiyle gülümsedi, "Ama yolumuzu gözlemiyorlardır, sizi temin ederim. Hadi, kırmayın beni, iki adım yürüyelim."

Şımardıydım ben de. Çorba içmezmişim ama keşküle hayır demezmişim, bununla birlikte yanında bir top dondurma olursaymış. "Emriniz olur, Cancağızım," dediydi, Mehmet Hoca. Ne yapsın?

(2)

Burak, cenazeden sonra ayrılmışmış kızlardan. "İşi varmış, halacım," diye anlattıydı Melis, "bizimle takılmadı. Vallahi, bir şey demezler; halam şeker gibidir, eniştem de çok memnun olur. Benim asıl evim zaten burası, dedim ama içeri girmedi, bizi kapıda bıraktı, gitti. Anadolu Gençlik Derneği'nin 'Mekke'nin Fethi Kutlamaları' varmış, onlara katılacakmış. Yarın sabah kahvaltıya davet ettim. Sakıncası yok değil mi, halacığım?"

Sesinde erkeği yabancılara kapalı seçkin bir toplantıya davet edilmiş kadınların mağrur tınısı; aşağıdaki *para bailar la bamba*'ya bigâne, yılbaşı gecesini Nilgün'le baş başa geçiriyor. Yegâne kaygısı, bu yıl on bir gün erken geldiği için Şeker Bayramı'nın İlhan'ın "*Mübadil Buluşmaları*" kapsamında ayarladığı Girit gezisini zora sokmuş olması; "Nasıl oluyor da Mekke'nin fethinin tarihi hep aynı kalıyor, değişmiyor?" diye soruyor. Benim bildiğim Mekke'nin hangi tarihte fethedildiğinin zaten bilinmediği, kaldı ki dini gün ve gecelerin miladi yıla göre kutlanamayacağına dair fetvaların olduğu. Velakin, örtülü olanların örtülü olmayanlardan daha bilgili oldukları şeklindeki önkabulün varlığı, susmayı dayatıyor; burkalı ulema karşısında Bahriye Üçok olsanız ne?

İlerleyen zaman içinde Melis'ten derleyebildiklerim, bizimkinin hayli uğraşması olmuş yaranmak için takva ehli arkadaşına.

(3)

"Şimdi sana bir şey göstereceğim, ama kimseye söylemeyeceksin!" Elbise dolabını açmış, eğilmiş, derinliklerinden dergi boyutlarında bir kitap çıkarıyor, "Ta ta! Annemin yeni kitabı! *Erkekleri Kullanma Rehberi!* Dün çıkmış, görür görmez aldım, buraya sakladım!"

Nilgün'ün gözleri yuvalarından fırlıyor, "Senin annenin böyle kitabı mı var?! Ver bakayım! Annen mi yazdı bunu?! Niye saklıyorsun ki?!"

"Kitabın ismine baksana! Halam, *Erkekleri Kullanma Rehberi* diye bir kitap aldığımı görse, n'olur biliyor musun?! Bir de kitabı yazanın İlhan Baran olduğunu bilse, yer yerinden oynar! İlhan onun için takma isim kullanıyor. Tutucu değildir halam, ama kadınların istediklerini elde etmek için cinselliklerini kullanmalarından da hiç hoşlanmaz. İlhan'a göre, kadın dediğin, fingirder de, kırıtır da, güler de, ağlar da. Ama halam, kadına bu bakışın erkek şovenizmini yansıttığını söylüyor."

Kadın kotalarına karşı olduğumu anlatıyor, "emeksiz kazancın onursuzluk" olduğuna inandığımdan bahsediyor. "Kitabı bir tek Mücüş biliyor. Babamın orada basıyorlar. Bundan önce de *Aşk Dersleri*'ni çıkarmışlardı. O kadar çok satmışlar ki, babamın yayınevi batıyormuş, annemin kitaplarıyla kurtarmışlar!"

"Öyle fazla açık saçık bir şeye de benzemiyor ama..." Nilgün, kitabı gözden geçiriyor, "Burada da öyle yazmış zaten: '*Hem endamıyla, hem de aklıyla, ele avuca gelmeyen, erkeği sürüm sürüm süründüren bir şeydir kadın.*' Doğrusunu istersen, İlhan Teyze bana daha gerçekçi gibi geliyor. Peygamber efendimiz bile kadınlardan korkmuş, '*Aklı ve dini az kadınlardan daha güçlüsü-*

nü görmedim,' diye buyurmuş. Yusuf Aleyhisselam da kadınların şerrinden Allah'a sığınmış!"

"O, Hazreti Muhammed'den önce de öyleymiş," diyor bizimki de, "babaannem, 'Kadınların dünyadaki bütün kötülüklerin kaynağı olduğu inancı bütün büyük dinlerde vardır,' diyor. Buda bile kadınlara, 'İğrenç arzuları temsil eden aşüfteler' dermiş." Nilgün'ü şaşırtabildiğinden memnun, "Yahudi erkekleri de her sabah, 'Beni bir kadın olarak yaratmayan Kâinatın Yaratıcısı Efendimize hamdolsun,' diye dua ederlermiş. Yuh artık! Bence de annem daha gerçekçi, 'Bir kadın kendi değerinin farkında olmalıdır,' diyor. Bak, orada, ikinci paragrafta. 'Öyle küçük kızlar gibi saç burup çocuk gibi davranmanın, hanım hanımcık takılmanın âlemi yoktur, kadın olmanın tadını çıkartmak lazımdır. Orada bir test var: 'Gerçek bir kadın mısınız?' Oku bak o testi?.."

Nilgün okuyor. "Şimdi... Birinci soru. Söyle bakalım, Melis hanım,'kaprisli misiniz?'"

"Ben mi? Bilmem ki?! Sence kaprisli miyim?"

"Yok," diyor Nilgün, "Yok, sen kaprisli değilsindir. Nazlı da değilsindir. Bu ikinci soruydu. 'Naz yapmayı biliyor musunuz?' Bu da sana uymuyor. Burak Abim de 'kafa kız' diyor senin için, nazlı olduğunu düşünse kafa kız demez."

"'*Kafa kız*' mı? Burak, benim için 'kafa kız' mı diyor?!"

"Öyle diyor." Melis'in heyecanını görmezden geliyor. "İkinci sorunun cevabı da 'hayır' olduğuna göre, sen otomatikman diskalifiye oldun zaten, kadınlığın keyfini çıkaranlardan değilsin! Bu testteki yedi sorudan birisine bile 'hayır' cevabı verirsen, 'gerçek kadın' değilmişsin. İlhan Teyze öyle söylüyor. Siz annenle hiç konuşmaz mısınız böyle şeyleri?"

"Dedim ya sana, annem benim bu kitapları yazdığını bildiğimi bile bilmiyor. Ağzımdan kaçırırım, halam duyar diye korkuyor. Ötekileri de oku!"

"'Kıskanç olmakla övünüyor musunuz? Rahatça ağlayabildiğiniz için mutlu musunuz? Süslü iç çamaşırlarını, renkli giysileri

seviyor musunuz? Şefkatli, duygulu, kırılgan görünebiliyor musunuz?' Sonuncusu da, 'gururlu musunuz?' 'Gurur' zaten hiç olmaz, bidattır," diye ekliyor, "kadın da olsa, erkek de olsa, İslam gurur ve kibirden uzak durmamızı ister, alçakgönüllü olmamızı öğütler. Bu soruların arasında senin 'evet' dediğin var mı?"

"Senin var mı?"

"Benim yok."

"Benim de yok," diyor Melis. "Ben zaten kadın sayılmam, daha yaşım küçük." Nilgün de bu lafa gülüyor, "Yok artık! Hayız görüyorsun değil mi?!"

Bizimki "regl olmak" diye öğrenmiş, "hayız görmek" nedir bilmiyor.

"İslam'da kadınlık yaşı buluğdur, panpiş," diye takılıyor Nilgün, "Diyarbakır'da bizim yaşımızdaki kızların ikişer üçer çocukları var. Semahat Yengem, Ali Dayımın karısı, İngiltere'deki Ekrem Abimi on beş yaşında doğurmuş. Dayımın sevgilisi Esra, bizim yaşımızda. Sema ilk duyduğunda, 'Babam pedofil oldu, Barbie'yle oynuyor,' diye ortalığı birbirine kattıydı! Sema, Ali Dayımının kızı olur. Esra, böyle uzun Bilkent Sarısı saçlar, dantelden iç çamaşırları giyiyor."

Bilkent Sarısını, "Ben ODTÜ'deyken, Ankara kadın kuaförlerinde 'Bilkent Sarısı' diye Barbie sarısı bir renk yaparlardı," diye açıklıyor. "Bizim kızlar gider, saçlarını o sarıya boyatırlardı. Bu Barbie de, Ali Çakıroğlu'nun hayatına 'Bilkent Sarısı'yla girdi, Semahat Yengemi sürdü attı. Sen okumadın mı yoksa? Bütün gazetelerde var, Twitter'da *TT* oldu. Ali Dayım, Ali Ağaoğlu'yla yarışıyor. Esra'yla gazeteye çıkmış, birlikte tam sayfa röportaj vermişler. O sosyetik gazeteci kadın, Aslı yok mu, o da bizim Sema'yla konuşmuş. Dayım ona ne verdiyse artık, belki de araba filan almıştır, sulh olmuşlar; 'Babamın ilk ve tek gerçek aşkının ben olduğunu biliyorum, kendisi çok iyi bir babadır,' demiş. Baba kız, bunlar yeni Rolls Royce'un yanında resim çektirmişler. Üç milyonluk, *Phantom Cabrio* modeli, Sema, 'Türkiye'ye

getirilirken İngiltere kraliçesinden özel izin alındı,' filan diyor. Babam, biliyorsun, Burak Abimin Ayvalık Marina'da tekneye binmesine bile razı değil, Rolls Royce'u görünce delirdi! 'Bu deyyus, Ağaoğlu'na özeniyor!' diye sövüyor! Yok, Beymen ve Harvey Nicholson'dan dayıma kamyonla kıyafet gönderirlermiş de, ne sevdiğini bildiği için seçimi Sema kendisi yaparmış da, yok Ali Dayım iddialı renkler sevdiği için, pembe, mor, fuşya, gömlekler, sveterler filan seçerlermiş de."

Semahat Hanım'a en çok da kendi kızının bu tutumu koymuşmuş. "Öz kızım benin sırtımdan hançerledi," diye sinir krizi geçirmiş, hastahaneye kaldırmışlar.

"Babam bunu öğrenince büsbütün delirdi," diye anlatıyor, Nilgün. "Babamın teyze kızı Semahat Yengem, babamın üzerinde çok emeği var. 'Öldürecem bu şerefsizi!' diye bağırınca, Devlet Bahçeli'nin korumaları 'n'oluyor' diye silahlarına davranmışlar, bizim ev MHP Genel Merkezi'nin karşısında ya, Ankara'da, 'Beş paralık etti Çakıroğlullarını!' Küçük dayımı telefonun başına oturtmuş, Londra'daki amcama varıncaya kadar telefon açtırmış; ailenin bütün erkeklerini Ayvalık'a, toplantıya çağırdı. Burak Abimle biz de Çirkince'deydik, Kirkor'a destek için gitmiştik, apar topar döndük."

(4)

Meğer, Burak'ın Çirkince'den ayrılmadan önce Kirkor'la yaptığı görüşmenin öncesi de var. Şevket Eygi'nin "İslamcılığın cıcığını çıkarttınız, haram servetlerinizi huzur içinde yiyemeyin, Allah bin kere belanızı versin, iki yakanız bir araya gelmesin!" şeklindeki bedduasını kışkırtan bunların Ali Dayılarıymış. Eygi, "'Bunlar Müslüman'a her şeyin iyisi layıktır' şeklindeki şeytani bir ilkeyi benimsemişler, Nemrut ve Firavun hayatı sürüyorlar," dedikçe kıvranırlarmış.

"İslami amme hizmeti yapmaya çalıştığımız için inşallah," diye ağızının içinden gevelemekteyken Burak, Saroyan ne yapsın, "Bu işler bizi aşar, Burak Reis," deyivermiş, "sürçülisan edersek, baştan affola, yeğenim, 'bunlar' derken, Fethullah Hoca Efendi cemaatinden mı söz ediyoruz?"

Burak, bu doğrudan soru karşısında bocalamış, gözlerini kaçırmış.

"Şevki Hoca, Hazreti Muhtereminin yanılmazlığına itikat etmekle suçluyor bizi! Haşa! Haşa!" demekteymiş. Saroyan bir akıllı adam, lakin, Müslüman bile olmadığından, Burak'ın neden bahsettiğini anlayamamış, sabahın o saatinde durmuş, öyle bakarmış!

"Hocaefendi'nin peygamberler gibi haşa! 'ismet' sıfatıyla nitelenmiş olduğuna itikat ediyormuşuz diyor," diyerekten infial nedenini açıklamaya çalışmış Burak da, "Eygi Hoca, suizan ediyor, Kirkor Abi. Onun bu dediği, Şiilikte olur. Cemaatin tuttuğu yol, ehlisünnet yoludur, bizde masum imam inancı yoktur. Hocaefendi Hazretleri la yuhti ve la yüs'el olamaz."

"Bencileyn bir garip Gregoryan, bundan ne anlamam lazım, Reis?!"

"Yani, Hocaefendi, 'hata etmez ve sorumsuz' değildir. Hocaefendi de yanılabilir. Kendisinden hata da sadır olabilir. Biz Sünni Müslümanlar, peygamberlerden bile zelle sadır olabileceğini kabul ederiz."

"Bak, onu ben de öyle bilirim!" demiş, Kirkor Saroyan.

"Eygi Hoca'ya en iyi yanıtı Emin Abi verdi zaten. *Emri bil maruf nehyi anil münker.* Yani, eleştiri delil ile yapılır. Zan üzerine, ima üzerine, sokaktan duyma veya kâfir medyasının haberleri ile yapılmaz."

"İnşallah, Çekirge! İnşallah!"

"Hocaefendi hakkında böyle ithamlar en hafifinden hakperestlikle mütenasip değil, çünkü kendisini müminlerin en mücrimi, en günahkârı addetmektedir, hazret." Kısa bir ses-

sizlik olmuş, "Hımmm, hmmmm..." diye mırıldanmış Kirkor, muhtemelen vakit kazanmak için, "Fethullah Hocaefendi de günahkârsa, bize cehennemin yolu göründü demektir be Burak Reis!' diye gürlemiş sonra. "Heh! Heh! Heh!" Burak da demiş, "Kimin cehenneme, kimin cennete gideceğini Allahü Teâlâ bilir, Kirkor Abi. Bizim dememizle olmaz."

"Olmaz tabii."

Biraz daha düşünmüş, "Müslümanların iç işlerine karışmak haddim değil, yeğenim. Fakat konu din de olsa, Allah'ın kelâmı da olsa, insan var mı, çekememezlik var, münakaşa var. Mevzu din iman mevzuu olunca, daha da çok var. Bu işler bizim cemaatte de öyle. Haberin vardır belki, Patrik Mutafyan ağır hasta, bitkisel hayatta. Geçmiş olsun. Allah şifasını versin. Amin. Lâkin, bizim cemaat da ikiye ayrıldı. Ruhani Kurul, 'Mutafyan hayatta olduğu sürece yeni bir patrik seçilemez,' demekte. Geleneklere aykırıymış. Başpiskopos Aram'ı vekil tayin ettiler, Mutafyan vefat edinceye kadar böyle idare edelim düşüncesindeler. Muhalif kanatta, Harut Özer kalktı, 'Patriğimizi Seçmek İstiyoruz İnisiyatifi'ni örgütledi. Dikkat isterim, Burak Reis! İki bin yıllık Gregoryen kilisesinde bir STK!!! 'Ruhani Kurul'a karşı sivil inisiyatif! Kıymetini bileceksin! Heh! Heh! Heh! 'Patrik seçme hakkımız engellenemez!' diye dolanıyor, Harut! Üçüncü milenyum böyle bir şey, Çekirge!

"Halbuki, bizde esas mesele, izin almak meselesi, yeğenim! Kim olursa olsun, Türk Devleti'nden izin almadan patrik seçilemiyor! Bununla uğraşacaklarına, kıytırık bir meseleye takıldılar kaldılar. Cemaatine başkan seçeceksin, valilikten izin alman lazım! T.C. Anayasası'nın bundan daha açık ihlali olabilir mi!? Ner'de kaldı laiklik, ner'de kaldı vicdan özgürlüğü, insan hakları!? Sen devletsin, sana ne kardeşim Ermeni'nin patriğinden! Ne diyeceğim, bak, şu bizim evleri kurtaralım da, Ermeni cemaatinin patrik işine bir el atalım, ne dersin? Siz Genç Siviller olarak şöyle bir iki parlak gösteri çekin!?"

"El atalım, inşallah! Şöyle yaratıcı bir eylem çekelim. Ama sonbaharda olsun. İstanbul yazın boşalıyor, uğraşıyorsun, süper yaratıcı bir eylem koyuyorsun, ses getirmiyor!"

"Doğrudur, sonbaharı beklemek lazım," demiş Kirkor da. "Bak sana ne diyeceğim, Şevket Eygi meselesinin üstünde durmamak daha iyidir, yeğenim. Balık hafızalıdır ya bizim insanımız, siz kaşımazsanız, unutulur gider."

"Emin Şimşek Abimiz de biraz öyle düşünüyor zaten. '*Husumetle vakit geçirmek olmaz, bu ancak şeytanlarla ateistleri güldürür*' diyor. Kendisi diş doktoru, İzmir'de muayenehanesi var. Çok sayıda muhabbet fedaisiyle birlikte Tanzanya'da hizmet veriyor Emin Abi."

Anlaşılan, bu bilgi de Saroyan'ın "seyyah" yönüne hitap ediyor, "Tanzanya'da nerede?" diye heyecanlanıyor, "Bürokratlar başıma bu işleri açmasalardı, bu yaz ben de gidecektim Tanzanya'ya, turist rehberini yazmak için. Nerede kalıyor dedin bu abi? İzmir'de mi?"

"Tanıştırayım sizi abi, inşallah. Yardımcı olurlar. Onlar, Darüsselam'da. Eğitim gönüllüsü abilerimiz, on beş yıl önce orada bir okul kurmuşlar, şimdi de bir diş kliniğini açtılar. Geçenlerde, Zafer Çağlayan Bey de açılışına gitti, büyük amcam da refakat etti. Emin Abi, '*Bizim abilerimiz dünyada yüz doksan ülkede Din-i Mübini İslam'ı yaymak ile meşgul olduklarından, sevgili Mehmet Şevket Hocamın meşrepperestliğin de gerisine düşen ithamlarına cevab vermeleri doğru olmaz,*' diyor."

"İyi diyor!" demiş Kirkor Saroyan da, bir yandan da artık hareket etmeyen Çekirge'yi canlandırma çalışırmış, "Doğru diyor!"

"Biz henüz ham olduğumuz için Kirkor Abi, Eygi Hoca, 'Allahü teâlâ, mümin kullarına kâfirleri dost ve veli ittihaz etmemelerini emrediyor, Cemaat'i bu konuda da sınır dışına çıkmış olarak görüyoruz,' dediğinde bize ağır geliyor. İslam dininden başka hak din olmadığına biz de itikad ederiz, elhamdürüllah. Üç İbrahimi din değil, tek İbrahimi din vardır. O da İslâm'dır.

İbrahim, Halilullah Aleyhisselam, Yahudi ve Nasrani değildi, Hanif ve Müslim'di. Kur'an, böyle buyuruyor. Ama Eygi Hoca'ya sorarsanız, bizler İslam'ın içine yerleştirilmiş Truva atıyız! Çünkü, 'Tevhid inancı ile Teslis inancı birbiriyle asla bağdaşmaz, asla uzlaşmaz. Diyalog inancı, İslam dinini tehdit eden en tehlikeli ve vahim bid'attır.' Müslümanların vazifesi İslam'ı neşr ve tebliğ etmek, davet yapmaktır, eyvallah, ama önce ehl-i Kitabın, Hazreti Peygamberimizin, hak bir peygamber olduğunu kabul etmesi lazım."

"Dedim ya, bu işler bencileyin bir kâfiri aşar, yeğenim," diye tekrarlamış Saroyan, ne yapsın. "Lakin, ille de benim fikrimi soruyorsan, ben, bu anlattığın adam, 'kripto ırkçı'dır, derim. Şimdi sen anlatırken hatırladım, Osmanlı'daki iç barışı, çokdinli, çokırklı paylaşımı, ahlakı, kültürü göklere çıkaran bu Eygi. Keşke Ermeniler gönüllü Ermeni-Osmanlı birlikleri kursalardı da, 'Biz Türkiye'de Müslümanlarla birlikte kardeşçe yaşıyoruz, bu ülkeyi birlikte paylaşıyoruz, birliği bozdurmayız,' diyerekten, Rus ordusuyla çarpışmış olsalardı şeklinde yazıları var. 'Ermeniler çok büyük bir kumar oynadılar, kaybettiler, şimdi de ah Erzurum, vah Malatya, Van diye feryat ediyorlar,' demekte, 'ama kumarı onlar kazanmış olsalardı yeryüzünden silinenler Müslümanlar olacaktı.' Eee? Diyalog olmadan nasıl yaşanacakmış kardeşçe? Diyalog olmadan, haklar teslim edilmeden, demokrasi olur mu?"

"Kur'an, kitap ehliyle aramızda ortak olan bir söze gelmemizi emreder," demişmiş, Burak da, "Allah'tan başkasına kulluk etmemizi, ona hiçbir şeyi eş tutmamamızı buyurur. Bize göre diyaloğun kalbi ortak söz'dür, Kirkor Abi. Hocaefendi'nin Papa Hazretleriyle müşaveresinden Harran'da üç büyük dinin ihtiyaçlarını temin edecek bağımsız bir üniversite kurulması düşüncesi çıktı. Bu gerçekleşirse, Hıristiyan ve İslam dünyasıyla öğrenci değişimi sağlanacak, İbrahimi dinler arasındaki diyalog pekiştirilecek, fanatizm boğulacak, fena mı? Harran'ın dünya dinlerinin

odağı olduğunu düşünün, Kürt kardeşlerimizin meselesi de böylece halledilmez mi?!"

"Eyvallah!" demişmiş Saroyan da. Hatta, elini kalbine götürmüşmüş.

"Eyvallah! Sen de sıkma canını, be reis! Kendi derdimize düşmüşük, sen de çok doluymuşsun, farkına varmamışık! Heh! Heh! Heh!"

Burak da, "Estağfurullah," dermiş, "sülâleme hırsız desin, uğursuz desin, ama kâfirlerden destek görüyorsunuz, Hazreti Muhammed'i, hâşâ! yalancı ve terörist sayanlarla, Kur'an'a, hâşâ! düzmece, İslam'a, hâşâ! uydurma din diyenlerle işbirliği yapıyorsunuz, demesin! Hocaların hocası da olsa, içime sindiremem! Yav, kusura bakma, Kirkor Abi! Senin de başını ağrıttım sabah sabah!"

"Bak, sabah olduğu doğru!" demiş Saroyan, "Recep de sustu, netekim. Güneşin doğuşunu seyrediyor!"

"Recep kim, abi? Biz tanır mıyız?"

"Karakolun horozu yok mu, oğlum?! Böyle baba bir Denizli horozu! Öter, öter, o kadar gürültüden sonra eyleme geçecek sanırsın, pat diye sırtüstü düşer. Görmedin öyle mi? Gitmeden uğra da bir bak öyleyse! Heh! Heh! Heh! Şimdi, yeğenim, anlaşılan o ki, bu Şevket Eygi nam zat, senin sülalenin de, Cemaatin da üstüne üstüne geliyor."

"Doğrudur, Kirkor Abi."

"Yargılamak benim haddim değil, Burak Reis! Haddim olsa da işim değil! Müslüman değilim, doğrusunu istersen, Hıristiyan bile sayılmam."

"Estağfurullah, abi!"

"Dur, kesme, dinle! Kirkor Saroyan'ın birine yol gösterdiği duyulmuş şey değildir, yeğenim. Çocuklarıma bile yapmam, çünkü bilirim ki, birisi için doğru olan çözüm, öteki için doğru değildir. Birisi için doğru olan yol, ötekisi için doğru yol değildir. Günün sonunda her insan gideceği yola tek başına koyulur.

Kirkor için doğru olan nedir, bir tek onu bilirim. En azından bildiğimi sanırım. Yanlış yaparsam kendi yanlışımı yapmış olurum. Senin için doğru olan nedir, onu ne bilirim, ne de kestirebilirim. Halbuyken, ahkâm kesmem. Velakin, strateji ve taktik, bak, bunlar la-ahlak alanlardır, reis. Amacın salihmiş, değilmiş, fark etmez. Stratejinin doğrusu, adamı rezil de eder, vezir de ama hedefine götürür. Şimdi, ben derim ki, Sun Tzu Paşa'yı göreve çağırmanın zamanıdır, Burak Reis! Askerlerden hazzetmezsin, ben de hazzetmem. Aklı başında olan kimse hazzetmez ama bu paşa, başka paşa! Bu paşa, İsa'dan beş yüz yıl önce Wu Devleti'nde yaşamış, ünlü Çin generali, Sun Tzu Paşa! Dünyanın en eski askeri strateji ve diplomasi çalışmasını yapmış ki cilt cilt.

"Şimdi, bak, yeğenim, Sun Tzu Paşa der ki, 'Düşmanınla yerli yersiz atışma, lafa laf, paya pay kavgaya girme; bırak konuşsun, çok konuşsun, eninde sonunda lafın ucunu kaçıracak, hedefini şaşıracak, kilisenin duvarına işeyecektir!' Heh! Heh! Heh! Yiğitliğin onda dokuzu sabretmektir, 'yeterince beklersen, hasmının kendi lafında boğulduğunu görürsün.' Bu bir.

"'Hasmını iyi, kendini daha iyi tanıyacaksın.' Uygulayacağın strateji ve taktik, hasmın Şevket Eygi ise başka, Müslüman kamuoyu ise başka, iktidar ise başka, medya ise başka, hepsi birden ise, bambaşka olacak! Bu iki.

"Baktın, Şevket Eygi çetin ceviz çıktı, üstüne gelmeye devam ediyor, 'önüne alelacayip, ne olduğunu kimselere anlatamayacağı, açıklayamayacağı bir şey atacaksın, adam kafayı yiyecek!' Bu da üç."

Burak, ne hale geldiyse artık, "Melul melul bakma öyle, yeğenim!" diye eklemiş, "Sana strateji ve taktik, la-ahlak kavramlardır dedik! Demedik mi? Dedik! Birinci prensibi anladın. İkinci prensip, Eygi'yi iyi tanıma prensibidir ki, bu, becerebildiğin kadar geri gidip, adamın yazdığı ne var, ne yok, okumayı gerektirir. Bak, bakalım, Ak Partilileri kızdırabilecek, başbakanın alınacağı bir şey söylemiş mi? Kâfir medyanın tüylerini diken diken edecek

herhangi bir ahkâmı var mı? Mutlaka vardır, çok laf firesiz olmaz! Bul, çıkar, listeler oluştur ve kullan! Kullan ki, itibar kaybına uğrasın, inanırlılığı aşınsın. Böylece, Çakıroğullarına dair lafları değer yitirsin!

"Hiç korkma! Ali Dayın hakkında söylediklerinin bütünü doğru da olsa, sırf o söylediği için kös dinlenir! Gelelim, üçüncü ve en yarayışlı öğüde! İmdiii, sen Genç Siviller'in en parlak üyelerinden birisin değil mi?"

"Estağfurullah!"

"Bırak şimdi, yeğenim, öylesin. Burada *bench-mark* yapacaksın, yani Genç Siviller'in en başarılı eylemlerinin başarı nedenlerini doğru kestirecek, o nedenlerin üstünde sörf yapacaksın. İlk ağızda benim gördüğüm mesela, sizin 'sıradanlık'a yaptığınız vurgunun çok ses getirdiğidir. Doğru mu? Sıradan insanların iktidarını yüceltmeniz, hiyerarşilere, *dictateur* heveslilerine, YÖK'e karşı duruşunuz çok taraftar topladı, bu da doğru değil mi? Doğru. Öyleyse, panpişlerinizi arkanıza alıp yola devam edeceksiniz! Hocanın kimselere kolayca izah edemeyeceği bir '*şey*' geliştirip önüne fırlatıvereceksiniz, yeğenim! Eygi Hoca, nereden geldiğini şaşırıp bununla uğraşırken siz işinize bakacaksınız. '*Şey*' derken, ben ilk aklıma geleni söyleyeyim, siz kimbilir daha neler bulursunuz. Benim ilk aklıma gelen '*elitizm*', Eygi'yi mesela '*kripto elitist*' olmakla suçlayabilirsiniz. '*Kripto ırkçı*' da olabilir. Ne de olsa, '*Kendi başsız halimize bakmıyoruz da, İstanbul Fener'deki Rum Ortodoks Patriğinin ökümenliğini tartışıyoruz,*' diye bir tesbiti var adamın. İtibasızlaştırma operasyonunu oradan yürütebilirsiniz.

"Ama '*elitizm*' daha bereketli, çünkü zamanın ruhuna ters! Anlıyorsun değil mi, siyaseten yanlış! '*Kripto*' kelimesini kullanırsanız daha da inandırıcı olur, çünkü bu kelime hazretle özdeşleşmiş bir kelime. 'Kripto şu!, Kripto bu!' diye saldırıyor etrafına. Haklı da olsa, haksız da olsa, ahını aldığı herkes sizin arkanızda yer alacaktır. Adamın Galatasaray Liseli olmasından başlayıp 'İs-

lam medeniyet, şehir, yüksek kültür, ilim, irfan, sanat dinidir; kırsal kesim, varoş, gecekondu, Bedevilik dini değildir,' sözüne varıncaya kadar, türlü 'elitist' malzeme bulabilirsiniz. 'Müslümanların ilk vazifesi ümmetin başına ehliyetli, liyakatli, dirayetli bir imam veya emir seçmektir' mi dedi, '*anakronistik bir dictateur heveslisi*' olmakla, istişareden hazzetmemekle, hatta demokrasi düşmanlığıyla suçlayabilirsiniz. 'Müslümanlardan para toplayıp birtakım yeşil holdingler kurdular; böyle altmış holding kurulduysa ellisi battı, iflas etti, paralar uçtu gitti' mi dedi, 'Anadolu kaplanlarına karşı *Kripto Beyaz Türk'* bile diyebilirsiniz!

"Şimdi, bak, yeğenim, Çakıroğlu servetinin en çok işe yarayacağı yer de burası! Senin hayrigi ikna edeceksin, *Twitter* şirketlerini işe alacak. Twitter şirketlerini biliyorsun değil mi, bunlar kamuoyu yaratmakta uzmanlaşmaktalar. Twitter'da, Facebook'ta yüzlerce hesap açmışlar, müşteri bekliyorlar. Şevket Eygi'nin adı 'elitist'e mi çıksın istiyorsun, bunlar bir dokunuşta yüzlerce *nick*'i harekete geçirir, adamın ipliğini pazara çıkarırlar. Ali Çakıroğlu'nu övmek mi istiyorsun, keza. Sen paradan haber ver, yeğenim. Kesenin ağızını açarsanız, *nick*'ler 'şey'leri ateşlerler, siz bu arada Çakıroğlu saflarını sıklaştırmak için zaman kazanırsınız. İstediğin zaman adreslerini veririm şirketlerin size.

"Unutmaman gereken son bir husus da şudur: Sun Tzu der ki, 'Üstün galibiyetin ölçüsü, yüz muharebeyi, yüz zaferle sonuçlandırmak değildir. Üstün muaffakiyet, düşmana savaşmadan boyun eğdirmektir.' Bunu da artık sen düşün."

Burak, hayranlıkla dinlermiş, "Bir soru sorabilir miyim, Kirkor Abi," demiş, "Sen nasıl oluyor da Şevki Hoca'yı bu kadar iyi tanıyorsun?"

Kirkor da gülmüş, sağ elini kaldırmış, işaret ve orta parmaklarıyla 'iki' işareti yapmış, "İki numaralı prensip, yeğenim," demiş, "'Hasmını iyi, kendini daha iyi tanıyacaksın.' Kapiş? Hadi, bacını al, buraları kalabalık basmadan gidin."

(5)

Melis'i etkileyen, mutlak itaati ailenin erkeklerinin Necil Amcanın çağrısına. Kendi çevresinde böyle bir uygulama ne görülmüş, ne de işitilmiş çünkü. "Çağrıldıklarında gelirler mi peki?" diye sorarmış, "Ya gelmezlerse?! O zaman ne olur?"

"Gelmek zorundalar!" demiş Nilgün de, "Biz Karadenizliyiz, kızım. Ataerkil bir aileyiz. Gelmezlerse, silahlar konuşur. Bunu da hepsi bilir. Sema gerizekâlısı kalkıp 'Annem babam ben küçükken ayrıldılar, o zaman çok üzülmüştüm ama sonra alıştım,' diye konuşunca gazeteciye, olay koptu! Boşanmış filan değiller çünkü. Ali Dayımın nikâhı, hâlâ Semahat Yengemde. Esra ilk sevgilisi de değil zaten. Bundan önce Efe'nin anası da var. Semahat Yenge kadının hamile olduğunu öğrenince, 'Madem öyle, boşa beni!' demiş Ali Dayıma, 'Enayi miyim boşayayım, seni boşarsam kızlar beni al diye peşime düşerler,' diyor dayım, 'Ben, genç, yakışıklı, espritüel bir adamım. Her zaman kadınlar bana ilgi duyar, ben de onlara, tabii ki karizmamdan kaynaklanıyor.' Efe'nin anası da öbür taraftan kuyruğa girmiş, Sezen Aksu'nun '*Onu alma, beni al!*' şarkısını söylermiş. Bakmış olmuyor, İslam'da caizdir, '*Madem boşanmıyorsun, bari beni de al, onu da al!*' diye şarkıyı değiştirmiş ama gene de kabul ettirememiş. Sema da, Efe'yi çok sevdiğini söylemiş. 'Zaten babam her zaman iyi bir baba oldu,' demiş, 'o konuda harikadır, bizi ihmal etmez. Ailemizin başındadır, çünkü ailesine sahip olamayan toplum sağlıklı bir toplum olmaz. Bayramlarda hep beraber oluruz, babam gelir, dedemin elini öper. Onun yanında bacak bacak üstüne bile atmaz.'"

"Bu doğru mu hakikaten? Semahat Yengen eve kabul ediyor mu dayını?"

"Gitmiyor ki! Yalan söylüyor! Adam aşmış, anlasana! Resmi nikâh filan tanımıyor! İmam nikâhı bile tanımıyor. Dini de tanımıyor, devleti de tanımıyor. Uludağ'da bir otelimiz var, izin

çıkmayınca kaçak bölüm yapmışlar. Röportajda bunu da açıkça söylemiş, 'Kıçım açıkta dururken kafamı kuma sokamam,' diye ileri geri laflar etmiş. Bugünlerde bir de ihale var, 'Hükümete rezil etti bizi!' diye amcalarım bağırıyorlar. Tayyip Bey, böyle karı kız işlerine çok bozulurmuş. İhaleyi alamayacaklar diye de korkuyorlar. Zaten, aileye de öyle bir faydası yok, dayımın. Küçük amcamın oğlu Yıldız Teknik'i bitirdi, 'Adama iş yaratmam,' diye almamış çocuğu işe. Söylüyor zaten, 'Kardeşim olsa tanımam,' diyor. Ama kadınlara gelince, öyle değil! Efe'nin dayısı hâlâ şirkette."

"Yani, siz Karadenizli olduğunuz için ben sanıyordum ki..." lafın sonunu getirmekte zorlanırmış Melis, "Böyle şeyler bir tek sosyetede yaşanır sanırdım. Laik kesimin mezhebi daha geniş olduğu için..."

"Esra bizim kesimden değil ki!" diyor Nilgün, "Esra, annenin sözünü ettiği üçüncü tip kadınlardan. 'Memelerini iyice şişirtip, ardından da üzerlerine estetik cerrah reklamı almış gibi sergileyerek gezenler,' dediği, *'seksi'* ve *'dayanılmaz'* olduklarını zanneden kadınlardan."

Kitapta bir paragraf göstermiş, "Bak, 'silikonlu göğüsler erkekleri tahrik ediyorsa, bu, olsa olsa 'mutant sempatisi'dir,' diyor İlhan Teyze ama işe yaramadığını söylemiyor. Biz de mi yaptırsak ne?"

"Daha neler!" diye ünlüyor Melis, "'*Mutant* ne demek?"

"Şaka, şaka!" diyor Nilgün de, "Şaka yapıyorum! Silikon, İslam'da fıtratı bozma kabul edildiği için yasaktır zaten. *Mutant*'ı biz kimyada 'evirtik' olarak gördük ama burada ne anlama geliyor, bilmiyorum. *'Sapkın'* demek olabilir belki. Çünkü bak, 'Lolita düşkünlüğü, bakire sendromu ve mutant sempatisinin objelerini bir araya topladığınız vakit bile bir *'kadın'* etmez,' diyor burada. Esra, 'Lolita' olacak kadar küçük değil ama bakirelik işi kolay. Yapay kızlık zarları üç lira beş kuruş, her yerde satılıyor. Bak, burada reklamı da var."

"O da ne?!"

"Yapay kızlık zarı, işte! Ne demek ne? İlişkiden önce vajinanın içine yerleştiriliyor. Penisin vajinaya girmesiyle yapay zar yırtılıyor, dışarıya bakire bir kızdan çıkacak miktarda yapay kan çıkıyor. Japon malı.

"Dayımla nasıl tanışmışlar, biliyor musun? Kadın, sırf dayımla tanışmak için kışın ortasında kalkmış, bizim Uludağ'daki otele gitmiş. Dayım resepsiyonda oturuyormuş, bu karşısına geçmiş, 'Ali Çakıroğlu sen misin?' diye sormuş, bizimki, 'Evet,' deyince aşkları başlamış. Dayım, 'Bu bir tevafuk, ben bir saat geç gitseydim otele tanışamayacaktık,' diyesiymiş. Esra, bundan bir karış da uzun, biliyor musun, 'Her kadının hayal edeceği Brad Pitt bir erkek, ben de onun yanında kendimi Hollywood starı gibi hissediyorum,' diye konuşuyor. Kadınlık böyle bir şey, arkadaşım. Kimsenin Zeliha annemiz gibi aşkından eriyip bitmeye niyeti yok. Bir tek ben! Böyle giderse Erol'un elini bile tutamadan yaşlanıp ölecem."

"Allah korusun! Erol dediğin, o uzun saçlı yönetmen çocuk mu?"

"Evet ama benimki aşkı mecaz değil, Zeliha Annemizin Yusuf Aleyhisselam'a olan aşkı gibi gerçek aşk. Bu gibi aşklar hakiki ise başkasını gözün görmez, aşkı mecazdan aşkı hakikate çevirir insanı."

"Ama annemin bu kitabı sizin için yazılmamış zaten," demişmiş Melis de, "siz aşka farklı bir açıdan bakıyorsunuz, bu kitap benim gibi kızlar için."

"Estağfurullah! Konuşma öyle, sizleri yargılamak bize düşmez. Zaten, üçüncü bir kişinin eşliğinde, oturup, konuşup, tanışıp, hatta eğlenmekte hiçbir sakınca yoktur. Ama kesinlikle sevgili denilen kişilerin yanında üçüncü bir kişi var olacak. Şayet seninle Burak Abim gibi iki insan birbirlerini tanımak amacı güdüyorlarsa olur, hiçbir sakıncası yoktur."

"Burak, benim sevgilim değil ki! Burak benim arkadaşım!"

"Öyle demek istemedim!" diye düzeltmiş Nilgün, "Geçen yaz Ayvalık'ta birlikte gezdik ettik ama üçümüz beraberdik. Günümüzde 'sevgili' olarak tabir edilen Esra gibi kişilerin yaptıklarını söylüyordum. Bunlar fesat ümmet tanımına giriyor, hatta o tanımının bir parçası oluyor. Ciddi değilsen, öyle gönül eğlendirmek için erkeklerle parklarda, sahillerde geziyorsan, hiç de hoş olmayan sapkın eylemler ortaya çıkar. El ele tutuşmak, elin zinasıdır, nasıl ki harama bakınca gözün zinası varsa, bu da elin zinasıdır. Hatta kız erkek yalnız gezmek toplumdaki fitnelerin en büyüklerindendir, çünkü başkası da özenecek ve bir başkası da. Şu anki liselerin durumu ortada, ne haltlar döndüğünü de biliyoruz ve nasıl bi' iğrençlik olduğunu da. Ne oldu? Niye dikildin öyle?!"

"Asansör sesi!" diye fırlamış Melis, "Duydun mu? Kaldıralım şunu!" O kitaba atılırken, Nilgün sehpanın üzerindeki başörtüsünü kapmış, "Çabuk çabuk!" Mehmet Bey'le, ben içeri girdiğimizde odalarının ışığı sönmüştü.

"Uyumuşlar, yavrucaklar."

(6)

Burak Çakıroğlu denildiğinde gözümün önüne gelen ilk resim, 1 Ocak sabahı, dışkapının önündeki paspasın üstüne bırakılmış olduğunu gördüğüm bir çift spor ayakkabı. Kırmızı bağcıklı, yepyeni, yağmurlu havaya rağmen bembeyaz ve belki de benim baktığım zaviyeden boyutları kaymış, tank gibi. *Converse*'mişler, yani alameti farikaları "*Genç Siviller*" nam pop aktivistlerin.

Melis terlik bulabildi mi diye bakıyorum, bizde içeri girerken ille de ayakkabı çıkarmak kural değildir çünkü. Bulabilmiş. Burak, Mehmet Bey'in eskilerini giymiş, Nilgün'dekiler annemin terlikleri.

Hayli uzun bir delikanlı, Mehmet Bey'e bile tepeden bakıyor. Sadece fizik olarak değil, daha mutfağa girerken hissediyorum, el sıkışında bile alışılmadık üstencilik var. Melis, heyecanlar içinde, "Burakcım, seni halamla tanıştırayım, Avukat Meral Sedes. Ah, işte eniştem de geldi, Doçent Doktor Mehmet Sedes. Enişte-cim, merak etmeyin sakın, kâğıtlarınızı karıştırmadım; aldığım sırada pencerenin içine yerleştirdim!" Mehmet Bey'in dün sabah üstünden gittiği bilgisayar çıktılarından bahsediyor *Erken Yaşta Ölüm*'ün.

Kahvaltı masasının düzeninden Burak'a verdiği önemi kestirmek mümkün ama delikanlı açıkça sıkıntılı, elimizi gönülsüz sıkıyor. Mehmet Bey'i Öztürk'ün programından tanıdığını o an düşünemiyorum. Meğer, Mehmet Bey hatırlamış ama belli etmiyor. Melis'in hamaratlığı görülesi bir durum.

"Kahvaltıda bize katılırsınız, değil mi? Size de çay koyayım mı?"

Açık tenleri, çakır gözleri, abi-kardeş birbirlerine ikiz kadar benziyorlar, biraz da bir şey söylemiş olmak için soruyorum, "Karadenizliydiniz değil mi?"

Burak gözlerini kaçırdıydı. Nilgün, "Rizeliyiz, hocam," dedi munis bir sesle ama onay almak ister gibi abisinden yana tedirgin bir bakış fırlatarak, "Ama Burak Abimle ben Ankara'da doğduk."

"Hemşeriyiz, desenize. Ben de Ankara doğumluyum!" Ortak bir nokta bulma gayretim de sohbeti akıtabilmek için fakat Burak sanki daha bir geriliyor. "Ayvalık'tan geldinizdi, değil mi? Tatilde miydiniz?"

"Hayır. Yani, evet." Yine Burak'tan yana tedirgin bakış, "Orada evimiz var. Abimle ben, doğduğumuzdan beri yazları Ayvalık'da geçiririz."

"Halacığım, sakın, 'Ayvalıklı sayılırsınız,' demeyin! Burak arkadaşımız, Rize'den başka memleket tanımıyor! Teknelerine çekmek için üstünde çay yaprağı resmi olan bir bayrak yaptırmış, yeşil-lacivert Rizespor renklerinde, '*Özerk Rize*' bayrağıymış.

Necil Amca, babaları yani, direğe çekmesine izin verse Marina'da öyle gezecekmiş! Söylesene, Nilgün!"

Benden yine, "Rize'ye de bayrak yakışır, doğrusu," gibisinden, gençleri rahatlatmak amaçlı saçma bir laf, Nilgün'ün üstünkörü bir tebessümle geçiştirişi. Gözlerini tabağına diken Burak, hareketsiz. Bu defa Melis, "Size söylemiş miydim, Nilgün'e ODTÜ'de '*internet sihirbazı*' diyorlar, enişteciğim. Şahane hocaları var! Oben Koman'ın öğrencisi olduğunu zaten biliyorsunuz, değil mi? Oben Hoca'yı siz de tanırdınız?"

Halim selim, kontrollü bir genç kız olan Nilgün, birden gözle görünecek şekilde kızarıyor, "Yoksa, Oben Hoca da mı Gazi'deydi!?!"

Mehmet Bey'le birbirimize baktığımızı anımsıyorum, *hayırdır!?*

"Gazi'de olan eniştem değildi, halamdı!" diyor Melis, bozulduğunu saklamaksızın, "Zaten gelecek yıl o da emekli oluyor. Öyle değil mi, halacığım? Gazi'den ayrılıyorsunuz?"

"Bu ne telaş, Melisçiğim?! Beni ille de emekli etmek mi istiyorsun? Daha yaşım kaç, başım kaç?! Aşkolsun!"

"Yok, yani, yanlış, anlamayın! Gazi'de olduğunuz için, yani!"

"Ne olmuş, Melisçiğim, Gazi'ye?"

"Yani!" diye kızardıydı, yardım ister gibi arkadaşlarına bakan Melis, "Yani, enişteciğim, arkadaşlar diyorlar ki, Gazi'nin kantinlerinde bile Alparslan Türkeş'in resimleri asılıymış. Her katın, her sınıfın, hatta tuvaletlerin bile 'reis'leri varmış. Ülkücülerin kovuğuymuş. Siz de eski bir devrimci olduğunuz için, Marksist, yani."

Burak'ın gönülsüzlüğü de böylece çözülmüş oldu; "faşist" bir üniversitede ders veren, internet düşmanı, dönek Marksist.

"*İyi ya,*" dedim ama Mehmet Bey'in burulduğunu görebiliyordum, çokça da hüküm Melis'ten geldiği için.

"*Bu kadar mı kötü şöhretli, Cancağızım, Gazi?!*" diye *italikliyor.*

Epeydir kullanmadığımız bir yöntem: *İtaliklemek*. Günay Rodoplu'dan miras kaldı. Uluorta konuşulmasında yarar görmediği konuları *italikleyerek* duyururmuş rahmetli. Tabii, melali anlayana duyururmuş, başkasına değil. Aynı yöntemle cevap verdim ben de.

"*Ekşi Sözlük malumatı, Mehmet Bey, kulak asmayın.*"

Melis'e döndüydüm, "'Top sakal ya da uzun saçlarla otuz saniyeden fazla barınılamayacak bir yüksek lisede' hocalık yapmama razı değilsin! Yanılıyor muyum, Melisçiğim? Ekşi Sözlük'te böyle deniyor Gazi için?"

Ne diyeceğini bilemedi, eli ayağına dolaştıydı, yavrucağın. Kıyamadım.

"Siteyi ben de takip ediyorum, yavrum. Sizin kuşağınızı tanımama yardımcı oluyor. Zaten, Gazi'nin şöhretini hep biliriz. Ülkücülerin *kovuğu* olduğu meselesine hiç girmeyeceğim, ancak, ODTÜ ya da Bilgi gibi '*havalı*' olmadığı da muhakkaktır üniversitemizin. Size bir sır vereyim, Gazi mezunu, okulunun adını saklar, mesleğini söyler. Hukuk fakültesi mezunu, mesela, '*Gaziliyim,*' demez, '*Hukukçuyum,*' der. Gazi'de hayli nitelikli bir hukuk fakültesinin olduğu bilinmez neredeyse. Oysa, *'havalı'* üniversitelerin, mesela, Boğaziçi'nin öğrencisi, 'Boğaziçili' olmakla övünür ama bölümünü saklar!"

"En kırtıpil programın mezunu bile, okulunun adıyla adeta aklanır," diye araya girdi Mehmet Bey, "mesele piar meselesidir, Melisçiğim, muhteva değil. Bilmem anlatabildim mi?!"

Kırtıpil program, aklanmak, bunlar akademik başarıyı küçümseyen bir kuşağın sinirine dokunmak üzere seçilmiş sözcükler, nitekim, gözlerini kaçırdılar, sustular gençler. Mehmet Hoca peşlerini bırakmadı, "A, hadi, ama!" diye ısrar ediyor, "Düşünün biraz! Diplomanın gölgesinin kendisinden daha büyük olması, sizce de ironik değil mi? Ne okuduğunuzun değil, nerede okuduğunuzun önem kazanmış olması? Bunda bir gariplik sezinlemiyor musunuz? Gazi niye *'havalı'* değildir, sorgulamayacak mısınız?"

"Ülkücü olarak bilindiği için mi diyeceğim hocam, ama ülkücüler sadece Gazi'ye gitmiyorlar," dediydi Nilgün, nihayet, "Ülkücülerden bizim ODTÜ'de de var. Gazi'de verilen eğitim, hayatta karşılığı olmayan bir amaca hizmet ettiği için olabilir. Bir de, tabii, binaları filan da modern değil. Bahar Şenlikleri'nde bile Mehter Marşı falan da çalındığı için..." Burak, sözünü kesti, "Daha iyi ya işte! Askerler tarafından andıçlanmıyor!"

(7)

Sesi niyetlendiğinden daha mı yüksek çıkmıştı, öfke patlaması mıydı, bilemedik ama dostane olmadığı açıktı. "Bizim Bilgi Üniversitemiz, sonra Sabancı, bunlar kesinlikle andıçlı üniversiteler," diye sürdürdü, "Murat Belge, Özgür Uçkan, Sevan Nişanyan gibi sıradışı aydınların ders verdikleri, özgür üniversiteler bunlar. Robert Kolej, ENKA okulları, Liberal Düşünce Topluluğu, TESEV gibi sivil toplum kuruluşlarının, Rahmi Koç, Bülent Eczacıbaşı, Kemal Derviş, hatta Sezen Aksu'nun bile Genelkurmay'ın andıç listesinde yer aldığını gördüğümüzde anlıyoruz. İşini iyi yapan cezalandırılıyor bu ülkede. Askerler biraz sivrilen sivil kurumların üstünde baskı kuruyorlar."

Melis araya giriyor, "Ben çok istedim ENKA'yı ama İlhan izin vermedi! 'ENKA daha çok yeni, hele bir rüştünü ispat etsin,' diye tutturdu! Babam da zaten annem ne derse onu yapar!" Küsmüş gibi dudaklarını büktü, "Halbuki, İlayda da orada okuyor, halacığım, gereksiz derslerle boğulmadan, istediği konularda, yüreğinin arzu ettiği gibi eğitim alıyor! Çok mutlu! Çoook!" *İlayda?*

"Nilgünlerin teyzelerinin oğlu Furkan Abi'nin kızı. İsmini Semra Özal koymuş." Hayretle fark ettim ki, Semra Özal'ın adına aşina olmasını bile yadırgıyorum, Melis'in! Su perisi, *biz bakmazken büyüdü.*

"'Sivillerin seçtiğinden de, yaptığından da hiçbir yarar gelmez' anlayışı hâkim olduğu için, askerler bizlere aptal gözüyle bakarlar," diyordu Burak, "askerlerde 'halk kesinlikle yanlış yapar' önyargısı vardır. '*Balans ayarı yaparak düzeltmemiz lazım*' havasına girerler. Sürekli andıçlarlar. Oysa, asker dediklerimiz, güvenlikten sorumlu olan kişiler. Platon'un devlet modelinde farklı bir pozisyonu olan kişilerdir. Orada güçler dengesinin iyi olması gereğinden bahseder Platon, yani Eflatun. Bizde Platon'a Eflatun dendiğini nedense hep unuturum! Türkiye'de işlerin hâlâ Platon'un, bakın gene yaptım - Eflatun'un bahsettiği şekilde gidiyor olması çok acıdır bizim için. Yani Batılı normları filan bırakın, biz Ortadoğu normlarının birazcık üzerindeyiz. Batılı normlarla alakamız yok. Aslında yapılması gereken şey çok basit, herkes işini yapacak. İşini iyi yapan cezalandırılmayacak, üstünde baskı kurulmayacak."

Askerlerin ENKA'ya karşı olabileceklerini düşünmezdim, "Karşı oldukları ENKA değil, onun temsil ettiği özgürlükçü eğitim, Meral Hanım," dedi Burak. Meral Hocam değil, Meral Teyze değil, "Meral Hanım." *İyi ya.*

"Anayasa'nın 58. maddesinde milyonlarca genci tektipleştiren bir tanım yapılıyor. YÖK Kanunu, bir kereste fabrikası talimatnamesinden farksız. Yani şunu söylüyor: Ham kütükler üniversiteye gelirler, ondan sonra ihtiyaçlara göre aynı boyda, biçim biçim doğranır, hizmete sunulurlar. Gazi Üniversitesi ülkücü kovuğu olmayabilir, belki de değildir ama YÖK Kanunu'nu harfiyen uyguladıkları da bir gerçek!"

"Ner'de o günler!" diye gülümsüyor Mehmet Sedes, "Yasa olsun da delinmesin, mümkün müdür, Burak Bey oğlum?!"

"Çağdaşlık bu demek değil ama! Türkiye'de zaten gençlik tanımı yapan dört temel metnin gölgesinde genç olunabiliyor. Ve bunlar Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nden kaynaklanan, özde aynı metinler. Bunlara göre 'genç' diye birtakım '*vazifeleri*' olan, artık bekçi kadar bile yaşamsal bir ünitesi kalmayan, cansız

bir korkuluğa dönüşmüş ve hep böyle korkulara karşı bir tehlike savar olarak görevlendirilmiş, kendi tercihleri olmayan bir insandan bahsediliyor. İşte, '*toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, yüreği millet sevgisiyle dolu*' gibi, '*bir şeyler*'i kutsallaştırıcı gençlik yapılandırma projeleri!

"Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, '*Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan*' gibi ifadeler! Yani, Cumhuriyet'in düşmanları var. Gençler, devletin ülkesiyle bölünmez bir bütün olduğunu ortadan kaldırmayı amaç edinenlere karşı yetiştirilen insanlar! İşte, '*bu ülke size emanet, siz savunacaksınız*' gibi müthiş bir yük! Gençliğe bir şeylerin emanet edildiğinden, onu koruması gerektiğinden söz ediliyor."

Dilimin ucuna kadar geldi: "*Savunmayın çocuğum! Ne zorunuza ülke savunacakmışınız?!*" Daha neler duyacağız bakalım diye sustum.

Mehmet Bey, benden daha itidalli, "Söylediklerinizden, 'cumhuriyet rejimi artık kök salmıştır, yıkılamaz,' dediğinizi mi anlamalıyım, Burak Bey oğlum? Böyle mi düşünüyorsunuz?"

"'*Gerçek demokrasinin karşısına çıkartılan vesayet demokrasisi yıkılmalıdır,*' dediğimizi anlamalısınız, Mehmet Bey. Gençlerin temel haklarına karşı dikilen resmi ideoloji heyulası engeli ortadan kaldırılmalıdır."

"Yani, enişteciğim, şimdi yani Türk olmayan, 'şeref ve mutluluk' duyamayacak mı? 'Ben Türküm,' diyen, 'mutlu değilim' diyemeyecek mi? Ya da, 'Ben Türk değilim, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duymuyorum,' diyemeyecek mi? Örneğin, arkadaş Gürcü'yse ne olacak?!"

"Eğitim süresince ezberletilen kodlar insanın hep aklında kalıyor, hocam," diye ekledi Nilgün de. "Birisi '*bir şeyler tehlikede*' dediğinde, bize verilmiş bilinçaltındaki kodlara yönlenip bir şeyler yapmaya kalkışıyoruz. Olmuyor. Derinlikten yoksun, sorgulamayan varlıklar olarak, o koskocaman kalabalıkların, meydanların birer parçası haline geliyoruz. Okumak için gösterdiğimiz bunca

çabanın sonucunda, ne sistemin istediği şekilde eğitilmiş, ne de kendi başına kendi ayakları üstünde duran, karar verebilme yeteneğine sahip, saçma bir gençlik çıkıyor ortaya. Biz gençler olarak, boşlukta ve hasarlı olduğumuzu düşünüyoruz. Öte yandan da biz aynı gençlere karşı büyük bir güvensizlik de var. Her an birileri tarafından kullanılabilir, maşa yapılabilirmişiz gibi, dinsiz çeteler sürgit alarmda!"

"*Dinsiz çeteler* dediğiniz de silahlı kuvvetler? Öyle mi?"

"Sadece onlar değil, aralarında siviller de var. Genç Siviller olarak bizim en çok ses getiren eylemlerimizden birisi 27 Nisan e-darbesine karşı duruşumuzdu. O gece, Genelkurmay'ın ışıkları yanarken, Genç Siviller'in de ışıkları yanıyordu. Sabaha kadar oturup karşı bildiri hazırladık. Demokrat bildiğimiz tüm yazarların bu sürece katılacağını ummuştuk ama öyle olmadı. Tufan Türenç, Emin Çölaşan gibi güvendiğimiz aydınlar bizi düş kırıklığına uğrattı. Gerçi demokrat olduğunu gösterebilenlerden de oldu. Biz de bunlardan bir '*iftihar listesi*' oluşturduk: Hasan Cemal, Ali Bayramoğlu, Kürşat Bumin, Yıldırım Türker, Perihan Mağden, Etyen Mahçupyan, Altan kardeşler. Babaları, sevgili Çetin Altan. Genç Siviller olarak biz '*cream*' tabaka değiliz. Okullarında en iyi notları alanlar değiliz, gayet sıradanız. Artık sıradan insanlar çağını yaşıyoruz. Kahramanlar yok, büyük laflarımız yok. 'Biz geliyoruz' gibi söylemlerimiz yok. Normal, sıradan, düşünen gençleriz."

"Genç Siviller'in başkanlık sistemleri bile yok, Mehmet Enişte!" diye araya girdi Melis yine, "Kimin iyi bir fikri varsa, o başkan oluyor. Fikirleri oylamaya da koymuyorlar. Gözleriyle ittifak ediyorlar. Çok keskin karşı çıkmayanlar, eylem olup bitene kadar gözlerini kapıyor. Gündeme göre şekil alıyorlar. Bu da doğru bir şey. Eğer dünyayı sıradan insanlar değiştirecekse, onların seçimlerini dikkate almak gerekir. Herkesin kendi yönetimini seçme hakkı olması gerekir."

"Biz her türlü darbeye karşıyız. Ama bakıyoruz, demokrat bildiğimiz büyüklerimiz en fazla, *'ne darbe, ne şeriat'* diyebiliyorlar. *'Ne darbe, ne şeriat'* demekle, 12 Eylül'de *'ne darbe, ne komünizm'* demek arasında hiçbir fark yok. Topluma bir karagoncolos gösterilerek darbeyi meşru kılmak oluyor. Darbe yapmak için her gün bir neden bulunabilir. Sorunlarımızı siyaset içinde çözmeyi öğrenmemiz gerekir. Yoksa, Türkiye'de her darbenin bir fan kitlesi, herkesin favori bir darbesi var. Eğer bir şeriat tehlikesi varsa, bu, hukuk kuralları içinde çözülmelidir".

"*Ne darbe, ne şeriat'* demek, *'tecavüzcü suçlu, ama kız da mini etek giymeseydi'* demek kadar ahlaksızca bir şey oluyor. Bizim 'Darbeci Baro Taksim'e hoş geldin' eylemi de aynı düşünceyle oluştu."

"Bakın, o slogan çarpıcıydı! Biz gerçekten etkilenmiştik!"

"Yoksa, orada mıydınız, halacığım?! Sizin hukukçu olduğunuzu düşünemedim! Enişteciğim siz de var mıydınız, baro yürüyüşünde?! Ahhh, eniştem, o kadar yürüyemez ama zaten, değil mi?" Burak'a döndü, "Enişte min bacağı da 12 Eylül'de işkencede sakatlanmış."

"O, tam olarak öyle değil, Melisçiğim," diye kestiydim, "enişten daha sonra anlatır sana. Biz yürüyenlerin arasında değildik, Burak Bey. Ancak, bizim de sizler gibi aktivist arkadaşlarımız var. Yasadışı telefon dinlemelerinden bizar olan arkadaşlarımız. Onlar, yürüdüler."

"Biz zaten, *'Darbeci Baro Taksim'den defol'* demedik, *'Hoş geldin'* dedik. Bu bizim farkımız işte. Bunlar çok yaratıcı eylemler. Bizim özelliğimiz de oradan kaynaklanıyor. Ama ikinci Madımak olayı olacaktı neredeyse. Arkadaşlarımızı polis zor kurtardı."

"Halam, kolay beğenmez, Burakçım! Ama bak, o bile etkilenmiş!"

Etkilenmiş olmakla onaylamış olmak arasındaki farkı biliyor mudur?

İnşallah, Cancağızım!

"Baroyu çok ciddiye almadığımız için, yeni bir eylem bulma telaşına düşmedik," diye sürdürüyordu, delikanlı. Hukukçu olduğumu öğrenmiş olmasına rağmen üstenci tavrından ödün vermemiş olması, mesleğimin ne denli büyük itibar erozyonuna uğradığım gösteriyordu ki, itiraf etmeliyim, canım yanmadı değil.

"Şimdi, tabii, bu durum bizi bir yandan şöyle bir sürece sokuyor: *'Sıkıntılı durumlarda bile zekice bir şey yapmalıyız.'* Daha önce hiç kimsenin düşünmediği bir şeyi herkese söyleyip, herkesin dikkatini çekip, bir yandan da toplumun ortak vicdanı haline gelebilmeliyiz gibi bir noktaya getiriyor. Örneğin, 19 Mayıslar. 19 Mayıs stadyum törenlerinde bir gencin anlamı, bazen çimenlere yazılan bir sloganın harflerinden birinin küçük bir parçası olmaktır, bazen ise yıllardır söylenmekten aşınmış marşları söyleyen seslerden yalnızca biri. Bu törenlerin ruhunda tek başına bir gencin hiçbir anlamı yoktur. Aynı kıyafetleri giymiş, aynı anda hareket eden, gür seslerle marşlar söyleyen bir kalabalığın adıdır."

"Kıyafetleri ile tektipleştirilmiş ve düzenli yürüyüşleriyle disipline edilmiş hazır kıtalar yani!"

"Neden? Çünkü otoriter devlet zihniyeti milli bayramlarda stadyumlara gençleri doldurarak, onların çokluğu, çevikliği, disiplinleri, birliktelikleri ile dünyaya ne kadar güçlü olduğu mesajını vermek istiyor! Gençlik, kas ve sporla eşitleniyor. Gençler rejim ve devlet için kasları ve çevikliği ile düşmanlarını korkutacak hazır kıtalar olarak düşünülüyor!"

Mehmet Bey'e bakıyorum, lahavle! çekiyor. Bir deneyeyim diyorum, öfkelerinin asıl nedenini çözebilecek miyim, "Anlaşılan, siz toplu gösterilerden hazzetmiyorsunuz," diye gülmeye çalışıyorum. "Baleyi, halk danslarını, hatta operayı düşündüğümde, münferit dansçıların tek başlarına anlamları olamaz sanki?! Mesela Kuğu Gölü temsilinde? Mesela Anadolu Ateşi'nin gösterisinde? Bireyin tektipleşmesi, toplu gösterilerin tabiatı icabıdır, demez misiniz? Herkes oryantal olacak, tek başına sahne alacak diye bir durum olamaz, değil mi?"

Soruyu onurlandırmadılar bile! Cevap, "Lisedeyken bize zorla şort giydiriyorlardı, hocam," diye geldi. "Kız arkadaşların çoğunluğu dindar değildi ama sonuçta insanın bir giyim kültürü vardır. Şort giymekten hiçbirimiz hoşlanmıyorduk. O giysi tasarımları yapılırken, kesinlikle öğrencilere sorulması gerekirken, hiçbir zaman sorulmadı. Eflatun pelerinlerimiz filan vardı. Affedersiniz ama çok aptalca kıyafetlerdi!"

"Benim gençliğimde de krapon kâğıdından dikilirlerdi, yağmur yağacak diye ödümüz kopardı! Kumaş pelerin söz konusu değildi, kızım. Sizin kuşağınızla aramızdaki tek benzerlik nedir, biliyor musunuz, ne bizim o kâğıt giysilerin örttüğü bedenlerimiz '*fit*'ti, ne de sizinkiler '*fit*'. Hangimizin kuşağı daha lapacı bilmiyorum ama sizin kuşaktan da sportmen tipler çıkmıyor."

Mehmet Bey'e döndüm, "'Vay haline!' demez misiniz, Mehmet Bey, gençlerinin çevikliği ile dünyaya fiyaka satmaya kalkan devletin vay haline!"

"Derim, Meral Hanım!" diye güldüydü o da, "Velev ki, Burak Bey'in ifade ettiği gibi adaleli ve çevik olsunlar, günümüz teknolojisine gençlerinden oluşturduğu '*hazır kıtalar*' ile karşı durmak gafletine düşen devletin vay haline!" Sinirimiz bozulmuş olmalı, karıkoca birbirimize bakıp bakıp gülüyoruz. Nilgün'ün belki de kız olduğundan, daha makul olabildiğini gördük.

"O konuda haklı olabilirsiniz ama biz diyoruz ki, insanların bedenleri ideolojik nesneler halinde mesaj vermek için kullanılamaz, hocam," diyor. "Biz liseyken, öğretmenlerinin bağırış çağırışları eşliğinde, toz toprak içinde, askerler gibi düzenli yürüyemediğimiz için azarlanırdık. Kaldırdığımız panolarda ne yazdığını bilmezdik. Yaptığımız hareketlerin koreografisi bize söylenmezdi. Bedenlerimizle yazdığımız, daha doğrusu *yazdıkları* hamaset dolu vecizeleri görmezdik. Bireyler, o meydanlarda tamamen nesneydi. Özne halinde değillerdi. Bir bütünün birer parçasını oluşturdukları, zekâ seviyesi oldukça düşük etkinlikler-

di bunlar. Gençliğe heyecan vermeyen, aksine, zaman ve kaynak israfına yol açan, rahatsızlık verici etkinlikler."

"Zaten bütün tören de protokol tribününe doğrudur ve tören boyunca en çok onlar eğlenirler. Ama bu törenlerin, gençler için can sıkıcı olduğu gerçeğini, anlamsız spor hareketleri yapılırken fonda çalınanın Harbiye Marşı değil, Tarkan olması bile değiştiremez. Genç Siviller olarak biz birçok gencin gönülsüz olarak katıldığı, modası geçmiş, hamaset dolu, militarize stadyum gösterilerinin ve geçit törenlerinin sona erdirilmesini talep ediyoruz. İlle de gerekiyorsa, her ilde kurulacak gençlik komiteleri kendi organizasyonlarını kendileri gerçekleştirebilirler. Böylece sivil toplum kendisini ifade edecek bir yol bulabilir. Toplumun ortak vicdanı harekete geçebilir."

"Beni alın, hocam. Ben, cumhuriyet rejiminin bana ve hemcinslerime sağladığı kolaylıklar yüzünden diğer yasaklarını tolore edenlerdendim. Lise sonda kendimi Yüce Yaratan'a çok yakın hissettiğim bir anda örtünme kararı aldım. Başta babam, bütün ailem karşı çıktı. Benim direniş görünce inat eden kötü bir huyum var, maalesef. Evdekiler direninee ben de direndim. Bu defa, Burak Abimin sözünü ettiği temel metinleri önüme sürdüler. Öyle kurnazca yapıyorlar ki bunu, anlayamıyorsunuz. Ben örtününce cumhuriyet düşmanı gibi oldum. Bazı öğretmenler kızdı, bazıları da neredeyse kutsadılar örtündüğüm için. Yabani bir yaratıktan mümin bir kıza dönüştüğüm için mutlu oldular. Ben de gördüğüm ilgiden biraz uçmuştum, itiraf edeyim. Burak Abim, o günlerde bana çok destek oldu. Artık bir örtülü olduğum için, beni destekleyenlerin benim için çaktırmadan bir yaşam tarzı belirlediklerini fark etmeme de abim, Allah razı olsun, yardımcı oldu. Benim Venezuela'da okumak gibi bir hayalim vardı, Hocam. Simon Bolivar Üniversitesi'yle yazışıyordum."

"Bu çok ilginç! Venezuela nerden aklınıza geldi?"

"Güney Amerika benim çok ilgimi çeker," dedi Nilgün, hafifçe kızararak. "Ama asıl Chavez faktörü var. Sol ve Hıristiyan

bir lider, Chavez. Halkın dini değerleriyle karşı karşıya gelmeyen sol liderler olabiliyor. Geçen bayram, ailecek Beyrut'a gittik. Duvarlarda Chavez, Ahmedinejat ve Hasan Nasrallah posterleri yan yana asılmıştı. Bu, benim yaşamak istediğim bir deneyimdi. Ama hocalarım sınav tercihlerimde beni cemaat okullarında ivedilikle kurum öğretmeni yapacak tercihlere yönlendirmeye çalıştılar. Şimdi, o mevzuya girmeyelim ama örtülü veya örtüsüz, kimsenin tek başına bir değer ifade etmediği bir toplum isteniyor Türkiye'de. Biz buna karşı çıkıyoruz. Kirkor Bey'i alın, kendisi bir dehadır. Çirkince'de harikalar yarattı. Ama ne oldu?! Kültür Bakanımız müdahale etmezse, Çirkince'yi yerle bir edecekler. Genç Siviller olarak, biz Saroyan Evleri'nin yıkılmasını da vahşet ve ilkellik olarak görüyoruz, hocam."

"Her şeyin devlet mekanizmasıyla yürütüldüğü ırkçı bir sistemin sonucudur bu zulüm. Elhamdülilah, Müslümanız, lakin birilerini ezmek, üstün çıkmak için ilim öğrenmek bizde yoktur. Biz dinimizi üstün çıkarmak için ilim sahibi oluruz. O ilmi, '*Azınlık azgınlığı içinde bir Ermenidir,*' diyerek, Saroyan'ın yarattığı yeryüzü cennetini yıkmak için kullanmayız. Türkiye'nin bir mozaik olduğunu Başbakanımız bile kabul ediyor. Geçen günkü grup toplantısında, Türkiye'de otuz altı etnik unsurun bulunduğunu belirtti. Bize göre vatanını en çok seven, işini en iyi yapandır. Burada, Türk gençliği diye bir şeyi öne çıkarmamak lazım. Genç Siviller olarak biz artık özellikle de siyasi alanda sivil mekanizmanın öne çıktığı bir düzen istiyoruz."

İyi ya.

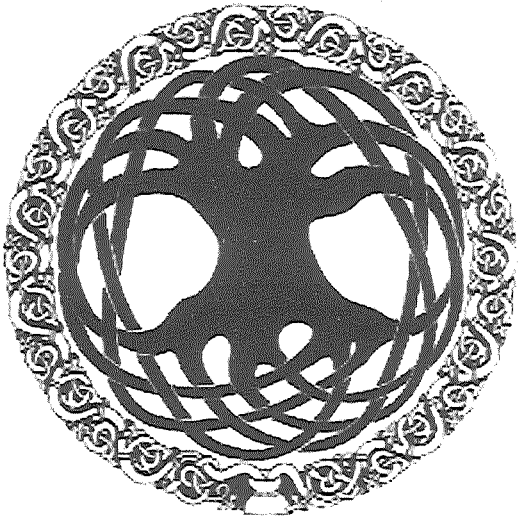

İKİNCİ BÖLÜM

Hicraniyem der ki bakın hâlıma
Dağlar dayanmıyor ahu zarıma
Elim ermez oldu kisbü kârıma
Çünkü gül yüzlümü elden aldırdım
Hacı Taşan, 1908-1969

The Secret

(1)

Annemin Koy Sokak'taki evi, geleneksel Ayvalık mimarisine uygun, üç katlı, bitişik nizam, mütevazı bir binadır. Söveleri, bezemeli tavanları dönemin estetiğine tümüyle sadık kaldığı için, Rumlardan kalma eski eser olduğu sanılır ama aslı yoktur. Dedem, Midilli göçmeni babası Halit Bey, 1902'de kendi elleriyle inşa etmiş. Sarmısaklı dönüşü sokağa girdik, yatsı okunmaya başladı. İlkyaz akşamında bütün evler cıvıl cıvıl. Uzaktan görüyorum, bir tek bizim evin hiçbir katında ışık yok. Kapıya yanaştım, sokak kapısı aralık. Üç mermer basamakla çıkılan demir işlemeli bir kapıdır bizim sokak kapısı, gölge oyunu olabilir mi diye tekrar bakıyorum. Gölge oyunu değil, sahiden açık.

"Çıkarken kapıyı açık bırakmış olabilir miyiz?!"

"Melis evdedir," dedi annem, telaşsız, "çalmayalım diye mahsus açık bırakmıştır." *Allahallah?!*

Giriş katındaki taşlığın sağında, işlemeli tavanı nedeniyle "süslü oda" dediğimiz misafir odası vardır. Kapısının altından sızan zayıf ışığı aynı anda fark ediyoruz. "Tahmin ettiğim gibi,"

diye fısıldıyor Mübeccel Atıye, "Melis evde. Işığı yakma sakın!" Elektrik düğmesine hamle etmişken duruyorum, "N'oluyor burda? Niye yakmıyorum ışığı?"

"Şişşşşt! Sessiz ol!" diyor, taşlığın öteki ucuna seyirtirken, "Orada, sağında bir iskemle var, dikkat et! Çarpıp devirmeyesin! Şurada kibrit olacaktı."

Mehmet Bey, bastonuna yaslanarak ağır ağır gelmiş, eşikte dikilmiş sormakta, "Hocam, elektrikler mi gitmiş?!"

"Aman, oğlum, sesini alçalt! Melis, telekinezi seansında! Ben şimdi yakıyorum şinanayı. Kapıyı da kapatma, ışık girsin!"

"Sigorta attıysa bakayım demiştim, hocam."

"Hayır, hayır, sigorta değil, Melis," dediydi annem, "şimdi alışır gözleriniz! Hah, işte, kibriti buldum!"

Bir yandan kibriti çakmaya çalışıyor, diğer yandan, "Melis, evde. Konsantrasyonunun bozulmaması lazım," diye açıklamaya çabalıyordu. "Konsantrasyonu bozulursa, sabaha kadar yatmaz artık!"

Üst üste çaktığı kibritler yanmıyor, annem başarısızlığı kabul etmek istemiyor, habire çakıyordu. Mübeccel Atıye Çağlar'ın ne denli kırılgan olabileceğini gösteren ender anlardandı, içimin acısına kulak asmadıysam, onu rencide etmemek için. Mehmet Bey'in, "Yarın ilk iş size bir el feneri alalım, Valid'anım!" sözüne bile burkuldum. "Annem el fenerine ihtiyaç duysaydı, alırdı!" gibisinden anlamsız bir terslenme; dillendirmedim. Bu arada, bastonunu olağanüstü itinayla kullanarak, gürültü çıkarmadan geldi, kendisi için çekip hazırladığım iskemleye ilişti, "Ne oluyor burada, Meral Hanım?" diye soruyor, "niye karanlıkta oturuyoruz?"

Bilsem!

"Melis, süslü odada, telekinezi seansındaymış, konsantrasyonunu bozmayacakmışız," diye mırıldanıyorum. "*Telekinezi*? Bildiğimiz *telekinezi* mi? Düşünce gücüyle cisimleri oynatmak falan?"

Herhalde!

"Siz de uğraşmayın artık anneciğim, o kibritler ıslak galiba. Gelin oturun, sokak ışığıyla idare ederiz. Gözümüz de alıştı zaten."

"Yakamıyorum, maalesef. Mehmet Bey'de çakmak varsa, o da olurdu ama..." Yoktu. Doktor sigarayı yasakladığından beri çakmak taşımıyor.

"Maalesef, Valid'anım," dedi Mehmet, "Çok da karanlık değil zaten, buyurun oturalım." Bir iskemle de Mübeccel Atıye için çekildi.

"E, anne? Ne iştir, bu?"

"Hiç sorma kızım, Melis '*ruhçu*' oldu," diye fısıldadı, annem. Sesinin kederliden ziyade muzip tonu, özgüvenini yeniden tesis ettiğini söylüyordu. "Yoksa, 'ruhçu' olmaya çalışıyor mu demeliyim? İstanbul'dan geldiğinden beri her gece bu saatlerde odaya kapanıyor, kapıyı, pencereyi sıkı sıkı kapatıyor. Saatlerce konsantrasyon alıştırmaları yapıyor. Kusura bakmayın, Mehmet Bey oğlum. Seni de karanlıkta oturtuyorum ama kazara odaya girsem veya gürültü yapsam, konstrasyonu bozuluyor, tekrar baştan başlıyor. Tam bir obsesyon halinde, vaz da geçemiyor. En az bir saat kesintisiz odaklanabildiği aşamaya gelmesi lazımmış."

"Karanlık önemli değil, hocam, farzedin ki bahçede oturuyoruz. Konsantre oluyor da ne oluyor, ben onu merak ediyorum."

"Zihnini kontrolü altına almaya çalışıyormuş, Mehmet oğlum. Zihnini kontrol altına alabilirse, maddeye de hükmedebilecekmiş. Eline alıyor bir mum, bir kibrit, esinti olmasın, mumun alevi düz yansın diye kapıyı pencereyi sıkı sıkı örtüyor. Sonra da konsantre olup alevi düşünce gücüyle sağa sola yatırmaya çalışıyor. Bazen de bakıyorum, elinde bir kâse su, üstüne bir parmak kadar da zeytinyağı koymuş, odaya giriyor. Bir seferinde seansta olduğunu unutmuşum, içeri girdiğimde gördüm. İki kibrit çöpünden sal gibi bir şey yapmış, o sal gibi şeyin üzerine bir dikiş iğnesi yatırmış, yağın üstüne bırakmış. Gözlerini dikmiş, yüzdür-

meye çalışıyor. Ben içeri girince dağıldı haliyle. Sabaha kadar ne kendisi uyudu, ne de ben."

Allahallah!

Mehmet Bey'le birimiz bırakıyoruz, birimiz soruyoruz, "Telekinezi de nereden çıktı? Re-enkarnasyon falan gibi laflar da var mı? Kendisini nasıl açıklıyor? Ne diyor yani? Bu kadar uğraştığına göre, oyun değil besbelli."

"Yok, kızım, oyun gibi değil," dedi annem. "Dediğim gibi, çocuk, ruhunu maddenin esaretinden kurtarmak peşinde. Maddeye bağımlılık ruhunu dar bir alana hapsetmekteymiş. Özgür olabilmesi için ruhunun maddesel dünyada da etkin olabilmesi, becerilerini artırması lazım geliyormuş. Telekinezi temrinleri, cisimleri oynatmaya çabalaması filan, ruhunun maddeye üstün gelip, maddenin hâkimiyetinden kurtulması, bağımsızlığını elde etmesini sağlamak içinmiş. İslâmi referansları da yetersiz olunca, nasslar haliyle işlevsel olmuyorlar, oğlum. 'Allah'ın ruhlara vücut vermiş olduğuna *ben* katılmıyorum,' diyebiliyor mesela, 'Hem eksik, hem de kusurlu bir inanç bu.' Ne diyebilirsiniz ki?! Melis'in yaşındayken Meral de, Semih de ateist olduklarını söylerlerdi."

"Aynı şey mi, annecim?! Bizimki dünya görüşümüzün doğal uzantısıydı. Anladığım kadarıyla, ateistim demiyor, yeni bir yorum getiriyor Melis?"

"Hâşâ!" dedi Mübeccel Atıye Hanım, yine o garip gülümsemeyle, "Allah'a inanmadığı söylemiyor. Onun inancında –'*benim* inancım!' diye bir vurgulaması var, duymalısınız, her türlü itirazı baştan kesiyor!– 'Benim inancımda bütün varlıkları yaratan ezeli ve ebedi bir Allah var. Bu 'Allah', insanlar olarak bizim idrak alanımıza '*asla!*' sığmayan, sonsuzluk içinde yayılıp giden, bir '*Sır*'! Böyle diyor. İnsanoğlunun donanımı bu '*Sır*'rı vasıflandırmaya '*asla*!' kifayet etmiyor. Zaten 'bilinemez' bir güce rahmanidir, şeytanidir şeklinde, *esasen* 'insani' olan sıfatlar atfetmek, abesle iştigaldir!"

"Esmaül Hüsna'dan mı bahsediyoruz, Valid'anım?"

"Esmaül Hüsna'yı yetersiz buluyor, Mehmet Bey. Rahim, rahman, müheyyim, cebbar gibi zıt anlamları olan sıfatlarla tanımlanması mümkün değilmiş, çünkü 'Rahim olan Allah ise, rahim olmayan kim?' sorusunu kışkırtmaktaymış. Halbuki, Yaratan söz konusu olduğunda böyle bir soru kabul edilemezmiş. Adı üstünde, 'Mutlak'mış. 'Mutlak' olan, hiçbir şeyle, hiçbir şekilde karşılaştırılamazmış. Biz kullar zaten doğuştan kifayetsiz yaratıklar olduğumuzdan, onu idrak etmeye zaten donanımımız da kifayet etmezmiş. 'Bunda sakınca yoktur. Allah'ı anlayamıyor olmamız, onun büyüklüğünden eksiltmez. Kulları da günaha sokmaz, çünkü elimizden gelen budur' düşüncesinde. Anlayacağınız, cenneti, cehennemi, günahı, ayıbı olmayan, '*human-friendly*' dedikleri bir inanç sistemi kızımızınki."

Mehmet Bey, karanlıkta uzanıp elimi okşuyor, "*Sakin olun, Cancağızım.*"

"'*İnsan dostu*' olması, günah kavramının büsbütün reddi anlamına gelmese gerek, Mübeccel Hocam," diyor, "*iyilik-kötülük* kavramlarının karşılıkları da yok muymuş?"

"Bilsem!" dediydi, annem, "Dört başı mamur bir dünya görüşü gibi de değil sanki. *Altın Kural* diye bir ilkeden bahsediyor, 'Sana yapılmasından hoşlanmayacağın bir hareketi, başkalarına yapmayacaksın.'"

"Bildik söylem."

"Doğrudur. Saniyen, *Altın Kural*'ın ihlal edilip edilmediğinin ölçüsü de bireyin kendi vicdanı. Benim görebildiğim kadarıyla, Melis'in –hadi, *inancında* diyelim de gönlü olsun– inancında vicdana güçlü bir vurgu var. 'Vicdan, sevgi ve iyi insan olmak.' Bunlar mütemadiyen vurgulanıyor. Herhangi bir eylemin sonucunda vicdan rahatsız oluyorsa, *Altın Kural* ihlal edilmiştir demek oluyor. Vicdan rahatsız değilse, mesele yok. Lakin, vicdanın sızlayacağı durumları önceden kestirmek de pek ihtimal dahilinde değil, çünkü 'bir ruhta müsamaha gösterilene, diğer ruhta müsamaha gösterilemeyebiliyor.' Karşıma geçmiş, 'çünkü

bir ruhun gereksinimini karşılayan öğütler, başka bir ruhun ihtiyaçlarına yeterli olmayabilir, yarar sağlayamayabilir, Mücüşcüm,' diye ahkâm kesiyor, bacaksız!"

"Ezcümle, '*beni yargılama!*' diyor yani!"

"Amerikanizm olduğu muhakkak!" dediydi Mübeccel Atıye Hanım, "Bu kuşak çeviri bir dil konuşuyor, kızım. Genel resim, her türlü manevi otoritenin reddi şeklinde ve tamamen sübjektif. 'İnsanın ahlak hocası dışında değil, kendi içindedir. Doğru yolu bulmak, iyi insan olmak için hiçbir ahlak hocasına gerek yoktur,' vs. vs. 'İşime burnunu sokma, babaanne' demenin kibarcası anlayacağınız!"

"Estağfurullah!"

Yine bir el hareketiyle durdurmuştu beni, "Öyle! Öyle! Ama yanlış anlamayın, şikâyet ediyor değilim. Melis, iyi bir çocuk. Zamanımızın ruhu ile mütenasip bir duruş sergiliyor, hepsi bu. *Zeitgeist* böyle."

"*Üstenci çınarlara ölüm, yaşasın rizomlar*" diye fısıldıyorum, Mehmet Bey gülüyor. "Birlikte olduğu, etkilendiği bir grup filan var mı Valide Hanım?" diye soruyor, "İstanbul'da son görüştüğümüzde, İlhan, 'Ayvalık'ı çok seviyor, Melis'i buraya getirtemiyoruz,' diyordu. Ayvalık'ın sevilmeyecek yer olduğundan değil tabii, sizin dışınızda birilerinden de etkileniyor olabilir mi diye merak ediyorum."

"Ben de, benden ayrılamıyor, sanıyordum! Şu işe bak!" diye takıldı. "Hayır, Mehmet Bey oğlum, benim gördüğüm kadarıyla o anlamda bir grubu yok. Nilgün'le Burak var. O da temiz yüzlü, iyi bir çocuk. Hissettiğim kadarıyla delikanlıyla *ruhçuluk* konusunda anlaşamıyorlar. Bizimki, 'Burak, Allah deyince, yukarda bir yerde durmuş, aşağıda bu gezegende yaşayan insanlardan farklı bir nesneden söz ediyormuş gibi konuşuyor,' diye yakınıyor. Burak öyle konuşunca, olay 'Biz ve O' gibi oluyormuş. 'Allah'ı insanlardan, hayvanlardan, bitkilerden ayrı tutuyormuş gibi oluyor, Mücüşcüm,' diye şikâyet ediyor."

"Çocuk Müslüman tabii.."

"Herhalde! Cemaatten bile olabilir. Pırıl, pırıl, temiz yüzlü bir delikanlı. Melis, 'Bence, Allah dediğimiz sır, her bir yaprakta, her bir hücremizde, her bir atomda, molekülde, her şeyin ama her şeyin içinde var,' dediğinde oğlan karşı çıkmıyormuş ama 'Evrende insanlar, hayvanlar, bitkiler, birbiriyle bağlantılı, birlikte bir bütün olarak hareket ediyorlar,' dediğinde kızıyormuş. Bizimki, 'Yaratan, aynı Yaratan, kimileri Tengri, kimileri Wakan Tanka diyorsa, ne var bunda' havasında."

"Melis ne bilsin, 'ne var bunda' annecim? Doğru dürüst kelimeyi şehadet getiremezken, ne bilsin, İslam nerede başlar, ruhçuluk nerede biter?"

(2)

"Bizim buraları da pek mümbittir," diye sürdürüyor, "Pisagor hemşerimiz olduğundan mıdır nedir, Türkiye'nin en nitelikli ruhçuları Ege'den çıkar. Ruhselman, daha 1947'de, İzmir'de takımını kurmuş, 'dört boyutlu âlemle doğrudan temas' kurmaktaydı. Bedri Bey, 1890'larda doğmuştur, düşünün, ne zamandan başlamış bu işler. En sevdiği müridi, Sadrettin Arel, kendisinden de yaşlıdır, 1880'lerde doğmuş. Tabii, sıradan üfürükçüler değillerdi bunlar. Mete Akyol'u, Çetin Altan'ı, Cenk Koray'ı, efendim, Zeki Müren'i, Rüçhan Çamay'ı, Gönül Akkor'u, Neco'su, kerli ferli insanlardı. Aklımdayken, sana sorayım, 677 sayılı bir 'Tekkeler ve Zaviyeler' Kanunu vardı, polis, falcıları, üfürükçüleri toplar toplar, götürürdü. Ne oldu, kızım, kalktı mı o yasa?"

Bildiğim kadarıyla duruyordu, "Yargıtay kararları da var, var olmasına da, kim okur, kim dinler?!"

"O takımın dokunulmazlığı hep vardı zaten!" diye söylendi, "Star yıldızlar, yazar-çizerler. Emniyet onlara dokunmaya kalksa,

kıyamet kopardı. Ruhselman, mesela, tabipti. Kendini Pisagor'un sulbünden sayan Arel, Türk musikisi nizamını kuran adam."

"Pisagor'un sulbü nereden?"

"Notaların matematiksel formüllere dönüştürülebileceğini keşfettiği içinmiş. Eski Yunanca, Latince dahil, on iki dil bildiği söylenirdi. 'Ruh geldi, tebliğ verdi, yaratılışın sırrını anlattı,' diyerekten, altmış küsur yıldır buralarda dolanır dururlar çocuğum bunlar. 2000'li yıllarda bitleri daha bir kanlandı. 'Hizmet ve vazife halkaları,' diyorlar, 'ruhsal konuları aynı ekol disiplini içerisinde işleyen, araştıran, yayma vazifesini yerine getiren kardeş dernek ve vakıflar' örgütlenmekte, 'tamamen paralel bir tarzda' çalışmaktaymışlar."

"Size 'birilerini' hatırlatmıyor mu?"

"Hatırlatmaz mı?"

"Beyti Dost'lar, Şihap'lar, efendim, Mustafa Molla'lar, Kadri Dost'lar ve diğer bilumum 'rehberler' bunlardan çıkmadır. Dinleyin, bakın..."

Açık duran sokak kapısını işaret etti, "Uğultuyu duyuyorsunuz değil mi? O uğultu, Marina'dan geliyor. Bizim CHP'li belediye başkanımız, yeri geldiğinde 'Atatürk'ün Partisi' diye mangalda kül bırakmayan Belediye Başkanımız, şu anda, kumsalda, 'kültürel etkinlik' adı altında, 'ruh-zihin-beden üçlüsü'ne halka açık 'detoks seansı' yapıyor.

"O da ne demek, diyorsunuz değil mi?

"Şebnem Kuran diye bir kadın var. Başkan'a göre, Türkiye'nin ilk 'Hint astroloğu.' Yanında da 'Meditasyon Uzmanı' diye kocası mıdır, dostu mudur, bir adam. Kadın sarilerini giyiniyor, alnının ortasına üçüncü gözünü boyuyor. Her gece bu saatlerde, kumsalda büyük bir ateş yakılıyor, 'ateş enerjisi gecesi' düzenliyorlar. Işığın güçleriyle karanlığın güçleri savaşmaktadırlar ya mitolojide, ateş ışığın gücü oluyor, karanlığın güçlerini kovuyor. Kendilerini Zerdüşt sanan bütün Kürtler orada. Yalan, suistimal, hile, taciz, negatif enerjiler faslından, karanlığın güçleri sayılıyor.

Buna karşın, algılama, anlayış, bilgi, barış, sevgi, ışık, uyum ve benzeri pozitif güçler ışığın güçleri. Dinleyin, işte, 'Yunan esintileri,' diyorlar. Şu dakikalarda, Hint astroloğu Şebnem, halayın başına geçmiş, 'Ey, ümmeti Muhammed! Hadi, eller havaya!' çoluk çocuğa Zorba Sirtakisi çektirmektedir. Sabahlara kadar sürer artık. N'aparsınız? Tatilciler bayılıyor. Esnaf memnun. İşportacılar daha da memnun. Turistlerin, 'Türkiye'yi böyle bilmezdik,' diye ağızları kulaklarında. Görünen o ki, Cumhuriyet'in '*Türk Hümanizmi*' projesi, gayri kabili rücu biçimde tutmuştur.

"Aslına bakarsanız, Belediye Başkanımız bu zurnanın son deliğidir. Ona gelinceye kadar, bizim Fatma Nur Serter hocamız var mesela. 'Sevgi' midir, 'Dostluk' mudur adı, o ilk masonik derneklerinden birisinin mümtaz sözcülerindendir. Bugünlerde ne diyorlar bilmiyorum ama o zamanlar Mustafa Kemal'i '*kutsal-ilahi bir varlık*' olarak tanımlamaktan kaçınmazlardı: Bir *Işık Adam*. Atatürkçü Düşünce Derneğimizin başkan yardımcısı olmasına şaşırmamalı kadının. Hiç şüpheniz olmasın, olası bir CHP iktidarında da milli eğitim bakanıdır, ezoterik donanımı itibariyle de taş çıkarır, Hasan Ali'ye bile. Kadınlara açık olaydı teşkilat, iyi bir mason olurdu."

"O da olur."

"Doğru, kızım. O da olur. Bu defa kimin başının altından çıktı, bilmiyorum ama Ayvalık, dünyanın en güçlü enerji alanlarından biri olarak kabul edilmiş. 'Evrende bilinen en büyük güç, koşulsuz sevgidir' şeklinde, bir 'sevgi' lafıdır gidiyor. Dağ, taş 'sevgi' oldu."

"Yolda gördük, işporta tezgâhlarına 'Kutsal Sevgi Taşı' diye bir şeyler yığmış satıyorlardı," dediydi Mehmet Bey. "Ben gençliğimde işportacılık yaptığım için hemen dikkatimi çekti, hocam. Hint işine benzeyen, ucuz ucuz taşlardı."

"Pek geniş bir cephe bu oğlum, pek geniş bir cephe!" dedi annem, "Sağcısını, solcusunu, çevrecisini, laikçisini, hatta dincisini bir tarafından yakalıyor. Rahmetli Hikmet Bey, Heybeliada'da

toprağa verirlerken Refet Kayserilioğlu'nun, el ele tutuşup musalla taşındaki tabutuna *'sevgi enerjisi'* yolladıklarını anlatırdı. 'Beni evrende bilinen en büyük güç olan koşulsuz sevgi ile gömün,' diye vasiyet etmişmiş. Hikmet Bey, anlıyorsunuz, ayrıcalıklılardandı. Bunların derneklerinin gizli celselerine katılıp *Beyti Dost* ile hasbihal etmesine izin verilenlerden yani. Mevlânâ da gayet iyi prim yapıyor. Geçen akşam, Melis yine geçti karşıma, gözlerini açа açа, 'Siz ne diyorsunuz, babaannecim, ünlü bir sufi olan Mevlânâ'nın kapıları telekineziyle açtığı biliniyor,' diye heyecanlı heyecanlı anlatıyor. Ne diyeceksiniz? Telekinezi gücüyle mumları da yakıp söndürürmüş de, semazenlerin ayakları yerden kesilirmiş de. Anlatıyor da anlatıyor. Mevlânâ, Hallacı Mansur derken, ruhçuluk cuk oturdu."

"Sormadınız mı, 'sufi' nedir kızım, sen biliyor musun diye?"

"Sormaz mıyım?! Cevap hazır: 'Müslümanlığın içrek boyutuna yönelenler.' Harici boyutu tamamdı da Müslümanlığın, içrek olanı kaldı! Kendi torunum, 'Sufi *inisiyesinin* telekinezi yapabilme yeteneği vardır,' diye mason ağızıyla ahkâm keserken, kime ne söylenir ki?! *İnisiye* diyor, Mehmet Hocam, çocuk! *İnisiye!* Kendi torunum, 'sufi *inisiyesinin* telekinezi yeteneği,' diye ahkâm kesmektedir: 'Kendimizi diğer insanlardan ve bütünden ayrıymış gibi düşünmemek, bizi *Yeni Çağın altın ışıklı dokumasına* katacaktır, Mücüşcüm!'

"Kime ne söylenir ki?! Ninesine bak, torununu al, demezler mi insana?

"Velhasıl, telekinezi, parapsikoloji, bio-enerji, yoga, reiki, efendim, şimdi de kundalini diye bir şey çıktı, hepsi burada. İzmir yolundaki 'medyum' tabelalarını da gördünüz mü? Medyumluk basbayağı bir kariyer oldu çıktı bölgede. Ruhlar dünyasından titreşimler alıyor, sade vatandaşlara aktarıyorlarmış. Kehanet, fal, gaipten gelen sesler, hayaller, şifa, aklınıza ne gelirse, meşru. Beşeriyet medyumluk katında kutsanır, insan türünün maddeyi aşmasına medyumluk katında yardımcı olunurmuş."

"Bunu da mı Melis söylüyor?!"

"Yok, yavrum! Melis, buralara gelmedi henüz. Kendim araştırıyorum, nelere merak sardı bu kız? Nerede ihmal ettim?!"

"Sizinle ne alakası var, Valid'anım?! Burnumuzun dibindekini ne biz görebildik, ne de anası babası!"

"Yok oğlum, yok! Sizin ihmaliniz değil! Günün sonunda, armutun uzağa düşücek hali yok, dibine düşer. İsa'nın mucizelerinden verdiği örnekleri duymanız lazım. İncir ağacını kurutup yeşertmesini falan, Hazretin telekinezi gücüne bağlıyor. Şayanı hayret olanı, Yeni Ahit'te verdiği referanslar. Matta şu bab, şu ayet gibi. Çocuğu misyonerlere mi kaptırdık diye telaşlandım bir an ama değil, internetten öğreniyor. İngilizcesi, Türkçesi, dünya kadar site var. Giriyor, bazılarını bana da gösteriyor. Leblebi kadar çocuk, geçmiş karşıma, bu dünyada niçin mutlu olamadığımızın izahını yapıyor. Kolaysa bir şeyden şikâyet et! Cevabı hazır!"

Ne diyor yani?

"Ruhsuz olduğumuz için mutsuzuz, diyor. 'Zengin olmak, para kazanmak, güç, veya makam veya mevki, şan, şöhret sahibi olmak için gezegenin altını üstüne getiriyoruz,' diyor. 'Bu aptal hayat içinde o kadar hızlı yol alıyoruz ki, ruhumuzu nerde bıraktığımızın bile farkında değiliz. Kendi cılız maddemizle, doğaya ve onun ruhuna savaş açmışız. Bir gün doğanın ve nimetlerinin biteceğini düşünmeden, hoyratça ve azgın açgözlülükle önümüze gelen her şeye, sırf zevkimiz ve lüksümüz için acımasızca saldırıyoruz. Üstelik neyi aradığımızı da tam bilmiyoruz. Sanıyoruz ki, lüks bir sitede evimiz olunca, sıfır bir spor araba alınca veya itibarlı bir kariyerimiz olunca mutlu olacağız. Oysa, ruhsuz isteklerin sonu yok. Bunu da iş işten geçince, son nefeslerinde anlıyor insanlar.' Ne denebilir ki böyle konuşan bir çocuğa? Siz olsanız, ne derdiniz? Bir yerde bir çatlak oluşmaya görsün, o çatlak ille de büyüyecektir. Öyle mi, Mehmet Hocam?!"

Melis kesmeseydi, daha da söyleyecekti.

(3)

"Ne oluyor, bur'da?! Edi, Büdü, Şakire dudu, ne yapıyorsunuz böyle karanlıkta oturmuş?"

Işığı yakmasıyla, fırlayıp sarılmam bir olduydu Melis'e. "Su perisi!" diye sımsıkı kucaklamaktaydım, "Su perisi, benim güzel kızım!"

Bal rengi, düz, uzun saçları vardır Melis'in, neredeyse beline gelir. Burnumu gömdüm, "Mis gibi de kokar, halasının kuzusu!" diye kokluyorum, "Doğduğundan beri kokusu değişmedi bunun! Bebekken ensesinden koklardım, nasıl kokuyorduysa hâlâ öyle kokuyor!"

Yavrucak, benden sel gibi boşanan tezahürata direnmiyor, lakin hissediyorum, coşkumun nedenini kestirmeye çalışıyor. Pırıl pırıl genç gözleri aydınlığa saliseler içinde uyum sağlamış, biz hâlâ kırpıştırmaktayız, "Koca dana!" diye iltifat etmekte, Mübeccel Atıye'nin de ağzı kulaklarında, "Baksana, leylek bacaklıya! Eniştesine yaklaştı boyu! Eskisi gibi kucağa da gelmiyor artık. Hele ben hiç yetişemiyorum."

"E, nasıl sopalıyorsunuz peki?"

"'Dön popunu döv'cem,' diyorum, dönüyor, ben de sopalıyorum!"

"Amman, Mücüşşş!.."

"Utandırmayın hocam, kızımızı! Genç bir hanım oldu artık, baksanıza!"

"Bana göre hep çocuk. Elli yaşına da gelse, benim için yine çocuk. Gel, otur şöyle. Güzel yüzünü görelim biraz. Saçlarının rengi mi açılmış, ne olmuş senin?"

"Güneşten, halacım. Yazın böyle oluyor."

"E, nasıl gidiyor, Melisçim? Babaannene internet kullanmayı öğretiyormuşsun diye duyduk. Nasıl, başarılı mı bari?"

"Doğrusunu söylemek gerekirse... Doğrusunu söyleyeyim mi Mücüşçüm?"

"E, söyle bari!" dedi Mübeccel Atıye hanım.

"On üstündennn... üç-buçuk! Muçüşçüm, aklını vermiyor, halacım. Aklını verse, hemen öğrenecek ama konsantre olmuyor."

"A ha! Sihirli kelime!" diye ünledi Mehmet Sedes, "'Konsantrasyon.' Öğrenmenin olmazsa olmaz koşulu! Senin konstrasyon alıştırmaların nasıl gidiyor?"

"Benimki de öyle, on üstünden üç-buçuk, enişteciğim. Şaka, şaka! Ben ikinci egzersizi de geçtim, üçüncü egzersizdeyim. Üçüncü egzersizde bir nergis fotoğrafı var, o fotoğrafa konsantre olmak gerekiyor. Bir saat konsantre olabilirseniz, yapraklar, böyle canlanıyor gibi oluyorlar. Kokusunu duyanlar bile var ama ben oraya gelmedim. Ben en fazla yarım saat konsantre olabiliyorum, sonra aklım dağılıyor. O zaman da mum egzersizine geçiyorum."

"Ben hiç telekinezi egzersizi görmedim, Melisçiğim. Bir ara fırsatın olursa bana da göster, olur mu? Bu akşam geç oldu ama yarın, belki?"

"Gösteririm, enişteciğim, ama yarın olmaz. Yarın Çirkince'ye gidiyoruz. Öbür gün gösteririm, olmaz mı? Daha buradasınız, değil mi? İstanbul'a dönmüyorsunuz? Annemler de öbür gün dönecekler zaten. Onları da görürsünüz?"

"Çirkince de nereden çıktı? Ne var Çirkince'de?"

"Kirkor, davet etti, Mücüşçüğüm," dedi Melis, "e-mail gönderdi. Selçuk kaymakamı o güzelim evleri bir gardiyana yıktırıyormuş. Sadece Saroyanların evlerini değil, Mehmet Nusret Vakfı'nın evlerini de. Bu kadar manasız vahşet olamaz! Bir gardiyan bile bu kadar mantıksız iş yapamaz!"

"Bir yanlışın olmasın, Melisçiğim? Gardiyanın yıkımda ne işi var?"

"Eskiden gardiyanmış, halacığım. Artık devlete yıkım işleri yapıyormuş. Şirketi mi ne varmış. Kirkor mektubunda, 'Konuşulabilecek birine benzemiyor,' diyor. Evlerini devletten izin almadan yaptı diye yıkıyorlarmış güya, ama biz biliyoruz, adı Kirkor

Saroyan olduğu için yıkıyorlar. Dünyanın hiçbir yerinde böyle ırkçılık, cehalet, zorbalık, kıskançlık yoktur!"

"Sizden ne istiyor?!"

"Destek vermemizi istiyor, Mücüş'üm. Başbakana, bakanlara, valiye filan yazmış, hiçbiri yardım etmemiş. Siz gelin de daha etkili bir şey yapalım, diyor. Saroyan Evleri'ni yıkan alçaklara hep beraber meydan okuyacağız. Kimbilir, belki yarın Çirkince'de el-birliği ile ufak bir Tahrir Meydanı oluştururuz!"

"Ne meydanı? Anlamadım?"

"Tahrir Meydanı, babaanne. Kahire'deki gibi!"

"Nerden çıkardın şimdi kızım,'Tahrir' Meydanı'nı?"

"Ben çıkarmadım, Mücüşçüm," diye gülüyor, "Kirkor öyle yazıyor. 'Müzik ya da tiyatroyla uğraşan arkadaşlarınız varsa, onları da çağırın, bir şeyler organize edip eğleniriz,' diyor. Süper olacak!"

"Kirkor Bey, senin e-mail adresini nereden bulmuş? Tanışıyor musunuz, güzelim?"

"Bana, Burak *forward* etti, halacığım. Mektup, esas onlara gelmiş. Genç Siviller hareketindendir ya Burak. Onlar, İtalyan Gladio Savcısını Türkiye'ye getirmişlerdi, hatırlarsınız. Çok ses getiren bir eylemdi. Bütün ünlü gazeteciler gelmişlerdi. Sonra, Abdullah Gül onları davet etti, Köşk'e Converse'lerle çıktılar. Ermenistan maçına gittiler. 'Biji Bülent Ersoy' diye miting de yapmışlardı. Hatırladınız, değil mi?"

"Hatırlanmaz mı?"

Melis'in gözleri ışıldadı, "Evet! Kirkor, Genç Siviller'e yazmış ama tanıdığınız herkesi davet edin lütfen diye yazmış, 'Bu mektubu tanıdıklarınıza iletebilirsiniz, dilediğiniz yerde yayımlayabilirsiniz,' diyor. Biz de burada, Ayvalık'ta örgütlendik. Burak, beni yarın sabah alacak, birlikte gideceğiz."

"Öyle mi, canım?"

"Kirkor, kazandığı her kuruşu o evlere yatırmış, enişteciğim. Genç değil ki yeniden yapsın. Sizin yaşınızda, kocaman adam.

Birikmiş parası da yok. Ermeni'yse ne olmuş? Bu katliamı durdurabiliriz. Çirkince'yi Çirkince yapan Kirkor Saroyan'ın dünyası başına yıkılmak üzere. Yapılacak bu vandalizme kimse kanun kural adını takmasın. Saroyan Evleri, Kirkor Saroyan'ın Ermeni kimliğinden ve muhalifliğinden dolayı yıkılacak. Neyse, ben yatayım artık. Yarın erken kalkmam lazım."

"Bir dakika, küçükhanım! Kaçta gidiliyor, kaçta geliniyor?"

"Sabah altıda çıkıyoruz. Gece geç olursa orada kalırız diye konuştuk. Merak etme, yatacak yer var, Mücüşçüm. Vakfi da açıyorlar. En az yüz kişiyi yatırabiliriz, diyor Kirkor. Bilgisayarı açayım, mektubu kendiniz de görün isterseniz."

"Gece yatısı işini beğenmedim, Melisçiğim."

"Aman, Mücüşüm! Çocuk muyum ben? Bir yıl sonra reşit olacağım! Diyarbakır'da benim yaşımdaki kızların en az iki çocukları var! Onlar kadar aklım yok mu? Yalnız da değilim zaten, Burak var."

"Nasıl onlar, iyiler mi? Bir sorunları vardı galiba? İşle ilgili?"

"Çok iyi bir çocuk ama bazı konularda pek anlaşamıyoruz, halacım. Bazen, pek tutucu oluyor ama genelde aktivist bir pasifist. Sonra, Niemöller'ci."

Annemin gözleri üstümde: *Niemöller?*

"Martin Niemöller, Nazilere karşı protestan kiliselerini örgütleyen bir rahipti, Mücüşçüm. Başlangıçta bir süre faşistlere kanmış, destek vermiş, sonra ne olduklarını anlayınca karşı çıkmış, mücadele etmiş. Yakalanmış, hapse girmiş. Hapiste bir şiir yazmış: 'Önce komünistler için geldiler ve ağzımı açmadım, çünkü bir komünist değildim. Sonra sosyalistler için geldiler ve ağzımı açmadım, çünkü bir sosyalist değildim. Sonra sendikacılar için geldiler ve ağzımı açmadım, çünkü bir sendikacı değildim. Sonra Yahudiler için geldiler ve ağzımı açmadım, çünkü bir Yahudi değildim. Sonra benim için geldiler ve baktım benim için ağzını açacak kimse kalmamıştı.' Bu şiir, Genç Sivilller'in düşüncelerini aynen yansıtıyor. Sağcı olsun, solcu olsun, Alevi olsun,

Sünni olsun, Ermeni ya da Yahudi olsun, Kürt olsun, Laz olsun, kime haksızlık ediliyorsa, Genç Siviller orada oluyorlar."

"Ne güzel!" dedi Mehmet Bey, "Bilgi'deydi değil mi, Burak?"

"Bilgi'de, enişteciğim. Siz tanırsınız belki, Özer Uçman'ın öğrencisi. İstanbul'da, Özer Hoca'nın bir konferansına götürdü beni Burak, süper bir adam! Sırf onun için iletişime girebilirim!"

(4)

Annemi almaya gelmişiz, aklımız sıra İstanbul'a götüreceğiz, günler sayılı, "Otur, Melisçiğim birazcık daha," diye yalvar yakarız, "bak, seni yarın da göremeyecekmişiz. Öbür gün de dönüyoruz zaten. Annenle Girit'e gitmiştiniz, anlat biraz, nasıl geçti, ne yaptınız? Ne gördün?"

"Mübadil Buluşmaları'na gittik, halacığım. Orada bizi Tanas Amca karşıladı. Mücüş, Odysseia'nın devamını yazdığı için, *git gör* demişti, Nikos Kazancakis'in mezarını ziyaret ettik. Tanas Amca, Kazancakis'in Mevlânâ'ya benzediğini anlattı. Mezarının üstündeki yazıyı okudu, '*Hiçbir şey ummuyorum, hiçbir şeyden korkmuyorum, özgürüm!*' yazıyordu. Süper bir sözdü. Sonra İroklion'da, Horasani adında bir Bektaşi tekkesi var. Oraya gittik. Şahane bir yer. Anadolu'dan atılan Rumlar, Alaçatılılar Derneği'ni kurmuşlar or'da, akşamları film gösteriyorlardı. Gittiğimiz gece, '*Rumi, Turning Ecstatic*' diye bir belgesel varmış. '*Turning*'i biliyorum ama '*Ecstatic*'i çeviremiyorum, siz İngilizce anlıyorsunuz. Ben önce gitmek istemedim ama Tanas Amca ısrar etti. Amerika'da üniversitelerde gösteriliyormuş. Mevlânâ, Amerika'da en popüler şair ilan edilmiş, kitapları Shakespeare'in kitaplarından daha fazla satıyormuş. Demi Moore, Madonna, süper Hollywood yıldızları filme destek vermişler. Tanas Amca, kaçıramazsın, dedi. Kesinlikle süper bir filmdi. Dönen dervişle-

rin etekleri böyle, kanatlanıp uçacaklarmış gibi açılıyordu. Müzik çok güzeldi, sanki yıldızlardan geliyor gibi bir müzik. Hıristiyanlık, Müslümanlık gibi dinlerin arasında fark olmadığını gösteriyorlardı. Mevlânâ'nın Moğollarla ilişkisini anlattılar. Onlara bile hoşgörüyle yaklaşıyordu. Çok güzeldi, çok hümanistti. Ama ben bunları Burak'a anlatınca, çıldırdı! Mevlana'nın telekinezi ustası olduğunu kabul etmiyor. Mevlânâ Müslümandı, öyle şeylerle uğraşmazdı demeye getiriyor. Halbuki, sema ayini yaparken mumları beyin gücüyle yakıp söndürebiliyormuş. Kapıları açabiliyormuş. Eskiden insanlar bu tür olayları, cinlere, perilere, hayaletlere filan dayandırırlarmış, sonra her insanda telekinezi yetisi olduğu anlaşılmış."

"Herkes yapabiliyor mu telekinezi?"

"Telekinezi olayı, zihin kontrolu, Mehmet Enişte. Biz, '*mind over body,*' diyoruz, Türkçede nasıl deniyor, bilmiyorum. Her varlıkta saklı bir ışık var ya, o ışığı kullanmayı öğreniyorsun. Beynin enerjisini yani. Telekinezi ustaları cisimleri hareket ettirebiliyorlar, sert metalleri yumuşatabiliyorlar. Hindistan'da yogiler, kalp atışlarını denetliyebiliyorlar. Suyun altına nefes almadan yarım saat duranlar bile var. İnsanlar telekinezi öğrense, dünya bambaşka bir yer olur. Zihin kontrolü ile tüketim alışkanlıklarını kontrol etmek mümkün. Obezite ortadan kalkar. Aşırı tüketim önlenebilir. Dünya değişir. Belki gezegen bile kurtulur. Amerika'daki krizde işsiz kalan ruhçuların Hıristiyanlardan daha dayanıklı oldukları ortaya çıkmış. Kendilerine hâkim olmayı bildikleri için işler kötü gittiğinde paniklemiyorlar, akıllarını kullanıyorlarmış."

"Hıristiyanlar akıllarını neden kullanamıyorlarmış, onu söylüyorlar mı?"

"Hıristiyanlar günde yirmi dört saat kendilerini yargılayan İsa gibi –pardon! Mücüşçüm, Türkiye'de öyle uluorta 'İsa' denmez, Hazreti İsa demek lazım diyor!– Hazreti İsa gibi doğaüstü bir varlığa inandıkları için mantıklı davranamıyorlarmış. Zihin kontrolü yapabilenler, akıllarını daha iyi kullanıyorlarmış. Ruhçuluk,

bence de kapitalizmden çok daha iyi bir ideoloji. Eski bir devrimci olduğunuz için bunu en iyi siz anlarsınız, Mehmet Enişte. Ruhçulük, kapitalistlerin işine gelmiyor, çünkü onlar halkı hacılarla, hocalarla, papazlarla uyutmayı tercih ediyorlar. Bize göre, spritüalizm 21. yüzyılın dini. Bizler ilk öncüleriz. Türk protoruhçular dermişim! Burak, çok kızar, duymasın!" Saatine baktı,

"Ufff! Bir olmuş! Gidip yatmalıyım, yoksa yarın kalkamayacağım! *Night, night*!"

"İyi geceler, kızım."

"İyi geceler."

"İyi geceler! Ah, kitabımı unuttum!" Üst kattaki yatak odasına çıkan merdivenlere varmak üzereyken döndü, "*The Secret*, halacığım, okumadınızsa siz de muhakkak okuyun! Müçüş, 'üfürükçü manifestosu,' dedi, okumadı ama siz okuyun, çok öğretici bir kitap! Çekim Yasası'nı anlatıyor. Duygu ve düşüncelerimizle olayları nasıl kendi üzerimize çektiğimizi. Anneannem, 'İyi düşün, iyi olsun,' derdi ya, onun gibi. Negatif düşünceler, negatif olayları çekiyor."

"Hayatımı değiştireceğine söz veriyor musun? Hayatımı değiştirecekse okurum!"

"Siz de kafa buluyorsunuz benimle!"

"Estağfurullah, canımcım! Takılıyorum! Sen bitir, ben de okurum. Bak, ne diyeceğim, sen bu Kirkor Saroyan'ın eşinin başından aşağı dışkısını döken adam olduğunu biliyorsun, değil mi?"

"Biliyorum, halacığım ama Kirkor'un dışkısından Türkiye'ye ne? Türkiye'yi ilgilendiren bir konu değil ki! Türkiye'yi ilgilendiren meselelerde haberler yapılmalı!"

Mübeccel Atıye, hayretler içinde döndüydü.

"Kirkor'un 'dışkısı' mı dedin? Doğru mu duydum? Adam karısının başına dışkısını mı dökmüş?"

"Doğru duydunuz, anneciğim," dedim, bir an gülsem mi, öfkelensem mi bilememiştim, "Kirkor'un evlerinin yıkılıyor ol-

masının eşinin başına boca edilen oturaktan daha kamusal bir sorun olduğu anlaşılıyor." Berbat bir cümleydi ama Melis'i tökezletmeye yettiydi. "Yani," diye bocaladı yavrum, "Ali Hoca da o meseleyi konuşmanın çok anlamsız olduğunu düşünüyor ve bence de çok haklı! Eşiyle olan sorunları, onların kendilerinin bileceği şey, başkalarını ilgilendirmez. Öyle değil mi, halacığım?"

Kadına şiddet de öyle – mi?

Annem bekleyemediydi: "Kim bu hödük? Eşinin kafasına dışkısını döken kim? Ali Hoca dediğiniz kim? Senin ne işin var çocuğum, böyle adamlarla?"

"Profesör Ali Nusret'ten bahsediyor, anneciğim. Mehmet Nusret'in ortanca oğlu. Matematikçi olan."

"Yoksa, Mahmut'un okul arkadaşı, yazar Mehmet Nusret mi? Kıllı Nusret? O mu? Buradalarda bir vakfı olması lazım onun. Yoksa senin bahsettiğin vakıf o mu, Melisçiğim? Sizi gece yatıya alacak olan?"

"Mehmet Nusret Vakfı, Mücüşçüm. Ali Hoca, hem vakıf başkanı, hem de orada bir Matematik Köyü var, onun başkanı. Kirkor'un tatil köyünde yer kalmazsa, direnişçileri orada misafir edecekler. Kirkor'la Ali Hoca, Robert'ten çok yakın arkadaşlar, arazileri de yan yana. Kirkor'un evleri yıkılmasın diye birlikte mücadele veriyorlar. Ali Hoca diyor ki, dostluklarını, estağfurullah, ama biraz 'yarım akıllılıklarına, daha çok da inatçı olmalarına' borçluymuşlar. Aptallık yerine iyiyi, doğruyu, güzeli tercih etmişler. Ev deyip geçmeyin, enişteciğim. Bunlar bildiğiniz evlerden değil. Nakış gibi işlenmiş, olağanüstü güzellikte Rum evleri."

Mehmet Bey'in kaşları kalktı, "Allahallah?! Çirkince'de çok mu Rum var, Melisçim? Mübadelede hepsi gittiler sanıyordum. Demek vakıf, Rum vatandaşların arkalarından evlerini restore ediyor! Ne güzel!"

"Hayır, enişteciğim, hayır, öyle değil! Kirkor Bey, Çirkince'deki eski Rum evlerini restore ediyor. İşi bu." *Mimar yani? Restoratör?*

"Hayır, öyle de değil! Kendisi gazeteci, kitap yazarı, seyyah, öğretim üyesi ve entelektüel. 'Seversiniz sevmezsiniz ama Kirkor Saroyan bir fenomendir!' Ama bu son söylediğimi ben söylemiyorum, Ali Nusret Hoca söylüyor. 'Kirkor'un elinde sihirli değnek vardır, neye el atsa güzellikler ortaya saçılır,' diyor. Ali Hoca'nın kendisi de öyle birisi olduğu için iyiyi, doğruyu, güzeli gördüler mi dayanamıyorlar. Sonunda ölüm olsa, o yolda gidiyorlar."

"Ne güzel!" dedi Mehmet Bey yine.

"Matematik Köyü'nde de öyle. Saroyan Evleri, hem Nusret Vakfı'na gelir kazandırıyorlar, hem de gurur kaynağı oluyorlar. Sadece Türkiye'ye değil, dünyaya zenginlikler kazandırıyorlar. Burak görmüş, turistler 'tipik Rum evleri' diye fotoğraflarını çekiyorlarmış. Yetmiş bin dolara arsa dahil iki ev yapmışlar, Ali Hocalar. Ailesi inşaatçı olduğu için Burak bu işlerden anlıyor, 'sudan ucuz' dedi. Matematik Köyü'nde kalan çocuklar kazanıyor, Çirkince kazanıyor, Türk turizmi kazanıyor, insanlık kazanıyor, üstüne üstlük kimse kaybetmiyor. Daha ne ama, öyle değil mi? Bunları yıkmak aptallık değil mi? Gerekirse biz de buldozerlerin önüne yatacağız, yıktırmayacağız!"

"Or'da dur bakalım, küçükhanım!"

"Yani! Lafın gelişi öyle dedim, halacığım! Böyle süper evler! Baş döndürücü güzellikler! Ali Hoca, diyor, kelimelerle ifade edilemeyecek bir güzellik, insana okşama ve ibadet karışımı bir istek veren evler. Ne o? Kirkor Ermeni'dir diye devlet izin vermemiş! Onun için yıkılacaklar! Ali Hoca, Kılıçdaroğlu'na da mektup yazmış ama o da bir şey yapmamış. Hoca da diyor ki, gelin son kez görün, yıkımı durduramazsak bile vahşete ve tarihe tanık olabilirsiniz."

"Kılıçdaroğlu'na mı yazmış?" Mübeccel Atıye Hanım, Mehmet Bey'e soruyor: "Doğru mu duydum?"

"İzmir CHP'nin ya, yıkım kararını İl Genel Meclisi verdiyse..."

"Ali Hoca, Kılıçdaroğlu'na, 'Ne yap ne et, bu halkı bu Halk Partisi'nden kurtar, Çirkince gibi on köy, Nusret Vakfi gibi on vakıf feda olsun!' diye çağrı yaptı, 'Yeter ki, bizi bu Halk Partisi'nden kurtar!'"

"Onu demek istememiştir, Melisçim," dedim, "Koca adam öyle konuşur mu? 'Köy' feda etmek filan?!"

"Gelin, göstereyim, halacım! Kendiniz okuyun! Hocanın ağzına laf koymuyorum, meyilda yazdıklarını tekrarlıyorum! Bitirirken de, 'Muhtaç olduğun kudret Halk Partisi'nde değil, bu halkın kendisinde mevcuttur! Sevgi ve saygılarımla,' diyor. Bilgisayarı açayım, okuyun isterseniz. 'CHP artık kime şikâyet edilir bilmiyorum, son merci öleli yetmiş küsür yıl olmuş' yazmış. 'Merci' başvurulacak yer demek, öyle değil mi, Mücüşçüm? Ben olsam, doğrudan Anıtkabir'e yürürdüm. Atatürk'ün mezarı orada olduğuna göre!"

Yine saatine baktı, "ufff!" diye ünledi, kendi kendisine güldü, şakımaya durdu, "*Ben artık yatıyorum! Beni kimse tutamaaaz! Halam da, enişte m de, Mücüşçüm de tutamaaaz!*" Dans ederek merdivenlere yürüdü, tırmanmadan önce son kez döndü, kendisini kaygılı tebessümleriyle seyreden biz büyüklerine assolist öpücükleri gönderdi.

Mübeccel Atıye Hanım, arkasından baktı, baktı, "Gerçeği söylüyor," diye içini çekti, "onu kimse tutamaz. Ben size bir şey söyleyeyim mi, Yaradan kime ne zaman çocuk vereceğini iyi biliyor! Benim yaşımda zapturapt altına almak mümkün değil çocuk kısmısını. Biz yaştakiler çocuk yetiştiremez. Sadece şımartmaya yararız torunları."

"Öyle demeyin, hocam, sizin torununuz olmak başlı başına bir ayrıcalık. Yarın için de çok endişe duymanıza gerek yok bence. Baksanıza, Ali Hoca da orada olacakmış."

"Yanlış anlamayın, Mehmet Bey oğlum. Melis, çok düzgün bir çocuk. Lakin, yarınki direniş gibi olaylar beni kaygılandırıyor. Baksanıza, Tahrir Meydanı oluşturmaktan bahsediyor. Çatışma çıkabilir, her şey olabilir."

"Siz ne diyorsunuz, Cancağızım? Endişeye mahal var mıdır?"

Bence vardı.

Saroyan-Nusret ikilisinin çağrılarında desparado bir tını sezinlemekteydim. İstanbul'dan otobüs kaldırmalar, CHP'den kurtulmak için "Çirkince gibi on köy, Nusret Vakfi gibi on vakıf feda olsun" hamaseti. Tahrir Meydanı oluşturalım hafifliği. Erlerin yıkımcılarla birlikte hareket edecekleri aşikâr iken, üstelik jandarma bölgesinde, "*kim olursan ol, yeter ki gel malımı kurtar*" hırsı nahoş, "İş makinelerinin önüne yatmaktan bahsediyor, Melis. Kepçelerden biri yaralasa bir çocuğu, ne olacak?"

"Devlet faşizminin yeni bir delili olur, basın bayılır," diye mırıldandı annem. "O kadar ileri gideceklerini düşündüğümden değil, kızım. Lakin, bu dışkı hadisesi, adamın nefs kontrolünden nasibini almadığını söylüyor."

"Her halükârda, *expat* mülklerini yıkımdan kurtarmak, Melis yaşındaki çocuklara kalmamalı."

Mehmet bey hayretle baktıydı: *Expat?!*

"*Expat*. Kafa kâğıdında da doğum yeri Türkiye'dir diye yazmakla birlikte, bambaşka bir kültürün ürünü olan '*yaban*'. Birisi profesyonel bir gezginci, diğeri uluslararası matematikçi. Yarın Çirkince'de toplanacak delikanlı kalabayı jandarmadan sakınabilecek deneyimleri de yoktur."

(5)

Duraladık, nasıl yapsak diye düşünüyoruz, "'*Kadife tenli çingene palamutum*,'" diye gülümsediydi, Mübeccel Atıye, "babası öyle severdi Ali'yi, '*kadife tenli çingene palamutum*.' Mahmut da, 'Oğlan çocuğuna öyle isim mi takılırmış,' diye kızardı. Mehmet Nusret'le Kuleli'den arkadaştılar."

"Bilmiyordum, hocam."

"'Arkadaş' dediysem, öylesine, Mehmet Bey oğlum. Çok farklı insanlardı. Mehmet Nusret, rahmetli, Mahmut'u suya götürür, susuz getirir, müthiş zeki bir adamdı. Bizim Mahmut, doları Türk lirasına çevirmekten aciz demode bir kuvvacı; Mehmet Nusret, kuruşunun hesabını bilen bir levazımcı. Huyu suyu başka. Sahip olduğu hiçbir obje yoktu ki, ne zaman, kaça aldığını bilmesin. Mahmut, fiyat-estetik ilişkisinden tümüyle bihaber, 'kemerin güzelmiş' iltifatına, 'şu kadar liraya aldım' cevabından mahcup olur, 'ben onu sormadım,' diye kekeler, öyle bir çocuk. Beriki, kazağını mıydı, yeleğini miydi, Mahmutlarda unutmuş, bulununcaya kadar aylarca üşenmez, terör estirir, öyle kıymetlidir malı."

"*Oğlanları da öyle yetiştirmiş olmalı, Çirkince'deki evlerin maliyeti Melis tarafından bile bilindiğine göre.*"

"Yoksullukla da yakın ilgisi yok mu, hocam?" diye sorduydu, Mehmet Bey. "Mutlaka var," dedi annem, "lakin, bence Mehmet Nusret'in durumunda sahip olmaktan ziyade, '*olmak*' hırsı ağır basar. *Herodian*, be çocuğum. Sulbünü dünya çapında ama *ille de dünya çapında!* bir matematikçi, bir ressam görmek azmi, hırsı, ne derseniz artık, bu fasıldandır.

"Biz, 'Siz Türk'e benzemiyorsunuz' dendiğinde teşekkür eden mavi gözlülerden değildik. Lakin, Trotski sendromu benim kuşağımın sayrılığıdır, ulus inşaasının mütemmin cüzü. Lev Trotski'nin kişiliğinde simgeleşen, aydınların '*dünyayı yeniden ele almak, insan denilen bu kusurlu ürünü düzeltmek istemleri.*'

"Bizim gençliğimizde hâkim olan dünya görüşü, gezegenimizin bir '*tımarhane*', aydınların bu tımarhaneyi '*Rasyonel Dünya*'ya dönüştürmekle yükümlü '*öncü ruhlar*' olduğu şeklindeydi. Şimdi artık dünyanın her tarafında entelektüeller havlu attılar, Mehmet Bey oğlum. Bıraktılar, sıradan insanlar ne halleri varsa görsünler. Hatta, o delirten suyu içip kurtulmak niyetindeler, o başka. Yirminci yüzyılın ilk yarısında böyle değildi. Aydınlar kendilerini sıradan insanlara çekidüzen vermekle yükümlü

sayarlardı. Trotski'nin vasat insanın aklını kullanması halinde bir Aristo, bir Goethe olabileceğine dair demeçleri vardır. İrade ve mantık öylesine yüceltilir ki, istenildiği takdirde, kan dolaşımı dahil, bedensel süreçlerin tümüyle kontrol altına alınabileceği inancı yerleşir. İnsanlığın hedefi yücelmektir.

"Bu de hedefe aklın gösterdiği yoldan ulaşılır, yüreğin değil! *The Secret*'ın hiç değil! Revaç verilen değerler, disiplindir, nefse hâkimiyettir.

"Günümüz insanını fellik fellik kaçırtan özdenetimdir. Lakin, 'babalar topuklayınca, çocuklar dizginlere asılır' da derler, kızım. Doğrudur. Stalin'lerin çocukları, ille de Svetlana olurlar. Mussolini'lerin çocukları da Alessandra'lara evrilir. İstisnalar vardır elbette ama kural budur. İnsanlığın ritmi böyle bir şeydir! Dizginlere asılan çocuklar büyür, bu defa da onların çocukları topuklarlar hayatı!

"Su perisine bak, zihin gücüyle eşya oynatmaya çalışıyor, çocuk. Kendi kuşağınızdan pay biçin, nerede ilkeleri doğrultusunda yaşamış, tavizsiz bir '78li, orada lumpen değilse bile, kalender bir mahdum veya bir kerime! Beşerin bütünü daha hantaldır tabiatıyla. Cumbadan rumbaya geçişin yüzyıllar sürdüğü olur ama prensip aynıdır. Birkaç kuşak dizginlere asıldıysa, izleyen kuşaklar ille de topuklayacaktır.

"Diyalektik, belki de tek gerçeği insanoğlunun.

"Mehmet Nusret, İstanbul'da, üstelik Heybeli gibi bir elinde cımbız, bir elinde ayna modeli erguvanilerin otağ kurdukları bir yerde, Abdülhamit hayranı yoksul bir Orta Anadolu köylüsüne doğdu. O zekâ ile dizginlere asılmayacaktı da ne yapacaktı, çocuk?

"Erişemediği yıldızlara sulbünü sürmeyecekti de ne yapacaktı?

"Yeni Rusya'nın dolar milyarderi zenginleri, roket fizikçilerinden değilse, matematikçilerden çıktı, niye? Mizah, sırtını sağlama alıp ateş edebileceği yegâne sığınağıydı dehasının. Has adamlar olaydı jüri üyeleri, ıvır zıvıra prim vermez, Nobeli Mehmet Nusret'e verirlerdi.

"Öte yandan Mahmut, İttihatçı tohumudur. Kayınpederim, Rezneli Niyazi'nin silah arkadaşı, Tarık sıradan bir asker, oğlu rahmetli Mahmut, sizin ekolden. Tarihleriniz farklı ama hedef aynı, toplumu adam etmek.

"Ali, sizlerden daha mütevazı, idealleri hakkıyla restore edilmiş Rum evleriyle sınırlı gibi duruyor. Bakın, Filiz de kendi halinde. Kapandı, piyanoya virtüöz yetiştirmeye çalışıyor çocuk.

"Filiz, Mehmet Nusret'in *Marko Paşa*'yı birlikte çıkarttıkları ortağının kızı. Evvelsi gün önünden geçtiğimiz *Ayvalık International Music Academy*'nin başında olduğunu söylediği hanım. Pek güzel. Lakin, o da mangala gelmez. Hesabını kitabını da bilmek zorundaydı, herhalde," diye sürdürüyor, "ekmeğini kalemiyle kazanan bir adam için seneler senesi yurtdışında, hem de üç erkek çocuk okutmak kolay değildir. Çok çalışkan adamdı, sineğin yağını çıkartırdı, rahmetli. '*Yaşar ne yaşar ne yaşamaz*' mesela, piyes olarak ilgi gördü mü, döner romanını yazar, döner sinema için senaryosunu yazar, döner öyküsünü kotarır. Gece gündüz çalıştı, iç pazarı da dış pazarı da hiç boş bırakmadı. Türk Parasını Koruma Kanunu diye bir kanun vardı o zamanlar. Birinin üstünde bir dolar döviz bulmasınlar, hapse atarlardı. Rahmetli Lâle, tiyatrocu sanatçısı Lâle Oraloğlu, on ay on dört gün hapis yattı o kanun yüzünden. Böyle bir zamanda döviz temin etmek, çocuklara ulaştırmak, onları mal mülk sahibi etmek, her yiğidin harcı değildir. Biz yapamadık nitekim. Semih'i zar zor TED'e yolladık, sana onu da yapamadık. Semahat Teyze'den o para kalmasaydı, Semih'i de yollayamazdık. Sadece Ali değil, oğlanların üçü de babalarının uluslararası projeleriydiler. Mehmet Nusret, Ali'yi matematikte bir kariyere kilitledi, anahtarını da attı! Sizinle yaşıttır, Alicik. Bir küçüğü, Ahmet de Semih'ledir."

"Bizimle yaşıttır ama biz onunla hiç Türkiye paylaşmadık."

"Türkiye'den 1970'lerin başında koptu, '95'ten önce de dönmedi, Ali. Ortaokulu zaten Saint Joseph'de mi, Saint Michelle'de mi, Fransız okullarından birisinde okumuştu. Li-

seyi Lozan'da, üniversiteyi önce Paris'te, sonra Amerika'da, muhtemelen Yale'de bitirdi. Doktorası da oradan olmalı. İzleyen yıllarını da muhtelif Amerikan üniversitelerinde çalışarak, seyahat ederek geçirdi. Üç, dört dil bilen, başarılı bir projeydi Ali Nusret."

"Ne biz, ne Ülkücüler, ne de İslamcılar, Ali'yle Türkiye paylaştı. Yirminci yüzyılın ülkeyi şekillendiren o son çeyreğine dair ne tarih, ne sosyoloji, ne de deneyim biriktirebildi, çocuk. Akıllı bir varoluş olarak, ülke hakkında ne öğrendiyse kitaplardan öğrendi. Onun için diyorum, coşkulu kalabalıklarla iletişim kurabilmesi olası değildir."

"Mangala çağırabileceğiniz biri değil diyorsunuz, Cancağızım!"

Annem, "Ne diyor bunlar?" diye bakıyor, Yüksel Aksu'nun top sakal ecnebileşmeyi anlatan tabirini kullanıyordu, Mehmet Bey. Kulakları çınlasın, "Top sakal *barbekü*'yle iyi gider, mangala gelmez," der Aksu.

"Yok," dedim, "Ali mangala gelmez. Hasbelkader teşrif ederse de öyle yorar ki yurdum insanını, elini ayağına dolaştırır, davet ettiğine de edeceğine de pişman eder adamı.

"İyi eğitimli bir ecnebi gibi yaşamaktadır, demektesiniz?"

"E, öyle. Babası onu ülkenin gerçeklerinden hep sakındı. Tayini Türkiye'ye çıkmış okuryazar bir *expat* gibi, başka yaşam seçeneklerinin her daim cepte hissedildiği bir yaşamdır onunki. Gündelik hayatı çok fazla gaf yapmadan sürdürebilecek kadar toplum bilgisi. Nüfus kâğıdını doğrulayan birkaç enteresan çıkış dışında fevkalade korunaklı bir hayat. Her sektörde mebzul miktarda bulunur bunlardan, Neşet Ertaş'ı tanımayan o şarkıcı kızı hatırlamaz mısın? Bir de, Ali matematikçi tabii. Matematikçiler özel bir türdürler, malum. İsrail'in Arap vatandaşlarını toplumsal meselelerle uğraşamasınlar diye matematiğe, mühendisliklere yönlendirdiklerini bilirsiniz, değil mi?"

"Yüksel Aksu adında bir yönetmen arkadaş var, onun lafı, hocam," diye açıkladı Mehmet, "Yüksel Bey'in, 'mangala çağrılmaz,' dediği zatla yoldaş olunmaz. Söylenir, taşı kaldırıp bir kenara koymaz. Bilirsiniz, ateşin nasıl yakılması gerektiğinden etin nasıl terbiye edileceğine dair her şeyin en iyisini, en doğrusunu, en güzelini bilen, velakin ellerini kirletmeyen, uluslararası gözlemci tipolojisi."

"Entelektüel gurmeleri bilirim, oğlum," diye gülüyor annem de, "tabak önümüze gelsin de beğenmeyelim diye bekleşenler. Nasıl yaparlar ederler, mangalı teşrif etmek suretiyle ev sahibine lütufta bulunduklarını ihsas etmenin bir yolunu bulurlar."

Karşılıklı uçtular artık!

"Mangalda da böyledirler, bildiri kaleme alırken de, koruma kanunu hazırlarken de böyle. Kırık çeşmenin yanında resim çektirir de, tamiri için parmağını kıpırdatmaz, turist formatı," diyor Mehmet Bey. "Mamafih, anlaşılan Ali Bey'in *expat* olmak haricinde de seçeneği de olmamış, maalesef."

"Hayır, olmadı. İyi eğitimli bir ecnebi. Tayini Türkiye'ye çıkmış bir yabancı. Yabancı bir ülkede günlük yaşamını çok fazla rahatsız olmadan sürdürebilecek kadar toplum bilgisi, birkaç enteresan çıkış, askerde 'orduyu isyana teşvik'ten yargılanmak gibisinden ufak tefek ergen asilikleri. Bunların dışında fevkalade korunaklı bir hayat sürdü, Alicik. Uzun lafın kısası, siz Ahlat'ta '*Hu beni, hurda beni, valla yedirdin kurda beni!*' diye çığırmaktayken..."

"... Ve kahretmekteyken Vanlı İsmail'i!"

Mehmet Sedes, döndü, Mübeccel Atıye'ye açıklama getiriyor, "Sesim çok kötüdür, hocam!" Türkü bilen adamdır, çoğu "*sanatçı*"dan daha iyi söyler. Kendisine duyduğum sonsuz aşkın önde gelen nedenlerinden bir diğeri de bu hasleti. Türkü bilmeyen, Türkiye'yi bilemez. Türkiye'yi bilemeyen, beni bilemez. Geçinemezdik, vesselam. Lakin, yıllar içinde geliştirdiği-

miz bir başka mutabakat da budur. Vanlı İsmail'den bahsedilebilir ama İbrahim'den bahsedilmez. Komal'dan, Şiran Abi'den, Suat Abi'den, Merhe Ajans'tan bahsedilmez. 1973 Mayıs'ından, Kaypakkaya'nın ölümünün akabinde Apo'nun Kürt sosyalistlerine ayrı örgütlenme çağrısı yaptığından bahsedilmez. Bugünlerin işaret fişekleridirler çünkü, pişmanlıklara yürek dayanmaz.

"... Ve siz kahretmekteyken '*havar havar zalım yar...*' bet sesinizle Vanlı İsmail'i, İsviçre'de Ali'nin pikapında 1812 üvertürü değilse, Beşinci Senfoni dönüyordu. Heidi'nin Alpini *aiuaiuaiu* lilandinleri de cabası. Merhe Ajans, Suat Ağabey, Şiran Ağabey, Günay Rodoplu bir başka çırpınmada; Ali İsviçre'de, Ahmet İngiltere'de, Ateş İtalya'da tiyatro yapmakta. Düşünüyorum da, kendi elimizle kazmışız hendekleri aramıza. Ne bekliyorduk, ne umabilirdik ki toptan yabancılaşmaktan başka?"

Kabiliyetim olsa, "*Büyük Nusret*"diye bir roman yazmak isteyeceğimi düşünüyordum. Nobel avenesini Mehmet Nusret'e ödül vermeye çağıran bir roman: "*Bir varmış, bir yokmuş, geri kalmış bir İslam ülkesinde, namazında niyazında, çok muhafazkâr, yoksul bir bahçıvanın, namazsız gömülen bir dâhi oğlu varmış! Olağanüstü tutkuların, iradenin, inadın, dirayetin...*" Böyle başlayan bir roman işte. Her neyse.

"Yarın ne yapıyoruz, onu konuşalım da yatalım. Ne diyorsunuz, anneciğim? Yarın orada düşmanımın düşmanı dostumdur diye toplanan bir kalabalık olacağı aşikâr. Tekin görünmüyor. Melis'in gitmesine yine de izin verecek misiniz?"

"İlle de gidilecekse, biz götürelim," diye araya girdi Mehmet Sedes. "Sizin yasaklamanızdansa, biz götürelim, hocam. Gerekiyorsa, neydi adı, erkek arkadaşını da alırız. Ne dersiniz, daha iyi olmaz mı?"

Onur, haysiyet vs.

(1)

Ertesi sabah, ben uyuyorum, Mehmet Sedes erkenden uyanmış. Yatak odalarının bulunduğu ikinci katın merdivenlerinin başına vardığında Melis'in çoktan kalkmış, aşağıya taşlığa kurduğu sofrada çayını içtiğini görmüş. Enişte sinin bastonunun sesine dönmüş, "Yıkım yarına ertelenmiş, enişte," diye somurtmuş, "Burak, az önce aradı. Kirkorların or'dan son dakika değişikliği bildirmişler. Ay, affedersiniz, size günaydın bile demeden car car yapıyorum sabah sabah! Baştan alayım: Günaydın, enişteciğim!"

"Cıvıl cıvıldı," diye anlattı Mehmet Bey sonradan, "içi açılıyor insanın!"

"Günaydın, Melisçiğim kızım! Günün aydın! Ne oluyor şimdi? Bugün gidilmiyor mu Çirkince'ye?"

"Sabaha karşı TEDAŞ'çılar tekrar gelmiş, elektriği bağlamışlar. Yıkımın yarına kaldığını bildirmişler. Buraklar da gelecekler şimdi, biz de tekneyle çıkalım dedik." Demesine kalmamış, zil çalmış, Melis kapıya koşarken Mübeccel Atıye Hanım kendi odasının kapısında belirmiş.

Sokağa çıkmak üzere giyinmiş, başına siyah şifon örtüsünü örtmüş, bir elinde büyük hasır çantasını, öteki elinde portatif taburesini tutuyormuş. Mehmet Bey, annemin bu kıyafetiyle, yas tutan Rum kadınlarına benzediğini düşünmüş, "Günaydın, Valid'anım! Hayırdır, hocam, sabah sabah?!"

Annem, Mehmet Bey'e günaydın, Melis'in misafirlerine hoşgeldiniz demiş, rahatsız olmamalarını rica etmiş, "Ben kabristana gidiyorum, Mehmet Bey oğlum. Mahmut'u ziyaret edeceğim."

Mehmet'in kendisini götürme teklifini reddetmiş, akşamdan Recep Efendi'ye haber bıraktığını, onun taksisiyle gelip kendisini alacağını söylemiş, "Mahmut'la yalnız kalmak istiyorum, oğlum. Konuşacağımız şeyler var."

Gençler kadar Mehmet Bey de şaşırmış, Annem bir tuhaf gülmüş, "Malumunuz, biz Midilli eşrafındanız," diye açıklamış, "Çamlık'ta oturur, Aytaş'ta denize gireriz. Ayvalık Mezarlığı'ndaki yerimiz, girişin sağ tarafındadır. Sol tarafta, Girit eşrafı yatar, Seferoğulları'nın karşısında Tellioğulları. Anlayacağınız, Ceneviz-Venedik rekabeti halen dahi sürmektedir; Girit'in ilk müstemlekecileri Cenevizlilerdir, malum, Midilli'ninkiler Venedikli. Recep Efendi de geldi işte, döndüğümde buradaysanız, görüşürüz."

Nilgün'ün, "Pikniğe gider gibi!" diye mırıldandığını Melis de duymuş, "dedenin mezarına mı gidiyor?" diye sorduğunda, "Hayır, dedem değil, büyük amcamın oğlu!" Mehmet Bey'i şaşırtan gururla da eklemiş, "Mahmut Amcam, Ergenekon sanıklarındandı. Geçen yıl intihar etti. Emekli Kurmay Albay Mahmut Baran."

"Büyük amcam," dediği, Tümgeneral Tarık Baran, babamın üç yaş küçük kardeşi. Beş yıl oluyor, kaybettik. Varsa bir teselimiz, oğlunun intihar ettiğini görmeden terki dünya etmiş olması. Babam hep denizci olmak istermiş, Tarık Amcamın ideali uçmak, lakin, sağlık muayenesini geçemiyor, karaya ayırıyorlar. Annemin peşinden kabristana giderken, garip bir tesadüf, radyoda Erkan Oğur, *'Seher yeli nazlı yâre, bildir beni, bildir beni! Düşmüşüm elden ayaktan, kaldır beni, kaldır beni! Beni, beni, beni, beni! Kaldır beni! Kaldır, beni!'* Tarık Amcamın türküsü. "*Seher yeli*" dediği, sağlık raporunu verecek olan heyeti sıhhıyye; *yâr*'ı, Hava Harb Okulu kumandanı. Gerisi de uçmak için duyduğu özlem: "*Kul Tarık'ım, gönül versem; Dalında gülünü dersem; Senden başka yâr seversem; Öldür beni, öldür beni! Beni, beni, beni, beni! Öldür beni!*"

(2)

Ölümden sonrasına inanmaz, cennetten medet ummaz, "sonrası hiçlik," der, keser atar; mezar ziyareti yapması olağan bir durum değildir Mübeccel Atıye'nin. Bizden sakladığı ciddi bir illeti olduğu düşüncesi ayrıca içimi kemiriyor. *"Senden gayrı yâr seversem; öldür beni, öldür beni! Beni, beni, beni, beni! Öldür beni!"* Mırıldana mırıldana kabristana girdim.

Ayvalık Kabristanı devasa, Mahmut'un mezarına bakınırken fark ediyorum, sağda ileride, muhteşem selvinin altındaki küçücük kara leke benim annem. Dün geceden bu yana daha da zayıflamış sanki, durduğum yerden minicik görünüyor. Yaklaşıncaya kadar geldiğimi fark etmedi; fark ettiğinde suçüstü yakalanmış gibi irkildi; gençlik günlerinden kalma alışkanlık, tabureden hızla kalkmaya çalıştı, başaramadı. Koşmuş, elimi uzatmıştım, "Acele etmeyin, anneciğim! Acele etmeyin!" Sinirlendi, "Sen niye burdasın?"

Semihlerin akşama gelme durumları olduğundan, nevale gerekeceğinden çarşıya çıkmışken bari uğrayıp kendisini de alayım diye düşündüğümden söz edip: "Fena mı ettim?!"

"Meralll! Ben ihtiyarım kızım, aptal değil! Maval okuma bana! Merak ettim, geldim, desene şuna!"

"Öyle olsun. Şimdi siz söyleyin bakalım, ne yapıyoruz burada?"

"Bende bir mektubu vardı Mahmut'un, onu getirdim," dedi, çok tabii bir şeymiş gibi sakin bir sesle, "eski usul name, imeyıl değil."

Çenesiyle yandaki taze mezarı işaret etti, "Şur'da bir tane daha var, taze kabir. Gördün mü? O da bir teğmen." Görmemiştim, kalkıp bakmamı istiyor.

"Bu zamanda böyle itinalı mermerci çıkmaz. Kimbilir, hangi münfesih ruhtur nakşeden şehidinin taşını."

"Münfesih ruh" ifadesinin telmihi ürpertiyor. Taşı yazmış, ardından kendisini feshetmiş bir ruh, nasıl bir ruh? Kalkıp okuyorum:

"Devr-i hazân erişmiştir her dem gülistân ağlasın; Teşrifi terk etti bülbül hem gül-i handân ağlasın; Sümbüller saçların yolup hayli perişân ağlasın; Bir dahi böyle gül yetmez dövünüp bağbân ağlasın."

"Kaç yaşında teğmen oluyorlar bu günlerde?"

"Bilmem ki!"

"İnsan gencecik göçenleri görünce bu kadar uzun yaşamış olmaktan büsbütün ar ediyor, kızım. Yoksa akıllı insanın işi değil kabir ziyaret etmek. 'Ölmeyeceysun,' demiş, Lazogli! Öldüysen, pohu yedun!'" Yerde duran çantasına uzanırken söyleniyor, "Aslında ziyaret edilen de kabir değil, özlem. Özlemin hüznüne yol vermek için geliniyor buralara, yoksa ziyaretçi ölünün neyine?" Kabire dönüyor, "Ağıt ritüelinin parçası, paşam, kendimiz için geliyoruz," diye açıklıyor, "Şimdi, bu hitabı da sen sevmezsin, değil mi Mahmut'um? Olsun. Kışlada değiliz. Burada emir-komuta zinciri işlemiyor. Dilersem, mareşal bile ilan edebilirim seni. Muhaciriz ya oğlum, bizde paşalık oğullarımız için niyaz ettiğimiz bir hasletler toplamıdır, omuzda yıldız, bordroda barem değil! '*Ağla gözüm ağla hicran yaraşır, paşasız vatana düşman yaraşır,*' derdi, Gülfem Hanım." Gülfem Hanım dediği de benim anneannem.

Çantasından yıllardır benzerine rastlamadığım, kare şeklinde, ucuz bir zarf çıkardı, "Üstünde buradaki evinin adresi var," dedi Mahmut Albay'a, "Postahane taşınırken bir kenara atılmışmış, Nafiz bulmuş. O aldı, getirdi:

'Komutanım, hayatım boyunca ne sizi, ne de usta birliğine giderken, sizden helallik istediğimde yanağımı okşayıp bana sözle olmasa da, davranışla helallik verişinizi unutmayacağım. Sizin ölmemeniz gerekiyordu. Sizin gibi iyi insanlar, kolay kolay gelmiyor bu vatana!'

"Cümlenin sonunda ünlem var, ünlem koymayı ihmal etmemiş askerağa:

'Siz, benim sadece 331 Kısa Dönem askerliğim boyunca değil, bütün hayatım boyunca komutanım olarak kalacaksınız. Benim

size bir hakkım geçmedi ama yine de helal olsun. Ruhunuz şad olsun. Mekânınız cennet olsun.' 'Uzman Çavuş Erdem Nacak, Tortum, Erzurum.'

"İyi söylemiş, Erdem Çavuş. Senin ölmemen gerekiyordu. Daha değil, henüz değil, ben yaşarken değil." İçini çekti, "Yüreğim gam yemezdi, inan, bir Tanrı olaydı. Ve dünyayı yarataydı. Ve takdiri ilahi hakça, kâinatın düzeni anlaşılır, ölümden sonra yaşam olaydı. Olaydı da olaydı! Huriler bade dolduraydı! Erdem Çavuş'un namesinin bir anlamı olaydı! Lakin, elim gerçek şu ki, bu namenin tuvalet kâğıdı kadar değeri yoktur Yeni Türkiye'de."

Bana döndü, "Gördün değil mi? Harbiye denince öfkeden boyun damarları şişiyor Çakıroğlu çocuklarının. Almanlar bile SS'ten böyle nefret etmediydiler. Şaştım kaldım, nasıl biriktirmişler onca husumeti! Askerin 'Platon'un devlet modelindeki farklı konumu'ndan size de söz etti mi, Burak?"

"Anlattı, evet."

"Giovanni Papini'den alıntı da yaptı mı: '*Vatan aşkı, modern insanın sayısız saçma ve uğursuz bağlılıklarından biridir. Vatan aşkı bize haset, gurur, öfke ve öteki günahları aşılar. Bir kin ocağıdır, yani ölümdür vatan aşkı.*'"

"Yok. Bizimle henüz o aşamaya gelmedi."

"Gelir. Sizinle de gelir. Garip olan ne, biliyor musun, geldim gidiyorum şu gezegenden, askerde olmayan demokratik erdemleri, sivillerde görmüş de değilim. Aslına bakarsan, Türk'ün '*sivil*' olanına da hiç rastlamadım. Kelimenin Türk dilinde karşılığı da yok. Korkarım ki, bizim bu Türk halkımız yine varıp gidecek, mihnet ile yetirdiği gülleri yolduracak bir soysuza."

İçini çekiyor, bu defa da kabire konuşuyor, "Sen Nafiz'i hatırlarsın, değil mi, paşam? '*Bak, postacı geliyor, selam veriyor*' Nafiz. Meral Ablanla Semih dergilerini getirecek diye yollarını gözlerlerdi. Geçen yıl onun da karısı öldü. Üzüntüden dediler; PTT özelleştirilince Nafiz işten çıkarıldı ya, ondan. Annene temizliğe gelirdi, Hatice. Kanser oldu, kızcağız. Özel dağıtım şirketlerinin

birinde engelliler kadrosunda şimdi garibim, kötü bacağını sürüye sürüye dolaşıyor. Senin evin önünden her geçtiğinde yüreği yanıyormuş. 'Paşamın evini ne yapacaksınız?' diye soruyor. Kapalı ev, sönmüş ocak, incir ağacı; muhacirdir ya o da, inanırım, ona büsbütün koyuyordur. Sanırım bu yaz da kapalı kalacaktır senin ev. Aytencik henüz bir karar vermedi. Mersin'e alışmaya çalışıyor, karıcığın. Ben satmasın, tutsun, diyorum. Kadın kısmısının babaevine uyum sağlaması kolay değildir bu yaştan sonra. Hiç olmadı, yazları gelirler. Çocukların özlüyorlar buraları. Özellikle de, Efe. Sarmısaklı'da vurduğunuz o orkinos, oğlanın boyu kadardı, hatırlıyor musun? Durup durup onu anlatıyor."

Elindeki zarfı evirdi çevirdi, önüne arkasında baktıydı.

"Sekiz mi ettiniz? On mu, on beş mi, yirmi mi, otuz mu? Gün geçmiyor, birinizin cenazesi gelmesin. Ceremesini bu dünyada çekemeyeceğiniz hangi günahı işlemiş olabilirsiniz, bilemiyorum ki!

"En son bir topçu üsteğmeni getirdiler, Yörük Ünal. Doğrudan Selçuk sülbünden, Mahmutum. Boz ve Doğan beylerin ahfadından. Onu da Bozdoğan'a, Madranbaba'nın eteğine defnettiler. Hikmet Enişten buralardayken, Madranbaba'dan içme suyu almaya giderdik, hatırlar mısın? Polatlı'daki Füze Okulu'nda görevliymiş, Yörük Ünal. Görüp göreceği son mürüvvet, İlhan Yengenin gazetesinin çeperinde iki sütün: 'Ergenekoncunun sır intiharı.' Moral bozmak istemiyorlarmış, diyor haspam.

"Sosyete desen, sosyete değil, şehit anası desen şehit anası değil, beyaz etekleriyle kaldırımlara çöküp ağlanamıyorlar da sarışın eşleri askerlerin. Ama mazlum ve öksüz her yerde.

"Hasılı, ormancı kadar olamadı, Ünalcık. Bari bir türkü yakaydılar ardından ama yok. Kıçlarıyla fındık kırıyorlar alçaklar. Yasın külfetini kimse üstlenmek istemiyor, paşam. Ah ah, neler vermezdim bir anlık tanrısal nüfuzu nazar için yüreklerine zamane Türklerinin! 'Avşarlarda yara kabuk bağlamaz,' derlerdi, hatırlar mısın? Zeynep Teyze derdiniz, Van dağlarında şehit düşen

oğluna yaşı kadar ağıt yaktığını söylerdiniz bir kadın vardı, tam yirmi beş yıl, '*Ben askerimi mezarlığa yatırdım; geceler uykusu gözüme haram,*' diye ağıt yakmış. Sen, 'Ağlama, teyze,' dedikçe, 'niye ki komutanım,' dermiş, 'niye korkuyonuz ki ağlamaktan?'

"Yirmibeş yıl daha yaşamayacağıma şükrediyorum.

"Bendeki yara açık paşam, sende son durum nedir? Magotlar tasakkum etmeyi bitirdiler mi yumuşak dokularını? Öyle derler, değil mi, 'yumuşak dokular.' Kurmay beyinleri. Kahrolası obez sürfeler, kemiklerini sıyırmayı da ihmal etmemişlerdir. Bembeyaz oldu mu artık iskeletin? Gerçek şu ki, gündüz hayalimde, gece düşümde alçakların çıkardıkları takırtılar.

"Burnumda tütüyorsun, oğlum. Yokluğuna alışamadım, vesselam.

"Kim? Ben mi, daha daha nasılım? Bilmem. Sündükçe sünüyor ömrüm. Yarın, yine yarın ve yine yarın ve yine yarın. Masumiyet terki diyar eyledi eyleyeli, günler tıpkısının aynısı birbirlerinin. Yemek bir zorunluluk, uyku da uyurdum; tabii, eğer lütfedip de uğrayaydı gece. Zor gelen, uyanık yatmak, geçmeyen saatleri saymak. Yakarmak, tekrar gündüz olsa diye, üstelik şafağa durmuşken afak. Doğrusunu istersen, ne yapacağımı pek bilmiyorum kendimle. Şu veya bu, beklenen neyse benden, onlar da tıpkısının aynısı birbirlerinin. Başladığım hiçbir şey yok ki, bitirmeden bırakmamış olayım. Or'da bur'da birkaç angarya, pek de önemsiz görebildiğim kadarıyla. Gelen giden. Semih Abin, hatta İlhan Yengen, halen selamlaşma kapsamında.

"Boşver beni, sen söyle. Ne dersin, gidişatın farkındaydı da, intihar değil, ötanazi miydi yoksa Yörük Ünal'ın eylemi? Nerden çıkarıyorsun dersen, doğrudan senden. Dün gibi hatırlıyorum; 'Onur, bir askerin milletine verdiği kişisel taahhüdüdür,' diye diklenmiştin Hikmet Eniştene, 'Böyle onursuz 'demokrasi'dense, yiğit elindeki tomsonun dipçiğini öper, başıma koyarım.' Genceciktin. Kuleli'deydin. Bayramdı. Evci çıkmış, Nişantaşı'ndaki eve gelmiştin, hatırlar mısın? Hatırlamazsan bile eminim

yadırgamazsın: 'Ot, bok için, maddi menfaat için, can verilir mi?' demiştin, 'Can verilirse, ülke için verilir. Askeri bayağı olandan ayıran, onurlu duruşudur.' Meral Ablan da hatırlar."

(3)

Orada olduğumu unuttuğu zehabına kapılmıştım, meğer öyle değil; Mahmut'la baş başa konuşmak istediği anlarda yokmuşum gibi davranıyor. Uygun bir mesafeden kulak misafirliğiyle yetinmeye kararlıydım, başını kaldırıp gözlerini ısrarla yüzüme dikince hatırladığımı itiraf etmek zorunda kaldım. 1972'de trafik kazasında vefat eden eski Milli Birlik Komitesi üyesi Binbaşı Dündar Taşer'in "Bu böyle devam ederse, ordu ladini bir çeteye dönüşecek. Ladini orduların savaş kabiliyeti yoktur, olan Türkiye'ye olacak," sözünden –yoksa, *kehanet*inden mi demeliyim?!– açılmış, Kuleli Askeri Lisesi üçüncü sınıf öğrencisi, Melis yaşlarındaki Mahmut Baran'ın hocaların hocası ilahiyatçı Prof. Dr. Hikmet Çağlar'a karşı Harbiye'yi savunduğu bir münazaraya dönüşmüştü.

Şövalyeliği bir nişanı zişan gibi endamında taşıyan genç bir erkeğin nasıl bir resim çizdiğini düşünmeyeli yıllar var besbelli. Mahmut'un gözlerimin önünde beliren hayali, Nâzım'ın, "bıraksalar, ince, uzun bacakları üstünde yaylanarak ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak, Kocatepe'den Afyon Ovası'na atlayacaktı," diye tarif ettiği o destansı varoluşun tıpkıbasımı. Çakmak çakmak gözler, her an kalkıp görev başına gidecekmiş duygusu veren yeğinlik. Mübeccel Atiye'nin antika kanepesinin ucuna, pantolunu diz yapmayacak şekilde ilişmiş, "Hocam, harpte oyun subayların şerefi üzerine kurulur," demekte, görülesi bir özgüvenle.

"Çünkü ordunun ruhu subaylardadır. Savaş biliminin bir numaralı kaidesidir, düşmanı mağlup etmek için herkesten ev-

vel subaylarını aşağılamak, hor görmek, mahvetmek lazımdır. Türk subayı, Birinci Cihan Harbi'nde, sonra tekrar, İstanbul'u işgal ettiklerinde, İngilizlerin şerefiyle oynama, haysiyetini ayaklar altına atma teşebbüslerini unutmuş değildir. Hayatında bir an için bile olsa subaylık yapmış, subaylık izzetinefsini, şerefini duymuş, ölümü küçümsemiş bir asker, yaşarken düşmanın tasarladığı ve reva gördüğü tahkire katlanamaz. Büyük Atatürk'ün Afyonkarahisar'da toplanan Çanakkale gazilerine ifade ettiği gibi bir subay, şerefini koruyabildiği sürece yaşar. Subay için, istiklal veya ölüm haricince üçüncü bir varoluş şıkkı söz konusu değildir."

(4)

Bakışlarından anlıyorum, anılarımı benimle birlikte kıraat ediyor, Mübeccel Atıye. Ne zaman ki noktayı koyuyoruz, çenesiyle kabri işaret ediyor, "Duyuyorsun, değil mi, ne diyor? Bir 'subay için ya istiklal vardır ya da ölüm.' Erdem Çavuş'un yanıldığı nokta da burası, Meralim. Mahmut Albay'ın *ölmemesi* değil, bilakis *ölmesi* gerekiyordu, çünkü o yavrucağın kollamaya, korumaya şartlandırıldığı Türkiye, *darülharp* ilan edildi, kızım, sıra Asakiri Mansure-i Muhammediyye'nin kurulmasında. Ergenekon'da uzatmalar oynanıyor, velâkin bu defa vaka hayri değil.

"Mezarında dönmeyeceğine söz ver, sana bir sır vereyim, albayım. Bu sabaha karşı, nerden estiyse aklına, Bektaşi Arnavut, Baba Recep, çıktı geldi, rüyama girdi. Baba Recep'i bildin, Tiran postnişini. Salih Niyazi dedebabayı katleden Enver Hoca partizanlarına karşı umutsuz bir savaş verdiydi. Süleyman Çelebi'nin Mevlit'ini Arnavutçaya çeviren adam. Kimbilir hangi tarikat karşı çıktı, Menderes oyaladı, oyaladı, Türkiye'ye almadıydı bunları. Amerika'ya göçmek zorunda kaldılardı, Detroit'e. Halen de oradalar.

"Bir sufiden beklemezdim, sakalından yaşlar süzüldü, 'Git, paşama söyle, imandan önce millet,' diyor Koca Arnavut, 'Milletini kaybedenin iman nesine? Milletini kaybeden, imanı dahil her şeyini kaybeder. Söyle paşama, rahat uyusun. Sarı Zeybek'in sözü haktır, ordunun vücudu için lazım olan kaynak, milletin vicdanıdır, imanıdır. İman, vicdanların sesi, akıl ve şuurların hakka çağırışıdır, velakin, millet yoksa vicdan da yok, iman da yok.'

"Kıssadan hisse, senin artık '*onur*' taahhüt ettiğin bir '*millet*'in yok, albayım. '*Taahhüt*'ünün arkasında durup durmadığını mesele edecek, durmadıysan, onursuzsan, bundan alınacak, gücenecek, hesap soracak bir '*millet*'in artık yok. Koruyup kollamaya yeminler ettiğin '*millet*'in iptal oldu, paşam. Lağvedildi. Hükümsüzleştirildi. Kaput oldu."

Sustu, uzun uzun yandaki taze mezarı seyretti, diğerlerine baktı.

"Zorla güzellik olmuyor, be oğlum," diye mırıldandı, "sen de dertlenme artık. İşin doğrusu, ne Osmanlı sevdiydi bizim bu Türk halkımızı, ne de Cumhuriyetin kadroları. Son padişahımız Vahidettin Efendimizin, '*Türkler dini, kavmiyeti, vatanı meşkuk ve mahlud, beş-altı milyonluk cahil bir kitledir,*' buyurduklarını bilirsin değil mi? Bir tek senin garip Mustafa Kemal'in, belki, sevecek bir şeyler bulduydu Türk halkımızda.

"Aslına bakarsan, Sarı Zeybek hayattayken bile kerhen ucundan tutulduydu 'Türk' dediğinin. Tanrı Dağları'ndan atıldı, Halikarnas'ta tutuldu; Palandökenlere çıktı olmadı, Kırşehir'e indi olmadı. Rumeli'si, Hicaz'ı derken, çekildi, çekiştirildi; ne derli toplu bir efsanede karar kılınabildi, ne ortak bellek oluşturulabildi. Bir iki şiir, iki üç türkü değirmeni döndürmeye yetmedi. Muasır medeniyetin '*siyasi bir sanat eseri*'dir dediği '*milli kimlik*' inşa edilemedi. Bugün artık 'Türk' olmaktan kaçan kaçana. Yediden yetmişe herkes etnisite pazarında yer kapıp kavmini pazarlama peşinde, çingeneler bile 'Roman' oldu, Mahmutum.

Görünen o ki, Türkiye'yi yaratmışız, sıra Türkleri yaratmaya geldiğinde nefesimiz kesilmiş, beceremeyişiz, paşam.

"Hani, bazıları diyorlarmış ya, '*Biz savaşı kaybetmedik, sadece zaman yetmedi!*' Boş laf! Bir ulusa sahip olmak, zaten fitri bir güdüsü değildir, insanoğlunun. Kurgulanmak ister. İnce ayar, özen ister. Periyodik bakım ister, güncellenmek ister. '*Bir milletin varlığı, her gün tekrarlanan bir plebisittir,*' demiş, Ernest Renan. Ernest Renan, aptal değildi.

"Nitekim Cumhuriyet, kervanı düzünceye kadar, bildiğimiz tarihin sonunu getiriverdi Yeni Dünya Düzeni. Bundan böyle telafisi de mümkün değil. Dedim ya, yediden yetmişe herkes, beynelminel etnisite pazarında müşteri aramakta kendisine. Nilgün kızın Avrupa Birliği'ne sunduğu 'Gençlik Projesi'nin konusu, 'Pontus Rumlarının Karakoncolos Oyunu'.

"Nasıl diyor senin kocan? '*Türk adını koyduğunda, belleğine yazdığında, "Buradayım!" dediğinde, bütün yerler kapılmıştı!*' Allah, İslamcılara kolaylık versin! Amin!"

'Karakoncolos' da ne?

"'Cadılar Bayramı' yok mu, Mahmutum? Katoliklerin 'Azizler Günü'? *Halloween?* Nilgün söyledi, Cadılar Bayramı süsleri yok satıyormuş Abdi İpekçi'de. Yılbaşında sizdelermiş ya, benim battaniyeyi vermişsin getirsin diye, getirdi sağ olsun. Elinde oyulmuş bir balkabağının içinde çikolata, 'Kalandar Gününüz kutlu olsun, Mübeccel Hanımnine!' diyerekten kapıda. *Karakoncolos*, uğursuz kötü cadı; *kalandar,* Latince, '*kalandae*'dan; Rumlar, Ermeniler, Zazalar, hep beraber Kalandar eğlenceleri düzenlerlermiş 14 Ocak'da.

"Ne Alparslan, ne de Selahattin Eyyubi kesiyor, hayata tutunabilmeleri için beynelminel mitoslara ihtiyacı var Müslüman çocuklarının da. Bizim su perisinin Türkiye aidiyeti de istifne salatası ve papalina tavayla sınırlı, Ayvalık *life style*'ından öteye geçmiyor. Okulda '*ant*' değil, *soft drinks* içiyor senin Efe oğlun. Bayrak törenleri de tarihe karıştı. Harbiye Marşı yerine Şıkıdım'a

uygun adım yürünüyor 19 Mayıs'ta. Yakındır, 19 Mayıs'ı da kaldırırlar, 29 Ekim'i de. Kalırsa, 23 Nisan kalır.

"Topkapı Sarayı'ndaki eşyaların, 'Artık bize lazım değil,' diye satışa çıkarıldığını biliyor muydun? 1926'da? Atatürk yaşıyordu, ha! O saat, bu saat, gelenek biriktirmek de yasak bu millete. Satmayacağımız geçmişimiz yoktur, paşam bizim, kendini kandırma.

"Ah, be kızım! Pırıl pırıl Harvey Davidson'ların göz kamaştırdığı AVM'lere doğanlar, nasıl hayal edebilirler ki çıplak dağlardaki kahredici yalnızlığını ölüm emri verenin? Nasıl bilebilirler ki soğuğu, korkuyu ve zaptetmenin o korkuyu, nasıl bir insanüstü gayret istediğini? Beklemenin ve beklemenin ve beklemenin ve kaleş seslerinin sağır ettiği anlaşılan bir tanrıya yakarmanın, sağ salim geri dönmesi için öncü müfrezenin? Nasıl bilebilirler, ordunun esası itibariyle kendi suretleri olduğunu, bir ulusun kendisinde var olduğunu temenni ettiği en yüce değerleri doğrulamakla yükümlü olduğunu? Nasıl bilebilirler, '*milli*' ses veren her unsurdan kusacak gibi bulanırken mideleri?!

"Türkiye'de kavga, artık insanla şeref, insanla haysiyet arasında değil. '*Onursuzluk*' bu yeni çağda terfi etti, birkaç rütbe birden aldı. '*Bayağılık*' geçer akçe oldu. Kutsalları boşlayıp yirmi birinci yüzyılı oluruna bırakmaktan söz ediyor gençler. '*Yıldırımlar yaratan bir ırkın ahfadı*' olmak gibi bir meseleleri yok. Aleladelikle, bayağılıkla kavgaları da yok. Yüksek ahlak, vicdan, fedakârlık gibi erdemler boş hamaset sayılıyor. Alelade olmayı, sıradan, harcıalem olmayı yüceltiyorlar.

"'Büyük laflarımız yok, kahramanlarımız yok,' diyorlar. 'Kahraman' dediğin, Efe'nin *PlayStation*'ındaki Lord Morglin Ironfist. Sağ tuşu iki defa tıklıyorsun, *Pow!* Bir duman çıkıyor, Ironfist yok oluyor!

"*Şahikalar* onları korkutuyor, paşam. İlhan'la Semih, 'Ben bu vatanı, bir kiraz ağacı gölgesi ve bir kadın memesine satarım,' diyen Ahmet Altan'ın evinden çıkmıyorlar, yılbaşını bu yıl da bir-

likte kutladılar. 'İnsanları yargılamadığınız zaman hayat daha çok *'oyun'* oluyor, Mübeccel Anne,' diye şecaatin arz etti yengen, 'Yargıladığınız zaman daha çok iş, angarya ve yapmanız gerektiğini düşündüğünüz şeyler dizisi çıkıyor ortaya!'

"Mehmet Eniştene de sorarsan, liberalizm kimsenin kimseyi kimse için fedakârlık yapmaya çağıramayacağı düzene kavuşmak arzusunun açığa vurulmasından ibaretmiş. 'Kümes rehavete dalmışken, tilkinin işi kolaylaşıyor,' diyor, 'fırsatçılığın gelmiş geçmiş en iyi müttefiki liberalizm, uluslararası albenisinin nedenini tespit etmek için Yeni Dünya Düzeni'nin ekonomik süreçlerini çözümlemek gerekiyor.'

"Mehmet Enişten, halâ iflah olmaz bir Marksist, Mahmutum. 'Küresel kapitalizmin hayata geçebilmesi, talep, tercih ve beğenileri itibariyle benzeş tüketici kitlelerin yaratılmasına bağlıydı,' diyor. Ulusal devletlerin hiyerarşik yapılanmalarından kurtulunması lazımmış ki, bölük pörçük tüketici kitleleleri küreselde bütünleşmeye gönüllü olabilsinler.

"Bilemiyorum, paşam.

"Dün gece karanlıkta oturmuş, telekinezi seansını bitirmesini bekliyoruz; Melis'i postmodern kapitalist ajandaya kaptırdığımız için af diledi Mehmet Sedes Hoca. 'Yaşlı bir devrimci olarak, Marksist olarak, hoca olarak, aydın olarak, enişte olarak çok müteessirim,' diyor, dünya nöbetinde uyumuş da çocuğun gaspına neden olmuş gibi derin bir utanç, bir teessür içinde.

"Kimdi muhatabı bu *apologia*'nın, kimden af dileniyordu, çözemedim, paşam. Din ile muaferesi yoktur, İslam'a tövbe bildiriyor olamaz. Namevcut bir milletten özür dilemek, saçma. İhtiyar Mübeccel Atıye bendeniz de olamayacağına göre muhatabı, evrensel medeniyet miydi, gezegendeki insan varlığı mıydı? Melis'ten öte bir şeyler için mi af diliyordu?! Her halukârda nafile bir zahmetti, lâkin, öyle sahiciydi ki enişte'nin acısı, entelektüellere yaraşan fuzuli bir çiledir diye de geçiştiremedim, oğlum."

Geçiştiremediydi, gerçekten.

(5)

"Karanlıkta yüzünü seçemiyorum ama acını görüyorum, oğlum," dedi. "Lakin, aydınlara ta'an etmen nafile. Aydınları hükümsüzleştirenler kimler? Sıradan insanlar. Dış güçler filan değil, *Türk halkımızın ta kendisi.* Entelektüel birikim, onurlandırılması değil, tahammül edilmesi, hoşgörülmesi gereken bir olgudur çünkü. Ağızınla kuş tutsan, kitleler üzerinde etkin olamazdın, Mehmet Bey oğlum. Kendine boşuna ta'an etme."

Mehmet Bey, "Biz İslâm direnir sanmıştık, hocam, fena yanıldık," derken, ben, "Sanmanın da ötesinde, İslam direnir diye korkmuştuk bile!" diye atıldıydım. "Kim derdi ki, gün gelecek, sırf fırsatçılığa kapalı olduğu için kendimizi en bağnaz İslam'dan medet umarken bulacaktık!"

"Dinin büyüsünü Marks kestirebildi mi ki, a kızım? 12 Eylül'de gencecik çocuklardınız, hangi donanımla akıl edecektiniz dinin büyüsü ile iyi geçinmeyi? '*Büyü*' derken, Irvin Yalom anlamında '*büyü*'den söz ettiğimi anlıyorsunuz. O der ya, '*Dinin büyüsü ile cenk edeceğim diye kendinizi tüketmeyin, dengi değilsiniz,*' diye, '*dine duyulan iştiyak aşırı güçlü, kökleri aşırı derinde, kültürel etkisi aşırı kuvvetlidir.*'"

"İslam'ın küresel rekabete açılmasının telmihlerini kestiremedik, hocam. Küresel rekabetin Allah'a ulaşmanın daha az meşakkatli, daha kullanışlı, daha keyifli yöntemlerini sunucağını öngöremedik. *Reiki, yoga, bio-enerji, meditasyon* –bu akşamdan sonra bunlara *ruhçuluk* ile *telekineziyi* de eklemem gerekecek– bonus olarak da özgürlük, barış, refah. Karşılığında bütün yapacağımız, kızımızın söylediği gibi, hoşgörülü olmak. Fırsatçılığa en kolay prim sağlayan din, kapitalizmin dini, *Panteizm.* İslam'ın Panteizm'e yenik düşeceğini kestiremedik. 'Cunda tek kurşun atmadan teslim oldu' dediğinizde, hızlandırılmış kapitalizmin kendisine yeni bir aristokrasi ihdas etmiş olduğunu düşünmeliydim. Yeni Dünya Düzeni'nde toplumları CEO'ların, CFO'ların

yönlendirdiğini hatırlamalıydım. Cunda'yı müstemlekeleştirenlerin sıradan *expat*'lar değil, bu ülkenin çiçeği burnunda aristokratları olduklarını idrak edebilmeliydim."

"Aman, oğlum! Melis, Cunda'nın yanından bile geçmez!" diye güldüydü, "istese de geçemez, ızbandut gibi korumalar daha üç kilometre öteden yol kesiyorlar adada!"

"O anlamda söylemiyor, anneciğim. Cunda müstemlekecilerinin küresel seçkin yöneticiler sınıfının bir parçası olduğunun ayırdına varmakta gecikmiş olmaktan bahsediyor. Kendisine nicedir yeni bir din arıyordu *neo-aristokrasi*, yanılıyor muyum Mehmet Bey? Rahmetli Rodoplu'nun, '*Egemen sınıflar kendilerine yükte hafif pahada ağır yeni bir din arıyorlar,*' dediği bu değil miydi? Buldular anlaşılan."

Günay Rodoplu'yu hiç tanımadı, Mübeccel Atıye. Lakin, o kadar çok dinledi ki bizden, "*Sizin Rebecca,*" diye bahseder olduydu.

"Ne demişti, sizin *Rebecca*?"

"Öyle dediydi, işte. Ama iflah olmaz bir optimistti, 'Yerliler kazanacaklar,' diye diye öldü, gitti, kadıncağız."

"E, kazandılar, kızım. *Rebecca*'nın kehaneti doğrulanmış işte."

"Onun için mi, kendi evimizde, ruhçu kızımız seansını bitirsin diye kör karanlıkta sessiz sedasız oturmuş, bekliyoruz?!"

"Ya ne? Marina'da detoks seansı yapanlar, *yerliler* değil mi?"

Ne diyeceğimi bilemediydim, Mehmet Bey araya girdi, "Ruhçuluk, Panteizm'in mütemmim cüzü, Cancağızım," diye açıklıyor, "hızlandırılmış kapitalizme koşut olarak büyüdü. *Inter-faith* deniyor, dinler arası diyalog filan değil, *ortak-iman*. Mübeccel Hocam, haklı! Yerliler kazandılar, kazanmasına da, biz de ne *yerlilermişiz* ama!"

"Fethullah Hoca'yı da aşıyor, oğlum, o zaman?"

"Aşıyor, hocam. Halen dünyanın en hızlı büyüyen inancı. Amerika'da nüfusun yüzde on beşinin daha şimdiden deklare

edilmiş Panteist olduğu söyleniyor. Kitaplı dinler, küresel kapitalizmin işine gelmiyor. Panteizm geliyor, çünkü burada tek kural, bireyin kendi öz çıkarıdır, başka hiçbir şeyin önemi yoktur. Melis kızımız da söylemiş zaten: '*Sana yapılmasını istemediğini, başkasına yapma.*' Doğrudan size değil de, başkalarına yapılanlar ne olacak sorusunun cevabı yoktur."

Üçüncü partileri kollayacak ilkeler yok?!

"Yok, hocam. Adam Smith'in, '*Bireyin egoizmi tüm insanlara otomatik olarak refah getirir*' söylemini hatırlayın. Bu söylem, sınırsız sömürüye çıkarılan ruhsattır. '*Görünmeyen el*' sayesinde her şeyin daha iyiye gideceği inancı, doğanın tahribini, gezegenin sınırlı kaynaklarının fütursuzca tüketiliyor olmasını mesele etmemeyi telkin eder. Panteistlerin göz ağrısı Spinoza'nın, '*Allah eşittir cevher eşittir tabiat*' formülünü hatırlayınız. Böyle bir terkipte Allah'ı gücendirmek mümkün müdür? Adam Smith'in sloganı ile aynı kapıya çıkar: İnsanlığın ve gezegenin suistimalinin kavramsal nefyi. Panteizm, koşulsuz özgürlüğün dini oluyor, hocam, kullanmak ve tüketmek özgürlüğü. Pagan Roma'nın *utendi et abutendi* ilkelliğine rücu. Son yıllarda dillere pelesenk olan bir fiil var. Bilirsiniz, Melis kızımız da sıkça kullanır: "Yargılamak." *Ben yargılamam, yargılamak istemem, beni yargılama, vb.* Bu duruşun ima ettiği koşulsuz özgürlük iştiyakını makul hatta itibarlı kılan, 'madde ve ruhu' bir ve aynı telakki eden Panteistik dünya görüşüdür. *Altın Kural* dedikleri, değirmenin suyunun nereden geldiğini asla sorgulanmayan zengin sofralarının adabı muaşereti. Küresel kapitalizmin bekası için sömürüyü meşrulaştıracak Panteizm gibi bir din ile bilimsel olmayan bir ideolojinin olması zarureti vardı, hocam. Yargılamaktan kaçınan bir neslin ataletinin neye mal olabileceğini düşünebiliyor musunuz?"

Evet.

"Din, malum, insanoğlunun şuurunun aynasıdır; vicdanların sesi, akıl ve şuurların hakka çağırışıdır. Başta İslâm, kitaplı dinlerin muhalefetinin eninde sonunda törpülenmesi gerekiyordu

ki, bu gerçekleştirildi. Dini siyasetten ayıran *laik* söylemin aslı, firsatçılığın meşrulaştırılmasından ibarettir."

"Aman, Mehmet Bey oğlum! Kemalistler duymasınlar, şu söylediğini!"

"Merak buyurmayın Valide Hanım," dediydi Mehmet Bey, "Sizin şu Şeytan Sofrasına çıkıp haykırsam, yine duymazlar."

(6)

"İşte, böyle, paşam," diyor, annem, Mahmut'a, "Mehmet Sedes de aklının esiri, senin gibi. Yirmi dört saat dünya nöbeti tutuyor. Eğitsel süreçler üstüne araştırma yapıyordu, biliyorsun. O bitti, koskoca bir kitap oldu: *Erken Yaşta Ölüm*. Laf aramızda, bazen demode bir yurtsever olduğunu da düşünmüyor değilim. Yoksa niye bu kadar dertlensin değil mi Türk eğitim sistemi adına? Bırakır, global eğitimciler nasıl biliyorlarsa öyle halleşirlerdi yeniyetmelerle. Laureate üniversiteler zinciri ne güne duruyor?

'NATO ne güne duruyorsa, o da o güne duruyor' mu diyorsun?

"Sen de haklısın, paşam. Başında Clinton, Amerikan sermayesi aldı götürdü yükseköğretimi. Kiminle dans ettiğini sanıyor, bilmem ki oğlum? Hele de aydınlar küsmüş, yeraltına çekilmişlerken? Kim okuyacak da, kim dinleyecek üstelik eski bir marksisti? Damadınki yaşayakalma içgüdüsü belki. Türkler, bir an evvel Yeni Dünya Düzeni'ne duhul etsinler de, sömürüleceklerine, sömürenlerin saflarında yer tutsunlar bari diye düşünüyor olabilir mi sence? İçten içe öyle düşünüyor sanki. Çivi olacağına, çekiç olsun bu ülke gibi bir şey. *El Condor Pasa*. Pan flütü hatırlar mısın? '*Salyangoz olmaktansa, serçe olurdum, eğer becerebilseydim*,' diye üflerlerdi Perulu işçiler. Akranlarının kısmı azamı tüccar oldu Mehmet'in. O hâlâ tutkulu bir toplumcu. Müslüman olaydı, cemaat kesmez, musibet bir ticani olurdu başımıza.

"Mehmet Sedes, hüzün veriyor.

"Gerçek şu ki, biz de artık Türk değil, 'dünya insanı' hüviyetimizle yaşamaktayız bu topraklarda. Geçen hafta, Seyfettin'in kardeşi Nedim önayak oldu, Deniz Gezmiş'in ruhuna ayin düzenlediler, Notre Dame Katedrali'nde. Nafiz'in kızının nikâhı 'tüm insanlığa hayırlı olması' dileğiyle kıyıldı Belediye Sarayı'nda. Halkımızın gözündeki Türkiye, bürokratik bağlarla bağlı oldukları herhangi bir devletten ibaret. Küreselleşmenin dayatamayacağı soytarılık yok. Ve soytarılık istisnasız her zaman toplumun en incinebilir katmanlarına finanse ettirilir. En incinebilir katmanlara, yani gençlere ve öğrencilere.

"İslam cehennemini de mi satın aldı be oğlum, gözü kör olasıca sermaye?

"Kur'an'da muğlak ama hadislerde cezası idamdır eşcinselliğin. Ama bak, ülkenin ilk Gay-Lezbiyen Öğrenci Kulübü'nü kurmayı başardılar Bilgi'de. Cayır cayır günaha girmekteyken bunlar elbirliğiyle, eşek yüküyle para ödeyen dokuz bin çift veliden tepki gösteren sadece on beş tane! Müslümanlar oturup kalkıp '*dinsiz çeteler*'e şükrederler sanırsın ama nerde?! Sabah akşam küfretmekle meşguller askere, ihtiyar aklım çözmeye çalışıyor, niye?

"'İslam'ın küresel rekabete açılmasının telmihlerini kestiremedik,' diye itiraf edince aklıevvel enişten, aktı gitti benim ihtiyar yüreğim! Rebecca, '*ilkel komünizm üstünde parlayan hilal*'den söz edermiş ama küresel rekabetin Allah'a ulaşmanın '*daha az meşakkatli, daha kullanışlı, daha keyifli*' yöntemlerini sunacağını ne o öngörebilmişmiş, ne de Meral. İlk duyduğunda Spinoza-Adam Smith bağlantısını kurmakta zorlanıyor insan ama biraz düşününce anlıyorsun, her ikisinde de nefsi emmarenin suç ortağı Allah'ın bizatihi kendisi oluyor. Sömüren de '*biz*' sömürülen de '*biz*' olunca, 'Yürü ya ortak, hangi zebani durduracakmış seni!'

"Anlayacağın, nihayet bizim marksistler de idrak ettiler, Allah korkusu olmadan önlemenin mümkün görünmediğini suistimal

azgınlığını. Lakin çok geç, paşam. Ellerine birer teneke *Red-bull* tutuşturdu, Rusya'nın 'Altın Gençlik'ine cambazı gösterdi, Soros. Antalya'da sapır sapır denize dökülüyorlar, Putin'miş, Medvedev'miş umurlarında değil. Kızıl Ordu'nun onuruna kastedenlerin dahli olmasın, olur mu?

"Aklıma gelmişken sorayım, 'Türbanla uğraşmayı bırakın da askeri görevi uğruna ölmeye ikna edecek o güçlü manevi nedeni gösterin!' diye telsizi komutanın suratına kapattığın anlatılıyor bu alemde, doğru mu?"

Durdu, bekledi, bana döndü, "Gördün mü bak, cevap vermiyor. Böyle ketumdur bunlar, muharebe meydanında olan, muharebe meydanında kalır. Sizin İslam'ı mumla aradığınız gibi rütbelerini sökenlerin de bunu arayacak olmaları hüznü kesmiyor, kızım. Çok geç. O magotlar orada oldukça, üstüne nurlar yağdırsalar, başından bando mızıka eksik etmeseler ne?"

Birden kıkırdamaya durdu yeniyetme bir genç kız gibi, gözler pırıl pırıl!

"İşe bak! Meğer, '*ortak din*'den kastettiği de tek bir Allah'a iman değil, '*bir zamanlar evrenseldi*' dediği kadim Panteizm'miş şanlı Toynbee'nin! '*Panteizm geri gelecek, insanlığın dertleri sona erecek,*' buyurmuş, üstat!

"Bir düşün paşam, Kilise'nin perişanlığını!

"Makarios'tu, Bartholemeos'tu, son iki yüzyılın gelmiş geçmiş en eğitimli, en bilgili papasıdır dedikleri aleni Türk-Müslüman düşmanı *Yanılmaz!* 16. Benedikt'i düşün! İlim biriktireceğim diye iki bin yıl yaz çiz uğraş didin, '*efkasistiya komünyon*'du, efendim, '*transsübstansiasiyon*'du diyerekten ince ince düşün, milyonlarca sayfa döktür, dini inşa uğruna öl, öldür. Sonra gelsin elinin tersiyle bir kenara itsin, çiçekle böcekle izdivaçtan medet umsun insanoğlu! Ne demek lazım, oğlum? 'Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste' mi? Hiç yoktan iyidir belki de, engizisyon kurbanları görebileydiler."

Melemiyor bile!

(1)

Alışverişimizi yapmış, eve dönmüşüz, kapıda Mehmet Bey, sitemkâr, "Merak ettik Valid'anım! Nerelerdeydiniz?"

Mübeccel Atıye'den gülücükler, "Bugün plebisit vardı, hocam. Sabaha karşı, 'Kabristanda plebisit var, acele gel, oyunu kullan!' dendi, koştum gittim ben de."

Plebisit?! Mehmet Bey bana bakıyor.

"Dün gece *expat*'lar, Panteistler, bu sabah Genç Siviller derken, içi şişmiş," diye açıklıyorum, "Türk milletiyle nikâh tazelemeye gitmiş. Mezarlığa."

"'Bir oy, bir oydur,' dedim, Mehmet Hocam. Ne de olsa bunca yıllık ünsiyetimiz var, sıcak basmadan gideyim de, bir '*evet*' de ben basayım, dedim Türklere." Mehmet kaptıramadı, boncuk boncuk bakıyor.

"Ernest Renan demiş ya, '*Bir milletin varlığı, her gün tekrarlanan bir plebisittir.*' Ona gönderme yapıyor."

"Düşündüm ki, Türk doğmuş olmaya kızmak, zaman ziyanı," diye şakımayı sürdürüyor annem, "Hayat devam ediyor. Durum umutsuz ama güneş henüz soğumadı. Tarihin sonu geldi sayılmaz. Sürgit şikâyet, sürgit çemkirme, usandırıyor doğrusu benim ruhumu bile."

"Keşke bize de haber verseydiniz, hocam." Takıldıydı Mehmet, "Meral Hanım'la ben de gelseydik, sizinle oy vermeye."

Mübeccel Atıye, birden ciddileşiyor, "Belli mi olur, oğlum?!. Sözüm meclisten dışarı, her ikinizi de ayrıca tenzih ederim, lakin, nerede görülmüştür '68 kuşağı solcularının ittifak ettikleri Türklerle?!"

"E, aşkolsun, anne!"

"Aç koynunu kuş konsun, Meralcim!" Yine kıkır kıkır, kadın!

"Sizinkileri kabristana çağırmaya gelmez, çocuğum, neme lazım. Bir bakmışsın, Trotski sendromu nüksetmiş, Soros'u da kollarına takıp gelivermiş '78'liler! Mahmut'un yüreğine iner, vallahi!"

(2)

İçeride, çilingir sofrasının başında bulduğumuz Semih'in ilk cümlesi, "Abla, duydun mu, Türkiye Çilingirler Federasyonu, 'çilingir sofrası' maddesinin sözlüklerden kaldırılmasını talep etmiş! Federasyon Başkanı var, Mahmut Çilingiroğlu, 'Çilingir sofrası tabiri, çilingirlik mesleğini yapan insanları aşağılayan bir içeriğe sahiptir,' diye demeç vermiş. Hah! Hah! Hah! 'Bizim çilingirler olarak içkiyle aramız, her Türk insanı gibi kararındadır, oysa çilingir sofrası deyimi, bizim içki sofrasının başından kalkmadığımızı çağrıştırmaktadır. Bu tabirin kullanımının önlenmesine, en azından yeni yetişen nesile öğretilmemesine yönelik çabamız sürecektir.' Eee? Ne diyorsun, buna?"

Hava sıcak, poşetler ağır, canım burnumda, "Ne deyim, oğlum?!" diyorum, "Ne deyim?!"

"Benim bildiğim, vakt-i kerahatta namaz kılmak mekruhsa da, rakı içmek serbesttir!" diye sürdürüyor, "Vakt-i kerahat erdiğinde, 'sun ey saki, elin nur olsun, çilemiz dolmayacak bari kadehler dolsun!' Hah! Hah! Hah! Seninkiler, içkiyi hatırlatıyor diye, 'çerağan vakti geldi lalezarın didesi ruşen' şarkısı vardır ya, onu yasaklamışlar."

Seninkiler dediği, TRT. "Bizim Seyfi de diyor, 'çerağan' ile 'kerahat'ı karıştırmışlar, güftenin, 'kerahat vakti geldi,' diye gittiğini sanırlarmış.

Mehmet Bey, paketleri taşımaya uzanıyor. Melis nerelerde diye bakınırken, gözleri ışıl ışıl, yanakları al al, Süslü Oda'dan fırladıydı yavrum, "Halacım! Buna inanmayacaksınız!" Koştu geldi sarıldı, "Ne oldu, biliyor musunuz?! Kirkor, devleti dize getirdi!"

"Yıkım ertelenmiş, değil mi?"

"Çok daha önemli!" Annesinin yanına gitti, al'amerikano bir "Çak!" Babasına döndü, "Çak!" Babaannesine koştu, sımsıkı sarıldı, "Mücüşçüm benim! Bilin bakalım, Çirkince'ye kim gelmiş?!" Gülücükler saçtı, "Dünyada tahmin edemezsiniz! Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay gelmiş! Hem de yanında kocaman bir devlet heyetiyle beraber! Yaaa!? N'aber?! Kirkor, 'şeyleri sıkmaz, yıkamazlar,' demişti ya, dediği çıktı! Bakanı ayağına getirtti! Sivil itaatsizlik kazandı, Mücüşçüm!"

Annem kollarından kurtulmaya çalıştı, "Dur, deli kısrak! Dur da anlat!"

"'Sizden rica ediyorum, kurula sormadan, kendime göre ben restore yaparım demeyin, inatlaşmayın,' diye yalvarmış, koskoca Turizm Bakanı! Sonra Kirkor'u yemeğe götürmüş. Baş başa görüşmüşler. Kirkor, beğenmiş bakanı. 'Dört dörtlük bir insan izlenimini edindim,' diyor. 'Kanunun gereğini yapacağız, Çirkince'deki evleri kesinlikle yıktıracağız,' diye efelenen o vali, o kaymakam, Ertuğrul Günay'ın yanında Kirkor'a yalakalık yapmaya başlamışlar. 'Efendim, biz kimseyi mağdur etmek istemeyiz,' derlermiş, 'üzülmeden, anlayış içinde birbirimize yardımcı olalım.'"

İlhan, zafer işareti 'V' yaparken, Mehmet Bey, "Nasıl iş bu böyle?"

"Bakan, 'Çirkince'yi özel olarak ele alabiliriz,' demiş, enişteciğim," diye atılıyor Melis. "Kültür, turizm, koruma, gelişme bölgesi yaparlarsa Çirkince'yi, plan yetkisi bakanlığa geçer, son kararı bakan verebilirmiş!"

"Böyle bir şey mümkün müdür, Cancağızım? Koruma kurullarının, mahkemelerin kararlarını atlayıp kendisi karar verebilir

mi? Kültür Bakanı ne yapabilir ki?" Heyhat, bu kaçıncı bahçeyi hukuktur gördüğüm tarumar!

"Melis'i duydunuz, işte," diyorum, "yasa dediğiniz, munise uygulanır, dişliye uydurulur. Sorunlar, teeni ve suhuletle yasanın dışına itilir, orada halledilir. Demokrasilerde çare tükenmez."

"Saroyan diyor ki, halacığım, 'Tüm kibarlığımla Hodri Meydan Kulesi'ne buyur ettim, kabul etmedi ama ben yine de insanlığımı yapıp kuledeki salyangozlu bayrağı indireceğim. Gören gördü, görülecek olan görüldü. Devlete barış eli uzatma vaktidir.'"

Annem patlıyor, "Densiz, küstah!" İlhan, gözlerini kaçırıyor.

"Yarın, hepimizi Çirkince'ye davet ediyor, Mücüşçüm! Seni de! 'Mübeccel Atıye Hoca, köyümüzü şereflendirse ne iyi olur,' dedi. Hodri Meydan Kulesi'ni halka açacakmış. Lokma da döktürüp dağıtacakmış. Bir de helva. Ama köyde trompet bulamamışlar. Diyor 'trompeti olan varsa getirsin, 'ti' borusu çalalım bayrağı indirirken. Öyle yaparsak, kendimizi anavatana katılan Hatay gibi hissederiz.'"

Annemin "*ne demekmiş o*" bakışını fark etti.

"Onu ben de anlamadım, Mücüşçüm!" diye cıvıldadı, "Ama yarın, Hodri Meydan Kulesi'nin adını da değiştirecek. İsim bulmamızı istiyor. 'Bu kule zalimin aczini görmek ve göstermek için inşa edildi' yazısının da üstünü örtmüş. Nilgün diyor ki, yeni adı 'Hrant Dink Kulesi' olsa iyi olur."

Tepkimizi görmek için eniştesiyle bana bakıyor, omuz silkiyoruz. *İyi ya.*

"Ne zaman konuştunuz bütün bunları? İnternetten mi yazıştınız?"

"İnternetten yazıştık, Mücüşçüm. Önümüzdeki günler ve aylar bürokrasiyle çetin bir pazarlık dönemi olacakmış. Bakanı beğenmiş ama konuştuğu devlet insanları içini karartmış Kirkor'un. Turizm nedir, neden yapılır? Koruma nedir, neyi neden korumak gerekir? Doku nedir? Tarih nedir? Güzel nedir? İnsan olanla nasıl konuşulur? Aralarında bunları bilen bir tane adam bile yokmuş.

'Bize sabır dileyin,' diyor. Nilgünler dua edecekler bu akşam. Ah! Sana da bir haberim, var, İlhancım!"

"Ben de bize ne zaman sıra gelecek diye merak ediyordum! Hiç özlemedin mi kızım bizi? Gel, bir öpücük ver! Babana da merhaba demedin!"

"Heyecanlandı da ondan annesi!"

"Heyecanlandım, Semuşcum!" Mübeccel Atıye'yi bıraktı, Semih'e uzandı, baştan savma bir öpücük verdi, İlhan'a döndü.

"Bil bakalım, *Beach Club Otel*'de kime rastladık bugün? Işık Yazan! Ayvalık'a gelmiş! Yanında da Sıtkı Amca vardı. O da size selam söyledi, 'Çoktandır uğramıyorlar' dedi."

"Dün gece uğradık aslında, pansiyonda yer yoktu, kalamadık. Kendisi de yoktu zaten, demek buradaymış." Bize döndü, "Sıtkı, Çirkince'deki Sultani Şarapevi ve Pansiyon'un sahibi," diye açıkladı. "Çok ilginç bir adam. Çirkince'ye 1990'da gelmiş. Aslında 'uğramış'. Büyülü bir yer ya Çirkince, birçok insan gibi onun da hayatı tamamen değişmiş. 'Dolaşırken bu binayı gördüm. O kadar garip bir duyguydu ki, cebimdeki tüm parayı kapora olarak bırakıp ardından gelip burayı aldım,' diye anlattı. Bizim Mehtap gibi. Mehtap da tesadüfen gelmiş ya Çirkince'ye. Bir daha da ayrılamamış. Sıtkı geldiği zaman Çirkince hakkında konuşulanlardan haberi yokmuş. Ama içinde garip, huzurlu bir duygu oluşmuş. Kafasının içindeki ses, 'Burada kal,' demiş. 'Sonra gördüm ki, buraya gelen insanların yüzde doksanı o çekimi hissediyor,' diyor, 'Olduğunuz yere çakılıyorsunuz.'"

"Çirkince'nin manyetik alanı çok güçlüymüş, Mehmet Enişte! Çok özel bir yer olduğu için Amerika'dan, Kanada'dan, başka ülkelerden sadece bunun için gelen, yerleşen bir sürü yabancı var. Kırkınca Pansiyon'da toplanıyorlar. Türkler de katılıyor, 2012 Kehaneti'ni konuşuyorlar. Seminerler düzenliyorlar, gerekli önlemleri alıyorlar."

"Ne kehaneti efendim bu?"

"22 Aralık 2012, dünyanın son günü ya oğlum, kıyamet kopacak."

Saroyan Evleri'nin yıkım tarihinden bahsediyorlar sanıyoruz, meğer değil, "İlahi Mehmet Abi!" diye kahkahayı basıyor Semih, "Kıyamet derken, 'K' büyük! Annem, *The* 'Kıyamet'ten bahsediyor! 22 Aralık 2012'de kopacak olan: *'Apocalypse!'*"

"Nasıl kopuyormuş bu 'Kıyamet'? Kehanet nerden?"

"'Kayıp gezegen' *Marduk* yok mu oğlum?"

"Benim bildiğim, yok, efendim."

"İşte senin olmadığını bildiğin o gezegen, 2012'de uzayın gaybubetinden çıkıp gelecek, bilmem kaç yüz yılda bir yaptığı gibi dünyayı yalayarak geçecek. Çekim gücünün yaratacağı rüzgârlar, tufanlar, tsunamiler oluşturacak. Yanardağları patlatacak, ortalığı altüst edecek. Amerika'nın okyanus kıyıları sulara gömülecek. Büyük siyasi ve toplumsal olaylar çıkacak."

Mehmet Bey gülüyor, "Memleketi bir gün boş bırakmaya gelmiyor, hocam! Bir bakmışsınız güney ufkunda koskoca bir gezegen, kıyamet kopuyor!"

(2)

Onca yıllık beraberliğimizde Mehmet Sedes'e sinirlenecek kadar yabancılaştığım anların sayısı üçü geçmez. Kabristan ziyaretinin ağırlığı da tetiklemiş olmalı, zihnimdeki yüzü solarken, yerini Eski Ahit'ten fırlamış kindar bir Yahudi peygamberi gibi, 'Şunu bilin ki!" diye köpürerekten, Marduk hakkında anlatılanların masaldan ibaret olmadığını bildiren Serdar Turgut'un beşuş çehresi alıyor: "Şunu bilin ki!" depremler, yanardağ patlamaları, tsunamiler, tufanlar, bilimadamları tarafından "***kesin*** olarak tespit edilen" şeyler! "Şunu da bilin ki!" Üçüncü Dünya Savaşı "***kesin olarak***" kapıda!

"Şunu da bilin ki! Dinler Savaşı başlayacak, İsrail ile İran bombalaşacaklar; 2012'den sonra dünya ***kesinlikle*** aynı dünya olmayacak!"

Melis duymasa bari diye çırpınıyorum ama mümkün değil, hangi internet cininin talimatı idiyse, iki yıl kadar önce NASA'nın 1984'te Marduk'un tanımına "*kesin olarak uyan*" bir gezegen keşfettiğini ama bilgiyi "*yok ettiklerini*" yazabilen bir ciddiyetsiz adam bu. Üç gün üst üste, 22 Aralık kehanetini yücelttikten sonra bir de ergenlere yaraşır nispet yaptıydı:

"2012 yılında güneyden gökyüzünde aniden büyük bir gezegen belirince en son gülen ben olacağım!"

Neye, niçin güleceğini açık etmeyen tipik bir Amerikanyalı *expat* cümlesiydi, lakin Marduk'un "*kesinlikle gerçek*" olduğundan da hiçbir şüphesi kalmadıydı Melis'in. Mehmet'e onu hatırlatıyorum: *Latife latif gerek.* Beynelminel mitoslar karşısında ne camilerin izbe köşelerinde fısıldanan hurafelerin şansları var, ne de beti benzi atık, hayali fener gibi gezinen gençlerin karşısında biz yetişkinlerin. Elinden tutup NASA'ya götürebilseydik bile inandıramazdık Melis'i, çünkü bu defa da, '*biliyorlar ama saklıyorlar!*' olacaktı.

Su perisi kızımızın eniştesiyle beni dışarda tutan yeni bir dünya kurma girişiminin de o günlere denkleştiğini yeni yeni anlıyorum. Susmayı öğrendi çocuk; susmayı ve ketumiyetin avantajını kullanmayı. Bodrum'u, Mavi Yolculuğu, pilatesi, reikisi, "*Aşk*"ı, "*Erkekleri Kullanma Rehberi*"yle İlhan ve tabii Semih! kıyaslanamayacak kadar eğlenceliydiler bizden. Çocukların kendilerini daha hoş tutan ebeveynlerine yanaşmalarının doğal olduğunu da bilmez değilim. Lakin, marinadaki astrolog kadından başlayarak, Melis'in kutsal metin muamelesi yaptığı *The Secret*, kibrit çöplerini hareket ettirme temrinleri, Uçman'ın *TAZ*'ları, Guy Fawkes maskelileri, plastinatlar, Ali Çakıroğlu'nun yeğenleri; Kehanet'in, Kıyamet'in, Marduk'un telmihleri, Çirkince'de madara edilen valinin haber verdiği çöküşte sağ kalabilecek donanımı yok, yavrucağızın.

Gözlerimi yumduydum, bu defa derin, derin, derin bir uçurumun başında Melis. Sert rüzgârın uçuşturduğu güzelim saçları

gözlerini kapatıyor. Yardan aşağıya düştü düşecek bir süt kuzusu! Öyle masum ki, melemiyor bile!

Erken yaşta ölüm, bu olmasın?!

"Gel, Melis'im, gel otur biraz yanıma, su perisi kızım!"

(3)

"2012 Kehaneti, bildiğimiz Nuh tufanının Üçüncü Milenyum versiyonu gibi bir şey miymiş, hocam?!"

Öyleymiş. Nitekim, vakti zamanında Kızıldeniz'i ikiye bölen de bu Marduk'muş. O yıllarda da yüzbinlerce insanın ölümüne neden olmuş ama Yahudilerin Mısır'dan çıkmalarını sağlamak suretiyle de beşeriyete büyük bir hizmette bulunmuş, *Exodus* sayesinde '*bir üst düzlem*'e taşınmışmış insanlık. Benzeri bir güzellik bu defa da yaşanacak, *insan-dostu* Marduk, dünyayı kötü unsurlarından temizleyecek, '*Işık Beden*'lerimize intikal etmemizi sağlayacak, insanlık için yeni bir çağ başlayacakmış: *Altın Çağ*.

Barışın, kardeşliğin, birliğin, sevginin hüküm süreceği *Altın Çağ*, İsa Mesih'in *"gökyüzünde olduğu gibi yeryüzünde de kral"* olacağı çağ, Kutsal Kitap'ın da vadettiği *New Age*.

"Hıristiyan ütopyasını biliriz de, *Marduk* yeni, hocam," diye gülümsüyor Mehmet Bey, "İsa Mesih'in gezegen hali gibi geliyor kulağa!?"

"Bu seferki, biraz kozmoloji, biraz eskatologya, biraz ezoterizm, biraz mitoloji, biraz ekoloji, Eski Ahit'e selam, Yeni Ahit'e tabasbus, velhasıl postmodern bir ütopya ile sonuçlanması beklenen *postmodern Mesih!*"

Durduk, bekliyoruz. Açıklayacak herhalde.

"Sinkretik iman, Mehmet Bey oğlum. Bugünlerde '*bağdaştırmacı*' diyorlar, cihanşumül bir din oluşuyor. Olacağına bakın, medeniyetler ittifakı için papayla, patrikle uzlaşmak yetmez,

eninde sonunda şamanla da, kabile büyücüsüyle de, Japon *Om Sinrikyo* tarikatıyla da uzlaşacaksınız. Ne diyor, Asaharasan? '*Hakikat dünya dinlerinin bileşkesidir, Hıristiyanlık, Budizm, Taoizm ve Yoga*,' diyor. İslam'ın adı bile yok.

"Hasılı, onca bilim, onca teknoloji, kan ter gözyaşı derken, antik çağlar, hurafeler, efsaneler, büyüler, simyacılar hiç olmadıkları kadar gündemdeler. Tom Hanks filmleri, beşinci sınıf tivi dizileri. Ezoterik bildirgeler. Hermetik inançlara rücu, kimi zaman Hint'ten, kimi zaman Afrika'dan, kimi zaman Azteklerden. Maya araştırmalarına fonlar akıyor. Tonlarca sözlü, yazılı edebiyat. Von Danniken'ler, Murray Hope'lar, Dan Brown'lar, şur'da bur'da rastladıkları arkeolojik kırıntıları kâğıda döküp kendi kafalarına göre düzenleyenler. Sinkretik din pazarında talep büyük, oğlum. Nitekim, Marduk'u '*Maya Kehanetleri*' ile doğrulayan akım güçlendikçe güçlendi, sonunda Ege sahillerini de vurdu. Efendim, güya Maya tabletlerinde insanlığın halen beşinci güneş dönemini yaşadığı, bu dönemin 2012'de biteceği yazılıymış. Marduk altı gün boyunca esip köpürürken dünyada hayat duracak, yedinci gün tekrardan başlayacak, o altı günü Çirkince'de geçiren '*seçilmiş insanlar*' Kıyamet azabından kurtulacak, yaşamlarını bıraktıkları yerden sürdürecekler. Bir tek onlar için hayat hiçbir maddi manevi kaygı olmadan devam edecek. Köyün üstündeki o manyetik alan, Nuh'un inşa ettiği gemi misali, *seçilmiş insanlar*'ı kötülüklerden koruyacak."

Fesuphanallah!

"Yok muymuş Çirkince'de bir Müslüman evladı, gaybın bilindiği iddiasının küfür olduğunu hatırlatsın?!"

"Kim ne bilsin '*seçilmiş insanlar*'ın Evanjelist telmihini?! Bir Kirkor Saroyan, belki. O da cesaret edemez işin aslını açıklamaya. Müslüman mahallesinde salyangoz dalgalandırmak kadar basit olmaz bu defa. O kadar uzun boylu değil!"

"Yav, hocam, Çirkince'de 2012 Kehanetini bilmeyen yok! Servet Abi dediydi ya anneme, 'İnşallah, Müslüman olacağız,

hocam. Merak buyurmayın, hepi topu iki yüz yıl daha kaldı.' O hesap! Hah! Hah! Hah!."

"Hezeyanlarına ortak olmadığı zibidi kalmadı bu yavrucağın," diyor çenesiyle yanıma sokulmuş oturan Melis'i gösteren annem. "Tuvalet kâğıdı yapmayacağınız kitaplar, abuk subuk konuşmacılar, efendim, İlhan'a selâm gönderen Işık Yazan gibi '*spirütüalist eğitmen*'ler. Marduk ufukta belirdiğinde yapılması gerekenleri anlatıp insanlarda '*bilgelik bilinci*' geliştirmeye soyunan ikiyüzlü sahtekârlar. Buralarda, gözden uzak '*beach*' otellerde, toplantılar, seminerler. İşte bu Işık Yazan gibi, Burak Eldem gibi kerametleri kendilerinden menkul *rehberler.* Basın da bunlara revaç veriyor."

"Astroloji çok popüler ama Mübeccel Anne!"

"Çook!" diyor, annem, "İnsanoğlunun kaderini, üzerinde doğduğu gezegen hariç, tüm diğer göksel cisimlerde arayan her türlü girişim çok popüler, kızım! Dünya olmasın da Merkür, Venüs, Jüpiter, Güneş, Ay, hangi gökcismi olursa olsun! Sadece bizde de değil, medeni denilen dünyada da bu böyle. Bilimden kaçış sendromu mudur diye düşünüyorum, Mehmet Bey oğlum. İnsanoğlu, aklından usandı, nadasa mı aldı, nedir? 'Doğrusu siz, beyinsizlikte devam edegelen bir kavimsiniz,' derken gerçekten de isabet buyurmuş Neml suresi."

"Öyle diyorsunuz ama gezengenlerinin birbirleriyle ilişkileri dünyayı etkiliyor, Mübeccel Anne! Bakın, işte, temmuzda Çin'de tam güneş tutulması oldu, bir aya kalmadı, Japonya korkunç sallandı. Marduk olayı doğrudur, değildir bilmem ama dünya ne zaman Kova burcunun astrolojik devresine girse tarihte büyük değişimler yaşanmış."

"*Age of Acquarius! Age of Acquarius!*"

Semih, geriye kayıp İlhan'ın arkasından belli belirsiz göz kırptıydı, "karımın üstüne varmayın" mesajı. '70li yıllarda hayli popüler Amerikan müzikalinden bir şarkı tutturuyor: "'*When the moon is in the Seventh House...peace will guide the planets, and*

love will steer the stars... the Age of Aquarius, the Age of Aquarius...Aquarius!"

"İsa Mesih'in sihiri de burada." Mübeccel Atıye, içini çekiyor, "döner Marduk olur, döner Aquarius takımyıldızı, hazret. 'Ama Mücüşçüm, Maya kil tabletlerinde Kıyamet'in 2012'de kopacağını açık açık yazıyormuş!' diyor senin güzel kızın. Gözleri çakmak çakmak! Sümerce okuyabiliyorum diye, kafacığında antikite uzmanlığına terfi ettirdi beni, Melisçiğim. Kehaneti hem doğrulamamı bekliyor, hem de doğrulamamdan korkuyor!"

Başı omuzunda uyuklayan Melis'in saçına bir öpücük kondurduydum, "Öyle mi, halacım?" Melis, gözleri kapalı, mırıldanıyor, "Öyle, halacım."

"Ah, benim masum çocuğum, ah! Bilsen o tabletlerde daha neler neler, ne abuk subuk ahkâmlar vardır. Bir tane de değildir, Maya takvimi. Uzunu var, kısası var. 2012'nin 2012'de sona erdiği bile doğru değil, zaman kavramları tamamen farklıdır Mayaların! Bana inanmıyor, Martin Mystere'e inanıyor!"

Mehmet Sedes'in kaşları kalkıyor: *Martin Mystere?*

"Mehmet Hocam, yoksa sen hiç Martin Mystere de mi okumadın? *Atlantis? Mu Uygarlığı?*"

"Mehmet Bey'in o taraklarda bezi yoktur, annecim. Semih, *Atlantis* meraklısıydı. Değil mi, Semih?!"

"Hem de nasıl meraklıydım! Ben *Atlantis*'e aboneydim, Mehmet Abi. Şu merdivenlerde oturur, postacı Nafiz Amca'nın yolunu gözlerdim." Başıyla Süslü Oda'yı işaret ediyor, "Mücüş atmadıysa, dolapta duruyor olmaları lazım."

"Atmadım. Melis okuyor."

(5)

"Pisagor'un memleketi!" Melis'in kapalı gözlerinin ardında gülücükler, "Pisagor'u hatırlıyorsunuz değil mi, enişteciğim?

'Bir dik üçgende, dik kenarların karelerinin toplamları hipotenüsün karesine eşittir.' Mücüşçüm, Pisagor hemşerimizdir, diyor. Samoslu."

Öyle ya, Kuşadası'ndan feribotla kırk beş dakika Samos, komşu kapısı.

"Ha, o muuu?!" diyor Mehmet Bey, sanki kendisi değil Türk çocuklarının matematik korkularını aralayabilmek için kitap yazan.

Döndük, gözlerimizi Mübeccel Atıye'ye diktik, "Eee?"

Sesindeki gülücük, yerini usanık bir tınıya bıraktıydı kadıncağızın, kimbilir kaçıncı kez anlatıyor. "*Marduk*, Pisagor'un matematik eğitimi gördüğü Babil şehrinin baştanrısıydı, bu dediğim, İsa'dan beş yüz yıl kadar önce. Tevrat'ta, *Merodah*, Sümer'de *Amarutu* diye geçer. Babil şehri o yıllarda Mısır'ın işgali altında, Pisagor'a matematik öğreten Mısırlı rahiplerden birisi de Hermes. Hikâyenin buraya kadarı bölük pörçük olmakla birlikte kayıtlıdır, akademik camiada doğru kabul edilir. Lakin, *Hermes*'in kimliği kesin değildir. Rahmetli Hikmet, mesela, Arap-İslam dünyasında, Tufan'dan önce yaşamıştır denilen, *İdris Peygamber* olduğunu söylerdi. Anadolu'da *Ermiş* adıyla tanınırmış."

"'Yaratan'a kavuşmuş' manasında?"

"Herhalde, oğlum. Yeniden doğmak fikriyle bir ilgisi olsa gerek. Her halukârda, matematik dersleri veren, fen bilimlerinden, tıp ve yıldızlara dair '*ince ve derin meseleler*'den, Hikmet Bey böyle derdi, bahseden bir zatmış. Nitekim, Eski Yunanlılar ve daha sonra gelen filozoflar da fizik, kimya ve tıp bilgilerini onun kitabından almışlarmış.

"Bir başka söylencede de Mısırlı değil, *Mu* doğumlu Hermes. İsa'yla bağlantısı, Osiris. Osiris de Mısır'ın en büyük tanrı-kralı ve Hermes'in hocası. İlaveten, Osiris, İsa'nın prototipi. İsa Mesih gibi onun da ölmüş-dirilmişliği var. Annesi İsis onu ölümsüzlük ateşine batırmış, ölmez olmuş. Öbür dünya, diriliş gibi işler, Osiris'in görevleri. İsis, tarih boyunca farklı isimlerle

anılmış: İnanna, İştar, Kibele, Ebedi Bakire, yani Meryem Ana, sonra Maya, Gaya veya Ge. Demeter yada Seres ya da Toprak Ana. Kavramsallaştırma aynı, isimler farklı.

"*Mu* dedikleri, bundan on dört bin yıl önce, bugünkü Pasifik Okyanusu'nun olduğu yerde bulunduğu söylenen bir kıta. Ve aynı isimli uygarlık. Bilinmeyen bir nedenle batıyor, uygarlık da onunla birlikte kayboluyor. Martin Mystere'in dergisine adını veren *Atlantis*, işbu *Mu* uygarlığının Batı Avrupa'daki müstemlekelerinden biri oluyor. Meğer, Pisagor, Babil dönüşü Güney İtalya'nın Atlantis sınırları içinde olan Kroton şehrine yerleşmiş, aynı yıllarda, anakıtadan Kroton'a göçen *Mu* uyruklu Hermes ile Atlantis'te tanışmışlar."

Keyifle dinliyoruz ama multi milyar dolar çizgi-roman sektörünün hayli başarılı bir diğer kurgusu olarak dinliyoruz. Dedektif Martin Mystere'in serüvenleri nerede, 2012 Kehaneti nerede; zaten, *Mu* efsanesi de bizim Ergenekon efsanesinin İtalyan versiyonu son tahlilde.

"Ama öyle değil," diyor, Mübeccel Atıye, "Dönüyor dolaşıyor, günümüzde ete kemiğe bürünüyor, Atlantis. Tarsuslu Pavlus da Yeni Ahit'i aynı yöntemle, Baküs'üydü, Kibele'siydi, kadim Küçükasya efsanelerini katıp karıştırarak kotardıydı. Diyanet İşleri ne yapar, Fethullah Hocaefendi nasıl eder, bilmem ama burnumuzun dibinde göz göre yeni bir dinin temelleri atılıyor. İngilizler yine burada."

(6)

"Yine" demesinin nedeni, 1850'lerden sonra Mezopotamya'da yapılan İncil referanslı kazıların hemen hepsinin İngilizlerin başının altından çıkmış olması, "Adamlar, Kilise'yi meşrulaştırmak için kendilerine sessiz sedasız bir tarih kazmışlardı. Papalar '*Yanılmazlık*'larını ilan edebilmek için neden 1870'li yılları bekledi-

ler sanırsınız? Masanın üstündeki şu bardağa benim elim çarpsa ben suçluyum, Papa'nın eli çarpsa 'Tanrı böyle istedi,' denir."

"Bu, papayı tanrılaştırmak olmuyor mu, anne?"

"Tanrı'yı *suç ortağı etmek* oluyor, İlhancım." Muzip muzip gülüyor, "Onun telmihlerine şimdi hiç girmeyelim, eniştene sorarsın, sonra anlatır sana. Neticeyi kelam, birkaç hafta önce, Peter James isimli bir tarihçi İngiliz, yanında bir grup İngiliz arkeolog, CNN ekibini peşine takmış, Manisa'ya geldi, Spil Dağı eteklerinde çekim yaptılar. '*Tantalis*' şehrini arıyorlarmış. Meğer, asıl *Atlantis* burada, Ege'deymiş! İyi mi?"

"Ay, bizim niçin hiç haberimiz olmuyor bunlardan!"

Dilimin ucuna kadar geliyor, "Gazetecisiniz de ondan!" demiyorum artık. "Bu defa neyin peşindelermiş?"

"*Exodus*," diyor Mübeccel Atiye Hanım, "bizim arkeoloji camiasında epey bir süredir Yahudilerin Mısır'dan çıkışı olayının bir söylenceden ibaret olabileceği şüphesi güçlenmekteydi. Hatta, altan alta, Yahudilerin, iddia edildiği üzere, Hazreti İbrahim sulbünden olduklarını gösteren bilimsel kanıtların olmadığı da dillendirilir olmuştu. Arkeolojik bulgular, Kutsal Kitap'ta anlatılan hikâyeleri desteklemiyor, Mehmet Bey oğlum. Güney Mısır'daki *Ramses* şehri, Ebu Simbel mesela. Kutsal Kitap'a göre Yahudiler şehri İsa'dan önce 1290 civarında inşa etmişler, lakin kalıntılarda Yahudi varlığından en ufak bir iz bulunabilmiş değil. Velakin, yerden göğe küp dizseler, birbirine bent etseler, en alttakini çekseler, seyreyle sen gümbürtüyü hesabı, Eski Ahit çökerse, onunla birlikte Yeni Ahit de çöker, Judo-Hıristiyan medeniyetine dair bütün bir külliyat da! Akademik tsunami!"

"Akademik tsunami ne kelime, hocam! Global nihilizm! Kıyamet!"

"Öyle!.."

"Peter James, David Rohr, Murray Hope gibi adamlar, gidişatı önlemenin bir yolunun da "*antikitenin çehresini değiştirmek*" olduğunu hesaplamaktaymışlar. Halen kabul gören Mısır

kronolojisinin yanlış olduğunu ispat etmenin peşine düşmüşler. Yahudilerin *Ramses* şehrini değilse bile, ondan daha önce aynı yerde kurulu *Avaris*'i inşa etmiş olabilecekleri kanıtlamaya uğraşmaları bundan. Başarabilirlerse, Batı medeniyetinin özgeçmişi doğrulanacak, Yahudi-Hıristiyan medeniyeti hiç olmadığı kadar meşruiyet kazanacak! Böyle bir durumda İsrail'in elinin ne denli güçleneceği de açık. Lakin, gezegenin asli uygarlığının *Mu* olduğu söylencesini ciddiye almak zor! Atlantis'i Manisa'da ete kemiğe kavuşturma girişimini ciddiye almak daha zor! Tek tanrılı inanç sistemlerinin Hazreti Musa ile başlayan serencamının coğrafyasının değiştirildiğini tahayyül etmek ise imkânsıza yakın!"

Mübeccel Atıye'nin dudakları bükülüyor.

"Niye, çocuğum? Yahudilerin aslında bir *Mu* müstemlekesi olan Mısır'dan kaçtıkları, *Marduk*'un Kızıldenizi ikiye ayırıp bunların yollarını açtığı, Sina'ya oradan geçildiği senaryosunun Tevrat'ta anlatılandan nesi eksik? Sefirod geleneğine pek uygundur. *Sefirod*, ahiret inancı olmayan Yahudilerin yeryüzü cenneti inşa etmek için geliştirtikleri düşünme, eylem tarzı. Geçmiş, zamanın ruhuna uygun bir biçimde kotarılır, yetkin bir piar şirketi de ele alırsa, pekâlâ da kabul görür."

"*Piar şirketi veya internet genie'leri.*"

Olur mu, olur. Ne diyeceğimizi bilemediydik, baktı hiçbirimizden gık yok, Mehmet Bey'i muhatap aldı, "Bu yaşıma geldim, insanoğlunda mündemiç saçmalama potansiyeline akıl erdiremedim, oğlum," diyor, "Illuminati tarikatının kurucusu Weishaupt'u bilirsiniz. Weishaupt'un yeryüzündeki misyonu malum, tüm monarşik yönetimlerin ve dinlerin ortadan kaldırılmasıdır. Günlerden bir gün Katolik kardinallerden birisini karşısına oturtur, Papalık muhalifi cepheye çekmek için adama hiç olmadık yalanlar uydurur. İşin kötüsü, koskoca kardinal de bu ne dediyse kanar, Papa'ya sırt çevirir. Weishaupt, adam giderken arkasından bakar, bakar, 'Behey Âdemoğlu!' diye söylenir, 'senin inanmayacağın bir şey var mıdır bu dünyada!?'

"İnsan bencileyin bir fosil olunca, neler neler görüyor, çocuğum. Ne geçmişler uyduruldu, ne *'tarih'*ler düzenlendi, ne kahramanlar, ne hainler yaratıldı, ne donlar biçildi insanoğluna! Hollywood benimle yaşıttır, biz beraber büyüdük. İkinci Cihan Savaşı'ndan itibaren en harcıâlem olayların, en görkemli senaryolara evrilmesinin canlı tanığıyım. Zamanın ruhu müsaitse, girişim siyaseten doğruysa, olay gerçekmiş, değilmiş hiç önemli değildir.

"İbrani dinlerin arşivlerini toplayıp başka bir coğrafyaya göçmelerini hayal etmek zor kuşkusuz. Mezopotamya'yı terk etmeleri, Kudüs'ün rütbesinin tenzil edilmesi olacak şeyler değilmiş gibi duruyor. Ama sadece öyle duruyor. Unutmayın ki, Mau Platosu Projesi yürüseydi, İsrail bugün Kenya'nın olduğu yerde olacaktı. Doğu Afrika'da. Lord Chamberlain'in Yahudi devleti kurulması için Teodore Herzl'e ilk teklifi, Doğu Afrika'daki Mau Mau topraklarıdır. Doğru mu, Mehmet Hocam?"

"Doğrudur, efendim."

"Kaç sefer keşif gezileri yapıldı Yahudi heyetleri tarafından oralara. Osmanlı, bölgesine hâkim olamadığı için yakına taşındı, İsrail. Mau Platosu'nda kurulaydı, şimdi bambaşka efsaneler konuşuyor olacaktık.

"Amaç yaşayakalmak olunca, gerisi teferruattır. *Atlantis*'e de göçülür, *Mu*'ya da. Aptal mı Yahudi, niye hâlâ teokratik bir devlet İsrail? Tarih yazımı dediğiniz, şehir plancılarının dere ıslahı projeleri gibidir. Akağı nereye kazarsanız suyu o yöne akıtırsınız. Yeni akağın kabullenilmesi de bir kuşağa bakar. Bir kuşak sonra, asıl su yolu nasılsa aranmaz olacaktır. Rahmetli Hikmet'in, *'Batı'nın muassır medeniyetine ille de bulaşılacaktıysa, Yunan-Latin bacağından değil, Judo-Hıristiyan bacağından girselerdi bari,'* mealinde biz sözü vardı, *'Aristo'ya harcadığımız mesainin üçte birini Ba'al Şem Tov'a harcasaydık, hem terminolojiden kopmazdık, hem de Yeni Dünya Düzeni'nin dilini çözer, bu kadar korunaksız kalmazdık.'* Yeni yeni dank ediyor, meğer, Yeni Dünya Düzeni'nin dili derken, *New Age*'in dili demek istermiş. Enteresan adamdı, vesselam."

(7)

Sofrayı biz gelmeden epey önce kurmuşlar. Semih, çakır keyif. Gürültüyle içini çekiyor, "Vallahi azizim, derin adamdı, Hikmet Baba! Yok yere boşadınız attınız fakiri!"

Daldı sanıyoruz, meğer Melis de tilki uykusunda; koltuğumun altından sıyrılıp dikiliyor, "Hikmet Baba kim, Mücüşçüm? Ben neden tanımıyorum?!"

"Semih!!!"

"Ne var, aşkım, yav?! Şunun şurasında aile içinde konuşuyoruz! Meral Ablam pek hazzetmezdi ama ben severdim Hikmet Baba'yı, ayrıldıklarında basbayağı üzülmüştüm!"

Melis, sızlanıyor: "Bana da söyleyin!"

Annem, derin bir nefes alıyor, "Hikmet Çağlar, benim ikinci eşimdi, Melisçiğim. Sen tanımıyorsun, çünkü Hikmet Bey'le ayrıldığımızda henüz bu dünyada değildin. Konuşmadık, çünkü benim kocamın seni ilgilendirebileceğini düşünemedim."

"Dedem, '*dedem*' ama?!"

"Senin deden, senin deden ve benim ilk kocam olan Kenan Baran. Hikmet Bey, sadece benim kocam, yani kocamdı ama senin deden değil. Sana gelince, oğlum, Hikmet Bey'i ben boşamadım, kaçırdım! O beni boşadı! Hem de gıyabımda! 'Kefenim helal, canım azat!' diye bir kaçtı adam, taa İngiltere'ye!"

"Ay, siz ciddisiniz! Gerçekten İngiltere'ye mi kaçtı eşiniz? Neden ama? Hâlâ or'da mıdır?"

"Ömür söz konusu olduğunda benimle rekabet mümkün mü, a kızım! Tüm akranlarım gibi Hikmet Bey de vefat etti, maalesef. On yılı geçti."

"Hiç bilmiyordum!" Annemi, yenilenmiş bir ilgiyle süzüyor, İlhan, "Ne iş yapardı, Hikmet Bey?" Semih araya giriyor, "Ne iş yapacak, İslam felsefesi profesörüydü! Anadili gibi İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça bilirdi, Hikmet Baba. Tasavvuf ehliydi.

Sufizm üzerine kitapları vardır. O kitaplar hâlâ İngiltere'de ders kitabı olarak okutuluyor."

"Niye ayrıldınız, peki?! İyi bir koca malzemesine benziyormuş - yani kariyeri itibariyle demek istiyorum!"

"Dedim ya kızım, o beni boşadı, ben onu değil. Enteresan bir adamdı, Profesör Çağlar ama bana ağır geldi, İlhancığım. '70'li yılların ikinci yarısı, bunlar her yerde aranıyorlar, arkadaşlarının biri içeri giriyor, biri çıkıyor. Ailecek hop oturup hop kalktığımız bir dönem, Hikmet Çağlar'ın, '*Bütün bunlar yansımadır, efendim, hakikatı ancak remzederler,*' şeklindeki hermetik mülahazalarını kaldırabilecek gücüm yoktu, kızım."

"*Hermetik* ne demek, babaanne?"

"Ay, Melis! Ne çok soruyorsun, kızım! Kesip durmasana babannenin sözünü! Hem oturduğun yerde uyukluyorsun, bak, yatıp dinlensen daha iyi değil mi, aşkım?!"

"Niye, İloş, yav? Aile geçmişimizi öğrenmek benim de hakkım değil mi?"

(8)

Hikmet Çağlar Hoca, annemden evvel babamın ahbabı. 27 Mayıs öncesi, cuma namazını, babamın Ankara'da görev yaptığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın Samanpazarı yolundaki binasının mescitinde kılarmış. Tanışıklıkları oradan. Babam vefat ettikten birkaç yıl sonra anneme talip oluyor, evleniyorlar. Görebildiğim kadarıyla, başlangıçta Mübeccel Atıye'yi çeken nitelikleri sonradan nikbeti olmuş Hikmet Bey'in.

"Ordunun ideolojik mevzii, o zaman da laiklikti ama başlarında beyaz namaz takkeleri, üniformalarıyla secdeye vardıklarını hatırlarım Hacı Bayram Camii'nde," diye anlatıyor, Mübeccel Atıye, "Ankara İlahiyat Fakültesi'nde, '*moral subayı*' adayları denirdi, çakı gibi askeri öğrenciler görürdük. 12 Eylül'de, askeri

öğrencileri İlahiyat'tan alıp din işlerini gassallıktan anlayan erlere bıraktıran, Orgeneral Kemal Yamak'tır."

Kemal Yamak'ı iyi tanırız. Nakşi Şeyhi Mehmet Zahit Kotku'nun müridi Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne getirdiği adam. '81-'84 Diyarbakır Cezaevi vahşetinden sorumlu Sıkıyönetim Komutanı'ydı.

Mehmet Bey, 27 Mayıs'ı, "Kapitalist gelişmenin önündeki tıkanıklığı açan tepeden inme bir reform hareketi" olarak tanımlar, "Küreselleşmenin yolunu açan, orduyu camiden koparıp her iki müesseseyi de bitiren, 12 Eylül." Teşhisi isabetliyse, Özal'ın genel sekreter seçiminin nedeni bellidir.

"İsmail Cem'in TRT'ye genel müdür olduğu yıllar. Robert Kolej, Lozan Hukuk, Paris Siyasal Bilgiler Fakültesi derken mükemmel yetişmiş bir *expat* nasıl olduysa atanmış, bizim de bir BBC'miz olacak diye heveslenmekteyiz," diye sürdürüyor, annem, "TDK Türkçesi fırtına gibi esiyor, TRT ödüller dağıtıyor. Hikmet Hoca'nın bir makalesindeydi sanırım, '*hikmet*' gibi fevkalâde çetrefilli bir kelimenin yeni Türkçesini kullanmadı diye bir konferansta buna edepsizlik etmiş öğrenciler. Bunalmış, eve geldi, 'İsmet'in 'Türk hümanizmi' projesinin muvaffak olamadığına bir defa daha kanaat getirdim,' diye patladı, 'mesele Türk Marks'ı, Türk Einstein'ı yetiştirmek meselesi idiyse eğer, Yunan-Latin kültürüyle kaynaştıracağız diye uğraşacaklarına, Kenan kültürünü aşılamayı deneselermiş, Türk kültürüne daha isabetli bir iş yapmış olurlarmış!'"

"Aman Valid'anım! Siz ne diyorsunuz?! İyi ki, Yahudi sempatizanıdır diye taşlamamışlar. Hah! Hah! Hah! Ankara'nın ortalık yerinde! Şu işe bak, abla, demek, bizim cici babamız da Sebatayistmiş! Gerçi, soyadından da belli ama değil mi? 'Çağlar' yani 'çağı, çağırır.' Çağ, Mesih'in çağı, öyleyse Sebataycıdır."

Gülmedik bile.

"Kareyi tamamlayalım, dedik be anacım, niye kızıyorsun? Yalçın Küçük, Aytunç Altındal, Şevki Eygi ve bendeniz! Fena mı ettik?"

Annem, cevaplayarak onurlandırmadı soruyu. "Hikmet Bey'in meselesi, Müslüman âleminin zihni hantallığıydı," diye sürdürdü yine doğrudan Mehmet Sedes'e. "'Kâinata ve dünyaya ses veren ilk kadim dil, ilahiyatın dilidir. Bilimler bu asli lisan ile inşa edildi. Trigonometrici astronom Uluğ Bey'den, Isaac Newton'a, hekimbaşı İbni Sina'ya kadar gelmiş geçmiş tüm dâhiler ilahiyattan beslendi.' Freud'dan Marks'a Chagall'dan Oistrakh'a kadar, bir sürü isim sıralar, yirminci yüzyılı şekillendiren Yahudi dahilerinin Talmud tartışma geleneğinden beslendiklerini anlatırdı."

"*Talmud ne, halacım?*" Bu defa fısıldıyor çocuk, annesi duymasın.

"*Sonra, canım. Ben sana daha sonra anlatırım.*"

"Talmud, malum incir çekirdeğini doldurmayan mevzularla doludur. Yetmez, hahamlar, kılı kırk yararlar. Velakin, elifbayı söken Yahudi çocuğu, Talmud'u kıraat ederek büyür. Ancak, Talmud'da dogmalar konuşulmaz. Domuz eti, Şabat Günü ateş gibi konular yer almaz. Bunlar anayasanın değiştirilemez maddeleri gibi. Geri kalan her şey serbestçe, bıktırıncaya kadar konuşulur. Ve mutlak surette çocukların önünde konuşulur. Yahudiliğin temel prensiplerinden birisi sorgulamaktır. 'Aynı mevzunun bin bir yorumuna şahit olan, öntanımlı kabule kolay esir olmuyor. Fen bilimlerini de, sanatı da mutlaka kurcalıyor.' Bir de tabii, altı yaşına girmiş her Yahudi oğlanına okuma-yazma öğretilmesini emreden meşhur fetva var. O fetva, İsa'dan altmış yıl önce. Bu demektir ki, dede-baba-oğul aynı gözlüklerle bakmaktadırlar hayata, dile kolay, iki bin küsur yıldır bu böyle. Nitekim, Yahudi kavminin sadakati de toprağa değil, geleneğe, tarike. Ondan derler, Yahudilerinki '*portatif anavatan*'dır, nereye göçerlerse oraya taşırlar. Kudüs'ü de bırakır, *Atlantis*'e de göçerler gerekirse. Müslüman'ın rızkını kesen, '*menfur ittifak.*'"

(9)

"Menfur ittifak" *Vahabilik-Modernizm* ikilisi oluyor. 12 Eylül'den sonra bunlara Kemalizm'i de eklemiş, "menfur üçleme" der olmuş: *Vahabilik-Modernizm-Kemalizm*. "Menfur üçleme, bizi ruhani yönümüzden kopardı, korumasız hedef haline getirdi."

"Ay, ulusalcıların komplo teorileri gibiymiş bu da, Mübeccel Anne!" İlhan'ın çeneleri ayrılıyor, "Sanki, bütün dünya Türklere karşı!"

Annem, bunu da duymazdan gelmeyi seçiyor.

"Vahabilik'i kâinattaki her olguya öntanımlı bir izahat dayattığı için reddederdi." Gülmeye duruyor birden, "Biliyor musunuz, bilmiyorsunuz tabii, nereden bileceksiniz, 'İslam'ın Truva atını kendi elimle yemlemem,' diye Mekke'ye gitmedi adam! Kâbe'nin 'Kâbe olduğu zamanlardan kalma' dediği solmuş bir fotoğrafi vardı, geçer önüne oturur, saatlerce dua ederdi."

Semih, telaşlanıyor, "Aman Melisçim, sakın başka yerlerde konuşma, kızım, bunları! Devir başka devir!"

"Konuşmam, Semuşçum. Bir şey anlamıyorum zaten."

Annem ters ters bakıyor, Hikmet Hoca'nın, Muhammed bin Abdülvehhab'ın İslam'ı farklı değerlendirenlere reva gördüğü kıyımın müminlerin zihinlerini kısırlaştırdığına, tefekkürden uzaklaştırdığına inandığını anlatıyor. "Allah'ın kitabı ile müminlerin arasında girdiler, adı konmayan sekter bir ruhban sınıfı oluşturuldu. Sınıfsallık yarattı, Hak'ka giden yolları kesti," dermiş, "ilahi bilginin işlenmesini, değerlendirilmesini engelledi. Müslümanları yalınkat bir ilahiyata mahkûm etti."

Yalınkat ilahiyat dediği, "Mızraklı İlmihal İlahiyatı."

Mızraklı İlmihal'i ben bile biliyorum. "İnsana yoksulluk yirmi dört şeyden hasıl olur" diye akla zarar bir bölümü olduğunu hatırlıyorum. "Ayakta bevl etmek," diye başlar, "esvabını üstünde dikmek," diye devam eder. Olsa olsa adabı muaşeret kurallarıdır

denebilir, ekonomi-politikle uzak yakın ilgisi yok. Müslüman sömürge halklarını inim inim inletmekteyken uluslararası sermaye, kapitalizme karşı önlemlermiş gibi abuk sabuk bir şeyler sayıklar da insanı utandırır, "Az bile yapmışlar İngilizler," dedirtir, sözde yoksulluğa karşı öneriler.

Bu ülkede bir şeylerle yüzleşilecekse, Mızraklı İlmihal'le başlamalı diye geçiyor aklımdan. İlhan haksız değil, vardıysa da bir komplo, İngiliz ajanı Hempher'in başarısını açıklamaya yeterli değil; zaten Hempher diye birisi sahiden var mıydı, o da belli değil.

"İlahiyatı özgür düşünceye kapatırsanız, fen bilimlerinin gelişimini de tıkarsınız," dermiş Hikmet Hoca, "düşünce özgürlüğü bir süreçtir. Özgür tefekkür, temrin ister. Talim, terbiye ister. Alışkanlık ister. Düşünce özgürlüğü, ne bir emirle serbest bırakılabilir, ne de bir emirle yasaklanabilir. Ancak, marifet iltifata tabidir. Hakikatlar gibi özgün yorumlar da hayatın dışına atılabilir, üstleri örtülebilir, körleştirilebilirler. Oysa, ilahiyat olsun, felsefe ve onun türevleri, teorik fizik, astronomi, matematik, edebiyat, siyaset, hatta tarih olsun, düşünce özgürlüğü olmadan kemale eremezler."

Modernizm'e öfkesinin de benzer saiklerden kaynaklandığı anlaşılıyor.

"*Trotski sendromu* dediğim durum, çocuğum," diyor annem, "Modernitenin daha üstün bir sosyobiyolojik tür, bir süpermen yaratmayı; vasat insan tipini Aristo'nun, Goethe'nin, Marks'ın seviyesine ulaştırmayı hedefleyen girişimlerinin nafile olduğu kadar da zalim olduğunu söylerdi. Yaman bir Toynbee düşmanı olduğunu tahmin edersiniz. Hoş, düşmanı demek de ne kadar doğru ya, daha çok aşk-nefret ilişkisi gibiydi herhalde. Toynbee'yle tanıştıklarını biliyorsunuz, değil mi?"

Bilmiyorduk.

"İyi tanışırlardı," dedi Mübeccel Atıye, "Londra'da Toynbee'nin konferanslarından birindeymiş sanırım. Toynbee, ma-

lum, gezegene bayrağını dikenin Batı medeniyeti olduğunu, bu saatten sonra İslam medeniyetinin insanlığın geleceğini şekillendirmekte söz sahibi olamayacağını söyleyen adam. O günlerde Kraliyet Uluslararası İlişkiler Enstütüsü'nde, Chatam House'ta yani, görevli araştırmacı profesör, Toynbee. Bizimkinin de hayli parlak bir Türk akademisyeni olduğunu öğrenince ilgileniyor haliyle."

"Chatam House dediğiniz, Sykes-Picot haritalarını çizen teşkilat? Sevr'in kotarıldığı?"

Mübeccel Atıye'den kaçmıyor, "Cumhurbaşkanı'na nişan üstüne nişan takan kuruluş, evet." Bıyık altından gülüyor, "İngilizler, gezegeni gönüllerine göre şekillendirmeden bu işlerin peşini bırakmazlar, oğlum. Ortadoğu işbirliğine katkıları, Kıbrıs'dı, Ermenistan'dı, '*reconciliation and moderation*' şövalyesi kurdelesini takıp yolladılar adamcağızı. Eşi de, '*Aileden biri gibiler,*' diye konuşuyordu, yazık, duyan Elizabeth'le mantı çimdiklediler sanacak."

"Ay, vallahi ben de kahroldum, Mücüş Anne! Türk kadınını temsilen Buckingham Sarayı'nda sıkmabaş! Atatürk'ün kemikleri sızlamıştır artık!"

"Aman, kızım, hanımefendiye gelinceye kadar, Majesteleri daha kimleri misafir etti. İngilizdir. Yasal mülklerini korumak derdindedir. Altı milyon altı yüz bin dönüm araziye vaziyet etmek kolay değildir. Diana aşüftesinin elini de sıkar, Şehika Moza'nın da!"

"Kim efendim?!"

"Katar Emiri Hamid el Tali'nin üç karısından biri, yedi çocuğunun anası. Forbes'un 'Dünyanın En Güçlü Kadınları' listesinde. Majesteleri, ona da Katar'da Batılı eğitim konusuna yaptığı katkılardan dolayı nişan taktı. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin Arap versiyonu, ABD'de ne kadar üniversite varsa hemen hepsinden fahri doktorası var."

"Sahiden o kadar toprağı var mıdır Majestelerinin?"

"Var, kızım. Denizler hariç, gezegenin altıda biri, Majestelerinin tapulu arazileri oluyor. O topraklarda mukim otuz bir bağımsız devlet 'işgalci' konumunda. 2007 itibariyle, dönümü beş bin dolardan, 33 trilyon dolar fiyat biçilmişti. İkinci toprak zenginimiz de Suudi Arabistan Kralı. Onun toprakları da dokuz yüz elli milyon dönüm. Şıracının şahidi bozacı durumu. Diyeceğim, Abdullah Bey koluna sahne kılığında oryantal takıp gitse fark etmezdi. Türkiye Cumhuriyeti'nin defterini '*Herodian*'dır diye dürmüş insanlar bunlar. Toynbee, açık sözlü bir adamdı, 'Emekleri boşunadır, çünkü Türk ne yaparsa yapsın, gözümüze giremeyeceği Kutsal Kitabımızda yazılıdır,' demiş, bir de Huntingtonvari alıntı yapmıştı: '*Biz size kaval çaldık, siz oynamadınız. Biz yas tuttuk, siz ağlamadınız. Biz size ağıt yaktık, siz dövünmediniz.*'"

"Kavalı çalan kim?"

"Biz, tabii! Oriyent."

Bu defa, İlhan fısıldıyor, "'*Herodian*' ne oluyor, Meral Abla?" Cevap annemden: "*Herodian*, kendisinden üstün düşmanla karşılaştığında geleneksel savaş taktiklerini bırakıp düşmanın taktik ve silahlarıyla savaşmayı öğrenen Müslüman anlamındadır, kızım. Atatürk'ün 'Mısırlı fellahtan, İstanbullu hamaldan geleceğin medeniyetine yaratıcı bir katkı beklemek hamakattır,' diyen İngiliz Sömürge Valisi Lord Cromer'le, efendim, Fransız Mareşalı, o rezil General Lyautey'le uzlaşma girişimleriyle az eğlenmedilerdi bunlar. Fırsatınız olursa, Lord Curzon'un İsmet Paşa'ya söylediklerini de okuyuverin bir gün. *Zealot* da zıt anlamlısı *Herodian*'ın. Ahmed eş-Şerif es-Senusi gibi Orta Afrika'yı sömürgeci koalisyondan koruyacağım diye yıllarca savaşan gelenekçileri tanımlıyor. Bugünün el Kaide'si, Taliban'ı gibi *zealot*, kendi geleneksel savaş taktiklerini, efendim, moral gücünü, dirilterek muzaffer olmaya çalışanlar; İslamcılar, hatta ırkçılar ve milliyetçiler kendilerini üstünlük dolduruşuna getirenler *zealot* kategorisine giriyorlar ki, nafile gayret deniyor.

"Uzatmayayım, Kraliçe'nin Türkiye'si, akıl hocası Toynbee'nin Türkiye'sidir; hedeflerinde başarıya ulaşsa bile, insani bir yaratıcılığı geliştirmek yerine, taklit ettiği toplumun '*makine yapımı maddelerini*' geliştirmeye mahkûm bir ülke. Kaderi taklit ettiği medeniyetin işçi sınıfını büyütmekten ibarettir, 'hazinemize ekleyebilecekleri bir şeyleri yoktur,' sonucuna varmıştır. Hasılı, Buckingham'daki çay saati olsa olsa *zealot* olunmadığının teyidinden ibarettir, kızım, bir de tabii Hayrünissa Hanım'ın giyim zevkinin."

"Bu çok ağır, Cancağızım!" diyor Mehmet Bey.

"Mübeccel Atıye ile yaşamak böyle bir şeydir!"

Gül'ünki gibi bir Knight Grand Cross nişanının da Professör Talat Halman'da olduğunu hatırlıyorum. 12 Mart Hükümeti'nin Kültür Bakanı'yken ona da Kraliçe bizzat vermiş. Gül nerede, Halman nerede, "Ne bileyim ben, olsa olsa, 'ılımlı İslam' bağlantısıdır, çocuğum," diyor, annem, "paşa çocuğudur, Robert Kolejlidir, sanatçı değil ama sanatçı ruhludur, Talat. Mevlânâ, Yunus Emre derken, *zealot* olması mümkün mü?"

"Talat" diye hitap ettiren samimiyetin nedeni, Halman'ın babasının vakti zamanında süvarisi olduğu gemiyi benim babamın kumanda etmiş olmasından tanışıklıkları.

"Hikmet, Kemalizm'i, "*modernizmin taşeronu*" diye küçümserdi," diye sürdürüyor, "ne yapsın adam, hakikate giden yolun bir defada ve ebediyen geçerli olmak üzere keşfedilmesi mümkün mü?!"

"Bu hesapça, Hikmet Hoca devrimci hareketi hiç ciddiye almamış," diye mırıldanıyor Mehmet Sedes, "Doğru mu, hocam?"

"Bütünü görmek üzere eğitilmişti, oğlum. '70'li yıllarda Yeni Dünya Düzeni olanca diriliğiyle yürürlüğe girmiş, Reagan'ıydı, Thatcher'iydi, gezegenin defteri zaten dürülmüş, 'Sosyalizm diye, yok yere telef oluyor çocuklar!' ruh halinde bir adamdı. Buna karşın, Berlin Duvarı yıkıldığında en çok da o üzüldü."

"O neden o?"

"Doğrulanmaktan korkuyordu, kızım."

"Türk atına bindiğinde, Türk sosyalizm öğrendiğinde, 'Bana uyar!' dediğinde, bütün yollar kapanmıştı. Türk sazını aldığında, beste-beste olduğunda, meydan-meydan çaldığında, tüm vicdanlar körlenmişti."

"Ne dedin, Mehmet Hocam, duyamadım?"

"Önemli değil, efendim, kendi kendime konuşuyordum."

"Hikmet Bey'in özellikle de Ortadoğu'nun kadim kültürlerinden beslenen düşünce dünyasının her inanca, her fikre açık, hoşgörülü olmasını anlıyordum, oğlum. Velakin, peygamber sıfatını haiz yirmi beş küsur zatın esasen Sirius yıldızında mukim *'Işık İnsanları'* oldukları söylemi, Melisçiğimin demesiyle, birkaç numara büyük geldiydi bana!"

Sirius?

"Sirius. Namı diğer, Şirayi Yemaniye. Namı diğer, Akyıldız. Kuzey Gökküre'nin en parlak yıldızıdır, malum."

Mehmet Sedes, tekrar gülümsediydi. *"Malûm?"*

Gülüşü bu defa kızdırdı Mübeccel Atıye'yi, "Nişantaşı'nın neonları gözlerinizi almasa, siz de kaçırmazdınız, oğlum, Sirius'u!" diye payladı, "Bu gezegende iki adım atan bir kavim yoktur ki, Akyıldız gözünden kaçmış olsun! Çin'den, Mısır'a, Anadolu uygarlıklarından şamanist Altay Türklerine varıncaya kadar, her kavmin kadim kültüründe mutlaka bir gönderme vardır Akyıldız'a."

(10)

"Selam sana Evrenin Ulu Mimarı! Buyurun bur'dan yakın, *şibbolet!*"

Semih, ayağa kalmış, bilinmeyen bir ilaha kadeh kaldırıyor!

Mehmet Sedes, gülmeye başladı, "Hangi kabiledensin, biraderim, yenenden mi, yenilenden mi?"

"Bilsem, abi?! Bilsem, dükkân senin! Benim biraderler nedense pek meraklıdırlar bu *şibbolet*'e. Engin Abinin dediği gibi gizli örgütüz ya biz Masonlar, nasıl bir parolaysa bu, bizim kapıcı Salih Efendi bile biliyor! Şimdi de Büyük Üstat zimmetine para geçirdi, ihraç edildi diye, haydi toplu istifalar! Offf off! Gizli örgüt değil, Sınırlı Sorumlu Çörtüklüpörtük Güzelleştirme ve Kalkındırma Kooperatifi Yönetim Kurulu mübarek! Bu da Engin Abinin lafı! Ben çok güldüm!"

Semih'in kısa süreli bir Masonluk serüveni var. Yayınevinin iflas ettiği yıllarda girdi, kendi demesiyle, bu yaştan sonra "çocuksu ritüellere" gelemediği için çıktı, daha doğrusu, "uykuya yattı," çünkü Masonluk, gizli teşkilat aidiyeti gibi çıkışı yok. "Engin Abi," dediği de, Engin Ardıç. Mübeccel Atıye'nin "Aydın Doğan'ın aklı olsa, bunların hepsini atar, bu çocuğu genel yayın yönetmeni yapar," dediği gazeteci.

"*Şibbolet* ne baba?"

"Fındık, kızım, fındık!" diyor kardeşim, "eskiden askere alınan delikanlıları dizerler, 'Sıradan fındık sayın bakalım,' derlermiş. Onlar da başlarlarmış: Fındık, fındık, fındık, derken aralarından birisi ağızından kaçırırmış: 'Findûk.' Hah, demek Laz'sın, denizcilikten anlarsın, buyur Bahriye'ye, askerlik iki sene değil, de ki dört sene."

"Anladım," dediydi Melisçik.

"Bırak, abi, yav, en iyisini yine Engin Abi söyledi, Sultanhamam'da floş kaçakçılığı yapan uyanıklar kantinine döndürdüler teşkilatı. Şimdi diyeceksin, sen niye girdin, işlerin kötüydü de orta yaşlı zenginlerden medet mi umdun? O da vardı belki birazcık ama aslında *Atlantis*'in başlattığını Hikmet Amca'nın metafizikçi, ruhçu arkadaşları tamamladı. 'Dostluk Derneği' diye bir Masonik dernekleri vardı bunların." *Masonik?*

"Önüne gelen üye olamazdı. Sadece 'doğru yaşam bilgileri' dedikleri kuralları benimseyenler girerlerdi. 'Spiritüalist Manifesto' dedikleri bir tüzükleri vardı, o tüzüğe göre yaşayan, *Altın*

Çağ'ın altın kalpli insanları. Kellifelli profesörler, şık beyler, lâtif hanımlar, en genci, ablamın protejesi yok mu, geçen yılbaşı ölen o öğretim görevlisi, neydi adı?"

"Oben Koman."

"En genci rahmetlinin babasıydı."

"Koman Hoca'nın cenazesinde, '*Işık içinde yat*!' diye alkışladılar."

"Laik arkadaşlar, '*nur*' sözcüğünü kullanmayı kendilerine yediremedikleri için çoluk çocuk ezoterik/masonik takıldılar, ablacım. Hah! Hah! Hah! İmam da uyarmadı! Sen bakma, sivil itaatsizliğin en güvenli alanı cenazeler oluyor!"

Kanım çekiliyor, "Oben Koman'ın cenazesine sen de mi gittin!?"

"Babasının hatırı için, Meral Abla! Selim Abi, bizim evdeki gizli seanslara katılırdı, biliyorsun. Benim resimleri filan çekerdi. Bir defasında balığa bile götürdü beni, Anadolu Feneri taraflarına."

"Yalan. Camide toplanan kalabalığın cazibesine karşı koyamadı."

"Aldırmayın, Cancağızım, boş verin. Ne bilsin sizi?"

Nitekim, yarattığı hayal kırıklığının farkında bile değil, Semih, "O toplantılara gelen herkes Beyti Dost'la irtibat kuramıyordu!" diye sürdürüyor, "Ancak, Hikmet Çağlar Hoca gibi *seçilmiş* tipler. Bir de Selim Abi."

"Sevgi mi, dostluk mu, her neydiyse, o derneğin üyesi değildi, Hikmet."

"Bal gibi de üyesiydi, Mücüşçüm. Sen bırakır giderdin, bunlar, insanlığın aslında Sirius çıkışlı '*yıldız varlıklar*' veya '*ışık insanları*' dedikleri görünmez yöneticiler tarafından sevk ve idare edilmekte olduğunu anlatırlardı. Ben odama çekilir, kulaklarımı duvara yapıştırırdım. Ne konuşuyorlar dört boyutlu âlemle duyayım diye! Bir yandan da ödüm patlardı, ya Beyti Dost gelirse!"

"Allahallah?!"

"Tabii ya! 'Yaratan'a ve onun yarattığı her varlığa saygı ve sevgi duymak, onun insandan istediklerini kesin uyulması gereken emir olarak kabul etmek, insanları kardeş bilmek, insana hizmeti önplana almak.' Neco da gelirdi. *'Sev kardeşim'* diye bir şarkı vardı, Neco'nun partneri Şenay söylerdi, hatırlar mısınız? *'Dünyaya geldik bir kere, ye, iç, gül, oyna!'*?"

"Hatırlanmaz mı? *Tap kardeşim, tüm insanlara!*"

"O şarkı, *'Dünya Sevgi Birliği'* diye bir örgütten madalya aldığında çok sevindilerdi. *'Şu dünyadaki en olgun kişi acıya gülendir.'*"

"İyi etmişsiniz, boşamışsınız, Mübeccel Anne!" diyor İlhan, "Hiç de sevmezdim zaten ben o Şenay'ı. Düşünebiliyor musunuz? Kadıncağızın kızı cezaevinde, bunlar acıya gülmekten bahsediyorlar!"

"Annemin *Sirius* dediği o yıldız, Hikmet Baba'nın *astral bedenleri*'nin yaşadığı yıldız. Rahmetli, 'Bizi sarıp sarmalayan bir enerji bedenimiz vardır, *'aura'* dediğimiz bu enerji bedenimiz çevreye sürekli biyomanyetik ışınım yayar,' diye anlatırdı, 'halk arasında hayalet görmek denilen, ruhu görmek değil, bu *süptil* enerji bedenlerini görmektir.' Bizim locada da Hermes Trismegistus'tan bahsedilir, *'trimegistus'* üç kez büyük demek. Masonluğun anlamı, Hermes'in eski Mısır uygarlığına aktardığı büyük sırra ulaşmaktır. Biz oralara gelemedik, o başka. Hah! Hah! Hah!"

"Aynı Hermes bu Hermes?! Pisagor'un matematik hocası olan?"

"Kim bilir, kızım?! Kim bilebilir?! Ortada bir isim, ismin etrafında binlerce söylenti! Sami dil ailesindendir ya eski Mısır dili, Arapça ve İbranice gibi sessiz harflerle yazılır. *'HRM'* mesela, *Hermes* olarak okunabildiği gibi *Hiram* olarak da okunabilir. *Hiram,* ışık, güneş, '*Ra*' anlamına geldiği için '*ışıklanmış*' kelimesi oluşur. Buyurun size Hikmet'in *Mu* doğumlu *Işık İnsanı.* Genel

kabul, Hermes'in Pisagor'u matematiğin kutsal olduğuna ikna ettiği şeklindedir; evrende matematiğin çözemeyeceği sır olmadığını o öğretmişmiş."

"Mehmet Eniştem de öyle söylüyor! Değil mi, enişteciğim?"

(11)

Çocuğun orada olduğunu bile unutmuşuz! Annem, Melis'in matematikle *The Secret* arasında bağlantı kurmasını önlemek için atılıyor, "Mehmet Enişten, matematik '*Sır*' çözer demiyor, yavrum. Matematik, nesneldir. Sana göre şöyle, bana göre böyle olmaz. Nasıl ki, fizik kanunlarını kişisel olarak algılamak ahmaklıktır, matematik de öyle."

"Matematik her şey değil ama Mücüşcüm!"

Mübeccel Atıye'nin gözündeki tereddüt saliselik, belli ki kuantum matematiğinin Melis'in ezoterik eğilimlerini güçlendirmesini önlemek istiyor.

"Matematik, her şey, Melisçiğim," diye kesip atıyor. "Bu söylediğim kâinattaki her şeyi matematikle çözdük anlamına gelmiyor, eninde sonunda çözebileceğiz anlamına geliyor. En azından bilimadamları buna inanırlar. Bir de Hermes taraftarları var, onlar da fiziğin ulaşamayacağı '*Sır*'ların, '*Gizli Âlem*'lerin olduğuna inananlar. Bu alanlarda bilgi sahibi olabilmek için sezgi gibi, iç deneyim gibi, fizik ötesi, *metafizik*, yetenekler gerektiğini savunurlar. Lâkin, böyle yetenekler herkese nasip olmaz, sadece *seçilmiş insanlarda* vardır diye oyalarlar. Bu nedenle, kâinatın sırları sadece onlara öğretirlermiş. Bizim hemşeri Pisagor, mesela, kurduğu okula sadece *'seçilmiş'* öğrenciler kabul eder, ezoterik bilgileri bir tek onlarla paylaşırmış. Pisagor'un okulundan mezun olanlar, sembollerle iletişim kurarlarmış. Sonraki yıllarda bir de kamuya kapalı *ermişler topluluğu* oluşturmuşlar, *Orfik Dini* denilen bir de din kurmuşlar."

İpsiz sapsız, çetrefil bir konu, Mübeccel Atıye bu saatte bütün bunlara niye girdi diye hayıflanıyorum. Melis, heyecanlar içinde, "Şebnem Kuran da kabalacıymış, Mücüşçüm!" dediğinde anlamıştım. Meğer daha öncesi de var. Annem, fırsatını bulmuşken marinadaki detoks seanslarını da itibarsızlaştırmaya çalışıyor.

"Eee, üfürükçü dediğinin kabaladan, ebcedden biraz anlaması lazım, Melisçiğim. Bunlar ne yaparlar bilir misin, evrendeki her şeye bir tam sayı verirler. Mesela, '1' rakamı, Tanrı'dır da, '2' rakamı dişidir, '8' rakamı aşktır gibi. Alfabenin her harfine de bir sayı verirler, böylece her kelimenin bir sayısal değeri olur. Sayıların toplamına bakarak, gelecekten haber verdiklerini iddia ederler. Bizde günahtır, kızım. İslam'da gaybı yalnız Allahü Teala, bir de onun vahy ve ilham ettikleri bilir."

Mehmet Bey'e bakıyorum, "*'Bizde' mi dedi? Doğru mu duydum?*"

"Sen gene de burada konuştuklarımızı *boyfriend*'ine anlatma, Melisçim! Yanlış anlar!" diye yine gürlüyor Semih, "Adamlar iktidarda, sonra iş alırız başımıza! Hah! Hah! Hah!"

Mehmet Bey'e dönüyor, "Uzun lafın kısası, şans ayağımıza gelmiş! Hadi, enişte, *Marduk* gelmeden yerleşelim şu Çirkince'ye! Bu kış, kıyameti, orada geçirelim, Hah! Hah! Hah! Bahara 'Işıklı Bedenler'imizle mis gibi gireriz! Ne bakıyorsunuz, yahu?! Olma mı?"

Ne güzeldir yollarda olmak şimdi!

(1)

"Geldiğimizde otlar yemyeşildi, Ve kuzeydeydi güneş! Kömür deposu boşaldı işte, Mamak'a sonbahar geldi!"

"Nerelere gittiniz, Mehmet Bey? İyi misiniz?"

Mehmet Sedes, hızla toparlandı, gülümsedi. "Buradayım, Cancağızım!"

Yüzünde görüyorum, bu seyahat bize iyi gelmedi. Annemi İstanbul'a gelmeye ikna edemediğimiz gibi ayağımızın altındaki esasen titrek zemin büsbütün dağıldı sanki. Ege'nin telkin ettiği rehavetten midir, Ayvalık'a özgü gevşeklik midir, İstanbul'da yakalanamayan geniş zamanların intikamı mıdır, bilemiyorum. Koman'ın ölümüyle başlayan süreç, Semihlerle tırmanmışken, Çirkince realitesi tepe sersemi etti. Ola ki abartıyoruzdur diye karıkoca birbirimize bile itiraf etmekten kaçındığımız gerçeklerle yüzleşme sürecine girdik. Meğer, İleri Apartmanı'nın çatısı her şeye rağmen korumaktaymış bizi, kıymetini bilememişiz.

Ayvalık'a gelişimizin ikinci ya da üçüncü günüydü, annemle taşlıkta bir şeyler hazırlıyoruz, İlhan geldi, "Bizi saymayın, akşama dışarıda yiyeceğiz," diyor. Tuhaf bir durum, çünkü dışarıda yenecekse, hep beraber yenir, âdet öyle.

"Özer Uçman Hoca burada," diye açıklıyor, "dün geceyi eşiyle birlikte Çirkince'de, sevgili Ali'nin vakfında geçirmişler ama çok kalabalıkmış, basmışlar buraya gelmişler. Akşam yemeğe çıkaralım, diyoruz."

Annem, eve alaydınız ya kızım gibisinden mırıldandıydı.

"Eniştem filan tatsızlık olur, Mücüş Anne."

"Ne tatsızlık olacak, kızım, ortağınız," diyor annem, "danışmanlık işiniz devam ediyor sizin, değil mi? Gördüğüm kadarıyla kitaplar da iyi satıyor?" Neden bahsediyorlar diye başımı kaldırıyorum, İlhan'ın rengi atmış, eli ayağına dolaşıyor, "Siz biliyor musunuz benim kitaplarımı!?"

"Biliyorum tabii, kızım! *Aşk Dersleri*'ni bilmeyen var mı? Sonra diğeri, *Erkekleri Kullanma Rehberi*, Ayvalık'ta bütün genç kızların elinde. Kitaba önsöz yazan Profesör Özer Uçman değil mi gelen?"

"Melis de okuyor mu, o kitapları?" Sesi birden inler gibi, annem şaşırıyor, "Niye, kızım?!" Bir bana, bir gelinine bakıyor,

"Melis, on yedi yaşına geldi, annesi, o da okuyor, kız arkadaşları da okuyor. Yazarın sen olduğunu söylediğini zannetmiyorum, belki bir tek Nilgün biliyordur ama okuyorlar."

"Nilgün biliyorsa, Burak da biliyordur!"

Başıyla onaylıyor, annem, "Ona da *Kadınları Kullanma Rehberi*'ni hediye etmişler ama o kızmış! 'Siz beni ne sanıyorsunuz, kadınları kullanacak adam mıyım ben,' demiş. Ne de olsa muhafazakâr delikanlı!" Gülüyor!

İlhan, benim ne yazdığı kitaplardan, ne de kurdukları işten haberim olduğunu unuttu, "Ben bunlara dedim, abla! Semih'e de dedim, Özer Hoca'ya da dedim!" diye hayıflanıyor. "Kitaba bu adı koymayalım, bu zamanda çok riskli dedim! Ama dinletemedim! 'Bu işleri iyi bilirim, sıkmabaş pazarı yıkılacak!' dedi durdu. Aslında biliyor da tabii! Paris'teyken etkinlik yönetimi, konser organizasyonları gibi işler de yapmış. Pazarlama, reklamcılık konularında çok iyi!"

"Öyle görünüyor," diye mırıldandım, "anlaşılan adamın işi bu."

Vah Mehmet'im! Adam yerine koyup bir de dalaştı bu Uçman'la!

(2)

"Başlangıçta herkes şaşırıyordu, benim gibi ilişki üzerine yazan, anneanne taktikleri veren bir kadınla Özer Uçman gibi entelektüel bir adamın birlikteliği nasıl oluyor, 'ne alaka' diye ama çok başarılı olduğunu gördüler!"

Birliktelik!?

"Aşk tabii. Aşk bir sentez, Mücüş Anne. Oyundan, seksten ve bir sosyal çevreden oluşuyor. Aşkı çiftler arasında doğru kurmak gerekiyor. Doğru kurulduğunda oyun gerçekten çok çekici oluyor. Özer Hoca, entelektüeli kütüphanede yaşayan, hayatla bütün bağını kitaplar üzerinden kuran birisi olarak algılamıyor. Elias Canneti'nin kitabındaki kitap kurdu gibi değil yani. 'Evet, ben bir entelektüelim ama benim de bir seks hayatım var, farklı işler yapıyorum, sanatla da ilgiliyim, ekonomiyle de, kumarla da, futbol da izliyorum,' diyor. Onun entelektüellik algısı, hayatın içinde yaşayan ama doğru dürüst şeyler üretebilen birisi. Üniversite camiasında kıskanılabiliyor de tabii. Siz hep demez misiniz, meyveli ağacı taşlarlar!"

Böylece, Prof. Dr. Özer Uçman'ın karısıyla ilişkisinde de ünsiyet kespediyoruz, "Onlar da benimle Semih gibi, çok iyi oyun arkadaşları!" diye şakıyor gelinimiz.

"Nasıl bir oyun, kızım bu?"

"Rekabet, Mübeccel Anne! Rekabet oyunu aşkı canlı tutmak için birebir! Mesela Semih, eNZi Derneği'ni kuruyordu, ben kıskançlıktan kudurdum, *Erkekleri Kullanma Rehberi*'ni yazdım. Ben onu yazınca Semih kıskandı, çünkü kitap deli gibi satmaya başladı. O da tuttu, ajandayı hazırladı. Bizim ilişkimiz de bazen kıskançlık yaratıyor, çünkü benim daha renkli bir hayatım var gibi görünüyor. Kadınlar kocalarını benden uzak tutuyorlar! Hah! Hah! Hah!"

"Uçman'ın karısı hariç! Öyle mi?"

"Zerrin mi? Tabii canım! Zerrin, akıllı kadın! Beni Özer'le tanıştıran Zerrin. Baktı ben kadın-erkek ilişkileriyle ilgileniyorum, 'Özer de Oyun Teorisi'yle ilgileniyor, beraber iyi iş çıkarırsınız,' dedi, görüldüğü gibi haklı çıktı! Mehtap'la da o tanıştıran, Zerrin! Hürrem Sultan gibi kadındır, Hah! Hah! Hah! Sibel Halay'ın çevresini filan çok iyi tanıyor."

İlişki koçluğu işini öneren de Zerrin'miş. "Oyun Teorisi" deyip duruyor, galatımeşhurdur sanıyorum, aklımın ucundan geçmiyor ki, bu bildiğimiz *Game Theory*'dir. Meğer, gerçekten de öyle! "Kızım, sen ne anlarsın *game theory*'den, matematik bilmezsin ki!"

"Uzmanı değilim tabii, matematik okumadığım için ama Özer Hoca biliyor. Bir iki kural öğretti, gerisini ben getirdim!" Anneme dönüyor, "Çok şeker adamdır, Mübeccel Anne! Tanısanız, çok seversiniz! Kadınların gerçek ya da varsayılan nitelikleri nedeniyle mağdur edilmelerine çok karşı! Müsebbibi, Aristo'dur diyor. İlk o demiş ya, 'Kadınların özsaygıları yoktur, arsız ve yalancıdırlar,' diye. Hoca da diyor ki, 'Madem kadınlar olarak adınız çıkmış beş yüze, ne yapsanız inmez yüze, yapılacak iş, bu önyargıyı paraya tahvil etmektir. Böylece kadınların intikamı da alınmış olunur.' Gazetecilikten gelme yazma alışkanlığım da olunca, tuttu işte! Kendi evliliğimde de sınamasını yapıyorum, oyunun etkisine bakıyorum; sonuç, hiç bitmeyen aşk!"

(3)

Mübeccel Atıye, duraladı, "Semih tek durmuyor mu, kızım yoksa? Kocanı tutmak için oyun oynaman mı gerekiyor?"

"Hayır, hayır! Hah! Hah! Hah! Ama kaybetme riski olmadığında ilişki rutine biner, Mübeccel Anne! *Kadınları Kullanma Rehberi*'ni yazıyordum, 'Peki, erkeklerin numaraları nedir?' dedim Semih'e, 'Biz susarız,' dedi. 'Kadınlar konuşur konuşur, ha-

neye eksi puan yazılır.' Bunun üzerine, ben de sustum ilk kavgada. Semih bekledi, nasılsa dalaşacağım, nasılsa kavga edeceğim. Kendimi tutamayacağımı zannetti ama ben tam iki saat sustum! Bu kitapları yazdığımı bilen arkadaşlar, kocan artık taktiklerini biliyor, şimdi ne yapacaksın ilişkinde diye soruyorlar. Ama yapabileceklerim bitmiyor ki! Bizim yuvamız oyun parkımız oluyor. Sürekli zekâmı kullanmam, sürekli yeni bir şey keşfetmem gerekiyor. Bu yeni keşfettiğim şeyler, gazetedeki ilişkilerimi de dinamik tutuyor.

"Oyun Teorisi, borsanın üzerinde döndüğü şey oluyor, Meral Abla. Belli alternatifler arasında en kazançlı alternatifi seçmek üzerine kurulu. Tarihe baktığımızda savaş stratejileri tam bir Oyun Teorisi. Asıl gücünü saklayarak zayıf görünme taktiği var mesela. Kariyer de bunun üzerine kuruluyor. İnsanlar kariyerlerini planlarlarken de işyerlerinde sürekli birtakım oyunlar oynuyorlar. Belli stratejiler içerisine giriyorlar ki, daha kazançlı çıkabilsinler. Genel yayın yönetmenimize de uyguluyorum, mesela. Asla gücümü göstermiyorum, zekâmı da belli etmiyorum, çünkü kaçan kovalanır, susan kazanır. Oyun işte! Zaten hayat bir oyun! Hah! Hah! Hah! Ben Semih'le de böyle tanışmıştım!"

"Doğrusu biz de bu oğlanın seni nereden bulduğunu merak ediyorduk!"

Yakışıksız bir imaydı ama ağzımdan çıkmış oldu bir kere. Allahtan aldırmadı, "İlginçtir, bir hafta içinde üç ayrı arkadaşım Semih'le tanıştırmak istedi beni," diye şakıyor. "İlk çağırdıklarında, 'Hiç kırıtacak halim yok,' deyip gitmemiştim. İkinci defasında Kemancı'ya çağırdılar. Arkadaşımın önünde kıvırcık, kısa boylu, çirkin bir adam vardı, 'Allah kahretsin, bu mudur!' dedim. Sonra Semih'i çekti kenardan arkadaşım, ilk lafım 'Aaa güzelmiş,' oldu. O gecenin sonunda, 'Bana gidelim mi?' dedim. Yani, *one night stand* olarak başladı. Hah! Hah! Hah!"

Annem bana bakıyor, "O, ne demek o? *One night stand* nedir?"

"Oğlunuzu bir geceliğine eve attım, Mübeccel Anne! Ama hiçbir zaman bunu yapamadım, öyle kalmadı yani. Semih, kendisini övmeye başladı. Sizden filan söz etti, beni cezbetmeye çalıştı. Ben de *Sabah*'ta yaptıklarımı anlattım. Fallaci, politika filan konuştuk. Baktı ki pusmuyorum, ağzım açık dinlemiyorum. Çok şaşırdı. O kadar eğlenceliydi, o kadar durmadan konuşuyorduk ki, üç gün konuştuk, tabii üç gün de seviştik. *Erkekleri Kullanma Rehberi*'ni yazınca ben, çok hoşuna gitti. Adını da kendi koydu, son derece ilginç bir sembolizma olduğunu söyledi. Şimdi beni düşündüren, Melis. Mademki, kitapları biliyor, kızımı ele almam lazım! Ona öğreteceğim çok şey var! Öyle bakma, Meral Abla, Mücüş Annem söyledi işte, neredeyse on yedi, abla! Onun yaşındaki Diyarbakırlı kadınların en az iki çocukları var!"

Öyle ya.

"Siz söyleyin Mübeccel Anne, öyle değil mi ama?" diye ısrar ediyor, "Bana sorma, kızım! Ben tepe sersemi oldum," diyor annem, "Ben memelerinin büyüdüğü belli olmasın diye kaburgalarının etrafından kuşak sarar gibi bez dolayan kuşaktanım. Kırsal kesimde bu işler nasıldı, '50'den sonra şehirleşmeyle birlikte varoşlarda ne yaşandı, nasıl yaşandı, bilmiyorum. Bizim Nafiz'in rahmetli karısı, kızını abilerinden gözü gibi sakındığını söylediğinde hatunu sapıklıkla suçlamadığım kaldıydı, meğer haklıymış ensestten korkmakta! Sor, bak Meral Ablan neler anlatıyor! Lakin, biz püritendik. Bizim erkeklerimiz de sevgiliymiş, metresmiş bilmedi. Meral'le Semih'in babası askerdi malum. Sevse de, sevmese de, karısını boşayan subay görülmüş şey değildir. Nerede kaldı 'metres' tutacak! Karşılıklı görevler vardır, yerine getirilir. Budur."

"Peki, 'beğenmek, âşık olmak' yok mudur?!"

"Vardır tabii. Vardır da, Hak âşıklığına benzer. Onun da kendi kriterleri, kendi kavramları vardır. Biz, hayatın kendi yaşamının ötesinde bir anlamı olduğuna inanan erkekleri idealize eden, onlara âşık olan kuşağız, kızım."

"'Ne erkekler sevdim zaten yoktular! Gerçek değildiler birer umuttular!' diyorsunuz?! Hah! Hah! Hah!"

"Öyle."

"Seksin insanın en önemli ikinci güdüsü olduğunu kabul etmemiz lazım. Üreme, genlerin yaşayakalmaları seksle mümkün oluyor ama. Ben kendi adıma hayatı dev bir ağaç olarak görüyorum, Mücüş Anne! Bizler o ağacın dallarındaki yapraklar gibiyiz, seks bizi gövdeye bağlayan saplarımız."

Teşbihte hata olmaz derler. Velakin, Melis'i cilveli, işveli bir *odalesque* olarak göremiyorum. Herhangi birini kendisine kul köle etmek için manipüle ederken de göremiyorum. Annesinden bile olsa, manipülasyon eğitimi alırken hiç göremiyorum. "Canım, önce bir soracağız elbet!" diyor İlhan, "bakalım, Burak'la olan ilişkisinden beklentisi ne? Nasıl bir ilişki istiyor?"

"Hangi Burak? Ne Burak'ı?"

"Sözgelimi, Meral Abla! Sözgelimi! Herhangi bir erkekle istediği türden ilişkiyi kurması için dış etkileri temizlemeyi öğrenmesi lazım. Siz Burak'ı beğenmeyebilirsiniz ama sizin, benim, arkadaşlarının beğenip beğenmemesi önemli olmamalı Melis için."

"Kızım sen diyorsun! Burak neye iyi gelir, ben bilmiyorum bile!"

"Kabul et, abla, bu ülkede hep karşımızdakinin nasıl göründüğüne, imajına bakıyoruz. Öze inmediğimiz için ilişkilerin sonucuna çevre karar veriyor. Oysa, çevrenin etkilerinden ne kadar kurtulursa o kadar doğru ilişki kurabilir."

"Yok canım? Onun için mi Semih'i arkadaş aracılığı ile buldun?"

"Ben öyle buldum ama insanlar o kadar farklı şeylere takıyorlar ki, bunların hepsi de toplumsal klişe. Cemaat'ten birisi Burak'a, 'Sen niye bu kızla berabersin,' dese, tak! oğlan etki altına girer. Aynı durum, Melis için de söz konusu olur. Siz veya Mübeccel Anne, 'Çakıroğlu ailesi gibi sonradan görme bir ailenin oğluyla ne işin var senin?' diye işleseniz, Melis de etkilenir."

"Keşke!"

(3)

Mübeccel Atıye beni pek bir serbest büyüttü. Erkek arkadaşlarımı kimin nesidirler diye araştırmadı. Geldiğime gittiğime karışmadı. Bekâretimin peşine düşmedi. Düştüyse, belli etmedi. Bu tutumundan dolayı kınayanı da çok oldu. En başta da İffet teyzem. Kendisini kızlarını "iyi" ailelere vermeye adamış, asabi bir kadıncağızdı rahmetli. Babam seferdeyken kabahatlerimizin çetelesini tutar, *TCG Gelibolu*'nun Marmara ufkunda belirmesiyle birlikte Büyükdere'deki Sahil Güvenlik Komutanlığı'na koştururdu ki, sıcağı sıcağına müzevirleyebilsin.

Gariptir, onca serbestiyete karşın, kuzenlerimin Nişantaşı'ndaki apartmanın kömürlüğüne sakladıkları *Seksoloji* dergilerini okumak bana zül gelir, kapaklarına olsun dokunamazken, kuzenlerim yeniyetme heyecanlarla kıkır kıkır kıraat ederlerdi, uzaklaşırdım.

TCG Gelibolu dediğim de, geçen nisanda, Seyşeller açıklarında bir Türk ticaret gemisini esir alan Somalili korsanları derdest eden firkateyn. Bir zamanlar bahriye grisi üzerinde bembeyaz "F-493" yazısı çok uzaklardan okunan o firkateynin süvarisiydi babam. Seyşel operasyonu sırasında firkateynin Fenerbahçe bayrağı çektiğini okuduğumda içim bir tuhaf oldu. Subayların büyük çoğunluğu gibi Amiral Kenan Baran da Fenerbahçeliydi. Galatasaray'ı tutan, Hikmet Bey. Bunun bir anlamı olduğunu düşünürüm ama nedir bilemem.

Son tahlilde asker adamdı, kızına söz gelmesini onur meselesi saysa gerekti ama teyzemin farfarlığına tepkisinden olacak, duyduklarını yüzüme hiç vurmadı, benimle yüzgöz olmadı. Bana gelince, İlhan konuştukça daha iyi anlıyorum ki, ben oldum olası, Süreyya Berfe'nin "basma"sıyım, Bayramiç Sümerbank Satış Mağazası'ndaki.

Ayvalıklıyız ya, denize girmem. Şarapla mest olmam, istifne otu sevmem. Kumda yatmam, derimi güneşte karartmam. Mavi

Yolculuk'a çıkmam. Yeşilin fazlası ufkumu basar, yaprak altı olurum, nefesim darlanır. Gönlüm bozkırı özler, bir de sarp kayalardan havalanan kızıl şahinleri. Ve doğmak için ille de cura vokal yapsın diye nazlanan güneşi. Mübeccel Atiye'nin "*orijinal Beyaz Türk*" olduğu doğruysa, kime çektim bilmem, ben hasbi Asyalıyım. Berfe'nin "*taşralı*" dediklerinden.

Sümerbank Satış Mağazası artık yokmuş, entari giyen de kalmamış, ne gam? Yüzüne bakan olmasa da, boyasız ipek yaşıyor işte.

Cinsel ilişkinin hayli şişirilmiş bir haz olduğunu düşündüğümden olacak, "*bedensel haz*" üzerine kafa yoranları, yüceltenleri, felsefesini yapanları, yazıp çizenleri, çığıranları, ne gençliğimde anlayabildim, ne de daha sonra. Neden sanayisi, ticareti, hatta günahı olduğunu da anlayabilmiş değilim.

Belki de bu yüzden, nekes de olmadım bedenimle. Karşı cinsten olmak kaydıyla, ihtiyaç sahibi bir dostumun istifadesine sunduğum da çok oldu. Ne adam yerine koyup diyaloglara, monologlara giriştim dölyatağımla, ne paylaşıyor olmanın telmihini abarttım. Tersine, abartanları, ortak eylemi ötekinin başına kakanları yadırgadım.

Tuzak kurmaya tenezzül etmedim. Dağınık yataklarda kan ter içinde debelenmeleri, çığlıkları, hırıltıları, böğürmeleri adeta sınıfsal bir kibirle küçümsedim. Keza, kadın kotalarını, "*pozitif*" ayırımcılıkları da.

Hasılı, şairin sözünü ettiği hamalın "Salıpazarı Rıhtımı"ndaki cinsel ilişkiye "*tahmil-tahliye*"den öte bir anlam da yükleyemediğimden olacak, şaştım kaldım İlhan Baran'ın girişimciliğine ve hâlâ milletin ücret ödemeye razı olmasına karşı cinsten birilerini mest edebilmek için.

Gelini seyrediyorum. Öyle esrik ki, "aşk ne yanına düşüyor bütün bunların?" diye soramadım bile!

"Mesela, 'Erkekler gülmekten çok hoşlanırlar,' diyorum," diye anlatıyor, "hele onları güldüren espriyi bir kadın yapıyorsa,

erkekler o kadına asla hayır diyemez! Ayrıca kendilerinin yaptığı esprilere gülen sevgililer de erkekler için idealdir diyorum. Dişilik, kibarlık, sevecen olmak, çekicilik, bakımlı olmak ve kendi güzelliğiyle başa çıkabilecek olmak, erkeklerin kadınlarda aradığı olmazsa olmaz özelliklerdendir. Bir erkeği etkilemek istiyorsanız, ona mahalle arkadaşınızmış gibi davranmak yerine, kadınlara özgü tavırlarla yaklaşın. Ne bileyim, işte, bazı konularda fazla sorun çıkarmadan erkekle uyum içerisinde davranan kadınlar, onları elde etmekte daha başarılı olurlar. Örneğin, 'Tuttuğu takımın bazı önemli maçlarını yakınmadan, eğlendiğinizi ona gösterek birlikte izlemeyi ya da yaptığı diğer aktivelerde ona uyumlu bir şekilde eşlik etmeyi deneyin,' diyorum. Ne yaparsınız, devir *win-win* devri, Mübeccel Anne. Kadın kazanırsa, erkek de kazanacak demektir!"

(4)

Danışmanlık firması için Mehtap Saroyan'dan sonraki üçüncü ortak adayının Sibel Halay olduğu ortaya çıktı. Nilgün'ün Semahat Yengesi'nin müteveffa ablasının kızı Sibel Halay. Ali Çakıroğlu'nun hısmı oluyor.

Bir yerden gözüm ısırıyor derken hatırlıyorum, çok eşliliğin yasallaştırılmasını savunan kadın bu! Üstü, başı, çantası, başına doladığı eşarbının markası, BMW'si, koruması, büyük değil, çok büyük servet söylüyor. İlk akla gelen, Cemaat mensubiyeti ama İlhan aralarında organik bağlantı olmadığını söylüyor. Bunu Sibel'in hizmet gönüllülerine yüz vermiyor olmasından anlıyormuş.

"Bunlar, İslami kesimin asıl *crème de la creme*'i, abla."

Sibel'in kocasının ailesi, Tekbir Giyim gibi yerli konfeksiyona tenezzül etmeyen, marka giyen katmandanmış. Soylarında Kürtlük de varmış ama "Kürtçü olamayacak kadar *seçkin*" imiş-

ler: '*Erguvani.*' İlhan'a göre "neresinden baksanız Karadeniz köylüsü" olan Ali Çakıroğlu, "Asıl bunlarla yarışıyor. Bunlardan birisi, atıyorum, Giulietta mı aldı, bu koşuyor, *Alfa 33 TT 12* ısmarlıyor!"

"Para inşaattan mı gene? Belediye ihaleleri filan?"

"Para her yerden," diyor. "Para, gürül gürül akıyor. Hüseyin Halay'ın dedesinin ecza depoları varmış. Eczacıbaşılar ayarında eski aile bunlar. Daha '50'li yıllarda Amerika'ya ihracat yapıyorlarmış. Türk-Amerikan İş Konseyi'nin kuruluşunda varlar, düşünün artık. Sibel'in kayınpederi ana tarafından Arap, Abbasi sülalesine dayanmaktaymış. Baba tarafından İslam büyüklerinden birisinden iniyor. Kayınvalidesi Bedirhan soyundan, kentli. Büyük teyzeleri Saint George Avusturya Lisesi mezunuymuş, büyük halaları Fransa'da okumuş. Araları pek yok, çünkü Sibel örtülü, koca tarafından kadınlar açık, ilerici Müslümanlar. Hatta, bir defasında, bunlardan birinin öncülüğünde Sibel'in ofisinin karşısındaki camide kadınlı erkekli cuma namazı kılmışlar, kıyamet kopmuş. Üstelik, camide başlarını da örtmemişler."

Örtmeyenlerin arasında Hacı Mustafa Pertev Zapsu'nun gelini. Elleri göbekte namaza durmuş, oysa hiç dini bilgisi olmayan birisi bile kadınların namaza dururken ellerini göğüs hizasından bağlaması gerektiğini bilirmiş. "Beyza Zapsu ya hiç namaz kılmamış ya da başka bir niyeti var," diye kıyameti kopartan *Milli Gazete* miydi, *Takvim* miydi, onlardan birisi. Ardından kadının mezun olduğu Üsküdar Amerikan Koleji'ne çevrilen gözler, oradan Kitab-ı Mukaddes Şirketi ve Amerikan Board Heyeti üzerinden, Dünya Kiliseler Birliği tarikiyle SEV Sağlık ve Eğitim Vakfı ilişkileri; "okulun kurucusu Amerikan Board, gayrimenkulleri ve denetimi bizde, aramızdaki bütün ilişki bundan ibaret," diye açıklama getiren Vakıf Başkanı; aynı sayfada Başkan'ın bir nefeste "Harvard, Yale, Northwestern'de iktisat eğitimi" söyleyip ardından DJ olmaya karar veren yakışıklı oğlunun demeci: "İnsanoğlunun paradan daha çok önem verdiği tek şey alkış, DJ'likte

bunu bol bol yaşıyorsunuz," ne var ki, "DJ'lik Türkiye'de kariyer olmaktan uzak." Ne yazık ki.

"Dinci gazeteler yazdı ama müftü diş geçiremedi, çünkü aile varlıklı," diyor İlhan, "SEV Başkanı, aynı zamanda Koç Üniversitesi'nin kurucu başkanı olunca sustular tabii. Anlayacağın, Amerikan Bord, gayrimenkullerini Rahmi Bey'e emanet etmiş. Üsküdar Kaymakamı da, 'Herkes istediği gibi ibadet eder, kimse kimsenin inancına karışamaz,' diye fetva verdi. Siyasi bağlantıları da sağlam olunca olay kapandı." *Fetva?*

"Ne sıfatla fetva verebilir ki bir kaymakam?"

"Kaymakam, imam, Meral Abla! İmam Hatip çıkışlı! Ama artık bu zamanda başları açık diye camiden kovacak halleri yok insanları. Zaten bir ayakları da Amerika'da bunların. Orada artık kadın imamlar var. Amina Wadud'u duymuşunuzdur. Kadın, bizim Hikmet Amca gibi ilahiyat profesörü, Amerikalı Müslümanlara namaz kıldırıyor, kadın. *Kur'an ve Kadın* diye bir kitabı var. Kur'an-ı Kerim bu kitapla ilk kez bir kadın tarafından yorumlanmış oluyormuş. Ben haber yaptım. Semih'e, 'Çevirtelim de basalım şu Kur'an'ı,' diye çok söyledim ama, 'Matbaayı başıma mı yıktıracaksın!' dedi, yanaşmadı. Hah! Hah! Hah! Amina Wadud'un Güney Afrika'da bile cemaati varmış. Rahip, hatta piskopos kadınlar var, imam niye olamazlar? Müslümanların imajı açısından da iyi olur. İyi müzakereci oluyorlar, dinlerarası diyalog yapılacaksa, kadınların daha başarılı olacakları kesin."

(5)

Nereden tanıdığına gelince Sibel Halay'ı, Özer'in karısı Zerrin tanıştırıyor. Meğer Melis, Sibel'in oğlu Fatih'in Maçka Koleji'nden sınıf arkadaşı. Doğum günü müymüş, Çevre Günü mü, Mehmet Bey'le benim İstanbul dışında olduğumuz bir zamana denk gelmiş, Melis'i almaya kendisi gitmek zorunda kal-

mış. "Fatih'i okula şoförlü BMW'yle gönderdikleri için merak da ediyordum, Müslüman burjuvazi nasıl yaşıyor," diye sürdürüyor, "Anadolu yakasında, Acarkent'in ilerisinde, orman içinde ev değil, saray. Arazi kademeli olduğu için dışardan görünmüyor ama sekiz katlıymış. Yüzme havuzu, Fin hamamı, sinema odası, atlar, ahırlar, aklına gelen her etkinliği evden çıkmadan gerçekleştirebiliyorlar. Ömrümde ilk kez, hani böyle filmlerde vardır, siyah elbiseli, beyaz dantel önlüklü çıtır Fransız hizmetçilerin Türkçe konuşanlarını gördüm. Meslek lisesi çıkışlı kızlarmış, böyle giydirmişler. Biz koyulduğumuz yerde otlayalım, Meral Abla!" diyor nispet yapar gibi, garip bir övünçle, "kapıdan içeri giriyorsun, mermer bir salon, iki yandan yukarı böyle kıvrılarak çıkan Hollywood merdivenleri. Bir de zenci uşak olsa, Mississippi malikhanesi haltedermiş!"

"Somali'den birileri kapıp geliverselermiş?!" Aklım sıra ironi yapıyorum.

"Değil mi ama?!" diye yapıştırdı, "Seksen metrekare bir yatak odası. Ortasında yerden iki karış yüksek bir platform. Platformun üstünde, üç metreye üç metre, taht gibi bir kare yatak. Yatağın dört ucunda tavana kadar yükselen abonoz ağacından birer sütun. Sütunları birbilerine oymalı putrellerle bağlamışlar, putrellere iliştirilen ipek saten perdeler tavanda toplanmış, toplandıkları yerde devasa bir kristal avize! Kuş tüyü yastıklar, gizli ışıklar, ipek şifon cibinlik! Sen ne diyorsun, Meral Abla, kadının altın büstü bile vardı! Altın büst! Mermer bir sütunun üzerine yerleştirilmiş, tavandan gizli ışıkla aydınlatılmış diyeyim de anlayın artık! Bir tane de kocasının büstü varmış ama onu göremedim. Nereden bulmuşlar, nasıl yaptırmışlar o büstleri diye merak ettim, burada döktürmüş olsalar duyardık. Meğer, Sibel'e doğum günü hediyesi olarak kocası Türkmenistan'da yaptırtmış, oradan getirmiş! Aşkabad'da yontucular varmış, birkaç fotoğraf götürüyormuşsun, bir hafta on günde yapıveriyorlarmış. Çalık Holding'in davetlisi olarak gittiğimizde ben de gördüm."

(6)

On sene oluyor, Türkmenbaşı'nın kendi doğum gününü ulusal bayram ilan ettiği hafta, Mehmet Bey, bir grup öğretim üyesiyle birlikte Aşkabad'daydı. Komünizm sonrası nasıl şekillendi, görmek istiyor. Döndü, geldi, ağzını bıçak açmıyor, "Hayatımın en esef verici gezilerinden biriydi," diye anlattı neden sonra, "Saparmurat Niyazov, bana ağır geldi, Cancağızım!"

"Neden, efendim? Nazire Kalkan hanım, adamı öve öve bitiremiyordu *Tempo* dergisinde. 'Orta Asya'nın İsviçre'sini gerçekleştirmiş,' diye."

"Size şu kadarını söyleyeyim: İndiğimiz havalimanının adı Türkmenbaşı'ydı. Hazar'daki liman şehrinin adı Türkmenbaşı. Bizi götüren uçağın üstüne resmedilmiş portre, Türkmenbaşı. Ülkenin her sokağında, her banknotunda, her sınıfında, her işyerinde, büst değilse resim, Türkmenbaşı. Şehir merkezlerindeki altın görünümlü heykeller, Türkmenbaşı. Tarlada, okulda, taksilerde, ulusal Türkmen votkasında, kavunların en büyüğünde, Türkmenbaşı.

"*Kavun?* 'Kavun' demiş olamazsınız!"

"'Kavun,' dedim, Türkmenbaşı kavunu dedikleri bir cins. Aşkabad'ın orasında şehrin her yerinden görülebilen devasa bir anıt, tepesinde sürekli güneşe bakacak şekilde dönmeye ayarlı bir heykel, Türkmenbaşı. '*Güneşe bakan önder; güneşten aldığı ışığı halkına yansıtan önder; halkının üzerine güneş gibi doğan lider.*'"

"Mao'ya özenmiş?"

"Mao'ya, Kuzey Kore'deki Kim İl Sung'a, Stalin'e. Mabut/önder modeli. '*Ben bir işçi olsam, Saparmurat Başkanım, bana işçilerin burada Türkmenistan'da sahip oldukları şeyleri vermiş olsa, başkanımın resmini yapmak şöyle dursun, sırtımda taşırım, göğsüme asarım!*' diyebilecek kadar şahane bir narsist!"

"Şaka yapıyorsunuz? Bunu böyle mi diyor gerçekten?"

"Adam, firavun! Caddelerde resimlerini, heykellerini görmekten hoşlanmıyormuş ama ne yapsın, halkı öyle istiyor-*muş*."

"Tabii! Tabii! O iş hep öyledir, zaten! Mabut/önder dediğiniz, 'halkıyla kaynaşmış, halkıyla tekleşmiş' olur."

"Seçimlerde aldığı oy oranı, yüzde doksan dokuz, onda dokuz."

Demirel, Cumhurbaşkanı. DSP-MHP-ANAP koalisyon hükümeti, Ecevit Başbakan. Gittiklerinin ikinci gecesi, otelin lobisindeler, Saparmurat '*ulusa sesleniş*' türünden bir programa çıkıyor. Ne diyor dinleyelim, diyorlar, meğer "*sekiz yaşından itibaren*" yazdığı şiirlerini toplayıp *Ruhname* diye bir kitap yapmışmış, "Kim ki, *Ruhname*'yi üç kez hatmeder, onun gönül zenginliği artar. Feraseti ve zekâsı keskinleşir, ilahi varlığı tanır ve dosdoğru cennete vasıl olur!" demekteymiş. Mehmet Bey, doğru mu duydum diye lobideki haziruna dönüyor, bir de bakıyor ki zamanın Devlet Bakanı Dr. Reşat Doğru, ayağa kalkmış, alkışlıyor: "Tıpkı, Ulu Önder Atatürk'ün Türk milletinin önüne koyduğu *Nutuk* gibi. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduğu gibi Türkmenbaşı da *Ruhname* ile bir millet, bir devlet yaratmış, ülkesine bir ruh kazandırmış ve halkının önüne büyük hedefler koymuştur."

Süleyman Demirel de orada, Doktor bırakıyor, o alıyor; o bırakıyor, Kültür Bakanı İstemihan Talay alıyor, ne Dede Korkut kalıyor tüketilmedik, ne Atatürk: "Büyük devlet adamı. Sanat, kültür, düşün adamı!"

"Reel politik gereğiydi zahir, Türkmen basınına mı oynanıyordu nedir, Yusuf Halacoğlu'ndan, Yavuz Bülent Bakiler'e, Mehmet Nuri Yılmaz'a kadar kim vardıysa orada methiye yarışına girince pes ettim. Siz haklıydınız, Cancağızım. Gitmeyecektim. Gözlerden uzak bir eğitim laboratuvarı kurma hevesim kör etti, hata yaptım, kirlendim."

Abarttığına, ideallerini gerçekleştirmek istediği için kendisini suçlamaması gerektiğine ikna etmeye çalışmıştım, "O sizin cö-

mertliğiniz," diye kesip attıydı. Meğer, "*Ruhname* Türkmenistan'daki bütün okullarda okutuluyor, liselerde din kitabı yerine geçiyor. Devlet memurları her yıl *Ruhname* imtihanına tabi tutuluyorlar, ehliyet sınavında *Ruhname* soruluyor. Yemin törenleri, Kur'an ve *Ruhname*'ye el basarak yapılıyor. Hipokrat yemini kaldırılmış, hekimler *Ruhname* üzerine yemin ediyorlar." Kederle gülümsemişti, "Daha söyleyeyim mi?"

"Yok, söylemeyin."

"Peki, öyleyse, Yazarlar Vakfı'nın '*Tüm Zamanlar Devlet, Kültür ve Barış Adamı Ödülü*' verdiğini de söylemeyeyim."

Hadi canım!

"Fethullah Gülen'in başında olduğu vakıf değil mi bu? Neden yapsınlar ki böyle bir şey?"

"'*Ülkesinin, insanının refahı ve mutluluğu ile birlikte evrensel barış ve hoşgörüye katkıda bulunan büyük devlet adamlarına*' ödül verirlermiş, Cancağızım. Gayeleri, büyük devlet adamlarının Gülen hareketinin '*çalışmalarına ilham olmaları*'ymış. Kendilerinin yalancısıyım, efendim. Aynen böyle ifade ediyorlar."

Vay vay vay vay! "*Ve Allahu Teala der ki, cahillere, kötülere, bilgisizlere, kendini bilmezlere, kötü niyetlilere, dar kafalılara uymaya eş olma!*"

(7)

Daha o zaman söylemişti Mehmet Sedes, "Sorun da burada değil mi, Cancağızım? Kodlar darmadağın! Kimin iyi niyetli ama cahil, kimin ehil ama kötü, kimin kifayetsiz muhteris olduğu üzerinde mutabakat var mı? Mutabakat şöyle dursun, hakemlik edecek merci var mı? Kimbilir, Gülen cemaatine hangi hizmetleri Saparmurat Efendi'yi '*Rahman'ın has kulu!*' mertebesine terfi ettirmiştir de, vakıf tarafından ödüllendirilmeye layık görülmüştür!"

"*Ve ibâdur rahmânillezîne yemşûne alel ardı hevnen!*" Rahman'ın has kulları, yeryüzünde tevazu ve vekar içinde yürüyenlerdir. Nasıl uygulanacak Saparmurat'a bu?"

"İyi de, onun devamı var: '*... kendini bilmez kimseler onlara laf attığında incitmeksizin, 'Selam!' derler, geçerler.*'"

"Yani?"

"Yani, *Ruhname*'nin yazarı '*nebi*' ilan edilir, '*hiçbir nebi, resul, peygamber ve evliya, asla kötülere eş olmadı*' söylemi doğrultusunda Niyazov ibra edilir, olur biter. Demokrasilerde çare tükenmez, Cancağızım. *Nebi*'ye muhalefet bozgunculuk sayılır, bilirsiniz, *nebi*'ler, muhalefete hesap vermezler."

"O kadar da değil!" demiştim ama bu on küsur sene önce, İslam'ın direneceğini sandığım yıllardaydı. Şimdi, artık her sakal uzatan, 28 Şubat'ta işleri bozulan, "*nebi*". Allah affetsin.

"Sibel'i de gördünüz işte, Allah için çok güzel bir kadın," diye anlatıyor bizimki, "boy bos! Dalyan gibi! Sıkmabaşken bile güzel, hatta belki de daha güzel, yüz kemiklerini ortaya çıkarıyor ya başörtüsü. Bir de partideki kadınları görecektiniz! Güpegündüz payetli, boncuklu tuvaletler giymişlerdi. Bellerine kadar açık, *straples*. Saçlar balyajlı, ekletmişler midir nedir, bellerine kadar uzun. Makyaj bir başka türlü. Gazeteden geliyorum ya, ben de bir paçozdum, bir kötüydüm! Kadınlar ezdiler geçtilerdi beni! Dışarıda Hermes çantalar, Gucci çizmeler, kat kat örtülü, içeride hepsi birer Ece Gürsel. Botoks, meme estetiği, hepsi var."

Ece Gürsel de kim ola? Hıncal Uluç'un '*sweetheart*'ıymış. *İyi ya.*

"Bizim yerli Kardeşyan," diye gülüyor, "Hıncal Abinin böyle mayışmış resimleri vardır bununla, Ece'nin bacaklarının arasından başı çıkar, hiç görmediniz mi? *Hürriyet'in* ekinde de yayınlamıştık?"

Şaşkın baktığımızı gördü, "Asıl bomba Fatih'in doğum resimleriydi! Fatih'in doğum resimlerini görecektiniz! Sibel, göbeğini öne pırtlatmış. Fondötenler, pudralar, simler, makyaj yapmışlar,

çatlakları, morlukları kapatmışlar, kaymak gibi karın olmuş. Ostrişler, güvercin kanatları, gül yaprakları! Bu Hüseyin diz çökmüş, deyin ki Brad Pitt'in bıyıklı Malatya versiyonu, Sibel'in çıplak göbeğine sarılmış, kulağını dayamış, veliahtını dinlemekte gözleri kapalı! Anlayacağınız, sadece büstü değil, dölyolu da altındandır benim ortağımın!"

(8)

Profesör Uçman destekli *best-seller* yazarlığı yeterince şaşırtıcıydı, Sibel Halay'la ortaklığı düpedüz sersemletici oldu. Anlıyoruz ki, *Erkekleri Kullanma Rehberi* yarım milyon satınca, Cihangir'de büyükçe bir yer kiralanıyor, "yüz yüze terapi" işine giriliyor. Burada da başarılı olununca müşteri portföylerini genişletmeye, "muhafazakâr kesime de hizmet verebilecek" bir ikinci merkez kurmaya karar veriyorlar.

"O doğum günü partisi büyük bir tevafuk oldu!" diye gülücükler saçıyor, dikkatimi çeken "*tevafuk*" kelimesi; Ak Parti iktidarının bir tezahürü de Ecevit Türkçesinin son izlerini de silmiş olması. İHL'liler ağızlarını açıp çatlatmaya başlayınca, düz liseli ve kolejliler savunmada, İngilizce parçalamaya başlıyorlar.

"Sibel'in de benzeş bir iş yaptığını böylece öğrenmiş olduk. Onun yurtdışından aldığı Yaşam Koçluğu ve Aile Danışmanlığı sertifikaları var. Burada başörtüsüyle okuyamadığı için ailesi basmış parayı Amerika'ya göndermiş, orada, George Washington Üniversitesi dediydi galiba, Davranış Bilimleri'nde yüksek lisans yapmış. Dönmüş gelmiş, Müslüman kadınlara yaşam koçluğu yapıyor. Siz bilirsiniz, abla, bu George Washington, koalisyon hükümeti zamanında örtülü ödenekten bir milyon dolar bağış yapıldı denilen üniversite, değil mi? Mesut Yılmaz'ın çocuklarının gittiği söylenmişti?"

Bilmiyordum.

"Her neyse," dedi, "Üsküdar'da, Tayyip Bey'in evinin yakınında, çok şık bir ofisi var Sibel'in. Örtülü olmalarının dışında hastalarımız arasında pek bir fark da yok. Sibel'e gidenler de, bana gelenler de eşleri tarafından aldatılan, psikolojisi bozulmuş, psikolojik şiddete maruz kalan, dayak yiyen kadınlar. Ona gelenlerin aralarında kara çarşaflılar da var, Mehtap Saroyan gibi Almanya doğumlu kadınlar da. Dayak yiyenlerin çoğu zaten üniversite mezunu. Hepsi aldatma ve şiddeti kabullenmiş oturuyorlar! Hepsi, hepimiz, Hah! Hah! Hah! içten içe biliyoruz çünkü, erkek neslinin azaldığı, kadın nüfusunun çok arttığı bir dönemdeyiz. Bizim beğenmediğimiz kocaları, Hah! Hah! Hah! bizden daha genç, daha güzel kadınlar anında kaparlar!

"Hiçbirimiz yerimizde durmuyoruz, öyle değil mi, Meral Abla, hepimiz yaşlanıyoruz. Hepimizin daha genç, daha akıllı alternatifleri var. Yaşam koçları olarak, biz kadınlara erkeği kendine kul köle etmesinin yollarını öğretiyoruz. Yöntemlerimiz farklı olabiliyor. Öyle de olması lazım, hitap ettiğimiz kesim farklı olunca, ürün farklılaşması normal bir şey. Sibel'in, Hazreti Hafza'nın kuması üzerinden açıkladığı bir durumu, ben NLP üzerinden, 'Oyun Teorisi' üzerinden çözümlüyorum."

Kirkor'un eski eşine gelince, "Onun çevresi bambaşka! Mehtap, duymuşunuzdur, evli bir kadının başına gelebilecek en büyük hakarete uğradı ve şahane bir şekilde atlattı! Üçüncü ortak olarak ona da teklif götürdük. O da sıcak bakıyor. Bakalım, şu yıkım işleri bir çözüme kavuşsun, tekrar konuşacağız. Ben Şengül'ün de aramıza katılmasını çok istiyorum. Çok iyi muhit yaptı o kadın da kendisine! Artık küçük bir ortaklık mı olur, kâr pay mı verilir, oturulur, konuşulur."

"Şengül" dediği de Sibel Halay'ın "doğum fotoğrafları"nı çeken kadın.

Mehtap Saroyan gibi, o da Belçika ya da Hollanda doğumlu bir işçi kızı, ebe. Fotoğrafçılığa heves edermiş, işe doğurttuğu bebeklerin resimlerini çekerek başlamış. Önceleri izin verdikleri

için teşekkür eder, hediye edermiş annelere. Talep arttıkça, satmaya başlamış. Doğum sonrası, doğum sırasmda derken, doğum öncesi göbeklere atlamış. Sürece mağrur babalar da katılınca İlhan'ın anlattığı fondötenli, gül yapraklı göbek fotoğraflarında "harikalar yaratmaya" başlamış. "Çok da akıllı, bizim Ayşe'yi kafakola almış, milyon versek, bizim yaptıramayacağımız promosyonu yaptırmış!"

Ayşe dediği, Ayşe Arman. Bizimkinin bir numaralı rakibi. Doğurmak üzereymiş, "Bu aralar biri var hayatımda. Beni çok heyecanlandırıyor," diye yazmış. "Adını duymam yetiyor. Kalbim her zamankinden hızlı atmaya başlıyor. Bu biri, bir kadın. Oysa, beni genelde, yok, her zaman! erkekler heyecanlandırıyor. Her şeyin bir ilki varmış demek ki! Ve ben, doğururken bile bu kadını yanımda istiyorum! Nisan'ın 4'ünde kocası dahil herkesi eksin. Peşimden Dubai'ye gelsin. Allah için, o da itiraz etmiyor, 'Madem bu kadar istiyorsun, peki,' diyor. Evet istiyorum! Doğumhaneye bir sevgilim girsin, bir de o. Yani ben söz konusu bu kadının varlığından sadece heyecanlanmıyorum, aynı zamanda ona acayip güveniyorum. Düşünün, doğumuma alacak kadar onu kendime yakın hissediyorum! Ama bir şartla, fotoğraf makinesini de yanında getirecek! Şengül, bir doğum fotoğrafçısı. Doğuma üç kala, onun varlığına ve yaptığı işe farklı gözlerle bakıyorum. Ve bu tür yeni iş kollarının fena halde desteklenmesi gerektiğine inanıyorum. Ve tabii, takdir edersiniz ki her doğum bir mucize, ben kendi mucizemin de görüntülenmesini istiyorum!'"

Ve Şengül, Dubai'ye gidiyor, hediyesini de götürüyor: "Anne için Marilyn Monroe elbisesi, kız bebek için melek kanatları! Ne kadar hoş değil mi? Akıllı kadınlar bunlar! Sibel, bizim kesimde, '*sevgili, metres,*' dediğimiz kadınların yasal hakları olması gerektiğini savunuyor. 'Gayrimeşru ilişkilerden doğan çocukların hakları korunmalı, ilişkiler daha ahlaki bir zemine oturtulmalı' diyor."

"Feministler duymasınlar, paralarlar sizi!" gibisinden bir şeyler gevelediydim, "Neden, abla?! En önden feministlerin sahip çıkması lazım!"

"Öyle ya," diyor, Mübeccel Atıye de, "neden resmi nikâh yapmak zorunda olsun ki kadın? Feminist perspektiften bakarsanız, istediği ile istediği gibi birlikte olabilir, çocuk doğurabilir. Para pul işleri kayıt altına alınsa yeter."

"Yaşa be Mücüş Anne!" İlhan, elini kaldırıyor, avcunu açıyor, "Şak" yapıyorlar, benim doksan dörtlük, profesör annemle! Gözlerime inanamıyorum!

"İlk söylediğinde ben de tepki duydum ama düşününce Sibel'in haklı olduğunu anlıyor insan. Erkeklerin yüzde seksen beşi zaten karılarını aldatıyor. Böyle bakarsanız, çok eşlilik var zaten. Ama hiçbir kadın da fakir bir adamın ikinci karısı olmaz, olur mu? Birçok hayat kadını şu an mağdur değil mi? Kırk yaşlarında psikolojisi bozulmuş bir sürü kadın, on günlük ilişki sonrası terk edilen genç kızlar var. Kürtaj yaptıran kadınlar var, dünyanın parasını verip kızlık zarını diktirenler var. Kadın hakları diye ortaya dökülenler görmüyorlar mı bunları?

"Durum ortada, ikinci, üçüncü kadınlar muhafazakâr kesimde 'imam nikâhlı eş,' diğer kesimde 'metres' veya 'sevgili' adını alıyor. Erkek, zaten resmi karısına sormuyor öteki kadını alayım mı diye. Ama bu konuda yasal düzenleme olursa, hiçbir erkek elini kolunu sallayarak metrese, ikinci eşe sahip olmaz. Çünkü yasanın çıkması demek, erkeğin mal varlığına ortak gelmesi demek, yasal yükümlülükler demek. Bugün olduğu gibi, 'Param var,' diyen herkes herhangi bir kadınla beraber olmaz.

"Televizyonda bir Amerikan dizisi var, iki avukat arkadaş, '*biz yasayı savunmayız, yasayı yaparız!*' diyorlar. Bayıldım! Yasalar mı yaşama uyacak, yaşam mı yasalara? Tabii ki birincisi! Ali Çakıroğlu gibi zengin, kariyerli, parası ve cinsel gücü fazla olan erkek çok eşliliği seçebiliyor işte. Seçmekle kalmıyor, ailesine de kabul ettiriyor. Gerçek bu! Bir de cesur, bir de cengâver, Sibel! Çıktı

basın toplantısı yaptı, 'Ben anti-feministim. Feminist tüm yazarların karşısındayım!' dedi, 'Beni sevmek zorunda değiller, ben de onları sevmiyorum!' Vallahi, örtülü mörtülü ama sizden benden daha özgür!

"İlerici Kadın Platformu'ndan bir İpek Öncü vardır, bilmem tanır mısınız? Bu İpek, platformdaki kadınlar adına, Sibel hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulundu. 'Anayasa ve yasalara aykırı sözlerinden dolayı hakkında cezai işlem yapılmasını' istiyorlar. Evlilik dışı çocuklara yasal haklar istemi, Anayasanın 10. ve 41. maddelerine aykırıymış. Ayrıca 4320 sayılı Ailelerin Korunmasına Dair Kanun'un hükümlerini de ortadan kaldırıyormuş. Ayrıca, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere de aykırıymış."

Orası öyle.

"Orası öyle ama siz iyi bilirsiniz, Avrupa'da *'Metres Yasaları'* da var.

"Yasal olarak evli olmayan, lakin fiili evlilik yürüten çiftler için geçerli olan yasalar var; Avustralya'da mesela 'metres', aile mahkemesine erkekle fiilen evlilik yaşadığını şahitlerle ispat ederse, kendisi ve gayrimeşru çocukları için hak talep edebilir. Fransa'da da '*Concubine*' yasaları var, yasal olarak evli olmayan çiftlere sosyal güvenlik, kısmi miras, vesaire haklar tanınıyor. Kadın belediyeye karı-koca hayatı yaşadığına dair yeminli ifade verir, yasal hakları tanınır. Mehtap, Almanya doğumlu olduğu için bu işleri çok iyi biliyor. 'Laikçi kesimin *imam nikâhı* korkusu saçma,' diyor o da. Sosyalist Feminist Kolektiften kadınlar gelmişler ona da. İmam nikâhı deyince bozulmuş gitmişler. Mehtap da diyor ki, 'Halk Partililerle, laikçilerle, *imam nikâhı hakkı* meselesi çözülmez, Avrupa Birliği tarikiyle daha kolay elde edilir.'

"Ben de sizden bahsettim, Meral Abla, 'Hocamız gelsinler, hukuk müşavirimiz olsunlar,' dedi Sibel Hanay, 'birlikte çalışmayı çok isterim.'"

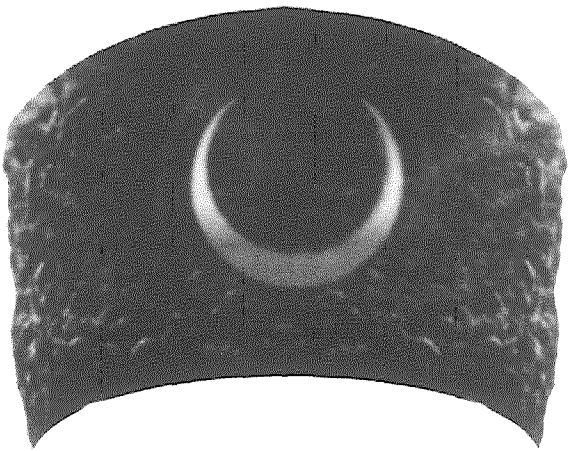

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kul Ahmedim gönül versem, bağrında gülleri dersem
Senden gayrı yar seversem, öldür beni öldür beni
Beni beni beni öldür, beni dost!
Aşık Kul Ahmet, 1932-1996

"Orijinal Beyaz Türk"

(1)

Ertesi gün, yine bir cuma. İlhan, *Hürriyet* gazetesinin düzenlediği "*Hürriyet Hakkımızdır*" kampanyasına katılacakmış, Semih'le onu erkenden İstanbul'a yolculadık. Ayvalık tostu derler, Mehmet Bey pek sever, annemi de aldık, kahvaltı çöpünü dışarı dökmeye çıktık. Dillendirmediğimiz bir amacımız da Mübeccel Atıye Hanım'ı Koy Sokak'taki evini kapatıp İstanbul'a, yanımıza taşınmaya ikna etmek.

İlkyaz, Ege'nin en güzel zamanı. Bölgenin vahşi sıcağı henüz ovaya inmemiş, karadan esen incecik bir yel, sarı-beyaz zeytin çiçeklerinin kekremsi tütsüsünü yüklenmiş, Sarmısaklı'yı turlamakta. Tostları paketlettik, Şeytan Sofrası'nda çaya oturduk. Ön masalardan biri. İleride, Midilli kıyılarında yelkenlerini doldurmuş süzülen Bodrum tirhandili. Annemin dudaklarında tanrıçalara yaraşır sabrın tebessümü, bizimle gelmesi için bin dereden su getiren Mehmet Bey'i dinledi, dinledi, "Sen 'sığla'yı bilir misin, oğlum? Bizim buralarda 'günlük' diye de bilinir. Canlı bir fosildir, sığla. Geçmiş çağların boranları, tufanları arasında her nasılsa yaşayakalmış, kadim bir varoluş. Bir relikt ağaç. Birkaç endemik daha vardır

onun gibi. Kazdağı göknarı. Kasnak meşesi. Kral eğreltisi. Datça hurması. Ege'nin aborjinleridir bunlar. Şu koskoca gezegende bula bula bu toprakları bulmuşlardır, başka yerde olamazlar.

"Sana bunları neden söylüyorum? Sana bunları kendimi bu Ege bitkileriyle bir tuttuğumu anlatabilmek için söylüyorum. Benim için endişelendiğinizi bile bile karşınıza geçip 'Mavi rüzgârları bırakıp, sizinle İstanbul'a gelemem oğlum,' deme cesaretini toplamak için söylüyorum."

"Estağfurullah, hocam! O ne biçim söz?!"

"Öyle, öyle... Haklısınız, çok ihtiyarım. Her yerim ses veriyor. Yüzüm nicedir sığla kabuğu gibi, her gün yeni bir yarık açılıyor. Üstelik kara yürekli uğursuz amca kızlarına da yenik düştüm." Gülüyor!

"Güler, Hestia'yı kovdu, yedi evleri istimlak etti. İncir ağacı dikti cömert tanrıçanın ocağına. Tandırlar yanmaz oldu. Suzan, Ayışığı Manastırı'nı çevirdi. Gelinlerin, yaslı kızların, bakir delikanlıların, çok çekmiş ihtiyarların boyunları büküldü. Homeros da uğramaz oldu. Haksız mı? Değil! Nasıl baş etsindi yiğit Odysseia'nın ahşap gemisi, 52 metrelik alüminyum Nazenin'iyle Angaralı İncilus'un?"

"*İncilus?*"

"*Rahmi Koç'un buralardaki mahlası, İngiliz Rahmi.*"

"*Anlıyorum.*"

Gözleri kırlangıç kıvraklığında süzülen tirhandilde, "Sen hiç okumadın *Odysseia*'yı, Mehmet oğlum," diyor, "Sana *Odysseia*'yı okutmadığı için rahmetli babana hırslanırım. Öyle hırslanırım ki, hiç söylemedim size baban İhsan Sedes Bey'le aslında Ankara'dan, Dil Tarih'ten tanıştığımızı. Ben '41 mezunuyum, İhsan Bey benden bir sene sonra, '42. Ben arkeolojidenim, o Fransız filolojisinden ama okullar böyle kalabalık değildi o zamanlar. Birbirimizi tanırdık. İyi tanırdık.

"Rahmetli babaannen Azimet Hanım'ı da iyi tanırım. 'Azametli Azimet!' diye yaka silkerdi Behiyecik! Ama çilekeş bir ka-

dındı o da. Balkan Savaşı'nda kaybettiği dedenden küçük bir maaş bağlamışlardı, İhsan Bey'i zar zor okutuyordu. Tatlı bir Selanik ağızıyla anlatır dururdu. Geçen gece rüyama girdiğinde öğrendim, meğer Azametli Azimet Hanım da Arnavut Recep Baba Dergâhı'ndanmış. Mütedeyyin bir kadındı ama yobazlığını görmedim. Şu gençler var ya, bakın, aşağıda sağda. Aşklarını doğrulayan ilahi bir merci karşısındalarmış gibi huşu içinde, sarmaş dolaş denizi seyredenler. Bizim de onlardan farkımız yoktu. Yanlış söyledim, vardı. Bizim aramızda genç subaylar da vardı. Üniformalarıyla gelir, derslere girerlerdi. Meral'in babasını da öyle tanıdım. Denizaltı arkeolojisine meraklı, çakı gibi bir denîz subayıydı. On sekizinci yüzyıl Osmanlı batıklarıyla ilgileniyordu. Çeşme Baskını sırasında batırılan Ziver-i Bahri kalyonu.

"Serbestlikte bu gençlerden farkımız yoktu ama aleni aşk meşk de yoktu. Erkekleri tahrik edebileceği düşünülen davranışlarda bulunmak, cilveleşmek, Cumhuriyet kadınları için düşünülemeyecek şeylerdi. Mahrem yerlerimize dikkat çeker diye tuhafiyeciden iç çamaşırı satın alamazdık; geçen gün televizyonda gördüm, 'salla salla gül memeler oynasın' diye, pavyon çingenesi gibi kalçasını dövüyor kadın. Gerdan kıvırmak, göbek atmak ne kelime, biz utanır, çiftetelli oynamayı bile kendimize yakıştıramazdık.

"Cumhuriyet, bizim toplumsal görevler yüklenebilen, eğitimli, bilgili, ölçülü kadınlar olmamızı öngörmüştü. Darülbedayi'den, siyasetten, savaştan, bilemediniz, sinemadan konuşurduk. Ta ki senin annen öğretmen okulundan gelip gruba katılıncaya kadar, aşkın lafı bile yoktu! Ne güzel bir kızdı, Behiye!

"Biz düz liselerdendik, Behiye öğretmen okulundan. Vazifedeyken çıkan yeni yasadan istifadeyle geldi. İhsan Bey, annene çılgınca âşık oldu! Okulu bitirir bitirmez de evlendiler. Behiye, ikinci sınıftaydı, fakülteyi bıraktı. İhsan Bey, öğretmenliğe dönmesine de izin vermedi. İhsan Bey'e Behiye'yi eve kapatmış olmasından dolayı da hırslanırım. Sustalı maymuna çevirdi güzelim kadını.

"Hem yetim, hem öksüzdü, Behiye. Babası Birinci Dünya Savaşı'nda şehit olmuş, ardından annesi de ölmüş. Teyzesi büyütmüştü. Şehit maaşı aldığı için bize kıyasla zengin sayılırdı.

"Niye anlatıyorum şimdi sen bilmezmişsin gibi bütün bunları? Hafızamı sınıyorum zahir. Bunamadığımdan emin olmak için. Bir de, nezdinizdeki inanılırlığımı güçlendirmek için ki, hezeyanlarıdır ihtiyar bir kadının diye yabana atmayasınız söylediklerimi."

Ne haddimize!!!

"Teessüf ederim, hocam, haddimize mi düşmüş! Size böyle bir ihtimalin izlenimini vermiş isem, ayrıca çok üzülürüm!" dedi Mehmet Bey, "Ama İhsan Bey'e haksızlık etmeyelim, bana *Odysseia*'yı okutmamış değil! Kitabı verdiği günü dün gibi hatırlarım. Pek az gülerdi zaten, bilirsiniz, o sabah da pek asabiydi. Kaşları çatık, kitabı uzattı, 'Bu hazine kadim Grek ve Roma'nın terekesidir,' dedi, 'her münevverin mitologya bilmesi zaruridir.' Annem, her zaman yaptığı gibi arkasında durmuş, paltosunu tutmak için bekliyordu. Ona da, 'Bugün buna sokak yok, Homeros okunacak,' diye tembihledi, 'hemen başlasın, akşam geldiğimde kontrol edeceğim.' Annem, malum, babamın sözünü ikiletmezdi, o çıkar çıkmaz kitabın başına oturttu beni. Okumayı yeni yeni söktüğüm yaşımdaydım, hocam. 'Ody,' diye başladım, 'Ody-s.' Odys, bir *s* daha. Sonra, *s*, *e* ve *u*, *s*. 'O-d-y-s-e-u-s.' Olmadı, 'O-d-y-s-s-e-u-e-s'. Odysseus. Çabaladıkça battım! Khimaira, Andromakhe, Athena, Aphrodite derken, kitap felaketim oldu. 'Hera çoğu kere aşağılık bir kadın olarak gösterilir. Babil'den beri süregelen astroloji yerini astronomiye bırakmıştır' bölümüne gelince, bir daha geri dönmemek üzere koptum!

"Kopuş, o kopuş!

"*Odysseia*'dan kopuşum, Tebareke'den kopuşumla da eşzamanlıdır, efendim. Babaannem, yatsıdan önce okumak sevaptır diye, her akşam yemekten sonra Tebâreke suresini ezbertmeye çalışırdı: R-a-b-b-e-i h-i-l-l-i v-e-r h-a-r-a-m ve b-e-e-l-e-d-i-l

h-a-r-a-m... Gözlerimin önünde dans eden harfler, biri diğerinden oynak. Dayağı göze alıp yukarı mahalleye top oynamaya kaçardım. Hasılı, dayak arsızı olduğum uzunca bir süreç yaşadım!" Gülüyor! "Ana oğul Sedeslerin bana özel garezleri olduğundan emin olduğum bir süreç!"

"Poseidon, böyle bir şeydir, oğlum," diyor Mübeccel Hanım, "*'Ne dinmez kin ve garezine anlam verebiliriz, ne de neden böylesi bir öfkeyle çullandığına üstümüze.*' Ölçüsüz, dizginsiz, mesnetsiz, amansız tahakkümün simgesi. Kâh İhsan Bey gibi çullanır üstümüze, kâh Cunda'yı parselleyen müstemlekeciler gibi tarumar ederler habitatını, kökü dışarda kalır sığlanın.

"Yazdığın o kitap, *Genç Yaşta Ölüm* var ya senin, o kitap Odysseia'nın kendi elleriyle bir başına yaptığı tahta sal gibi. Odysseia, fırtınalar, şimşekler, azgın dalgalarla günlerce aç susuz boğuşur o salın üstünde. Ayaza, çiye, kırağıya karşı durur. Nihayet karaya ayak bastığında, onu düşündüren şey nedir biliyor musun? Açlık, susuzluk değil, maişetini nasıl temin edeceği değil. Onu düşündüren, kendilerine kavuşmak yolunda çektiği çilelerinden habersiz yaşayan uygar insanların tepkileridir. Şık beylerin, zarif hanımların karşılarına kadidi çıkmış bedeni, paramparça giysileriyle nasıl çıkacağını, onlara nasıl davranması, ne demesi, kendisini nasıl anlatması gerektiğini düşünür. O uygar insanlar, aslında tam karşıtlarıdır kendisinin. Bir sürü ahmak, kafasız, duygusuz, düşüncesiz varoluş. Nihayetinde hepsi tutkularına, güçsüzlüklerine, düşüncesizliklerine kurban gidecek, geride hoş bir seda olsun bırakmaksızın, yeryüzünden silineceklerdir ama Odysseia bilir ki, İthake'ye varabilecekse onların refakatinde varabilecek, tayfasını, yoldaşlarını, yol arkadaşlarını yine onlar oluşturacaklardır. Bunları neden söylüyorum?

"Meral anlattı bana, *Genç Yaşta Ölüm* matbaadan çıkmış. İstanbul'da dönüp dağıtımına nezaret etmeniz gerekiyormuş. O kitap da senin İthake'n, senin menzilin, Mehmet oğlum. Karıkoca sağlıcakla gidin, yapmanız gerekeni yapın demek için söylüyorum.

"Senin ömrün müdafai nefs ile geçti. Önden kaplan, arkadan sırtlan, sağdan yılan, soldan gergedan hücumlarının savunması ne demektir, bunun tarifi sadece dile kolaydır. Neden böyle oldu? Doğrusunu söylemek lazım geldiğine göre, seni dünyaya geldiğin zaman getiren kadere sövmek gerekecek. Lakin, kadere intizarı zayıflık saydığımdan, ben hep geri durmaya çalıştım kötü sözden. Feleğe atıp tutmak marifet azlığına işaret eder diye sustum. Ama artık görüyorum ki, marifet insanda değil. Ağzınla kuş tutsan kurtulamıyorsun kaderin ağlarından. Onları dokuyan da zamanın ruhunu olumlayan 'doğru siyaset'ten öte bir güç değil. *Zeitgeist.* İnsanlar içine doğdukları dönemin hâkim doğrularıyla yoğruluyorlar, Mehmet Bey oğlum. Ömürleri şekillendiren, zamanın hâkim doğruları.

"Ne yazdın o kitapta, kimleri, neye karşı uyarmayı kendine borç bildin, bilmiyorum. Bildiğim, bu kitabının şen şakrak bir iyimserliğin göbeğinde doğduğu. Yaşadığımız yıllar 21. yüzyılın parlak bir gelecek vaad ettiğinden kimsenin şüphesinin olmadığı yıllar. Yürüdüğümüz yolun doğru yol olduğuna hiç olmadığı kadar güvendiğimiz yıllar. Devrile evrile en iyi yönetim biçimini de, ekonomik sistemi de 'buldu!' insanoğlu. Liberal demokraside karar kıldığı anlaşılıyor. Suudi Arabistan'dan Honduras'a, Amerikan sermayesi ile ağız birliği içinde internet takviyeli akademisyenler, 21. yüzyıl gençliğini elbirliğiyle şekillendiriyorlar.

"Altmış dört yıllık hocayım, paçozlaşmanın böylesine büyük bir ittifakla onaylandığını görmedim, oğlum. Dünyanın doğru yolda olduğuna bu denli güvenilen bir dönem yaşamadım. Muhalefete kimsenin ihtiyacı yok. İslam bile ilerici bir dayanışma dini olmayı başarmak üzere. Müminlerine zorluk çıkaran unsurlarından teker teker kurtuluyor. Kim derdi ki, Vahabiler, tavaf eden hacılara verdikleri rahatsızlığı içlerine sindiremez olacaklar da, Muhtar'ın buzlu kolasıyla telafi etmeye çalışacaklar Kabe'ye nazır beş yıldızlı otellerinde Mekke'nin. Suudi kadınlar soyunma

kabinlerine çevirdiler Türk Hava Yolları uçaklarını, İstanbul semalarına girmeleriyle birlikte hicaplar fora. Özgürlük, barış, hoşgörü, refah dolu olacağı beklenen günlere yenilenmiş dinlerinin rehberliğinde giriyorlar Müslümanlar.

"Velakin, ne kadar kolaylaştırmaya çalışsalar da nafile.

"Murphy kanunudur, bir yerde bir çatlak oluşmaya görsün, o çatlak ille de büyüyecektir. Hoşgörü saldırısına Gül bile dayanamadı, 'İslam dini esasen terör dinidir,' buyuran '*Yanılmaz*' Papa'ya, dilediği yerde, dilediği kişilerle, huzur içinde baş başa görüşme izni verdi, Dışişleri Bakanı. Milli Görüş, Türkiye'nin özdeğerlerini koruyarak, arkasına tarihinin verdiği kuvveti alarak daha hızlı adımlarla yürüyebileceğini savunurdu. *Zealotry*'den *Herodianism*'e dönüşümdeki bu hız, bana dizginlenemez bir yaşayakalma güdüsü, arlanmaz çıkarcılık söylüyor. Bu ülkenin kırmızı çizgileri yok, oğlum, derin hassasiyetleri yok. Ne görüyorsan, öyle. Yalın, sathi, doğrusal ve anı yaşayan bir toplum. Siyaset, iki boyutlu bir yapbozdaki resimleri denkleştirme becerisinden ibaret. Derin devlet dediğin de laf ola, beri gele.

"Garip Çıkmazı'ndaki Agios Yannis harabesinin restorasyonu da bizim Angaralı bakkal Vehbi'nin 'İncilus' oğluna kaldı. Agios Yannis'e Türkiye'nin ilk beynelminel gazozcusunun muhterem pederinin adını verdi, Rahmi: Necdet Kent Kütüphanesi. Uygun kalıntı bulabilirse, bir müze de Tavuk Adası'nda açacakmış, bizim İncilus, öyle söylüyor. Özgüven patlaması yaşıyorlar. Oysa, fitratları itibariyle alçakgönüllüdür, Türkler. Kişi başına on bin doları duyan, despotun ayaklarının altına firlatıveriyor Pembe İncili Kaftanı. Şan olsun!

"Necdet Abi, hemşerimiz, büyüğümüzdür. Hariciyeciydi, rahmetli. Büyük Savaş'ta Musevi Türkleri gestaponun elinden almasıyla tanınır. Açılışta kurdeleyi, ortak dostlarıymış, Bartholomeos kesti. CNN bermutat naklen yayın arabasını kaptı geldi. Papa'yla el sıkışırken çekilmiş bir fotoğrafi varmış Bartholomeos'un Vatikan'da. Muhtar'a onu imzalamış, vermiş. Ne alaka diye sor-

mayacaksın. Atlanta'daki Coca-Cola ofisinde, duvarda asılı durumuş. Sunucu delikanlı, durdu, durdu, gösterdi. Niye?

"Devir, Muhtar'ın devri, oğlum. Devir, Rahmi'nin devri. Ne diye eveleyip geveleyip duruyorum ki, lafı ağzımda?! Devir, bizim devrimiz!

"Asırlık tevellüdüme bakmayın, çocuklarım. Türkiye'ye 21. yüzyıldaki geleceğinden geldim ben. İlahiyata dair mülazahatını hesaba çekileceği güne temlik edenlerdenim. Nizamı âleme dair duygu ve düşüncelerimi Kıyamet gününde Yaradan'ın bizzat kendisiyle paylaşmak üzere saklı tutuyorum."

"Lütfen, anne! Duyacaklar!"

"Söz gelimi, kızım! Söz gelimi! Tanışıp soru yöneltebileceğim bir tanrı bulamayacağımı da biliyorum."

(2)

Biz geldikten hemen sonra İstanbul plakalı siyah Mercedes Vito'dan boşalan aileyi kastediyordum. Saç diplerini kapatan elastik bantlar da dahil olmak üzere sıkıca örtülü kadınlar, *iPhone*'larını ellerinden bırakmayan erkekler, ince parmakları klavyede arı gibi mesajlaşan asık yüzlü ergenler. Az ilerideki masaları birleştirmişler, genç garsonları haraca kesmekteydiler. Üçü oğlan, elden çıkmış beş çocuk, şeytanın ayak izi olduğu söylenen formasyonu muhafaza eden kafese tırmanmış, bağırış çağırış demirleri sökmeye çalışırlarken, büyüklerinin müdahale etmeyi akıllarından bile geçirmedikleri serilmiş oturuyor olmalarının tasdikinde; gözleri gibi kulakları da bizde.

"Duysunlar, kızım. Duysunlar," diyor Mübeccel Atıye Hanım, "nasıl demiş, Neyzen, '*Ne şeriat, ne tarikat, ne hakikat, ne töre: Süremez hükmünü bunlar yaşadıkça bu küre; Cahilin korku kokan defterini Tanrı düre! Ma'rifet mahkemesinde verilen hükme göre, Cennet iflas eder, efsane-i Âdem de geçer.*'"

O da gözlerini onlara dikti, otu ota suyu suya katan oğluna nihayet ama sövmek suretiyle müdahale eden heybetli adamı saklamadığı bir istihfafla seyrediyor. "Yaratan'ı cihanşümul olmayan Müslümanlar, böyle oluyorlar, Mehmet Bey oğlum. Sadece kendilerine ait olanı seven, sadece kendilerine ait olana değer veren kozmik oda Müslümanları. Her şeyi Allah için yaptıklarını savunurlarken Allah'ın kullarına kulak asmayan, yaşam tarzlarıyla Yaratan'ın buyruğunu karıştıran Müslümanlar. Aslında tapındıklarının babaerkil nizam olduğunun idrakında olmayan, medeniyetlerinin temelinde Tanrı buyruğu değil, bireysel yaptırım yatan Müslümanlar. Günahın, sevabın kesin olarak belirlendiği, doğrusal, çıkıntısız, en yalın hatlarına indirgenmiş, sığ bir dünyanın yontulmamış müdavimleri."

"Anne! Lütfen ama!" Aldırmıyor!

"İslamcıları sevmiyorum, kızım. *Super individuo*, bunlar. Aşırı bireyci. 'Allah kaşınacak tırnak vermesin' sözü bunlar için söylenmiştir, hesapsız iş yapmazlar bunlar. Dünyalarında ince elenip sık dokunulması gereken vukuatlar olmaz. Nüanslar, gri alanlar yoktur. Olmadığı için sanat da, bilim de yoktur. Cihanşümul adaleti zaaf sayarlar. Bükülemeyen bileğin öpülmesi aklın gereği fırsatçılık zekânın ürünü olarak kabul görür. Mürekkep yalamışlarımızı camilerden kaçıran çokça da bunların pozitivist hoyratlıklarıdır. Kadınların ziynetlerini zapturapt altına alacağız diye uğraşırlarken, ayaklarının altındaki zeminin kaydığını fark etmediler, nitekim. Geldiğimiz bu noktada, derin derin düşünmekteyim, kim alacak Melis'i abuk subuk medyumların elinden?

"Jetski meraklısı 'modern' müftümüz mü, eteğine kan bulaşmış diye Nilgün'ü camiden atan 'takva ehli!' hoca'nımlar mı? Yardım edin, temizlensin değil mi? Nerde! Kızcağıza söylemediklerini bırakmadılar, ağlamaktan içi dışına çıktı, yavrucağın.

"Son yıllarda camilerde böyle kerametleri kendilerinden menkul birtakım cazgır kadınlar da türedi, kızım. Feminizmle İslam'ın diğer bir garip bileşkesi. Sibel Halay gibi perdahlı da

değil bunlar. Nilgün örtülü olmasaydı şiddet kullanmaya cesaret edemezlerdi. 'İsevi'yim' demeyi akıl etseydi kurtulurdu, hatta ve büyük ihtimalle, ehli kitaptır diye etrafında pervane olurlardı. Külli inkâr, kısmi onaydan itibarlıdır bu ülkede. Ne diyelim? Allah, Ege'nin mavi rüzgârlarını saçlarında hissetmeyi bu kadıncağızlara da nasip etsin. Amin."

Sesini alçaltmıyor bile. "Kurttan mı korkarmış, yavrum, ölmüş eşek? Bizi İnönü'nün *laik-hümanist* kadrolarına evlatlık verirlerken düşüneceklerdi."

(3)

"Her ne kadar Atatürk'ün *laik-milliyetçi* dünya görüşünü kıyısından köşesinden yakalamışsam da, ben İsmet Paşa'nın '*laik-hümanist*' tezgâhında şekillenenlerdenim, Mehmet Bey oğlum. Hamurum Anadolu arşipeli ve ilkçağdan yoğrulmuştur, Azametli Azimet Hanım'ın *Tebâreke*'sine ilişkin tecrübem de sizinkini aratmaz. Cumhuriyet aydınlarının '*insan zekâsının aslına*' inmek iştiyakıyla yanıp tutuştukları yıllar, '40'lar. Milletin kurtuluşunun '*Nev Yunanilik*'te olduğuna iman edildiği yıllar. Kadim Yunan ve Latin kültürü, Türk kültürüyle kaynaştırılacak, böylece oluşturulacak alaşımın ışığında '*evrensel vatandaş*' yaratılacaktı. Maarif Nazırımız Hasan Âli Bey, Yakup Kadri Bey, '*Türk hümanizmi*'nin mimarları. Lise müfredatına eski Yunanca, Latince ekletmek için verdikleri mücadele destansıdır. '*İnsan zekâsının aslı Yunan'dadır*' inancıyla yetişen asimilasyon gönüllüleriydik biz. Ehlisünnetten ayrılacağımız belliydi."

"'*Biz*' derken?"

"İhsan Bey Fransız filolojisinde, Halet'le ben arkeolojide, Muazzez İlmiye Sümerolojide. Mutezile mukallitleri. Hem katıldık, hem de coşkuyla katkıda bulunduk o görkemli projeye. Behice Abla Michigan'dan, Niyazi Berkes Chicago'dan geldiler.

Sosyolojide derse giriyorlardı. Rahmetli Muzaffer Şerif felsefedeydi.

"Komünist Muzaffer'in Harvard'dan geldiğini, bilir miydiniz? John Reed'in ahbabı olduğunu söylerlerdi. John Reed'i hatırlarsınız? *Dünyayı Sarsan On Gün*? Talihsiz Amerikan kızılı, Reed? Sizi rencide etmek istemem evlatlarım ama gerçek şu ki, *Türk hümanizmi* projesi komünizmin de Amerikanyadan alınmasını öngörmüştü. Öyle de oldu. TKP davasından tutuklandığında, Muzaffer'i Amerikalılar serbest bıraktırdılar. Akabinde Princeton'da işe koydular. Muzaffer Şerif, İzmir Amerikan Koleji mezunudur.

"Mihri'yi de Amerikalılar eğitti. Missouri'de iktisat okudu, '40'ta geri döndü. O yıllarda TKP'nin İstanbul il sekreterliğini David Nea veya Mea diye başka bir Amerikan kızılı yürütüyordu. Parti onun aracılığıyla girdi. Merkez Komite, İngilizce toplanıyordu zahir. Bu işlerden elini ayağını çekti sanırdım, geçen seçimlerde, İstanbul adayları arasında ismini gördüm Mihri'nin. Sosyalist Demokrasi Partisi listesinden katılmıştı. *Kaiser* Nejat'ın akranıdır, Mihri. Nejat Eczacıbaşı. Nejat da Robert Kolejlidir, *Kaiser*'liği doktorasının Almanya'dan olmasından. Rahmi, bizden hayli küçüktür ama o Robertlidir. Oğul Kent, Muhtar yani, daha da küçük, ama Tarsus Amerikanlı.

"Sizin kuşağınızdan ayakta kalan solcuların da müşterek vasıflarıdır Amerikan kolejlilikleri. Robertli değillerse, Tarsuslu, değillerse Talaslı olurlar. Bizde de öyleydi. Muazzez'le benim dışımda hepsi Amerikan yükseköğretiminden lisanslıdırlar. Varsa bir müştereğimiz, '*serbestiyet*'e duyduğumuz büyük iştiyaktan gelir. Cumhuriyet bize, bizden başka kimsenin esamesinin okunmadığı bir ülke bahşetmişti, serbestiyet bizi mest etti.

"Dikkatinizi çekerim: *Özgürlük* değil, *serbestiyet!* Özgürlük, selahiyet ima etmez, Mehmet oğlum. Selahiyet ima eden serbestiyet: *Utendi et abutendi* serbestiyeti. Latince öğrenemedik ama Roma'nın menfur *utendi et abutendi* serbestiyetini anında

benimsedik: *Kullanmak ve tüketmek.* Varoşumuza dair her şeyi, tarihi, ilahiyatı, mukaddesleri, gelenekleri, görenekleri, sanatı, edebiyatı, müziği, eski eserleri, tabiatı, toprağı, suyu, bizi var eden her şeyi ama her şeyi ve her şeye dair her şeyi *kullanma ve tüketme* selahiyeti! Bu bağlamda Amerikanyalılara benzeriz. Orada da çulsuz göçmenler, artık çıkınlarında ne getirebildilerdiyse eski dünyalarının kültürlerinden, yeni dünyanın tüketimine sundulardı. Evladül ayal evde ekmek beklerken, atalarımdan yadigârdır, mahremdir diye hazinelerini saklayacak halleri yoktu. George Soros bunlardan birisiydi. Sizinkilerle iyi anlaşması yoksulluğundandır, muhafaza etmeye değecek geçmişi o fakir Yahudi'nin de elinden alınmıştı. Nesi var nesi yok, paraya tahvil etti. Bu topraklarda da aynı desperado satış yaşandı. Büyük Mevlânâ *utendi et abutendi* serbestiyetinin ilk kurbanlarından. Mevlânâ'nın ölümü, Müslüman entelektüelin ölümüdür. Amerika neden sahipleniyor sanıyorsunuz, hazreti?"

(4)

"Yanlış anlamayın, Atatürkçü olmanın kötü bir yanı yoktur. Sevmenin, âşık olmanın da kötü bir yanı yoktur. İyi olmaya çalışmanın hiç ama hiçbir kötü yanı yoktur. Cumhuriyet aydınlarının hepsi başlangıçta iyi insanlardı. Kocaman Kuvvacı yürekleri vardı. İslamcılardan daha iyiydiler, çünkü halkı Allah istediği için değil, kendi iyiliklerinden, insancıllıklarından dolayı severlerdi.

"İskilipli Atıf Hoca'yı salt insan olduğu için birisini severken görebiliyor musunuz? İskilipli Atıf Hoca'nın âşık olduğunu düşünebiliyor musunuz? Halkı ölümüne sevenler, Atatürkçü aydınlar. Atatürkçü aydınlar Türk halkımızı çok sevdiler. Atatürkçü aydınlar köylüyü efendileri ilan ederken, kendi mezarlarını kazdılar. Herkesi entelektüel kılabilsinler, bu rolü herkes oynayabilsin diyerekten, kendilerini yok ettiler.

"Bugün artık biz Türkler, hepimiz aydınız. Düşüncelerimiz ve duygularımızla evrensel medeniyetin bir parçasıyız ve tabii yasalar var. Geldiğimiz noktada aydın olmak için akıl sahibi olmak bile gereksiz. Mesela sosyal medyada sizin sokak köpeklerine kötü davrandığınızı cikcikleyiveririm. Ya hayvanlara iyi davranır aydın olursunuz ya da kara kalabalıklara katılırsınız. Veya elinize bir açıköğretim lisansı tutuşturur, aydın ilan ederim sizi.

"Paçozlukta eşitlenildi, Mehmet Bey oğlum.

"Yaşar Nabi, Hasan Âli'nin has dostu, hayranı. Mevlânâ'nın birtakım rubailerini Türkçeye çevirdiği için *'aklıyla Batı'da, gönlüyle Doğu'da'* diye tasnif ederdi üstat, Maarif Nazırımızı. '40'lı yıllar! Mevlânâ, dört yüz yıl sonra ve ilk kez ve Latin harfleriyle Türkçede! *'İmdi ne yapmalı ey Müslümanlar? Çünkü ben kendimi tanımıyorum! Ne Hıristiyan, ne Yahudi, ne Zerdüşt, ne de Müslümanım!'* Müthiş bir seçimdi!

"Hasan Âli Bey'i gayrete getiren, Doğululuğu değil, Masonluğudur diye düşünürüm. Kitabının girişi de aklımdan çıkmaz. Böyle alt alta, rubai gibi yazılmıştı: *'Mevlânâ varlığın mistisizmini; Ve aşkın lirizmini sezerek, / gözü yaşaranlara / Ölmeyen bir arkadaştır.'* Bu yaşıma geldim, hâlâ lûgata bakarım, Mehmet oğlum: *Lirik* ne demekti, *mistisizm* nedir? Neden Fransız dilini seçmiştir Maarif Nazırımız anlatabilmek için hazreti, bir ecnebiye anlatır gibi ama Hazretin kendi öz be öz torunlarına? Garip, değil mi?"

"Çok!"

"Anlaşılmasın diye uğraşmış olamayacağına göre, ne? Belli ki, Üstadın Rumi'yi anlaması için bizzat kendisinin ihtiyacı vardı Fransızca tercümeye. Bu doğruysa, Yaşar Nabi yanılmaktadır, Hasan Alî'nin aklı gibi gönlü de çoktan iltica etmişti Batı'ya. Ya da Rumi Hazretlerinin torunları gibi kendisi de Fransız olmuş olmalı Mevlâna'ya. Hasılı, sadece eski Yunanı değil, eski Roma'yı değil, Rumi'yi de sunduk arlanmaz tüketime. Şimdi artık Elif

Şafak'ın dervişleri, patlıcan, domates soyup güveç pişirmektedirler, postun üzerinde mırmır demeye başlamadan önce 1243'te.

"*Türk hümanizmi* başarılı oldu. Şimdi sorsanız, bir Fransa'nın, bir de Rusya'nın entelijensiyası müthiştir, derler. Öyle değil. Toplumu dönüştürmekte her ikisinden de yamandır Türk entelijansiyası. Hakkının teslim edilememe nedeni, Türk-İslam ruhi ikliminin bilinmiyor olması. Nelerin nerelerden nerelere dönüştürüldüğünün içinden çıkmaya en üretken oryantalistlerin nefesleri bile yetmedi. Mamafih, gerek de kalmadı. Ne zaman ki bu toprakların okumuşları, Batılı aydınların otağ kurup kendilerini bekledikleri mahfillere avdet ettiler, oryantalistler işi bıraktı.

"Müslüman Türkler, Müslüman Türkleri, Müslüman Türklere, Hasan Âli misali Batı üzerinden izah eder olduklarında, oryantalistlerin görevleri sona ermişti. Arkası çorap söküğü gibi gitti. '*Lyrique*'ten '*life-style*'a bir arpa boyu yoldur, Mehmet oğlum. Göz açılıp kapanıncaya kadar alınır. Nitekim, iki kuşak bile sürmedi. Şimdi artık Elif Şafak yazıyor, Madonna okuyor. Körler ve sağırlar birbirlerini ağırlamaktalar muhtelif beynelminel seanslarda. Sorun nerede biliyor musun, sorun bu kültürü gerektiği gibi tüketememelerinde. Yoksa, üretim kolay. Üretimi denetmek de kolaydı.

"Kimin haddine düşmüştü Mehmet Bey oğlum, Kur'an'daki ayetlerin izlerini Tevrat'ta, Tevrat'takilerin izlerini Akad metinlerinde, değilse Sümer tabletlerinde, olmadı Maya'da sürmek? Allah'ın kelamını *kullanmak ve tüketmek*?

"Ben hocalık kariyerini inşa ederken dininden olanlardanım. Bunda şaşılacak bir şey yok. Kimbilir hangi nakkaşın dört bin yıl önce ince ince kazıdığı kil tablette Tanrı Enki'nin ölümlü Ziusudra'yı kenara çekip, '*bizden bir Tufan dünyayı kapsayacak, insanlığın tohumu yok olacak*,' diye uyarmış olduğunu dünya gözüyle görüp okuduğunda, Tekvin'deki Rab'bin '*insanları yok etmek için bir Tufan yapacağım*,' tehdidi de, Ankebut suresinin bildirimleri de, *Marduk* da kadük kalıyor, Mehmet Bey

oğlum. Ruhaniyat noktayı nazarından bahsediyorum, elbette, yoksa hikâye güzel hikâye, onca yıl sektirilmeden intikal ettirilebilmiş olması ayrıca takdire şayan. İsa, Musa ya da Hazreti Muhammed'in, büyük adamlar, büyük düşünürler olarak saygıyla yad edilmeleri halen de esastır akademik mahfillerde. Lakin, meğerki, akçeli jeo-arkeolojik kazılara ipuçları olsunlar, mucizeler gönül tellerini titretemezler okumuşların. Gelin, görün, benim kuşağım şüpheler içinde kıvranır, Allah'a yakıştıramazken kendisi hakkındaki bir sürü tevatürü, Diyanet de orada yoktu, İlahiyat da. Bir Allah'ın kulu çıkıp da, '*tabletlerde öyle yazıyor ama aslında...*' diye başlayan tek bir cümle etmedi! Hiçbir yorum getirmedi! Getireydi peşinden giderdik, biliyor musun? Dinin büyüsü böyle bir büyüdür çünkü. Ulema tabletleri göz göre göre inkâr edince, biz de onları dinlemekten vazgeçtik. Yine de aramızdan Yaratan'ı toptan inkâr eden de pek çıkmadı. Belki bir Mihri. Ama kitabi öğretiyi müzikle, edebiyatla, popüler felsefeyle hatta ekonomiyle zenginleştirip yenilir yutulur hale getirmekten de geri durmadık. Etkin müminliği kültürel eyleme, İslam'ı sosyal yardım teşkilatına dönüştürmeden rahat etmedik.

"Ak Parti iktidarı bizi fenersiz yakaladı. Şaşıp kalmamız bundandır."

(5)

"Aklımın doğrularıyla eğitiyordum çocuklarımı. Oysa, her hakikat kabul göreceği zamanı kendisi tayin ediyor. Olgunlaşmayı hızlandıracağız diye meyveyi ham iken koparıp lambanın altında sıcağa yatırmak sonuç vermiyor. Çürümesini hızlandırdığımızla kalıyoruz. Tarihi biz yapamıyoruz. Yapılmasını beklememiz gerekiyor. Tarihi olaylar bile yaratamıyoruz. Kendimizi akışa bırakmamız, doğru zamanda duhûl etmeye çalışmamız gerekiyor. Aksi, trajediye davet çıkartmak oluyor.

"Tufan hikâyesinin aslıydı, Gılgamış Destanı'ydı derken, İslam'ın büyüsünü bozduğumu ima ediyor, Semih. Bu ikisini söküp almışım Müslüman Türklerin içinden. İlhan'ın son seçimlerden sonra üç gün yataktan çıkmamacasına ağlamış olması da bundan. 'Masonluk serüvenim, sizin ablamla beni karşınıza oturtup, Sümer'in mabed kültünü anlattığınız gün başladı,' diyor. 'Sümer'de mabet fahişelerinin çocukları, tanrının çocukları sayılırdı,' diye anlatmışım, bilmem ne zaman. 'İsa'nın anneannesi, doğumdan sonra kızını mabede vermiş olmalı ki, Meryem İsa'yı doğurduğunda bebeğe, 'Allah'ın oğludur,' diyebildiler.' Yeni Ahit'te İsa'nın anneannesinin Meryem'e hamileyken, 'Bir kızım olursa mabede vereceğim,' dediğini yazan bir ayet vardır, ondan bahsediyordum, zahir.

"Bağımsız düşünme melekemi muhafaza etmeye kurgulanmıştım. Bunun için nedenlerim vardı, fiyatını da öderim sandım. Ufukları gözlemekten, ayağımın önündeki taşı görememişim. Oysa, ben bir hocayım. Okulların halkın olduğunu, beyinlerimizi yıkamak, herkes gibi davranmaya zorlamak üzere kurulduklarını da bilirdim. Lakin, ben uzaydaydım ama çocuklarım dünya zamanının içinde. Zaman-güç dengesini kuramadığım anlaşılıyor. Gördüğünüz gibi, asırlar sonra bile hesabı sorulabiliyor aklın. Bilemiyorum, Mehmet Bey oğlum. Nafiz'in çocuklarının yanına katıp Kur'an kursuna göndermek mi daha doğruydu? Boyunlarını büküp ezberleseler miydi Arapçasından Ahzap suresini? Allah'ın yatak odalarına bile girdiğini hiç öğrenmeselerdi, büyü bozulmazdı da, daha mı iyi olurdu? Onu da bilemiyorum. Bu yaşa geldim, ben bile ilahi aşkı ne anlamış, ne de mecazi aşkla rabıtalandırabilmiş değilim. Onlara ne derdim? Belki de kralın çıplak olduğunu gördükleri halde susanların bir bildiklerinin olabileceğini teslim etmek lazım. Ola ki, aptal olan çıplak olduğunu kralın yüzüne vurandır, susan değil. Evrensel medeniyet, başına buyruk, kendi hayatını yaşıyor. Evrensel medeniyete hükmedecek kimse, ama kimse yok. Nitekim, teistten deiste, ateiste olması

beklenirken gidişatın, şaşırtıcı bir U-dönüşüyle gerisin geri, ilkel paganizme savruldu.

"Kaybolan cennete dönüş, öyle mi? Cennete, yani Heraklit'in Efes'ine, yani kadim Ege'ye, yani sığlaya. Şaşılacak bir şey de yok. Tarih öncesi inançlar, arzın derinliklerinde fokurdayan lav sarnıçları gibidir, hangi damarı bulup ne zaman fışkıracakları belli değil.

"Bunu niye söylüyorum?

"'*Türk hümanizmi*' projesinin nihayet tuttuğunu belirtmek için söylüyorum. İsbatı da burada! Doksan dört yaşında, her ikinizden de daha genç, daha diri, daha ilerici, daha çağdaş, daha işlevsel olduğumu inkâr edebilir misiniz? Hayır, değil mi? Sığla gibi, Anadolu'nun gaybubetinden geldim ben. Buracıkta kök salmış, sizin de bana intikal edeceğiniz günleri sayıyorum. Boşuna uğraşmayın, hesaba kitaba gelmem. Sağa, sola yatmam. Kıpırdamam. İstanbul'a gelmem. Korkmayın, sığlaya ömür biçilmez.

"Sığlaya sadece iman edilir!"

Birden hareketlendi, yaşından hiç beklenemeyecek hızla yerinden kalktı, omuzlarını dikleştirdi, yılların acımasızca kuruttuğu sinesini öne fırlattı, diz kırdı. Bedenini teşhir eden, ürkütücü, garip bir reverans yaptı.

"İşte, bu! Yerli malı *evrensel vatandaş*! *Orijinal Beyaz Türk* bu!"

(6)

Ruh halimizi anlatmaya hayret kelimesi yetmiyor, dehşet demek lazım! Yan masadakiler ne yapıyorlar, bakamıyorum bile!

"Buracıkta dikilmiş, sizin de bana intikal edeceğiniz günleri sayıyorum. Size gelince, üniversitedeki meslektaşlarınızın Odysseia'nın uygar tayfasının sulbünden olduklarını aklınızdan çıkarmayasınız. Gerçeklerden kaçabilirsiniz ama gerçeklerin ne-

ticelerinden kaçamazsınız. Sükût suikastlarının aldığı nice başlar gördüm ben. Nice kâhinler. Geleceği peygamberlere yaraşan sarahatle öngören nice dehalar sükût suikastına kurban gittiler. Eserin *iyi* ise kıskançlıklarından, *çok iyi* ise korkularından susacaklardır, Mehmet Bey oğlum. Sen kendine kral eğreltisini örnek al. Olur da, hasbelkader çıkarsa kelamı namus bilen bir ya da iki yiğit, onları sarmalayıp kendi habitusunu oluşturmayı bil. Bunu yapabilirsen, Poseidon koşturup sermeye kalkarsa da uğursuz geceyi üzerine, rizom misali toprağın altına çekilir, paleoklimatik şartların dönüşmesini beklersin. Ama sen sen ol, köklerini habitusunun dışına salma, akıntıya karşı yüzmeye kalkma. O kadar genç değilsin."

"Hayır, değilim, hocam," diye gülümsüyor Mehmet, "Geçen hafta, 58'imi kutladım ben de."

"Çok yaşa, ölümün uykuda olsun. Cunda'da ne olduğuna gelince, Cunda, müstemleke oldu, oğlum. *Expat*'lar geldiler, kolonilerini kurdular. *Yaban*'ı bilir misiniz? Yakup Kadri'nin romanı?"

"Biliriz, hocam."

"Öyleyse, Ahmet Celâl'in Porsuk yakınlarındaki o köyde *expat* hüviyetinde olduğuna katılırsınız. Onun kafa kâğıdında da doğum yeri Türkiye'dir diye yazar ama Ahmet Celâl, bambaşka bir kültürün ürünüdür, *expat*'tır. 'Bir çanak suda bir damla zeytinyağı gibiyim. Ne karışabiliyorum, ne dibe çökebiliyorum,' diye anlatır, 'ben bu toprağın malı olmayan maddeler ve unsurlarla yoğrulmuş, adeta sınai bir şey halini almışım.' Müthiş bir sevgisizlik, yalnızlıktır hissettiği. Onca fedakârlık, onca çaba, toprağı sıksan fışkıracak şüheda, 'aslında' olmayan bir millet için mi? Kimin için çekilmiştir onca acı? Kimin için verilmiştir onca çaba?

"Kıvançta, tasada ortak bir millet yaratma çabaları, yalnızlıklarından kurtulmak çabaları olsa gerek Atatürkçü aydınlarının. Lakin, Anadolu'da onlar gelmeden önce de kültür vardı. Aydın-

ların dışında türküler, halaylar, üç etekler, şalvarlar, cepkenler, masallar, menkıbeler vardı. Gerdan kıran bir Halide Edip düşünebiliyor musunuz? Ya da kolbastı oynayan Yaşar Nabi? Ama popüler kültür oydu. Amaçlanan ise Türk halkımız için düzenledikleri yeni kültürle halkı 1923 öncesinin seçkinci Osmanlı ve kaba Türkmen kültürünü aşacak hale getirmek! Seçkinci ve popüler kültür arasındaki farkı ortadan kaldırmak! Ne Nedim, ne de Karacaoğlan! Sofokles'te buluşma! Ne muhteşem bir rüya!

"Batı'dan bakanlar, Türkiye'nin küçük bir oligarşi tarafından yönetildiğini sanırlar. Sokaklarda kalabalıkları seyrederlerken, yaptıklarının hemen hiç farkında olmadıklarını düşünürler. Oryantalistler, Türkiye'de iktidarın halkın elinde olduğuna hiçbir zaman inanmamışlardır. Oysa, Türkiye'ye hükmedenler kendi arzularıyla siyasi sistemin dışında yaşarlar.

"Ak Parti, bizim Türk halkımızın kendisidir. *Hürriyet* gazetesi de bizim Türk halkımızın ta kendisidir. Başarıları bunda.

"*Yaban*'ı basıldıktan on sene sonra, '42'de okuduğumda, Halk Partisi'nin açtığı roman yarışmasında ikinciliği kazanmıştı. '*Best-seller*'dı. Yakup Kadri, Türk halkımızı anlatmaya, 'Bu köyün insanlarının her biri kendi yuvasında kunduza dönmüş,' diye başlar, ilkelliklerini tasvir eder, içgüdüleriyle yaşayan hayvanlarla kıyaslar. Kendisi İstanbullu bir aydındır. Vatan için savaşmış, millet uğruna kolunu kaybetmiştir. Oysa, köylü düşmanın karşı konulması gereken bir hasım olduğunun ayırdında bile değildir.

"Köylü, Fazıl Say'ın dehasının da ayırdında değildir.

"Köylü, arabeski de, 'çorak toprakları, devedikenlerini, iki karış yükselemeden sararan cılız ekinleri, kuraklığı kabullendiği gibi kabullenir,' sağır olunduğunda dinlenecek bir müzik olduğunun da ayırdında değildir.

"Cumhuriyet aydınlarını da Kemal Paşa'nın askerleri gibi tahammül edilmesi gereken angaryalar olarak değerlendirir. Neyin peşinde olduklarına akıl erdiremez. Dağ başına güzelim piyanoyu taşımak gibi 'diğerkâm davranışları şüphe uyandırır.' Hasılı,

davetsiz misafirlerden ibarettirler '*kurtarıcılar.*' Yüz sene sonra bile, arkamızdan hâlâ teneke çalınıyor olması bundandır.

"Talihsiz Ahmet Celâl'in kendisini hayvanlara insanlardan daha yakın hissettiğini anlattığı cümlelerde, günümüzde köpeği insanın en iyi dostu ilan ettiren yabancılaşmanın ipuçları vardır. 'Bu ülkede yedi düvele savaş açmış aydınlar var ama gerçek millet yok' hükmünde de öyle.

"Adamcağızın ilkelliğinden, cehaletinden, kadir bilmezliğinden gına getirdiği köylülere laf anlatmaya çabalamaktan vazgeçip İstanbul'a, kendi medeni ortamına geri döndüğünü hayal edin. Çirkince'de, Ayvalık'ta, Cunda'da olanları anlarsınız. Hayatın ne kadar kısa olduğunun idrakına varıp şu kavanoz dipli dünyada kalan ömrünü kendi bildiği vechile yaşamaya niyet edildiğinde, ekürisini toplayıp ülkenin inadına yeşil, inadına mümbit, inadına ılıman bir köşesinde, pişirdiği yenir, konuştuğu dinlenir, mutedil insanlarla birlikte 'nitelikli ve güzel bir yaşam' sürdürebileceği bir müstemleke oluşturma girişimi anlaşılmaz değildir. 'Rasyonel bir toplumda, minik keyiflerle sürdürülen rasyonel bir yaşam,' demişti birisi. Sorun, '*rasyonel*'in tanımında.

"Yeni dünya düzeninin yeni aristokratik burjuvazisinin Cunda'yı müstemlekeleştirmesi rasyonel değil midir? Ya 'tek kurşun atmadan' teslim olması Cunda'nın? Üniversitelerin emlakçılık doktorası verdikleri bir yüzyılda, ne anlamsız bir soru! Bedava vermediler yedi evleri.

"İlk kolonici Halis'ti, malikânesini Dalyan Koyu'na kondurdu. Halis, Robertlidir. Tuttu, öteki Robertli'yi, Cem'i getirdi. Cem'in ilk eşi değil, o çocukta bozkır bulaşığı vardı ama ikincisi, Ümit, Ayvalık kökenli Amerikan yetiştirmesi, tam bir yavrukurttur. O, pek yakıştı. Bunu gören Cem, kalktı, Güler'i davet etti. Güler, Hakkıbey Yarımadası'nı kapattı. Amca kızı Suzan, Ayışığı Manastırı'na iki milyon Euro saydı, korumaya aldı. Kimlerden? Bizden. Rahmi zaten *de facto* hemşerimizdi. Kent'i, Boydak'ı, keza. Tümü Robert Kolejli, tümü Amerikan lisanslı *expat*'lar,

ülkenin ilk yerli Anglo-Sakson müstemlekesini böylece kurmuş oldular. Kuvvacılar mezarlarında döndüler, Yakup Kadri'nin kehaneti gerçekleşti.

"Kehanet dediğim, kırlarda dolaşırken Ahmet Celâl'in ayağına çarpan konserve kutusu. Kahramanımız, durur bakar, kutunun üzerindeki yazılardan, Amerika'dan gelmiş bir kutu olduğunu anlar. Kimbilir hangi misyoner getirmiştir. Eğilip eline aldığında 'Eski bir aşinayı görür gibi oldum,' der, 'ben bu topraklarda işte bu teneke kutunun eşiyim.'

"Yakup Kadri, frankofondur ama geleceğin Amerika'da şekillendiğinin bilincindedir. Büyük yazar olmak da böyle bir şey olsa gerek.

"Siz bakmayın benim, 'kara yürekli uğursuz amca kızlarına da yenik düştüm,' diye sızlandığıma. Türk vatandaşı ve Ayvalık'ın yerlisi olmam hasebiyle, Ayışığı Manastırı'nda cismanileşen Anadolu kültür mirasında bir payım olması gerektiği şeklinde hamhalat bir taleptir benimkisi. Kültür mirası nerede başlar, özel mülkiyet nerede biter, çocuğum? Bunların arasında bir yerde hakkaniyet kavramına yer var mıdır? Kim kimden neyin hesabını sorar? Cunda, Homeros'a kalmamışken, ihtiyar Mübeccel Atıye'nin esamisi mi okunur? Niye okunsun? Kaldı ki, müstemlekeciler yabancımız da değil, Ahmet Celâl'in ahfadı onlar."

(7)

"Muasır medeniyeti aşacak sözümüz olmasa da, hiç değilse ne olduğunu, bize ne söylediğini, nasıl bir dünyada yaşadığımızı en temel düzlemde olsun anlayabilmeliydik, olmadı. Biz, fikirleri elle tutabileceğimiz gerçeklikler gibi algıladık, Mehmet oğlum. Oysa, bu ülkenin milyonları muassır medeniyetin çok uzağında, fikirler ise uygulanabilir değillerdi. Sunulan kültürü gerektiği gibi tüketememek, düzeni değiştirmek isteği ile değil, Türk hal-

kımızın yetersizlik, değersizlik duygularıyla sonuçlandı. Dikkatlice bakarsanız, insanların sunulanları anlamadıkları ya da zevk almadıkları için kendilerini suçladıklarını, çoğunlukla şiddet olarak ortaya çıkan umutsuzluğa düştüklerini görürsünüz. Oda orkestrasının gıygıyından bunalan, ya en yakın pavyona kaçacak, hırsını Cahide Sonku mukallidi sarışın konsomatristten çıkaracak ya da gözden uzak bir ağacın altında ama her iki durumda da rakıya yumulacaktı.

"Fazıl Say'ın arabesk dinlerkenki azabından daha az değildir, Mozart'ın bilmem kaç numaralı mersiyesinin yerliye reva gördüğü azabı. Mesele azap olduğunda aradaki fark, *expat* nepotizmi.

"Bunu neden söylüyorum? Bunu Amerikanyanın cazibesinin Osmanlı'nın yüksek kültürüyle, reayanın 'manda yuva yapmış söğüt dalına' türküsünün arasında kalan kitlelerin, 'ne Şam'ın şekeri ne Arap'ın yüzü' usanmışlığının tezahürü olduğunu anlatmak için söylüyorum. Ne yeni, ne de eski Türkçeyi konuşabilen üniversitelilerimizin İngilizceye sığınmaları gibi bir vakıadır bu. Hem daha kolay, hem daha fonksiyoneldir. İronik olan, Ak Parti'nin önayak olduğu özgür düşünce hareketinin kültürel meyveleriyle karşı karşıya kalan sağ ve sol aydınların, saygı duydukları hatta muhafaza etmek için çoğu kez hayatlarını feda ettikleri geleneğin yaralandığını acı acı görüyor olmaları.

"En milliyetçimizden en proleterimize, en muhafazakârımızdan, en uçarımıza kadar Amerikan kültürünü, yaşam biçimini taklit ediyor olmamız üşengeçliğimizle açıklanabilir mi?

"Daha da kötüsü, bu defa hakemlik edecek merciler de yok. Ve mesele yine aynı mesele: Müslüman Türkler medeni olduğu söylenen dünyanın kültürünü mü alacaklar, yoksa kendilerine has bir kültür mü yaratacaklar? Miladi yılbaşına karşılık, Mekke'nin fetih günü için çok geç.

"Cumhuriyet aydınlarının sorunu, Ahmet Celâl'i köylüden ayıran uçurumdu. Hem siyasi, hem de kültürel bir uçurumdu

ama mevziler belliydi. Son tahlilde ikili mutabakatlarla halledilebilecek bir sorundu. 1923 öncesi yüksek kültürün hamileri arabuluculuk edebilirlerdi. Yapmadık. Mehmet Akif'i de, Hikmet Çağlar'ı da kaçırdık. Şimdi artık, yeni-seçkinlerin Cumhuriyet öncesi kültürünü suistimalini seyretmekten başka bir şey gelmiyor elimizden. Sözde Osmanlı avadanlıklarını, Ak Parti'nin yeni düzeninde sınıf atlamış olmalarının işareti saydılar.

"Sizin kuşağınız, köylüden olduğu kadar, Ahmet Celâl'den de, Hikmet Çağlar'dan da uzak. Mahmut Baran bile gönül telinizi tıngırdatmıyor. Velakin, Amerikanyanın kaba sabalığına da tahammülünüz yok, eski dünyanın üstenciliğine de. Üstelik, paraya da değer vermiyorsunuz.

"Bunu sizin kendi *sui generis* dünyanızı yaratmaktan başka çareniz olmadığını anlatmak için söylüyorum.

"Biz uçurumun varlığını inkâr etmeyi tercih ettik. Batı'yı iyi hatmedersek, toplumun geriliğini ikame edebiliriz sandık. Bugün de öyle sanıyorlar. İstiyor olmanın ve düşüncenin, yaşananın üstesinden gelebileceğini sanmakta devam etmekteler. Adına ister devletçilik deyin, ister kapitalizm, ister sosyalizm, ister liberalizm deyin, halkın bildiği tarihin ötesine atlamaktaki gözü kara cesareti her zaman inanılmazdır, Türk aydınlarının. Bizler daha o günlerde, moderniteyi aşmış, post-modernizme varmıştık. Halkımızın bizim konuşlandığımız yere geleceğinden en ufak bir kuşkumuz yoktu. Dümeni eninde sonunda Amerikanyaya kıracağımız, Özgürlük Anıtı'nın peşinatını Sultan Abdülaziz'in ödemiş olmasından bile belliydi.

"Ne yapsanız nafile. Bir şeyin olma olasılığı, isteme olasılığı ile ters orantılıdır. Bu da bir Murphy yasası.

"Tebareke, Virgil'in *Eclogues*'inden daha mı anlaşılmazdı? Orhun alfabesi, Sümer alfabesinden daha mı karmaşıktı? Değildi herhalde. Bildiğim bir şey varsa, çocuklarına ecnebi terbiyesi vermemeyi daha o günlerde içine sindiremediği ekabirin. En başta da Milli Şef ve ekibi, ilk fırsatta dışarı gönderdiler çocuklarını.

Sonraki yıllarda onlara palazlanan bakkal çocukları da katıldı, Amerika yolları aşındırıldı. Bittabi, Bebek tarikiyle.

"En az bir yüzyıl var ki, yemesinden, içmesinden kesmiş, Amerikanyaya yatırım yapmaktadır halkımız. Robert'in kuruluşuyla hesaplarsanız, yüz elli yıllık kesintisiz bir yatırımdır bu. Düşünüyorum da, neden manda istedi diye o kadar kızdık, toplum dışı ettik Halide Edip'i? Suçu halkımızın ne istediğini bilmek miydi? İyi yaşamak, Amerika'da ne varsa onu istemekteydiler. Türkiye onlara Amerika'nın sunduğu güzel şeyleri veremezdi. Öyleyse? Öyleyse, ne alacaksan şimdi al, hemen götür. Ülkenin geleceğini tüket.

"Türkiye'nin çocukları, şimdi artık ülkeleriyle bildikleri tek biçimde halleşiyorlar: *Kullanmak ve tüketmek.* Gün, bugün. Saat, bu saat. Elle tutulabilir tek gerçeklikleri, 'an'. Yarın onları ilgilendirmiyor, çünkü 'yarın' onların yedi sülalerine ihanet etti.

"Onların dedeleri Çanakkale'de halife hal'edilsin diye can vermemişlerdi. Sakarya'da kan dökerlerken, esamilerinin okunmayacağı bir Ankara yarattıklarını bilmiyorlardı. Hayırla yâd edilen Mustafa Kemal'in yerden yere vurulmasına, Milli Şef'in arkasında sırıtan *Führer*'e, yaralarını sarmaya söz veren Menderes'in darağacında sallandığına tanık oldular. TİP de ellerinde kaldı, Mehmet Bey oğlum, Ülkü Ocakları da. DDKD de. Şimdi, söyleyeceğimi Sığla'nın kehaneti olarak al: PKK de, BDP de ellerinde kalacak. Türk ordusundan, Ergenekon'dan, Balyoz'dan bahsetmiyorum bile.

"Revaç verilen 'özgürlükler'den muradın, para kazanmak özgürlüğü bile değil, 'tüketim' özgürlüğü olduğunu, demokrasiye müsamaha gösteriliyorsa, 'serbest pazar'dan dolayı gösterildiğini idrak ettiklerinde, zaten pamuk ipliğine bağlıydı sadıklıklar, onlar da koptu. Yarınlar onlara ihanet etti, oğlum. Geçmişe saygıları yok, çünkü geçmiş onları yarınlarından etti.

"Cumhuriyet kuşağı şanslıydı, şimdikilerin derinden de derin korkularını bilmedi. Kendi yarattıkları mitolojik bir dünya-

ya gömülmüş insanlardı. Onlar hayalleriyle ya da yalanlarıyla öldüler.

"Lakin, şiştikçe şişen *expat*'lara İstanbul'un dar geleceği o zamandan belliydi. Aya İrini'nin değerini bilmeyen, Sinan'ı Türk sanan, eli kanlı Osmanlı'yla övünmeye kalkan görgüsüz taşralıları, kendi karanlıklarına terk edecek, insancıl Ege'ye yelken açacaklardı.

"Şimdi artık sayılamayacak kadar çok var onlardan. Sarışın, seksapelli kadınlar, bakımda, onarımda kadınlardan geri kalmayan epilasyonlu *fit* erkekler, marka blucinleri, gözlükleriyle Amerikanyanın varlıklı lümpenlerinden ayırt edilemeyen gençler, AVM'lerden, ekranlardan, suşi evlerinden, magazin sayfalarından fışkırıyorlar. Yaşam gustosu telkin eden, renkli, parlak kâğıtlı *lifestyle* dergileri, Ahmet Celâl kadar insaflı da değil. Orijinal yaban, şefkatli bakışını kara kalabalıklardan her şeye rağmen esirgememişti. Şimdi artık aşağılama ve alay konusudurlar, eve girerken ayakkabılarını çıkartanlar. Nedir, o Mine Kırıkkanat dediğiniz kadın, oğlum? Nedir, o Bekir? Nedir, o Fazıl Say? O, Saroyan? Sahici insanlar mı bunlar? Sahiden mi?

"Peki, nereye gidiyoruz?

"Geldiğimiz yere gidiyoruz. Yeni bir durum yok. Anıtlar Koruma Kurumu da kim oluyor, daha 1740'ta padişahtan özerklik fermanı çıkartmış, Türkleri şehrin dışına sürmüştü Ayvalık Belediyesi. Dün ziyaret ettiğiniz '*Ayvalık International Music Academy*' yok mu? 1800'ün başında orası '*Kidonia Akademisi*'ydi, Atina'dan yönetilirdi. Yunan bağımsızlık mücadelesi oradan başlatıldı. Oya ile Rahmi ucundan tuttular, bugün rahmetli Sebahattin'in kızı yönetiyor. Filiz de Amerikanyadan. Boston Konservatuarı mezunudur.

"Öğretim üyesi, gazeteci, yazar, seyyah, müzisyen, sanatçı ve mutlaka entelektüel, lakin artık-değer üretebilecek sermayeyi denkleştiremeyen, bundan böyle de asla bulamayacak olan küçük burjuva tayfası, Orijinal Beyaz Türklerin çocukları, *hidalgo*'lar.

İkinci sınıf soylular. Sadece tüketim hevâ, heves ve tarzlarıyla değil, kendini beğenmişlik, 'ben yaptım oldu'culuk, müstemlekeci nadanlığı ve kibirleri itibariyle Cunda müstemlekecilerine; üretim yetileri itibariyle de Türk halkımıza yakın dururlar. Cunda'nın aristokratik burjuvazine bir faikiyetleri, esnekliklerdir. Bunlar, ötekilerin yapamadıkları bir şeyi yapar, hükümet güçleriyle de, iktidarla da, muhalefetle de, Mazlum Der'le de, lümpen proleterya ile de ittifak yapabilirler.

"Yeni Türkiye'nin yeni murahhas azaları, *expat*'lardır. Bu böyle biline.

"İsteseniz de istemeseniz de gelecekler. Hepsini alacaklar. Hayatın keyfini çıkartacaklar. Olsun. Neticeten müstemlekeciler de ölümlüdürler. Şimdilerde daha uzun yaşıyorlar ama turbo kapitalizm onlardan daha hızlı koşmalarını talep ediyor. Koşun, Amerikanyalılar! Koşun, koşun! Kendinize tayyareler ve tekneler ve otomobiller ve iPhone'lar ve iPad'ler ve fakslar alın ki, Amerikan uzayında ve zamanında yaşayabilesiniz! Aynı anda birçok yerde olun, yemek değil, yemek-imajı tüketin. Sevişmeyin, seks yapın.

"Başlarına gelecekleri henüz bilmiyorlar, oğlum. *Expat* olduklarından, Cunda'nın onları Amerikanyanın olumsuzluklarından koruyabileceği gibi bir fantazileri de var. Bayrak kuşanmayı ihmal etmemeleri ondan. Bana da inanacakları yok, haliyle. En zekileri bile inanmıyorlar.

"Oysa, ben onların geleceklerinden geliyorum. Onları tanıyorum. Kurnazlar ama akıllı değiller. Güçsüz sınıfların en güçlüleri, biliyorum ki entelektüel birikim onlar için tahammül edilmesi gereken bir olgudan ibarettir. Düşünceye karşı sınıflarının gereğini yerine getirmeyi sürdüreceklerdir. Ümit Boyner'in rol modeli Eleanor Roosevelt'miş. Mrs. Roosevelt, kadın-erkek eşitliğini öngören maddelerin Amerikan anayasına eklenmesine karşı çıkan kadın. Nasıl oluyor da oluyor, sormayacaksın. Bu böyle bir dönem.

"Bir zamanlar, elime megafonu alıp şu Şeytan Sofrası'ndan Odysessia'dan fırlamış bir siren gibi haykırmak istemişliğim vardı: Hey, bakın buraya! Cunda'ya güvenmeyin! Geride bıraktığınızı sandığınız Türk halkımız peşinizden gelecektir! Kolonicilik böyle bir şeydir! Saçtığınız ışık ille de izlenir! Ama yapmadım. Haykırmadım. Haykırmak saçma olacaktı, çünkü ülkenin yeterince delisi var, kimsenin '41 mezunu arkeologa ihtiyacı yok. Şimdi artık Cunda'nın yakınından bile geçmiyorum. Poisedon'un memleketinde tasasız ve gafil dolaşan bu insanları olabildiğince uzaktan seyretmek yetiyor.

"Ha, İncilus Rahmi, ha Cem, ha Ali, ha Kirkor, ha da Ağaoğlu. Ha Edirne'nin yaprak ciğeri, ha Rakel Hanım'ın fıstıklı dalak kebabı, ha da hamsi pilavı. 'Hakikat bir noktaydı, cahiller onu büyüttüler' demişmiş Hazreti Ali. Ne kadar haklı. İçinde yer almadığım dünyanın sahici olduğuna ben niye inanmalıyım?

"Her şeyi görür, her şeyi anlar ama onarmak için parmaklarını kıpırdatmazlar bunlar. Büyük Taaruzu, Columbia Üniversitesi'nin korunaklı duvarları arkasında *New York Times*'tan izleyen Sertel-ler misali, zurnanın zırt dediği noktadan uzak durmakta mahirdirler. Ne Cumhuriyetin kuruluşunda, ne daha sonraki yıllarında tek bir yasa tasarısında, bir tamimde, bir tüzükte, bir projede imzaları vardır. Ahmet Celâl'in zoraki ev sahiplerine emanet ettikleri demokrasiye çemkirmek üzere malikhanelerine kapanan *expat*'ların davaları da olmuyor, oğlum. Siz bakmayın, kendilerine ilişkin şatafatlı iddialarına, bireysel sorumluluk taşıyacak donanımları yoktur. Tehlikeli de, edep dışı da olsa, herkes ne yapıyorsa, onlar da onu yaparlar. Kalabalıklar arasından sıyrılmak, hele de muhalif olarak sıyrılmak, kabahat üstünde yakalanmak gibidir, utanç verir. Bu nedenledir ki, en aşağılık oluşumlar karşısında bile, *cool* takılmayı yeğlerler. Ülkeye ilişkin kaygıları da *Herodian* bediiyattan ileri gitmez. Nasıl gidebilir ki? Ha, Kirkor'un Çirkince evleri, ha Suzan'ın Ay Işığı Manastırı. Hangi özgün sanatçı ya da bilimadamı, özsuyunu devşirdiği köklerini terk edip

ecnebi bir ülkede *expat* yaşamına razı olur? Rahmi'nin iki dostundan biri Hıncal ise, diğeri *'Le Chapeau'!* Adamın her yolun geçerli olduğu kafe'sinde Ajda Pekkan'ın ayağını sıçan ısırmıştı. Muhabbeti düşünebiliyor musunuz?"

(8)

"İşleri bu hale nasıl getirdik diye de sormayın bana! Benim hayatı anlayacak donanımım da yok. İyi bir Müslüman değildim, iyi bir Türk de değildim. Hasılı, kimsenin işine yaramam. Size bunları neden söylüyorum? Unutun beni, muhtelif 'kendim'lerimin arkadaşlığına alışığım demek için söylüyorum. Ölülerin ve yaşayanların seslerine de alışığım. Dediğim gibi, sığlayım, tarihten önce vardım, tarihten sonra da varım. İçimdeki dünyanın yoğunluğu, dışarının çılgınlıklarından korur beni."

"Ya biz? Torununuz? Bize yer yok mu?"

Mübeccel Atıye, kederle gülümsedi, "Gelenek yoksa, kan bağının bir anlamı yoktur. Gelenek yoksa, ezeli ve ebedi ensest sürecinde herkes herkesin annesi, kızı, damadı. Gerçek şu ki, bu ülkede gelenek biriktirmeye de izin yok. Stadyumlarda iki çember çevirirlerdi genç kızlar. İlk aşk kadar sarsak, sakar, rüküş ve aile tarihimizin paha biçilmez parçasıydılar. Geçerli tek zaman diliminin an olduğu toplumda gelenek biriktirilemez. Gelenek olmayınca, epizodik bellek de yok. Hayır, merdümgiriz değilim. Mazohist de değilim, çocuğum. Sadece bu yeni *Yükseliş Dönemi*'ni göğüsleyecek gücüm yok. Geri dönmek, yeniden yaşamak ya da yaşatmak istediğim bir şeyler yok. Atatürk dönemini de diriltmek istemiyorum, Muhteşem Yüzyıl'ı da. Asrı Saadeti de, Endülüs'ü de. Doğrusunu isterseniz, en kahramanları, en erdemlileri, en bilgilileri bile diriltmek istemiyorum. Bu insanların ne olduklarını, ne düşündüklerini, ne söyleyeceklerini bilirim. Ama tabii yurdum insanını yeniden diriltmek, mesela, bir Sakallı Celâl'i

diriltmekten daha kolaydır. Ve biz Türkler diriltmeye genellikle bizim gibilerden başlarız.

"Gördüğünüz gibi yine öyle yaptık. Beyaz Türkleri diriltip tekrar tüketime sunmak istemiyorum. Hasan Âli gelse, Poisedon'u üstüne salarım, Allah için.

"Türkiye, küresel toplumun bir parçası olmak üzere. Hangi Türkiye? Türkiye, yatay olarak da, dikey olarak de çok büyük. Belki de, bir ülke olamayacak kadar büyük. Belki de Türkler tarihteki rolünü oynadılar. Şimdi artık *expat*'ların rüyalarıyla gebe kalmak sırası Amerikanya'da.

"Öyleyse, yaşasın Kâinat Birleşik Devletleri!

"Bize gelince, bekleyelim, görelim. Ve öğrenelim. Ve sessiz kalalım. Ve de artık kalkalım, eve dönelim! Siz de öyle yapın. Kendi habitusunuza dönün. Ve sığlaya iman edin."

Kalktık. Arabaya dönerken son bir kez arkasına baktı. Şeytan Sofrası'nın eteklerinde pençe pençe kararmaya duran irili ufaklı adacıklara işaret etti.

"Meral'in babasının en sevdiği saatlerdi bu saatler. Ege'nin gülkurusuna boyandığı saatler. Beş dakikaya kalmaz, bu rüzgâr daha da sertleşir, Mehmet Hocam. Midilli'nin üstünden şöyle bir döner, koşturur gelir, saçlarımızı karıştırır, eteklerimizi havalandırır. Bu mevsimde üşütür. Bence mavidir ama rahmetli Kenan Paşam, 'Laciverttir,' derdi, 'Homeros'tan kalma lacivert bir rüzgâr.' Hatırlarsın değil mi, Meralcim?"

Zeitgeist kurban istiyor

(1)

Şeytan Sofrası'ndan dayak yemiş gibi çıktık. Mehmet Hoca'nın ağzını bıçak açmıyor. Direksiyona geçmemi istemesi, bacağının ağrısının arttığını söylüyor. Gerildiği zaman kaskatı oluyor bacak kasları, biliyorum. Mübeccel Atiye'yi arkaya oturtmuşuz, duymaz sandığımdan fısıldıyorum.

"Biz oyunu kaybetmedik, Mehmetcim, sadece vakit yetmedi."

Takındığım tavır kadar güvenli olmadığımın elbette farkında. Belli belirsiz gülümsüyor, "Kenara alsanız da geçseler," diyor, "önde iki yıldızlı oturduğuna bakılırsa, önemli birinin konvoyu olmalı." Neden bahsediyor diye bakınıyorum, meğer arkamızdan beliren polis otosunu işaret ediyor.

"Kültür Bakanı'dır, oğlum. Çirkince'den geliyor olmalı." Annem bakmaya ihtiyaç bile duymamış, "Taksiyarhis Kilisesi'nin devir teslim töreni için Ayvalık'a geleceği söyleniyordu" diyor, 'AKSV'nin genel kurulu varmış.'"

AKSV?

"Sonu 'V' ile biten dört büyük harf gördüm mü, artık hemen anlıyorum, hocam!" diye övünüyor benimki, "'V' vakfın, 'V'si oluyor. Yine mi, İncilus, Vald'anım?"

"Yok, bu defaki, Kaiser Nejat. Bülent'in babası, Oya'nın kayınpederi. Nejat'ın vakfına tahsis ediliyor ki, AKSV'ye tahsis edilebilsin ki, Filiz'in vakfı tasarruf edebilsin. Pek karışık bir iş, ama Nejat da İzmirlidir yani. Bakın bakalım, arabanın plakası sıfır yirmi beş mi?"

"Ner'den de bilirsiniz bütün bunları! Sizi duyan da sabahtan akşama kapı kapı gezdiğinizi sanar!"

"Bizim postacı Nafiz," dedi Mübeccel Hanım, "o ayaklı gazetedir, mübarek adam. Definecilik işine sardığından beri pek de sık geliyor. Ya bir şey okutacak, ya bir objeye tarih biçtirecek." Eğildi, yanımızdan hızla geçen konvoyda kimler var diye baktı.

"Gelir, oturur, ne var, ne yok anlatır da anlatır artık."

"Bak, postacı geliyor, selam veriyor" Nafiz'i define avcısı olarak göremediğimi söylüyorum, Mübeccel Atıye defineciliğin belli başlı bir işkolu olduğunu anlatıyor. "Sen ne diyorsun, kızım, 'Definecilik Manifestosu' diye anayasaları bile var. Tamahkâr olmamalı, ispiyoncu olmamalı, bilgiyi paylaşmasını bilmeli, efendim, uzlaşmacı olmalı, güvenilir olmalı, sonra yalan söylememeli, gözü tok eli açık olmalı. İnançlı olmalı, falan filan. Dedektörlere yatırdıkları paraları duysanız, dudaklarınız uçuklar! Başlı başına bir sektör!"

"'Yasak değil mi?' diye soracağım, güleceksiniz şimdi!"

"Güleceğim tabii! Nafiz'i dinleseniz, askeri, polisi, bürokratı hepsi işin içinde; kimi teknik donanımı, kimi korumayı üstleniyor. Kimi yurtdışına sevkiyatı. Ne hikâyeler, ne hikâyeler, mafya örgütlenmesi halt etmiş. 'Toprağın altında yatacağına, birilerinin işine yarasın,' diyor. Ona sorarsan, İzmir'in on zenginin beşi, başlangıç sermayesini definecilikten yapmışmış. Her an bir yatırda seninki, dua ediyor, mum dikiyor! 'Helal, haram ver Allahım! Çoluk çocuk yer Allahım!'" *İyi ya.*

"Peki, ya şu 'NARO' neyin başharfleri, onu biliyor musunuz?"

Önce Nafiz Amca'nın şaşırtıcı defineciliği, şimdi 'NARO'. Şeytan Sofrası'ndaki hezimetimizi hafifletme çabasında olduğunun Mehmet Bey de, ben de farkındayız. Biz de kendisini rahatlatmaya çalıştıydık.

"Neymiş?"

"İşte, bakın orada!" Camdan bir yerleri işaret ediyor. Mehmet Bey baktı göremediydi, "Şimdi bir tane daha çıkar. Sen de yavaşla kızım, biraz!"

(2)

Sonunda gördük, "*Bok Var Sen de Gel!*" diye bir grafiti, altında da "NARO, Nuri Alço Revival Organisation."

"Ne bu şimdi?!"

"'Bir sen eksiktin! Sen de gel!' diyorlar!" Mübeccel Atıye, kıkır kıkır!

"Nereye geliyormuşuz?"

"Sokaklara! 'Mekânımız sokaklar, silahımız boyalar, cephanemiz ise Nuri Alço'dur,' bildiriyorlar. İzmir'de, Manisa'da her yerde var bu yazılardan. İstanbul'da da varmış. Rastlamadınız anlaşılan?" Rastlamadığımızı söylüyoruz.

"Türk gençliğine karşı *izale-i evsh* vazifelerini yerine getirmek için yola çıkmış gençlermiş. Sandıktan kelime çıkartmalarına bakılırsa mukaddesatçı takımdan. Geçmişini unutmaya yüz tutmuş, sömürü sistemini benimsemiş, dünya düzeninden gerektiği kadar hoşnutsuzluk duymayan Türk gençliğinin kirliliğini gidereceklermiş."

"*Zealot?*"

"*Zealot.* Kendi küllerinden doğmayı umuyorlar."

"Nuri Alço'yla ilgisi ne?"

"Yokmuş," diyor annem.

Belli ki, bu "Bok Var Sen de Gel!" çağrısı çok komiğine gitmiş, habire gülüyor! Oysa, Mehmet Bey'le ben internette sansür karşıtı mitinginden şerbetliyiz yarı İngilizce, yarı Türkçe belden aşağı protesto diline. Mübeccel Atıye'nin tepkisini vermiyoruz. "Nuri Alço isminin barındırdığı negatif öğeleri cephane olarak kullanmışlar," diye anlatmaya devam ediyor, "Alço'nun şahsiyetine yönelik tavırları yokmuş, seksenlerin tüm klişelerini bünyesinde toplayan ilginç bir kötü adam prototipi olduğu için garipsensin, merak uyandırsın diye kullanmışlar. Çağrışımları da kendi genel fikirleriyle örtüşüyormuş."

"Kendi fikirlerinin ne olduğu da söylüyorlar mı hocam?" diyordu ki Mehmet Bey'in telefonu çaldı. Öbür ucunda Prof.

Dr. Cemal Tonoz, "İstanbul'a gelseniz de, sen şu işe el atsan iyi olacak, madamcım!" diyor, "Eralp Hoca'nın başı dertte! Hah! Hah! Hah!"

"Hayırdır, hocam?"

"Kız öğrencisini derse almamış örtülü diye. Kız da suç duyurusunda bulunmuş. Hakkında dava açmışlar. Bunlar işleri karıştırmadan, iddianameye bir de sen baksan iyi olacak. Bizim oğlan *grandiose*'dur, tepesi atar, başını bu paçozlarla büsbütün belaya sokar diye korkarım. Hah! Hah! Hah!"

"Bir şey çıkmaz, Cemal Hocam ondan, merak etmeyin. 2547'in 53'üne tabidir, Tolga Eralp Hoca. Kaldı ki, türban konusunda Anayasa Mahkemesi'nin kararı var. Ayrıca, AİHM'nin kararı var."

"İyi diyorsun da, YÖK, Eralp'i bir ay süreyle görevden uzaklaştırılmaya hazırlanıyor, madamcım. İstihbarat sağlam yerden. Mübeccel Atıye Hoca'nın sağlığı elveriyorsa, sen gel hele. Bir gel."

"Gidin, kızım," diyor annem, "bir şey olmaz diyorsun ama her şey olur. Önce asar, delil işlerine sonra bakarlar. Bizde deliller istim gibidir, malum, arkadan gelir."

(3)

İstanbul'a dönüşün Şeytan Sofrası'ndaki konuşmanın telkin ettiği nihai ayrılışın dışında bir nedenden gerçekleşmesi üçümüzün de işine geliyor. Ne biz o gün uğradığımız hezimeti kabullenmeye razıyız, ne kendisi bize yüklediği "'kendim'lerimin arkadaşlığına alışığım, unutun beni" şeklindeki o çok ağır talimatla huzurlu. Gözlerimin içine bakıyor.

"Zamanın ruhu Tolga'ya ceza çağırıyor, Meralcim. Gidin müdahil olun, bakın bakalım ne yapabilirsiniz."

Bu cümleyi ikinci kez söyleyişi. İlki, otuz sene önce, Necdet Adalı tutuklandığında. Ben henüz yakalanmamışım, Mübeccel

Atıye, yurtdışına çıkmamı istiyor, kabul etmiyorum. Yasaların suç saydığı hiçbir eylemim yok ısrarındayım. "Kızım, yavrum, yasalar değil, zamanın ruhu işleyecektir!" diye yalvarıyor, dinlemiyorum.

Necdet Adalı, Mahmut Baran'ın kayınbiraderiydi. *Kurtuluş Sosyalist Dergi* çevresinden, Dev-Lis Altındağ temsilcisi. Yasaların açıkça suç saydığı bir eylemi onun da yoktu. O kadar ki, idam kararına mahkeme başkanı Albay Hamdi Sevinç'in bizzat kendisi itiraz ettiydi. Ne gam?! Yasal mevzuat o zaman da ayrı bir tanıma kavuşturuldu, 1980 Ekim'inin yedinci gününü sekizinci gününe bağlayan gece Ulucanlar'da astılar Necdet'i. 22 yaşındaydı. 1958 doğumlu. İsnat edilen *"suç"*, kelimesi kelimesine, "toplumun huzurunu bozmak, güvenliğini tehdit etmek ve aşırı derecede bölücü olmak." Aradan iki sene geçti geçmedi, Neco'nun isnat edilen suçla hiçbir ilişkisi olmadığı açık seçik, hiçbir tevil götürmeyecek, saklanamayacak şekilde ortaya çıktı. Bu defa da, "Her ne kadar adaletin yerini bulması önemliyse de, anarşistlerle savaşmak hakkın yerini bulması için değil, caydırıcı önlemlerin hızla alınabileceğini göstermek içindi,' dendi.

Yıllar sonra, hukuk fakültesini bitirmiş, stajını yapmış, *ehil* bir avukat sayıldığımda aynı cümlelere Amerikan Kongresi'nin 1985 yılında kabul ettiği *Nefret Suçları* yasa taslağında rastladım. Bill Clinton yasasının gerekçesi de "nefret-kaynaklı" suçların toplumun *"huzurunu bozduğunun, güvenliğini tehdit ettiğinin ve aşırı derecede bölücü olduğunun"* tesbit edilmiş olmalarıydı. Abraham Foxman, ADL'nin o yıllardaki ulusal direktörü, zaten dediydi, *"Önemli olanın adaletin yerini bulmuş olması değil, caydırıcı önlemlerin hızla alınabileceğinin gösterilmesidir."* Foxman, 11 Eylül'den sonra, *"İkiz Kuleleri yıkan yolcu uçaklarında biyolojik silahlar yoktu ama olabilirdi de, her zaman da olabilir,'* diyerekten Guantanamo mezalimini de aklayan adam.

"Zamanın ruhu, Tolga'ya ceza çağırıyor," diyor annem yine. "Menderes de zamanın ruhuna kurban gitti. Boğazlayan Kaymakamı Kemal Bey de. Necdet de öyle. Eralp Hoca'yı da mahkûm

ederler ve kimsenin kılı kıpırdamaz. *Türk hümanizmi* buraya kadardır, kızım. Halkımız, bir elinde terazi, öteki elinde kılıç tutan gözleri bağlı bakire Themis'ten içlenmez. Kafası bozulmaya görsün, tavuğunu çaldı diye adam keser yurdum insanı. Daha dün yanlış budama yaptı diye bahçıvana kızmış, güzelim incir ağacını kökünden kesmiş yan komşu! Gri alanları olmayan toptancı kafası böyle işler. Savcıdan da, mahkemeden de aynı hükmü bekler. İdam cezasının kaldırılması sanığın canını koruduğu kadar, hâkimin haysiyetini de koruyor. Avrupa Birleşik Devletlerinin bize yaptığı en büyük iyilik de bu."

(4)

Prof. Dr. Tolga Eralp, fen fakültesi, 1972 matematik-jeoloji mezunu. İki yüksek lisansından birisi jeoloji, diğeri astronomi. Doktorası, 1978'de, Denver'daki Colorado Üniversitesi'nin "Erken Dünya ve Gezegen Sistemleri Jeolojisi" bölümünden. Tez konusu, Hadeyan Dünya'nın mikrobiyal yaşanabilirliğine ilişkin bir altbaşlık. "Hadeyan", Arkeyan, Proterozoik gibi jeolojik devirlerden biri oluyor. Dünya'nın göksel cisim olarak belirdiği, atmosferin ve okyanusların yeni yeni oluştuğu 4500-3600 milyon yıl önceki döneminin gündemi. Denver'da Apollo 15'in 1971'de getirdiği ay taşları üzerinde çalıştığında Tolga Hoca yirmi beş yaşında. Bugüne kadar açıklaması yapılamamış birtakım jeolojik olayların oluşum ve gelişimlerini belirlemek peşinde. Edremitli bir çiftçinin ortanca oğlu. Eralp ailesinde, İnönü'nün *laik-hümanist* tezgâhından geçen de yok. Buna karşın, bir gözü ülkedeki diri fay hatları haritalarında, diğeri Mars'taki kil oluşumunda, Mariner projesi kapsamında elde edilen bulgular kapsamında, gezegenin yüzeyinde 3750 milyon yıl önce su olup olmadığının peşinde bir bilimadamı. Zeynep anlatmıştı, düğünden sonra Kaz Dağları'nda bir otele gitmişlermiş. Yine bir yaz gündönümü, kristal bir ge-

cede meteor sağanağı, "Adam bırakmadı ki seyredeyim!" diye gülüyordu, "Gökyüzüne baktığında sizin benim gördüğümüzü görmüyor, hocam! Parçacıklar, moleküller, denklemler görüyor! Ay ışığı, yakamoz falan hikâye! Ama öyle keyif alıyor ki kendi gördüklerinden, sevincinden nefesi tıkanıyor! 'Biz insanlar da tıpkı bu asteroitler gibi tabiatın temel parçacıklarının toplamından ibaretken, evreni ve bizi yöneten yasaları kavrıyor olmamız, insanlığın ne muhteşem bir başarısı, öyle değil mi Zeyno?!'"

Mübeccel Atıye, "Ateist midir, Tolga Hoca?" diye soruyor. Hayır değil, ancak, Yaratan'ı "fizik kanunlarının mecmuu" olarak algıladığı da bir gerçek, bu bağlamda "*impersonal*" diyor, "'Allah, kişilere muhatap olan bir yaratıcı değil. Yüz bin milyon galaksinin uzak varoşlarından birinde yer alan Güneş gibi çok sıradan bir yıldızın küçük bir gezegeninde hayat bulan bizim gibi değersiz yaratıkları muhatap alması şöyle dursun, varlığımızın farkında olduğuna inanmak bile zor!'"

Anneme göre, sadece bu cümlesi bile Eralp'in çevresinin boşalması için yeterli olacaktır. "'*Toplumun huzurunu kaçırıyor*,' kızım, işte!" diyor, "Eyvah, eyvah! Tesettürlü öğrencinin huzurunda söylenecek laf mı bu? Burnundan getireceklerdir!"

"Sınıfta söylememiştir!"

"Söylemiştir, kızım." İçini çekiyor, "Tolga Bey, Amerikan eğitimli. İster istemez 'Hıristiyan Türkçesi' konuşacaktır."

"Nasıl yani?"nin cevabı, Mehmet Sedes'ten geliyor.

"Hocam, haklı, Cancağızım. Evrim gibi, Bing Bang gibi, hatta Marduk gibi zülfüyâre dokunan bilimsel bulguları savunur veya mahkûm ederken, ister istemez Hıristiyan Türkçesiyle konuşuyoruz. Stephen Hawking'in son kitabını tartışırken, meselâ, 'Kâinatı Tanrı yaratmadı' hükmündeki '*Tanrı*' kelimesinin Müslüman Allah'ı olup olmadığının üstüne durulmaz bile. Tartışma hatalı postulatlar üzerinden sürer gider. Halbuki, Hawking'in '*God*'dan anladığı, ucu Aristo'ya kadar giden farklı bir kavram-sallaştırmadır."

"Ona bakarsan, Aristo, Beytülhikme'de de baştacıydı?"

"Orası, öyle. Hazret, düz mantığın piridir, malum. Allah'ın varlığını, dünya ve kâinatın harekete geçebilmesi için '*ilk hareketi veren*' birine, tabiri caizse bir 'ana işletici'ye, bir *Prime Mover*'a, ihtiyaç olduğu gerekçesiyle doğrular. '*Ana İşletici*' düşüncesi, zaman içinde Yahudilerin ve Hıristiyanların tanrısını şekillendirir; Aquino'lu Aziz Toma'nın katkılarıyla günümüzde kabul gören şekliyle tanımlanır. Şimdi, Hawking, kâinatın yaratılışını izah etmek için, 'Tanrı'ya ihtiyaç yoktur,' derken, bir *prime mover*'a ihtiyaç yoktur diyor, çünkü evreni biçimlendiren olaylar, sanıldığı gibi ardışık halkalardan oluşan bir zincir şeklinde gelişmemişmiş. Neden, çünkü kuantum yasaları işlemekteymiş ve her kuantum olayı sonucu önceden bilinemeyecek fiziksel bir süreçmiş. Tekvin'de yazdığı gibi *Ana İşletici*, başlangıçta göğü ve yeri yarattı, sonra, 'ışık olsun,' diye buyurdu, ardından ışığı karanlıktan ayırdı gibi ardışık bir olaylar dizisi söz konusu değilmiş. Bir büyük patlama, *Bing Bang* gerçekleşti ve bu patlama sonucu sonsuz sayıda kâinat oluşuyor; bunlardan biri de insan yaşamına elveren Dünya nam gezegeni içeren bizimkisidir deniyor. Başkaları da var, başkalarında yaşayan başka canlılar da var. Mazbut bir Hıristiyan'ın kabul edebileceği şeyler değil tabii bunlar."

"Hıristiyan iddiaları da yenir yutulur gibi değildir be oğlum!" dediydi annem de. "İnsanlardan iman edilmesi istenene bakın: Tanrı'nın evrenin bütününü, doğuştan günahkâr insanoğlunu affettirmek için, vebali şahsen bizzat üstlenip kendisi tarafından bağışlanmasını sağlamaya muvaffak olan biricik oğlu İsa'nın ve tabii dolayısıyla kendisinin! azametini sergilemek amacıyla gerçekleştirdiği bir sahne olarak yaratmış olduğuna iman etmek! Toprağı bol olsun mu demek lazım, Schopenhauer zamanında bile kolay değildi. Nitekim, 'On beş yaşından küçük çocuklara din dersi vermeyecek kadar dürüst olamadığımız sürece, insanlıktan umut yok,' demişti adamcağız. Demişti de, ne?! İki bin yıldır bile bile lades! Hawking n'apsın?!"

"'Demokrasi' böyle zamanlar için lazım, hocam!" diye gülüyor, Mehmet Bey, "Kimin aklı neye kesiyorsa, o yolda ilerleyecek. Aslına bakarsanız, Çirkince'de Marduk'u bekleyen '*seçilmiş insan*' namzetlerinin başlarını kaldırıp gökyüzüne baktıklarında ne gördüklerini bilmek isterdim, doğrusu. Ne dersiniz, Cancağızım, İstanbul'a dönerken bir uğrasak mı acaba?"

"Onların Marduk'u varsa, bizimkilerin de Lulin'i var, Mehmet Bey oğlum. Sonu nereye varır bilinmez, bir garip yarıştır gidiyor!" Sustuk, 'Lulin' de nedir anlatsın diye bakıyoruz, meğer iki yıl kadar önce Çin'in Lulin rasathanesinde gözlemlenen bir komet, kuyruğu çatallı mıymış neymiş, Hazreti Muhammed'in bir hadisinde sözünü ettiği kuyruklu yıldızla özdeşleştirmişler, "Hıristiyanlar, Mesih bekliyorlar, Hazreti İsa'nın tekrar yeryüzüne geleceğini biliyor, bunun için hazırlık yapıyorlar. Müslüman âlemi de kendisini zulümlerden kurtaracak mehdisini bekliyor. Müslümanlar, Mehdi ve Hazreti İsa'nın tüm dünyayı birlikte huzura, güvenliğe çıkaracağına ve mükemmel bir Altınçağ döneminin yaşanacağını biliyorlar!" diye yayın yaparlarmış. Kimler? "Kimbilir hangi sinkretik tarikatın Türkiye kökenli Harun Yahya nam papazı!" diyor annem, "Kimin tarağı kimin cebinde belli mi, oğlum?!"

"'*Altınçağ*' mı deniyor? Bu kelime mi kullanılıyor?!"

"Evvet! 'Hazreti İsa'nın, Hazreti Mehdi'ye uyarak, ona biat etmesi sonucunda tüm dünyada İslam tekrar yayılacak' ve tüm dünya bu gelişmelere şahit olacakmış: *Altınçağ*. Lafız aynı, muhteviyat farklı. Mehmet Hoca'nın az önce işaret ettiği Hıristiyan Türkçesi durumu."

"Şimdi, tabii, benim ne Hawkings'i yanlışlayabilecek astrofizik bilgim, ne de bu iddiaların Kur'an'ın hangi sureleriyle gayri kabili telif biçimde ters düştüğünü veya örtüştüğünü tesbit edebilecek teoloji bilgim var, hocam," diyor Mehmet Sedes, fevkalade ciddi. "Enam suresinin, '*O gökleri ve yeryüzünü örneksiz olarak yaratandır*' şeklindeki ayetinin Bing Bang teorisini doğruladığını iddia edenler var. Karadeliklerin merkezindeki, '*koz-*

mik yumurta'nın Enbiya suresinde haber verildiğini söyleyenler de var. Var da, bu mülahazaların Tolga'nın da kapsama alanında olmadığından eminim. Kendisini mahkemeye veren o kız öğrencisiyle Bing Bang Teorisi'nin İslam akidesi bağlamındaki telmihlerini tartışmış olması mümkün değildir."

"Tabii ki değildir!"

"Tolga'nın lafızların ihtiva ettikleri bilimsel içeriğin ya da telmihlerin üstünde durmadığından da eminim. Bir jeo-astronomun işi bu değil. Bunlar, bencileyin, aklını eğitimle bozmuş tiplerin işi. Öğrenciye nakledilen tek bir cümlenin *hakikati* yansıtmasını dert edinenlerin işi. Ha, '*hakikat*' derken, sanmayın ki, din veya bilim kökenli '*nihai hakikat*'ten bahsediyorum. '*Nihai hakikat*' şudur diye savunacak kadar cüretkâr değilim! 'Hakikat' derken, bugüne kadar insanoğlunun 'hakikat' bildiklerinin, dürüstçe, mümkün olan en sarih, en yalın biçimde, üstleri örtülmeden, saklanmadan nakledilmesinden söz ediyorum. Ülkenin kurtuluşunu da burada görüyorum. 'Kurtuluş'tan muradım nedir, onu ayrıca konuşuruz. Öte yandan, olaylara tümüyle maddesel verilerle yaklaşan Profesör Eralp gibi bir bilimadamının başımızı kaldırdığımızda gördüğümüz şu gökcisimlerinin bizde yarattığı çağrışımları paylaşmaması tabiidir. Onun gibi adamların *Marduk* misali tehlikeye tepkileri, salavat getirmek değil, Rayheon'a koşup, Dünya'ya çarpmasın diye yönünü değiştirecek füzeyi ateşlemeye çalışmak olacaktır.

"Tolga Eralp, '*uzaylı*' olduğunun idrakında bir insan, oysa, bizler, hâlâ uzayı 'dışarıdan bir yerden' seyrediyor gibiyiz. Ortaçağ insanının toprağa sabitlenmiş ruh halinden çıkmış değiliz, Mübeccel Hocam. Tolga, inmiş sahada futbol oynuyor, biz tribünlerden seyrediyoruz. Ne büyük bir dünya görüşü farkıdır bu! Kâinatın sonsuz büyüklüğü düşünüldüğünde, Profesör Eralp'in insanoğlunu hesaba katılamayacak kadar önemsiz görmesi şaşılası değildir. Profesör Eralp'in Yaratıcı'nın insanoğluna özel ihtimam göstermeyeceğini hissetmesinin de şaşılacak bir yanı

yoktur. İnsanoğlunun Yaratıcı'dan özel ayrıcalıklar *talep* ya da dilerseniz *niyaz* etmesini de anlamlı bulmayacaktır."

"Yaratıcı'nın giyim kuşam, saç baş işleriyle uğraşabileceğine ihtimal vermesi de düşünülemez."

"Düşünülemez, Cancağızım. Cemal Hoca'nın bahsettiği genç kızı derse almamışsa, kuralları uygulamaktaki titizliği nedeniyle almamıştır. Kuralları önemser, çünkü Mübeccel Atıye Hocamın çok daha iyi bildiği gibi, bilimde kurallar, sonuçlardan daha önemlidir. Yoksa, 'muhteşem bir kâinatın olsa da bir, olmasa da bir gezegeninde, başka canlıları yiyerek tutunmaya çalışan bir asalak' saydığı insanoğlunun zarfına müdahale edilerek bir yerlere gelinemeyeceğini bilir. Eralp, aptal değildir. Aptal olmadığı gibi bilimsel etiğin koruması altındadır, Eralp gibilerden darbeci de çıkmaz, Trotski de. Söyledikleri Allah kelamı değildir şüphesiz. Her an bir şeylerin peşinde koşan bir araştırmacıdır, Tolga. Hepimiz gibi abuk subuk konuştuğu da olur. Önemli olan, düşünmesi, düşünmeyi sürdürmesi, bilimin sınırlarını genişletmeye çalışıyor olması. Çalışmaları sırasında dinin sınırlarını ihlal ettikleri zamanlar da olacaktır. Ne var bunda? Dinin de bilimin sınırlarını ihlal ettiği olmuyor mu?"

Birden duraladı, uzun tiradından mahcup olmuştu, "Diye düşünüyorum ben!" diye ekledi, sustu.

"Mehmet Hocam savunmanı yazıverdi, Meralciğim!"

"Ya! Ya! Ne demezsiniz! Savcı bey uyudular, hâkim bey çemkiyorlar! 'Sadede gelin Avukat Hanım, sadede!' Bugünden görebiliyorum!"

"Zeitgeist!" diye hatırlattıydı Annem, "Zeitgeist kurban istiyor, kızım. Sen sen ol, savcının, hâkimin özgeçmişlerini öğrenmeden savunmaya girme!"

"Ne yapayım yani?!"

"Aydınlanmanın tezgâhından geçtiklerinden emin ol!" diye kıkırdadı, "Yoksa, kendinizi hâkim cübbesi kuşanmış kadıların karşısında bulmanız işten bile değildir! T.C. yasalarıdır diye şeriat uygularlar da ruhunuz duymaz!"

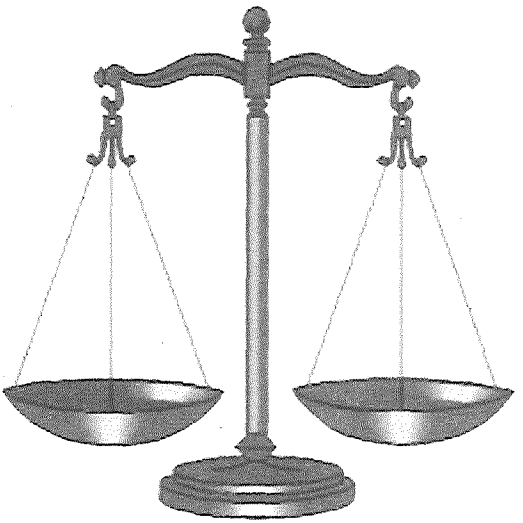

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Söyle güzeller şahına, yüz sürelim dergâhına
Zehir olan kadehine doldur beni doldur beni
Beni beni beni doldur, beni dost!
Aşık Kul Ahmet

Kış Çocukları

(1)

Gerisi çorap söküğü gibi gitti. İlk sarsıcı seans, dönüş yolunda, Susurluk'ta, köftecide. Akşamüstüne doğru varmışız, küçük dükkân hayli tenha; gösterilen masaya oturduk. Garsonun, "*welcome, welcome,*" diye koşuşmasından, yabancı turist olduğumuzu sandığını anlıyoruz. Neden acaba diye bakındığımda, Mehmet Bey'in üzerindeki v-yaka kırmızı kazağına yoruyorum. Bizim yaşımızdakilerde pek rastlanmayan bir renk, bir de karanlık dükkânın solgun ışığında parlayan gür beyaz saçları yadırganıyor. Diz boyu bermudalarım, keten espadrillerimle benim de yerli göründüğüm pek söylenemez olunca, yolları her nasılsa buralara düşmüş yabancı muamelesi görmemiz kaçınılmaz. Gösterilen masaya oturuyoruz, çaprazımızda derin bir sohbet götüren iki genç kadın. Birisi saç diplerini kapatan elastik bant da dahil olmak üzere sıkıca örtülü; yüzünü uzun kıvırcık siyah saçlarının arkasına saklamış oturan diğerini gözüm ısırıyor. İlhan'ın "gizemli esmer" dediği Natali Germanotta diye bir kadın var, Lady Gaga'nın kız kardeşiymiş, ona mı benzetiyorum derken, tanıyorum: Havin Ören.

Şiran Ören'in kardeşi, Havin. Asıl adı, Çiçek. Başbakan'ın "açılım" girişiminden sonra mahkeme kararıyla değiştirdiğini duymuştuk. Bir başka söylenti de şiirleri yayınlanmaya başladığında baba Memduh Ören görür de kızar diye değiştirdiği şeklinde. "Yaz gecesi" anlamına geliyor, "Havin." Böylece, hem Kürt kökenini vurguluyor, hem de "Çiçek" isminin çağrıştırdığı diğer etnisiteden ayrıştırıyormuş. Bir de küçüğü vardı, o da ismini değiştirmiş, "Rojin" ya da "Nisajin" olmuş.

Örtülü hanıma mülakat verdiğini masanın üstünde ikisinin ortasında duran "Olympos DM 550" kayıt cihazından anlıyorum; Mehmet Bey'e almaya söz verdiğim ama parayı bir türlü denkleştiremediğim model bu.

"Biraz da senin sanatçı yönünden bahsedelim, Havin," diyor, gazeteci hanım, "ustalar, 'aşkın kadınca yorumunu içeren, varoluşun ilkesel köklerine uzanan epik boyutlu şiirler' yazdığını değerlendiriyorlar. Bildiğim kadarıyla aldığın ödüller de var. Yurtdışında da yayımlanmış bir şairesin. İngilizce ve Almanca olarak basıldı kitapların, değil mi? Bu konuda diyeceksin?!"

Mehmet Sedes'in Örenlerle ilişkileri Günay'ın ölümüyle hayli tavsamış olmakla birlikte, çocuklara bigane değildik. Ta ki üniversite yaşlarını geçsinler, her yıl, ÖSYM sınav sonuçları açıklandığında karıkoca ama birbirimize belli etmeden, listelerde isimlerini arardık. 2000'den itibaren Çiçek'in yeni ismiyle yandaş medyada boy göstermesini ülkenin aydınlar camiasına eklemlenmek çabalarına vermiş, anlayışla, hatta itiraf etmeli, gururla karşılamıştık. Umutlarımızı öldüren, genç kadının yaman bir "şaire" olarak parlatılması oldu. "Ne şiiri, Cancağızım, şiir öldü," dediydi Mehmet Bey, "turbo kapitalizm şiiri öldüreli en az otuz yıl oldu. Bilmem hatırlar mısınız, 2003 yılındaydı, Kuzey Amerika'da şiir kitaplarının satış ortalamaları 300-500 aralığına düştüğünde, *Newsweek* dergisi şiirin ölümünü resmen ilan etti. Bir de cenaze merasimi düzenlendiydi. Tabutu reklamcılarla şarkı sözü yazarları birlikte kaldırdılar." Şiirin, TV dizileri, *Facebook*,

YouTube arasında koşuşan neslin işi olmadığı açık. Tetebbu kelimesi dilden düşmüşken, şiir ne? "Kerlikli bir Kürt kızcağızı 'yaman şaire'dir diye parlatıyorlarsa, bilin ki nedeni şiiri değildir," diyor Mehmet Bey, "kızımızın bir proje olduğu anlaşılıyor."

Havin'in vereceği cevabı içtenlikle merak ediyorum, utanmasam bir de kendim soracaktım: "Ne diyeceksin hakikaten?!"

(2)

Biz bıraktığımızda, dokuz aylık yeğeni Hozan'ın bezini değiştirmeye çalışan ilkokul birinci sınıftan terk bir kız çocuğuydu, Havin. Hozan bebek, DDKO davasından firari Suat Abisinin oğlu. Babaları, Kerlik Belediye Başkanı CHP'li Memduh Ören'in DP'li rakibi ve kan davalısı aşiret reisinin iftirasına uğrayıp idamla yargılandığı kaçak yılları, üstelik ciğerlerinden hasta. Kendine yâr olacak hali bile yok, bawe'nin. Çocuklarının eline bakıyor olunca, Suat'ın dava arkadaşı, eşi, mühendis Vildan, çarnaçar TPAO'ya giriyor. Tayinini de Batman'a istiyor ki, hem bölgeden uzak kalmasın, hem de kurumun lojman imkânlarından yararlanabilsin. Bir mülahaza da, devlet memurluğunun her şeye karşın sağladığı güvence. Eşi, aranan bir Kürt devrimcisi de olsa, meğer ki galiz bir eylemi ispat edilsin, devlet kendi memurunu kayırıyor. Lakin, tek başına gencecik bir kadın, gündüz işte, bebeğe bakacak kimse yok. İzmirli olmasının getirdiği yabanlığı da eklenince, Örenler, "kendi tohumlarına", böyle derlerdi, sahip çıkmaya karar veriyorlar. Çiçek, okuldan alınıyor, Batman'a, bebeğe bakmaya gönderiliyor. Benim belleğimdeki son hali, lojmanın girişinde geceleri yatak olarak kullandıkları kırlentli bir sedir vardı, onun üstüne yatırdığı Hozan'ın bezini değiştirmeye uğraşırkenki hali. O şartlar altında bile yadırgamıştım. Niye ablalarından birisini değil de, üstelik hevesli bir çocuğu okuldan koparıp gönderdiklerini sorguladığımı hatırlıyorum. "Büyükler,

bawe'nin hizmetine lazımdır," demişlerdi, "Mam Memduh, hastadır, serum takılacak, iğne vurulacak." Mam Memduh kaçaktır, ne yapılacaksa evde yapılacak. O gün bu gün, çağın hijyen kaygılarıyla alay eden bir yönünün olduğunu düşünürüm söküğünü dikmekten aciz ergenlerin delik deşik bir damara sapladıkları enjeksiyonun, mağarada doğum yapan kadının göbek bağını taşla ezmesi ve yaşatması gibi bebeğini.

Yan gözle Mehmet Bey'e bakıyorum, Havin'i tanıdı mı diye. Henüz değil. Dizüstünü açmış, bir şeylere bakıyor, kulağı onlarda olan benim. Günay Rodoplu'nun, "*te ku lil ki der be xare, der be xare de bu iser singemen,*" diye türkü çağırdığı günlere yetişemedim ama Mehmet Sedes'in, "*kes başım kanım aksın, vallah oğul kadir bilene doğru,*" sitemini iyi bilirim. Karşımda oturan genç kadın, şapkalı ünlülerin sesleri, hâlâ veremiyor. Kâğıdın "â"sı yok, "k"ları da hâlâ "gh" gibi genizden. Göğsünün çatalını saklamayan al kırmızısı ipek gömleği, kotu ve Bodrum sandaletleriyle Amsterdam ya da Berlin doğumlu üçüncü kuşak bir Avrupalı Kürt'e evrilmiş, Havin. Amerikan temaşa sektörü dünyaya Natali Germanotta'lar ihraç ederken, sadece müzik değil, karmaşık ideolojilerinin tüm işaretlerini de ihraç ediyor. Roj TV sunucuları, Batı'nın komünizm sonrası dünyasına dayattığı yeni müstemlekeleştirme stratejisinin ürünleri. Neşet Ertaş Melis'e neyse, Aram da Havin'e o.

"Babamlar beş kardeştir," diye anlatıyordu, "hepsi de T.C. cezaevlerinde uzun uzun yatmışlardır. Aralarında en çok da Abidin Amcam yatmıştır. Abidin Amcam babamın bir büyüğüdür. Onun anası Ermeni'dir. Dedem, Şeyh Ehmed, onu Ermeni tehcirinde almış. Türkler soykırımda bütün ailesini öldürmüşler. O rahmetli dedemin ikinci karısıydı. Benim nenem üçüncüdür."

"Şiirinin evrensel niteliği ile geçmişinin zenginliği arasında bağlantı kurmanı istesem? Şeyh dede, Ermeni anneanne, T.C.'de iki dönem belediye başkanlığını yapmış CHP'li bir baba; ne dersin?"

"Bir bağlantı var mutlaka! Kirkor Saroyan gibi entelektüel birisinin yapıtlarını takdir ediyor olmasının nedeninin de bu zenginlik olduğunu düşünüyorum. Şiirlerimi Ermeniceye çevirme önerisi beni mutlu etti."

Çirkince'den dönüyor olduklarını da böyle öğrenmiş olduk. Melis, Nilgün, Burak, Saroyan, Ali derken, Havin'in de katılmasıyla Türkiye'yi 21. yüzyılda temsil edecek yıldızlar takımı tamamlanmış oldu.

İyi ya.

"Duyamadım, Cancağızım? Bir şey mi dediniz?"

"Dinleyin, bakın, ne anlatıyorlar."

"Türkiye solunu dini açıdan değerlendirebilir misin? Halkın dini inançlarına yönelik baskıcı ve sert tutumlar karşısında bocalayan, dine ve müntesiplerine soğuk ve mesafeli duran sol, kitlesel bir güç olabilir mi?"

"Türkiye solu, maalesef bu konularda tam bir ikiyüzlülük sergiliyor!"

Mehmet Sedes, Havin'i dudaklarına oturan çarpık gülümsemeden tanıyor. Bu haliyle gerçekten de Şiran Abiyi hatırlatıyor genç kadın.

"Ben, Karakas'ta üç saat Chavez'i dinledim," demekte, "konuşmasını Hıristiyan din kitaplarından, din adamlarından alıntılarla süsledi. Doğal olarak, Noam Chomsky ve diğer aydınlardan da alıntı yaptı ama konuşmasında da bir dini hava vardı." Gazeteci hanım parmağıyla bir dakika işareti yapıyor, kayıt cihazını kendisine doğru çekiyor, "Burada okurlarımız için bir hatırlatma yapalım," diye konuşuyor makineye, "Havin Hanım, Karakas'ta, WSF, yani Dünya Sosyal Forumu toplantısı için bulunuyordu. Savaş karşıtı bu platform, daha Irak'a saldırı gerçekleşmeden oluşmuştu. Zaman içinde bir halk hareketine dönüştü." Havin'e dönüyor, "Biz bu hareketin bu kadar popülerleşmesinin en önemli nedenini, 'Savaşa Hayır!' diyen herkesin tek sloganla bir araya gelebilmesi, İslamcılarla solcuların yan

yana mücadele etmeleri olarak değerlendiriyoruz. Bu tesbite katılır mısın?"

"Hiç kuşkusuz öyleydi. Doğru hareket de budur. *HaberTürk* bize 'mankenci-solcu-İslamcı ittifakı' adını yakıştırdı. Aşağılamak için öyle söylüyorlardı ama Abdurrahman Dilipak'ı, Mehmet Ali Alabora'yı, KESK genel başkanını, karda kışta bildiri dağıtırlarken, konuşmalar yaparlarken görecektiniz. Türkiye'nin Irak savaşına aktif katılımı bu ittifak sayesinde engellenebildi."

"Sanırım sen hareketin ilk katılımcılardansın?"

"Doğrudur. 1999'da Seattle'da yapılan büyük miting, herkese vahşi kapitalizmin sonucunda oluşan adaletsizliğe karşı mücadele gücü ve umudu verdi. Ben, Karakas, Venezuela'dan başka Mumbai, Hindistan ve Kenya, Afrika'da yapılan Dünya Sosyal Forumları'na katıldım. Şahane deneyimlerdi. İnsanlığın ne kadar büyük, çeşitli ve güzel olduğunu gördüm. Chavez, Morales gibi liderlerin insanlara verdiği gururu paylaştım. Türkiye'de, benim antikapitalist dediğim, genelde küreselleşme karşıtı veya 'alternatif küreselleşme' denilen hareket, 2000'lerin başında başladı. Konya'da, Antalya'da, Trabzon'da ve diğer illerde binlerce insanın katıldığı gösteriler düzenlendi. 2003'te de Küresel Barış ve Adalet Koalisyonu kuruldu."

Mehmet Bey'in kaşları kalkıyor, *"Bak, sen!"*

Kızımızın Kerlik'ten çıkmış, Karakas, Kenya, Mumbai, ekvatorun çevresinde sosyalist devrim kovalıyor olmasından söz ettiğini anlıyorum. *"Şuradan Ayvalık'a giderken zorlanıyoruz, Meral Hanım,"* diye bakıyor, "*sizce kim finanse ediyor bu gitmeleri, gelmeleri?"*

"Örenlerin 'paşazade' olduklarını unutuyorsunuz, Mehmet Bey," diye takılıyorum, "Erguvanilerdendirler ya onlar da. *Beyaz Kürtler!*"

(3)

"Şaka mı?" der gibi bakıyor ama değil. Yirmisi kendi tapulu malı, elli köyün hâkimi Şeyh Şemsettin Bey'in torunu olduğu düşünüldüğünde, herhangi bir paşazadeden daha az "aristokratik" değildi, Mam Memduh. Biz tanıdığımızda "asırlardan beri kendilerine ait" olduğunu söylediği toprakları Suriye'de kalmıştı, yarıcılık yapmaktaydı. Çoğunlukla mercimek bazen de pamuk eker, GAP öncesi, istisnasız her yıl ya kuraklık yakar ürünü, ya sel çürütür, Memduh Ağa borçlanır, ağzını bıçak açmaz olurdu. Şeyh dedesinin "Kasr-ı Şems" denilen "saray"ına yetişememişti ama hep oralarda yaşamış gibi gözleri dolarak anlatırdı: "Dedemin tam yirmi beş yıl adaletle ve cesaretle hükmettiği bu köylerde hiçbir kimse, hatta hükümetin memur ve askerleri bile zulüm ve haksızlık edemezlerdi. Şeyh Şemsettin Bey'in geniş toprakları dahilinde hırsızlık olmazdı. Eşkıyalar, köy basmayı akıllarına bile getirmezlerdi. Kan davaları, ırz ve namus davaları, tarla, köy ve veraset davaları, insanca ve adil olarak halledilir, hiçbir ücret, hiçbir hediye, hiçbir rüşvet kabul edilmezdi."

Yedi oğlu var, Şeyh Şemsettin'in. Aralarında Havin'in dedesi Ehmed Bey'in de olduğu dördünü İstanbul'a, zamanın gözde okulu, Mektebi Sultani'ye yatılı gönderiyor. Mektebi Sultani'nin o yıllardaki bir avantajı da öğrencilerinin askerlikten muaf tutulmaları. Velakin, Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı derken, Askeriye Mükellef Kanunu kaldırılmak zorunda kalınıyor. Galatasaray öğrencileri ihtiyat zabiti olarak Çanakkale'ye sevk ediliyorlar. Ehmed'in ondan fazla sınıf arkadaşı Conkbayırı'nda şehit düşüyor, aralarında 119 Ahmet Refik, Hammer'in on ciltlik *Osmanlı Tarihi*'ni Almancadan çeviren Mehmet Ata Bey'in oğlu, Nurullah Ataç'ın abisi. Çanakkale'den kurtulanlar bu defa Kafkas cephesinde görevlendiriliyorlar. Ehmed'in iki abisi, Hasankale'de Rus-Ermeni birlikleriyle çarpışırlarken şehit düşüyor. Kendisi Muş'ta yaralanıyor, Diyarbakır'a, hastaneye sevk ediliyor. Aynı

aylarda, Mustafa Kemal de İkinci Ordu Kumandanlığı'na atanmış, 1917 Mart'ında Diyarbakır'a geliyor. Şeyh Şemsettin'le Mustafa Kemal hastahanede tanışıyorlar. Babası, Ehmed'i Kemal Paşa'nın yanına yerleştiriyor.

Az bulunur yetkinlikte bir genç adam, Ehmed, hızla terfi ediyor. Şifre zabiti, yaver derken, Karargâh Kumandan Muavinliği'ne yükseliyor. Zaman, yüz küsur yıllık Vahabi-İngiliz dayanışmasının semeresinin toplandığı zaman. Filistin Cephesi kan gölü. Şerif Hüseyin kumandasındaki Vahabiler, Kudüs'ü V. George'un ordularına teslim etmişler; "Halifeler Kenti" dedikleri Bağdat'ın semalarına Majestelerinin forsu çekilmiş; Allenby, Halep üzerinden Anadolu'ya yürüyor. Ehmed Bey, İngilizleri durdurmak için sevk edilenler arasında, "lakin, benim bawe kıtasına iltihak ettiğinde gördü ki, tayin dildiği tabur son neferine kadar telef olmuştur. Ordu ricat etmektedir. Cemal Paşa, askeri bırakmış, İstanbul'a dönmüştür. Ehmed bey, naçardır, kimseye görünmeden kaçmış, baba ocağına dönmüştür."

Şeyh Şemsettin ve hayatta kalan oğulları, Kasr-ı Şems'te bir araya geliyor, Osmanlı ordularının perişanlığının sunduğu "büyük fırsattan istifadeyle mazlum Kürt milletini zulümden, esaretten kurtarmanın farz olduğuna" karar veriyorlar. Ekrem Cemilpaşazade'nin kurduğu Kürdistan Teali Cemiyeti'ne iltihak etmek üzere ailecek Diyarbakır'a göçülüyor.

Profesör Hikmet Çağlar'ın albümündeki resimlerinden biliyorum, erkekleri cep mendilleri kravatlarıyla bir örnek takım elbiseler giyen, pencerelerinde dönemin modası ponponlu kırmızı kadife perdeler, hizmetçiler, uşaklar ve dahi dadılarla yaşayan erguvani bir aile Cemilpaşazadeler. Fotoğrafların Hikmet Hoca'nın rahmetli olan ilk eşine ait olduğunu söylemişti; hanımın Cemilpaşazadelerle ünsiyeti ise, Saint George Avusturya Lisesi'nden sınıf arkadaşı Ayşe Hale Hanım üzerinden. Ayşe Hale, Kürt Teali Cemiyeti'nin asli kurucularından Anter Ağa'nın gelini.

Ehmed Bey'in Galatasaray'dan dört beş sınıf büyük "abi"si Ekrem Cemilpaşazade. Mezun olduktan sonra o da Lozan'a, Ali

Nusret'in okuluna, matematik tahsil etmeye gönderilmiş; oradan da Belçika'ya, "duvarlarında Beethoven'ın resimlerinin asılı olduğu" bir *ecolé libre*'ye geçmiş. Mam Memduh'un "Kürt cahildi, yüzde doksanı ümmi idi, dayanamadı, Halep üzerinden İstanbul'a döndü. Ne yapsın?" dediğine bakılırsa, Ahmet Celâl'in Kürt versiyonu Ekrem Bey. O da bir *yaban*. Durumu daha da vahim olmalıydı, çünkü onun Kürt "milleti" ile doğrudan irtibatı da yok. İlişkiler aşiret reisleri üzerinden sağlanıyor. Kimi bey, kimi ağa, kimi şeyh, kimi seyyit, kimi mürşid, kimi nakilbuleşraf; herbirinin "anayasası kendi kafası, adaleti silahının namlusu" olan yüzlerce mikro otoriteye dert anlatması gerekiyor. Kürt beyliklerinin üzerine titredikleri yarı-bağımsız özerk statülerinin bir neticesi de, egemenliklerinin iktisadi temellerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya geldiklerini hissettikleri anda kendi muhafiz haydut çetelerini oluşturmaya davranan reislerin varlığı. Hanefisi, Şafisi, Şiisi, Alevisi, Yezidisi, Kakaisi, hatta Yahudisi, Hıristiyanı derken, Cemilpaşazade'nin güvenebileceği ne bir yasa koyucu kurum, ne istikrarlı yönetim merci olarak vasıflandırabilecek bir merkezi otorite, ne de insan fıtratının daha üstün niteliklerinin gelişmesi için elverişli zemin var. Olsun. Zamanın ruhu gereği kendilerini sıradan insanlara çekidüzen vermekle yükümlü sayan bir aydındır Ekrem Bey, elinden geldiğince katlanır.

"İhtiyarı, genci, hep el ele vererek gayret sarf etmişler, kasabalara, köylülere, mürşitler, vaizler göndermişler," diye anlatırdı Memduh Amca, "mektuplarla, neşriyatla her tarafı tenevvura gayret etmişler. Kürtçe mevlütler okutmuşlar, şairler nesirdeler, dengbejler stranlar terennüm etmişler. Lakin, yüzlerce âlim kılığında mele, kıyafetsiz, hırsız şeyhler, melunlar, hainler vardı. Bütün bu tefehsüh etmiş zümre, alttan altta hıyanet ediyordu." *Mele!*

Şunun şurasında daha iki gün olmadı, *Batman* gazetesinde bir haber:

"Diyanet, Güneydoğu'da istihdam etmek üzere bin meleye kadro açtı."

Mele dedikleri, İmam Hatip veya İlahiyat çıkışlı olmayan hoca-imam. "KPSS'den muaflar mıymışlar, bu meleler?" sorusu, Mehmet Bey'i güldürmüştü.

"*Hürriyet Treni*'nin pencerelerinden görülmüyor ama medreseler dipdiri, Cancağızım. Bugünlerde Şeyh Bedrettin Aydın'ın Batman'daki medresesini pek övüyorlar. Mele Burhan'ın Tillo Medresesi'nin de hayli popüler olduğu anlaşılıyor, dört yüz *fakka* eğitim görmekteymiş. Olacağına bakın. Şunun şurasında Kur'an Kürtçeye çevrileli kaç yıl oldu?" *Kaç?*

"1997 değil miydi?" diyor, "Bakmayın canım öyle! Babnirli Mele Abdullah Varlı'nın mealinden bahsediyorum."

Babnir'i biliyorum, Batman'ın inşallah deprem olmaz dedirten taştopaç köylerinden birisidir, Sapanlı'ya bağlı.

Devletin melelere kadro açtığı haberini, *Türk hümanizması* saçmalığı bile mazur gösteremiyor. Sülalemize sövüldü, nafile geçti ömürlerimiz.

O gün de böyle masa başında karşılıklı oturuyoruz. Mehmet, dizüstünün ekranını çevirmiş, bölge müftüsünün demecini göstermişti: "Resmiyette bir anlam taşımasa da, devlet bu çilekeş ilim muhiplerinden, gönül adamlarından, sözü dinlenen, saygınlığı olan, sözleri insanları durduran veya harekete geçiren melelerin hizmetinden yararlanmak istiyor," demişmiş Hoca Efendi. "Biz ne kadar iyi anlatırsak anlatalım, ne kadar bilgili olursak olalım, bölge insanları üzerinde etkili olamıyoruz, çünkü onların dilini bilmiyoruz. Ayrıca, Bölge insanı Şafi, Diyanet personeli Hanefi mezhebine göre eğitilmiş olunca, hizmetin verimliliği daha da düşüyor."

İyi ya.

Cüppeli Ahmet'in "ilim" kariyerini de "Tillo'da yetişmiş bazı büyük âlimler"e borçluyuz, "organ nakline asla ve kat'a!" cevaz vermeyen Demircan'ın "özel eğitim"ini de, mahdumunu Beyoğlu'na belediye başkanı yazdırıp meyhaneci Refik'le kapıştıran zihniyetini de.

Oben Koman'ın tetiklediği türden karanlık bir yeis, Mamak kapıları üstümüze kapanıyor.

(4)

Ruhumun alacakaranlığında Mam Memduh'un öksürüklere boğulan sesi, İbrahim Efendi adında "cahil, ahlaksız, haris, menfaatperest" bir müftüden bahsediyor; adamın Diyarbakır yöresindeki diğer "Kürt İttihatçılar"la işbirliği yaparak "Ermeni katliamından çok zengin olan" Mülkiye-i Şahane'den mezun İttihatçı oğlunu anlatıyor. Sonra cephedeki eratın maaşları ödenemezken Abdülhamid'in "İslam birliği" politikası doğrultusunda beş bin kuruş aylığa bağladığı Bekir Sıtkı isimli "ikiyüzlü" nakilbuleşrafın hilekârlığından yakınıyor. En sonunda da, "mahcup, hain, zal bir rakip" dediği Mustafa Kemal'e ileniyor. "Zal" İran mitolojisinde Rüstem'in babasının adı; Rüstem dünyanın en kuvvetli erkeği ve Kürt sayılıyor.

Memduh Amca'nın anlattığı tarih, güreşe çıkmış erkeklerin tarihi; savaşanlar bireysel egolar, kişisel çıkarlar, ideolojiler ya da aidiyetler bile değil.

(5)

Yan masada Havin, herhangi bir Germanotto'yu kıskandıracak kadar şuh bir edayla saçlarını bir omzundan alıp diğer omuzuna yerleştiriyor,

"Ben Halk Milisleri gününde, Nisan'da Karakas'taydım. Şahaneydi!"

Cinselliği ile kavga ettiği günlerin geride kalmış olduğunu görmek güzel, abilerinin tahakkümünü doğa güçleri gibi tabii saydığı günlerin de.

"Ellerinde Rus yapımı silahları, on binlerce fabrika işçisi, sırtlarında kızıl tişörtler, Bolivar Bulvarı'ndan akıyorlardı! Öğrenciler, köylüler, milisler! Simon Bolivar, Che Guevara, Hugo Chavez, Castro posterleri! Ağaçlara, elektrik direklerine tırmanmış ergenler! Latin ritmine uyarlanmış devrimci şarkılar, sloganlar! *El bravo pueblo!* Yaşasın Bolivarcı Devrim! Yaşasın silahlı halk! Yaşasın Presidente Chavez! *Arribar!*"

Gözleri süzülmüş, dudakları muzaffer bir gülümsemeyle kıvrılmış, İngilizceye kırılıyor birden, "*Throw off the chains!*" Zincirlerinizden kurtulun! Avenida Bolivar'a komando üniformasını giymiş, askeri bir kamyonun üzerinde geldi *el Presidente*. Halk çıldırdı, *arribar!* diye haykırıyor. Kısa bir konuşma yaptı, Latin Amerika'nın iki yüz yıldır özgür olmayı başaramadığını, özgürlüğün sadece sosyalist devrimle elde edilebileceğini söyledi: 'Milis halktır, halk militir!' Şahane bir kılıç çıkardı, kalabalığa gösterdi. Simon Bolivar'ın kılıcı! Yıkıldı ortalık! On binlerce silahlı militan, tüfeklerini başlarının üstüne kaldırdılar. Birlikte yemin ettiler. Böyle!"

Kollarını uzun namlulu bir tüfeği kaldırmışcasına pervasız bir hareketle başının üstüne kaldırıyor, milisleri taklit ederken, salata servisi yapan komiye çarpıyor. Kazanın hızını kesmesine izin vermiyor: "Affedersin, arkadaşım!"

Kısa bir özür ve "Vatan, sosyalizm ya da ölüm!" diye sürdürdüydü, "Başkan Chavez'in sesi çok güzel, Yıldız Hanım. Şarkı söylemesini de seviyor. Yüz binlere devrimci şarkılar söyletti. Çok keyifliydi!"

"Sen İran Cumhurbaşkanı Mahmut Ahmedinejat'ın ziyareti sırasında da Karakas'taydın. Ahmedinejat'ın, Chavez'e, 'kardeşim,' diye hitap ettiğini biliyoruz. Hugo Chavez Frias, kendisini halkların kardeşliğine adayan Che'nin selefi. Biri Müslüman, diğeri Katolik, iki liderin dostluğunu nasıl değerlendiriyorsun?"

"Her iki lider de tüm dünya halklarının adına kardeşlik ve adalet için mücadele veriyorlar. Yeni bir dünyanın kurulması

için güçlü bir irade ortaya koyuyorlar. Egoizmin, saldırganlığın, emperyalizmin tarihe gömüldüğü başka bir dünya kurmaya kararlılar. Ne yazık ki, Chavez'i dini konulara yaklaşımından dolayı eleştirmeyen, aksine yere göğe koyamayan Türkiye solu, Filistin'de Hamas, Lübnan'da Hizbullah söz konusu olduğunda saldırganlaşıyor. Ben, hem Chavez'in, hem Hamas'ın, hem de Hizbullah'ın desteklenmesi gerektiğini savunuyorum."

"Solcusun ama Hamas'ı ve Hizbullah'ı destekliyorsun!" Gazeteci kadın eğiliyor, bir kez de kayıt cihazına tekrarlıyor: "Havin Ören solcu bir gelenekten geliyor. Kendisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, TSİP mensubu ama Hamas ve Hizbullah'ı destekliyor." Doğruluyor, Havin'e dönüyor, "Biz, sizi zaten şiirlerinizden, yazılarından tanıyoruz, takip ediyoruz, Havin Hanım. Engin gönlünüzü ve yüreğinizi biliyoruz. Barışa ve iyiliğe olan inancınızı her şeye rağmen yitirmediğinizi görüyoruz. Emin olun ki, ölüm kuyuları, asitli operasyonlar, Müslümanların yüreğinde birebir yankı buluyor. Köyleri yakılan, dilleri yalanlanan, mevcudiyetleri hor görülen Kürtlerin acısını, kemik yaşı büyütülmek suretiyle yetişkinler safında cezalandırılmaya çalışılan çocuklara yüklenen suçun sorunlarını, Kerbela'nın Zeynep'i gibi dillendirmeyi sürdürüyor olmanızı takdirle karşılıyoruz."

Kerbela'nın Zeynep'i?

"Hanım, Caferi Alevi'dir, diye bilirim, Cancağızım," diyor, Mehmet Bey, "yoksa, tanımamış mıydınız Yıldız Demirtaş'ı? Gazeteci-yazar. Erzincanlı. Eski öğretmen. Beşikdüzü Köy Ensitütüsü mezunu. E-Darbe, Y-Darbe, hemen her konuda yazar ve Chavez'e gönderme yapar. 'Yolumuz Che'nin ve Chavez'in yolu!' diyen İslami fraksiyondandır."

"Bir tesettürlü Che hayranımız eksikti, onu da gördük, çok şükür!"

Yıldız Demirtaş'ın izleyen tiradı, düşüncelerimi okumuş gibi. "Biz insanın kaderinin zulme sessiz kalmak, aşağılanan, hor görülen insanların çığlığını duymadan yaşamak olmadığını düşünü-

yoruz," diye başlıyor. "Konuşuyor ama bağırmıyorsak, susuyor ama direnmiyorsak, her sessiz kalışımızda Müslüman vicdanımızda kapanmayan yaralar açılıyor demektir. Hugo Chavez Frias, hayata hür bir imanla bakabilen bir önder. Ezilen halkı için verdiği mücadele sonrası kendisine sunulan makamı reddederek, halkların kardeşliği için komşu bir ülkenin halkına kendini adayan Che'nin selefi. Her ikisi de yüreklerinde dert, kalplerinde aşkla yürüyen önderler."

Mehmet Sedes'e bakmıştım, "*Bu da 'Tudeh'ten mülhem zahir?*"

"*Şimdi anladınız mı Che'nin büstünün Nişantaşı'nda ne aradığını?!*"

"*Yok artık!*" diyorum ama Sarıgül bu. Olur mu olur.

"Coşkun ve sağlam bir iradenin bir damla iken, nasıl bir ummana dönüşebileceğini gösteren liderler, Che ve Chavez," diye sürdürüyor kadın hayranlıkla, "Garaudy'nin tesbit ettiği gibi, devlet ve ekonomik çıkar putperestlikleri ve bu putperestlikleri savunmayı üstlenen ideolojiler bizi evrensel intihara sevk ediyorlar. Ekonomik çıkar putperestliklerimiz var, Havin Hanım. Ekonomik çıkarlara ve ülke menfaatlerine yalancı iplerle bağlı kuklalarız. Böylesi kaygılarımız, Ortadoğu'nun çocuklarını bir kez daha öldürüyor. İsrailli askerlerin işkencesinden geçerken de, Türk adaletinin işkencesinden geçerken de umurumuzda olmuyor. Hugo Chavez, 'İsrail devleti yargılanmalıdır,' derken, Kâbe'ye Tayyip Erdoğan'dan daha yakındır."

Şaştım kaldımdı.

"Bunların alayı marksist olmuş, haberimiz yok!"

Havin, ne diyecek diye bakıyorum, Tayyip Erdoğan konusuna girip sıradanlığın erdemini savunagelen konumuna ters düşmek istemediği anlaşılıyor. "AKP, muhafazakâr bir partidir," diye cevaplıyor, "ama milyonlarca insanın oyunu almayı başardı. Solun öne çıkaramadığı eşitlik ve adalet ilkelerine sahip çıktığı için de başarılı oldu. Bugüne kadar demokrasi ve Kürt sorununda

yaptıkları kendinden önceki hükümetlerden daha ileride. Ancak yeterli değildir. Bir ateist olarak, dinin bu kadar öne çıkarılması beni kuşkusuz rahatsız eder ama önemli olanın ben olmadığımı düşünüyorum. Filistin'de Hamas'ın işgale karşı çıkanlar tarafından desteklenmesi, Lübnan'da Hizbullah'ın sahiplenilmesi önemlidir. Onların politikalarını da tam olarak desteklediğim için değil, ben gerçek kitlesel bir sol partinin adalet ve eşitlik ilkelerine daha fazla hizmet edeceğini düşünüyorum. Bunu yapabilecek bir sol, ancak darbelerle, militarizmle ve milliyetçilikle bağlarını koparabilirse kurulabilir diye düşünüyorum."

"Biz, Türkiye'de muhalefetin büyümemesinin en önemli sebeplerinden birinin, Kemalizm'in antiemperyalist imajı olduğunu değerlendiriyoruz, Havin Hanım. İsrail'in Lübnan'ı bombalayıp yenilmesinden sonra Çirkince'de tanıdığınız o Karadenizli genç arkadaşlarla birlikte Beyrut'a gittik. Mücadeleyi ortaklaştıran liderlerin; Chavez'in, Ahmedinejat'ın, Hasan Nasrallah'ın posterleri yan yana asılmıştı. Şahane bir tabloydu!"

"Doğrudur. Türkiye solunun, bir ulus devlet kurma projesi olan Kemalizm'i antiemperyalist olarak gördüğü için sahiplendiği de maalesef doğrudur. Size katılıyorum, Yıldız Hanım. Kemalizm, Osmanlı'dan kalan küçük bir toprak parçasında yaşayan onlarca halkı, değişik inançları, '*Müslüman Türk*' olarak eritmeye çalıştı. Bunu yaparken son derece baskıcı bir rejim uyguladı. 1923-1950 arası sayısız isyanın, direnişin, kanla bastırıldığı, muhalefetin hiçbir hakkının olmadığı yıllardır. Müslümanlar da dahil, hiç kimseye inanç özgürlüğü sağlanmamıştır."

(6)

Teklifsizlik, küçümseme doğurur. Memduh Amca'nın gözündeki Atatürk, dede Şeyh Şemsettin'in oğlunu yanına çırak verdiği Selanikli kurnaz komutan.

Ehmed Bey, İstanbul'a giden Cemilpaşazade'nin arkasından davayı toparlamaya çabalayadursun, bir de bakmış ki, "eski komutanı Mustafa Kemal, Sultan Vahdettin'i kafese koymuş, askeri müfettişlik namıyla bir vazife kopartmış, yetmiş bin altın lira dercep etmiş, gizlice Erzurum'a varmış. Erzurum'da Cibran Aşireti Reisi Miralay Halit Bey de dahil olmak üzere, bütün Kürtleri kolaycacık yanına çekmiş. Haydaran Aşireti Reisi Hacı Mustafa Bey'in kardeşi Nuh Bey, Silvan beylerinden Sadık Bey, hep onun tarafına geçmişler. Ehmed Bey'e de "yanına gelsin diye mektuplar yollamış" ama o bu defa gitmemiş. Bakmış olmuyor, Mustafa Kemal de tutmuş, Ehmed'in en büyük ağabeyi, Mustafa Bey'le irtibata geçmiş.

Mustafa Bey, "iltifatı pek büyük mesele" olan bir sofuymuş. Mustafa Kemal'in Allah tarafından gönderilmiş hakiki Mehdi olduğuna iman etmiş, "İslam'ı, Vahidettin'i, İslam'ın hamisi olan Saltanatı Osmaniye'yi, Dersaadet'i kâfirlerden, ecnebilerden halas edecek, Kürt kardeşlerine de bütün haklarını iade edecek," dermiş. Kardeşleri ne yapmış etmişlerse olmamış, "Selanikli Mustafa, Diyarbekirli Mustafa'yı kandırmış," yetmemiş, "Diyarbakır Müdafaayi Milliye Cemiyeti'nin başına getirmiş. Ne kadar müftü, nakip, şeyh, muallim, eşraf varsa, onun tarafına geçmişler. Camilerde Mustafa Kemal'in muvaffakiyetine dualar okunmaya başlamış. Ehmed Bey'in etrafı boşalmış. Bakmış olmuyor, o da bırakmış, Ekrem Bey'in peşinden Halep'e geçmiş," Kürt aşiret reislerinin *creme de la creme*'i Bedirhan ve Kamuran Celâdet kardeşlere intikal etmiş.

Celâdet kardeşler, 1842'de birlikte imzaladıkları Sened-i İttifak'ın hükümlerini uygulamaya kalkan İkinci Mahmut'a kafa tutmuş, dört-beş yıllık bir süre için de olsa bağımsızlığını ilan etmiş, hatta kendi adına para basmış, Botan emiri Bedirhan Paşa'nın ahfadından. Osmanlı sarayına talip olmuş beylerin "çulsuz Rumeli muhaciri" Mustafa Kemal'e biat edecek halleri yok, Majestelerinin siyasi komiserlerinden Binbaşı Noel'i yanla-

rına almış, Antep, Maraş ve Malatya'daki Kürt aşiret ve yerleşim birimlerini gezerlermiş. Ekrem Cemilpaşazade'nin de refakat ettiği ziyaretlerin amacı "Türklerin Pan-İslamist propagandalarına karşı" direniş örgütlemek. "Lakin, Mustafa Kemal'in adamları peşlerini bırakmamışlar." Ehmed Bey, Elaziz, Urfa üzerinden, "gerisingeri Halep'e kaçmış. Oradan ver elini İstanbul."

İngiliz işgali altında olduğundan İstanbul daha emniyetliymiş. Ehmed Bey, bu defa da İstanbul Kürt Cemiyeti'ne katılmış. "Orada, Sevr Muahedesi'nde Kürdistan'ın istiklal hakkını tasdik ettirmek için çok çalışmışlar. Süleymaniyeli Şeref Paşa'yı Kürt murahhası olarak tayin ettirmişler. Ermenilerle dostluk tesis etmişler, onların murahhası Boğos Nubar Paşa ile ittifak etmişler. Hatta, Kürdistan Cemiyeti'ne, Kürt'ün güneşli ve üç renkli bayrağını keşide etmeye muvaffak olmuşlar. Lakin, Mustafa Kemal'in marifetiyle, Erzurum'dan Maraş'a kadar, Kürdistan'ın her tarafından telgraflar Paris'e, gazetelere yağmaya başlamış, "Kürt, Türk kardeştirler. Bu milli mücadele, Kürt-Türk ortak mücadelesidir. Kürtler, her türlü haklarını alacaklardır." Bu telgraflar asaplarını çok bozmuş, biliyor musun? Cemiyet, Kürtlere doğru yolu göstersin diye Kürdistan'a adamlarını göndermeye karar vermiş. Bu adamlardan birisi de Şiran'ımın, Suat'ımın dedeleri Ehmed Bey'miş. Babamız bin bir zorlukla aylarca dolanmış ama kimseye laf geçirememiş. Diyarbekir halkının yüzde doksanı da Mustafa Kemal'in etrafındaymış. Sonunda, Heverkan Aşireti'nin reisi, Ehmed Bey'i ihbar etmiş. Zincire vurmuş, beygir sırtında Ankara'ya getirmişler." İstiklal Mahkemesi'nde de yargılanmış ama Mam Memduh'a göre salınıvermesi için emir veren de Mustafa Kemal'in kendisi. Ehmed Bey çiftinin çubuğunun başına dönmüş, evlenmiş. Lozan Antlaşması'nın imzalandığı yıl Memduh Amca doğmuş.

"Lozan'da, Kürt'ü esir pazarında satar gibi, Mustafa Kemal'e ve Bağdat Kralı Faysal'a sattı, İngiliz emperyalist devleti," diyor, "Cibranlı Halit Bey gibilerin akılları başlarına geldi ama çok

geç geldi. Vakitsiz, parasız, silahsız, cephanesiz, hazırlıksız, ihtilal çıkarmışlar. Ehmed Bey'in haberi bile yokmuş, karışmamış ama Diyarbekir muharebesi sırasında onu da götürmüşler," on yıl vermişler. Ailenin büyük bir kısmı Suriye'ye göçmüş, Mam Memduh on yaşına kadar Suriye'de kalmış.

Ehmed Bey'in Osmanlı Bankası'nda "bir miktar altın para"sı varmış, hapisten çıktıktan sonra çekmiş, işlerini düzene sokmaya çalışmış ama beş oğlu var. Öldüğünde arazi bölünüyor. Memduh Amca'nın payı yetersiz, üstelik kıraç ama yine de aşiret reisi muamelesi gören bir ağa Mam Memduh.

"Bize TİP'e katılmak nasip olmadı, oğlum," dermiş Mehmet Bey'e, garip bir utangaçlıkla, "biz CHP'liydik. Ben sekiz sene Kerlik Belediye Başkanlığı yaptım ama çocuklarım CHP'yi beğenmiyorlar. Onlar devrimci oldu. Biz sürgünde okuyamadık, bari çocuklarımız okusun, dedik. Şiran'la Suat'ı İstanbul'a yatılı okula gönderdim ama onlar istemediler, geri döndüler."

Ekrem Cemilpaşazade'nin zamanındaki gibi değil, Galatasaray, Robert Kolej artık sınavla öğrenci alıyorlar, Memduh Amca'nın oğullarının kazanmaları söz konusu değil. Şiran Abi ile Suat da kızların saçları örgülü değilse kulak hizasında kesili, oğlanlarınki üç numara tıraşlı, sabah gelindiğinde tırnak, kulak muayenisi yapılan, milli bayramlarda kutlamalara özen gösterilen gayretli devlet okulunda yapamamışlar. Mehmet Sedes, "Memduh Amca'nın hesap edemediği, gururları olmuş," derdi. Kendisi tanıdığında, elinde Kaleş, dudağında izmarit, ağa babasının muhafızı Şiran Abi, burnundan kıl aldırmıyor. Memlekette kahveye girdiğinde insanlar doğrulup yer açıyorlar; rakip aşiretin saldırısına karşı sırtını duvara verip oturuyor, fincanı önüne geliyor. Okulun tahta sıralarında sağa sola kaykılmadan dik oturmanın bile "T.C. zulmü"nden sayılabileceğini kestirmek zor değil. Nitekim, paçoz bir edebiyat öğretmeninin, "Hem Türkçe bilmiyorsunuz, hem ne arıyorsunuz bu okulda? Gidip memleketinizde okusanıza!" çemkirmesine tepkisi, Suat'la sırt sırta verip, bir iki

Türk'ü pataklayıp memlekete dönmek olmuş; geri geldiklerinde muhatap oldukları, "Sözümüze geldiniz mi? Türk burjuvazisinin okullarında boyunuzun ölçüsünü aldınız mı?" alayları da cabası.

(7)

Yan masada, Tayyip Erdoğan konusunda Havin'den beklediğini alamayacağını kestiren Yıldız Demirtaş'ın söyleşiye Mesut Karaşahan'ı sürdüğünü duyuyorum. "Sence, Chavez sosyalizmin neresinde?" diye girdiği söze, "Mesut Karaşahan abimizin *Seni Demokrat Yapacaklar!*' kitabını görmüş olmalısın," diye devam ediyor. Ardından kitaptan alıntı olduğu varsaydığım cümleler: "'Seni demokrat yapacaklar ve insanlığın üzerine çöken sömürü, kapitalizm, emperyalizm, zulüm ve vahşet kâbusundan uyanmanı istemeyecekler. Senin tevhit inancın, ahlakın, dengeli ve mütevazı yaşayış tarzın, insanlık için bir fırsat, bir şans, bir ümit ve kurtuluş kapısı olmasın diye çaba gösterecekler. Halkın iradesi, bir gün senin sayende Hakk'ın iradesine bütünüyle aykırı tecelli ettiğinde, seni demokrat ilan edecekler. Bu kâbus gerçek olmadan hakikatlere uyanmalısın!'"

Havin, Karaşahan'ı biliyorduysa da renk vermiyor. Yıldız Hanım, "Biz, Chavez'e dönelim," demek zorunda kalıyor.

"Chavez, dünya nüfusunun çoğunluğunu ezen yoksulluğun kapitalist sistemle altedilemeyeceğinin farkında olan bir lider. Kapitalizmi aşmak zorunda olduklarının bilincinde. Ülkesinde *makineleri ve devleti* değil, *insanı* önceleyen bir sosyalist sistem oturtmaya çalışıyor. Dünyaya yeni bir sosyalist sistemin tartışılması için çağrı yapıyor. Dünya Sosyal Forumu, on binlerce sıradan insanın bir araya gelip 'Nasıl bir dünya istiyoruz, bunu nasıl sağlayabiliriz,' diye tartıştığı bir platform. Başkan Chavez, bu tartışma için DSF'nin iyi bir platform oluşturduğunu değerlendiriyor. Eğer dünyayı sıradan insanlar değiştirecekse, onların

seçimlerini dikkate almak gerekir, Yıldız Hanım. Herkesin kendi yönetimini seçme hakkı olması gerekir."

"Hedef, sıradan insanların iktidarı olmalı diyorsunuz?"

"Evet, çünkü sıradan olmayan, kolektif olamaz. Kolektif bir faaliyetin bir parçası olarak düşünüp davranamaz. Sıradanlıktan kaçınmak, halka, insanlara yukarıdan bakmak, burjuva ideolojisinin bir yansımasıdır. Devrimcinin, hangi düzeyde, hangi konumda, hangi yaşta olursa olsun, ne kadar okumuş olursa olsun, halktan öğreneceği çok şey vardır."

Entelektüalizm-karşıtı bu dil, Havin'in dili. Melis'in dili, Burak'ın, Nilgün'ün, Yıldız'ın dili. Sinan Çetin'in dili. Ulu çınarlara çemkiren Koman komününün dili. Spinoza'nın dili, Emerson'un dili, Deleuze'un dili. İnternetin dili. Paçozlaşmanın dili.

Havin Ören-Yıldız Demirtaş ittifakının *"sıradan insan"*ın basiretine duyduğu güven, korku veriyor. İnsan'ın hep aynı "*insan*" olduğunu, düşüncenin her koşulda özgür, özgürlüğün ise tevazu kadar kibire de yatkın olduğunu unutuyorlar. Ekonomiyi bir defa ve son defa rayına oturtmak diye bir şeyin olmadığını, gelir dağılımını iyileştirmenin bu dünyada mutmain bir yaşamın garantisi olmadığını da unutuyorlar.

Çok sıkıldım! Sığlıktan sıkıldım! Kendimi Mehmet Bey'e eğilmiş, "*Trrrum trak tiki tak! Makinalaşmak istiyorum!*" diye fısıldarken buluyorum, aziz dostum hayretle başını kaldırıyor!

"*Trrrum trak tiki tak! Makinalaşmak istiyorum! Tükrüklü dilim bakır telleri yalıyor, damarlarımda kovalıyor, oto-direzinler lokomotifleri! Mutlak buna bir çare bulacağım ve ben ancak bahtiyar olacağım! Karnıma bir türbin oturtup kuyruğuma çift uskuru taktığım gün!*"

Mehmet Hoca, bu defa gerçekten gülüyor!

İkimiz de Chavez'in makineleri ve devleti değil, *insanı* önceleyen bir sosyalist sistem romantizmine takılmışız, "Nâzım, bu şaire kızımızdan daha gerçekçiydi, değil mi?"

Makinesiz 21. yüzyıl, sessiz, sakin, tertemiz kırlarda, gözlerden uzak bir köşede aşk yapmak üzere ağır çekim koşuşan sağlıklı ergenler çobanlaması. Ne din, ne bilim, ne devlet ve tabii, ne eğitim, ne vergi, ne zorunlu askerlik, idealize edilen ıssızın yaşam biçimi. Velakin, Havin'in menekşe parfümlü deodorantı buram buram, oturduğum yerden kokluyorum, aklıma aerosol gazının petrol türevi olduğu düşüyor. Sonra, petrol zengini olan Venezuela'nın. Ve İran. Ahmedinejat-Chavez yârenliği ve OPEC kavgası. Heyhat, acemi köşkünde uyuyor bu çocuklar derken kulaklarımda Cemal Ahıskalı Hoca'nın sesi: "Victor Hugo'nun 'en iyi kural kuralsızlıktır' romantizmi, 19. yüzyılda kaldı, madamcım. Bugün yeni bir şeyler söylemek lazım." Mehmet Bey, halâ gülüyor, "Nerden aklınıza geldi Nâzım şimdi?!"

Aslında Nietzsche'yi hatırlıyordum; "Cinnet, bireyler arasında ender, lakin, yığınlarda, hiziplerde, etnik cemaatlerde kuraldır" buyurmuştu.

"Gonca Kuriş," diyorum, "Gonca Kuriş'i düşünüyordum."

(8)

Yüzü dondu. Tebessümü silindi. Gerildiği zamanlarda gözlüklerini çıkarmak, camlarını silmeye davranmak gibi bir huyu vardır Mehmet Bey'in. Duygularını zapturapt altına almak için zaman kazanır. Bu defa da öyle yaptı, gözlerini acıyla dikti, kaşlarının altından bakıyor.

"Yasemin şahittir, *Allah'ın askerleri*'nin o kadıncağıza reva gördüğü işkenceyi, biz Mamak tabutluklarında bile görmedik. Doğru mu?!"

Cevap istemeyen bir soruydu zaten, başını hafifçe eğmekle yetindi.

"Yetmedi, iki rekât da Şükür Namazı kıldılardı, alçaklar. Kurtuldukları *'musibet'*, beş çocuk anası bir kadın! Hah! Bizi din

derslerinden uzak tuttu diye Mübeccel Atıye'ye sitem ettiğimi hatırlıyorum da, utanıyorum Mehmet Bey. Ayıp ettim, anama. Hangi 'Allah'ı öğretecekti ki kadın?! Kuriş kulunu delik deşik ettiler diye onları cennetine alacak Allah, bizim Allah'ımız değil, besbelli. Nasılsa yabancılayacakmışız."

"Değil, Cancağızım," diye mırıldanıyor, "Allah, onların Allah'ı. Kitap, onların kitabı. Cehennemine de bir zahmet kendileri gidecekler artık."

Mekânı cennet olsun, Gonca kadının o hilesiz hurdasız gülen gözleri aklımın afakını kaplamış, farkında bile değilim, Havin'le Yıldız'ın oturdukları yana dönmüş, gözlerimle "yiyecek" gibi bakmaya durmuşum, "Gören de *Papermoon*'a girmiş sıkmabaştan rahatsız olmuş sosyetik sanacak," dediydi Mehmet Bey, aylar sonra.

"Bilimle, ilimle ilgisi olmayan *ateist* haspam, ahkâm kesiyor: 'Hizbullah'ın sahiplenilmesi önemlidir!' Bu ne selahiyet, yahu!? Sizi, beni bırakın, Musa Anter'i bile kurda yedirdiler! Kim bunlar, Mehmet Bey?!"

Küçük kahkahalarını, birbirlerine köfte tattırmalarını seyrediyorum, içim zehir, "Gonca Kuriş'le aynı yaşlarda olduklarının farkındasınız değil mi? Sizce, kadıncağızı andıkları olur mu bunların? Olursa, nasıl olur? Nasıl yorumlarlar? Örtülü olanı, adı neydi, şehitten sayar mı Kuriş'i? Havin, "devrim şehidi" yerine koyar mı? İki dize yazar mı? Yazmaz, değil mi? "Aşk"ın kadınca yorumunu yapmaktadır kendisi. Yörük Ünal gibi gitti gider, Gonca Kuriş de."

"Yörük Ünal?"

"Annemin topçu teğmeni. Evvelsi gün mezarlıkta... Aaah, boş verin! Yine de ve mamafih, Allah'ın bile unuttuğu o dağlarda kanlı aybaşı bezlerini saklayacak diye helak olmasındansa, Nişantaşı'nda Che'nin büstünün yanında, Sarıgül'le birlikte şiir okumasını tercih ederim, Havin kızın! İyi şiir, kötü şiir, neyse ne artık! Battı balık yan gider."

Hayretler içinde baktıydı, "Asimilasyon diyorsunuz, Cancağızım!"

(9)

Asimilasyon sözcüğü ağızında en galiz bir küfür gibi Mehmet Sedes'in.

Hukukumuz bu kadar uzun, değerlerimiz böylesine benzeş olmasa, ihanetle suçlayacağı kesin! Yüzünün aldığı şekilden anlıyorum, geçmişimizin yüzsuyu hürmetinedir, açıklayabilmem için tanıdığı fırsat bana. Hak vermemek de mümkün değil, çünkü Türkiye İşçi Partisi'nin kurucu kadrosundandır. 4 Nisan 1970'teki o menfur komando/jandarma harekâtını TİP adına yerinde incelemek için Silvan'a gidenler arasındaydı. Havin'in büyük abisi, DDKO'yu temsilen gelen Şiran Ören'le tanışıklığı da oradan. İlçeyi kuşatan birliklerin işgalci düşman kuvvetler gibi davrandıklarına, nasıl aşağılık bir terör estirdiklerine birinci elden tanıktır. Aynı yılın sonbaharında, Dördüncü Büyük Kongre'de, Doğulu delegeleri destekleyen gençlerdendi. Kapanış bildirgesini kaleme alanların arasında yer aldı. Güneydoğu'nun geri kalmışlığını "*hâkim sınıfların faşist iktidarlarının Kürt halkına karşı uyguladıkları ırkçı-milliyetçi şoven burjuva ideolojiden kaynaklandığı*"nı dile getiren, "*ırkçı-milliyetçi şoven burjuva ideolojisinin yerle bir edilebilmesi için Kürt ve Türk sosyalistlerinin parti içinde omuz omuza çalışmaları gerektiğini*" vurgulayan cümleler, onun cümleleri.

Gözleri üstümde, "asimilasyon diyorsunuz"un cevabını bekliyor.

Benim aklım geride bıraktığımız Mübeccel Atıye'nin veda konuşmasında, TİP'in Dördüncü Kongresi'nin son tahlilde Michigan'lı Behice Boran'ın Sorbonne'lu Mehmet Ali Aybar'ı ekarte ettiği bir etkinlik olduğu düşüncesiyle ürpermekteyim.

Sonra, Harvard'lı Muzaffer Şerif'in TKP'sinin bunların TİP'ine açık tavır almasını; sonra, Missouri'li Mihri'nin Kürt devrimcilerini kaçıran Demokratik Milli Devrim girişimini, arada telef olan yüz binlerce genci, ülkedeki yaşamın çeperine itilen idealleri, ziyanı zebil edilen entelektüel sermayeyi, erken yaşta ölümleri. Sonra, Baltalimanı Tesisleri'ndeki yemekte Cemal Ahıskalı'nın, "Yav, paçozluk, daha Ata'nın cesedi soğumadan başladı, madamcım, Cumhuriyet'in gözbebeği Dil-Tarih'te bunlar yarı ideolojik, yarı kişisel kavgaya tutuştulardı," teşhisini; sonra, Hasan Âli'ye hakaretten hapse düşen öteki Dil-Tarih'li Osman Yüksel'e Nevzat Tandoğan'ın, "Ulan öküz Anadolulu, sizin milliyetçilikle, komünizm ile ne işiniz var? Komünizm gerekirse onu da biz getiririz. Sizin iki vazifeniz var: Birincisi, çiftçilik yapıp mahsul yetiştirmek; ikincisi, askere çağırdığımızda askere gelmek!" hırtlığını.

Niye şaşırdık, niye o kadar müteessir olduk ki, eski solcular "liberal" oldular diye? En iyi ihtimalle ilerici demokrattılar bu insanlar, solcu değil. Biz bilememişiz. Mehmet Sedes'in sitem dolu bakışları, yüreğimi burkuyor.

"Aziz sevgilim, bizim de mi inanmayacağımız hiçbir şey yoktu!?"

Konuştuğumda sesimin ağlamaklı tonundan mahcubum, "Memduh Amca'ydı, abileriydi, kendini bildiğinden beri erkeklerin hizmetindedir, Mehmet Bey, bu çocuk. PKK'nın 'merkezi bayanlar'ından biri olarak, Apo'nun ayaklarını yıkıyor da olabilirdi. Söyleyin şimdi, Nişantaşı'nda imza günleri tertip etmesini tercih etmez miyiz? Ne denli kötü, ne denli paçoz da olsa şiiri?! Can derdine düşmüşüz, edebiyatta kalite gözetecek halimiz mi var, hocam?"

"Yok," diyor, Mehmet Hoca. "Kalite gözetecek halimiz yok. Apo'nun hareminden Tüyap'ta imza gününe de bir arpa boyu yoldur. Haklısınız, Cancağızım. Bu ülkede böyle yaşanıyor. Bir gün bir dağda kulak kesiyorsunuz, ertesi gün Beymen takımlarınızı donanıp kitap imzalıyorsunuz."

(10)

"Beymen takımları" Abdullah Öcalan'ın damında yaş pastalı, mumlu, maytaplı doğum günü partisi düzenleyen DTP kadın milletvekillerinin giysilerine gönderme. Biri, Şırnak milletvekili "güzel kadın" Sevahir Bayındır; öteki, '72'de Kızıldere'de öldürülen Ömer Ayna'nın amca kızı, DTP'nin eşbaşkanı sıfatıyla Başbakan Erdoğan'la "müzakere masası"na oturan Emine Ayna. Öteki eşbaşkan, Ahmet Türk, Mam Memduh'u yıllar yılı süründüren kan davalısı. Emine Ayna, Havin'le yaşıt.

Sarı, yeşil, kırmızı gıda boyasına bulanmış düğün pastası kesilirken çevresinde konuşlandırılmış yaşlı Kürt kadınlarının yüzlerindeki ifade, Suat'ın akça pakça İzmirli karısını arkasından süzen anası Hayriye Hanım'ın ifadesi: Beğeni ve kuşku.

Emine Ayna'nın Apo'nun mübarek ayaklarının bastığı toprakları avuç avuç naylon poşetlere, pet şişelere doldurduğunu, gelenlere kendi elleriyle dağıttığını anlatırlardı. Sevahir Bayındır, damın dış duvarlarına, ağaç dallarına asılı Öcalan ikonalarını öpmek üzere saldıranları sıraya sokma görevini üstlenmiş. İkilinin ateşe verilen lastiklerin zehir yüklü dumanlarının arasından beyaz "*Barış!*" güvercinleri uçurdukları resimleri internette kol gezmekte; küçücük parmaklarını V yapmış, ellerinde kâğıtlı şekerler, kameralara poz veren çocuklar bile ürkütücü.

Suat'ın üzerinde yandan yırtmaçlı dekolte sahne kıyafeti, '*benim meskenim dağladır*'ı terennüm eden Sezen Aksu'yu fırsatçılıkla suçladığını düşünmek acı veriyor. Böylesine incelikli bir idraktan Apo'nun damının Kâbe, bastığı toprağın zemzem suyu niyetine istimal edildiği bu acınası pagan ritüeline nasıl gelindi!?

"Asıl soru, Ömer'den Emine'ye nasıl gelindiği, Cancağızım."

Emine'nin amcası Ömer Ayna, DDKO'dan dava arkadaşı Mehmet Sedes'in. Benimki silahlı mücadeleye o zaman da ikna olmuş değil, beriki THKO'ya katılma kararı alınca yolları ayrılıyor. Mehmet'in ilk eşi, Yasemin, Ömer'in peşinden gidi-

yor, ilişkileri tamamen kopuyor. Köylülerine yapmadığı zulmü bırakmayan, şedit bir ağa olduğunu anlatırlardı Ömer'in babasının. Delikanlının ilk başkaldırısı, köylülerin yanında, ağa babasına karşı. Emine, dayağın, silahlı çatışmanın kural olduğu bir ortamda büyüyor. Faili meçhul cinayetler, infazlar, alçaktan uçan uçaklar, sarsılan camlar vakayı adiyeden. Havin kadar bile korunaklı değil, küçük kız. "Bana fiziksel özelliklerimden dolayı çirkin diyorlar ama güzel bir kadın olsaydım bu sefer ahlaki saldırıyla karşılaşacaktım," dediğine bakılırsa "çirkin kadın sevmez, biçime ve fiziğe müthiş önem verir" diye tarif edilen Öcalan'ın da iltifatına nail olamamış. Yine de, yoğunlaşma evleri, merkezi bayanlar gibi hastalıklı tertiplere giren, kendisini "karşınızdaki erkek kesinlikle piyasada eşi menendi olmayan bir erkektir!" diye tanımlayabilecek kadar derin psikopatik arazlar veren birine böylesi biat, akıl sağlığı yerinde bir kadının yapacağı iş değil. "Bu daha hiçbir şey değil," diyor Mübeccel Atıye, "Apo istesin, bunlar topluca intihar da ederler. Bakmayın, öyle! Jim Jones'un peşinden giden dokuz yüz on dört kişi, iki yüzü de çocuk, önderlerinin bir emriyle topluca siyanür içip intihar etmişlerdi. Jonestown'da, '78'de. Hatırladınız mı? Marshall Applegate var, Ricky Rodrigues var. '93'te, doksan yandaşına ölüm emri veren David Koresh var. '95'te Tokyo metrosuna sarin gazı enjekte edip onlarca yolcuyu öldüren Om Sinrikyo örgütü var. Var da var. John Joe Gray'in *Branch Davidians* örgütü, devletten tamamen bağımsızdı. Devasa cephaneliği olan bir vadiye kapanmışlar, elektrik dahil tüm ihtiyaçlarını kendileri karşılıyor, hiçbir müdahale kabul etmiyorlardı. Sonra sudan bir sebepten, güvenlik güçleriyle çatışmaya girdiler. Amerikan Savunma Bakanlığı'na, FBI'a, bağlı özel timlere tam üç hafta direndiler. Sonunda, Gray emretti, kadın, erkek ve çocuk, seksen örgüt mensubu ateşe yürüdü, yanarak öldüler. Londra'daki Kült Enformasyon Merkezi, CIC'nin arşivlerinde bunlar gibi yüzlercesinin dosyası vardır.

"Apo türü mesihi önderler, gelenek ile modernitenin çarpıştığı, geçiş dönemlerinde ortaya çıkıyorlar, kızım. Aşiret gibi, tımar gibi, eskinin yerleşik müesseselerinin itibardan düşmesi, kendilerini '*ihtiyaç fazlası*' hisseden insanların sayısını artırıyor. Kimlik kaybının, kimlik karmaşasının en ağır yaşandığı süreçler doğuyor. Hele de kartların hep yeniden dağıtıldığı, bugünden yarına yeniden dekore edilen turbo yüzyılda, böylesi süreçler, toplum katmanlarını altüst ediyor. İnsanların mevzilerini kaybettikleri '*tensikat*'larla sonuçlanıyor. Geride, önlerini göremeyen, yaşamlarını anlamlı kılacak hedefler belirleyemeyen, hatta yaşamakla ölmek arasında pek de bir fark göremeyen yüz binler bırakıyor.

Kerametleri kendilerinden menkul mesihi peygamberler, efendim, karizmatik '*dava adamları*' bu tür ortamlarda türüyorlar. Ne geçmişin muhayyel görkemini geri getirecek güçleri, ne 21. yüzyılın realitesini karşılayacak donanımlar vardır bunların. Tarihten, coğrafyadan, fizikten, kimyadan, edebiyattan, adaletten, felsefeden, ekonomiden, finansmandan söz etmezler. Sürdürdükleri '*dava*', zihinlerinin labirentlerinde saklı, sadece kendilerinin bildiği bir *yeryüzü cenneti*'dir. Devşirmelerinden katıksız *iman ve itaat* isterler. Sürece katılım değil, müşavere hiç değil. "*Özgürlük*", yükte hafif, pahada ağır bir keyfiyettir, çocuğum. Öncelikli amacın örgüt müntesiplerini öndere biat ettirmek; her ahval ve şerait altında tapınılmak olduğu düzenlemelerde, *özgürlük* talepleri genelev işletmecilerinin serbest ticaret taleplerine benzer, Meral'im. Taleplerinde hak verilecek bir neden her zaman bulunur, velakin, kaynakta menfur.

"CIC literatüründe '*zihin kontrolü*' deniyor; önderi sorgulamanın *davayı* sorgulamakla bir tutulduğu eğitim programları, eski değerlerin reddi, ailelerle temasın engellenmesi, yaşam alanlarının kişisel mahremiyeti yok edecek şekilde düzenlenmesi, zaman kavramının yitimi, emir/komuta zinciri, soru sorma yasağı, gıda rejimi değişikliği, isimlerinin değiştirilmesi - *Trevnoc* örgütünde mesela, Anglo-Sakson kökenli isimler yasaktır. Özel

üniformalar, müntesipler arasında cinsel ilişkinin men edilmesi, hatta, yine *Trevnoc*'ta olduğu gibi, kadın müritlerin kültün müteveffa kurucusunun nikâhlı eşleri sayılmaları.

"Hasılı, örgüt üyelerinin geçmiş kişiliklerinden koparılarak, önderin kimliğinde erimelerinin sağlanması için bilinen tüm zihin kontrol yöntemleri kullanılıyor. Önderliğe toz kondurmayan, hatta önderliğin açık yanlışlarını kendi yetersizliklerine verip kendilerini suçlayan müritler her türlü emre itaate hazır hale geliyorlar. Direnenleri yola getirmenin yolu, önce arkadaş baskısı. Davaya ihanetle suçlanmak, örgüt dışında bir '*hiç*' olmakla korkutulmak. Alay, hakaret, tecrit, özeleştiri seansları, bildiğiniz yöntemler.

"Bunları size niye anlattım?

"Bunları size, başkaldırı romantizmi zihinlerinizi bulandırmasın, özgürlükçü, efendim, eşitlikçi, laikçi, hümanist sosyalizm nostaljisi muhakemenizi karartmasın diye anlattım. Yavi'deki, Bilge Köyü'ndeki katliamları geçen yüzyıldan kalma cephecilik anlayışıyla, 'devrimci *bizler*, faşist *onlar*' şeklinde değerlendirmekten vazgeçin. Bu saatten sonra artık görmeniz lazım: Ne *Partiya Karkerên Kurdistan*, hayalini kurduğunuz '*işçi*' partisidir, ne de Apocu militanlar, *özgürlük savaşçıları*. *Özgürlük* dediğiniz şey, alternatif bilgiye açıksa, bireye *seçim hakkı* veriyorsa anlamlı, değilse entelektüel gevezelikten, boş kümeden ibarettir.

"Sevginin, adaletin, onurun, merhametin, sorumluluğun olmadığı, alternatif bilgiye ulaşılamadığı yerde, ne özgürlükten, ne de özgürlük savaşından söz edilemediğini hatırlamalısınız. Lidere, öndere, şeyhe, paşaya, ağaya, *seroka*, kim diyorsanız artık, tabi olmayı alışkanlık haline getirmiş örgüt müntesipleri, özgürlüğün fedaileri değil, *infaz memurları*, gardiyanları olurlar.

"Narin omuzlarına boylarından büyük tüfekler yüklenen Tekoşin'lere, Dilan'lara, Berfin'lere, Emine'lere, Öcalan'dan gayrı bir erkekle '*aşk*' yasaksa, İsa Mesih'le nikâhlı rahibeler rolünü üstlenmeye zorlanıyorlarsa, cinsellik idamlık suçsa, Bekaa top-

rakları infaz edilen genç kadınlara mezar olmuşsa, '*özgürlük savaşı*'ndan bahsetmek hamakattır.

"'80 öncesi devrimci yoldaşlarınıza reva görülen kötülüğün intikamını alan, efendim, '*kibir ve enaniyete düşen devleti*' cezalandıran intikam tanrıçası, *Nemesis* değil, Eski Ahit'in şedit ilâhı *Yehova*'nın mukallididir, Abdullah Öcalan. Yehova, insanlık tarihinde gelmiş geçmiş ilahların en nahoşu!

"Eski Ahit'in tanrısı, kıskanç bir tanrıdır, yetmez, kıskançlığı övünür! Farfaradır, pireyi deve, habbeyi kubbe yapar; saplantılıdır, affetmeyi bilmez. Kindardır, intikam peşinde koşar. Gözünü kan bürümüştür, etnik temizlikten geri durmaz. Kadın düşmanıdır, homofobiktir, ırkçıdır, bebek katilidir, evlat katilidir, kıyıcıdır, megolamandır, gelgeç gönüllü, gaddar bir zorbadır.

"Öcalan, Yehova'ya öykünür; PKK, Eski Ahit'in şedid ilahiyatına.

"Özgün bir hareket değil, ilginç bile değil, fevkalade sıradan, ceberut bir maço kültü ve onun psikopatik lideri. CIC'nin 2007 raporunda, bunlardan ABD'de iki bin beş yüz, Britanya'da beş yüz tane olduğu bildirildiydi.

"Sanmayın ki PKK'yı küçümsüyorum! Asla, küçümsemiyorum! Hasan Sabbah'ın, *'Biz sadece bir kişiyi öldürmekle kalmayıp bin kişinin kalbine de korku tohumları ekeceğiz,'* diye bir lafı vardır. Sahte peygamberlerden, mesihlerden, mehdilerden, en yaman ordulardan daha çok korkarım. Tarihin kaydettiği en büyük siyasetbilimcilerinden Nizamülmük'ü katleden intihar fedaisi, Haşhaşinlerin yetiştirmesiydi. Haşhaşin kültünün izleri Mezopotamya'dan yedi yüz yıl silinemedi. Irak'ta, Suriye'de yaşananlara bakılırsa, halen de silinmiş değil.

"Aklınızı başınıza toplayın, Meral kızım, Mehmet Bey oğlum. Bu toprakların insanları, zulmü '*kaderin vücut bulmuş hali*' gibi kabullenmeye yatkın insanlardır. Yetmez, kendilerini zalimin yerine koyup olayları bir de onun gözünden görmek, hatta hak vermek eğilimdedirler. Bir tür Stockholm sendromu ki, mağdur-

ları geleceklerini rehin alan haydutlara duygusal olarak bağlar, 'gönüllü kurban' statüsüne sokar. Hiç şüphesiz, bu patolojik bağlanmanın temel nedeni, insanımızın takdire şayan hayatta kalma içgüdüsüdür. Velakin, şiddetin öncelikli hedefi kurbanını esir almak olmakla birlikte, isteklerinin yerine getirilmesi, PKK gibi ceberut örgütleri kesmez. Katliamlarını haklı göstermenin psikolojik gereksinimi içinde, Yehova modeli bir fütursuzlukla kurbanlarının onayına, hatta anlayış, saygı da yetmez, sevgisine ihtiyaç duyarlar. Bayramda ateş kesmek gibi, kaçırdığı ilkokul öğretmenlerini öldürmeyip salmak gibi küçük 'iyiliklerinin' kıymetinin bilinmesini beklerler. Bu ruh hali sağlandığında kurbanda doğan yumuşama umudu, bir taraftan geçenlerin unutulmasını, öte yandan da içinde bulunulan tehlikenin inkârını getirir. Stockholm sendromu kuramı doğruysa, ara sıra dostça, 'kardeşçe' davranması durumunda, mağdurlar PKK'yla içten içe özdeşleşmeyi daha da hızlandıracaklardır. Nitekim, gazete manşetlerinden başlayarak, örgüte ilişkin haber ve yorumlarda, siyasilerin demeçlerinde ülkenin tepesinde dikilen silahlı infaz memurlarını öfkelendirecek hükümlerden uzak durmaya özen gösteren, hatta onun tarafındaymış izlenimi veren, takdirini kazanmaya çalışan uslubun yaygınlaştığı görmelisiniz.

"'Sayın Öcalan' hitabı, dil sürçmesi değildir.

"Tehlikenin ve tehlike tehdidinin inkârıyla başlamak üzere, Stockholm sendromunun belirtileri olarak sıralanan rasyonalizasyon, dünyayı ve devleti örgütün perspektifinden değerlendirme, Türkiye'ye ait bakış açısını kaybetme, durumdan ötürü kendi kendini suçlama eğilimi, örgüt militanlarının ihtiyaçlarına aşırı duyarlılık, özde iyi birileri olarak değerlendirme ya da onları da kurban olarak görme, en ufak bir insani gösteride yoğun minnet duyguları sergileme, bunlar, '*travmatik infantalizm*' deniyor, '*başımıza geleni hak ediyoruz, zaten on para etmez bir milletiz*' algısının işaretleri. Hasılı, PKK, Kürt olduğu kadar da Türk'tür; saldıranın kurbanıyla ilişkisi: Sembiyotik.

"Hiç bakmayın yüzüme öyle! PKK sorununu yaratan düşünce biçimini, PKK sorununu çözmekte kullanamazsınız. Değer yargılarınızı yeniden yapılandırmanız gerekir. Hele de Öcalan'ın bizzat kendisi tiksinti boyutunda, *'bizim insanımız çürük tuğladır, iki metre önünde bir üfürük savur, hepsi paldır küldür dökülür; ikiyüzlülüğünden, güçsüzlüğünden, zavallılığından, yalancılığından, çaresizliğinden bıktım,'* diye aşağılar, horgörürken kendi insanını, *'özgürlük'*ün kendisi başlı başına bir zorluk! Özgürlük, ekonomik, sosyal, teknolojik seçimler yapılmasını dayatır ya, Mehmet Bey oğlum. Çağdaş dünyanın doğru okunması gereğini dayatır ya. Dostoyevski'nin deccalı musallat olmuş, ilkesizlik, bayağılık, küstahlık, haddini bilmezlik, hoyratlık, kalleşlik karabasan gibi çökmüş oturmuşken toplumun bağrına, nasıl *'özgür'* olunacak?

"Mamafih, tepenin arkası da Babil, be oğlum. Yehova'yı büyüten o topraklar, daha nice Apo'lar besler."

Yenik devletler mezarlığı

(1)

İstanbul'a müteveccihen yola çıkmak üzere olduğumuz o sabah, Mehmet Bey otomobili yüklüyor, ben kalan son birkaç parça bir şeyleri topluyorum. Annemin gözü, Yavi Belediyesi'nin on yedi yıl önce inşa edeceği haberini verdiği şehitliği tamamlamış olduğu haberine ilişti. 1993'te, kahvehanede toplanmış televizyon seyreden köylüleri, "*Biz, PKK'lıyız, burası da Kürdistan toprakları!*" naralarıyla yaylım ateşine tutup otuz sekiz kişiyi öldürdükleri gecenin ertesinde Belediye Başkanı'nın söz verdiği şehitlik bu. Mübeccel Atıye Hoca, haberi yüksek sesle okudu, Belediye Başkanı'nın vaadini tutmasının bile bir mucize olduğunu söylüyor, rengi birden bembeyaz. Albay Mahmut Baran'ın intihar etmesiyle sonuçlanan hazin hikâyesinin başladığı yer, Erzurum, Çat. Anlaşıldığı kadarıyla, Mahmut Albay, ilçeye giren kamyonetin istihbaratını almış, ancak kimler olduklarını Ayten Yenge'ye bile açıklamadığı Ankara'daki birileri, müdahale etmesini yasaklamışlar. Sonuç, otuz sekiz ölü, elli küsur yaralı, Mahmut Baran, "Bir subay onurunu koruyabildiği sürece yaşar," diyor, tabancasını beynine doğrultuyor. Tek kurşun.

Bu haldeyken bırakıp gidecek halimiz yok, elimdekileri kapının yanına koydum, oturdum. Mehmet Bey bavulları bıraktı, geldi. Laf lafı açtı, kendimize geldiğimizde, Mübeccel Atıye, Öcalan'ı afra tafrasından soyundurmuş, ehil bir adli tıp uzmanının titizliğiyle teşrih etmekteydi.

Apo'yla tanışıklığı, ne Bedirhan, ne Anter, ne Şeyh Said; ne Mustafa Kemal'in Kürt halkına eziyeti, ne Mihri Belli'nin

"Kürt ulusal kurtuluş hareketi"ne muhalefeti, ne de Başbakan Erdoğan'ın açılımı; annem Apo'yu, yazılarından, röportajlarından, en çok da, "*Tarihte hiçbir filozof, peygamber, asker veya siyasetçinin yapamadığı kadar özverili, nitelik ve niceliği olan militan çalışmasıdır,*" diyerek övündüğü, "*Apocu Militan Kişilik*" isimli talimnamesinden biliyor.

Hayata milletler, etnisiteler, ideolojiler, hatta dinler üzerinden değil, *insan* üzerinden bakan bir kadın annem. "Hamurum Anadolu arşipeli ve ilkçağdan yoğrulmuştur," derken söylediği biraz da bu. Bin yılların üstünden uçuyor; mükemmelen kelimelendirilmiş sloganları, kuramları, hatta savaş ve ölümleri aralayıp, insanların davranışlarını son tahlilde "ideoloji değil, psikoloji; ekonomi değil, kültür şekillendirir," savıyla, "*birey*"de yoğunlaşıyor. Onun nezdinde Abdullah Öcalan, gazete manşetlerinin, siyasi analizlerin, askeri yorumların arasından usulü marifetle cımbızlayıp aldığı, daha iyi görebilmek için kaldırıp tarihin ışığına tuttuğu bir canlı; laborant özeniyle evirip çevirip tetkik ediyor. İlk teşhisi, "Pervasız, çekici, zeki, dalavereci ve kurnaz."

"Güç ve yeteneklerine dair karmaşık bir efsane yaratabilen yetkinliği haiz bir adam. Eşi benzeri olmadığına kendisini inandırdığı gibi, çevresini ikna etmeyi de başarıyor. Çoğunlukla hayal ürünü özel haslet ve üstünlüklerine dair hikâyeleri, yalan makinelerini kandırabilecek kadar iyi taşıyan psikopatik bir yapılanma. Sözlüğünde *empati* kelimesi namevcut; dostları yok, müttefikleri var. Karşısındakini hedef tahtası değilse, ayağına gelen bir fırsat olarak değerlendiriyor ve kullanıyor. *Apo'cu Militan* bir hüsnü tabir; aslında söylediği, '*Apo'nun Kulları*'. Militan/kullarının kendi yaşam biçimlerinin, geleceğe ilişkin tasavvurlarının üzerinde söz hakları yok. Amaçlarını, üsluplarını Apo'nun kendisi belirliyor, en minimal sapmalarını şiddetle cezalandırıyor. Acılarını içselleştiremeyen, acıyı hor gören, hatta acıyı çekenin suçu sayan psikopatik algılama; sevimliyken hasut, müsadekârken baskıcı.

Davranışlarını kontrol edemeyen, dürüst olmayı beceremeyen, verdiği sözleri tutamayan patolojik bir yalancı. Hasılı, tipik bir kült lideri, kızım. CIC'nin tanımladığı tüm arızaları haiz."

Meseleye hiç böyle bakmamıştım!

"'*Kült*' mü dediniz?" diye tekrarlamaktayım, "Doğru mu duydum?"

"K-ü-l-t" diye kodluyor, Mübeccel Atıye, "Kült. Karizmatik bir liderin önderliğinde ortaya çıkan, dini/ideolojik militan örgütlenme. Yaşam enerjisini kişiliğinin derinliklerinde gömülü öfkeden sağan bir kült lideri bu Öcalan. Mezopotamya'nın gelmiş geçmiş en nahoş mem havuzunun vârislerinden."

(2)

"*Mem*"i biliyorum. Bireyleri şekillendiren biyolojik içeriği kuşaktan kuşağa aktaran *gen* benzeri birimler *mem*'ler. Şu farkla ki, mikroskop altında görülebilen somut bilgi kodları değiller. Bunlar düşünceler, etik değerler, töreler, sloganlar gibi, kültürel ve toplumsal kabulleri aktarıyor, beyinden beyine, hatta bir kültürden diğerine nakliyorlar. Apo vakasında, nakledilen değerlerin izini Mezopotamya'nın ilkel ilahlarına sürüyor, Müberccel Atıye.

21. yüzyılın yeni bilim dalı *Memetik,* mem havuzlarının bir günde, bir ömürde oluşmadığını söylüyor. Lakin, genler kadar dayanıklı, inatçı, bencil ve yaşama azmiyle dolu memler. "Sığla gibi," diye acı acı gülümsüyor annem, "Memler, canlı fosiller oluyor. Geçmiş çağların değerleri, ideolojileri, inançları, dinleri, doğal ve insan yapısı afetleri arasında her nasılsa yaşayakalmış, homo sapiens öncesi kabuller. Öcalan, bir Mezopotamya endemiği, kızım. Ortadoğu aborjini, relikt despot. Adının çevresinde oluşan kandan, kinden, hamasetten, ayinden ayrıştırabilirsen, *Sarok*'u oluşturan memlerin ardında sırıtan orijinal donörü görebilirsin: Eski Ahit'in Yehova'sı."

Memetik biliminin kurucu babası, Oxford Üniversitesi'nde, etoloji ve biyoloji profesörü, hümanist Richard Dawkins, Eski Ahit'in Rab'binin "*isimleri*"ni derleyen adam. Yehova için, "Eski Ahit'in Allah'ı, gelmiş geçmiş edebiyat karakterlerinin en sevimsizidir," diyor.

"Allah" sözcüğünün "sevimsiz" sıfatıyla aynı cümlede kullanılmasına Mehmet Bey bile burkuluyor, "Hıristiyan Türkçe'sinin cilveleri, Cancağızım. Kitabı Mukaddes Şirketi'nin Türkçe yayınlarında, Yehova 'Allah' diye geçer."

Mübeccel Atıye Çağlar, Profesör Dawkins'e minnettar.

"Hikmet Çağlar'ın onca yılda yapamadığını yaptı, bana Müslümanlığın kıymetini öğretti," diyor, "ne Eski Ahit'in rahman, rahim, kerim, rauf nedir bilmez ilkel Rab'bine, ne de Yeni Ahit'in Yehova'yı safdışı eden 'Oğul' *God*'ına vefa borcum var, şükürler olsun. Dawkins, Yehova'yı afişe etmek suretiyle zincirlerimi kırdı. Bahse konu Musevilik de olsa, iş dini inançlara gelince, insan *'kol kırılır yen içinde'* otosansürüne yenik düşüyor. Profesör Dawkins, sağ olsun, kurtardı, özgürleştirdi beni.

"Yok, Meralcim, yok kızım!

"Bu yaştan sonra, assolistin yerine göz dikmiş üvertür misali, *'Kendimi büyük edeceğim ve kendimi takdis edeceğim ve çok milletlerin gözünde tanınıyor olacağım ve benim Rab olduğumu bilecekler!** diyerekten, *'erkekten kadına, çocuktan, emzikte olana, öküzden koyuna, deveden eşeğe kadar hepsi!*"ne saldıran, hepsini doğrayan; şiddetinin boyutlarını takdir etmeyenlere, *'içinde erkek oturan şehirleriniz harap, memleketleriniz virane olacak*** diye tehditler yağdıran Yaratıcı müsveddesi ile işim olmaz!

"Kadın kısmısına özel ayrıcalıklar vehmeden biri olmadığımı bilirsiniz. Lakin, nikâhlı karıları, yetmez, parayla satın aldığı cariyeleri olarak gördüğü kadın/erkek kullarının bir yarısını öteki yarısına peşkeş çekmekte mahzur görmeyen, *'erkekle yatmış ola-*

* Hezekiel, 38:23

** 1.Samuel, 15:3

rak erkeği bilen her kadını öldürün ve erkekle yatmış olmayarak erkek bilmeyen bütün kız çocuklarını kendiniz için sağ bırakın![*] buyuran, '*erkekler kavga ederlerken birinin karısı yaklaşıp kocasını dövenin elinden onu kurtarmak için elini uzatır ve onu utanılacak yerlerinden tutarsa, o zaman kadının elini keseceksin, gözün ona acımayacak,*'[***] emreden gaddar bir ilah nasıl baştacı edilir aklım almaz! Erkek konuklarını kapısında biten düşmanlarından korumak için heriflere kendi kızlarını, '*benim erkeğe varmamış iki kızım var; rica ederim, onları size çıkarayım ve onlara gözünüzde iyi olanı yapın*'[****] diyerek ikram eden aşağılık dasniğe nasıl tapılır?! '*Husyesi, yahut penisi ezilmiş*' sakatları, '*gayrimeşru çocukları*' ve gayrimeşru çocukların '*onuncu kuşağa kadar ahfadını*' kulluğuna kabul etmeyeceğini[*****] ilan edebilecek kadar acımasız, insan harası kurmak peşinde bir Nazi prototipine nasıl yakarılır da methi sena yağdırılır, sunaklar arz edilir, anlayamam. Çocuklarından geçtim, babaların günahlarını '*dördüncü kuşaklara*'[******] maletmeye kalkışan kindar bir zorba nasıl onurlandırılır? Sözümü dinlemezsen seni '*şifa bulmaz Mısır çıbanı ile ve urlarla ve uyuzla ve kaşıntı ile vuracağım*,'[*******] nişanlandığın kadınla '*başka bir adam yatacak,*' başlık olarak da '*senden iki yüz Filistinlinin sünnet derisini talep edecek*' bildiren pespaye bir sadist; '*Ben öldürürüm, ben yaralarım, düşmanlarımdan öcümü alırım, oklarımı kan sarhoşu yaparım, kılıcım etlerini yalar yutar*!'[********] Efendim, '*Şimdi git Amalek'i vur ve onların her şeylerini tamamen yok et! Erkekten kadına, çocuktan emzikte olana, öküzden koyuna, deveden eşeğe kadar hepsini öldür!*'[*********] Psikopat cani!"

---

* Tesniye 25:11
** Hezekiel 12:20, 31:1,17
*** Tekvin, 19:8
**** Tesniye 23:1,2
***** 1.Samuel, 19:27
****** Tesniye 32-39-42
******* 1.Samuel, 15:3
******** İşaya 34:2-3

Mübeccel Atıye, Yehova'ya öfkesini kusuyor! Ağızımız açık, öyle dinliyoruz! "Bakmayın öyle yüzüme!" diye azarladı yine, "Apo nam psikopatın Yehova'dan intikal ettiği mem havuzunun elemanları bunlar. Etrafını saran muziç avenesinin çıkardığı şamatadan, silah seslerinden ayrıştırabilirseniz, bu *Sarok* karakterinin ağızından çıkan her cümlenin, elinden çıkan her metnin satır aralarında çağdaş dünyanın *suç* saydığı psikopatik davranışların bütününü görebilirsiniz." Narsist psikopatolojinin önde gelen belirtilerinden birisinin kadın düşmanlığı olduğunu hatırlatıyor,

"Çiftleşmek, döllemek, sulbünü karnında taşıtmak için kadına duyduğu ihtiyaç ne kadar büyükse, kadın korkusu ve nefretinin de o kadar büyük olduğu bilinir. Öcalan'ın, '*Bana analığını dayattığı için taşları yağmur gibi başından döktüm,*' diye börbürlendiği kendi anası başta olmak üzere, kadınlarla ilişkisi tiksinti ve korku üzerine kuruludur. '*Kadın da bilmeli, biz bu kadınları beğenmiyoruz,*' yazıyor, '*Hepsinden çekiniyorum. Fazla dayandığınız kadın sizi yıkabilir çünkü. Zayıftır, çaresizdir ve toplumda oyun oynamaya alışmıştır. Ben bu konudaki tehlikeleri aşmasaydım, böyle bir savaşçı olabilir miydim? Daha gözümüzü açmadan kadınlar beni bitirebilirdi.*' Nefretinden, '*Bana göre yol almadıklarında tekmeyi salladım,*' dediği kız kardeşleri, '*en değme kadın yaşamı başa beladır; hangisine merhaba desen, ikinci gün başına bela olarak yıkılır. Sevgiden anladığı yok, savaşın başında yük, sevginin başında yük,*' dediği kadın devşirmeleri de nasiplerini alıyorlar. Buna karşın, silah arkadaşlarına sevdalanmaya görsünler, ya benimsiniz, ya toprağın hesabı, kıskançlıkla dönen gözleri, '*Açık söyleyeyim, bu ülkenin en etkili erkeği benim... Sahte erkeklik hayalleri beslemeye hiç gerek yok. Bu ülkede erkeklik çoktan ölmüştür, çünkü elinde güç kalmamış... Sahte erkek hayallerinizi bir tarafa bırakmalısınız... Sizi koruyacak, sizi sevecek, sizi himaye edecek adam yok,*' telkini, buna rağmen kızcağız hasbelkader '*önderlik*'ten başkasına gönül vermeye görsün, '*bir erkeğe çok ucuz bağlanmış, köhnemiş, düşkün*' kadın ilan edilmesi,

'siz kim oluyorsunuz da, karşıma bizim kara sevdalarımız var diye çıkıyorsunuz," aşağılaması, *'ben bunları kabul eder miyim, bunları bana yutturacağınızı sanıyorsanız yanılıyorsunuz, çünkü böyle yaptığınızda ilk darbeyi benden yersiniz,*' tehditleri, *'İçinizde en akıllı geçinen kişi, kendini nerde buldu? Onu iki ucu pis değnek gibi düşmanın eline verdik, en ustanızın durumu bile böyleyken siz kim oluyorsunuz! Kaçsanız, işlediğiniz suçlar sonucu, düşman sizi elli defa idam eder.'* Ve izleyen infazlar! 'BEN sizi Mısır diyarından, onlara kul olmayasınız diye çıkaran Allahınız RAB'bim ve boyunduruğunuzun bağlarını kırdım ve sizi başınız yukarda yürüttüm!' Bu, Eski Ahit'in Levilier suresindendi," diyor Mübeccel Atıye Hoca, "Şimdi kıraat edeceğim de Tesniye'den: 'Düşmanınızın en güçlü olduğu ve sizlerin en zayıf olduğunuz dönemde, BEN tek başıma savaşı başlatmadım mı? 'Sıfır imkânlarla, hatta borçlarla bugüne kadar başarı üstüne başarılarla bu işleri buraya kadar BEN getirmedim mi?'"

Mehmet Bey'le bakışmıştık, *Yehova, Mısır'dan çıkmak için borç almış olamayacağına göre, ne?*

Meğer, Eski Ahit'te Yehova'nın konuştuğu ayetleri, Öcalan'ın *Apocu Militan Kişilik* talimnamesindeki cümleleriyle birleştirirmiş, art arda kıraat edermiş annem! Üslup aynı üslup, ton aynı ton, Tekvin, Tesniye, Çıkış suresi, annem müthiş bir enerjiyle Eski Ahit'te dört dönmeye, bir ayetten ötekine atlamaya koyulduydu; ilahın cümlelerini Apo'nun cümlelerinden ayırt etmek neredeyse imkânsız!

"BEN Yehova'yım, benden başka Allah yok. BEN barış sağlayan, felaket getiren Yehova, seni güçle kuşatacağım, gündoğusundan günbatısına kadar herkes BEN'den başkası olmadığını bilecek." Apo cevap veriyor:

"Yeni insanı yaratma konusunda, BEN tanrıdan daha fazla değiştirip dönüştürme gücüne sahibim. Kürtler için en etkili eğitim yöntemi, BEN'im bulduğum yöntemdir. BEN öyle güçsüz ve sizlere muhtaç değilim, bana muhtaç olan sizsiniz. Karşıma

en büyük lümpen olarak bile çıksanız, BEN sizi kesinlikle değiştiririm, bundan hiç aman vermem. Kendinizi yakmayın, sahte önderlikler dayatmayın. Kaçsanız bile kurtulma ihtimaliniz yok. Sizin gücünüz yok, olsa da pozisyonunuz bu değildir. Sahte komutanlık, yetki, tasarruf geliştirme, bireycilik gibi yetersiz yaklaşımlarınızın etrafını daralttım. BEN'im belirttiklerimin tersini yaparsanız, BEN'im yöntemlerim bu terslikleri cevaplandıracak kadar güçlüdür."

(3)

Bu noktada gerisi, adeta ilah atışmaları!

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'BEN seni büyük millet edeceğim ve seni mübarek kılacağım ve senin adını büyük edeceğim; bu memleketi senin zürriyetine vereceğim ve yeryüzünün bütün kabileleri sende mübarek olacaktır.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: 'Zengin misiniz, arkanızda hazineleriniz mi var? Hayır, BEN'den daha zordasınız. Ananızın sizi geleceksiz doğurmasının hesabını hep BEN'den soruyorsunuz. "Sen Başkan değil misin, bize çare bulacaksın; sen Allah değil misin, yeryüzünü kulların için rahat ve şerefli bir yaşam yeri haline getireceksin!" diyorsunuz.'

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'Ey Abram, korkma; BEN sana kalkanım; senin en büyük mükâfatınım! Ben Kâdir Allahım; benim önümde yürü ve kâmil ol!" Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: "Bu ülkede hiçbir kişinin inadı benimkinden daha güçlü değildir. Çünkü BEN bu gücü yakalamış durumdayım. En zayıf adamdan, en güçlü adama çıkış yapan BEN'im gibi bir kişi, sizin inadınız karşısında boyun eğmez! Size bu kadar güç veren BEN, sizin gücünüz karşısında boyun eğmem!'

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki, 'BEN, Rab'bim. Eğer kanunlarımda yürürseniz ve emirlerimiz tutarsanız, o zaman yağ-

murlarınızı vakitlerinde göndereceğim ve yer mahsulünüzü verecek ve doyuncaya kadar ekmeğinizi yiyeceksiniz.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki "BEN varım, siz niye var olmuyorsunuz? BENİ araştırın, hatta BEN'den güç alın ve kullanın. Çok zayıfsınız, mutlaka güçlenmeniz gerekir. Çok başarısızsınız, başarmanız gerekir. Ruhunuzda ve bilincinizde patlama olsun!'"

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'Emirlerimi tutarsanız, sizi korkutan olmayacak ve memleketinizden kılıç geçmeyecektir. Ve düşmanlarınızı kovalayacaksınız ve önünüzde kılıçla düşecekler. Ve sizden beş kişi, yüz kişiyi kovalayacak ve sizden yüz kişi, on bin kişiyi kovalayacak ve düşmanlarınız önünüzde kılıçla düşecekler.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: "Çoğunuzun durumu da hastalar gibi. Suratınıza baktığım anda bu hastalığınızı teşhis etmemem mümkün değil. Siyasileşememek ve askerileşememek en derin hastalıktır. Ancak önemli olan, sizleri sağlığınıza kavuşturmak ve düzeltmektir. BEN, size bir tedavi ve dönüşüm sistemi uyguluyorum. Buna tepki duymayacak ve katlanacaksınız!'

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'Fakat BEN'i dinlemez ve bütün emirlerimi yapmazsanız, BEN de size şunu edeceğim: Düşmanlarınızın önünde vurulacaksınız; sizden nefret edenler üzerinize hükümdar olacaklar ve sizi kovalayan yokken kaçacaksınız.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: 'Hain kullar durumuna düşüyor, "Ben de ihanet ederim," diyorsunuz. Yakarışlarınız da, ihanetleriniz de çok anlamsız! BEN size çok müsamaha gösterdim. Ancak artık bu tutumlarınızı kabul edemem. Yenilgi kişiliği, iflah olmayacak, birlikte yaşanmayacak. Özgürlükle bağdaşmayan çirkin kişilik ölsün diyoruz. Ya dönüşüm, ya dönüşüm. Ya savaşta zafer kişiliği, ya zafer kişiliği. Sloganımız budur ve bunlar uygulanacaktır.'

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'Ve eğer bunlarla da beni dinlemezseniz, kuvvetiniz boş yere sarf olunacak; yaban hayvanlarını aranıza göndereceğim ve sizi çocuklarınızdan edecek-

ler.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: 'Can sizin değil, can PKK'nındır. Daha önceki canınızı gidin başka yerde harcayın. Kimse, "Bu can benimdir," diye canını istediği gibi kullanamaz. Canınızı keyfinizce kullanamayacak, parti için, dolayısıyla toplum için kullanacaksınız. BEN'im yaratma eylemime bu tür ihanet ve komploculuğun dayatılması anlaşılır ve katlanılır gibi değildir.'

Aldı, Yehova ve kullarına dedi ki: 'Karşımda başka ilahlarınız olmayacaktır. Çünkü BEN, beni seven ve emirlerimi tutanların binlercesine inayet eden, kıskanç bir Allahım. Sana emretmekte olduğum her şeyi yapmak için tutacaksın, üzerine bir şey katmayacaksın ve ondan eksiltmeyeceksin çünkü insanın bütün vazifesi budur. Ve vaki olacak ki, size iyilik etmekte ve sizi çoğaltmakta olduğundan dolayı Rab nasıl sevindi ise, sizi helâk edeceği ve sizi yok edeceği için de öyle sevinecektir ve siz mülk edinmek için girdiğiniz diyarın üzerinden kopartılacaksınız.' Aldı, Apo ve militanlarına dedi ki: 'BEN'im en büyük emekle yoğunlaşmış varlıklarımı acımasızca harcaması, en büyük üzüntü ve öfke kaynağım olmuştur. BEN sağım, mutlaka bunların hesabını soracağım. Bu konuda BEN'im çok usta biri olduğumu biliyorsunuz. T.C.'yi bile yirmi yıl uyuttum ve halen de hesap soruyorum. Peki, size sormayacak mıyım? Ölenler ölüyor, BEN'im için inandırıcı olan amacın kendisidir. BEN sizleri sırf hesap sormak için yaşatıyorum. "Kişiliğimiz, irademiz," diye eşek gibi inat etmeyi bırakın, önderliğe itaat edin, siz bir hiçsiniz, beş metre ilerideki düşmanı görmez ve ezilmekten kurtulamazsınız.'"

(4)

Mehmet Bey, dondu kaldı, teşhisi şöyle dursun, Eski Ahit'in ayetlerini Apo'nun cümleleriyle karma becerisine inanamıyor! Ben biraz daha az sarsılmış durumdaydım, annemin fotoğrafik

hafızasına benim önceden de şahit olmuşluğum var, Sümer tabletlerini hatasız kıraat ettiğini bilirim. Yine de İstanbul'a dönüp Kitab-ı Mukaddes'ten kontrol etmeden içselleştiremedim söylediklerini!

O sabahtan aklımda kalan, Öcalan'ın "BEN, BEN"leri ki, insanı bir yandan güldürür, öte yandan öfkelendirir. Lakin, Yehova da bir vakıa, asgari iki bin yıl var ki, aklı başında gibi duran milyonlarca insan, Kudüs'teki Ağlama Duvarı'nın önünde dizim dizim yüz sürmektedirler hatırasına.

"Stockholm sendromu mu demiştiniz, hocam?"

Johann Adam Weishaupt nam aktiviste haksızlık ettiğimi düşünüyorum. Mezopotamya'nın ilkel ilahlarıyla yeryüzü despotlarının özdeşleştiklerini kaç yüzyıl önce idrak etmiş, yıkılsınlar gitsinler insanlığın başından diye uğraşmış durmuş adam, ama nafile yere.

Bizi yolcularken, arkamızdan su dökmeyi ihmal etmediydi Mübeccel Atıye, "Pagan magan, seviyorum bu âdeti." Son sözü, "Irkçılık, bir tür ensest, putperestlik, cinnet. 'Kavmiyetçilik' cinnet kültü. Nasıl ki herkesi dışlayıp sadece bir kişiye yöneltilen aşk, aşk değildir, insan sevgisinin bir parçası olmayan, tek bir cemaate, tarikate, örgüte, millete yöneltilen sevgi de sevgi değil, putperest tapınmadır. Allah, İslamcılara güç, kuvvet versin, çocuklarım, işleri pek zor!"

Dayanamadıydım, "İnşallah o da olacak, annemciğim. Somuncuoğlu size dediydi ya, 'Müslüman da olacağız, Mübeccel Atıye Hocam, inşallah. Merak buyurmayın, hepi topu iki yüzyıl daha kaldı!'"

Kötü bir şakaydı. Latife latif gerek.

"Kim ne derse desin, bağımsız bir Kürt Devrimi düşlerken, kötü huylu bir Mezopotamya ilahını hortlatmayacaktık!"

(5)

Çıktık, geliyoruz. Belki bir elli kilometre, ağızlarımızı bıçak açmadı.

Annemi düşünüyordum. Atatürk'ün *laik-milliyetçi* dünya görüşünü benimsetme çabaları hakkında anlattıklarını; dönemi "Kemalist şoven ve ırkçı" diye mahkûm ederken, o yıllarda meşru olduğu kadar da mazlum saydığımız Kürt milliyetçiliğinin PKK'ya evrilebileceğini aklımızın ucundan bile geçirmediğimizi; Devrimci Doğu Kültür Ocakları'nı desteklemeseydik, devrimci sosyalist hareketin belki de bölünmeyeceğini; meydanın Apo nam bu tarih hatasına kalmayacağını.

Balya civarlarında bir yerlerdeydik, Mehmet Bey sordu nihayet, "Ne düşünüyorsunuz, Cancağızım?"

O anda Mihri Belli'yi düşünüyordum. Onun sosyalizm öncesi Milli Demokratik Devrim girişimini, "MDD'yi sosyalist hareket içinde Türkleri egemen ve birincil, Kürtleri bağımlı ve ikincil görüyor diye reddetmeseydik, belki de 12 Eylül'de oluşturulan Faşizme Karşı Birleşik Cephe'nin öteki ucunun Apo'ya teslim edilmesi söz konusu olmazdı diye aklımdan geçiriyordum. Yanlış anlamayın, Baas'a yakınlığını, sol askeri diktatörlük ara çözümünü halen de onaylıyor değilim. Lakin, Kürt solunun mirası da Apo sergerdesine kalmamalıydı."

Mehmet Bey onaylıyor, "Halbuki, ne güzel insanlar vardı."

"Vardı tabii. Aram'ın bile sesi kısıldı. *Derin (N)akışlı sular*'ı hatırlar mısınız? '*Dengbêjlerin belleği diri tutan sesine kulak vererek büyüyen insanların anlatılacak çok hikâyeleri var, ben de onlardan biriyim.*'"

"Mustafa Aydoğan," diye gülümsüyor, "'*Sorulacak çok sorum olduğu için yazıyorum. Yazmak, cesaretimi biledi̇ği, acılarımı dindirdiği ve ruhumu özgürleştirdiği için yazıyorum.*' Hepimiz öyle yapmıyor muyuz, Cancağızım? '*İçimizden geleni durduramadığımız için*' yazıyoruz."

Kısa bir süre sessizleşti, "Mihri Belli, '*milli gurur insanı sosyalizme götürür, en sağlam devrimciler sosyalizme o yoldan gelmişlerdir*,' derdi. '*Er geç dünyada Türk olarak başı dik yaşamanın, kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmin dünya yüzünden silinmesi ile mümkün olabileceği anlaşılacaktır.*' Mihri'nin Mustafa Kemal'e yakınlığı, berikinin 'dini, kavmiyeti, vatanı meşkuk ve mahlud, beş-altı milyonluk cahil bir kitleye kimlik vermek çabalarını takdir ettiğindendir. Mihri'nin babası da Urfalıydı, bilirsin değil mi? Çok ağır hasta olduğunu söylüyorlar, bu yılı çıkarması pek az bir ihtimalmiş."

Yüreğim sıkıştıydı, "Mübeccel Atıye ile yaşıttır, Mihri Abi."

Öyle.

Annemi bizimle gelmeye ikna edememiş olmamıza canımız fevkalade sıkkın, lafı değiştirdi, "Her şeyi göze alıp kaçtıklarını düşünün, Cancağızım," dedi acı acı, "ihanet suçlamalarını, *caş* lanetini, korkuyu, ölümü göze alıp kaçtıklarını düşünün. Arkaları ceberrut PKK, önleri 'Kürdistan' denilen alacakaranlık. Apo'nun vesayetinden çıkış, kimbilir hangi derneğin, inisiyatifin, platformun, efendim, '*uluslararası!*' STK'nın vesayetine göçüş; çirkinliği, kabalığı, kısalığı, inkâr edilemez sığınmacı yaşamlara sürükleniş. O petrol, o topraklardan fışkırdığı sürece post-modern kapitalist ajanda elini Mezopotamya'dan çekmeyecektir, Meral Hanım. Irak'ın 2035 itibariyle dünyanın ikinci büyük petrol üreticisi olacağını hesaplıyorlar, biliyor muydunuz?" Bilmiyordum.

"Öyle," dedi, "ABD'den sonra ikinci. Velakin, Hanefi'si, Şafi'si, Şii'si, Alevi'si, Ehli Hakk'ı, Kaka'i'si, Yezidi'si, hatta Yahudi'si, Hıristiyan'ı irili ufaklı yüzlerce grup. Sadece Kuzey Irak'ta elli küsur aşiret vardır, bilirim. İdari birimleri çökmüş, son sözü söyleme yetkisi elinden kaymış, yaptırımları onlarca farklı aşiretin eline geçmiş, adli sistemi gayrimeşru müdahaleye boyun eğmiş, yasal yaptırım tekelini kaybetmiş bir *yenik devlet*."

"Küresel turbo kapitalizmin arayıp da bulamadığı koşullar diyorsunuz?"

"Küresel turbo kapitalizmin arayıp da bulamadığı koşullar diyorum. Alacakaranlık bölgeler, yegâne '*özgürlük*'ün özel girişimcilerin *'kâr-maksimizasyonu'* özgürlüğü olduğu *yenik devletler* mezarlıkları oluyorlar, Cancağızım. Toplumun esenliğini gözeten duygusallığa yer olmayan, efendim, gümrük duvarları, yatırım kısıtlamaları, vergi yükümlülüğü gibi engellerin olmadığı veya asgaride tutulduğu yerler. Hükümet birimlerinin, işçi sendikalarının, STK'ların, hatta seküler veya dini ahlak mercilerinin yaşananlara müdahale etmedikleri, daha doğrusu, edemedikleri bir ortam. Post-modernite böyle bir şey, Meral Hocam," diye gülümsüyor, "Post-modernite *Aydınlanma*'nın vaatlerini boşa çıkarıyor."

Nasıl yani?

"'Aydınlanma', insanlığın dini dogmalardan silkinip, 'akıl ve mantık' yolunda ilerleyeceğini vaat etmemiş miydi?"

"İyi de, '*Aydınlanma*' Mezopotamya'ya hiç uğramamış ki, post-modernite moderniteyi kovmuş olsun?"

"Daha da kötü ya, Cancağızım," diye takılıyor, "ucundan kenarından girmiş olsaydı, hiç değilse izleri kalır, biz de anlamlı bir muhalefet umuduyla oyalanabilirdik belki. Barzani, Talabani veya El Harki'den birisi, *'Liberté, égalité, fraternité,'* diye ortada dolansa, fena mı olurdu?!"

"Hatta hızını alamayıp Erbil medreselerine 'Latince' koysaydı!"

"Değil mi ya?! '*Kürt Hümanizmi*' fena mı olurdu?"

Lafı nereye getiriyor diye bakıyorum, "Her neyse, Cancağızım," diye sürdürüyor, "Kabul etmek lazım, hızlandırılmış turbo kapitalizm, feodalitenin de, modernitenin de paradigmalarını değiştirdi. Kârı ve '*performans*'ı başköşeye oturttu. Daha hızlı kâr, daha hızlı yatırım, daha hızlı sermaye dönüşümü liste başı oldu. Akıl, mantık, eşitlik, bağımsızlık, özgürlük, demokrasi, hatta refah, üçüncü, beşinci plana düştü. Irak gibi alacakaranlık bölgelerin halkları, yüksek teknoloji, enformatik gibi alanlarda

donanımlı da değiller ki, 21. yüzyılı okuyabilsinler. Köhne fabrikalar, demode tarım çiftlikleri, hantal yöneticiler derken, gayrimeşru kapitalizme de gün doğuyor. Siyasi yozlaşma, mafyanın, eşkıyalığın yeşermesine pek müsait bir ortam sağlıyor. Kaçakçılığı teşvik ediyor. Kaçakçılık dönüyor, komşu ülkeleri karıştırıyor."

"Bilge Köyü katliamı, Uludere faciası."

"Onlar devede kulak, Cancağızım. Irak-Suriye arası kaçak petrol gitti geldisinin daha 2005 yılında 2,5-4 milyar dolar olduğu hesap ediliyordu. Sınır boyu isimsiz mezarlarla dolu. 1994'teki iç savaşı hatırlayın, Barzani-Talabani kapışmasını. Petrol gelirlerinden hangisinin aşireti ne kadar pay alacak diye binlerce Kürt öldü. Hatırlamanız lazım, savaş Türkiye'ye de taşmış, Hakkari muharebe alanına dönmüştü. Sekiz yüz ölüden bahsediliyordu. Sonra Amerikalılar belirli bir oranda uzlaştırdılar bunları. Ortadoğu'nun laneti petrol. Bizim zamanımızda Baasçılar hortumlarlardı, sonra Saddam ve şürekası, bugün de Barzani'nin Kürdistan Demokrat Partisi ile Talabani'nin Kürdistan Yurtseverler Birliği arasında bölüşülüyor."

"*Ağzım yandı, artık benden sevda pas!*

Zira dünya eski hamam eski tas, a canım, eski tas!"

Güldü, "Eski tas, Cancağızım, eski tas, dolduran doldurana. Geçen yıl, dünyanın gayri safi *yasadışı* hasılasının 54 trilyon 8 milyar dolar olduğu hesap ediliyordu." *Anlamadım?!*

"Yanlış duymadınız, *trilyon!* dedim. Kuralsızlık, gayrimeşru ticaret, küreselleşmenin öteki karanlık yüzü. Irak gibi aşiretin siyasi parti olduğu, namluyu doğrultanın gelirden hak iddia ettiği, hesapsız kitapsız, kuralsız bir bölgeden bahsediyoruz. Valid'anıma hak vermemek mümkün değil. Türkiye gibi asgarisinden bir strüktür, yasalarla korunmuş bir düzen, bir yaşam haritası, değerler listesi ister *özgürlük*. Hasılı, gidecek yeri yok, Kürt de kendisini Türkiye'de gerçekleştirecek. Bu topraklarda özgürleşecek. İngilizlerin, 'bir centilmen ancak üç kuşakta yetişir,' darbımeselinde hakikat payı varsa, uzun, sancılı bir süreç olacak."

(6)

Mehmet Sedes'i herkesten iyi tanığımı sanırdım, belki de hâlâ öyledir. Lakin, o dönüş yolunda söyledikleri, aslında ne denli karamsar olduğunu ele veren gözlemleriydi. O kadar ki, Balya ile Susurluk arası bir yerde, rollerimizi değiştirmiş, birbirimizin yerini almış gibi olduk. Simgesini Oben Koman'da bulan nihilizm tehlikesinden, Body Worlds sergisinin dehşet verici telmihlerine, kardeşim ve onun sevgili eşinde adeta cismanileşen *paçozlaşma*'ya varıncaya kadar, kolumu kanadımı kırmak, beni ıskartaya çıkartmakla tehdit eden ne vardıysa Mehmet'in her daim diri gibi duran nikbinliği sayesinde savuşturabildiğim, hepsi toplanmış, istihkamlarını güçlendirmiş, geri gelmişler gibi oldu.

Alacakaranlık Bölgeler tanımını siyasal bilgiler müfredatında girdiği 1990'lı yılların ortalarında duymuştum. Çağdaş dünya sistemiyle yönetilemiyormuş gibi duran bölgeler için kullanılıyordu. *Çağdaş Dünya Sistemi*'nden murat da yurttaşlarının kendi yaşamlarına ilişkin kararlarda söz sahibi oldukları, toplumsal, ekonomik, teknolojik, idari seçimler yapabildikleri, hesap sorabildikleri, "*son sözü söyleme yetkisi*"nin şeffaf seçimlerle işbaşına getirilmiş iktidarlarda olduğu altı çizilerek söylenen sistemler.

Afganistan gibi, Libya gibi, Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin de dahil olduğu Irak ve Suriye gibi, etnik temizliği önleyemeyen birtakım Balkan, Kafkas, Güney Asya ülkeleri gibi, narkokapitalizmle baş edemeyen Latin Amerika gibi, kıtlık ve iç savaşı durduramayan Somali, devletin soykırımı bizzat örgütlediği ortaya çıkan Ruanda, Kongo, Doğu Timor gibi ülkeler, alacakaranlık bölgeler sayılmaktaydılar. İfade ve örgütlenme özgürlüğünün hemen hiç olmadığı bu ülkelerin tümü, Birinci Dünya Savaşı galiplerinin sınırlarını cetvelle çizerek oluşturdukları ülkelerdi. İkinci Dünya Savaşı sonrası Müttefikler arasında yeniden paylaştırılmış, ardından 1947-1992 Soğuk Savaş yıllarında geliştirilen küresel oyunlarla palazlandırılmış "*karakol devletçikler*" Stratejik

ortaklık hükümlerine sadık kaldıkları sürece, ne Amerika'nın, ne de Sovyetler Birliği'nin bunların aşağılık yönetimlerine itirazları olmadığı gibi, kol kanat gerdikleri de bir vakıaydı. Sovyetlerin çökmesiyle birlikte, Amerika'nın bunlara duyduğu ihtiyaç da ortadan kalktı. Koruyucu şemsiyeleri yok oldu; geride kalan lidersiz, düzensiz, yönetimsiz kalan yığınları küreselleşme devraldı. Bu defa da süper hızlandırılmış kapitalizm, dünya siyasi haritasını yeniden biçimlendirmeye, ilişkileri düzenlemeye koyuldu.

"Söylesenize, Mehmet Bey, Türkiye'nin *yasadışı gayri safi milli hasılası* kaç milyar dolardır? Bir hesap, bir tahmin var mıdır?"

"Onu CIA'e soracaksınız, Cancağızım!" Gülüyor.

"Asıl sorunuzun cevabı: Hayır, Türkiye, her şeye rağmen alacakaranlık bölgelerin arasında sayılmıyor. Henüz." *Henüz?*

"Kirkor Saroyan," dedi, "Çirkince Evleri. Özgürlükle anarşi, yasallıkla yasadışılık arasındaki mücadeleyi Kirkor Saroyan'ın açık farkla kazanmış olması. Ayvalık'ta geçirdiğimiz şu birkaç günün en sarsıcı, en açıklayıcı olayı benim için. Bir yanda bireysel yaşamlarını diledikleri gibi yapılandırmak özgürlüklerini şehvetle suistimal etmekten çekinmeyen Saroyan gibi, Ali gibi uygar bireyler, öte yanda şeffaf seçimlerle işbaşına getirilmiş olmaktan doğan '*son sözü söyleme yetkisi*'nden sarfinazar etmek zorunda kalan iktidar. İl idare meclisinden kaymakamlığa varıncaya kadar çöken birimler; basının, sanat camiasının gayrimeşru müdahalesine alenen boyun eğen adli sistem. Şahit olduklarımız bana yasal yaptırım tekelini kaybetmiş, *yenik devlet* söylüyor, Cancağızım."

"Başrollerde yine kâr maksimizasyonu."

"Öyle. Post-modernite böyle bir şey, Meral Hocam. Seküler veya dini ahlak mercilerinin ayaklarını da yerden kesiyor, paçozlaşmaya davet çıkarıyor. Çirkince'de yaşananlarla Acarkent'te yaşananlar arasında fark yok. Ve bu bir bütün. Meseleye bir de bu açıdan bakarsanız, kült ateş kesse ne, kesmese ne? Gelin görün ki, ateş düştüğü yeri yakıyor."

"Hadi, köfte yiyelim!" demişim, "Siz acıkmadınız mı?"
"Emriniz olur, Cancağızım!" dediydi, ne desin.

(7)

Yan masada konu değişmiş, töre cinayetlerinden konuşuluyor. Yıldız, Müslüman feministlerden bahsediyor. Aralarında bir de Diyarbakırlı Avukat hanım, İzol aşiretinin gelini, Güldünya cinayetini takiben bir dernek kurmuş, dergi çıkarttığını anlatıyor. Kendisi de arada bir katkıda bulunuyormuş, Havin'den şiir istiyor. Avukat hanımla İlhan da mülakat yapmıştı, tanıyoruz.

Mehmet Bey, "*İştar!*" diye fısıldıyor.

Töre cinayetleri ile mücadele etmek üzere çıkarılan derginin adı *İştar*, namı diğer, İsis. Derginin adını duyduğunda Mübeccel Atıye'nin gülmekten yerlere yattığı *İştar*, Mezopotamya'nın kutsal fahişelik kültünün başilahesi!

"İlhancım, kızım, sen sormadın mı niye İslam peygamberinin eşlerinden birisinin ismi değil, kızlarından birisi değil, kadın sahabelerden de değil de, '*İştar*' koymuşlar derginin adını?" Sormamış.

Annem de buna şaşmıştı, "Eski Mısır'ın bereket tanrıçasıdır, kızım, İştar!" diye telaşlanıyor, "Osiris'in hem kız kardeşi, hem de karısı olur! Zevzekliğin dikalası, kızım! Bulamamışlar mı rol modeli olabilecek başka kimseyi?" İlhan, hep aynı İlhan, "Ay, öyle demeyin ama Mücüş Anne! *İştar*, çok ironikmiş!" diye kıkır kıkır, "AKP Hükümeti ensest yasasını çıkaracağım diye uğraşıyor, yandaş aşiretin dergisinin adı '*İştar!*' Hah! Hah! Hah! Bunu sizin ağzınızdan yazabilir miyim, hocam?"

Annem yüksek sesle, "Fesuphanallah!" çekerken, bu defa da Semih, "Muazzez İlmiye Hoca, Amerika'dayken oturmuş, İnanna'nın hikâyesini opera formatında yazmış. Bestelemesi için Fazıl Say'a göndermiş. Biliyor muydunuz?"

Bilmiyorduk.

"Afferin ama Muazzez Teyze'ye, öyle değil mi? İsis, İnanna, İştar, Kibele! Düşünün, bu taşla kaç kuş vurulur! Feminizm var, seks var, fahişelik var, eşcinsellik var, travestilik var, bakirelik var! Kitaplı dinlere çemkirme var! Ve tüm bunlar, bir tanrıçanın mabedinde görkemli ayinle kutsanıyor! Tam *New Age*'lik bir durum! Müziği filan düşünün! Şakira, mesela, müthiş bir İştar olmaz mı?"

"Müthiş ne demek! Hollywood'un arayıp da bulamadığı bir başyapıt olur! Şakira da iyi olur ama Angelina Jolie muhteşem olur! Gişe garanti!"

"Muazzez İlmiye Hoca'da böyle bir ticari zekâ olsun!!"

"Ticaret olsun diye yapmamıştır, oğlum" dediydi, Mübeccel Atıye, "Muazzez'in yurtseverliği tutmuş, Anadolu'nun Yunanları tanınıyor, Sümerleri bilinmiyor diye yapmıştır. Onları bizden saydığı için. Yoksa, namusu mücessem bir akademisyendir, bilimsel temeli olmayan projeye girmez. Ama ne olur, o girmez de bir başkası girer."

Benim gibi Mehmet Sedes'in de bu konuşmaları hatırladığını biliyorum.

"Kalkalım mı artık?!" dediydim, anında eşyalarını toplamaya durmuştu.

"Nasıl arzu ederseniz!"

Köfteciden çıkarken Havin'e son görüşüm olacakmış gibi baktığımı hatırlıyorum. Kulaklarımda, "*İnsanlığın ne kadar büyük, çeşitli ve güzel olduğunu gördüm! Venezuella, Mumbai, Hindistan, Kenya...*" diye çınlayan sesi, bir an içimden sımsıkı sarılmak, bağrıma basmak geliyor. "Kır, kızım, zincirlerini! İlkel bir Mezopotamya ilahının âdet gördüğü için kirli saydığı, kendisine dokunanı kirlettiğine inandırdığı, şehvetle arzuladığı kadar da ölümüne korktuğu, muhtaç olduğu kadar da inkâr ve nefret ettiği '*özgürlük savaşçısı*' genç kadınlardan biri olmandansa, anakronistik bir şaire olmanı bin defa tercih ederim!"

Mehmet Sedes'in elimi bulan eli durduruyor, "Havin, kurtarılmak durumunda olan bir Er Ryan değil, Cancağızım. Dağdaki çocukların *özgürlük* taleplerini doğru okumak lazım. Onların dillerindeki *özgürlük*, gizil güçlerini gerçekleştirmek, potansiyellerini kuvveden fiile çıkartabilmek için gerekli donanımdır. Sağlıktır, eğitimdir, görgüdür, kültürdür, çağdaş dünyaya eklemlenmek, çağdaş dünyanın nimetlerinden yararlanmak fırsatıdır. O da emeksiz olmaz. Bugünden yarına olmaz. 21. yüzyılın parametrelerine sırt çevirip Apo gibi '*önder*'lere biat ederek hiç olmaz. Post-modernite izin vermeyeceği için bundan böyle sıradışı önder de çıkmaz. Havin kızımızı biraz kaşıyın, altından, 'Kürdistan, Türk Devleti'ne bol ve ucuz işgücü, efendim, çeşitli mineraller ve tarım ürünleri sağlayan dört parçaya bölünmüş bir sömürgedir,' şeklinde, özünün de inanmadığı, Nezan Kendal-Abdullah Öcalan karması mesnetsiz bir söylem çıkar, siz bile dayanamazsınız. Günay Rodoplu'yu aşırı gayret, aşırı sabır, aşırı itimat, aşırı ihanet öldürdü, Şiran'a aşkı değil."

Belki de.

"'Türklük' bir mutabakattı, yahu! Onlarca etnisitenin zımnen imza koyduğu bir mutabakat! Mam Anter bile şikâyet eder ya, bunlar hakiki Türk değildirler, 'ipini koparmış ne kadar Yahudi dönmesi, Arap, Kürt, Çerkez, Laz ve az da geri zekâlı Türk varsa, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne hâkim oldular. Utanmadan, 'Biz Türküz,' diyorlar. Temiz Türk halkını mahcup edip utangaç duruma düşürüyorlar.' Bir de yemin ederdi: 'He vallahi!' Hatırlar mısınız?"

"Hatırlarım, elbette. Lakin, rahmetli azametli Azime Hanım'ın, affınıza sığırım, 'alışmadık g..te don durmaz,' diye bir lafı vardı, o hesap. Toplumsal mutabakat da o hesap. Bedirhan Paşa, Senedi İttifakı imzaladı da ne oldu? Bir yıl mı, iki yıl mı, sürdü sürmedi, İkinci Mahmut'a kazık atmadı mı? Bir ahit, tarafları kadar sahici, Cancağızım."

"Bu sabah yağmur var İstanbul'da"

(1)

"*Bu sabah yağmur var İstanbul'da, gözlerim dolu dolu oluyor bilinmezliğe...*" Mazhar, Fuat, Özkan şarkısı, herhalde gelmiş geçmiş en güzel ezgilerinden biri İstanbul'un. Bandırma Feribot İskelesi'nde vapura bindik, Yenikapı'ya geliyoruz, NTV Radyo olmalı, "*anne sözü dinler gibi masum, ağladım bu sabah.*" Mübeccel Atıye'yi Koy Sokak'taki evde bir başına düşünüyorum, gözlerim doluyor. Biz ayrılırken, başını gökyüzüne kaldırmış, "koyun bulutları çıktı, hava dönecek," diye uyarmıştı, Marmara puslu nitekim. Ama bu mevsimde sis basmaz. Keşke bassa, denizle gökyüzü karışsa, ufuk kaybolsa, iki adım ötesini göremiyor olsak. Her şey dursa. Üstümüze vazife olmayan uzak bir şeylerin kederi yakamızdan düşşe. Seher yelinin selamı alınsa, günbatımı vakayı adiyeden sayılmasa. Bayağılık, küstahlık, hoyratlık çürüse, yok olsa. *Özgürlük*'den murat, yaratmak, inşa etmek, fıtratın ve imkânların ötesindekini aramaya cesaret etmek olsa. *Özgürlük* kendisini ağırdan satsa, tufeylilere, lebbeykçilere, sorumsuzlara yüz vermese. Yirmi yıl, otuz yıl nadasa kalsak. Yıldızlar üzerimizden aksa. Yaşam, hak ettiği itibarı görse. Melis'in çocukları bizden daha halis, daha mutmain insanlar olsalar.

Nem arttığından olacak, yan koltukta gözleri kapalı kaykılmış duran Mehmet'in ağrısı Susurluk'tan bu yana daha da azdı. Koltuğu gidebildiği kadar geriye ittik, yatar duruma getirdik. Yaslandı, bacağını kaskatı uzattı, paralelindeki bastonu hüzün veriyor. Apranaks sersemletiyor ama uyutmuyor, radyoyu dinlediğini görüyorum, "*Leyladan geçme faslındayım, Mevlayı bulma*

yollarında. Majörler tükendi, minörlere yolculuk. Buselik makamına, buselik makamına..."

Heyhat! Biz kim, huzur kim, rehavet kim!? Keşke sesini kıssaydım, hatta kapatsaydım. Haberler şamar gibi araya girdi: "Domuz bağı katilleri ve babalar serbest. Ceza Muhakemesi Kanu'nun 102'sinin yürürlüğe girmesiyle aralarında Gonca Kuriş'in de bulunduğu 188 kişinin ölümünden sorumlu tutulan Hizbullah üyeleri on yıl karar çıkmayınca serbest kaldı." *On yıl! On yıl!*

"Bir nefes için çırpındığımız dünyada, *on yıl!*"

Ve gerisi: "31 Aralık 2010 tarihi itibariyle yürürlüğe giren ve tutukluluk sürelerini kisaltan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesiyle birlikte Hizbullah terör örgütünün üst düzey yöneticilerinden Edip Gümüş ve Cemal Tutar'ın da aralarında bulunduğu on sanık tahliye edildi. Diyarbakır D Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan Hizbullah'ın askeri kanat sorumlusu Cemal Tutar ile şura üyesi Edip Gümüş'ün de bulunduğu on sanık, 102. maddenin yürürlüğe girmesinin ardından tahliye edildi. Cezaevi önünde kahraman gibi karşılanan Hizbullah üyelerinden Cemal Tutar'ın da aralarında bulunduğu beş kişi, askerlik işlemleri için Askerlik Şubesi'ne götürüldü. Sabaha karşı 03.00 sıralarında tahliye olan Edip Gümüş ve arkadaşları, kendilerini bekleyen kalabalığa doğru yürürken izdiham yaşandı. Diyarbakır'da on yıldır süren otuz dört sanıklı Hizbullah ana davası geçtiğimiz yıl karara bağlanmıştı. Diyarbakır 6'ncı Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan ve 198 silahlı eylemi gerçekleştirdikleri, 156 cinayet, 80 yaralama olaylarından sorumlu olan, aralarında örgütün askeri kanat sorumlusu Cemal Tutar ile şura üyesi Edip Gümüş'ün'de bulunduğu on altı sanık müebbet hapis cezasına çarptırmıştı..."

"Anamıza küfrediyorlar, Cancağızım."

(2)

Mehmet Bey doğrulmaya çalışıyor. Benim kalbim yerinden fırlayacakmış gibi çarpmaya durdu. Utanç, korku, öfke! Gözlerimin önünde Gonca Kuriş'in ense kökünden kırılmış başı sağa sola sallanıyor, Bahriye Teyze'nin kasıklarından kopan bacaklarının üstüne fırlatıldığı yerde. Gonca Hanım 1999 Haziran'ında, "*Müslümanları şüpheye sevk edecek fiiliyatlara giriştiği için*" cezalandırılmıştı, Bahriye Üçok Hoca ondan dokuz yıl önce, 1990 Ekim'inde, "İslam'a sınır koyanları idam etmeyi borç bilen" birileri tarafından, "*tesettür konusundaki düşünceleri yüzünden*". Bahriye Teyze'nin katilleri "bulunamadı." Kuriş'inkiler serbest. Sen misin, Meral Hanım, *Body Worlds*'e çemkiren, al sana: Hanımların gökyüzüne çakılmış kalmış ölü gözlerinin çeperlerinde yarı kurumuş kanlı yaş birikintileri, yeşil başlı sineklerin biri konuyor biri kalkıyor, tonlarca gülsuyunun bastıramayacağı kerih kan kokusu. Tatlımsı rahiyası ağzımda, otomobilin kapısını nasıl açtığımı hatırlamıyorum.

Ne deniz, ne yosun kokulu rüzgâr, ne de buselik makamı, sadece tiksinti ve nefret! Batman, İslami Hareket Örgütü, namı diğer, Hizbullah. Küpeşteden aşağı sarsıla sarsıla kusuyorum. Mehmet Bey, elinde kâğıt mendiller, sakat bacacığını sürüye sürüye yanıma geldi, üstüme sıçrayan kusmukları temizlemeye çalışıyor.

"Vah canım! Vah canım!.."

Kimi kaygılı, kimi iğrenmiş öğüren milletin gözü üstümde. Haksız da değiller, içi dışına çıkmış koskoca kadın, yardım etmeye çalışan engelli bir yaşlı adam. Bir de bilseler, neyin tetiklediğini, deli mi derler, menopoza mı verirler? Neyse ne. Kustuğum için özür dilemeyeceğim. Özür dilemek, hissettiğimi saklamak; hissettiğimi saklamak, gerçeği saklamak. Yapmayacağım bunu, hele de Mehmet Bey'e hiç. Bahriye teyzenin katillerinin "bulunamadıkları" bir galatı meşhur. *"Su testisi su yolunda kırılır"* iması, necip halkımızın Müslüman vicdanını sakinleştirecek müsekkin.

Hapı bu defa da bembeyaz bir Türk tedarik ettiydi: Hasan Cemal. 2005 olmalı, Hasan Cemal, *Cumhuriyet'i Çok Sevmiştim* kitabında Bahriye Hoca'yı kötü şöhretli MİT'le irtibatlandırdı. Ertuğrul Özkök, pası anında kaptı, "Merak ettim, acaba Bahriye Üçok'un MİT'le ne ilgisi olabilirdi?" diye cıvıldadı. Fehmi Koru altta kalmadı, zamanın müsteşarı Korgeneral Teoman Koman'ın, kendisinin de aralarında olduğu gazetecilere cinayetin işleniş tarzına akıl erdiremediği mealinde bir şeyler anlattığını, "Halbuki, Bahriye Hanım'ı teşkilata çağırıp kitap paketlerini nasıl açması gerektiği konusunda kendisini eğitmiştik," dediğini yazdı. Bahriye Teyze'nin paketi açarken Kumru'yu odadan çıkartmış olması kadıncağızın "başarısız bir suikast girişimi kalmak üzere" MİT'le birlikte planladıkları komployu, "bomba uzmanlarınca eğitildiği halde paketi düzgün açmayı beceremediği için" ayağına dolaştırdığına delil oldu!

İnsafsızlığa aşılıydılar, utanmadılar.

"Ne halleri varsa görsünler"e her daim teşne halkımızın aradan çekilip katliamlara bigane kalması daha da kolaylaşırken, zar zor derlenen marjinal infial yatıştırıldı. Adli sistemimiz aciliyet duygusunu üzerinden attı, dosyalar teenni ve suhuletle beklemeye alındı. On yıl!

Bahriye Teyze, annemin Dil Tarih'ten birkaç sınıf küçüğü. Babamın Ankara'da görevli olduğu yıllarda görüşürlerdi. Yüzü kadar sesinin güzelliğiyle de ünlü, opera eğitimi almış bir ilahiyatçı kadın, Mübeccel Atıye'nin, "Bizler daha o günlerde, moderniteyi aşmış, post-modernizme varmıştık," dediklerinden. Bizimki Ayvalık'tan çıkmış Sümer'di, Mısır'dı, Maya'ydı çözmeye çalışıyor, Bahriye Teyze Trabzon'dan gelmiş, Arapça, Farsça, Verdi, Puccini öğreniyor. Halkımızın sizin konuşlandığınız yere geleceğinden en ufak bir kuşkunuz yoktu. Öyle mi, canım anam?! "Bahriye Üçok, Mübeccel Atıye Çağlar'dan daha gâvur değildi. Allah'ın askerleri anamı paralamadılarsa, daha hafifmeşrep olduğundandır."

"Siz ne diyorsunuz, Cancağızım?!"

Mehmet Sedes, sevgili kayınvalidesine, "hafifmeşrep," demiş olmamdan fena halde rencide olmuş, irkiliyor. Ki, son tahlilde haklıdır. İşin doğrusu, Mübeccel Atıye Çağlar bu gezegendeki yaşamı dönemin ruhunu en doğru okuyacak kadar iyi bilendir.

"*'Gerçek'* dediğin, uğruna ölümün göze alınmasını gerektirecek kadar önemli bir olgu değildir, çocuğum!" Sesi kulaklarımda çınlıyor, "Marifet, insanın kendi habitusunu oluşturmayı bilmesinde!"

"Yaz ortasında koskoca Sakarya dondu, hangi habitustan bahsediyor, Mehmet Bey? Bizler Allah'ın kaldırmayı unuttuğu bir kışın çocuklarıyız. 'Böyle onursuz demokrasidense, yiğit elindeki tomsonun dipçiğini öper, başıma koyarım,' diyen Albay Mahmut'un namluya sürdüğü kurşun döndü, kendi beyninde patladı. Kanlı ellerini sakallarında temizleyen *'takva ehli'* canilerin salınıverildikleri cezaevinin önünde patlayan tekbirler, uzak diyarlardan yankılanan savaş çığlıkları kadar yabanıl ve düşman. Kendilerini bekleyen kamyonetin kasasına çıkmış, 'Yüce Allah'a selam, Peygembere, selam!' diye haykırmışmış Edip Gümüş; 'Kıyamete kadar gidenlerin üstünde olsun! Allah'a dayandık! Ona inandık ve ona döneceğiz. Allahü Teala cennette de bizleri karşı karşıya getirecek!' Partisinin adı bile şirktir, tuğyandır. Edip Gümüş'ün HÜDA Partisi'yle seçime girmeye hazırlandığını siz kendiniz söylediniz!"

(3)

Merdi kıpti secaat arz ederken sirkatin söyler misali, Gonca Hanım'ı öldürdüklerini davul zurna ile ilan ettikleri günlerdeydi. Sıtkı Yılmaz mıydı, Hüseyin Zilan mıydı, artık hangi saygın üniversitemizin "hukukçu" beratına layık gördüğü, hangi saygın baromuzun "meslektaşı" sayıp onurlandırdığı, hangi vatandaşı-

mızın vekâlet verdiği iki arsız, takım elbiselerinin altından silah göstermekten de geri durmamışlardı: "Eğer bu ülkede demokratik değişim sürecinden bahsediyorsak, Hizbullah'ın da yasal siyaset yapmasına sıcak bakmalıyız."

"Cinayet politikasının yasal olanı da mı varmış?"

"Silahı terk etmişler ama!" diye gülüyor Mehmet Bey, ne yapsın?!..

Cinnet böyle bir şey olmalı. Olduğum yerden göremiyorum, "Hangi gazete o? *Bazarov* mu?" Başlığı gösteriyor, o. *Taraf* gazetesinin bizim aramızdaki kod adı *Bazarov*. Turgenyev'in malum nihilist cazgırından mülhem. "Dipten gelen dalganın adı Hizbullah!" diye *seksi* bir manşet atmışlar. Mustazaf-Der'in öncülüğündeki "Peygamber Sevdalıları Platformu" denilen "inisiyatif"in başarılarına övgüler düzüyorlar." *İnisiyatif?!*

"Siz, Kürt İslamcılarını ne sandınız, Cancağızım?" diyor Mehmet Hoca, "Ermeni Harut'un, 'Patrik seçme hakkımız engellenemez!' diye Ruhani Kurul'a karşı inisiyatif örgütlediği yerde, onların neleri eksik? Allah'ın Ermeni kulları örgütlenecekler de, Kürt kökenli askerleri örgütlenmeyecekler mi? Örgütlenmişler, nitekim. Kürt milletinin 'sadece etnik değil, dini sorunlarını da çözmeye aday'mışlar, zaten onlar olmadan 'Kürt sorununun çözümü eksik' kalırmış."

İyi ya.

"Feodalizm, Üçüncü Milenyum'a sivil toplum örgütleriyle uyarlanıyor, Meral Hanım, eskinin ağaları bugünün STK başkanları. Benim bilebildiğim kadarıyla yüze yakın 'Kürt İslamcı' derneği var. Azadi İnsiyatifi, biri Diyarbakır'da diğeri Batman'da iki ayrı Mustazaf-Der, efendim, Kürdistan Birlik Hareketi, Umut-Der, Bilge-Der, Anadolu İlim Derneği, Şefkat Eli Derneği, sayın artık... AKP'yi beğenmiyorlar: 'İslamcı değil.' BDP'yi beğenmiyorlar: 'Kürtlerin hakkını savunmuyor.'"

Bazarov yazarı, "Peygamber Sevdalıları"nın sadece bir ayda "toplam yüz otuz toplantı gerçekleştirmiş" olmalarıyla müftehir,

"Diyarbakır mitingi bu kentin tarihindeki en büyük mitinglerden biri" olma özelliğini de kazandığı için ayrıca esrik. Ruhani dertleri yoktur, Altan takımına da ne oluyor diyoruz, meğer, Başbakan'a küsmüşler; Hizbullah'ın AKP'ye Güneydoğu'da bir diğer rakip olarak ortaya çıkması düşüncesi pek hoşlarına gitmiş.

Mehmet Hoca, "Muhterem meslektaşınız, PKK'ya gösterilen hüsnükabul Hizbullah'tan esirgeniyor diye sitem ediyor," diye sürdürüyor, "Hükümetin de dahil olduğu pek geniş bir çevre, 'silah bırakması halinde PKK'yı kucaklarız,' diyormuş ama mevzu Hizbullah olunca aynı hoşgörüyü göstermek şöyle dursun, bunları 'silahlı terör örgütünden sürek avına' tabi tutuyorlarmış. Halbuki, Hizbullah, hem 'silahı terk etmiş' hem de karıştığı ölüm vakalarının sayısı hepi topu yedi yüz civarındaymış, PKK bilançosunun kırkta biri bile değil. PKK, kırk bin kişi öldürmüş. Kırk bin nerede, yedi yüz nerede, değil mi ama cancığızım?!" *Öyle ya.*

"Avukat bey, Hizbullah'ın yasal siyaset yapmasına neden sıcak bakılmadığını bir türlü anlayamıyormuş! İşin daha da kötüsü, bunları samimiyetle söylüyor..."

(4)

"Profesör Linder'i hatırlıyor musunuz? Doug Linder?"

"Elbette. Nuremberg uzmanı genç adam. Büyük hukukçu. Kötülüğün doğasına ve nedenlerine dair olağanüstü bir konferansını dinlemiştik. Cemal Hoca da bizimleydi."

"'Nuremberg mahkemelerinde sadist canavarlarla karşılaşacaklarını sananlar, derin bir düş kırıklığına uğrarlar,' demişti, 'Nuremberg davalarında insanı en çok dehşete düşüren şey, sanıkların sıradanlığıdır; ağıza alınmaz suçları işleyen mutevazı aile babaları, hayvanseverler.' Eichmann, öylesine alelade bir adammış ki, İngilizceye 'habasetin aleladeliği' diye bir terim hediye

etmiş, '*the banality of evil.*' Eichmann'ın kötülük yapmak gibi bir niyeti de yokmuş nitekim, ne onun ne de diğer cani Nazilerin. Linder, 'İmgelemleri kısıtlıydı,' diyordu, empati noksanıyla maluldüler. İdeolojik bir gayeyle aşırı-özdeşleşmişlerdi, görev saikiyle aldıkları kararların insani sonuçlarını değerlendiremiyorlardı.'"

Durdum, kıssadan benim çıkardığım hisseyi o da çıkarır mı diye bekliyorum, güldü, "Olacağına bakın, Cancağızım!"

"Peki, sizce Ontario'daki araştırmanın bulguları da doğru olabilir mi? Düşük IQ ile yobazlık arasında bağlantı kuran Brock Üniversitesi'nin araştırması?"

"'*Düşük IQ*' değil de, '*algılama bozukluğu*' Cancağızım. Goering, Himmler, Hess... Bunlar düşük IQ'lu insanlar değillerdi. '*İdrak eksikliği*' demek lazım. Hakikat, çetrefelli ve girifttir, Sevgili Meral. İdrak seviyesi düşük insanların kavramakta zorlandıkları hakikat seyreltilip birkaç temel paradigmaya indirgendiğinde, karmaşa defedilmiş gibi oluyor. İnsanlar rahatlıyorlar. Dünya ile halleşmeleri kolaylaşıyor. İslam elden gidiyorsa, nedeni, Bahriye Üçok'tur, Gonca Kuriş'tir, efendim, Mustafa Kemal'dir. Latin Amerika'nın ABD ile yenişememesinin nedeni 'sosyalist olmayışıdır.' Bu türden yalın, çıkıntısız açıklamaların algılama bozukluğu olan insanlar arasında revaç bulduğu anlaşılıyor. Mustazaf-Der ileri gelenlerinin arasında soyadını hatırlayamadığım Mehmet diye biri var, Ortadoğu sorununu ciddi ciddi ilkokullardaki ant içme törenlerine bağlar, mesela. 'Bu coğrafyanın en büyük problemi... Bizi bu günlere getiren, götüren, bilmem ne, yüce Atatürk, filan; dünyanın neresinde böyle şeyler var?' şeklinde bir sav. Oysa, İngiltere'de var. '*I*' bilmem kim, '*do swear that I will be faithful and bear true allegiance to Her Majesty Queen Elizabeth, her heirs and successors,*' diye başlarlar, '*So help me God.*" diye bi-

* "Ben..., Majesteleri Kraliçe Elizabeth'e, onun vârislerine ve yasal ahfadına inanacağıma ve hakiki sadakat göstereceğime yemin ederim. Tanrı yardımcım olsun."

tirirler. Amerika'da da vardır: '*I pledge allegiance to the flag of the United States of America... one nation under God, indivisible...*'*

"Avustralya'da vardır, Suudi'de vardır. Ant içme işinin aslı zaten Fransız'dır, falan filan. Bilginin bilinmeyeni adamı tepe sersemi yapıp pasifize etmez maalesef, tersine, diri diri ahkâm kestirir, Cancağızım. Burak'ı, Nilgün'ü hatırlayın. O yılbaşı sabahı ne hükümler bildirdilerdi genç sivillerimiz."

İlki dini, ikincisi ladini bağlamda, yobaz ve bağnaz inanç sistemlerinin algılama bozukluğu olan kitlelerin nefis müdafaası olduğunu söylüyordu ki, doğrudan gönderme Cemil Meriç'e. Cemil Meriç'in Rodoplu'nun ata ruhlarından olduğu malum, ne oldu şimdi, Cemil Bey'den de mi olduk?

"Üstat haksız değildir, Cancağızım. Hizbullah'ınki de nefis müdafaası. Samimi olduğu, kendisini bir *nass*'a hapseden idrak olduğu da doğru. Mesele, *nass*'ın tanımında. Kısır döngüye bakar mısınız? Tehlike, tutucu ideolojilerin dayattıkları 'usul ve tertip'lerin *nass*'a dönüşüp idrakı hapsetmesinde."

"'*Usul ve tertip*' derken?"

"Töreler, adetler, değerler, sosyal düzenlemeler. Bağnaz, şu yahut bu düşünceye değil, düşünen kişiye, düşünmeye garazdır; yobaz, dine değil, dindara. 'Usul ve tertip'lerinin değişime uğramasından büyük bir samimiyetle ve ölesiye korkacaklardır."

"'Yobaz, samimiyet, yobaz kendini bir *nass*'a hapseden idrak; bir *nass*'a, yani sonsuza. Yobaza düşmanlık, tarihe düşmanlık,' demişti üstat."

"Orası öyle. 'Yobaz en güzel taraflarımızla biz' miyiz bilmem ama Srebnitsa katliamının kendisini 1356 Kosova yenilgisine hapseden idraktan kaynakladığı kuşkusuzdur. Herkesin *nass*'ının kendi inancı olduğu bir tarihe düşman olmayacaksınız da ne yapacaksınız?"

---

* "Amerika Birleşik Devletleri'nin bayrağına sadık kalacağıma and içerim. Tanrı'nın inayetiyle tek bir bölünmez milet.." (y.n.)

Livyata'nın kılıcı

(1)

"Hak dediğin bireye aittir, kızım, düşüncenin hakkı olmaz," demiş Tolga Eralp Hoca, başörtüsünün üzerine oturttuğu dağınık bir perukla sınıfın kapısında beliren "Jeofizikte Potansiyel Teori" öğrencisi Fatma Hayrünisa Birkan'a, "Anayasa, bireyin din ve vicdan özgürlüğünü koruma altına alır, dininin muhteviyatını değil. Şimdi kafandaki o garip şeyi al, git anayasayı değiştir, AİHM kararlarını iptal et, öyle gel," demiş ve işine dönmüş.

Daha doğrusu döndüğünü sanmış, lâkin, genç kızın yanındaki "sıkı Milli Görüşçü" olarak tanınan delikanlı, "Başörtüsü Allah'ın emridir, hoca, anayasadan da, AİHM'den önce gelir," mealinde müdahale etmiş, "siz hanım arkadaşımızın başörtüsüne, 'o garip şey,' diyemezsiniz!" Eralp, örtüden değil, peruktan bahsettiğini söyleyecek olmuş, "Ne yani, peruk olmasa sınıfınıza alacak mıydınız?" Genç adam kıza dönmüş, "Çıkar, Fatma Hanım peruğu, bakalım hoca seni derse alıyor mu?"

Fatma Hayrünisa, "Peruğun kötü durduğunu ben de biliyorum, Tolga Hocam, bir çözüm bulmak için taktım," demekteymiş. Tolga, "perukla dahi giremezsin," demek zorunda kalmış, çünkü kızcağız peruğu protesto mahiyetinde taktığı için başörtüsünü saklamak gayretine de girmemiş, kötü peruğu yoluk bir kuş gibi oturtmuşmuş tepesine, Eralp Hoca'nın da bile bile lades olacak hali yok, öyle durmuş, şaşkın bakarmış. Bu arada, meseleyi tırmandırmaya niyetli olduğu anlaşılan delikanlı da peruğu çıkartması için zorlayıp, sınıftaki diğer öğrencilerden de tezahürat yükselince, kızcağızın sinirleri daha da bozulmuş, ağlamaya

başlamış. Bu defa, bizimki öğrencisini herkesin önünde rencide etmiş durumuna düşmüş.

Tolga Eralp, "sıradan bir gezegende başka canlıları yiyerek tutunmaya çalışan bir asalak" saydığı insan türünün giyim kuşam konusundaki hassasiyetini anlamlandırabilen biri değil, ne *haute couture*'e aklı eriyor, ne feraceye, Fatma Hayrünisa'yı ağlar gördüğünde panikliyor, "İnançlarınızın eleştiriliyor olması, bir birey olarak duygularınızı incitebilir. Duygularınız önemli değildir de demiyorum, Fatma Hanım. Ancak, eleştirilmekten üzülüyor olmanız, size 'eleştirilmeme hakkı' tanımaz," şeklinde, kimsenin anlamadığı bir açıklamaya girişiyor.

Yetmiyor, sınıfa dönüyor, "*Öteki*'ne saygı göstermek, ahlaki bir borçtur, arkadaşlar. Fakat, saygı, *öteki*'nin duygularının asla incitilmeyeceği anlamına gelmez," diye sürdürüyor, "saygı göstermek demek, *öteki*'nin de en az bizim kadar haysiyet sahibi olduğu teslim etmemiz, kendimiz için biçtiğimiz düşünsel, ahlaki ve yasal standartları *öteki*'ne de uygulamamız demektir. Bu nedenledir ki, bir insana saygı göstermek, onun inançlarını eleştirmemek anlamına gelmez. Hatta tam tersi, saygı, eleştiri gerektirir."

Sınıfta bağırış çağırış devam ederken, Milli Görüşçü dedikleri delikanlıya dönüyor, "Sana gelince, genç adam, İslam'ın senin tarafından korumaya ihtiyacı yok ama bu genç hanımın senin gibi İslam adına konuşanlardan korunmaya ihtiyacı olduğu açık! Yasa bunun için var!"

Birkaç işgüzar öğrenci olan biteni cep telefonuyla kayda alıyor, Ahmet Gözüpek yol gösteriyor, olay mahkemeye intikal ediyor.

(2)

İstanbul'a indiğimizin üzerinden bir hafta geçti geçmediydi. Geldiklerinde, Prof. Dr. Tolga Eralp'in yargılanması bitmiş, 2 yıl

1 ay hapis cezasına çarptırılmış, dahası, hâkim cezayı ertelememiş, paraya da çevirmememişti.

"Dava altı maddeden açıldıydı," diye anlattı Zeynep, "eğitim öğretim hakkının engellenmesi, özel hayatın gizliliğini ihlal, kamu görevinin sağladığı yetkiyi kötüye kullanarak hürriyeti tehdit, kişinin huzurunu bozma, 'Ayrımcılık Yasağı'nı ihlal, manevi işkence."

Olayın mart ayında gerçekleşmiş olduğuna bakılırsa, jet hızıyla alınan bir karardı, Zeynep, "Meğer Özcan'ın, 'üniversitelerde türbana karşı 30-35 hoca kaldı, onları da halledeceğiz,' demesi buymuş," diyor, "ilahlar, kurban istiyorlar."

"Özcan" dediği, dönemin YÖK Başkanı. Nitekim, işin başında, savcılık, Fatma kızın başvurusunu şikâyet mercinin kendileri değil, Yükseköğretim Kurulu olduğunu belirterek oraya yönlendirmiş. "Nasıl bir ittifaksa artık, Danıştay, önce Tolga'nın 'öğrencilerin toplu olarak bulundukları binalara girilmesine veya orada kalınmasına engel olmak suçundan yargılanmasına' izin verdi, bir süre sonra da görevden alınması kararı çıktı."

Niye bizim haberimiz olmadı diye soruyorum, Cemal Hoca aramamış olsa ruhumuz duymayacak. Aslında tahmin ettiğim cevabı veriyorlar, işin bu noktaya geleceğini rüyalarında görseler inanmazlarmış. Ama avukatlarının, "Müvekkilimin yasalara karşı gelmesi mi isteniyor? Mahkemeniz yasalara karşı gelinmesini mi talep ediyor? Türk hukuk sisteminde özellikle anayasa ve AİHM kararlarıyla öğrencilerin türbanlı olarak derse girilmesi yasaklanmıştır. YÖK Başkanı'nın sözlü beyanı bunu değiştirmez. Hukuksal bir değişiklik olmadığı sürece, müvekkilimin tutumu suç değildir. Öğrencinin eğitim hakkını engelleyen Eralp Hoca değildir!" figanı da sağır kulaklara çarpmış.

"*Filistinizm* diyordunuz ya," diye gülümsüyor Tolga Hoca, "*paçozluk* derken, neden bahsettiğinizi o mahkeme salonunda anladım. Beni içeri atmak gibi bir meseleleri de yoktu, atmamak gibi de. Çıkan karara savcı da şaştı, hâkim de, iyi mi? Bademi

bıyıklı bir avukatları vardı, Hasan bilmemkim, 'daha fazla eylem olmasına rağmen sanığın sadece bu suçtan yargılanmasına izin verdi,'" diye önce bir fasıl Danıştay'a çemkirdi, ardından, 'Okulda küpe takan, uzun saçlı, sakallı öğrenciler de vardı ama onlara engel yoktu. Sadece müvekkilimizin bir bez parçası yüzünden eğitim ve öğretim hakkını engellemiştir,' deyiverdi!"

"Bu da gülmeye başladı!" dedi Zeynep Eralp, kocasını işaret ederek, "'Yapma!' diye işaret ediyorum, dinlemiyor! Mahkeme heyetinin karardıkça karardığı görüyorum, adamlar kendileriyle alay edildiğini sanıyorlar! O kadar kızdı ki, ceza ertelebilecekken ertelemedi hâkim. Para cezasına da çevirmedi."

"Yahu, hatun, öyle diyorsun da, gülmeyim de ne edeyim! 'Bez parçası!' dedi yahu kızın kendi avukatı! Bunu biz söylesek kıyamet kopar! Döndüm, Fatma'ya baktım, bez parçası lafından rencide olmuş mudur diye, ne gezer! Gencecik yüzünde intikam pırıltıları! İşlerine gelince bez parçası, işlerine gelince dinlerinin vazgeçilmez aksesuarı. Filleri görmüşüm, Zeynep'im, gülmeyeyim de ne edeyim?! Mantık, mantık değil! Kural, kural değil! Satranç oynayacağız diye oturmuşuz, bunların kalesi çapraz gidiyor! İyi mi?!"

Zeynep'in buna söyleyecek sözü yok, "Alttan almadığı için de kızdılar," diyor, "avukatları açıkça söyledi, 'bir daha suç işlemeyeceği yönünde pişman olduğuna dair bir ifade de vermemiştir.' Öyleyse, cezalandırılsın."

"Neyin pişmanlığı yahu! Bugün olsa aynı şeyi yaparım! Değiştirsinler yasayı, yenisine uyalım! Çok derdimdi sanki başını örtmüş örtmemiş! Ben ömrümü kurala, kaideye adamış adamım! Kimsenin kaprisine göre hareket etmem! Edemem! Başkan'ı dinlemiş olsam, cezalandırılmam lazım!"

"Sonra Fatma Hayrünisa denilen o kız çocuğu, kalktı ayağa, 'Avukatlarımın beyanlarına katılıyorum, sanık cezalandırılsın!' Hani, bir kelime öğretenin kırk yıl kölesi olurmuş ya Hazreti Peygamber, müminlerini de gördük! Derken, CHP'liler, onlar

da ayrı bir âlem! Ne *Aydınlanma*'nın fazileti kaldı, ne AKP'nin Anayasa Mahkemesi tarafından Cumhuriyet yıkıcısı olduğu hükme bağlanmış bir parti olduğu! Yahu, ne alakası var şimdi, meseleyi iktidar-muhalefet savaşına döndürdüler. 'Türkiye'de Cumhuriyetimizin yıkıldığı ve Atatürk Cumhuriyeti'nin yeniden kurulması gerektiği bu olayla bir kez daha doğrulanmıştır!' Kameraları buldular, nutuk atıyorlar! Bu defa Fatma kızımızın yandaşları müdahale etti. Tartışma büyüdü, polis müdahale etmek zorunda kaldı. Zahmet etmişler, gelmişler, çekin gidin de denmiyor. Velhasıl, arkadaşınız, göz göre göre hapse giriyor! 'Utanç verici' bile diyemiyorum, pornografik bir film gibi yaşıyoruz, jeneriğinden '*the end*'ine kadar utanç vermeyen kare yok!"

"Temyiz?"

"Temyize gidilecek tabii. Ama Zeynep'in, çamur deryasında beyaz urba ile dolaşılmaz diye bir lafi vardır, ille de kirlenir. Yargıtay da netice itibariyle bu ülkenin dokuduğu kumaştan biçilmiştir. Güvenilmez."

Zeynep de mi öyle düşünüyor diye baktıydım, "Ner'de onlarda o yürek, ben yaptım oldu'dan cayacak!?" dedi. "Hep köşe bucak! Hep köşe bucak! 'Anayasa Mahkemesi'nin kararlarını etkisiz kılan bir yasal düzenlemedir,' diyebilecek yüreği ben de görmüyorum. Rektörlüğün mahkemeye gönderdiği, 'türban konusunda hukuki bir değişiklik yapılmamıştır,' şeklindeki yazıyı bile kıçlarına sallamadılar."

"Cemal Hoca ne diyor?"

"'Git!' diyor. Vicdan ve ahlakı hukuk sistemine yerleştirebilmesi için daha bin fırın ekmek yemesi lazım bu toplumun. Senin ömrün vefa etmez, oğlum, tası tarağı topla, bir an önce git, Colorado'daki kürsüne otur,' diyor."

Döndük, mutfak masasının öbür ucunda oturan Cemal Ahıskalı'ya bakıyoruz, "Öyle mi düşünüyorsunuz, hocam?"

"Çelyabinsk nükleer direktörünün yaptığını yapmasın, öbür tarafa intikal etmekte acele etmesin diyorum, hemşire! Hah!

Hah! Hah! Git, Colorado'da sakin sakin dersini ver, ay taşı mı inceleyeceksin, Mars taşı mı, neyi inceleyeceksen onu incele. Biz de seninle *Skype* üzerinden hasret giderelim! Hem de bedava! Hah! Hah! Hah! Ziyaret günlerinde demir parmaklıkların arasından değil, oturduğumuz yerden kadeh tokuşturalım!"

"Demeyin, Cemal Hocam, böyle! Düşüncesi bile korkunç! Çok yazık!"

"Niye, hemşire? Colorado, Silivri'den ya da neresiyse artık bunu kapatacakları zindandan çok daha yakın gelir bize! Doluşuruz bir *charter*'a! Hah! Hah! Hah! Yarı-yıl tatilinde hep beraber gideriz. Kayak bile yaparız, değil mi, Tolga Hocam? Aspen'de kayak, Uludağ'daki otelinden daha ucuza gelir Ağaoğlu'nun!"

(3)

Davanın seyrini konuşacağız, onun için geldiler sanıyorduk, meğer değil. Cemal Hoca, dinlenir diye telefon üzerinden söylemek istememiş. Yargıtay'ın keyfini beklemeden gitme kararı almışlar. Tolga, vedaya gelmiş. Önce o gidecek, Zeynep çoluk çocuğu toparlayacak bilahare katılacak.

Cevabını bildiğim bir soruyu soruyorum: "Hiç mi umut yok?!"

"Olmaz mı, hemşire," diyor, Cemal Ahıskalı acı acı, "Allah'tan umut kesilmez, velakin, Karadeniz kudurmuşken bu adam yüzme de bilmiyor!"

Eralp'e bakarken gözlerinin içi gülüyor, "'Hak dediğin bireye aittir, inancın hakkı olmaz!' değil mi, birader? Hah! Hah! Hah! Lâtife bir yana, bu ülkede hukukun vicdan ve ahlak sorunlarının çözülebilmesi için daha kaç kuşak lazım ben bilemiyorum, Meral Hocam. Hukukçu olduğun için çok ağır ve incitici gelebilir, hemşire, peşinen affını istirham ederim. Lakin, kabul etmeliyiz, bizde hâkim karar verirken 'aklın özel kullanımı'na başvurmaya

şartlanmıştır, Kant'ın *privategebrauch der Vernunft* dediği durum. Hayrettin Hoca, Hayrettin Ökçesiz, bunu pek güzel izah eder. Bunu mahkûm eden hâkim yok mu, Hah! Hah! Hah! adamla kapalı kapılar arkasında baş başa konuşsan, yanlış yaptığını kendisi de ikrar edecektir, öyle mi, madamcım?"

"Doğrudur!" diye atıldı, Zeynep, "Hatta, 'ben de çok üzüldüm, kusura bakmasın,' diye haber göndermiş!"

"Olacağına bakın. 'Uyguladığım yasanın, verdiğim bu kararın adil olmadığına ben de inanıyorum,' diyor, 'velakin, en ağır derecede haksız bir yasa da olsa, ben itaatle yükümlüyüm.' Bunu böyle dediğinde, *L'Honorâble Yargıç,* anladın mı, kendisini, Hah! Hah! Hah! mazur kılıyor, Tolga'yı zindana gönderen kararın sorumluluğunu üstünden atıyor. Vicdanının sızısını yatıştırıyor."

Zeynep, benden önce davrandı, aklımdan geçeni söylediydi, "Yapmayın, Cemal Hocam, hangi vicdan? Vicdanı mı var?!"

"Vicdanı var. Vicdanı mutlaka var. Var da, kendisini öncelikle Livyatan'ın Hah! Hah! Hah! esenliğini korumakla yükümlü saydığından, tenakuza düşmüş, ciddi bir iç çatışmaya sürüklenmiştir fakir. Lakin, kör içtihat, Livyatan'dan yana hüküm vermek tarafındadır, madamcım. İster severek, isteyerek, ister kötü ejderhanın korkusundan, can simidine sarılır gibi içtihata sarılır, risk almaz yargıç takımı."

Birbirimize bakıyoruz: *Livyatan?* Doğru mu, duyuyoruz?

"Siz gençler, Hah! Hah! Hah! *Leviathan* diye bilirsiniz," diye gülüyor, "Thomas Hobbes'ın, *non est potestas super terram quæ comparateur ei iob,** dediği ceberrut kanun koyucu, Hah! Hah! Hah! *Leviathan!*"

Hobbes, Batı siyaset felsefesinin akağını kazmış adam. Hoca, aklımızı toplayalım diye kısa bir es veriyor, "*Leviathan,* Eski Ahit'in yedi başlı kötü su ejderhası Livyatan'dan mülhemdir ya,"

---

* "Yeryüzünde onunla mukayese edilebilecek hiçbir güç yoktur." (y.n.)

Zeynep'e dönüyor, "hazret, 1600'lerin ortalarında yaşadı, tabii. Yirminci yüzyılda yaşasaydı, kitabın adını *Voltran* koyardı, annadın mı?!" Biz de "annadık mı" diye baktı, dayanamadıydı,

"Yav, madamcım, senin oğlanlar da bilir, hani o çizgi filmde birtakım araçlar birleşir, devasa bir savaşçı robot yaratırlar ya, *Voltran,* 'Elleri ve kolları oluşturun! Bacakları ve gövdeyi oluşturun. Ben de başını oluşturacağım! 'Voltran, Voltran, Voltran!' Hatırlamadınız mı?"

"Bağlantıyı kurmaya çalışıyorum, hocam," dedi, Zeynep, "efsaneleşmiş bir çizgi filmdi. Mekanik çağın başlangıcı sayılabilecek robotik yaratıklar, şiddet falan. '80'lerde meşhurdu. Ama bizim oğlanlar yetişemediler."

Ahıskalı, boynunu büktüydü, "Öyle ya, siz gençsiniz! Benimki torun, sizinkiler bala! Hah! Hah! Hah!" Aramızda ellisinin altında olan yok, "gençsiniz" hükmü iyice matrak, gülmeye başladıydık, ciddileşti,

"Evet, ne diyorduk?!"

"Hobbes'in gönüllü *civis*'lerinin* aralarında bir sözleşme yapıp, "Livyatan! Livyatan! Livyatan!" diye naralar atarak yarattıkları *civitas,*** kitabının kapağında bir elinde süslü bir asa, ötekinde keskin bir kılıç, insan suretinde "kadiri mutlak bir kanun koyucu dev, bir ölümlü tanrı" olarak tasvir edilmişmiş, çünkü "kılıcın zoru olmadıkça ahitler sözlerden ibarettir ve insanı güvence altına almaya yetmezler."

"Başında da böyle bir taç!" diyor, Ahıskalı. "1651 nüshasının kapağına dikkatlice bakarsanız görürsünüz, ressam, *Leviathan*'ın bedenini oluşturan insanları ince ince çizmiş. Bu insanlar, aralarında bir sözleşme yapmışlar, özgürlüklerini ve iradelerini; dikkatinizi çekerim ama! Güvenlik karşığında ha! Bilerek isteyerek kötü ejdere devretmişler! A ha ve *voilâ!* Hah!Hah!Hah! Devlet! Tek bir kişilik halinde birleşmiş topluluk! Hobbes'un ömrü,

* Vatandaş. (y.n.)

** Devlet. (y.n.)

malûm, İngiliz milletinin en kanlı iç savaşlarını yaşadığı yıllara denk geldi. Parlamento yanlısı Topkafaların Hah!Hah!Hah! Kral Birinci Charles'ın boynunu vurduklarını da gördü, Katoliklerin Londra'yı yakıp kül ettiklerini de, Guy Fawkes'ın parlamentoyu havaya uçurmaya kalktığını da, Lord Cromwell paşanın Hah! Hah! Hah! askeri darbesini de! *Dictatuer* yönetimini de! Yüz bin Londralının öldüğü kara veba salgınını da! Müteakip anarşiyi de! Kaosu da! Ve gördü ki, 'Hâkim gücün varlığı, yokluğu kadar zararlı değildir.' En kötü devlet, devletsizlikten iyidir, çünkü insanoğlu fıtratı icabı arsızdır. Hah! Hah! Hah! Her şeyi ister! Aş, eş, servet, şan, şöhret, itibar. Heva ve heveslerinin önünde dikilen rakiplerini tepelemeye kalkar; öldüremezse, sindirir. Lakin, ormanın kanunu, ormanda meşrudur! Meral Hoca, nasıl diyordu, 'Medeniyet, ıssızda döl tutmaz.' Huzur istiyorsak, sanat, edebiyat, sanayi, ticaret istiyorsak, 'Hadeyan Dünya'nın mikrobiyal yaşanabilirliğini' Hah! Hah! Hah! araştırmak istiyorsak, öyle mi, Eralp Hoca!? Livyatan'ı kendimiz yaratır, kendimiz taparız! Bu akıl, *raison d'etat*, hikmet-i hükümettir."

Başıyla beni işaret etti yine, "Hocamız buradayken haddimi aşmayayım. Hemşirem, İbni Haldun'u da, Hobbes'u da, Locke'u da, Rousseau'yu benden iyi bilir, Hukuka Giriş dersinde mutlaka anlatıyordur. Askeri, adli, idari, dini kudreti mutlak Leviathan'ın oluşturulması, orman kanununun bozulup yerine *du contrat social*'a riayeti* esas alan düzenlemenin getirilmesi sürecidir. Hal böyle olunca, umumi iradeyi temsil eden hâkim güç, mutlak, yanılmaz, bölünmez hâkimiyet iktidarın elindedir. Tektir ve parçalanmazdır. Yegen yegen bireylerin iradelerinin mecmuu olduğu için, Hah! Hah! Hah! iktidara itaat edenler, aslında kendi iradelerine itaat etmiş olurlar! *Post-modern* devlette ne olur, yaşarsak göreceğiz ama *modern* devlette hukuk, siyasal iktidarın aklının toplumu düzenlemesine yarar. Hal böyle olunca, hukuk-

* Toplumsal sözleşme. (y.n.)

çuların birinci vazifeleri, Hah! Hah! Hah! Devlet'in epizodik hafızasına sahip çıkmaktır.

"Adalet ve yasalar, Livyatan'ın aklını ve iradesini söylerler. Yargıçlar ve diğer yargı görevlileri, Livyatan'ın yapay eklemleri olarak hizmet verirler. Bu düzenlemede uyum sağlık, nifak hastalıktır. İç savaş ise ölüm. Siz bakmayın, Hobbes aptal değildi. Livyatan canavarını hükümran devletin dehşet salan gücü için bir metafor olarak kullandı."

"Bireysel özgürlükler bu düzenlemenin neresinde? Demokrasi neresinde?"

"Demokrasi olmuş da n'olmuş? Hah! Hah! Hah! Güçlü ve zayıf. Orman kanunun yeniden ısıtılıp sofraya konması *demokrasi*. Güçlünün meşruiyetinin tescili, suçlarından aklanması. Güçlüyü zayıfın hizmetine veren liberal ahlak yasası, leş kargalarında bile yoktur. Çöken dikey devlet yapılanmasının yerini sermayenin yatay yapılanması aldı, hepsi bu. Damat Ferit, Ali Ağaoğlu'ndan daha pespaye değildi! Bireysel özgürlüklere gelince, ne istersen düşün, dilediğince düşün, koçum! Seni tutan mı var? İtaatta kusur etmediğin sürece dükkân senindir! Hah! Hah! Hah!"

"Yav, hocam, itaat ettik zaten! Yasaya itaat ettiğimiz için oldu bunlar!"

"Eee, yanlış yasaya itaat etmişsin, Tolga Hocam! Bir yazılı yasa var, bir de gayri resmi yasa var ki, onu koklaman gerekir! *Zeitgeist yasası!* Hah! Hah! Hah! Bak, hemşiremin meslektaşlarının burunları çok iyidir! Havayı anında koklar, kendilerine gelirler! Savcısından yargıcına, avukatına kadar severek ve/veya korkuyla, Livyatan'ın gazının peşinde koştururlar. Üniversitelerin asli görevleri de *persona civitatis** yaratmak olduğundan, pek güzel anlaşır, elbirliği ile aklen ve vicdanen Livyatan'la uyumlu elemanlar yetiştirirler. Türkiye'de memuriyete bunca rağbet nedendir? Voltran'ı oluşturan parçalarından biri olmak istemindendir. Böy-

* Devletin kişisi. (y.n.)

lece, muhtaç olunan muktedir ortama kavuşulur. Hasılı, tası tarağı toplayın, bir an önce, gidebiliyorken, Amerika sizi istiyorken, gidin Tolga Hocam. Livyatan, Amerika'da daha güçsüz değil, lakin, itiraf etmek lazım, gâvurun *civis*'i daha bir cevval.

"Ejderhası da daha bir duyarlı. Bak, herifler, otobüste karaderililerin yanına oturmazlarken aşağılık, pis ırktır diye, şunun şurasında ne oldu, Allah'ın Obama'sını konduruverdiler Washinton'un sarayına ki, o Washinton'un Obama gibi iki yüz on altı kölesi vardı."

"Aman, canım! Türkiye'nin ejderini bitirdik de, Amerikanyanınki kaldı! Tolga'nın mahkemeyle, hâkimle ne işi var hocam! Koyun bunu bir laboratuvara, uğraşsın dursun taşlarıyla!"

"Kızma, madamcım! Ben de onu söylüyorum zaten! Saçını gösterdiydi, göstermediydi, ne uğraşacak. Hah! Hah! Hah! İşine baksın! Beğensen de, beğenmesen de, yargıç, 'Allah devlete millete zeval vermesin,' deyû önce Livyatan'ı kollayacak, zira 'ya devlet başa ya kuzgun leşe'dir ve 'ulul emre itaat' farzdır."

"Devlet yalakalığı!"

"İnsani bir durumdur, madamcım, Türklere özgü değil. Şark'ta olsun, Garp'ta olsun, hükümdar yetkisini Gökyüzü'nden alır. Kadim Çin'de de, Eski Ahit'te de 'Tanrı'nın Vekili'dir, *zill Allah fi'l-âlem* ve *halife-i ru-yi zemin*. Hah! Hah! Hah! Osmanlı'dan çok önce kağanların Tengri tarafından bahşedilmiş *kut*'ları vardı. Hasılı, memlerimize işlemiş ana figürüdür, Devlet. Döver de, sever de. Hah! Hah! Hah!"

(4)

İleri Apartmanı'nın asansörü nuhu nebiden kalma, kayışları cayır cayır ötüyor. Kapıda durduk, sürgüne yolculadığımız Eralpleri sağ salim indirsin diye kulaklarımız kirişte bekliyoruz. Biz ki nice arkadaşımızı Zürich'ten Oslo'ya göçmen uğurlamış,

sıkı durmaya idmanlı bir kuşağız, gözyaşlarımı tutabilene aşkolsun. Mehmet Bey'den utanıyorum. Elini omzuma atıyor, "Tolga için daha iyi olacak, Cancağızım. Darül İslam'da tutunmaya çalışmasının anlamı da yok, bir yere varacağı da yok." Şakaya vurmaya çalıştıydım, "Deprem olsun da görün, anlamı var mı, yok mu!" Başıyla cami cenahını işaret ettiydi, "Deprem, Allah'ın emri. Cenazemizi de kim kaldırırsa kaldırır artık. Oben Koman ortada kalmadı, bizimkiler de kalmaz." Boynumu büktüm, "İyi, madem."

Asansör salimen indi, zemine değdi, döndük eve giriyoruz, koridorda İlhan, pürneşe, "Şu 'Türk örf ve âdetleri,' ne zaman, kimler tarafından yazıldı, çok merak ediyorum!" diye söyleniyor, "Kuşaktan kuşağa aktarılan yazılı bir içeriği, tek tek maddeleri içeren ilk baskısı var mıdır bu Türk örf ve âdetlerinin bir yerlerde?!"

Melis'i görmeye geldiydi, Eralplerin gitmelerini beklemiş olduğu anlaşılıyor. "Gittigidiyor.com'a baktın mı İloşçum?!" Melis, yardımcı olmaya çalışıyor, "Orada eski kitaplar da satılıyor, belki Türk örf ve adetlerini anlatan bir kitap vardır."

"Bir de oraya bakalım, bakalım," diyor İlhan mutfağa yürürken, "Çay kaldı mı abla?"

(5)

Sanki sekiz ay öncesine, 31 Aralık gününe dönmüşüz. Sanki hiç bilmediğimiz, paralel bile olmayan bir evrenden kopmuş gelmiş: "Melis'e *'Tren İnsanları'*nı anlatıyordum, enişte!" Mehmet Sedes gözlerini kırpıştırıyor, "*Tren İnsanları*?"

"'*Hürriyet Treni*'ni biliyorsunuz ya, Enişteciğim!?"

Bilmiyoruz, hayır. Melis halimize acıyor.

"Ner'den bilsinler, İloş! Eniştemler yoldan yeni geldiler!"

"Bu yıl '*Hürriyet Hakkımızdır*' kampanyasının üçüncüsü düzenlendi ya, Mehmet Abi, seksene yakın insan, uzunca sayılabile-

cek bir süre için, geride önemli bir şeylerini bırakıp iğneyle kuyu kazmak üzere, kendimizi Anadolu demiryollarına attık!"

"Vay!"

"Vay di mi ama! Halkımıza hürriyetin bir hak olduğunu hatırlatmak için '*Tren İnsanları*' olduk! Kimimiz steril ofisini, kimimiz tozlu ama çok sevdiği tiyatro sahnelerini, kimimiz ise geniş ve havadar futbol sahalarını geride bıraktı! *Hürriyet Treni*'ne doluştuk! Ulaşabildiğimiz kadar denizyıldızını denize geri göndermek istiyorduk! Türkiye'nin yedi bölgesinden yirmi beş şehirde durmak, kadın ve erkeklerle, gençlerle, özellikle çocuklarla buluşmak, onlara haklarını hatırlatmak, halka ne istediğini sormak, bir şeyler öğretmek, öğretirken öğrenmek için kendilerini demiryollarına vuran *Tren İnsanları*'nın arasında, *yours truly*, baldızınız da vardı!"

"Gazanız mübarek olsun," dedi Mehmet Sedes, "*'Hürriyet Treni!'* ha!"

"Kara tren olumsuzluğu yaşanmasın diye, vagonlar baştan aşağı rengârenk giydirildi, hocam. Hani, böyle, Cumhuriyetin ilk yıllarında İnönü'nün filan bindikleri, çiçekler, bayraklarla süslü trenler vardır. İstasyonlarda durur, bando mızıka, yerel kıyafetler giymiş çocuklar, kasabanın ileri gelenleri karşılar, o havada bir şey ama tabii çok modern! Klima filan takıldı, Orient Ekspress gibi oldu. Bir Konferans Vagonu düzenlemişiz, Vuslat Hanım, Ertuğrul Özkök filan, misafirlerini orada ağırlıyorlar. Adam bilmem hangi kasabanın belediye başkanı, medyanın efsane isimleriyle tanışmak, sorunlarını anlatmak fırsatını buluyor! CNN Türk orada, DHA orada. Daha ne olsun, değil mi?! Piarcı arkadaşlar çok iyi çalıştılar, '*Hürriyet gazetesi ayağınıza geliyor,*' diye günler öncesinden duyurdular. Resmi görevliler olsun, sivil toplum örgütleri olsun, trenimizi karşılamak için istasyona geliyorlar, ortalık bayram yerine dönüyordu. Pınar Kido Çocuk Tiyatrosu oyuncuları, mesela, her gün, Tiyatro Vagonu'nun perdelerini 'Nasreddin-İnadın Sonu' oyunu için açtı. Türkiye Fut-

bol Federasyonu, 'herkes için futbol' etkinlikleri için trendeydi. Bir bakıyordun, bir istasyona kız çocuklardan oluşan takımlarını getirmişler, bir başkasına engelli oyuncularını taşımışlar. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, sessiz sedasız, perona oyun alanını kuruyor, etrafında topladığı çocuklarla '*Haklar Atölyesi*' düzenliyordu. Zil Zurna'cılar çocuklarla 'Kendi Kendini Çal' oyununu oynadı. En eğlencelisi onlarınkiydi. Bir çeşit perküsyonla terapi, yaratıcılığı geliştiren bir atölye."

"Hürriyet gazetesi olarak turneye çıktınız yani?"

"Öyle de denebilir yani. Her türlü siyasi yaklaşımdan, ondan ya da bundan olma tarafgirliğinden, kişi ya da kurumlara yüklenen imajlardan, gizli ajandalardan, mahkemelerden, terörden uzak, '*iş*' yapan insanlar bir araya gelmişlerdi. Kimi Bodrum'daki sevgilisini deli gibi özlüyordu, akşamları yol alırken ne kadar âşık olduğunu anlatarak özlemini gidermeye çalışıyordu. Kiminin Anadolu şehirlerine ilk yolculuğuydu. İşlerden artakalan zamanda daha ne kadar çok yer keşfedebilirim telaşına düşüyorlardı. Buna inanmayacaksınız ama Türkiye'nin en iyi dondurmacısı Tatvan'da, Ali Usta! Caddebostan'daki Yaşar Usta'yı aratmadığını keşfettiğimizde, hepimiz üşüştük, kilolarla kaymaklı dondurma yedekledik, üstelik organik! Derin dondurucuda yer kalmadı! Melisçiğime de anlattım, bunlar işin görünürdeki yüzü, enişte-cim. İşin doğrusu, asıl kahramanlar, plazadaki geniş geniş mutfaklarını geride bırakıp daracık çuçu mutfağında, İstanbul'daki yemeklerimizi özlemeyelim, konuklarımıza mahçup olmayalım diye günde üç öğün koşturan, yani hiç oturmayan, Tama Mutfak çalışanları. TCDD'nin elemanlarının da bilgili, medeni insanlar olduklarını gördük. Bu da bizi ülkemizin gelişmesi noktasında mutlu etti. Kısacası, kimi, 'çocuklar çok yoruldu, tatil günümüzde bir fasıl gecesi organize edeyim, herkese moral olur,' diye koşturdu. Kimi, 'yarın gelecek misafirleri hangi otelde nerede yatıracağız, havaalanından kaçta alıp bırakacağız,' hesabındaydı. Vuslat Hanım'ı, Doğan Bey'i daracık tren kompartmanında ya-

tıracak halimiz yok, yönetim katlarındakiler uçakla geliyor, otele iniyorlardı. Işıltur, her türlü organizasyonumuz için koşturdu, yine de herkesi memnun etmek hiç kolay değildi. Bir akşam, mesela, Sivas'a vardığımızda, bir telaş, bakalım, yemekli vagonda bu kez *chil out* mu hâkim olacak, Ahmet Kaya mı? Sorun olabiliyor. Moral bozuyor. Bazen doğaçlamalar da oluyor ki, tadından dinlenmez! Tren giderken sen de içinde yol alabiliyorsun ya, bir bakıyorsun, vagonlardan birinde, dört kişi bir araya gelmiş, *Büyük Ev Ablukada*'yı terennüm ediyorlar! Hah! Hah! Hah!"

(6)

Mehmet Hoca'nın daha "*Hürriyet Hakkımızdır*" sloganını duyduğu anda nevrinin döndüğünün farkında değil, "Ay, yoksa, sizi sıkıyor muyum, enişte?" İlhan cıvıldarken, bizim zihnimizde Aydın Doğan suretinde cismanileşen Doğan Holding, ülkenin tepesine dikilmiş zamane Livyatan'ı. *Hürriyet*, *Posta*, *Fanatik*, *Radikal*, *Vatan*, *CNN*, *Kanal D*, *Star*, *TNT*, dört radyo, sayısız dergi, sayısız kitap, ufkumuzu karartıyor. POAŞ'ı, Axel Springer'i, daha neler neleri, onlarca şaibeli bağlantı, CEO'su, CFO'su, kimi Hollywood, kimi ilişki, kimi yemek uzmanı, yüzlerce *expat* müthiş bir enerjiyle muttasıl dövmekte beyni balamızı, "onların her şeyini tahrip ettik; felsefeleri, dinleri mahvoldu, derin bir boşluğa düştüler, artık hiçbir şeye inanmıyorlar, anarşi veya intihar için olgun hale geldiler," diye müjdeleyen Louis Massignon'a taş çıkartırcasına.

"*Söylesem tesiri yok, sussam gönül razı değil*," diye mırıldandığını duyuyorum, Mehmet Sedes'in, "*Çektiğim elemi bir ben bir de...*" Fuzuli'nin özgün metnindeki gibi "Allah" diyecekken duruyor, "*Meral Hanım bilir*," diye gülümsüyor. Ama İlhan'a döndüğünde dudaklarından dökülen farklı.

"*Chill out* nedir, gelin hanım?"

Melis atılıyor, "MTV'de, pazar sabahları dörtte başlayan bir program var, Enişteciğim, *Chill Out Zone* diye, dinlenmek, *relax* olmak için sakin müzik. Hani, '*chill out man, things are gonna change*'* denir ya."

"Öyle mi denir, yavrum?"

Bu defa İlhan, "Son derece *clubber* takılınan bir gecenin sonunda, daha eve gitmek istemeyenler için açılan mekânlar var ya, hocam, Beyoğlu'nda. Yerlerde minderler, yastıklar filan oluyor, klabırlar uzanıyor, sakinleştirici müzik dinliyorlar, *relax* oluyor, kendilerine geliyorlar? Oralarda çalınan müzik türü oluyor *chill out*. Semuş'la deneyelim diye gitmiştik bir defasında, uyumuş kalmışız! Mücüş deliye döndüydü meraktan! Hah! Hah! Hah!"

"Bu hesapça, Ahmet Kaya klabırların müziği mi oluyor?"

"Yani!" diye cıvıldadı İlhan, "Protest müzik devrimci ruhumuzu körüklüyor tabii!" Mehmet Bey'in gözleri, gözlerimi buluyor, *"Bu kadın, hep mi böyle küt, böyle kaba, böyle sığdı da ben mi göremedim?!"*

"Ama asıl mesele, Sivas," diye sürdürüyor bizimki, "Sivas'ı, Pir Sultan Abdal, Âşık Veysel gibi nice efsanevi ozanın yaşadığı köklü bir kültür şehri olarak biliriz, değil mi? Yüzyıllar önce delilerini bile su ve müzikle tedavi eden bir medeniyetin merkezi! Ne kadar düş kırıcı! Valiliğe bağlı İnsan Hakları Kurulu şehrin otuz iki noktasına '*İnsan Hakları Başvuru Kutuları*' yerleştirmiş, halkın sorun ve taleplerini topluyor. Peçeteye ya da bir gazete parçasına yazılmış isimsiz başvuruların bile izini sürüyorlar. Başvurunun konusu, kimi zaman bir ev içi şiddet vakası oluyor, kimi zaman bankanın ölmediğini kanıtlamasını istediği yaşlı bir emeklinin çektikleri. *Hürriyet* olarak biz de Türkiye'nin hak yolculuğuna katkıda bulunmak için buradayız ya. En şahane ekibimiz, *'Hürriyet Gazetesi ve Aile İçi Şiddete Son!'* kampanyası ekibi. Sivas'ta sendikacısından sosyal hizmetlisine, yirmi kişiden oluşan

* "Sakin ol, adamım, hep böyle kalmayacak." (y.n.)

İnsan Hakları Kurulunu Konferans Vagonu'nda seminere aldılar. Muhtarları da topladılar, konuşuyorlar. Valiliğin toplumsal dönüşüm gayretlerini, mesela, kız çocuklarının daha fazla okullaşması için yaptıkları projeleri filan, *Hürriyet* olarak gönülden destekledik. Ama konu kadınlara yönelik şiddete gelince kapı duvar! Başta, Belediye Başkan Yardımcısı, kent yönetimini oluşturan erkekler, koro halinde, 'Bizde fazla aile içi şiddet yoktur!' diyorlar da başka bir şey demiyorlar! Sivas'ta aileler '*Türk örf ve âdetlerine*' uygun yaşarlarmış, şiddet olmazmış! Eee, hangi örf ve adetlermiş bunlar? Şiddet, Türklerin bu '*meşhur*' âdetlerinde yoksa, son yıllarda giderek artan sayıda kadını dövenler, sokağa atanlar, okula gitmesini, çalışmasını engelleyenler, hakaret edenler ve evde ya da sokak ortasında öldürenler hangi milletten? Kimin örf ve adetlerine göre davranıyorlar? Kim bunlar? Melis'e de diyorum ya, bir bulsam bu Türk âdetlerini, ben biliyorum ne yapacağımı! Hah! Hah! Hah!"

"Araştırmak mı lazım acaba?"

"Biz, *Hürriyet* olarak ayaklarına kadar gidiyoruz, hocam! Daha fazla ne yapabiliriz?! Devletin yapması gereken işler bunlar!"

"Kötü!" dediydi Mehmet, "İşte, bu kötü. İster misiniz, Nietzsche haklı çıksın, Allah'ın ölümüyle birlikte yeryüzünden gölgesi de kalkmış olsun, nitekim?!"

İlhan, gözlerini kırpıştırıyor, "Nasıl yani?"

Mehmet baktı, baktı, baklayı ağzından çıkarmaya karar verdi, "Bu kadar cehalet ancak tahsille mümkün olur, baldız." Kalktı, çıktı.

Uyarı!

(1)

Akacak kan damarda durmuyor. İlhan ve dolayısıyla Semih'le iplerin tamamen kopmasıyla sonuçlanan sürecin müsebbibi de Hürriyet treniymiş gibi oldu. Absürt bir çıkarsamaydı ama bir bakıma hepimizin işine geldi, bayramlarda ziyaret edecek büyük bulamayan paramparça ailemizin iç ilişkilerini didikleyebilecek takatımız yoktu. Ender de olsa görüşmeyi, hal hatır sormayı sürdürdük ama kepenklerimizi karşılıklı kapatmayı, birlikte olduğumuz zamanları havadan sudan sohbetlerle geçiştirmeyi yeğledik. Melis, yavrucak, bir süre her iki tarafı da idare etmek yoluna gitti. Mübeccel Atıye'yi kaybettiğimizde son organik rabıta da yok oldu. Su perisi, yurtdışına gitti. Nilgün Çakıroğlu ile birlikte Vatikan Üniversitesi'nde, "Sinkretik Dinler" alanında uzmanlaşıyor. "Kurtuluş" için Hz. Muhammed'e inanmaya gerek olmadığını, Hıristiyanlara ve Yahudilere de kurtulan kavimler olarak bakmak gerektiğini savunan "*Yeni İmancılar*" tarikatına katılmış. "*Sinkretizm ve Anadolu Pratiği*" diye pek beğenilen bir tez yazmış, "Gerçek Türk kültürü tarih boyunca Anadolu'da yaşamış halkların kültürlerinin bir sentezidir," demekteymiş, "halkımızın tarihi Anadolu'nun tarihidir. Paganmışız bir zaman, sonra Hıristiyan olmuşuz, sonra Müslüman. Tapınakları kuran da Anadolu halkıydı, kiliseleri de, camileri de." Bu arada, Nilgün, Betül Avcı'nın asistanı olmuş. Betül Avcı, Vatikan'ın ilk "*Suora Musulmana*"sı. İmam Hatip'in ardından, İngiliz Dili ve Edebiyatı, ardından Vatikan'da doktora ve "Müslüman Rahibe" payesi ile onurlandırılıyor. Nilgün'ün çektiği bir resmi var, boynunda

haç, gözlerinde yaş, Katolik basının "*Hoşgörü Havarisi*" olarak tanımladığı Cemal Uşak'ın yedeğinde.

"Her şey Günay'ın öngördüğü gibi gelişiyor," dediydi *Suora Musulmana*'nın fotoğrafını gören Mehmet Bey. "Bundan yirmi yıl önce, daha o günlerde Beyoğlu kiliselerini aşındıranların, Cizvit entelijensiyasına sığınacakları günlerin yakın olduğunu söylemişti, Rodoplu. 'Bir de, Kilise ırkçılığı bırakır da bir iki Türk kardinal çıkarmayı akıl ederse, bizimkiler asıllarına rücu eder, temas ettikleri medeniyetin kılıcı kesilirler.' Kesildiler, nitekim. Yeni Dünya Düzeni'nin yılmaz bekçileri oldular."

(2)

Mehmet Sedes'in Türkiye nöbeti tutmaktan vazgeçtiğini ilan ettiği gün de o gün. Tolga Eralp'in Colorado'ya sığınmak zorunda kalmasından ne denli incindiğini, rencide olduğunu kestirememiş olmanın utancını hâlâ yaşarım.

"Bu ülkede güvenebileceğimiz tek bir merci kaldıydı: Mahkeme," dediydi. "Tek bir ahlaki otorite kaldıydı: Cumhuriyet yargıcı. Adaletsiz yasayı tefrik ve ilan yetkisi olan yegâne kurum: Hâkimlik. Ahıskalı nasıl telif ederse etsin, Eralp Hoca'nın yargıcı, hakîm, fehim, mekin, metin, müstakim ve emin olabilmeliydi. Zaaflarından arınmadan, kemale ermeden, içine sinmeyen bir kararı vermemek cesaretini bulamadan, Hayrettin Hoca'nın kulakları çınlasın, 'yedi günahından arınıp yedi erdemin kisvesini giyinmeden' o kürsüye çıkmamalı, kendisine sunulan peygamber postuna oturmamalıydı. O cephe de çöktüğüne göre, göçü toplayıp Tolga'nın peşinden yollara düşme zamanı geldi demektir." Mehmet Sedes gibi bir adam Mecelle'ye gönderme yapıyor, basiretim bağlanmış, hafife alıyorum!

"Ben hiçbir yere gitmiyorum, Mehmet Bey!"

Güldüydü. "Siz sade bir serçesiniz sazlıkların arasında. Şarkı söylemezsiniz. Unutmazsınız. Kışın gitmezsiniz."

"O söylediğiniz, Günay Rodoplu'ydu. Ama ben de gitmem. Bu toprakları fethetmek üzere buradayım, turistik gezi yapmak için değil!" Yaşlı gözlerine devrimcilik günlerimizi hatırlatan bir ışık geldiydi.

"Pekâlâ, fethetmeye kendi evimizden başlar mısınız?"

"Elbette!"

Karşısına dikildim, açıklasın diye bekliyordum, "İlhan Hanım'ı tehcir edin, Cancağızım," deyiverdi, "Bayan Baran'ı gönderin, gitsin. Bir daha da gelmesin." Hadi canım! "Ciddi olamazsınız! Semih, kapıyı çalmak üzeredir! Kitabın tashihlerini almaya geliyor!"

"Gelmesin, efendim. *Erken Yaşta Ölüm*'ü yayınlamaktan vazgeçtim."

Dondum kaldım. Hayal meyal duyuyorum, "Rica ederim, söyleyin gitsinler," diye sürdürüyor, "Hürriyet Trenlerini de, eNZi Derneklerini de, muhtelif özgürlüklerini de, Mevlânâ'larını da alsınlar, gitsinler! Lütfedin."

"Siz, lütfedin!"

"İtimat buyurun, Cancağızım, kapris yapmıyorum. Türkiye Cumhuriyeti üzerindeki hakkımın göz kirası niteliğinde sürreal bir talepten ibaret olduğunu ikrar ve teslim ediyorum. Hepsi bu. Anlaşılan o ki, ben savaşa katılmaya hazır olduğumda gelecek bitmişti. Paydaşlarından biri olmadığım bir toplumsal sözleşmeye müdahale etmeye kalkışmamı siz de istemezsiniz. Hamakat değilse, küstahlık olur."

"*Göz kirası?* Bu ülke üzerindeki hakkımız, *göz kirası?*"

"Göz kirası. Türkiye'nin toplumsal sözleşmesi, ne maddelerini, ne de ruhunu bildiğimiz, bizim dışımızda oluşan bir ahit. Laikçi muhafazakârlar, dilerseniz, Türkiye nöbetçileri, yani bizler, bu sözleşmenin paydaşları değiliz. Kabul etmek lazım, biz evcilleşemedik, Cancağızım." Çenesiyle, İlhan'ın olduğu odayı işaret etti, "Sözleşmede imzası olanlar yaşamı şans üzerine kurulu bir kumarhane imişcesine algılayanlar. Nasıl biliyorlarsa öyle oynamak, ne halleri varsa görmek haklarıdır. Velakin, bu garip

Mehmet'in de gönlü usandı. Kendilerini mensup oldukları kitle ile bir tutmayan *superindivio*'lar için yarattığı bahaneler tükendi. Ortak bir dava için oynayabileceğimiz umudu yok oldu. Kendimi onları sevdiğim için de affedemiyorum, Meral Hanım. Şairin dediği gibi '*savaş çıktı, bunlar koynumdan çıkmadı*,'* Bizi mahmur bıraktılar, 21.Yüzyılda eli silâh tutan adam kalmadı.

"Rodoplu, 'Bu ülkede düşüncenin kuduz köpek gibi kovalandığı' telkinleriyle büyüdüydü. Demokrasinin *toplumcuları* değil, *bireycileri* palazlandıracağım, Ak Parti'nin palazlanmış '*superindivio*'lar altında ezileceğini öngöremedi. '*Yerliler kazanacaklar,*' demişti, öyle de oldu. Lakin, ne zaman ki, kadınlarının başörtülerine, kendilerinin sakallarına yönelik tehditler sükût etti, yerliler kartlarını sadece kendileri için oynayan kumarbazlara dönüşmekte gecikmediler. İyi oyuncu olmanın gereği, kazanma şansını yükselten ne varsa onu yapmaktır. Mesele, kimin kaybettiği meselesi değil, kimin kazandığı meselesidir. Oyunun tek bildiği kazanç-kayıptır, kimin nasıl kazandığını da kimse sormaz zaten. Şans perisinin yüzlerine güleceğine inanmaya görsünler, hiç bakmaz, Yehova ile kılıç açmaya bile otururlar bunlar." Aklına yeni bir şey gelmiş gibi acı acı güldü, "Bireyselciliğin önde gelen belirtilerinden birisinin de doğum oranındaki düşüş olduğunu bilir miydiniz, Cancağızım? Öyledir. *Superindivio*'nun 'sadece ve sadece kendisi için yaşamak' isteminin bir diğer tezahürüdür, çocuksuzluk. Sayın Başbakan'ın üç çocuk telkinleri kâr etmeyecektir. Süperbireyselci, kimse ile ortak bir davada birleşemez. Diğerkâmlığın yararına inanmaz. Babası gelse, onurunu, haysiyetini, hatta belki de hayatını korumak için özçıkarlarından feragat etmesi gerektiğine ikna edemez.

"Yaşamın şans üzerine kurulu bir kumarhane olarak algılandığı toplumlarda, ne Livyatan, ne Voltran oluşturur. *Hipertrofi*, besin çokluğu yüzünden dokuyu oluşturan hücrelerin sayıca değil, hacimce artış gösterdiği durumdur; organın aşırı büyümesiyle sonuçlanır. Hipertrofik bireyselcilik, ameliyatsız tedavi edilebi-

* İsmet Özel, Savaş Bitti. (y.n.)

lir bir sayrılık değildir. Ya topyekûn bir savaş ya da külliyen yerle bir edecek afet çağırır. İyi de, zoraki toplumculuk, ürküttüğü kurbağaya değer mi? Düşünülecek olan budur."

Yavaşça döndü, gözlerini yüzüme dikti, başını salladı, "Ben, Türkiye'nin bu yeni gerçekliğine hazır değilim, Meral Hanım. Havanda su dövmek için çok yaşlı, teslim olmak için çok gencim. Bu kitabı, bu aşamada, belki de hiçbir aşamada, çıkaramayacağım. Beni bağışlayın, hakkınızı helal edin."

Dizlerim titriyor.

Çöktüm, oturdum, "Estağfurullah, Mehmet Bey!" derken kekeliyordum, "Sizi bağışlamak, benim ne haddime! Kimseye borcunuz yok sizin! Ben o muhteşem çalışmaya üzülürüm. Onca emeğe. Bir de yitip gitmesine, belki de son şanslarından birisinin daha milli eğitimin. Yoksa, sizi bağışlamak ne kelime! Kimin haddine!"

Yazı masasının üstünde yığılı bir karış yüksekliğindeki çıktıya baktıkça, gözlerimden yaşlar fışkırıyordu. İlhan'ı münasip bir biçimde göndermek için izin istedim. "Müsaade sizin, Cancağızım!" Çokça da ağırlığı azaltmak için olacak, odadan çıkmak üzereyken döndüm, gülümsemeye çalışıyorum.

"Hürriyet trenleri, eNZi Derneği, kullanım kılavuzları tamam da, Mevlânâ'yı tehcir etmesek, alıkoysak olmaz mı?"

(3)

Aklım sıra latife yapıyordum, hışım gibi döndü, "Olmaz, efendim!"

Sesinin haşin tınısına kendisini de şaşırdı sanırım. Yumuşadı, "'*Ne yapsak, ey Müslümanlar*?'" diye başladı, olabildiğince mülayim bir tonda, "'*Ben kendimi tanımaz oldum. Ne Hıristiyanım, ne Yahudi, ne Kâfir, ne Müslüman. Ne Doğu'danım, ne Batı'dan, ne yeryüzünden, ne denizden. Ne Tabiat'ın ürününden, ne tavaf eden gökyüzünden, ne topraktan, ne sudan, ne hava-*

dan, ne ateşten; ne eterden, ne tozdan, ne varlıktan, ne kühnden..' Hatırladınız mı?"

Elbette, hatırladım.

"*'Ne Hindistan'dan, ne Çin'den, ne Bulgaristan'dan, ne İran'dan, ne Horasan'dan; ne bu dünyadan, ne ötekinden, ne Cennet'ten, ne Cehennem'den; ne Âdem'den, ne Havva'dan, ne Âdem'den ve Rizvan'dan; benim yerim Yersizdir, izim İzsiz; ne bedendir, ne de ruhtur, Sevgili'nin ruhuna aidim ben; ikilikten uzaklaştım, iki dünyanın bir olduğunu gördüm; aradığım Bir, tanıdığım Bir, gördüğüm Bir, çağırdığım Bir; İlki O, sonu O, dıştaki O, içteki O. Ya hu'dan başkasını tanımıyorum, Ya man Hu!'*"

"Bu satırlarda, kimse ile ortak bir davada birleşemeyecek bir *superindivio* okumuyor musunuz, Meralcim? Ne ana, ne baba, ne toplum, ne de ülke. *Hiçlik*'ten başka davası olmayan bir ölümlü. Mevlâsında erimekten gayrı ülküsü olmayan bir âdem. *Hiçlik* insanın insana nihai yabancılaşmasıdır. Bunu mu istiyoruz? *Hiçlik*'te empati yoktur, Cancağızım. *Hiçlik*'te kendisini Tolga Hoca'nın yerine koyan, anlamaya çalışan insana yer yoktur. Mahmut Albay'ın hesabını Yaradan'dan soramazsınız; Hazret'e göre o, yeni bir Mahmut Baran yaratmakla meşgüldür. *Fenafillah* mertebesi, hayatı bireysel ömürlerimizi aşan bir anlamı yokmuş gibi yaşayan superbireycilere tahsislidir, sevgilim. Geri kalanlarımız için *kimlik*, bu gezegende yaşayakalmanın olmazsa olmazı.

"'*Kendi kurallarını başkalarını yargılamak için kullanma,*' diye diye dilinde tüy bitmiş, rahmetli Rumi'nin. Ne işi var, anayasayla, Yargıtayla? '*Allah, herkesin tıpatıp aynı olmasını isteseydi, hiç şüphesiz öyle yapardı,*' buyurur. Eyvallah. Velakin, mademki '*farklılıklara ihtiram etmemek, kendi doğrularını başkalarına dayatmaya kalkmak, Kutsal Nizamına saygısızlıktır Allah'ın*' ve madem ki, Allah'ın bizzat kendisi yerleştirmiştir, mesela, Sarıgül'ü de, Koman'ı da kendi Kutsal Nizamının içine, '*ve noktalar sürekli değişseler de bütün hiçbir zaman bozulmaz, her şey yerli yerinde kalır.*' Ve '*bu dünyadan giden her hırsızın yerini*

bir hırsız alır, ölen her dürüst insanın yerine yeni bir dürüst insan doğar,' bir Ağaoğlu gider, yerine bir Ağaoğlu gelir, öyleyse? Öyleyse, ko' geçsinler kan içici Moğollar, Alamut'un üstünden! Madem ki, '*kavgaya tutuşmak, nefrete, hasede, kine bulaşmak, tepetaklak cehenneme düşmek demektir*,' ko' geçsinler öyleyse, Bush'lar, Cheney'ler, Soros'lar, Bağdat'ın üstünden! Ko' geçsinler sömürgenler, firavunlar, oligarklar, kadın satıcıları, organ tacirleri, gezegenin üstünden! Nizamı Âlemin fendi, behey, Mehmet Sedes, seni mi gerdi?!

"Ko' talan edilsin Türkiye Cumhuriyeti. Okur yazarlar Ege sahillerinin kuytu koyaklarına göçsünler. Aydınlar yorgun düşsün, uykuya yatsınlar. İşçiler çekiç sallayamaz olsun, toprağa iltisaklı ebegümeci tarhlarına dönüşsünler, dilsiz ve dayanıklı. Savaşçı CEO'ların estirdikleri fırtınaların rast gele savurduğu ezeli ve ebedi Türk köylüsü, sadık yârine tohum gömen, bebeler peydah eden o öncesiz ve sonrasız ortakçı, yeniden ortaya çıksın. Kendi yağında kavrulsun, kıvıl kıvıl canlı kümesi. Ölmeyecek kadar gıda, ehemmiyetsiz tasarruflar, ehemmiyetsiz yüzgörümlükleri ve sonsuz *hoşgörü!* Yeni Dünya Düzeni yığınları ezerken, yaşayakalanlar ölenlerden boşalan yeri ilkel doğurganlıkla doldursunlar ve acı çekmeyi sürdürsün Türkler. '*Kusur görme, kusur ört,*' buyurmuş, hazret. '*Ne zaman birini çıkarsız, hesapsız ve pazarlıksız sevmeyi başarsak, cennetteyiz aslında.*' Söylemediği, nasıl bir 'cennet' olduğu bu cennetin? Kasap bıçaklarına bön bön meleyen mutmain koyunların cenneti olmasın, Cancağızım? Kendi kendisini kafalayan, gerçeklerle karşılaştığında hakarete uğramışmış gibi küsen, darılan siyasilerin cenneti olmasın? Vietnam'da Amerikan askerlerine *ecstasy* pompalar, zaman ve mekânın dışına çekerlerdi. Akıl hastahanelerinde manikleri uyuşturur, ölmeden önce öldürürler ki kimselere bulaşamasınlar. Bu da böyle bir afyon, Cancağızım. Tehcir edin, gitsin!"

Ne diyeceğimi bilemez halime baktı, baktı, "Baktık, olmadı, gider Hacı Bektaş Veli'nin dergâhına yüz süreriz, be canım!" dedi, "Anadolu'da çare tükenmez. Cengaver de tükenmez!"

Silkindim. "Ne oluyor, Mehmet Bey? Savaş mı ilan ediyoruz?"

"Saf tutuyoruz, Cancağızım! Arsız, yersiz, densiz, ilkesiz, haddini bilmez, bayağı, küstah, mürai, tufeyli, rüküş, sokak kurnazı, korkak, zevzek, müptezel, basmakalıp, palavracı, hoyrat, içtenliksiz, sevgisiz, pespaye, nekes, terbiyesiz, aşağılık, ahlaksız, kalleş cepheye karşı omuz omuza! Don Kişot ve Sançó Pançó, yeldeğirmenlerine karşı! Ne dersiniz?"

İyi ya.

"Bir ricam daha olacak. Bu uyarıyı da girişteki panoya asar mısınız?"

"*Uyarı* mı?!"

"Doğru duydunuz, Cancağızım. Uyarı." Eğildi, masasının üstünden A-3 ebadında bir kâğıt aldı, uzattı, "Bunu giren çıkanın görebileceği bir yere raptiyeliyeverin. Lütfen."

UYARI!

ARSIZ, DENSİZ, İLKESİZ, HADDİNİ BİLMEZ, BAYAĞI İSEN, YANIMIZA UĞRAMA!

KÜSTAH, MÜRAİ, TUFEYLİ, ZEVZEK, MÜPTEZEL, BASMAKALIP İSEN, KAPIMIZI ÇALMA!

PALAVRACI, KORKAK, KALLEŞ, AHLAKSIZ İSEN, EŞİĞİMİZİ GEÇME!

İÇTENLİKSİZ, SEVGİSİZ, PESPAYE, PAÇOZ İSEN, EVİMİZE GELME!

ÇİLEHANEDİR BURASI, HOŞGÖRÜ DERGÂHI DEĞİL!

AHDE VEFA BİLMEZ, TÖVBE TUTMAZ İSEN, SAKIN GELME!

⚠ UYARI

"ARSIZ, DENSİZ, İLKESİZ, HADDİNİ BİLMEZ,
*BAYAĞI İSEN, **YANIMIZA UĞRAMA!***
KÜSTAH, MÜRAİ, TUFEYLİ, ZEVZEK, MÜPTEZEL,
*BASMAKALIP İSEN, **KAPIMIZI ÇALMA!***
PALAVRACI, KORKAK, KALLEŞ,
*AHLÂKSIZ İSEN, **EŞİĞİMİZİ GEÇME!***
İÇTENLİKSİZ, SEVGİSİZ, PESPAYE,
*PAÇOZ İSEN, **EVİMİZE GELME!***
ÇİLEHANEDİR BURASI, HOŞGÖRÜ DERGÂHI DEĞİL!
AHDE VEFA BİLMEZ, TÖVBE TUTMAZ İSEN,
SAKIN GELME!"

Alev Alatlı'nın 1992'de yayımlanan ve Türkiye'nin dönüşümlerini çözümleyen dörtlemesi "Or'da Kimse Var mı?" her kitabıyla geniş ve yoğun tartışmalara yol açmıştı. Dizinin ilk kitabı *Viva La Muerte!*'yi izleyen *'Nuke' Türkiye, Valla Kurda Yedirdin Beni!* ve *O.K. Musri Türkiye Tamamdır*'ın ardından Alev Alatlı, *Beyaz Türkler Küstüler* aracılığıyla yirmi yıl sonra yeniden soruyor: "Or'da Hâlâ Kimse Var mı?"

Beyaz Türkler Küstüler'in başkişilerinden Mehmet Sedes, efsanevi Günay Rodoplu'nun trajik hikâyesini anlatan kişi, '70'li yılların TİP kökenli militanı. İkinci eşi Meral, aynı yılların TİİKP-C militanı; anneleri Mübeccel Atiye, '40'lı yıllardan, Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif Başoğlu'nun DTCF'den arkadaşı. Amiral bir eş, Prof. Ayhan Songar, Prof. Recep Doksat'la içli dışlı bir muhit; Mübeccel Atiye hocanın temsil ettiği "orijinal beyaz Türk" 1940'lı yılların "laik-hümanist" eğitiminin şekillendirdiği Nişantaşı-Ayvalık tipolojisi. Hasan Âli'nin, Yakup Kadri'nin idealleri uyarınca "insan zekâsının aslı Yunandadır" şiarı doğrultusunda, tüm enerjilerini "çağdaşlaşma" dedikleri ve fakat aslında Batı medeniyetine Yunan-Roma bacağından dahil etme çabasıyla beraber yasalarla vicdanları arasında kalıp bizar olan yurdum insanları ve onların günümüzdeki uzantıları...

twitter.com/everestkitap

ISBN: 978-605-111-836-3

9 786051 416366

www.everestyayinlari.com

EVEREST